BACALAUREAT DE NOTA 10

Coordonator
Elena Grigoraș

ROMÂNA DE NOTA 10

AULA MAGNA
2018

Scanned with OKEN Scanner

ROMÂNA DE NOTA 10

Elena Grigoraş

(coordonator)

50 de variante rezolvate şi explicate pentru
Bacalaureat, proba scrisă

Scanned with OKEN Scanner

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Româna de nota 10 : 50 de variante rezolvate și explicate pentru Bacalaureat, proba scrisă / coord.: Grigoraș Elena. - Brașov : Aula Magna, 2018
ISBN 978-606-94115-4-4

I. Grigoraș, Elena (coord.)

811.135.1
821.135.1.09

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ "GH. ASACHI" IAȘI

Tipărit la Imprimeria de Vest, Oradea.

Scanned with OKEN Scanner

Autori

Prof. Elena Grigoraş

Prof. Cârciu Evelina

Prof. Naomi Ionică

Prof. Rebeca Morar

© 2018 Editura Aula Magna

Calea Bucureşti, nr. 97, sc. C, ap. 27, Braşov, 500.360

Telefon: 0268/31.86.47; 0725.915.335

editura@aulamagna.ro

www.aula.ro

Coperta Tania-Maria Muşina

Desen de Dan Perjovschi

Scanned with OKEN Scanner

PRECIZĂRI PRIVIND REZOLVAREA SUBIECTELOR

SUBIECTUL I

Subiectul I este alcătuit din două părți: cele cinci întrebări care fac referire la conținutul textului la prima vedere și textul argumentativ, care trebuie conceput pornind de la textul suport.

Prima parte (A):

Ce vizează subiectul: înțelegerea unui text non-literar la prima vedere, care poate face parte din mai multe stiluri funcționale sau tipuri de texte (juridic-administrativ, științific, epistolar, publicistic, memorialistic)

Cum se rezolvă: citești cu atenție cerințele și textul pentru a putea răspunde la cele cinci întrebări. De asemenea, ai grijă la precizarea de pe subiect care spune că răspunsurile trebuie formulate în propoziții. Conform baremului, se punctează atât formularea în enunțuri, cât și corectitudinea exprimării, ortografia și punctuația (2 puncte din cele 6 acordate pentru fiecare răspuns).

A doua parte (B):

Ce vizează subiectul: redactarea unui text argumentativ, de minimum 150 de cuvinte, pe o temă dată, având ca punct de plecare textul suport.

Cum rezolvi: după ce ai citit cu atenție textul suport, trebuie să redactezi un text argumentativ pe tema dată. Pentru a putea rezolva cerința, trebuie să cunoști structura textului argumentativ:

Structura unui text argumentativ:

1) ***Enunțarea problematicii și a ipotezei / opiniei***: se stabilește tema, problema care se discută, apoi se exprimă o opinie în legătură cu tema dată;

Formularea problematicii se realizează la modul general, presupune definirea domeniului la care se referă textului argumentativ. Indicat (dar nu este obligatoriu) ar fi să se folosească formulări de tipul: *„este cunoscut faptul că...", „se știe că..."* etc.

Formularea opiniei însă presupune exprimarea unei păreri subiective și ar trebui formulată folosind următorii conectori sau verbe de opinie: *cred că, îmi place, în opinia mea, părerea mea este, consider că, din punctul meu de vedere etc.*

Formularea problematicii și a opiniei valorează 1 punct.

Scanned with OKEN Scanner

2) ***Argumentarea propriu-zisă***: se dezvoltă problema prin două argumente;

Argumentele trebuie obligatoriu dezvoltate prin exemple. Măcar pentru unul dintre argumente trebuie folosite informațiile din text;

Dacă îți gândești textul cu un argument pro și unul contra, ideile la care acestea se referă ar trebui menționate încă de la început în opinie, pentru a evita contrazicerea ipotezei și pierderea punctajului pentru unul dintre cele două argumente;

Exemplele care susțin argumentele pot fi alese din domenii culturale (literatură, filosofie, religie, psihologie, alte arte etc.) sau din experiența personală;

Argumentele trebuie să fie formulate clar, fie în mod deductiv (se începe cu o afirmație generală, susținută apoi cu exemple adecvate), fie în mod inductiv (se pornește de la exemple, spre a generaliza ulterior);

Legătura dintre argumente și idei trebuie să se realizeze cu ajutorul unor conectori: *deoarece, fiindcă, probabil că, cu siguranță că, după cum știți, textul susține că, potrivit textului, pentru că, faptul se explică prin, de exemplu, la fel ca, având în vedere faptul că, spre deosebire de, în primul rând, în al doilea rând, ca să, încât, pe de o parte, pe de altă parte, un prim argument este* etc;

Conform baremului din modelul oficial, fiecare argument valorează 4 puncte, câte două puncte pentru enunțarea acestuia și 2 puncte pentru dezvoltarea corespunzătoare a argumentului. De asemenea, se acordă 3 puncte pentru raportarea la text a oricărui argument și 1 punct pentru raportarea la experiența personală/ culturală. (total 8 puncte + 4 puncte = 12 puncte).

3) ***Precizarea concluziei***: aceasta trebuie să exprime clar poziția celui care a construit ipoteza și să nu contrazică opinia sau argumentele aduse;

În formularea concluziei se utilizează următorii conectori: *prin urmare, așadar, în concluzie* etc;

Pentru formularea unei concluzii pertinente se acordă 1 punct.

Trebuie avute în vedere și punctele acordate pentru partea de redactare: 2 puncte pentru utilizarea corectă a conectorilor, 2 puncte pentru respectarea normelor limbii literare, 1 punct pentru respectarea normelor de ortografie și punctuație și 1 punct pentru așezarea în pagină, lizibilitatea. Pentru a se acorda acest punctaj pentru redactare, textul trebuie să aibă minimum 150 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Scanned with OKEN Scanner

SUBIECTUL al II-lea

Ce vizează subiectul: înțelegerea și comentarea semnificației unui text literar la prima vedere, punând în evidență și cunoașterea unor concepte teoretice legate de mai multe aspecte:

- Curentele literare
- Genurile literare
- Trăsături ale speciilor literare studiate
- Concepte teoretice, cum ar fi: *arta poetică, proza modernă, mijloacele artistice, indicațiile scenice, semnificația verbelor* etc.

Cum rezolvi: în minimum 50 de cuvinte, trebuie să prezinți semnificația textului respectiv și să exemplifici, pe baza fragmentului dat, conceptele teoretice cerute de cerință. În partea de teorie a acestei cărți, sunt prezentate trăsăturile curentelor literare, dar și conceptele teoretice necesare pentru rezolvarea cerinței. Acest subiect presupune nu doar cunoașterea acestor noțiuni, ci și exersarea competenței de înțelegere a textului literar. Din acest motiv, sfatul nostru ar fi să fie rezolvate individual și abia după aceea consultate rezolvările propuse.

Și pentru acest subiect punctajul se împarte între conținut și redactare, se acordă 6 puncte pentru rezolvarea cerinței și 4 puncte pentru redactare (utilizarea limbii literare – 1 punct, logica înlănțuirii ideilor – 1 punct, ortografia – 1 punct, punctuația – 1 punct).

SUBIECTUL al III-lea

Ce vizează subiectul: redactarea unui eseu structurat, de minimum 400 de cuvinte, pornind de la o operă studiată.

Formularea subiectelor pentru acest eseu este foarte variată (*tema și viziunea despre lume, apartenența la un curent literar – pentru textele lirice, particularitățile unei specii literare, particularități de construcție a unui personaj, relația dintre două personaje, relația dintre incipit și final, condiția femeii, condiția țăranului etc.*), motiv pentru care trebuie avute în vedere mai multe aspecte ale operelor studiate.

Cum rezolvi:

Scanned with OKEN Scanner

1) *Eseul despre tema şi viziunea despre lume într-un text poetic/ narativ/ dramatic:*

Trebuie să ai în vedere următoarele repere:

- să menționezi și să argumentezi două trăsături ale curentului literar (pentru poezii, pentru romanele realiste) sau două trăsături ale speciei literare (pentru textele narative/ dramatice: basmul cult, nuvela, tipurile de roman, comedia, drama, teatrul modern); trăsăturile trebuie discutate cu exemple din text pentru a primi cele 6 puncte (simpla menționare a trăsăturilor valorează doar 2 puncte din cele 6);
- să prezinți tema textului prin referire la două idei/ secvențe poetice (pentru poezie), două secvențe narative/ dramatice (pentru proză și teatru); ideile/ comentarea secvențelor trebuie să fie dezvoltate și să se observe foarte clar relevanța acestora pentru tema textului ales;
- ilustrarea a două sau patru elemente de compoziție și limbaj, cum ar fi: *tema, acțiunea, particularități ale compoziției (structura textului), perspectivă narativă/ indicații scenice, tehnici narative, secvențe narative/ dramatice, relații temporale și spațiale, modalități de caracterizare, incipit, final, conflicte – pentru textul narativ/ dramatic; titlu, imaginar poetic, tema, incipit, relații de simetrie și de opoziție, elemente de recurență, simbol central, figuri de stil, elemente de prozodie, particularități ale compoziției – pentru textul liric;* trebuie să fie comentate și să se observe relevanța acestora pentru tema și viziunea despre lume a textului.

2) *Eseul despre particularitățile de construcție a unui personaj într-un text narativ/ dramatic*

Trebuie să ai în vedere următoarele repere:

- ilustrarea a două sau patru elemente de compoziție și limbaj, cum ar fi: *tema, acțiunea, particularități ale compoziției (structura textului), perspectivă narativă/ indicații scenice, tehnici narative, secvențe narative/ dramatice, relații temporale și spațiale, modalități de caracterizare, incipit, final, conflicte;* trebuie să fie comentate și să se observe relevanța acestora pentru construcția personajului (de exemplu, conflictul care pune în evidență rolul personajului în text sau tema, care se conturează prin legătura cu personajul ales);
- prezentarea statutului social (relația lui cu mediul în care trăiește, informații despre familie, meserie, statut social), psihologic (evoluția personajului pe parcursul textului, dacă este cazul), moral (principalele trăsături ale personajului, fără să fie necesară însă argumentarea acestora)

Scanned with OKEN Scanner

al personajului ales; de asemenea, este necesară menționarea modalităților de caracterizare a personajului (eventual exemplificare a una sau două dintre aceste modalități);
- prezentarea principalei trăsături a personajului prin povestirea și comentarea a două secvențe din text; trebuie alese secvențe relevante care să ilustreze trăsătura aleasă și să pună în evidență rolul/ semnificația personajului în opera respectivă.

3) *Eseul despre relația dintre două personajeîntr-un text narativ/ dramatic*

Trebuie să ai în vedere următoarele repere:

- ilustrarea a două sau patru elemente de compoziție și limbaj, cum ar fi: *tema, acțiunea, particularități ale compoziției (structura textului), perspectivă narativă/ indicații scenice, tehnici narative, secvențe narative/ dramatice, relații temporale și spațiale, modalități de caracterizare, incipit, final, conflicte;* trebuie să fie comentate și să se observe relevanța acestora pentru relația dintre cele două personaje;
- prezentarea statutului social a ambelor personaje, punând în evidență de fapt situația inițială a relației (relația cu mediul în care trăiesc, informații despre familie, meserie, statut social), psihologic (evoluția personajelor pe parcursul textului, dacă este cazul), moral (principalele trăsături ale personajelor, fără să fie necesară însă argumentarea acestora);
- prezentarea principalelor trăsături ale personajelor prin povestirea și comentarea a două secvențe din text; trebuie alese secvențe relevante care să ilustreze trăsăturile aleasă și să pună în evidență relația acestora; SAU prezentarea evoluției relației dintre cele două personaje prin povestirea și comentarea a două secvențe din text (o secvență care să pună în valoare conflictul/ relația dintre cele două personaje și secvența prin care conflictul/ relația se sfârșește).

4) *Eseul despre relația dintre incipit și final într-un text narativ*

Trebuie să ai în vedere următoarele repere:

- ilustrarea a două sau patru elemente de compoziție și limbaj, cum ar fi: *tema, acțiunea, particularități ale compoziției (structura textului), perspectivă narativă, tehnici narative, secvențe narative, relații temporale și spațiale, modalități de caracterizare, conflicte;* trebuie să fie comentate și să se observe relevanța acestora pentru tematica textului;
- prezentarea semnificației incipitului (secvența care alcătuiește incipitul și importanța acesteia pentru construcția textului narativ; prezentarea elementelor temporale și spațiale etc.)

Scanned with OKEN Scanner

- prezentarea construcției finalului și evidențierea legăturii pe care acesta o are cu incipitul.

5) *Eseul despre condiția femeii/ țăranului/ intelectualului într-o operă studiată*

Trebuie să ai în vedere următoarele repere:

- să menționezi și să argumentezi două trăsături ale speciei literare (pentru textele narative/ dramatice: basmul cult, nuvela, tipurile de roman, comedia, drama, teatrul modern); trăsăturile trebuie discutate cu exemple din text pentru a primi cele 6 puncte (simpla menționare a trăsăturilor valorează doar 2 puncte din cele 6);
- ilustrarea a două sau patru elemente de compoziție și limbaj, cum ar fi: *tema, acțiunea, particularități ale compoziției (structura textului), perspectivă narativă/ indicații scenice, tehnici narative, secvențe narative/ dramatice, relații temporale și spațiale, modalități de caracterizare, incipit, final, conflicte;* trebuie să fie comentate și să se observe relevanța acestora pentru condiția personajului (de exemplu, conflictul care pune în evidență rolul personajului în text sau tema, care se conturează prin legătura cu personajul ales);
- prezentarea condiției femeii/ țăranului/ intelectualului prin insistarea pe legătura dintre personajul ales și mediul în care trăiește; înțelegerea contextului social în care are loc acțiunea din opera respectivă este foarte importantă pentru un astfel de subiect (de exemplu, atitudinea lui Ion față de pământ este justificată de mediul social în care acesta trăiește).

Punctajul acordat pentru conținut este de 18 puncte (câte 6 puncte pentru fiecare reper/ cerință), dar pentru a primi punctajul maxim ideile trebuie dezvoltate și argumentate prin discutarea secvențelor din operele literare.

Dacă eseul are minimum de 400 de cuvinte, vei primi și punctajul pentru redactare, care valorează 12 puncte (existența părților componente, introducere, cuprins, încheiere – 1 punct, logica înlănțuirii ideilor – 1 punct, abilități de analiză și argumentare – 3 puncte, utilizarea limbii literare – 2 puncte, ortografia – 2 puncte, punctuația – 2 puncte, așezarea în pagină, lizibilitatea – 1 punct). Trebuie avută în vedere formularea unei concluzii a eseului, chiar dacă cerința nu mai presupune exprimarea unei opinii în legătură cu tema dată. Cele 3 puncte pentru abilitățile de analiză și argumentare nu pot fi acordate dacă ideile nu sunt susținute cu exemple din textele studiate.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Model examen de bacalaureat național 2018

Filiera teoretică – Profilul umanist; Filiera vocațională – Profilul pedagogic

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu**
- **Timpul de lucru efectiv este de trei ore.**

SUBIECTUL I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Sâmbătă, 9 ianuarie 1937

Prima mea zi de schi. N-aş fi crezut că va merge aşa de uşor. Aveam un fel de vanitate copilăroasă de a mă simți instalat pe schiuri – în perfecta mea ținută reglementară, pe care mi-am improvizat-o în ziua plecării de la Bucureşti, dar nu credeam că voi reuşi vreodată să fac vreo ispravă cu echipamentul meu, puțin cinematografic.

Alaltăieri, la Predeal, unde ne oprisem câteva minute la vila M., ceream explicații şi sfaturi cu oarecare sfială (erau atâția schieuri vechi acolo!) şi când cineva m-a întrebat, pentru a şti dacă voi învăța sau nu: „Eşti fricos" – am răspuns fără ocol şi cu mare sinceritate: „Cred că da". „Atunci n-ai să înveți niciodată", mi-a răspuns tipul, tranşând discuția.

Şi totuşi am să învăț. Din primul moment şi dându-mi drumul oarecum la nimereală, convins că voi cădea după primii metri, am străbătut vijelios (da, îmi place să spun „vijelios") panta de la Stâna Regală şi, ce e mai comic, fără să cad. Pe urmă am făcut o sumă de alte isprăvi care mă uluiau. N-am coborât la întoarcere o bună parte din drum pe schiuri – e drept, căzând destul de des – dar, la urma urmelor, cu destulă îndemânare pentru prima zi.

W., care îmi era profesoară, mi-a spus: „Bravo, ai talent" şi nu mi-a fost ruşine să primesc cu măgulire această notă bună, conferită cu obiectivitate [...].

Ce dimineață fericită! Viața mai are unele lucruri să-mi spună.

1 februarie [1937]

Nu ştiu dacă meritam această dimineață de schi. Fapt e că mi-am acordat-o, şi acum nu simt niciun fel de remuşcare.

Am fost la Opler. Terenul e mult mai mic şi panta mai uşoară decât la Stână. N-am mai avut impresia amețitoare a începutului. Totul mi s-a părut mai puțin fantastic decât atunci.

Încep să fiu mai puțin intimidat de uniforma mea, de schiurile mele. Încep să mă familiarizez cu întreg acest aparat, care altădată mi se părea inaccesibil.

În plină cursă, îmi controlez mişcările şi încep să le corectez. Nu mai am în niciun caz acea senzaţie vertiginoasă de zbor fără direcţie. Devin mai stăpân pe frână şi probabil mai prudent.

(Mihail Sebastian, *Jurnal 1935-1944*)

A. Scrie pe foia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat.

1. Indică sensul secvenței *tranşând discuţia.* **6 puncte**
2. Menționează în ce zi a săptămânii s-a oprit autorul la Predeal. **6 puncte**
3. Precizează momentul zilei în care autorul începe orele de schi, justificându-ți răspunsul cu o secvență din text. **6 puncte**
4. Explică motivul pentru care, în februarie, în timp ce schiază, autorul nu mai are acea *senzație vertiginoasă de zbor fără direcție.* **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, o trăsătură morală a autorului, care se desprinde din al treilea paragraf al textului dat. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă a învăța un sport este dificil sau nu, raportându-te atât la informațiile din fragmentul extras din volumul *Jurnal 1935 – 1944* de Mihail Sebastian, cât şi la experiența personală sau culturală. **20 de puncte**

În redactarea textului, vei avea în vedere următoarele repere:

- formularea unei opinii față de problematica pusă în discuție, enunțarea şi dezvoltarea corespunzătoare a două argumente adecvate opiniei şi formularea unei concluzii pertinente; **14 puncte**
- utilizarea corectă a conectorilor în argumentare, respectarea normelor limbii literare (norme de exprimare, de ortografie şi de punctuație), aşezarea în pagină, lizibilitatea. **6 puncte**

În vederea acordării punctajului pentru redactare, textul trebuie să aibă minimum de 150 de cuvinte şi să dezvolte subiectul propus.

<u>SUBIECTUL al II-lea</u> (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, rolul notațiilor autorului în următorul fragment:

Scanned with OKEN Scanner

Actul III

Interiorul unei case de țară, cu un oarecare confort modern. [...] E iarnă. Lia privește la fereastră. E obosită și tristă, părul i-a albit pe la tâmple. George, așezat la masă, se străduiește să bea, fără chef, dintr-o cană cu ceai. E slab și abătut.

GEORGE: Nu pot să mănânc. Gustul acesta mi se pare din ce în ce mai searbăd.
LIA *(privind pe fereastră)*: Ce iarnă! Nămeții s-au urcat până la fereastră.
GEORGE: Azi-noapte au murit două vrăbii la fereastra noastră.
LIA *(nu se ascultă unul pe celălalt)*: Mă uit de o oră pe fereastră și nu văd absolut nicio ființă trecând pe drum. Tot satul e mort. *(Banală)* O iarnă liniștită *(Se apropie de el.)* Cum te simți?
GEORGE *(cu o privire înfrântă)*: Nu simt nimic. *(Tace.)*

(Ion Băieșu, *Iertarea*)

Notă
Pentru **conținut**, vei primi 6 puncte, iar pentru **redactare**, vei primi 4 puncte (utilizarea limbii literare – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct; punctuația - 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, răspunsul trebuie să aibă minimum 50 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți relația dintre cele două personaje într-un text narativ studiat, aparținând lui Mihail Sadoveanu.
În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:
- prezentarea statutului social, moral, psihologic etc. al celor două personaje;
- evidențierea evoluției relației dintre cele două personaje, prin referire la două episoade/ secvențe relevante;
- analiza a două elemente de structură, de compoziție și de limbaj, semnificative pentru evoluția relației dintre personaje (de exemplu: acțiune, conflict, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narative, instanțele comunicării narative, perspectiva narativă, registre stilistice, limbaj etc.)

Notă
Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.
Pentru **conținutul** eseului, vei primi **18 puncte** (câte 6 puncte pentru fiecare cerință/ reper).
Pentru **redactarea** eseului, vei primi **12 puncte** (existența părților componente – introducere, cuprins, încheiere – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 3 puncte; utilizarea limbii literare – 2

Scanned with OKEN Scanner

puncte; ortografia – 2 puncte; punctuația – 2 puncte; așezarea în pagină, lizibilitatea – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseul trebuie să aibă minimum 400 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

REZOLVAREA MODELULUI

Subiectul I

A.

1. Sensul expresiei *„tranșând discuția"* se referă la faptul că interlocutorul încheie brusc conversația, fără a-i permite dreptul la replică autorului.
2. Autorul s-a oprit la Predeal într-o zi de joi, menționând că a făcut acest lucru *„alaltăieri"*, dar a notat în jurnal sâmbătă, 9 ianuarie 1937.
3. Autorul își începe orele de schi dimineața, menționând impresiile acestei zile prin exclamația *„Ce dimineață fericită!"*.
4. Mihail Sebastian nu mai are *„acea senzație vertiginoasă de zbor fără direcție"* deoarece începe să învețe să schieze, să-și controleze și corecteze mișcările, să devină *„mai stăpân pe frână"* și mai prudent.
5. Din al treilea paragraf al textului reiese ambiția autorului de a învăța să schieze, în ciuda descurajărilor. Afirmația *„Și totuși am să învăț"* arată încrederea în propriile forțe, nu dă înapoi și chiar consideră că a avut destulă îndemânare pentru o primă zi de schi.

B.

Practicarea unui sport este foarte importantă pentru sănătatea și tonusul unei persoane. Acest lucru nu este valabil doar pentru sportivii de performanță, mai ales că în ziua de azi există posibilitatea de a face diferite activități fizice în funcție de necesități și vârstă. Cei care fac în mod constant mișcare sunt mult mai sănătoși, protejându-și organismul de diferite afecțiuni, cum ar fi obezitatea și bolile cardio-vasculare. Însă, în unele cazuri poate interveni dificultatea de a reuși să înveți așa cum trebuie practicarea anumitor activități fizice.

În opinia mea, a învăța un sport poate fi dificil în cazul în care este vorba de performanță. Dar, în situația în care sportul este realizat doar pentru relaxare și presiunea exterioară nu există, obstacolele nu sunt imposibil de trecut.

Pe de o parte, sportul de performanță presupune foarte multă muncă. Un sportiv trebuie să facă față orelor de efort fizic, dar și de pregătire mentală. Dar, pasiunea pentru acel sport îl poate ajuta să depășească eventualele dificultăți. Un exemplu în acest sens ar fi Simona Halep, sportiva care, prin multă muncă, a

Scanned with OKEN Scanner

reuşit să ne facă mândri în ultimul timp, ajungând în topul tenisului mondial. Mult mai dificile pot părea pentru unii sporturile de echipă, care presupun şi alte calităţi, pe lângă pregătirea fizică a sportivilor, cum ar fi comunicarea, coordonarea cu ceilalţi, abilitatea de a lucra alături de ceilalţi.

Pe de altă parte, sporturile practicate ca formă de relaxare nu ar trebui să fie dificile, mai ales că nu trebuie să uităm rolul lor în obţinerea unei stări mentale mai bune, eliminarea stresului cotidian şi a oboselii. Un stil de viaţă sănătos nu implică doar o alimentaţie corectă ci şi activităţi fizice cât mai variate. Din fericire, oamenii încep să conştientizeze din ce în ce mai mult beneficiile sportului. Aşa cum povesteşte şi Mihail Sebastian, unele dintre cele mai practicate sporturi de relaxare sunt cele de iarnă, care în ciuda faptului că pot presupune anumite dificultăţi, au un farmec aparte. Autorul povesteşte experienţa învăţării de a se da cu schiurile, activitate care la început părea descurajantă: *„N-am coborât la întoarcere o bună parte din drum pe schiuri – e drept, căzând destul de des – dar, la urma urmelor, cu destulă îndemânare pentru prima zi."* Dar, în ciuda descurajărilor, ambiţia lui a fost mai mare şi treptat a reuşit să înveţe, devenind *„mai stăpân pe frână şi probabil mai prudent"*.

În concluzie, practicarea unui sport, indiferent de vârstă, ajută la obţinerea unui tonus mai bun, menţine sănătatea celor care îl practică, dar şi buna dispoziţie şi viziunea optimistă asupra vieţii. Aceste reale beneficii ar trebui să ne facă să uităm de dificultatea de a învăţa anumite sporturi şi de senzaţia de frică pe care unele dintre ele o presupun.

Subiectul al II-lea

Notaţiile autorului care deschid actul III din textul dramatic *Iertarea* de Ion Băieşu au rolul de a prezenta decorul în care se va petrece acţiunea. Personajele se află în *„interiorul unei case de ţară, cu un oarecare confort modern"*. În plus, autorul realizează o scurtă descriere a personajelor: *"Lia priveşte pe fereastră. E obosită şi tristă, părul i-a albit pe la tâmple."*, în timp ce George este *„slab şi abătut"*. Stările celor două personaje sunt surprinse şi mai departe, aceştia părând să fie afectaţi de vremea de afară: *„privind pe fereastră"*, *„cu o privire înfrântă"*, participând la o discuţie care nu îi interesează cu adevărat: *„nu se ascultă unul pe celălalt."*

Subiectul al III-lea

Romanul *Baltagul* a fost publicat în anul 1930 şi este un roman realist şi simbolic în acelaşi timp, încadrându-se într-un tip aparte de realism, şi anume realismul mitic. **Tema** romanului se referă la drumul parcurs de Vitoria Lipan pentru aflarea adevărului despre moartea soţului ei, urmată de săvârşirea dreptăţii prin pedepsirea vinovaţilor.

Scanned with OKEN Scanner

Acțiunea debutează cu imaginea Vitoriei Lipan care își amintește de povestea pe care obișnuia să o spună Nechifor la petreceri. **Incipitul** descrie astfel o cosmogonie populară care pune în relație destinul individual al acestuia reprezentat de munteni, cu destinul altor neamuri. În cadrul poveștii cuvintele *„rânduială"* și *„semn"* sunt frecvent folosite, ele fiind considerate cuvintele-cheie ale romanului. Prin dispariția lui Nechifor Lipan, *„rânduiala"*, adică ordinea cosmică, a fost distrusă și nu poate fi restabilită decât prin găsirea acestuia și pedepsirea vinovaților. Astfel, **finalul** restabilește atât ordinea socială, cât și pe cea cosmică: Nechifor Lipan a fost răzbunat și reintrodus în ordinea cosmică prin ritualul de înmormântare, iar Vitoria trebuie să se întoarcă la viața ei, să aibă grijă de casă și de copiii ei. La început, femeia este îngrijorată de întârzierea soțului care plecase cu oile la munte. Deși ceilalți încearcă să o liniștească, ea simte că s-a întâmplat ceva rău deoarece i se oferă mai multe „semne". Tragedia este anunțată de schimbarea stării naturii: brazii sunt mai negri, vremea se tulbură, cocoșul dă semne de plecare, iarna vine mai repede. Un alt element care confirmă moartea lui Nechifor Lipan este visul care anunță și călătoria pe care trebuie să o facă în căutarea celui dispărut.

Acțiunea prezintă călătoria Vitoriei și a fiului ei, Gheorghiță. Această călătorie în căutarea adevărului despre soțul ei începe în luna martie și străbate invers linia transhumanței. Primul semn legat de trecerea lui Nechifor Lipan pe acel traseu apare la Bicaz, unde hangiul Donea își amintește de acesta. Urmele sunt găsite și la Călugăreni, apoi la Fărcașa. La Vatra-Dornei ciobanul cumpărase în noiembrie trei sute de oi. Odată cu această achiziție, în mărturiile oamenilor apar trei ciobani. Chipul unuia rămâne în amintire, deoarece are buza despicată, detaliu ce semnalizează natura malefică a personajului. La hanul din Broșteni aflăm că ciobanii au trecut spre gura Negrei. Urma acestora este regăsită la Borca, apoi la Sabasa. Este foarte important că în această călătorie ei asistă la un botez, la Cruci și la o nuntă, la Borca. Succesiunea acestor momente esențiale din viața omului, îi dă de gândit Vitoriei și anticipează ritualul de înmormântare din final.

După popasul de la Crucea Talienilor, Vitoria coboară pe celălalt versant al muntelui, în satul Suha. Ajunsă aici, misterul este rezolvat deoarece știe cu certitudine că asasinii sunt Calistrat Bogza și Ilie Cuțui. Adevărul trebuie însă demonstrat și va face acest lucru cu ajutorul lui Iorgu Vasiliu, cârciumarul din Sabasa și al soției lui. Tot în Sabasa îl găsește pe Lupu care o călăuzește în râpa unde descoperă oasele și hainele lui Nechifor. În zilele următoare, femeia își îndeplinește datoria, realizează ritualurile de înmormântare. Echilibrul existențial trebuie repus în drepturile sale prin încadrarea în ordinea cosmică Prin înmormântare, Nechifor Lipan se reîntoarce în locul ce i se cuvine în acest univers arhaic.

Scanned with OKEN Scanner

Cele două personaje aflate în relație nu intră în conflict pe parcursul romanului, fiind vorba de fapt despre relația dintre mamă, care are rolul inițiatorului și fiul care parcurge un drum al inițierii.

Vitoria Lipan, personajul principal al romanului, este o figură reprezentativă pentru lumea tradițională descrisă în roman. La început, naratorul o descrie pe Vitoria pe prispa casei sale, aducându-și aminte de legenda pe care soțul ei obișnuia să o povestească la nunți. Încremenirea și privirea ei pierdută sugerează neliniștea ei interioară, cauzată de întârzierea mult prea mare a soțului ei care plecase la Dorna să cumpere oi. Datorită semnelor pe care le citește în natură ia decizia de a pleca în căutarea soțului alături de fiul ei, Gheorghiță. Înaintea călătoriei săvârșește un ritual de purificare sufletească, ține post negru, dăruiește mănăstirii Bistrița o icoană, o lasă pe Minodora, fiica ei, la mănăstire, îi comandă fiului ei un baltag nou pe care îl sfințește.

Gheorghiță este la începutul călătoriei un copil naiv și imatur care nu înțelege mare parte din gesturile și acțiunile săvârșite de mama sa. Călătoria aceasta va reprezenta însă pentru el un drum al inițierii și al maturizării, la finalul căreia va trebui să-și asume rolul de cap al familiei, în locul tatălui.

O **secvență** importantă în evoluția acestei relații este momentul în care Vitoria își pune fiul să vegheze, în râpă, osemintele tatălui, acțiune care are semnificația unei renașteri simbolice și care asigură continuitatea dintre părinte și fiu, însemnând și dobândirea unei personalități: *„Sângele și carnea lui Nechifor Lipan se întorceau asupra lui în pași, în zboruri, în chemări."* Maturizarea lui este însă completă în secvența parastasului în care este realizată pedepsirea celor doi asasini. Inițial, Gheorghiță nu înțelege cum de mama lui știe cu exactitate cum a murit Nechifor și este surprins de intuiția și de inteligența femeii, caracterizând-o în mod direct: *„Mama asta cunoaște gândurile oamenilor, trebuie să fie fermecată..."*. Dar, în momentul în care trebuie să-și dovedească simțul dreptății și curajul, îl pedepsește pe unul dintre asasinii tatălui, omorându-l cu ajutorul baltagului sfințit. Se sugerează că prin sfințirea baltagului la începutul romanului, Vitoria intuiește că acesta va reprezenta arma dreptății, dar și modul în care fiul ei va dovedi că drumul maturizării a luat sfârșit.

Relația dintre cele două personaje ilustrează de fapt tema romanului deoarece călătoria pe care o realizează Vitoria și fiul ei este o călătorie a cunoașterii de sine și a maturizării tânărului neofit. Vitoria îndeplinește în această relație rolul inițiatorului, în timp ce Gheorghiță este tânărul inițiat care trebuie să facă dreptate pentru moartea tatălui și apoi să preia rolul acestuia în fruntea familiei.

Scanned with OKEN Scanner

Filiera teoretică – Profilul real; Filiera tehnologică
Filiera vocațională – Toate prfilurile (cu excepția profilului pedagogic)

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu**
- **Timpul de lucru efectiv este de trei ore.**

SUBIECTUL I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Sâmbătă, 9 ianuarie 1937

Prima mea zi de schi. N-aş fi crezut că va merge aşa de uşor. Aveam un fel de vanitate copilăroasă de a mă simți instalat pe schiuri – în perfecta mea ținută reglementară, pe care mi-am improvizat-o în ziua plecării de la Bucureşti, dar nu credeam că voi reuşi vreodată să fac vreo ispravă cu echipamentul meu, puțin cinematografic.

Alaltăieri, la Predeal, unde ne oprisem câteva minute la vila M., ceream explicații şi sfaturi cu oarecare sfială (erau atâția schieuri vechi acolo!) şi când cineva m-a întrebat, pentru a şti dacă voi învăța sau nu: „Eşti fricos" – am răspuns fără ocol şi cu mare sinceritate: „Cred că da". „Atunci n-ai să înveți niciodată", mi-a răspuns tipul, tranşând discuția.

Şi totuşi am să învăț. Din primul moment şi dându-mi drumul oarecum la nimereală, convins că voi cădea după primii metri, am străbătut vijelios (da, îmi place să spun „vijelios") panta de la Stâna Regală şi, ce e mai comic, fără să cad. Pe urmă am făcut o sumă de alte isprăvi care mă uluiau. N-am coborât la întoarcere o bună parte din drum pe schiuri – e drept, căzând destul de des – dar, la urma urmelor, cu destulă îndemânare pentru prima zi.

W., care îmi era profesoară, mi-a spus: „Bravo, ai talent" şi nu mi-a fost ruşine să primesc cu măgulire această notă bună, conferită cu obiectivitate [...].

Ce dimineață fericită! Viața mai are unele lucruri să-mi spună.

1 februarie [1937]

Nu ştiu dacă meritam această dimineață de schi. Fapt e că mi-am acordat-o, şi acum nu simt niciun fel de remuşcare.

Am fost la Opler. Terenul e mult mai mic şi panta mai uşoară decât la Stână. N-am mai avut impresia amețitoare a începutului. Totul mi s-a părut mai puțin fantastic decât atunci.

Încep să fiu mai puțin intimidat de uniforma mea, de schiurile mele. Încep să mă familiarizez cu întreg acest aparat, care altădată mi se părea inaccesibil.

În plină cursă, îmi controlez mişcările şi încep să le corectez. Nu mai am în niciun caz acea senzație vertiginoasă de zbor fără direcție. Devin mai stăpân pe frână şi probabil mai prudent.

(Mihail Sebastian, *Jurnal 1935-1944*)

Scanned with OKEN Scanner

A. Scrie pe foia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat.

1. Indică sensul secvenței *tranșând discuția.* **6 puncte**
2. Menționează în ce zi a săptămânii s-a oprit autorul la Predeal. **6 puncte**
3. Precizează momentul zilei în care autorul începe orele de schi, justificându-ți răspunsul cu o secvență din text. **6 puncte**
4. Explică motivul pentru care, în februarie, în timp ce schiază, autorul nu mai are acea *senzație vertiginoasă de zbor fără direcție.* **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, o trăsătură morală a autorului, care se desprinde din al treilea paragraf al textului dat. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă a învăța un sport este dificil sau nu, raportându-te atât la informațiile din fragmentul extras din volumul *Jurnal 1935 – 1944* de Mihail Sebastian, cât și la experiența personală sau culturală. **20 de puncte**

În redactarea textului, vei avea în vedere următoarele repere:

- formularea unei opinii față de problematica pusă în discuție, enunțarea și dezvoltarea corespunzătoare a două argumente adecvate opiniei și formularea unei concluzii pertinente; **14 puncte**
- utilizarea corectă a conectorilor în argumentare, respectarea normelor limbii literare (norme de exprimare, de ortografie și de punctuație), așezarea în pagină, lizibilitatea. **6 puncte**

În vederea acordării punctajului pentru redactare, textul trebuie să aibă minimum de 150 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, rolul notațiilor autorului în următorul fragment:

Actul III

Interiorul unei case de țară, cu un oarecare confort modern. [...] E iarnă. Lia privește la fereastră. E obosită și tristă, părul i-a albit pe la tâmple. George, așezat la masă, se străduiește să bea, fără chef, dintr-o cană cu ceai. E slab și abătut.

GEORGE: Nu pot să mănânc. Gustul acesta mi se pare din ce în ce mai searbăd.

Scanned with OKEN Scanner

LIA *(privind pe fereastră)*: Ce iarnă! Nămeții s-au urcat până la fereastră.
GEORGE: Azi-noapte au murit două vrăbii la fereastra noastră.
LIA *(nu se ascultă unul pe celălalt)*: Mă uit de o oră pe fereastră şi nu văd absolut nicio ființă trecând pe drum. Tot satul e mort. *(Banală)* O iarnă liniştită *(Se apropie de el.)* Cum te simți?
GEORGE *(cu o privire înfrântă)*: Nu simt nimic. *(Tace.)*

(Ion Băieşu, *Iertarea*)

Notă
Pentru **conținut**, vei primi 6 puncte, iar pentru **redactare**, vei primi 4 puncte (utilizarea limbii literare – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct; punctuația - 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, răspunsul trebuie să aibă minimum 50 de cuvinte şi să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți particularități ale unui text narativ studiat, aparținând lui Camil Petrescu.
În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:
- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului narativ studiat într-o perioadă, într-un curent cultural/ literar sau într-o orientare tematică;
- comentarea a două secvențe relevante pentru tema textului narativ studiat;
- analiza a două elemente de structură, de compoziție şi de limbaj, semnificative pentru textul narativ studiat (de exemplu: acțiune, conflict, relații temporale şi spațiale, incipit, final, tehnici narative, instanțele comunicării narative, perspectiva narativă, registre stilistice, limbaj etc.)

Notă
Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.
Pentru **conținutul** eseului, vei primi **18 puncte** (câte 6 puncte pentru fiecare cerință/ reper).
Pentru **redactarea** eseului, vei primi **12 puncte** (existența părților componente – introducere, cuprins, încheiere – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; abilități de analiză şi de argumentare – 3 puncte; utilizarea limbii literare – 2 puncte; ortografia – 2 puncte; punctuația – 2 puncte; aşezarea în pagină, lizibilitatea – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseul trebuie să aibă minimum 400 de cuvinte şi să dezvolte subiectul propus.

Scanned with OKEN Scanner

REZOLVAREA MODELULUI

Subiectul al III-lea

Prin cele două romane ale sale, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* (1930) şi *Patul lui Procust* (1933), Camil Petrescu teoretizează romanul modern a cărui trăsătură esenţială este autenticitatea, exemplificată prin folosirea unor tehnici narative specifice: folosirea persoanei I, inserarea în text a fragmentelor de jurnal, a scrisorilor şi articolelor din presa vremii, precum şi prezentarea unor evenimente şi personaje reale. *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* este un roman subiectiv, de analiză psihologică, în care naraţiunea se face la persoana I, universul fictiv se concentrează asupra evenimentelor din planul conştiinţei doarece conflictul principal este interior, trăirile, interpretările evenimentelor sunt mai importante decât întâmplările concrete, iar personajul este o individualitate complexă a cărei evoluţie nu poate fi prevăzută pentru că el are îndoilei, ezită, analizează. Naratorul este protagonistul romanului, Ştefan Gheorghidiu, perspectiva narativă fiind subiectivă şi unică.

Tema romanului o constituie drama intelectualului lucid care trece prin două experienţe fundamentale, iubirea şi războiul, pe care le analizează în încercarea de a găsi semnificaţia profundă a existenţei sale. Modul în care se raportează la iubire se observă în **secvenţa** de la începutul romanului când, în urma discuţiei de la popota ofiţerilor, Ştefan Gheorghidiu vorbeşte despre iubirea absolută în care cei doi îndrăgostiţi au drept de viaţă şi de moarte unul asupra celuilalt. Drama lui din iubire este dublată de drama războiului care de asemenea îl va dezamăgi. Sugestivă în acest sens este **secvenţa** în care, după bătălia ce produce moartea unor soldaţi din unitatea sa, personajul stă de vorbă cu ofiţerul german aflat pe patul de moarte despre felul în care este organizat războiul şi despre rostul acestuia. Deşi a participat la bătălii celebre, ofiţerul german îi spune lui Ştefan Gheorghidiu că cea mai importantă luptă din existenţa unui soldat este cea în care îşi pierde viaţa, idee care subliniază absurditatea şi haosul războiului.

Romanul este structurat în **două părţi**, precizate încă din **titlu**: prima parte este reprezentată de *„ultima noapte de dragoste”*, iar a doua de *„întâia noapte de război”*. Prima parte prezintă drama iubirii, iar a doua drama războiului. Dacă prima parte este o scriere pur ficţională, a doua parte se bazează pe experienţele reale ale scriitorului care a participat la luptele din primul război mondial.

Acţiunea romanului începe sub semnul războiului, fiind indicate **reperele spaţiale** şi **temporale**. **Incipitul** îl prezintă pe Ştefan Gheorghidiu în primăvara anului 1916, concentrat undeva la graniţă, deasupra Dâmbovicioarei. Într-o zi la popota ofiţerilor se porneşte o discuţie despre căsătorie şi dragoste, despre un ofiţer care îşi ucide soţia adulterină şi este achitat la proces. Este prima scenă memorabilă a romanului în care Gheorghidiu îşi exprimă concepţia despre iubire. Această discuţie declanşează memoria afectivă a personajului, trezindu-i

Scanned with OKEN Scanner

amintirile legate de cei doi ani şi jumătate de căsnice cu Ela. Personajul vrea neapărat să meargă la Câmpulung să-şi vadă soţia şi de aici prima serie de fapte se întrerupe.

Cel de-al doilea capitol, intitulat *Diagonalele unei moşteniri,* debutează abrupt cu următoare frază care constituie şi *intriga* romanului: *„Eram însurat de doi ani şi jumătate cu o colegă de la Universitate şi bănuiam că mă înşeală."* Urmează o lungă poveste de dragoste şi gelozie. Gheorghidiu, pe atunci student la Filozofie, se căsătoreşte din dragoste cu Ela, studentă la Litere. Personajul este în căutarea iubirii absolute pe care crede că a găsit-o prin soţia lui. După căsătorie, urmează o perioadă în care idealul lui pare uşor de atins. O moştenire nesperată le permite să frecventeze cercurile mondene, dar în acelaşi timp le strică relaţia. Ela se implică în discuţiile despre bani, lucru care lui Gheorghidiu îi displace profund. Spre deosebire de soţul ei, Ela este atrasă de viaţa mondenă şi de oportunităţile pe care i le oferă noul statut social. Prin urmare, moştenirea va declanşa criza matrimonială a cuplului. Relaţia celor doi se deteriorează treptat, situaţie pe care o observă mai ales el, analizând totul cu luciditate. În timpul unei excursii la Odobeşti, are impresia că Ela îi acordă o atenţie exagerată unui anume domn G., despre care va crede ulterior că este amantul ei. Gheorghidiu începe să fie torturat de gelozie, iar cuplul se destramă. După o scurtă despărţire, se împacă. Vrând să afle dacă este sau nu înşelat, eroul îşi pune întrebări şi mai ales interpretează. La un moment dat, fiecare nouă probă aruncă o altă lumină asupra vieţii şi dramei sale, încât aceeaşi întâmplare capătă mereu alte semnificaţii, opuse chiar, în funcţie de ultima certitudine. În finalul primei părţi se revine la acţiunea de pe front: înrolat pe frontul românesc, Gheorghidiu cere o permise, ca să verifice dacă soţia lui îl înşeală. Ajunge la Câmpulung, se întâlneşte cu Ela, care îi cere să treacă o parte din bani pe numele ei pentru a avea o siguranţă materială în cazul în care el ar muri în război. După ce pleacă, îl vede întâmplător pe domnul G. şi vrea să se întoarcă să-i omoare pe amândoi. Nu apucă să facă acest lucru deoarece se întâlneşte cu comandantul unităţii care îi anunţă izbucnirea războiului şi îi cere să se întoarcă cu el la unitate.

Partea a doua a romanului demitizează imaginea războiului văzut ca un catalizator de energii, de care presa vremii abuzase atât de mult. Frontul înseamnă de fapt haos, nimeni nu ştie cu claritate ce trebuie să facă, ordininele de luptă se dau aleatoriu, fără o bază reală. Fiecare soldat acţionează mai mult de unul singur, apărându-şi mecanic viaţa şi neavând nicio dorinţă de a muri pentru patrie. Sunt precizate câteva localităţi în care unitatea lui Ştefan Gheorghidiu participă la lupte, nume care sporesc ideea de autenticitate: Bran, Tohanul Vechi, Vulcan, Cohalm, Sibiu. Toate luptele la care participă i se par inutile, mai ales că acestea nu corespund cu imaginea pe care şi-a creat-o despre război. Se gândeşte de multe ori la propria moarte, nu îşi pune problema că ar muri ci se întreabă dacă ar suporta cu demnitate rana care îi va provoca moartea. Trăieşte experienţa unei

Scanned with OKEN Scanner

drame colective, mai ales când asistă la moartea mai multor soldaţi în capitolul intitulat sugestiv *„Ne-a acoperit pământul lui Dumnezeu."*

Romanul se încheie odată cu epuizarea experienţei războiului. **Finalul** este elocvent pentru transformarea psihologică a personajului deoarece prezintă o nouă imagine a iubirii, opusă celei din incipit. Dacă la început, Ştefan Gheorghidiu vede iubirea într-un mod absolut în care partenerii au drept de viaţă şi de moarte unul asupra celuilalt, în final îşi dă seama că această concepţie nu are nicio legătură cu realitatea. După ce a trăit drama incertitudinii, Ştefan Gheorghidiu vine acasă într-o permisie şi primeşte un bilet anonim prin care i se oferă şansa să aibă certitudinea trădării soţiei. Acest lucru nu mai are însă importanţă deoarece îşi dă seama cât de nesemnificativă este drama iubirii sale în comparaţie cu drama colectivă a războiului. Astfel, hotăreşte să-i lase Elei casele de la Constanţa, cu tot ce este în ele, renunţând să se mai amăgească cu ideea unei iubiri absolute.

Drama lui Ştefan Gheorghidiu este cea a intelectualului inadaptat care analizează cu luciditate fiecare întâmplare prin care trece. Chiar dacă va fi dezamăgit de cele două experienţe care îi machează existenţa, acestea îi definesc noul mod de a gândi şi de a se raporta la lume.

Scanned with OKEN Scanner

PERIODIZAREA LITERATURII ROMÂNE

Perioada	**Curente / reviste culturale**	**Reprezentanți**
Epoca veche (secolele XVI – începutul secolului al XVII-lea)	Umanismul Iluminismul	*Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* *Scrisoarea lui Neacșu* din Câmpulung **Grigore Ureche**, *Letopisețul Țării Moldovei* **Miron Costin**, *Letopisețul Țării Moldovei, De neamul moldovenilor, Viiața lumii* **Ion Neculce**, *Letopisețul Țării Moldovei* Stolnicul Constantin Cantacuzino Dosoftei Antim Ivireanul **Dimitrie Cantemir**, *Divanul sau gâlceava înțeleptului cu lumea sau giudețul sufletului cu trupul, Istoria ieroglifică, Descrierea Moldovei*
Epoca premodernă (secolul XVIII – 1830)	Școala Ardeleană Iluminismul	Samuil Micu Petru Maior Gheorghe Șincai **Ion Budai – Deleanu**, *Țiganiada* Ienăchiță Văcărescu Alecu Văcărescu Nicolae Văcărescu Iancu Văcărescu, Costache Conachi Dinicu Golescu, *Însemnare a călătoriei mele*
Perioada pașoptistă și postpașoptistă (1830 – 1860)	Clasicismul Romantismul *„Dacia literară”*– nr. 1, articolul *Introducție* (1840)	**Poezia:** Ion Heliade Rădulescu, *Zburătorul* Grigore Alexandrescu, *Poezii, Suvenire și impresii, epistole și fabule* **Vasile Alecsandri**, *Pasteluri* **Proza:** **Costache Negruzzi**,*Alexandru Lăpușneanul, Negru pe alb* Mihail Kogălniceanu Alecu Russo Nicolae Bălcescu, *Românii supt Mihai Voievod Viteazul* Nicolae Filimon, *Ciocoii vechi și noi* B.P.Hașdeu Ion Ghica, *Scrisori către Vasile Alecsandri*

Scanned with OKEN Scanner

		Dramaturgia: **Vasile Alecsandri**, *Chiriţa în provinţie (ciclul Chiriţelor), Despot Vodă* B.P. Haşdeu, *Răzvan şi Vidra*
Epoca marilor clasici (1860 – 1890)	Romantismul Realismul *„Convorbiri literare”* *Junimea*	**Titu Maiorescu**, *Critice* **Mihai Eminescu**, *Poesii, Geniu pustiu, Sărmanul Dionis* **Ion Creangă**, *Amintiri din copilărie, Povestea lui Harap-Alb* **Ion Luca Caragiale**, *O noapte furtunoasă, O scrisoare pierdută, Năpasta, La hanul lui Mânjoală* **Ioan Slavici**, *Moara cu noroc, Mara, Pădureanca*
Perioada sfârşitului şi începutului de secol al XIX-lea (1890 – 1916)	Prelungiri ale clasicismului şi romantismului Sămănătorismul Poporanismul *„ Literatorul”* *„Vatra”* *„Sămănătorul”* *„Viaţa românească”*	**Poezia:** **George Coşbuc**, *Balade şi idile* **Octavian Goga**, *Ne cheamă pământul, Poezii* DimitrieAnghel Ion Minulescu Alexandru Macedonski **Proza:** Barbu Ştefănescu Delavrancea, *Hagi Tudose* Duiliu Zamfirescu,*Viaţa la ţară* Gala Galaction, *Clopotele din Mănăstirea Neamţu, La vulturi* Ion Agârbiceanu, *Arhanghelii* **Dramaturgia:** Barbu Ştefănescu Delavrancea, *Apus de soare, Viforul, Luceafărul*
Perioada interbelică (1916 – 1940)	Modernismul Tradiţionalismul Realismul Avangarda *„Sburătorul”*–Eugen Lovinescu *„Gândirea”*–Nechifor Crainic *„Contimporanul”* *„75HP”*	**Poezia:** **Ion Pillat**, *Pe Argeş în sus* **Vasile Voiculescu**, *Pârgă, Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare în traducere imaginară de Vasile Voiculescu* **Lucian Blaga**, *Poemele luminii, Paşii profetului, În marea trecere, Lauda somnului* **George Bacovia**, *Plumb, Scântei galbene, Cu voi, Stanţe burgheze* **Ion Barbu**, *Joc secund* **Tudor Arghezi**, *Cuvinte potrivite, Flori de mucigai, Cântare omului, Cimitirul Buna Vestire* Tristan Tzara Ilarie Voronca Ion Vinea **Proza:** Hortensia Papadat-Bengescu, *Concert din muzică de Bach* **Mihail Sadoveanu**, *Baltagul, Fraţii Jderi, Crenga de*

Scanned with OKEN Scanner

		aur, Hanu Ancuței **Liviu Rebreanu**, *Ion, Pădurea spânzuraților, Răscoala, Adam și Eva* **Camil Petrescu**, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război; Patul lui Procust* **George Călinescu**, *Enigma Otiliei, Scrinul negru, Bietul Ioanide* Mircea Eliade, *Maitreyi, La țigănci* **Dramaturgia:** **Camil Petrescu**, *Suflete tari, Jocul ielelor* **Lucian Blaga**, *Meșterul Manole, Anton Pann*
Perioada postbelică	Neomodernismul Postmodernismul	**Poezia:** Geo Dumitrescu, *Libertatea de a trage cu puşca* Radu Stanca Leonid Dimov Mircea Ivănescu **Nichita Stănescu** (1933 – 1983): *O viziune a sentimentelor, 11 Elegii, Dreptul la timp, Necuvintele* Marin Sorescu, *Singur printre poeți, La lilieci* Mircea Dinescu Emil Brumaru Alexandru Muşina Mircea Cărtărescu, *Faruri, vitrine, fotografii; Totul, Levantul* **Proza:** **Marin Preda**, *Moromeții, Cel mai iubit dintre pământeni* Radu Petrescu, *Matei Iliescu* Mircea Horia-Simionescu, ciclul *Ingeniosul bine temperat* Ştefan Bănulescu, *Cartea Milionarului* Nicolae Breban Ştefan Agopian, *Sara, Tache de catifea* Mircea Nedelciu, *Zmeura de câmpie* Gheorghe Crăciun, *Compunere cu paralele inegale, Frumoasa fără corp* Mircea Cărtărescu, *Nostalgia, Orbitor, Travesti* **Dramaturgia:** **Marin Sorescu**, *Iona, A treia țeapă* Matei Vişniec Eugen Ionescu, *Rinocerii, Cântăreața cheală, Scaunele*

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

PREZENTAREA SINTETICĂ A CURENTELOR LITERARE

UMANISMUL	
Definire	Umanismul este o mişcare social-culturală care s-a manifestat începând cu secolul al XIV-lea în cadrul Renaşterii. A apărut iniţial în Italia, dar apoi s-a extins în toată Europa, având în centrul preocupărilor omul şi problematica sa. Evenimentele care marchează Renaşterea sunt: inventarea tiparului de către Johannes Gutenberg în 1440~1450, căderea Constantinopolului în 1453 a determinat refugierea cărturarilor în Italia şi răspândirea scrierilor antice pe care ei le salvează, descoperirea Americii de către Cristofor Columb în 1492. În umanismul românesc, cele mai importante idei, graţie cărora acest curent a avut o configuraţie specifică, au fost: originea latină a poporului şi limbii române, ideea unităţii şi a continuităţii poporului român, rolul civilizator al cărţii tipărite, încrederea în forţa educativă a istoriei, convingerea că toţi românii trebuie să iasă din întunericul neştiinţei.
Trăsături	**Trăsăturile umanismului:** - redescoperirea valorilor Antichităţii: limbile clasice (greaca şi latina) şi literatura acestor civilizaţii - propune descoperirea lumii şi omului, îndreptându-se împotriva a tot ce oprimă, ce apasă, împotriva a tot ce înjoseşte demnitatea acestuia - promovarea idealului **omului universal**, definit ca individ armonios fizic şi intelectual, cu o vastă cultură, stăpân pe limba greacă şi latină, pe domeniul muzicii şi al filozofiei, pe descoperirea ştiinţei (Leonardo da Vinci) - orientarea învăţământului către disciplinele umaniste: gramatica latină şi greacă, retorica, poetica, istoria, filozofia şi morala - recunoaşterea oficială a limbilor naţionale - contestarea abuzurilor bisericii care anticipează ampla mişcare a Reformei.
Reprezentanţi	*Literatura universală*: Dante (*Divina Comedie*), Petrarca (*Cancionierul*), Boccaccio (*Decameronul*), Pico della Mirandola, Leonardo da Vinci, Michelangelo Buonarotti, Nicolo Machiavelli (*Principele*), Erasmus de Rotterdam (*Elogiul nebuniei*), Francois Rabelais (*Gargantua şi Pantagruel*), Michel de Montaigne (*Eseuri*), Thomas Morus (*Utopia*) *Literatura română*: Grigore Ureche, Ion Neculce, Miron Costin (*Letopiseţul Ţării Moldovei, De neamul moldovenilor*), Nicolaus Olahus, Nicolae Milescu Spătarul, Dimitrie Cantemir (*Istoria ieroglifică, Descrierea Moldovei*).

Scanned with OKEN Scanner

ILUMINISMUL	
Definire	Iluminismul este un curent cultural cristalizat în Franța secolului al XVIII-lea (numit și *„secolul luminilor”*) care se caracterizează prin supremația rațiunii și a științei. Esența gândirii iluministe constă în încrederea în luminile rațiunii și în progres, în lupta împotriva superstițiilor și în pledoaria pentru toleranță, în apărarea egalității dintre popoare și a libertății individuale. Prin „luminare”, prin toleranță, cultură, bună-înțelegere și muncă omul poate să ajungă la o percepție rațională a universului și la stăpânirea lui. Iluminiștii au arătat, ca și umaniștii, preocuparea constantă pentru ființa umană, dar văzută în context social. Ideile iluminismului vor pătrunde către sfârșitul secolului al XVIII-lea și în țările române, pe două căi: filiera italo-austriacă în Transilvania și prin filiera greacă (prin intermediul culturii franceze) în Țara Românească și Moldova. În Transilvania iluminismul este sinonim cu **Școala Ardeleană.** Precursorul acestei grupări a fost episcopul Ioan Inocențiu Micu-Klein. Din această mișcare fac parte numeroși intelectuali: istorici, preoți, lingviști, pedagogi, poeți etc. Dintre scriitori și lingviști se remarcă cei trei autori ai cărții *Elementa linguae daco-romaniae sive valachicae*: Gheorghe Șincai, Samuil Micu, Petru Maior. Prin scrierile lor istorice, reprezentanții Școlii Ardelene se situează pe linia tradiției umaniste, fructificând informațiile furnizate de vechile cronici și dezvoltând tezele fundamentale cu privire la romanitatea, unitatea și continuitatea poporului român.
Trăsături	**Trăsăturile iluminismului:** - caracter laic și anticlerical - accentul se pune pe puterea rațiunii - promovarea a trei idealuri majore: idealul politic (regele interesat de emanciparea maselor prin cultură), social (egalitatea tuturor oamenilor prin naștere) și pedagogic (dreptul la educație) - anularea ierarhiei sociale ca expresia a ierarhiei divine (monarhul nu mai este considerat „unsul lui Dumnezeu”) - se opune gândirii religioase de tip medieval: „sfântul” și „cavalerul” sunt înlocuiți de „filozof” sau „înțelept”.
Reprezentanți	*Literatura universală:* Voltaire, Diderot, Jean-Jacques Rousseau (*Contractul social*), Montesquieu, Helevetius, Lessing, Herder, Goethe (*Faust*), John Locke, David Hume, Goethe (*Suferințele tânărului Werther, Faust*). Cea mai importantă operă a iluminismului este lucrarea colectivă *Enciclopedia,* scrisă și editată în Franța între 1751 și 1780. *Literatura română:* Gheorghe Șincai, Samuil Micu, Petru Maior, Ion Budai-Deleanu (*Țiganiada*).

ROMANTISMUL

Definire	Romantismul este un curent literar din prima jumătate a secolului al XIX-lea. A fost precedat de preromantismul din secolul al XVIII-lea, care a avut ca dominantă lirismul, exaltarea sentimentalismului văzut în opoziție cu rațiunea care reprezenta unul din elementele centrale ale clasicismului. Are un puternic caracter anticlasicist deoarece respinge orice fel de norme (regula unităților în teatru, puritatea și ierarhizarea genurilor) și susține libertatea expresiei. Romantismul a apărut mai întâi în Anglia și în Germania. Plenitudinea curentului este atinsă însă în Franța, unde tradiția clasică era foarte puternică și noua orientare ia o direcție polemică, fiind cunoscută așa-zisa bătălie pentru *Hernani* (1830), piesa lui Victor Hugo la premiera căreia clasicii și romanticii s-au înfruntat. Manifestul estetic al romantismului este considerat a fi prefața lui Victor Hugo la drama *Cromwell* din 1827. Romantismul românesc a dobândit un program coerent prin *Dacia literară*, revistă apărută în anul 1840 sub conducerea lui Mihail Kogălniceanu. Articolul program, *Introducție*, a reprezentat manifestul romantismului la noi. Accentul se punea pe specificul național, literatura având de multe ori un caracter militant și retoric.
Trăsături	**Trăsăturile romantismului:** - caracter anticlasicist: se resping o parte din normele literaturii clasice - susține libertatea inspirației și a imaginației în defavoarea rațiunii - cultivarea specificului național prin folclor, natură, istorie și tradiție locală - teme specifice: condiția omului de geniu, natura, iubirea, timpul, cosmogonia, istoria; - motive specifice: evaziunea în trecut, în exotism și în vis, codrul, luna, teiul etc. - personajele sunt excepționale și acționează în împrejurări excepționale (Ex.: Nuvelele *Alexandru Lăpușneanul* de Costache Negruzzi, *Sărmanul Dionis* de Mihai Eminescu) - figura de stil specifică este antiteza - folosirea simbolurilor (Ex.: *floarea albastră, luceafărul* etc.) - se introduc noi categorii estetice: urâtul, grotescul, macabrul, fantasticul - apar noi specii literare: meditația, elegia, poemul filozofic, drama romantică, nuvela - îmbinarea genurilor literare în anumite opere (Ex.: *Luceafărul* de Mihai Eminescu) - se folosesc toate straturile limbajului: arhaisme, regionalisme, limba populară, argou.
Reprezentanți	*Literatura universală:* Victor Hugo (*Mizerabilii, Legenda secolelor*), Shelley (*Prometeu descătușat*), Byron (*Pelerinajul lui Childe Harold*), Novalis (*Heinrich von Ofterdingen*) *Literatura română:* Mihai Eminescu (*Poezii, Sărmanul Dionis, Geniu pustiu*), Vasile Alecsandri (*Pasteluri*), Costache Negruzzi (*Alexandru Lăpușneanul*), Grigore Alexandrescu, Alecu Russo (*Cântarea României*), Nicolae Bălcescu, Ion Heliade Rădulescu (*Zburătorul*), Dimitrie Bolintineanu, Barbu Ștefănescu Delavrancea.

Scanned with OKEN Scanner

PRELUNGIRI ALE CLASICISMULUI ŞI ROMANTISMULUI

Definire	Poezia ultimului deceniu al secolului al XIX-lea este marcată de poezia lui Eminescu. Apariţia autorilor George Coşbuc, Octavian Goga şi Ştefan Octavian Iosif a constituit o schimbare de la această imitaţie a creaţiei eminesciene. Deşi scriu în aceeaşi perioadă ca şi poeţii simbolişti, aceşti autori tratează alte teme literare, cum ar fi: satul românesc, suferinţa celor mulţi, peisajele de natură. Poezia lor nu reprezintă o noutate, ei tratează motive romantice (sub influenţa romantismului românesc, nu a celui universal) într-o formă clasică. În această perioadă se afirmă două curente literar-culturale specifice spaţiului românesc, **sămănătorismul** şi **poporanismul.** **Sămănătorismul** este o orientare literară care îşi leagă activitatea de revista *Sămănătorul,* apărută la Bucureşti în 1901, condusă de Alexandru Vlahuţă şi George Coşbuc. Sămănătorismul reia o parte din ideile expuse în programul *Daciei literare.* Scriitorii trebuie să aibă ca sursă de inspiraţie realitatea autohtonă. Ţărănimea era considerată ca fiind depozitara exclusivă a valorilor naţionale ce trebuie protejate. Accentul se pune pe specificul naţional în cultură şi artă. Sămănătorismul a contribuit la dezvoltarea unor specii literare ca pastelul, proza peisagistă, literatura de inspiraţie istorică şi rurală, prelucrările de folclor. **Poporanismul** este o orientare ce se caracterizează prin simpatie faţă de popor şi prin preocuparea de a găsi o cale pentru ridicarea acestuia din viaţa de mizerie pe care o trăia. Spre deosebire de sămănătorişti, poporaniştii nu idealizau viaţa ţărănimii, ci o reprezentau în mod realist. Ei credeau că mizeria în care se afla populaţia din mediul rural se datorează inculturii, considerând că intelectualii trebuiau să-i aducă pe calea cea bună. Poporanismul se constituie la *Viaţa românească*, revistă care apare la Iaşi în 1906.
Trăsături	Trăsăturile orientării sămănătoriste: - *paseismul* (tendinţa de întoarcere spre trecut) - *idilismul* (preferinţa pentru înfăţişarea pitorească a satului românesc) - sentimentul dezrădăcinării bazat pe opoziţia dintre sat şi oraş - predilecţia pentru scene tari, de violenţă, pentru personaje dominate de instincte, ca reflex al cultului valorilor etnice naţionale; Trăsăturile literaturii poporaniste: - atitudinea critică faţă de structurile societăţii contemporane - simpatia faţă de ţărănime - promovarea idealului de luminare a ţărănimii - atitudinea realistă şi critică faţă de realităţiile vieţii.
Reprezentanţi	Scriitorii la care întâlnim elemente sămănătoriste sunt: Alexandru Vlahuţă, Octavian Goga, Duiliu Zamfirescu, Şt. O. Iosif etc. Elemente poporaniste se întâlnesc la: Calistrat Hogaş, Mihail Sadoveanu, Gala Galaction şi Octavian Goga.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

REALISMUL	
Definire	Realismul este un curent literar apărut în a doua jumătate a secolului al XIX-lea ca o reacție împotriva romantismului și are ca preocupare **prezentarea obiectivă și veridică a realității** în defavoarea idealizării. Apariția acestui curent literar se datorează și influenței unor cauze sociale: dezvoltarea economică, revoluția de la 1789 și revoluția industrială din Anglia, precum și dezvoltării culturale și științifice (mai ales dezvoltarea științelor naturii, cum ar fi teoria evoluționistă a lui Darwin). O importanță deosebită a avut-o și influența pozitivismului, un curent filozofic care susținea că faptele trebuie verificate experimental și nu doar teoretizate. Realismul s-a manifestat inițial în Franța, primele articole teoretice fiind publicate în revista *Le Réalisme*. Spre deosebire de alte curente literare, realismul nu este specific unei anumite perioade istorice, elementele specifice regăsindu-se și în operele contemporane. Specia literară preferată de scriitorii realiști este romanul deoarece are capacitatea de a crea iluzia realității.
Trăsături	**Trăsăturile realismului**: - prezentarea veridică și observația lucidă a evenimentelor - tratarea tuturor aspectelor existenței pentru a crea iluzia realității - obiectivitatea și impersonalitatea naratorului - personajele sunt tipuri umane reprezentative pentru o categorie socială, motiv pentru care pot fi încadrate în tipuri caracterologice: arivistul, avarul, inocentul etc. - urmărind prezentarea cât mai verosimilă, autorii realiști își descriu personajele într-o legătură strânsă cu mediul în care trăiesc - unele operere realiste capătă o valoare documnetară prin descrierile de orașe, cartiere, case, interioare sau vestimentație - veridicitatea detaliilor: scriitorii realiști acordă o deosebită importanță amănuntelor, consacrând pagini întregi descrierilor minuțioase ale orașelor, cartierelor, caselor, interioarelor, vestimentației personajelor sau trăsăturilor fizice ale acestora - stilul sobru și impersonal. Specia literară preferată de scriitorii realiști este romanul deoarece are capacitatea de a crea iluzia realității. Alte specii literare cultivate de aceștia sunt: schița, nuvela (mai ales nuvela psihologică), și speciile dramatice, comedia și drama.
Reprezentanți	*Literatura universală:* Honore de Balzac (*Comedia umană*), Stendhal (*Roșu și negru*), Gustave Flaubert (*Doamna Bovary*), Charles Dickens (*Marile speranțe*), Lev Tolstoi (*Război și pace*), F.M. Dostoievski (*Crimă și pedeapsă, Frații Karamazov*) *Literatura română:* primele elemente realiste apar în opera pașoptiștilor Costache Negruzzi, Vasile Alecsandri (ciclul *Chiriților*) și Nicolae Filimon (*Ciocoii vechi și noi*), dar reprezentanții propriu-ziși ai curentului sunt Ioan Slavici (*Moara cu noroc, Mara*), Liviu Rebreanu (*Ion, Pădurea spânzuraților*), Hortensia Papadat-Bengescu (*Concert din muzică de Bach*), George Călinescu (*Enigma Otiliei, Bietul Ioanide*) și Marin Preda (*Moromeții, Cel mai iubit dintre pământeni*).

SIMBOLISMUL	
Definire	Simbolismul este un curent literar-artistic care ia naştere în Franţa la sfârşitul secolului al XIX-lea ca o reacţie împotriva romantismului, naturalismului şi parnasianismului. Numele curentului (gr. *Symbolon* = „semn de recunoaştere", lat. *Symbolum*) este dat de poetul **Jean Moréas** în septembrie 1886 când publică articolul manifest ***Le symbolisme*** în *Le Figaro littéraire*, nume care trebuia să realizeze disocierea de „decadenţi". Diferenţa dintre simboliştii şi **„decadenţii"** este mai ales una tematică: „simboliştii" puneau accent pe necesitatea evadării din real (influenţa romantică), pe vis, fantastic, exotic, pe cultivarea versului liber, manifestându-şi preferinţa pentru o poezie contemplativă. „Decadenţii", grupaţi în jurul lui Paul Verlaine şi al revistei *Decadentul* (1886), puneau accent pe lumea citadină periferică, evocau oraşe monstruoase şi haotice, cafenele sărace, mansarde, ospicii, fiinţe atinse de ftizie (tuberculoză), iar în poeziile lor predominau sentimentele de tristeţe şi deziluzie.
Trăsături	**Trăsăturilesimbolismului**: - cultivarea *simbolului plurivoc*, cu mai multe sensuri, descifrate în funcţie de sensibilitatea cititorului, aceste simboluri sunt receptate mai mult afectiv decât la nivel intelectual - *sinestezia/ corespondenţele*, adică perceperea sintetică a unui ansamblu de senzaţii vizuale, olfactive, auditive etc. (poemul *Corespondenţe* de Charles Baudelaire: *Parfum, culoare, sunet se-ngână şi-şi răspund.*) - poezie a sensibilităţii pure, poetul simbolist nu este interesat de descrieri de natură, de teme sociale sau de idei abstracte; obiectul poeziei simboliste îl constituie stările sufleteşti nelămurite, confuze, care sunt transmise cu ajutorul *sugestiei* - *muzicalitatea* obţinută prin rime, ritmuri, repetiţia obsedantă a unor cuvinte, şi mai ales prin intermediul refrenului; pentru crearea sugestiei, simboliştii folosesc adeseori versul liber, simbol pentru muzica interioară - *inovaţiile prozodice*: introducerea versului liber, ce corespunde mai bine muzicii interioare discursului poetic; nu toţi poeţii simbolişti au renunţat la versificaţia clasică, ei au preferat să folosească alte mijloace şi anume: aliteraţii şi asonanţe, pauze, refrene, poezii cu formă fixă; simboliştii au folosit şi poemul în proză (Arthur Rimbaud, Charles Baudelaire) - *universul citadin*: prezenţa oraşului în poezie este o altă noutate a liricii simboliste; mediul urban este apăsător - *decadentismul*: s-a manifestat prin cultivarea rafinamentului senzaţiilor, care poate duce însă la nevroze, la credinţa falsă în evadarea prin alcool sau opiu, la o reverie estetizantă ce poate atrage macabrul - *temele şi motivele simboliste:* singurătatea, spleenul, dorinţa de evadare, ploaia, natura, iubirea, instrumentele muzicale, culorile.
Reprezentanţi	*Literatura universală*: Stephane Mallarmé, Arthur Rimbaud, Charles Baudelaire (*Florile răului*), Paul Verlaine, Jules Laforgue *Literatura română:* George Bacovia, Alexandru Macedonski, Ovid Densusianu, Ion Minulescu, Dimitrie Anghel, Ştefan Petică, Mihail Săulescu, Cezar Săvescu.

Scanned with OKEN Scanner

Definire	Modernismul este o mişcare amplă care se manifestă în spaţiul cultural european, începând de la mijlocul secolului al XIX-lea şi până în perioada postbelică a secolului al XX-lea. În cultura română modernismul a fost promovat de Eugen Lovinescu, care prin revista *Sburătorul* (a apărut între anii 1918-1922 şi 1926-1927) promovează o orientare bazată pe **ideeasincronizării cu literatura şi cultura Occidentului, prin imitaţie, dar şi adaptare.** Conform teoriei imitaţiei, popoarele evoluate exercită o influenţă asupra celor mai puţin dezvoltate. Influenţa se realizează în două trepte: mai întâi se adoptă prin imitaţie forme ale civilizaţiei superioare, apoi se stimulează crearea unui fond propriu. Revista ***Sburătorul***şi cercul literar format în jurul acesteia condamnă tradiţionalismul, misticismul ortodoxist şi ostilitatea faţă de civilizaţie şi promovează sincronizarea literaturii române cu literatura Occidentului. În paginile revistei apar creaţiile unor poeţi importanţi, cum ar fi: Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Ion Barbu. Tot în orientarea modernistă trebuie inclusă şi **avangarda**, care este o formă de revoltă împotriva formulelor literare anterioare, considerate depăşite. Curentele care aparţin de avangaradă sunt: *dadaismul, expresionismul, cubismul, constructivismul, suprarealismul, futurismul.*
Trăsături	**Trăsăturile modernismului:** - se opune clasicismului, romantismului şi tradiţionalismului - „ruptura" faţă de trecut şi negarea valorilor din etapa anterioară - preocuparea pentru marile probleme ale cunoaşterii, implicând conexiuni cu filosofia, psihologia, religia, mitologia - conceperea şi construirea volumului de versuri ca un întreg semnificativ, precedat şi uneori încheiat de o *artă poetică* - *preocuparea pentru actul creaţiei şi pentru limbaj* determină apariţia unui număr mare de arte poetice - artele poetice capătă valoare pentru universul poetic, pentru estetica personală a poetului, pentru viziunea lui asupra lumii - naşterea unui *limbaj nou poetic* caracterizat printr-un vocabular insolit care preia cuvinte din toate registrele stilistice, prin ambiguitate semantică, prin înnoirea metaforei - folosirea unor *metafore-simbol* în jurul cărora se construieşte mesajul poeziei - *prozodie modernă*: vers liber, absenţa strofelor sau strofe inegale, ritmuri interioare - poezia este influenţată de evenimentele petrecute în realitatea exterioară, în cotidian - se promovează noi concepte: *ermetismul, estetica urâtului* (idee preluată de la poetul francez Charles Baudelaire – *Florile răului*) - operele reflectă un univers citadin - cultivarea romanului de analiză psihologică, a dramei de conştiinţă sau de idei - tipologia intelectualului, prezentat de multe ori în opoziţie cu societatea - prezenţa naratorului-personaj, care relatează la persoana I - ordinea evenimentelor nu mai este cronologică - accentul se pune pe interioritatea personajului, nu pe evenimentele exterioare, conflictul este de obicei interior - timpul se subiectivizează, se pune accentul pe un „timp interior", în funcţie de care se realizează relatarea evenimentelor, fără a se mai respecta ideea cronologiei subiectului.
Reprezentanţi	*Literatura universală:* Guillaume Apollinaire, T.S. Eliot, Federico Garcia Lorca, Ezra Pound, Jorge Luis Borges, Pablo Neruda; *Literatura română:* Tudor Arghezi, Ion Barbu, Lucian Blaga (la care se întâlnesc însă şi elemente tradiţionaliste), Ion Vinea, B. Fundoianu, Ilarie Voronca, Tristan Tzara, Camil Petrescu (*Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război; Patul lui Procust*), Hortensia Papdat-Bengescu, Anton Holban, Mircea Eliade (*Maitreyi*).

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

TRADIȚIONALISMUL	
Definire	Tradiționalismul este orientarea literară din perioada interbelicăce consideră valorile trecutului superioare celor moderne. Termenul este derivat de la substantivul *tradiție* şi exprimă un ataşament exagerat față de tradiție. Curentul preia o parte din ideile mişcărilor antebelice, **sămănătorismul** şi **poporanismul**. Teoretizat de reprezentanții revistei ***Gândirea*** (a apărut la Cluj, în 1921, apoi la Bucureşti din 1922 sub conducerea lui Nichifor Crainic), tradiționalismul se opune modernismului, având un **caracter autohtonist şi ortodoxist**. Principalul teoretician al tradiționalismului a fost **Nichifor Crainic** care, în eseurile sale *Sensul tradiției* şi *Iisus în țara mea,* considera că influența străină a produs o deznaționalizare culturală şi că intelectualii s-au îndepărtat de elementul religios, caracteristic poporului nostru. Ideologul *Gândirii* aprecia sămănătorismul, curentul literar din jurul revistei *Sămănătorul,* care promova o imagine idilică a satului românesc, dar se delimita de acesta prin accentuarea **specificului religios.**
Trăsături	**Trăsăturile tradiționalismului:** - preocuparea pentru *satul românesc,* văzut în ipostaza de vatră a spiritualității autohtone - lumea oraşului este văzută ca o sursă a degradării morale deoarece reprezintă un pericol pentru păstrarea caracterelor esențiale etnice ale poporului român - întoarcerea spre *trecutul țării* care este superior prezentului - cultivarea aspectelor tradiționale (sărbători, obiceiuri, costume, muzică), în opoziție cu cele străine - *temele predilecte*: pământul şi muncile câmpului, istoria şi cultul înaintaşilor, casa şi biserica, religia - noutatea pe care o aduce față de sămănătorism şi poporanism este *ortodoxismul*; - insistența asupra temei religioase prin evocarea scenelor biblice semnificative şi autohtonozarea lor - păstrarea *formelor prozodice tradiționale/ clasice*: strofele egale, rima, ritmul - limbajul poetic se caracterizează prin registru stilistic arhaic şi popular, cu un vocabular în care predomină regionalismele.
Reprezentanți	Gândirismul a încurajat mai ales două direcții în poezie: *poezia de inspirație religioasă*, poezia care prezenta raportul omului cu forțele cosmice (Lucian Blaga, Vasile Voiculescu, Nichifor Crainic) şi *poezia vitalismului, a teluricului* (Aron Cotruş, Radu Gyr). La *Gândirea* au colaborat şi poeți care s-au detaşat de doctrină, sciind poezii originale şi valoroase: Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Vasile Voiculescu, Adrian Maniu, Ion Pillat.

Scanned with OKEN Scanner

NEOMODERNISMUL

Definire

Neomodernismul este o orientare literară din anii 1960 – 1970 care aduce readuce în centrul atenției ideile modernismului, după o perioadă în care literatura fusese ideologizată politic. Prin această mișcare se reiau legăturile cu literatura modernă interbelică, dar deși păstrează foarte multe elemente comune cu modernismul se pot identifica și câteva elemente specifice. Începutul perioadei contemporane a literaturii românești a fost asociat cu sfârșitul celui de-al doilea război mondial. În această perioadă se manifestă atât o poezie care se află sub semnul esteticului (1945 – 1947), cât și o poezie care promova ideologia comunistă în care se observă amestecul direct al politicului în literatură (perioada proletcultistă: 1948 – începutul anilor '60). Tot în această perioadă își continuă activitatea și scriitori interbelici, cum ar fi Lucian Blaga sau Tudor Arghezi. Dacă autorii din prima categorie (Geo Dumitrescu, Constant Tonegaru, Ion Caraion, Radu Stanca, Gellu Naum, Ștefan Augustin Doinaș) scriu o poezie variată și valoroasă, autorii „proletcultiști" așează în plan secund esteticul și promovează ideologicul, politicul, înlocuind valorile reale cu pseudovalori.

Trăsături

Trăsăturile neomodernismului:

- *redescoperirea esteticului*, a poetului care fusese pus pe plan secund de literatura ideologică a perioadei comuniste;
- recuperarea valorilor literaturii interbelice: Tudor Arghezi, Ion Barbu și Lucian Blaga sunt văzuți ca niște modele pentru tinerii scriitori;
- *redescoperirea și reinterpretarea miturilor*; de exemplu Nichita Stănescu și Marin Sorescu introduc în operele lor diferite mituri biblice sau de altă natură (*Galateea*);
- poezia contrariază așteptările cititorului prin *imagini și asocieri inedite*;
- ca și poezia modernă, este o *poezie a cotidianului*, a existenței imediate și a cunoașterii;
- noțiunile abstracte (sentimente, idei, stări) sunt redate la nivelul textului prin elemente concrete, stabilindu-se astfel o strânsă *legătură între abstract și concret*;
- *ambiguitatea* de limbaj și de sens: ambiguitatea limbajului poate duce la ermetism sau la o dublă interpretare a mesajului;
- *subtilitatea metaforelor*.
- raportarea la literatura înaintașilor, abordarea marilor teme ale literaturii
- ironia, spiritul ludic
- poezia este una a existenței imediate și a cunoașterii
- reflecția filozofică
- relația dintre trăire și cuvânt, dintre existență și poezie
- insolitul imaginilor artistice.

Reprezentanți

Nichita Stănescu (*O viziune a sentimentelor, 11 elegii, Necuvintele*) , Marin Sorescu (*Iona, A treia țeapă*), Cezar Baltag, Ion Alexandru, Ana Blandiana.

Scanned with OKEN Scanner

POSTMODERNISMUL	
Definire	Postmodernismul este orientarea literară, care, înțelegând că nu poate avea o percepție directă a realului din cauza interferențelor culturale precedente, încearcă să recupereze experiențele estetice anterioare dintr-o perspectivă **ironică**, utilizând valențele jocului sau ale parodiei. Dacă modernismul se impunea printr-o atitudine de respingere a modelelor anterioare, postmodernismul înțelege că voința de înnoire a ajuns în impas și de aceea acceptă și chiar își asumă, cu detașare și ironie, modele, structuri, limbaje și atitudini caracteristice unor curente literare anterioare. Nu se mai poate vorbi deci de ruptura cu trecutul (ca în cazul modernismului și a avangardei) ci de o înglobare a lui și de o revalorizare. În timp ce scriitorii moderniști erau preocupați de producerea textului (numărul mare de arte poetice), de actul creației, postmoderniștii redau autorului și operei importanța pierdută, se deschid din nou spre lume, spre real, de exeplu prin **biografism** și **poezia cotidianului.** Poetul postmodern știe că nu mai există subiecte și teme cu adevărat noi, și în același timp observă lumea care respinge cultura în defavoarea tehnologiei, de aceea el adoptă alte mijloace de exprimare: în textele sale el trimite cu **detașare**, ironie și toleranță la alte texte care au fost scrise mai înainte. Scriitorul postmodern este, înainte de a fi creator, un mare cititor de texte.
Trăsături	**Trăsăturile postmodernismului:** - întoarcerea poeziei spre prozaic, spre existența cotidiană din care orice sentiment dispare - perspectiva ludică asupra lumii - refacerea legăturii omului cu realitatea cotidiană, inclusiv cu utilitarul și divertismentul - atitudinea detașată și ironică - înlocuirea temelor poetice consarate cu biografismul - intertextualitatea (amestecul de stiluri și de texte, citatul, aluzia culturală, pastișa și parodia) - limbajul nonconformist - prezența narativului în poezie - lipsa figurilor de stil.
Reprezentanți	Traian T. Coșovei, Florin Iaru, Ion Stratan, Alexandru Mușina, Bogdan Ghiu, Ion Bogdan Lefter, Romulus Bucur, Mariana Marin, Simona Popescu, Andrei Bodiu, Caius Dobrescu, Marius Oprea, Mircea Cărtărescu (*Faruri, vitrine, fotografii, Totul, Levantul, Orbitor*), Mircea Nedelciu (*Zmeura de câmpie*), Gheorghe Crăciun (*Compunere cu paralele inegale*), Ștefan Agopian, Ioan Groșan.

Scanned with OKEN Scanner

Genul epic este genul literar care exprimă (prin povestire) idei, sentimente ale autorului, transferate eroilor unor întâmplări reale sau imaginare.

Elemente caracteristice:

- folosirea personajelor
- prezentarea unei acțiuni potrivit momentelor subiectului
- prezența unui narator care povestește ce se întâmplă
- perspectiva narativă
- indici temporali și spațiali
- **specii literare:** schița, nuvela, povestirea, romanul, basmul, balada, legenda, fabula.

1. PERSPECTIVA NARATIVĂ

Se referă la perceperea de către un subiect (narator sau personaj) a universului ficțional prezentat în textul narativ, la relația care se stabilește între cel care povestește și povestire. Desemnează raportul dintre narator și universul ficțional prezentat în textul narativ:

- **narator omniscient și omniprezent**: știe tot ce se întâmplă, nu se implică în acțiune, relatează evenimentele fără a-și exprima o opinie în legătură cu ele, prezintă toate personajele; Ex: *Ion* de Liviu Rebreanu
- **narator-personaj:** prezintă doar acțiunile la care participă în mod direct, prezintă din propria sa perspectivă celelalte personaje, cititorul nu are o imagine globală asupra evenimentelor; Ex: *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de Camil Petrescu
- **narator-martor:** nu participă la acțiuni, dar asistă și le relatează; Ex: *Hanu Ancuței* de Mihail Sadoveanu, *Concert din muzică de Bach* de Hortensia Papadat-Bengescu

În funcție de aceste tipuri de narator, există trei perspective narative / viziuni narative:

Scanned with OKEN Scanner

ELEMENTE SPECIFICE GENULUI EPIC

Genul epic este genul literar care exprimă (prin povestire) idei, sentimente ale autorului, transferate eroilor unor întâmplări reale sau imaginare.

Elemente caracteristice:

- folosirea personajelor
- prezentarea unei acțiuni potrivit momentelor subiectului
- prezența unui narator care povesteşte ce se întâmplă
- perspectiva narativă
- indici temporali şi spațiali
- **specii literare:** schița, nuvela, povestirea, romanul, basmul, balada, legenda, fabula.

1. PERSPECTIVA NARATIVĂ

Se referă la perceperea de către un subiect (narator sau personaj) a universului ficțional prezentat în textul narativ, la relația care se stabileşte între cel care povesteşte şi povestire. Desemnează raportul dintre narator şi universul ficțional prezentat în textul narativ:

- **narator omniscient şi omniprezent**: ştie tot ce se întâmplă, nu se implică în acțiune, relatează evenimentele fără a-şi exprima o opinie în legătură cu ele, prezintă toate personajele; Ex: *Ion* de Liviu Rebreanu
- **narator-personaj:** prezintă doar acțiunile la care participă în mod direct, prezintă din propria sa perspectivă celelalte personaje, cititorul nu are o imagine globală asupra evenimentelor; Ex: *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de Camil Petrescu
- **narator-martor:** nu participă la acțiuni, dar asistă şi le relatează; Ex: *Hanu Ancuței* de Mihail Sadoveanu, *Concert din muzică de Bach* de Hortensia Papadat-Bengescu

În funcție de aceste tipuri de narator, există trei perspective narative / viziuni narative:

- **viziunea „dindărăt" / <u>perspectiva obiectivă</u>:** naratorul ştie totul despre personajul său
- **viziunea „împreună cu" / <u>perspectiva subiectivă</u>:** naratorul este personajul, ştie exact cât personajul
- **viziunea „din afară":** naratorul ştie mai puţin decât personajele, este martor al întâmplărilor

2. <u>MODURI DE EXPUNERE</u>

NARAŢIUNEA este un mod de expunere literară specific genului epic, prin care se relatează fapte şi întâmplări, în succesiune temporală.

Caracteristici:

- existenţa naratorului care povesteşte la persoana I sau a III-a
- existenţa acţiunii (totalitatea faptelor şi a evenimentelor narate)
- încadrarea acţiunii într-un anumit timp şi spaţiu
- prezenţa personajelor implicate în acţiune
- temporalitatea: succesiunea în timp a întâmplărilor narate
- exprimarea indirectă a atitudinii autorului

DESCRIEREA este un mod de expunere ce constă în prezentarea sugestivă a particularităţilor spaţiului fizic sau ale înfăţişării personajelor. Este predominantă în operele literare lirice.

Descrierea subiectivă: oferă informaţii care constituie impresii personale ale celui care face descrierea. Limbajul este mai puţin specializat, folosind mai ales persoana I, dar şi a III-a şi uneori a II-a. Apar expresii care transmit o impresie personală: *mi se pare că..., cred că... etc.* Frecvent, apar figuri de stil, imagini artistice, grupurile nominale.

Descrierea obiectivă oferă informaţii conforme cu realitatea, fără implicarea celui care face descrierea. Limbajul este neutru, folosind termeni de specialitate, utilizând numai persoana a III-a.

Portretul este descrierea unui personaj, scoţându-se în evidenţă trăsăturile fizice şi morale ale acestuia.

Tabloul este o formă a descrierii în care se prezintă un aspect din natură, dar şi interioare ale locuinţelor (cu scopul de a pune în evidenţă trăsăturile morale ale unui personaj – de exemplu, în *Enigma Otiliei* de George Călinescu).

Scanned with OKEN Scanner

DIALOGUL este un mod de expunere care constă într-o secvență de replici produse alternativ de cel puțin doi emițători care se adresează unul celuilalt. Este dominant în operele dramatice. Dialogul ajută la caracterizarea personajelor deoarece ele reprezintă modalitatea prin care acestea se descoperă, se exteriorizează.

MONOLOGUL este un mod de expunere care constă în vorbirea cu sine a unui personaj, pentru a pune în evidență trăirile, sentimentele eului liric/ personajului. Monologul poate fi de două feluri: *adresat* (discursul eului liric/ personajului se adresează unui referent imaginar) și *interior* (evidențiază frământările, conflictul interior al personajului.)

3. MODALITĂȚI DE CARACTERIZARE A PERSONAJELOR

Caracterizarea directă:

- caracterizarea realizată de către narator
- de alte personaje
- autocaracterizarea

Caracterizarea indirectă:

- realizată prin fapte
- comportament
- atitudini
- limbaj
- mimică
- relații cu alte personaje
- vestimentație
- statut social
- nume

4. ORALITATEA

Oralitatea este calitatea stilului unor opere literare de a părea vorbit, prin folosirea unor elemente de limbă vorbită, care dau expunerii un caracter spontan și viu atât în dialogurile dintre personaje, cât și narațiunea propriu-zisă. Oralitatea este caracterizată prin prezența interjecțiilor, interogațiilor retorice, exclamațiilor, expresiilor și a zicerilor populare, colocviale sau prin mărci ale dialogului. (Ex: *Povestea lui Harap-Alb* de Ion Creangă).

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

5. CONFLICTUL (apare şi în genul dramatic)

Conflictul reprezintă un dezacord/ o dispută între două sau mai multe personaje, între sentimente, interese, opțiuni, caractere. Conflictul poate fi: **exterior** (opoziția a două sau mai multe personaje, care intră în conflict – *Ion* de Liviu Rebreanu) sau **interior** (lupta interioară a unui personaj care se confruntă cu o anumită situație sau trebuie să ia o decizie esențială pentru destinul său – *Moara cu noroc* de Ioan Slavici).

6. PROZA MODERNĂ / PROZA DE ANALIZĂ PSIHOLOGICĂ

Proza modernă se caracterizează prin următoarele particularități:

- pune accentul pe ideea de autenticitate, care este susținută prin narațiunea la persoana I, discursul fiind structurat în funcție de subiectivitatea naratorului personaj
- pentru sublinierea ideii de autenticitate se pot insera în text scrisori, articole de ziar, pagini de jurnal, relatări
- evenimentele sunt prezentate intermediul conştiinței personajului, modalitățile principale de caracterizare fiind monologul interior, introspecția şi analiza psihologică
- conflictul principal este interior, trăirile, interpretările evenimentelor sunt mai importante decât întâmplărle concrete
- construcția subiectului nu mai respectă ordinea cronologică, producându-se dilatări sau comprimări ale timpului, trecându-se dintr-un plan în altul
- personajul este o individualitate complexă a cărei evoluție nu poate fi prevăzută pentru că el are îndoilei, ezită, analizează
- timpul este prezent şi subiectiv.

ELEMENTE SPECIFICE GENULUI LIRIC

Genul liric estegenul literar care exprimă în mod direct sentimente, emoții, atitudini, trăiri sufleteşti ale eului liric.

Elemente caracteristice:

- folosirea elementelor de prozodie: ritm, rimă, măsura versurilor
- versificația

- instanța comunicării este eul liric
- modurile de expunere specifice sunt descrierea şi monologul liric
- prezența figurilor de stil şi a imaginilor artistice
- **specii literare:** oda, elegia, sonetul, pastelul, poemul, idila, meditația, arta poetică.

1. MĂRCILE LEXICO-GRMATICALE ALE EULUI LIRIC/ MĂRCILE SUBIECTIVITĂȚII

Eul liric este instanța care emite un discurs poetic pentru a exprima o serie de emoții, sentimente, atitudini. Mărci lingvistice ale eului liric sunt, în general, pronumele personale de persoana I şi verbele la indicativ la persoana I (Ex: ***Eu nu strivesc*** *corola de minuni a lumii* – Lucian Blaga). În unele situații, mărcile gramaticale lipsesc, dar eul liric îşi face simțită prezența prin intermediul exclamațiilor sau interogațiilor retorice. Se poate vorbi de eu liric şi când se produce o dedublare a acestuia şi poate fi desemnat de persoana a II-a, eul liric devenind o alternativă a vocii care este emițătorul textului sau un receptor imaginar al poeziei.

Ex: *Iar vântul zvârle-n geamuri grele picuri*
Şi ***tu*** *citeşti scrisori din roase plicuri*
*Cu mâne zilele-****ți*** *adaogi,*
Cu ieri viața ***ta*** *o scazi*

A. TIPURI DE LIRISM

LIRISMUL SUBIECTIV este înțeles ca exprimare directă a sentimentului, prin intermediul eului liric. De obicei lirismul subiectiv se caracterizează prin prezența persoanei I sau a II-a şi are caracter confesiv, de multe ori luând forma unui monolog. (Ex.: *Testament* de Tudor Arghezi, *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii* de Lucian Blaga) Lirism subiectiv întâlnim însă şi în pastelurile lui Vasile Alecsandri, scrise la persoana a III-a, pentru că percepția asupra naturii este personalizată.

LIRISMUL OBIECTIV suspendă exprimarea directă a sentimentului, autorul folosind măşti sau roluri, care de multe ori se „comportă" asemenea personajelor din textele epice. Subiectivitatea este disimulată şi apar o serie de „personaje" lirice, afirmând o trăire străină eului liric. Eul liric în această situație nu se dezvăluie direct pe sine, ci îi dezvăluie pe alții. (Ex: *În grădina Ghetsemani* de Vasile Voiculescu, *Luceafărul* de Mihai Eminescu).

Scanned with OKEN Scanner

3. FIGURILE DE STIL

ALITERAȚIA	Repetarea unei consoane sau a unui grup de sunete (o silabă), cu efect eufonic, imitativ și expresiv. Oferă o notă de dinamism textului, sugerând mișcarea.	*„Vâjâind ca **vij**elia și ca **pl**eznetul de **ploaie...**"* (Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*) *„Prin **vultur**i vân**tul** **viuvuia** „* (George Coșbuc, *Nunta Zamfirei*) *„Sălbatecul vodă e-n **za**le și-n fier* *Și **za**lele-i **zu**ruie crunte"* (George Coșbuc , *Paşa Hassan*)
ASONANȚA	Repetarea unei vocale accentuate în două sau mai multe cuvinte. Imprimă o anumită sonoritate textului. Apare de multe ori în finalul versurilor.	*„Și mereu lucr**a**. / Zidul se sui**a** / Și o cuprind**ea**..."* (*Monastirea Argeșului*) *„Apele pl**â**ng clar izvor**â**nd în f**â**nt**â**ne..."* (Mihai Eminescu – *Sara pe deal*)
ANAFORA	Figură sintactică realizată prin repetarea unui cuvânt/grup de cuvinte la începutul unor fragmente succesive de enunț/ vers.	*„**Unde**-n ramurile negre o cântare-n veci suspină,* ***Unde** sfinții se preîmblă în lungi haine de lumină,* ***Unde**-i moartea cu-aripi negre și cu chipul ei frumos."*(Mihai Eminescu, *Memento mori*)
INVERSIUNEA	Figură poetică ce constă în modificarea topicii obișnuite a cuvintelor în propoziție sau în frază pentru a obține efecte stilistice. Accentuează o imagine, îi sporește expresivitatea. Poate fi utilizată din necesități pozodice : ritm, rimă.	*„Ale **turnurilor umbre** peste unde stau culcate."* (Grigore Alexandrescu,*Umbra lui Mircea, la Cozia*) *„**Gigantică** poart-o cupolă pe frunte."* (George Coșbuc, *Paşa Hassan*)
REPETIȚIA	Figură de stil care constă în folosirea de două sau de mai multe ori a aceluiași grup de sunete, a aceluiași cuvânt ori grup de cuvinte. Accentuează, subliniază o idee, amplifică o anumită stare, atmosferă.	*„Carbonizate flori, noian de **negru**.../Sicrie **negre**, arse, de metal,/Vestminte funerare de mangal,**Negru** profund, noian de **negru**...."*(George Bacovia,*Rar*)

Scanned with OKEN Scanner

ENUMERAȚIA	Figură de stil constând în înşiruirea unor termeni, aspecte, fapte, privitoare la aceeaşi temă, care duc la amplificarea unei idei, senzații, etc.	*„Au venit ca să serbeze nunta gingaşei mirese;/ Feți –frumoşi cu păr de aur, zmei cu solzii de oțele,/ Cititorii cei de zodii şi şăgalnicul Pepele”*(Mihai Eminescu, *Călin(file din poveste)*)
EPITETUL	Figură de stil, constând în alaturarea unui adjectiv, adverb, pe lîngă un alt cuvânt cu rolul de a exprima însuşiri ale obiectului, redând astfel imaginea lui filtrată prin sensibilitatea poetului .	Epitetul ornant:*„Ochii tăi **mari** caută-n frunza cea **rară.**”*(Mihai Eminescu, *Sara pe deal*) Epitetul cromatic:*„**Flori albastre** tremur ude în văzduhul tămâiet”*(Mihai Eminescu, *Călin(file din poveste)*) Epitetul metaforic:*„De treci codri **de aramă**”* (Mihai Eminescu)
COMPARAȚIA	Figură de stil realizată prin alăturarea a doi termeni, pe baza unor însuşiri comune, cu scopul de a evidenția trăsăturile primului termen. Termenii comparației sunt legați prin: *ca, precum, asemeni, astfel ca.*	*„Aburii uşori ai nopții **ca** fantasme se ridică”* (Vasile Alecsandri, *Iarna*) *“În zadar striga-mpăratul **ca şi** leul în turbare”* (Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*) *„Şi era una la părinți/ Şi mîndră-n toate cele /**Cum** e Fecioara între sfinți/Şi luna între stele.”*(Mihai Eminescu, *Luceafărul)*
ALEGORIA	Este procedeul stilistic prin care o idee abstractă se exprimă prin mijloace concrete. Astfel un sens literal numeste unul ascuns.	În *Miorița*, moartea prezentată ca o nuntă este o alegorie, deoarece se prezintă trecerea de la un nivel abstract (moartea) la altul concret (nunta). *„Să le spui curat/ Că m-am însurat/ Cu-o mândră crăiasă,/ A lumii mireasă...”*
PERSONIFICAREA	Figură de stil prin care se atribuie unor obiecte neînsufleţite, unor animale necuvântoare sau abstracţiuni, însuşiri, comportament şi limbaj uman.	*„Codrule cu râuri line, Vreme trece, vreme vine, Tu din **tânar precum eşti** Tot mereu întinereşti”.*(Mihai Eminescu, *Revedere*) *„Aud materia **plângând**”* (G. Bacovia, *Lacustră*)
HIPERBOLA	Figură de stil care constă în exagerarea expresiei, fie mărind, fie micşorând obiectul.	*„ **Gigantică** poart-o cupolă pe frune Şi **vorba-i e tunet, răsufletul ger,** Iar barda-i din stânga ajunge la cer, Şi vodă-i **un munte.**”* (George Coşbuc, *Paşa Hassan*)
	Figură de stil, înrudită cu metafora, prin care se	*„De l-au prins apoi duşmanii, l-au legat şi i-au scos ochii/ Ca să vadă de **ce suflet stă în***

Scanned with OKEN Scanner

METONIMIA	înlocuieşte un cuvânt prin altul cu care se află într-o relaţie logică (se înlocuieşte cauza prin efect, o parte prin întreg, o noţiune abstractă prin una concretă etc.)	***piepţii unei rochii"***(Mihai Eminescu,*ScrisoareaV*) *„**Laurii** voiau să-i smulgă de pe fruntea ta de fier."* (Mihai Eminescu,*Scrisoarea III*)
SINECDOCA	Figură de stil prin care întregul denumeşte partea, particularul-generalul, genul-specia, materialul-obiectul.	*„**Icoana** stelei ce-a murit/ Încet pe cer se suie"* (Mihai Eminescu,*La Steaua*)
ANTITEZA	Figură de stil bazată pe alăturarea a doi termeni cu sensuri opuse pentru a sublinia şi mai mult opoziţia dintre ei, şi pentru a-l evidenţia pe unul prin celălalt. Este tipică romantismului.	*„Nu se ştie de-i **vis**, ori **aieve**-i..."*(George Coşbuc, *Paşa Hassan*)
METAFORA	Figură de stil prin care se trece de la sensul obişnuit al unui cuvânt la sensul, figurat, prin intermediul unei comparaţii subînţelese.	*„În **cuibar** rotind **de ape** peste care luna zace."*(Mihai Eminescu)
OXIMORONUL	Figura de stil care constă în asocierea în aceeaşi sintagmă (îmbinare de cuvinte) a două cuvinte cu sens antonimic.	*„Suferinţă, tu, **dureros de dulce**..."*(Mihai Eminescu)
PARALELISMUL SINTACTIC	Figură de stil ce constă în reluarea succesivă a unor secvenţe cu structură sintactică identică.	***Doina** zic, doina suspin,* ***Tot cu doina** mă mai ţin.* ***Doina** cânt, doina şoptesc,* ***Tot cu doina** vieţuiesc.*
SINESTEZIA	Figură de stil care constă în asocierea surprinzătoare dintre senzaţii diferite în acelaşi vers/ versuri alăturate (imagini vizuale, auditive, olfactive etc.).	*„Primăvară...* ***O pictură parfumată** cu vibrări de violet..."*(George Bacovia, *Nervi de primăvară*)
INTEROGAŢIA RETORICĂ	Figură de stil care constă în adresarea unei întrebări (sau serii de	*„ Au prezentul nu ni-i mare? N-o să-mi dea ce o să-i cer?*

Scanned with OKEN Scanner

	întrebări) al cărei răspuns este cuprins în ea.	*N-o să aflu înte-ai noştri vreun falnic juvaer?* *Voi sunteți urmașii Romei?* (Mihai Eminescu,*Scrisoarea III*)
INVOCAȚIA RETORICĂ	Formulă retorică de adresare către o persoană absentă sau imaginară, de la care nu se așteaptă, de fapt, nicio intervenție.	*„Cum nu vii, tu, Țepeș doamne, ca punând mâna pe ei,/ Să-i împarți în două cete: în smintiți și în mișei”* (Mihai Eminescu,*Scrisoarea III*)

4. EXPRESIVITATEA TEXTULUI POETIC

IMAGINEA ARTISTICĂ reprezintă o reflectare subiectivă a realității, fiind un produs al imaginației. După simțurile implicate în realizarea unei imagini artistice, acestea pot fi:

- imagini vizuale: *„Neagra luncă de pe vale care zace-n amorțire”*
- imagini auditive: *„Aud materia plângând”*
- imagini olfactive: *„Parfum de pene arse”*
- imagini tactile: *„Mai stai de mă alintă/ Cu mâna ta cea mică”*
- imagini gustative: *„Galbenă gutuie,/ Dulce-amăruie”*
- imagini motorii/ dinamice: *„Gerul vine de la munte, la fereastră se oprește”*
- imagini sinestezice (asocierea de senzații diferite): *„Parfum, culoare, sunet, se-ngână și-și răspund”.*

Imaginile artistice sunt realizate, uneori, prin CÂMPURI SEMANTICE, grupuri de cuvinte care se raportează la aceeași idee. Identificarea câmpurilor semantice într-un text poate oferi sugestii de interpretare a acestuia. (Ex: câmpul semantic al corpurilor cerești: *lună, soare, stea, luceafăr, planetă etc.*).

5. CARACTERISTICILE LIMBAJULUI POETIC

EXPRESIVITATEA se referă la capacitatea limbajului poetic de a exprima ideile, sentimentele într-o manieră plastică, diferită de limbajul comun. Expresivitatea se realizează prin figuri de stil, imagini artistice, prin anumite elemente de prozodie (de exemplu, monorima în creațiile populare), folosirea semnelor de punctuație (mai ales semnul întrebării, exclamării și punctele de suspensie, care pun în evidență stările eului liric), cât și prin folosirea unui limbaj specific fiecărui scriitor în parte.

Scanned with OKEN Scanner

AMBIGUITATEA este o trăsătură specifică poeziei postbelice (neomoderniste şi postmoderniste). Se realizează prin asocierea unor termeni care în aparenţă par simpli, dar care au o semnificaţie ascunsă ce trebuie descifrată. De ecemplu, la Nichita Stănescu şi Marin Sorescu ambiguitatea este obţinută prin asocierea elementelor concrete cu cele abstracte (iubirea ia forma unei leoaice, lipsa de inspiraţie a poetului este descrisă ca o boală fizică). În poezia contemporană, ambiguitatea se realizează şi prin lipsa semnelor de punctuaţie, folosirea simbolurilor, construirea textului poetic ca şi cum ar fi un text narativ (exprimarea concisă, impresia de narare).

SUGESTIA este o trăsătură specifică poeziei simboliste şi moderne, fiind realizată cu ajutorul simbolurilor, alegoriei, asocierilor inedite de termeni. În simbolism sugestia se obţine prin folosirea cuvintelor din anumite câmpuri semantice, prin muzicalitate, aceste procedee sugerând stările sufleteşti ale eului liric sau tema poeziei. De exemplu, în poezia *Plumb* de George Bacovia tema morţii este sugerată de cuvintele din acelaşi câmp semantic: *funerar, cavou, sicriele, coroanele, mort.*

REFLEXIVITATEA este o caracteristică a limbajului poetic întâlnită mai ales în modernism, îndeosebi în artele poetice. Lirismul refexiv se bazează pe legătura dintre poezie şi estetică, filosofie, mitologie, operele în care apare tratează problema cunoaşterii, a condiţiei umane, a relaţiei omului cu divinitatea, a condiţiei scriitorului (de exemplu, lirica lui Tudor Arghezi sau Lucian Blaga). În artele poetice reflexivitatea presupune întoarcerea textului către sine, aceste poezii prezentând concepţia unui poet despre menirea poeziei şi despre condiţia poetului în lume.

6. TEMA, MOTIVUL ŞI LAITMOTIVUL:

Tema este reprezentată de semnificaţia generală a textului. Tema este desemnată, de obicei, de un substantiv ce denumeşte ideea generală. Ex.: *iubirea, natura, timpul, condiţia umană, creaţia* etc.

Motivul este unitatea structurală minimală constituită ca situaţie sau element tipic, simbolic, purtător de semnificaţie.Ex: *luna, lacul, luceferii, floarea albastră* – romantism; *muzica, florile, instrumentele muzicale*– simbolism.

Există şi motive cu circulaţie internaţională, care apar în opere ce aparţin de acelaşi curent literar: soarta schimbătoare (*fortuna labilis),* trăieşte clipa *(carpe diem),* timpul ireversibil *(fugit irreparabile tempus),* viaţa ca vis, viaţa ca teatru (regăsite mai ales în romantism).

Scanned with OKEN Scanner

Laitmotivul un motiv care se repetă frecvent într-o operă.Ex: poezia *Plouă* de George Bacovia are ca laitmotiv versul *„Oh, plânsul tălăngii când plouă!"*care se repetă după fiecare strofă.

7. ELEMENTE DE PROZODIE:

Măsura reprezintă numărul de silabe dintr-un vers.

Rima constă în potrivirea sunetelor de la sfârşit de vers.

Rima poate fi:

- *rimă împerecheată:*primul vers rimează cu al doilea şi al treilea cu al patrulea.
- *rimă încrucişată:*primul vers rimează cu al treilea şi al doilea cu al patrulea
- *rimă îmbrăţişată:* primul vers rimează cu al patrulea şi al doilea cu al treilea
- *monorimă:* toate versurile rimează.

Ritmul constă în succesiunea regulată şi armonioasă a silabelor accentuate şi neaccentuate dintr-un vers.

Piciorul metric este unitatea ritmică alcătuită dintr-un număr constant de silabe accentuate şi neaccentuate care se repetă într-un vers.

Picioarele metrice bisilabice sunt:

- *troheul / ritmul trohaic:*prima silabă este accentuată şi a doua este neaccentuată
- *iambul / ritmul iambic:* prima silabă este neaccentuată şi a doua este accentuată

Picioarele metrice trisilabice:

- *dactilul:*prima silabă este accentuată şi celelalte sunt neaccentuate
- *amfibrahul:* a doua silabă este accentuată şi celelalte sunt neaccentuate.

Scanned with OKEN Scanner

ELEMENTE SPECIFICE GENULUI DRAMATIC

Genul dramatic estegenul literar care include toate acele creații literare elaborate sub formă de dialog și care sunt destinate reprezentării pe scenă.

Elemente caracteristice:

- folosirea dialogului (verbe și pronume la persoana a II-a, substantivele în vocativ, formule de adresare)
- prezența didascaliilor / indicațiilor scenice
- structura specifică textului dramatic: acte, scene, tablouri
- numele personajelor este așezat înaintea fiecărei replici
- **specii literare:** comedia, drama, tragedia.

1. INDICAȚIILE SCENICE/ DIDASCALIILE

Indicațiile scenice ajută la caracterizarea personajelor prin surprinderea stărilor personajelor. De asemenea, oferă informații despre modul în care se desfășoară acțiunea sau descriu decorul în care se petrece acțiunea.

2. MĂRCI ALE ADRESĂRII DIRECTE

Mărcile adresării directe sunt asociate cu prezența dialogului, care se distinge prin:

- Verbe, pronume și adjective pronominale la persoana a II-a
- Substantive în vocativ
- Formule de adresare (formule de politețe: *domnule, dumneavoastră, domnișoară*).

Scanned with OKEN Scanner

VALORILE EXPRESIVE ALE VERBELOR

Modul indicativ, timpul prezent exprimă coincidența momentului vorbirii cu momentul desfășurării procesului. Indicativul prezent poate avea următoarele semnificații:

- *iterativ* (=care exprimă o acțiune repetată): *„Toamna frunzele **colindă**."*
- *gnomic, aforistic: „Vasul cu doi cârmaci **se îneacă**."*
- *narativ: „Mii de coifuri lucitoare **ies** din umbra-ntunecoasă; / Călăreții **împlu** câmpul și roiesc după un semn."*
- *descriptiv: „Umbre mari **răsar** pe cale, / Ziua **moare** după culmi."*

Viitorul se opune prezentului și trecutului și exprimă un proces posterior momentului vorbirii în două forme:

- *viitorul I (propriu-zis)* exprimă o posterioritate îndepărtată sau apropiată, raportată sau nu la momentul vorbirii (*„**Vom bea** cât **om putea** și-**om plăti** când **om avea**."*), uneori cu semnificație de imperativ (*„Dumneata numaidecât **ai să iei** din comoara împărătească suta de mii de galbeni."*)
- *viitorul apropiat* exprimă un proces viitor situat între momentul vorbirii și un alt proces viitor: *„Voi fi bătrân și singur, **vei fi murit** de mult!"*

Trecutul

- *imperfectul* exprimă un proces trecut, dar neterminat în momentul vorbirii (*„Dacă **mă sculam , nu** mai **așteptam** să-mi deie alții de mâncare."*), dar poate să indice și repetițiaacțiunii neterminate în trecut/ imperfect iterativ (*„**Torcea, torcea** fus după fus."*), poate avea semnificație de imperfect narativ/ evocativ (***Era** odinioară un neam de frați născuți tot dintr-o mamă."*). Ca timp al povestirii, imperfectul este și indicele trecerii de la realitate la imaginar/ imprfectul oniric (*În vis **se făcea** că erai împărat."*);
- *perfectul simplu* exprimă un proces trecut și încheiat (*„No, Mitrule, văd că **nu** mai **venișI** pe la noi."*) și se deosebește de perfectul compus prin faptul că procesul abia s-a încheiat (*El **sări** gardul/ El **a sărit** gardul"*). Este utilizat ca timp al realatării, la persoana a III-a, făcând referire la evenimente recente (*„Grecul **se deșteaptă** din letargie și, după **ce luă seama** bine la poziționea localității, **se îndreptă** către curtea domnească."*);

Scanned with OKEN Scanner

- *perfectul compus* exprimă un proces trecut şi încheiat: *„Mie mi-**a dat** boierul ăl bătrân brevet de cârciumar?”* Poate fi uneori utilizat cu formă inversă (- *Mai **auzit-ai** dumneata, cumnată, una ca asta?*) ca marcă a oralităţii;
- *mai mult ca perfectul* exprimă un proces trecut, încheiat înaintea altui proces trecut şi încheiat, fiind întâlnit mai ales în naraţiuni: *„Caii speriaţi o tuliră la fugă de unde **veniseră.**”*

Condiţional-optativul exprimă un proces posibil sau o dorinţă: *„Astăzi chiar de m-**aş întoarce** / A-nţelege n-o mai pot.”*

Conjunctivul exprimă nesiguranţa, o dorinţă, o acţiune viitoare sau situată imprecis în timp:*„Eu să muncesc, iar tu să stai?”.*

Imperativul se foloseşte pentru a exprima un îndemn, o poruncă, o rugăminte etc.: *„Vino să vezi! În târzia bogata căldură/ închis între ziduri cine-ar mai sta?”*

Gerunziul exprimă o acţiune în desfăşurare, simultan cu o altă acţiune: *„Aud materia **plângând.**”*

Scanned with OKEN Scanner

VALORILE EXPRESIVE ALE SEMNELOR DE PUNCTUAȚIE ȘI ORTOGRAFIE

1. Două puncte

Două puncte anunță vorbirea directă sau o enumerare, o explicație, o concluzie și marchează totodată o pauză în vorbire. Se atrage atenția cititorului asupra faptului că urmează ceva important în text.

Ex: *A bătut o dată: cioc!*
S-a auzit ordinul: Înainte!

2. Punctele de suspensie

Marchează întreruperea enunțului pentru a menține starea de interes, dându-i posibilitatea cititorului de a interpreta enunțul respectiv sau sunt folosite pentru a reda ritmul lent al povestitorului. În cele mai multe cazuri sugerează stările, emoțiile eului liric sau conflictele interioare, frământările naratorului/ personajului.

Ex: *Aceste toate singur nu le judec...*
Am iubit-o... Era micuță, și albă, și gingașă, și blândă...

3. Virgula

Delimitează de restul enunțului vocativele, care presupun adresarea directă, atrăgându-se astfel atenția asupra interlocutorului (- *Ionele, ai ajuns cu bine?*) sau pentru a delimita propozițiile incidente (*A venit, spuse mama suspinând, foarte supărat aseară.*) sau apoziţiiile (*Mihai, colegul meu, a luat premiul I.*), care aduc de fapt completări suplimentare asupra subiectului enunțului. De asemenea, separă o interjecție de restul enunțuului sau marchează o enumerație.

4. Semnul întrebării

Marchează intonația propozițiilor sau a frazelor interogative. În literatură se folosesc și în cazul interogațiilor retorice care de obicei descriu frământări și stări ale personajelor, ajutând la caracterizarea acestora prin evidențierea conflictului interior.

Ex: *Ce e de făcut? Cum trebuie să reacționez în această situație? Oare am acționat corect?*

Scanned with OKEN Scanner

5. Semnul exclamării

Marchează grafic intonația propozițiilor exclamative. Este folosit, în interiorul enunțurilor, după interjecții (*Ei! Ziceți voi cum știți!*) sau după vocative exclamative (*Goe! Goe!*). Are rolul de a accentua o anumită atitudine (de uimire, de dispreț etc.) sau exprimă stări de spirit ale personajelor, ale naratorului sau eului liric.

Ex.:*Ce grozăvie a mai fost! Ochii ei, un poem!*

6. Linia de pauză

Marchează pauzele dintre părți de propoziție, dintre propoziții sau fraze. Delimitează cuvintele incidente sau intercalate, construcțiile sau propozițiile incidente. Din punct de vedere stilistic, pauzele evidențiază o atitudine ironică sau afectivă a naratorului/ eului liric sau marchează dorința de a accentua o anumită idee.

Ex: *Moşneagul nostru – Ilie Aldea a lui Ion – era un om vechi.*
Vei vedea – zise el – că am avut dreptate.
Puternic iar – de-o vrea – e pururi iambul.

7. Punctul şi virgula

Marchează o pauză mai mare decât cea redată prin virgulă şi mai mică decât cea redată prin punct. Ajută de cele mai multe ori la înțelegerea unei fraze mai lungi pentru că prin punct şi virgulă se despart ideile principale. Din punct de vedere stilistic, are rolul de clarifica ceea ce a dorit să transmită nartorul deoarece acesta atrage atenția asupra unor infomații sau stări sufleteşti, marcate prin această pauză mai mare.

Ex: *Nici un pedestru nu era pe uliți, afară de fanaragii care strifau regulat raita; pentru că la 1827 septemvrie, nimeni nu s-ar fi riscat a merge pe jos singur pe uliți după ce înnopta.*

8. Ghilimelele

Ajută la inserarea unui citat într-o altă replică, marchează importanța unui enunț, redă denumirea unei cărți, societăți etc.

Ex: *Ai auzit de nuvela "La țigănci" de Mircea Eliade?*

A venit la mine şi mi-a spus "Merg săptămâna viitoare la munte", apoi a plecat.

Din punct de vedere stilistic, exprimă ironia față de cel care foloseşte cuvântul sau grupul de cuvinte reprodus ori când cuvântul este folosit în sens opus.

Scanned with OKEN Scanner

Ex.: *Pentru cã subt ministeriatul sãu de câteva luni s-a votat o lege bunã, s-a ales cu stima cercurilor judecãtoreşti şi epitetul mãgulitor „omul justiției”.*

De asemenea, pot reda sensul figurat al unui termen.

Ex.: *„Sfântul Nicolae” i-a motivat pe colegii lui Nică să învețe.*

9. Apostroful

Marchează absența accidentală în rostire a unor sunete.

Ex.: *cea mai 'naltă*

Din punct de vedere stilistic, ajută în poezie la păstrarea ritmului şi a măsurii versurilor prin reducerea numărului de silabe. În proză, poate fi folosit pentru a da impresia de oralitate, redând limbajul popular/ colocvial al personajelor.

Ex.: *O! Tu, gerule năprasnic, vin', îndeamnã calul meu.*

- *Da' ce-i acolo? Strigă baba înspăimântată.*

10. Cratima

Cratima marchează elidarea unei vocale (*să-mi spui*), ajutând în acelaşi timp la pronunțarea împreună a două părți de vorbire diferite. La nivel stilistic, ajută la menținerea ritmului şi măsurii versurilor în poezie sau redă ritmul rapid al vorbirii.

Ex.: *Te-ai aruncat în plasa verde-a zilei*
Ei lasă, ticăloaselor, că v-oi dobzăla eu de-acu-nainte!

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 1

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

În pagina ce urmează vă propun să redeveniţi pentru câteva minute elevi – pentru că vom vorbi despre aventurile politice ale şcolii româneşti. Pe acest teren, al şcolii, Spiru Haret s-a bătut în manuale cu Stalin, iar limba franceză s-a duelat în cuvinte cu limba rusă. Chiar dacă nici azi nu suntem mulţumiţi de reformele din şcolile noastre, vă propun să recapitulăm cea mai nefastă reformă pe care a cunoscut-o vreodată învăţământul românesc: reforma şcolară comunistă din august 1948.

La sfârşitul secolului al XIX-lea, în anul 1899, România avea un procent al analfabeţilor de 78 la sută. Era un procent enorm, ce nu făcea onoare ţării. Cu alte cuvinte, doar unul din cinci români ştia să scrie şi să citească. Atunci, a apărut un autentic reformator, sub înfăţişarea bonomă a unui profesor de matematică. Numele lui era Spiru Haret. Ca inspector general şi mai apoi ca ministru al Învăţământului, la cumpăna dintre secolul al XIX-lea şi secolul XX, Spiru Haret a reformat din temelii sistemul de educaţie naţional.

Efectele benefice ale reformelor lui Haret s-au văzut apoi timp de decenii. În prima parte a secolului trecut, liceele şi universităţile din România erau printre cele mai serioase din Europa.

Dar spiritul haretist a fost curmat brusc în anul 1948. Odată cu acapararea puterii de regimul comunist, modelul occidental din educaţia românească a fost eradicat cu forţa. În ziua de 3 august 1948, echipa lui Gheorghe Gheorghiu-Dej a pus în aplicare o reformă a învăţământului ce impunea copierea deplină a modelului şcolar sovietic. Şcolile particulare sau bisericeşti au fost desfiinţate, iar toţi învăţătorii sau profesorii au devenit clienţi ai sistemului, obligaţi să repete la clasă propaganda partidului unic. Studiul limbilor străine a fost drastic limitat – cu excepţia limbii ruse, care a devenit materie şcolară obligatorie: toţi copiii o aveau în orare, la loc de cinste, începând cu clasa a IV-a primară. Totodată, în şcoli şi în licee au apărut manualele unice, publicate de stat, care prezentau versiunea oficială a adevărului în toate disciplinele.

Toţi elevii care treceau prin şcoala românească trebuiau să studieze Istoria URSS – în care Lenin şi Stalin erau prezentaţi ca nişte supraoameni ce vegheau asupra lumii comuniste. Dar cel mai celebru exemplu de carte stalinistă publicată în România îl reprezintă manualul de Istorie a RPR, coordonat de Mihail Roller. În cele 800 de pagini ale acestuia, istoria României devenea o

Scanned with OKEN Scanner

anexă la istoria sovietică şi tot ce existase înainte de comunism era criticat cu asprime. După 1948, vreme de un deceniu, manualul lui Roller a fost una dintre cele mai influente şi dăunătoare cărţi din cultura română.

Reforma învăţământului din vara anului 1948 era menită să transforme România într-o copie la scară mică a Uniunii Sovietice. Toate bibliotecile instituţiilor din ţară au fost curăţate de cărţile ce contraveneau versiunii oficiale comuniste. Cine intra într-un centru cultural al unei ambasade occidentale putea fi arestat pe loc. Lunga tradiţie a culturii româneşti, care crease un învăţământ după modelul francez şi german, era acum înlocuită cu o şcoală de tip nou ce trebuia să producă oameni de tip nou. Eroii care erau daţi ca exemple copiilor români erau luptătorii sovietici din al Doilea Război Mondial sau muncitorii stahanovişti, care sacrificau orice pentru depăşirea planului de producţie.

Această etapă tristă din istoria învăţământului românesc a durat un deceniu şi jumătate. La începutul anilor '60, în mod discret, regimul lui Gheorghe Gheorghiu-Dej a operat o schimbare semnificativă. Începând din anul şcolar 1963-1964, limba rusă a încetat să mai fie o materie obligatorie în şcoală. Treptat, a reapărut studiul limbilor franceză, germană, iar mai apoi engleză – dar aceasta este deja o altă poveste.

Ca decan al Facultăţii de istorie din Bucureşti, am un birou ale cărui ferestre se deschid către statuia lui Spiru Haret din centrul Bucureştiului. Trecând zilnic pe lângă acest monument, îmi aduc aminte că părinţii mei au învăţat obligatoriu în şcoală, în anii '50, limba rusă, iar eu, la mijlocul anilor '70, într-o şcoală de cartier obişnuită din Craiova, am început studiul limbii franceze din clasa a II-a primară.

Morala poveştii noastre este că toate aceste evoluţii atât de diferite compun, de fapt, istoria paradoxală a comunismului românesc.

(Adrian Cioroianu, *Cea mai frumoasă poveste. Câte va adevăruri simple despre istoria românilor*)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Menţionează cine a reformat sistemul de educaţie românesc la începutul secolului al XX-lea. **6 puncte**

2. Explică în ce consta, în linii mari, reforma impusă în 1948 de Gheorghe Gheorghiu-Dej. **6 puncte**

3. Precizează care este motivul pentru care manualul de Istorie a RPR, coordonat de Mihail Roller, este considerat acum una dintre cele mai dăunătoare cărţi din literatura română. **6 puncte**

4. Menţionează trei schimbări pe care le-a adus reforma şcolară comunistă. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

5. Comentează, în 30-50 de cuvinte, următoarea secvență: *„toți învățătorii sau profesorii au devenit clienți ai sistemului”.* **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre importanța cunoașterii istoriei, valorificând atât informațiile din fragmentul extras din *Cea mai frumoasă poveste. Câteva adevăruri simple despre istoria românilor* de Adrian Cioroianu, cât și experiența personală sau culturală.

20 de puncte

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificația folosirii verbelor la timpul imperfect în textul următor:

Mergând într-o zi acolo cu Pantazi, către amiazi, dădeam de o tânără, nouă necunoscută [...]. La intrarea noastră, ridicând capul, roși până în albul ochilor. Văzui atunci pe Pantazi, palid ca un mort, ducându-și mâna la inimă: «Doamne, îl auzii șoptind, cum îi seamănă!». Făceam astfel cunoștința «duduii» Ilinca Arnoteanu. Știam că mai era o fată, cea mai mică, pe care o luase din leagăn să o crească o soră a maioresei, de la Piatra-Neamț, văduvă cu dare de mână și fără copii. Cei șaisprezece ani ai Ilincăi se depănaseră alintați în pacea acelui romantic ținut cu zări tainice... Blajinul soare moldovenesc îi cruțase poleiala stinsă a cosițelor și albeața sidefie a pielei, aproape nefirești amândouă [...]. Părinții erau cum nu se poate mai mândri de dânsa [...]; Ilinca fusese întotdeauna premiantă întâia și se pregătea să treacă două clase într-un an [...].

Primisem s-o ajut să-și revadă câteva «materii» la cari se credea mai slabă. Între timp, mai vorbind și de una-alta, m-a uimit cât de cuminte cap avea, ce sănătos judeca și limpede. Spunându-i odată ce rar e să găsești pe cineva care să învețe ca dânsa numai de plăcere, îmi observă că ea învăța cu plăcere, dar de nevoie, ca să aibă o meserie. Cum, dar nu avea să fie bogată? Se știa doar că era singura moștenitoare a mătușii sale [...]. Chiar așa, dar averea, pe lângă că se poate pierde, nu e o piedică la o meserie; dimpotrivă. – Cu numele ei? – De ce nu? A lucra nu e o rușine; munca înnobilează. Tocmai, cu numele ei [...] avea să fie mai prețuită și mai respectată; respectată: lucrul la care ținea mai mult ca la orice. Numele ei, știa bine ce i se datora și ce-i datora: prestigiul lui, viu încă, i se revelase înainte de a-l cunoaște. [...] Da, marele nume de dregători, de cărturari și de ctitori, ea avea să-l poarte cu demnitate; destul se întrecuseră să-l păteze surorile ei.

(Mateiu I. Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*)

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *tema și viziunea despre lume* reflectate într-un text liric romantic, aparținând lui *Mihai Eminescu.*

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- prezentarea a două idei/ imagini poetice/ secvențe poetice relevante pentru tema și viziunea despre lume;
- prezentarea a două elemente de compoziție și limbaj (titlu, imaginar poetic, secvențe poetice, motive literare, relații de simetrie opoziție, figuri de stil, incipit, final etc.), semnificative pentru ilustrarea viziunii despre lume a poetului.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 2

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Clara Vodă a absolvit Academia de Artă Teatrală şi Cinematografică „I.L. Caragiale" în 1993, la clasa profesorului Gelu Colceag, s-a lansat pe scena Teatrului Nottara, iar în cinema [...] a devenit renumită odată cu rolul din „Eu când vreau să fluier, fluier", lungmetrajul de debut al regizorului Florin Şerban, pentru care a câştigat Pemiul pentru cea mai bună actriţă într-un rol secundar, în 2011, la cea de-a cincea ediţie a Galei Gopo. În 2012 a obţinut rolul principal în filmul spaniol „Anochece en la India/ Se lasă noaptea în India", în regia lui Chema Rodriguez. [...]

Cum a ajuns Chema Rodriguez la tine, unde şi cum a avut loc audiţia pentru rol?

A fost o întâlnire la care visează orice actor. Chema m-a văzut în „Eu când vreau să fluier, fluier", la Festivalul de la Berlin, în 2010. Apoi, i-a contactat pe cei de la „Stradafilm", casa de producţie a filmului. Am primit un telefon de la Daniel Mitulescu într-o dimineaţă ploioasă, dacă pot să vin la sediul „Stradafilm" pentru că mă caută doi spanioli. Unul dintre ei era Chema, celălalt, un producător spaniol. Am primit scenariul, iar Chema mi-a spus că sunt singura actriţă care poate juca rolul Danei. După o lună, eram la Madrid ca să filmăm „teaserul" filmului.

A fost prima oară când ai jucat într-o limbă străină? Ce provocări a presupus învăţarea spaniolei contratimp?

Mai jucasem în engleză şi franceză înainte de „Anochece". Am jucat chiar teatru în engleză, dar provocarea a fost spaniola. Nu aveam idee de ea. Ştiam doar: „Gracias", „Hola" şi „Nada". Aparent, e o limbă uşoară pentru noi, dar lucrurile nu sunt deloc aşa dacă vrei să o înveţi corect şi mai ai şi de jucat un rol. A trebuit să o învăţ în două luni şi, dacă nu aveam sprijinul Luminiţei Răuţ, al Alinei Cantacuzino, al celor de la Institutul Cervantes, nu aş fi reuşit. La prima repetiţie în Spania, am avut o cădere nervoasă, pentru că mi s-a părut imposibil să joc într-o limbă care era atât de crudă în mintea mea. Dar Chema mi-a fost din nou alături. A spus că nu face filmul fără mine şi că el e sigur că pot. Le-a interzis celor din echipă să vorbească cu mine altă limbă decât spaniola. Eram pe o planetă străină şi grea, dar am reuşit până la urmă.

Cum au fost filmările, cât au durat, care a fost atmosfera pe platou?

Pentru că filmul e un road-movie, am filmat în Spania, România, India. A fost o experienţă unică, magică aş putea spune. Tot amestecul ăsta de oameni, limbi diferite, culori, obiceiuri, mirosuri, senzaţii au creat un univers fantastic.

Scanned with OKEN Scanner

Oamenii din echipă mi-au devenit prieteni buni, dacă nu îmi erau deja, ca cei de la „Stradafilm". Spania e a doua mea țară datorită celor din echipa spaniolă.
(Silvia Dumitrache, Marius Rădoi, interviu cu Clara Vodă, *Noi, românii, ar trebui să învățăm să ascultăm mai mult și să ținem cont și de părerea celuilalt*, în *Obsevator cultural*, nr. 772/2015)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul secvenței *„o limbă care era atât de crudă în mintea mea".*
6 puncte
2. Precizează cu ce rol a devenit renumită în cinema Clara Vodă? **6 puncte**
3. Menționează țările în care s-a filmat pelicula *„Anochece en la India".*
6 puncte
4. Indică motivele care au determinat-o pe actriță să afirme că a trăit o experiență unică? **6 puncte**
5. Comentează, în 30-50 de cuvinte, afirmația Clarei Vodă cu privire la întâlnirea cu regizorul spaniol:*„A fost o întâlnire la care visează orice actor."*?
6 puncte

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre importanța învățării unei limbi străine în societatea contemporană, valorificând atât informațiile din interviul luat actriței Clara Vodă, cât și experiența personală sau culturală. **20 de puncte**

<u>Subiectul al II-lea</u> (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind relația dintre ideea poetică și mijloacele artistice folosite:

Nu mă-ntreba nimic în toamna asta
Nici cât e ceasul, nici ce gânduri am,
Mai bine lasă-mă să-nchid fereastra,
Să nu văd frunzele cum cad din ram...

Fă focul și preumblă-te prin casă
Fără să spui nimic, nici un cuvânt...
Vreau să mă simt la tine ca acasă
Să nu simt frunzele cum zboară-n vânt...

Scanned with OKEN Scanner

Învăluită-n straie de culcare
Așează-mi-te-alăturea c-un ghem
Și deapănă mereu, fără-ncetare,
Să n-aud frunzele sub pași, cum gem...

Fereşte-mă în preajma ta, de vasta
Urgie-a toamnei care bântuie...
Şi nu mă întreba în noaptea asta
De ce mă înspăimântă frunzele...

(Radu Stanca, *Frunzele*, *Elegie de toamnă*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *tema şi viziunea despre lume* reflectate într-un *basm cult* studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-o tipologie, într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- comentarea a două secvențe narative relevante pentru tema şi viziunea despre lume;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție şi limbaj (acțiune, conflict, secvențe narative, relații temporale şi spațiale, incipit, final, tehnici narative, perspectiva narativă, registre stilistice, limbaj etc.), semnificative pentru basmul cult studiat.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 3

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Pătrunzând prin filieră austriaco-italiană (ilustrată de reprezentanţii Şcolii ardelene), neogreacă (la rândul ei, de origine italo-franceză) şi franceză (în Ţara Românească şi în Moldova), Iluminismul românesc dobândeşte dintru început o pregnantă nuanţă patriotică, naţională (cu deosebire cel transilvănean, mai timpuriu) şi populară (cum demonstrează cercetările lui D. Popovici, I. Breazu, R. Munteanu). In timp ce Iluminismul occidental era, în mare, antireligios, cel românesc pătrunde mai ales prin clerici patrioţi, prin prefeţele lor la cărţile de cult etc; mulţi dintre reprezentanţii săi sunt de origine rurală sau acţionează la sate, propovăduind acolo „luminarea". Orientat în special în direcţie istorică şi filosofică, având a argumenta, în scopuri politice imediate, continuitatea poporului român în Transilvania şi caracterul romanic al limbii române, Iluminismul românesc, cu toate exagerările lui latiniste, are şi un ferm caracter activ, militant. Inocenţiu Micu, Samuil Micu, Ion Molnar-Piuariu, Gheorghe Şincai, Petru Maior, Gheorghe Lazăr, Ioan Budai Deleanu, Paul Iorgovici, G. Bariţiu, Al. Papiu Ilarian, I. Codru Drăguşan, Ioan Maiorescu, Samuil Vulcan şi Iosif Vulcan sunt numai câţiva dintr-o pleiadă de asemenea cărturari transilvăneni, care vedeau în luminarea poporului, în lupta contra superstiţiilor şi în trezirea interesului pentru istoria naţională, un mijloc de afirmare a românilor, de impunere a lor, în rândul popoarelor cu drepturi egale, în Imperiul austriac.

(George Munteanu, *Iluminism,* în *Dicţionar de termeni literari*)

A.Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Precizează sensul din text al sintagmei *luminarea poporului.* **6 puncte**
2. Menţionează specificul manifestării iluministe occidentale. **6 puncte**
3. Indică natura exagerărilor Iluminismului românesc. **6 puncte**
4. Prezintă, folosind informaţiile dint text, particularităţile iluminismului în context românesc. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

5. Specifică numele a patru cărturari transilvăneni care s-au luptat pentru revigorarea interesului poporului pentru istoria națională, evidențiind în 30-50 de cuvinte efectele benefice pe care acest interes le putea avea. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte în care să argumentezi specificul iluminismului românesc, recurgând atâtla informațiile din fragmentul extras din articolul *Iluminism* publicat în *Dicționar de termeni literari* de George Munteanu, cât și la experiența ta personală sau culturală. **20 de puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Comentează, în minimum 50 de cuvinte, textul următor, evidențiind cel puțin două trăsături ale simbolismului:

Clar de noapte parfumat,
O grădină cu orizontul depărtat...
Și în somn, pe banca veche, cugetări se contrazic,
Greierul zimțează noaptea, cu nimic.

Cum te-am așteptat...
Totul a trecut-
Luna pare, în oftat,
Un continent cunoscut.

Aici e frumos aranjat
Orice fir;
Veacurile-au stat
Un oraș, pe vale,- Suvenir.

Clar de noapte parfumat,
O grădină cu orizontul depărtat...
Și în somn, pe banca veche, tot mai mic...
Greierul zimțează noaptea cu nimic..

(George Bacovia, *Nocturnă*)

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *particularitățile de construcție* a unui personaj dintr-un *roman realist* studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic și moral al personajului ales;
- evidențierea unei trăsături a personajului ales prin două scene/ secvențe comentate;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj (acțiune, conflict, secvențe narative, incipit, final, modalități de caracterizare, limbaj etc.), semnificative pentru construcția personajului ales.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 4

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Bucureşti, 30 decembrie 1939

Iubite domnule profesor Alexandru Rosetti,

Începând să vă scriu, încerc o sfială. Vă văd de multe ori, dar se iveşte atât de rar prilejul să pot sta de vorbă cu Domnia Voastră, încât aceasta este singura cale în care pot tălmăci sentimentele ce mă însufleţesc faţă de domnia voastră. Ştiţi, iubite domnule profesor, că dragostea te face timid şi sfiala mea este aşadar firească, o sfială îndoită când ştiu că mă adresez unui om refractar felicitărilor şi elogiului, dar, vorbindu-vă deschis, sper să vă încredinţez de sinceritatea şi dezinteresul ce stau la baza acestor rânduri.

Dându-mi seama că opera dumneavoastră de factor cultural şi activitatea pe tărâm literar şi filologic e mai presus de elogiu (...) nu mă pot opri totuşi să nu materializez în scris sincera mea admiraţie pentru bogăţia plurală ce se desprinde din activitatatea dumneavoastră care, în ultimul an editorial – ce se întinde pe traiectul 1939-1940 – a atins o culme în acest sens (...).

Să vă ţie Domnul sănătos şi voinic mulţi ani, hărăzit cu voie bună şi nesupărat pe necazuri sau oprelişti (...)

Să trăiţi mulţi ani, vă urez şi în numele meu şi rămân cu alese sentimente de preţuire, admiraţie şi dragoste, devotatul,

Camil Baltazar
*(***Scrisori către Al. Rosetti, 1916-1968)*

A.Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Precizează sensul din text al secvenţei *„încerc o sfială”*. **6 puncte**
2. Menţionează elementele ce alcătuiesc contextul redactării acestei scrisori. **6 puncte**
3. Indică tonalitatea textului, evidenţiind formula de adresare. **6 puncte**
   Prezintă, folosind informaţiile dint text, scopul epistolei. **6 puncte**
4. Identifică în ultimul paragraf al texului atitudinea expeditorului faţă de destinatarul scrisorii, comentând-o în minimum 30-50 de cuvinte. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi relația ucenic- maestru, recurgând atât la informațiile din fragmentul extras din (***Scrisori către Al. Rosetti*, 1916-1968), cât și la experiența ta personală sau culturală.

20 puncte

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Comentează, în minimum 50 de cuvinte, textul următor, evidențiind două trăsături ale genului dramatic.

Actul III, Scena 7

CELLINO (cu o simplă voie bună, care înfige cuțite în inima Aletei): *În asemenea împrejurări, bărbații nu-și dau seama că rolul lor este indiferent, câtă vreme nu părăsesc o femeie... O femeie cu care rămâi mai mult decât trebuie, te disprețuiește, căutând neapărat pe un altul, capabil s-o părăsească... Uneori cred că nici nu-i place să se simtă superior ei... O doare superioritatatea și nici nu vrea să fie protejată...*

ALTA (plânge deznădăjduită).

CELLINO (fără urmă de răutate, cu o minte firesc obiectivă) *Dacă vrei mai ales să guști liniștit frumusețea femeii, e neapărat nevoie s-o faci să sufere... Numai suferința o înfrumusețează...așa cum numai când simt umbra morții cântă sublim lebedele. Astfel, femeia e minunată pentru petreceri ușoare, împreună cu vinul și cântecul ...*

PIETRO (surâzând unui paradis pierdut): *Ah, de ce nu te-am întâlnit mai de mult...de câtă suferință și ridicol aș fi fost cruțat ... deși eram atât de îngâmfat, încât poate că, chiar dacă te-aș fi întâlnit, nici nu aș fi stat de vorbă cu dumneata...Acum înțeleg ce neghiobie te sfătuiam atunci când te certam că schimbi mereu femeile."*

(Camil Petrescu – *Act venețian*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *apartenența la modernism*aunui text poetic studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat înmodernism;
- prezentarea a două idei/ imagini poetice/ secvențe poetice relevante pentru imaginarul modern;
- prezentarea a două elemente de compoziție și limbaj (titlu, imaginar poetic, secvențe poetice, motive literare, relații de simetrie opoziție, figuri de stil, incipit, final etc.), prin referire la opera studiată.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 5

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

ARTICOLUL 30

(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credinţelor şi libertatea creaţiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.

(2) Cenzura de orice fel este interzisă.

(3) Libertatea presei implică şi libertatea de a înfiinţa publicaţii.

(4) Nicio publicaţie nu poate fi suprimată.

(5) Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligaţia de a face publică sursa finanţării.

(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viaţa particulară a persoanei şi nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defăimarea ţării şi a naţiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură naţională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violenţă publică, precum şi manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.

(8) Răspunderea civilă pentru informaţia sau pentru creaţia adusă la cunoştinţă publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condiţiile legii. Delictele de presă se stabilesc prin lege.

(Constituţia României)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul sintagmei *„sunt inviolabile”*. **6 puncte**
2. Menţionează un domeniu la care se referă textul dat. **6 puncte**
3. Indică un enunţ care se referă la cenzură. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

4. Precizează trei aspecte care țin de planul social sunt interzise prin lege și nu se încadrează în domeniul „libertății de exprimare”. **6 puncte**

5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația enunțului *Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.* **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă libertatea de exprimare este sau nu o necesitate în lumea presei, valorificând atât informațiile din text, cât și experiența personală. **20 de puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, două trăsături ale descrierii literare de tip portret identificate în textul de mai jos:

Am iubit-o...

Era micuță, și albă, și gingașă, și blândă... Buzele ei zâmbeau mereu, mereu, dar zâmbetul îi părea adumbrit de o melancolie stranie, care-i lăcrima veșnic în ochii albaștri, gânditori. Șapte ani n-am observat tristețea sufletului ei! N-am vrut, sau n-am putut? Nu știu... Când am descoperit-o, însă, era prea târziu. Până atunci parcă umblasem cu ochii închiși, orbiți sau îmbătați de fericire... Fericire! Fericire! Cumplită e uneori îmbrățișarea fericirii!

Era tăcută și plăpândă ca o floare sfioasă, pripășită într-un pământ străin. Asculta cu ochii mari, mirați, și parcă nici nu înțelegea potopul vorbelor mele de iubire veșnic nerăbdătoare, veșnic lacomă, veșnic aceeași, îmi era însă mai dragă așa. Uluirea și nepriceperea îi dădea o înfățișare de naivitate feciorelnică și o nevinovăție care-mi tulburau neîncetat sufletul și simțurile. Trecuseră ani de când era nevasta mea și mereu părea o fetiță nedumeritã, mereu avea farmecul noutății. Mă simțeam bărbatul cel mai iubitor din lume și cel mai fericit, fiindcă toată ființa mea n-o mai râvnea decât pe Anișoara... (...)

N-am schimbat cu ea nicio vorbă, dar inima toată mi s-a umplut cu chipul ei. O priveam doar pe furiș, înfricoșat parcă de frumusețea ei, de zâmbetul ei, și pizmuiam grozav razele care o mângâiau în dragă voie și a căror mângâiere ea o sorbea ca o alintare de dragoste.

(Liviu Rebreanu, *Cântecul lebedei*)

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *particularitățile de construcție* a unui personaj dintr-un *text dramatic*, aparținând lui Marin Sorescu.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic şi moral al personajului ales;
- evidențierea unei trăsături a personajului ales prin două scene/ secvențe comentate;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție şi limbaj (acțiune, conflict, structura dramatică, relații temporale şi spațiale, incipit, final, indicații scenice, registre stilistice, limbaj etc.), semnificative pentru construcția personajului ales.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 6

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

De le geometrie la poezie

Mă stimez mai mult ca practicant al matematicelor şi prea puţin ca poet, şi nu numai atât cât poezia aminteşte de geometrie. Oricât ar părea de contradictorii aceşti doi termeni la prima vedere, există undeva, în domeniul înalt al geometriei, un loc luminos unde se întâlneşte cu poezia. Suntem contemporanii lui Einstein care concurează cu Euclid în imaginarea universurilor abstracte, fatal trebuie să facem şi noi (vezi sincronismul d-lui E. Lovinescu) concurenţă demiurgului în imaginea unor lumi probabile. Pentru aceasta, visul oniric este o nouă sursă de inspiraţie. Ca şi în geometrie, înţeleg prin poezie o anumită simbolică pentru reprezentarea formelor posibile de existenţă. Domeniul visului este larg şi întotdeauna interesant de exploatat. În felul acesta înţeleg suprarealismul, care în cazul nostru devine un infrarealism.

Când voi avea bani, visez să scot o revistă cu nume matematic – a nu se confunda cu Algebra lui Camil Petrescu, căruia nu-i permit să scoată o revistă cu acest nume, câtă vreme nu-mi va explica de ce-l este un simbol de perpendicularitate. Revista ar purta un titlu arbitrar şi eufonic, iar pe frontispiciu, ca motto, dictonul lui Platon: „Nimeni să nu intre aici dacă nu-i geometru". Asta nu înseamnă că poeţii vor fi excluşi. După cum ţi-am spus, pentru mine poezia este o prelungire a geometriei, aşa că, rămânând poet, n-am părăsit niciodată domeniul divin al geometriei.

Poet... dintr-o glumă

Eram în ultima clasă de liceu şi candidat la „Şcoala de poduri şi şosele". În gazdă şedeam cu un poet, Simon Bayer, a cărui moarte (ca poet) voi deplânge-o toată viaţa. Acesta m-a incendiat de flacăra vesurilor, deşi poate era mai bine să fi rămas toată viaţa numai un admirator al poeţilor. Într-o zi, citind pe Baudelaire, îmi vine gustul să-i traduc o poezie. Colegul Tudor Vianu, legat de Bayer printr-o indisolubilă legătură în timp şi spaţiu (mai ales în timp), şi-a permis să râdă de această glumă. I-am jurat atunci să-i dau revanşa. Dacă am perseverat, este c-am prins gust de acest joc.

Bunicul şi nepotul

Numele de Ion Barbu nu este un pseudonim întâmplător. Aşa l-a chemat pe bunicul meu, maistru zidar şi mahalagiu bucureştean din „Omul de piatră". Lui îi datorez atmosfera balcanică din ultimele mele poezii. I-am luat numele, deci eram dator să las ca glasul său să fie auzit... astăzi când români de dată recentă, cu nume abia camuflat sub vocabule indigene, cumulează pentru ei şi

Scanned with OKEN Scanner

urmaşii lor, cu gâtlej rebel la atâtea sonorităţi valahe, tot tradiţionalismul, fie-mi îngăduit, mie, nepotul lui Ion Barbu constructor zidar, să arăt ce înseamnă instinct tradiţional; nu o ideologie la îndemâna oricărui străin botezat, ci o experienţă în ascendenţă. Cred că accentul unui creştin milenar poate fi lesne deosebit de contrafaceri. Am îndoieli asupra poeziei tradiţionaliste. De aceea se observă în „Nastratin Hogea la Isarlâk", precum şi în celelalte poeme balcanice, că dau preponderenţă mai mult elementului halucinatoriu.

Debutul de la Sburătorul

Consider prima formă a versurilor mele mai mult ca nişte exerciţii de digitaţie, pentru poeziile de mai târziu, deşi cu ele am debutat la Sburătorul. Când m-am prezentat întâi la d. Lovinescu, i-am spus că mă numesc Ion Popescu. Mai târziu, mi-am luat numele de Ion Barbu; adevăratul meu nume nefiind nici unul, nici altul, ci: Dan Barbilian. Nu aveam curajul să amestec pe geometru în poezie. [...]

(**A.** Valerian, *De vorbă cu d-l Ion Barbu*)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Precizează care este numele adevărat al lui Ion Barbu. **6 puncte**
2. Indică titlul pe care l-ar fi purtat revista poetului. **6 puncte**
3. Menţionează cine l-a provocat pe Ion Barbu să scrie. **6 puncte**
4. Explică, folosindu-te de precizările autorului, care este elementul comun poeziei şi geometriei. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, ce a mărturisit poetul că îi datorează bunicului său. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă evenimentele din viaţa personală a unui scriitor pot influenţa sau nu opera lui, valorificând informaţiile din text. **20 de puncte**

<u>Subiectul al II-lea</u> (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificaţiile textului următor, evidenţiind două trăsături ale modernismului:

Iubeşti – când urciorul de-aramă
se umple pe rând, de la sine
aproape, de flori şi de toamnă,
de foc, de-anotimpul din vine.

Scanned with OKEN Scanner

Iubeşti – când suavă icoana
ce-ţi faci în durere prin veac
o ţii înrămată ca-n rana
străvechiului verde copac.

Iubeşti – când sub timpuri prin sumbre
vâltori, unde nu ajung sorii,
te-avânţi să culegi printre umbre
bălaiul surâs al comorii.

Iubeşti – când simţiri se deşteaptă
că-n lume doar inima este,
că-n drumuri la capăt te-aşteaptă
nu moartea, ci altă poveste.

Iubeşti – când întreaga făptură,
cu schimbul, odihnă, furtună
îţi este-n aceeaşi măsură
şi lavă pătrunsă de lună.“

(Lucian Blaga, *Iubire*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinţi *particularităţile de construcţie* a unui personajdintr-un *basm cult* studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic şi moral al personajului ales;
- evidenţierea unei trăsături a personajului ales prin două scene/ secvenţe comentate;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziţie şi limbaj (acţiune, conflict, secvenţe narative, incipit, final, modalităţi de caracterizare,limbaj etc.), semnificative pentru construcţia personajului ales.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 7

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Pe vremea când mi se punea şi mie, ca mai tuturor copiilor, întrebarea sâcâitoare „Tu ce vrei să te faci când vei fi mare?", m-am hotărât că alegerea cea mai bună ar fi să devin personaj. Asta probabil pentru că, odată cu primele lecturi, am avut sentimentul că personajele sunt cele mai vii şi mai interesante făpturi din viaţa mea. Le admiram, le invidiam şi simţeam şi un fel de vină faţă de ele. Fiindcă ele făceau enorm de multe lucruri pentru mine, mă încântau, mă vrăjeau, mă puneau pe gânduri şi multe altele, în vreme ce eu nu le dăruiam mai nimica. Doar că îmi plimbam ochii, de dragul lor, ore şi ore, de-a lungul unor şiruri de litere.

Curând mi-am dat seama însă că dorinţa mea se lovea de o serioasă dificultate: ca să mă fac personaj, aveam nevoie de o carte în care să exist. Iar cartea asta trebuia să fie scrisă de cineva. Bun, mi-am zis, le luăm atunci pe rând. Mă fac întâi scriitor, dup-aia scriu o carte şi până la urmă ies eu cumva la liman.

N-a fost să fie. După o serie de încercări, repetate, hăt, până în anii studenţiei, am încetat să mai vreau să devin scriitor – deşi gândul ăsta mă mai bântuie încă, din când în când. Dar n-am putut să mă despart nici de personaje, nici de cărţile care le dau formă şi viaţă. Mi-am stins vina vorbind şi scriind despre ele. M-am făcut profesor de literatură şi critic literar.

Cartea pe care ţi-o punem acum dinainte s-a născut din bucuria de a dărui. Nu exagerez câtuşi de puţin. Atunci când buna mea prietenă, Florentina Sâmihăian, m-a îmbiat să mă alătur proiectului de a edita o serie de antologii pentru adolescenţii de 10-14 ani, cu texte care să le placă şi să le deschidă pofta de citit, asta m-a făcut să spun „da" fără să şovăi măcar o clipă. Şi sunt convins că asta au simţit şi scriitorii care au scris pentru tine amintiri sau poveşti – sau amintiri-poveşti, sau poveşti-amintiri – despre primele întâlniri cu cartea, despre aventurile cititului. Primeşte-le darul şi te vei convinge şi tu că ce spun nu sunt vorbe goale. Vei întâlni istorisiri de tot felul, scrise de oameni la rândul lor diferiţi: unii mai tineri, alţii mai vârstnici, unii mai visători, alţii mai cu picioarele pe pământ, unii mai serioşi, alţii mai poznaşi, unii mai veseli, alţii mai melancolici, unii mai sfătoşi, alţii mai scumpi la vorbă, unii mai blânzi, alţii mai aspri şi câte şi mai câte. Dar, oricât de diferiţi, toţi par să împărtăşească şi să mărturisească încrederea în puterea cărţilor, a cititului, de a deschide nemaipomenite căi către omenescul din noi înşine.

Şi cum se mai întreţes aceste drumuri! Unele urcă spre tărâmurile nebănuite ale imaginaţiei. Altele coboară în paginile cărţii ca-ntr-o lume pe

Scanned with OKEN Scanner

de-a-ntregul adevărată. Alteori poveştile se aşază la răscruci, îndrumându-i pe exploratori pe calea descoperirii lumii şi a sinelui. Sau cărţile devin ele însele personaje, pornite pe potecile întortocheate ale aventurii.

(Liviu Papadima, *Care-i faza cu cititul?*)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Menționează ce-şi dorea autorul să devină când ar fi crescut mare şi de ce. **6 puncte**
2. Precizează care este actuala profesie a lui Liviu Papadima. **6 puncte**
3. Explică, valorificând informațiile din text, care este scopul cărții şi cui se adresează. **6 puncte**
4. Prezintă, care sunt drumurile pe care te poate purta lectura, aşa cum reiese din ultimul paragraf. **6 puncte**
5. Comentează în 30-50 de cuvinte următoarea secvență: „Cartea pe care ți-o punem acum dinainte s-a născut din bucuria de a dărui." **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă lecturaare sau nu un rol important în dezvoltarea tinerilor, valorificând atât informațiile din text, cât şi experiența personală şi culturală. **20 de puncte**

<u>Subiectul al II-lea</u> (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind două trăsături ale neomodernismului:

Părul tău e mai decolorat de soare,
regina mea de negru şi de sare.

Țărmul s-a rupt de mare şi te-a urmat
ca o umbră, ca un şarpe dezarmat.

Trec fantome-ale verii în declin,
corăbiile sufletului meu marin.

Şi viața mea se iluminează,
sub ochiul tău verde la amiază,
cenuşiu ca pământul la amurg.
Oho, alerg şi salt şi curg.

Scanned with OKEN Scanner

Mai lasă-mă un minut.
Mai lasă-mă o secundă.
Mai lasă-mă o frunză, un fir de nisip

.

Mai lasă-mă o briză, o undă.

Mai lasă-mă un anotimp, un an, un timp.

(Nichita Stănescu, *Viața mea se ilumineză*)

<u>Subiectul al III-lea</u> (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *relația dintre două personaje* dintr-un *text narativ* studiat, aparținând lui Ion Creangă.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic şi moral al celor două personaje;
- evidențierea evoluției relației dintre cele două personaje, prin referire la două scene/ secvențe relevante;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție şi limbaj, semnificative pentru evoluția relației dintre personaje (acțiune, conflict, secvențe narative, incipit, final, modalități de caracterizare, instanțele comunicării narative, limbaj etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 8

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Gazeta eminesciană impresionează prin forţa cu care reuşeşte să îmbine – într-un aliaj original - trăsă–uri ale fazei romantic-generoase a începuturilor cu habitudinile curente şi îndătinate ale ziaristului modern.

Căci, se ştie, pentru mulţi dintre scriitorii paşoptişti, actul publicistic avea o funcţie ocazională şi oricum subordonată imediateţii pragmatice, fără a mai pune la socoteală – în afara excepţiilor cunoscute - un an--me amatorism, o agitaţie de suprafaţă, potrivit dorinţei de face câte ceva din toate (...).

Articolele eminesciene se impun însă prin înaltul lor profesionalism, poetul practicând gazetăria ca pe o autentică meserie, cu toate prerogativele de rigoare. Se cere a se adăuga că, ştiind să facă faţă prozaicei şi istovitoarei munci de galeră a ziarismului cotidian, el nu cedează spiritului de rutină şi de convenţionalism, ridicând pagina tipărită la înălţimea unor probleme de conştiinţă, păstrând nealterată, vechea funcţie sacerdotală a cuvântului scris.

Studiul modelului pe care-l oferă Eminescu este cu atât mai instructiv cu cât se constituie într-o perioadă când a încetat devălmăşia dintre genuri, când fiecare domeniu tinde să-şi impună, cu străşnicie, statutul specific, opunându-se imixtiunilor altor activităţi. Dacă aceasta e adevărat, într-o formulare generală, cu atât mai mult apare în cazul antitezei – exagerată de atâţia – dintre poezie şi gazetărie.

Ne amintim de simbolul utilizat de Titu Maiorescu, cu statuia de amarmură care priveşte surâzătoare, de la înălţimea augustă a veşnicei arte, la zgomotoasa agitare a oamenilor în politică, deci în efemer. Iată însă că Eminescu, fără a trăda cu nimic legile eterne ale creaţiei, în acelaşi timp trăieşte, cu incandescenţă, cele mai „prozaice" probleme ale actualităţii, dar de care depindea destinul ţării. Explicaţia o cunoaştem, ţine de situarea pe poziţiile ţărănimii, clasa fundamentală a naţiunii. Această platformă spirituală îl ajută să nu rămână prizonierul orizontului strict al atelierului de creaţie, să aibă preocupări mai ample, menite să cuprindă viaţa trecută şi prezentă a poporului.

(Alexandru Oprea,

Studiu introductiv la *Mihai Eminescu, Opere, IX, Publicistică 1870-1877*)

Scanned with OKEN Scanner

A.Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Precizează sensul din text al secvenței *„istovitoarei munci de galeră a ziarismului"* **6 puncte**
2. Menționează componenta importantă a operei eminesciene asupra căreia atrage atenția autorul studiului. **6 puncte**
3. Precizează-ți opinia referitoare la compararea imaginii poetului Mihai Eminescu cu o statuie de marmură. **6 puncte**
4. Comentează, folosind informațiile din text, specificul articolelor eminesciene. **6 puncte**
5. Identifică în ultimul paragraf al texului cauza preocupărilor eminesciene mai ample în raport cu preocupările altor jurnaliști ai vremii, comentând-o în 30-50 de cuvinte. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte în care să argumentezi importanța profesionalismului în gazetărie, recurgând atât la informațiile din fragmentul extras din *Studiu introductiv* la *Mihai Eminescu, Opere, IX, Publicistică 1870-1877* de Alexandru Oprea, cât și la experiența ta personală sau culturală. **20 de puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Comentează, în minimum 50 de cuvinte, textul următor, evidențiind valorile expresive ale verbelor:

Clopotele bisericii domneşti din târguleţul Bucureştilor băteau cu glas jalnic şi treptat;iar de sus, de pe colnicea dealului dimpotrivă, le răspundea, cu răsunet tânguios şi depărtat, mica turlă rotunjită a bisericuţei lui Bucur.

Era pe la sfârşitul lui februarie, anul 1560, şi de curând se adusese în oraş trupul Mircii Vodă, cel poreclit Ciobanul, care, la 25 ale lunii, murise pe drum, când se întorcea din Ardeal; ori că boierii pribegiţi acolo, pe care el se-ncercase, cu făgăduieli mincinoase şi cu viclene jurăminte, a-i înapoia în ţară, îi urziseră cu otrăvuri pieirea, ori că Dumnezeul milostiv se-ndurase în sfârşit de nevoile bieţilor creştini împilaţi de acest crunt stăpânitor şi hotărâse acum ceasul asprei sale judecăţi.

De patru ori Mircea fusese aşezat Domn cu sila în ţară de Poarta turcească, şi numai hulă şi ură îşi ridicase asupră-şi prin năpăstuirile sale; iar mai ales pe boieri-i bântuia şi-i muncea cu răutate, ca doară să le plătească cu

Scanned with OKEN Scanner

amar şi cu chinuri omorul tătâne-său, Mihnea Voievodul, şi lunga izgonire a neamului său, şi pizma lor cea ne-mblânzită. Drept răzbunare, mulţi dintr-înşii căzuseră sub sabia beşliilor, mulţi iar, fugăriţi în Ardeal, aşteptau acolo să le vină şi lor rândul pe roata schimbătoare a soartei româneşti.

(Alexandru Odobescu, *Doamna Chiajna*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinţi *tema şi viziunea despre lume* reflectate într-un text poetic, aparţinând lui Ion Barbu.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidenţierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- prezentarea a două idei/ imagini poetice/ secvenţe poetice relevante pentru tema şi viziunea despre lume;
- prezentarea a două elemente de compoziţie şi limbaj (titlu, imaginar poetic, secvenţe poetice, motive literare, relaţii de simetrie opoziţie, figuri de stil, incipit, final etc.), semnificative pentru ilustrarea viziunii despre lume a poetului.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 9

<u>Subiectul I</u> (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Domnului Eminescu
WIEN, Ober-Döbling
in der Heilanstalt Leidesdorf-Obersteiner

Iubite domnule Eminescu,

Şi scrisoarea D-tale către mine şi scrisoarea de mai nainte către Chibici le-am cetit eu cu familia mea şi cu toţi amicii D-tale cu nespusă bucurie. Căci ne-au fost dovada sigură despre deplina D-tale însănătoşire. Nu te mira că-ţi vorbesc mai întâi de bucurie, deşi amândouă scrisorile sunt triste şi concepute sub un fel de „deprimare a moralului", cum ar zice galomanii noştri. Căci eu cred că tristeţea D-tale trecătoare şi desigur neîntemeiată, pentru noi rămâne dar bucurie curată.

Vezi, D-le Eminescu, diagnoza stării D-tale trecute este astăzi cu putinţă şi este absolut favorabilă. Se vede că din cauza căldurilor mari, ce erau pe la noi în iunie 1883, D-ta ai început să suferi de o meningită sau inflamaţie a pieliţei creierilor, mai întâi acută, apoi cronică, din care cauză ai avut un delir continuu de peste 5 luni, până când s-a terminat procesul inflamaţiunii. În tot timpul acestui vis îndelungat ai fost de o veselie exuberantă, încât e păcat că nu ai păstrat nicio aducere aminte a trecutului imediat. Ei, acum ai ieşit din vis, precum trebuiai să ieşi, şi ţi-ai recâştigat conştiinţa. De-aici nu poţi lua motiv pentru atâta greutate sufletească, cu tot pesimismul D-tale. Nici griji materiale nu trebuie să ai. În privinţa aceasta iată cum stau lucrurile. Chibici pleacă poimâine duminică la Viena şi va fi dar luni la 4 ore la D-ta la Ober-Döbling, precum ţi-am telegrafiat alaltăieri. El vine, pentru ca, în înţelegere cu dr. Obersteiner şi după sfatul lui, să te scoată din Institut şi să facă împreună cu D-ta o excursiune de vreo 6 săptămâni spre sudul Alpilor, poate până la Venezia, Padua sau Florenţa. Are mijloace băneşti pentru aceasta precum şi – se înţelege – pentru împrospătarea garderobei D-tale, care va fi stat şi ea ca-n vis în aceste 7 luni.

După aceasta, dacă nu va fi indicată vreo cură de băi, la Hall de exemplu, vă veţi întoarce împreună în ţară unde trebuie să te mai odihneşti câteva luni, pentru a te întrema fiziceşte deplin. Teodor Rosetti te invită să petreci aceste luni la moşia lui Soleştii, unde îţi va pregăti primirea în modul cum vei dori D-ta.

După aceasta, aşadar pe la august, în urma intervenirei Reginei (Carmen Sylva), care îţi poartă cel mai sincer interes, vei fi numit în vreo funcţie

Scanned with OKEN Scanner

care să-ți convină, de exemplu bibliotecar al Universității. De aici înțelegi că despre vreo îngrijire pentru existența D-tale materială, în viitor, nu poate fi vorba.

De vreai să știi cu ce mijloace ești susținut deocamdată?

Bine, Domnule Eminescu, suntem noi așa de străini unii cu alții? Nu știi D-ta iubirea și (dacă-mi dai voie să întrebuințez acest cuvânt exact, deși este mai tare) admirația adeseori entuziastă ce o am și eu și tot cercul nostru literar pentru D-ta, pentru poeziile D-tale, pentru toată lucrarea D-tale literară și politică? Dar a fost o adevărată explosiune de iubire cu cari noi toți prietenii D-tale și nu numai aceștia am contribuit pentru puținele trebuințe materiale ce le reclamă situația. Și n-ai fi făcut și D-ta tot așa din mult puținul ce l-ai fi avut când ar fost vorba de orice amic, necum de un amic de valoarea D-tale?

Acum trebuie să știi că volumul de poezii ce ți l-a publicat Socec, după îndemnul meu, în Dechemvrie anul trecut, a avut cel mai mare succes, așa încât Socec stă încă uimit. În aceste 7 săptămâni de la apariținea lui, s-au vândut peste 700 de exemplare; o mie este toată ediția și de pe acum trebuie să te gândești la ediția a doua, care va fi reclamată pe la toamnă și în care vei putea face toate îndreptările ce le crezi de trebuință. Poeziile D-tale sunt azi cetite de toate cucoanele, de la Palat până la mahalaua Tirchileşti, și la întoarcerea în țară te vei trezi cel mai popular scriitor al României. Așa cum este, dar tot nu este rău, când te simți primit cu atâta iubire de compatrioții tăi.

Așadar, fii fără grijă, redobândește-ți acea filosofie impersonală ce o aveai întotdeauna, adaugă-i ceva veselie și petrece în excursia prin frumoasa Italie și, la întoarcere, mai încălzește-ne mintea cu o rază din geniul D-tale poetic, care este și va rămâne cea mai înaltă încorporare a inteligenței române.

La revedere cu bine și o caldă strângere de mână de la toți, de la toți prietenii și mai ales de la

Al D-tale devotat

T. Maiorescu

Mai scrie-mi câte un rând din Italia, dacă ai vreme în mijlocul impresiilor de acolo.

galoman, s.m. – persoană care admiră fără rezerve (și fără spirit critic) tot ceea ce aparține francezilor sau vine de la ei.

A.Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul secvenței *„diagnoza stării D-tale trecute este astăzi cu putință”*. **6 puncte**

2. Menționează care este itinerariul stabilit pentru excursia din Italia și cu cine trebuia poetul să plece. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

3. Indică boala de care a suferit Eminescu începând cu iunie 1883 şi cât timp a durat. **6 puncte**

4. Exprimă-ți opinia despre rolul interogațiilor retorice din acest text epistolar. **6 puncte**

5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, relația dintre Titu Maiorescu şi Mihai Eminescu, aşa cum reiese din acest text. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre rolul prietenilor în viața unui individ, valorificând atât informațiile din text, cât şi din experiența personală. **20 de puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, două trăsături ale genului liric, ilustrându-le cu exemple din textul următor:

Gerul aspru şi sălbatic strânge-n brațe-i cu jălire
Neagra luncă de pe vale care zace-n amorțire;
El ca pe-o mireasă moartă o-ncunună despre ziori
C-un văl alb de promoroacă şi cu țurțuri lucitori.

Gerul vine de la munte, la fereastră se opreşte,
Şi, privind la focul vesel care-n sobe străluceşte,
El depune flori de iarnă pe cristalul înghețat,
Crini şi roze de zăpadă ce cu drag le-a sărutat.

Gerul face cu-o suflare pod de gheață între maluri,
Pune streşinelor casei o ghirlandă de cristaluri,
Iar pe fețe de copile înfloreşte trandafiri,
Să ne-aducă viu aminte de-ale verii înfloriri.

Gerul dă aripi de vultur cailor în spumegare
Ce se-ntrec pe câmpul luciu, scoțând aburi lungi pe nare.
O! tu, gerule năprasnic, vin', îndeamnă calul meu
Să mă poarte ca săgeata unde el ştie, şi eu!

(Vasile Alecsandri, *Gerul*)

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *particularitățile de construcție* a unui personaj dintr-un *roman de analiză psihologică* studiat, aparținând lui Camil Petrescu.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic şi moral al personajului ales;
- evidențierea unei trăsături a personajului ales prin două scene/ secvențe comentate;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție şi limbaj (acțiune, conflict, secvențe narative, incipit, final, modalități de caracterizare, limbaj etc.), semnificative pentru construcția personajului ales.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 10

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

La ce sunt bune cărţile? Îmi vine să răspund: la totul şi la nimic. Poţi trăi foarte bine fără să citeşti. Milioane de oameni n-au deschis niciodată o carte. A vrea să le explici ce pierd e totuna cu a explica unui surd frumuseţea muzicii lui Mozart. În ce mă priveşte, mă număr printre cei care nu pot trăi fără cărţi. Sunt un vicios al lecturii. Am nevoie să citesc aşa cum am nevoie să mănânc şi să beau. Hrana pe care mi-o oferă lectura îmi este la fel de indispensabilă ca şi aceea materială. Resimt fiecare zi fără carte ca pe o zi pierdută. Înainte de a mă culca seara, îndată ce mă trezesc, dimineaţa, în călătorii, ba chiar şi în tramvai, pretutindeni şi oricând citesc. Nu mă pot închipui fără să ţin o carte în mână.(...)

Nu pot să bag mâna în foc că „Insula misterioasă" a fost primul roman de Jules Verne pe care l-am citit. Dar el mi s-a părut cel mai captivant şi mi-a deschis nu doar gustul de a-l citi până la capăt pe autorul francez (ceea ce am şi făcut, împrumutând carte după carte de la Biblioteca publică din Râmnic), dar şi acela de a scrie eu însumi. (...)

Îmi convenea de minune şi filosofia optimistă a lui Jules Verne, atât de încrezător în om, în progres, ca şi interesul lui pentru ştiinţa care face din personajele sale pionieri şi eroi civilizatori. Eu sunt o fire pozitivă. La 13 ani, ca şi la 63, găsesc acelaşi reconfort moral în tăria naufragiaţilor de a nu se da bătuţi şi de a-şi lua lumea de la capăt, fără văicăreli şi disperări, cu energie şi imaginaţie. Aparţin se vede, mai degrabă secolului XIX decât celui în care mi-am trăit cea mai mare parte din viaţă. N-am nicio înţelegere faţă de neputincioşi, abulici, inadaptaţi.(...)

Formarea noastră e mai bine slujită de o literatură care lasă un loc mai mare pentru încredere sau speranţă decât pentru suspiciune şi deznădejde. Aveam, s-ar părea, în adolescenţă, nevoie de acest umanism un pic naiv, ca acela pe care s-a clădit societatea burgheză, de valorile lui sigure, bazate pe bunătatea omului, pe respect şi pe toleranţă.

(Nicolae Manolescu, *Cititul şi scrisul*)

A.Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Precizează sensul din text al ecvenţei „ *acest umanism un pic naiv*".

6 puncte

Scanned with OKEN Scanner

2. Menționează romanul lui Jules Verne pe care criticul literar l-a considerat, la vârsta adolescenței, ca fiind cel mai captivant. **6 puncte**
3. Indică aspectele din literatura lui Jules Verne pe care autorul textului mărturisește că le admiră. **6 puncte**
4. Justifică, folosind informațiile din text, interesul lui Nicolae Manolescu pentru romanele lui Jules Verne. **6 puncte**
5. Identifică în primul paragraf al texului perspectiva autorului asupra actului lecturii, comentând-o în 30-50 de cuvinte. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi rolul literaturii în formarea unei atitudini pozitive, recurgând atât la informațiile din fragmentul extras din *Cititul și scrisul* de Nicolae Manolescu, cât și la experiența ta personală sau culturală. **20 puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Comentează, în minimum 50 de cuvinte, textul următor, evidențiind două trăsături ale realismului:

Dania este cu uşurinţă generoasă. Uneori îmi soseşte de la ea un om cu un enorm buchet de flori sau cu bomboane. A pregătit această surpriză; aş putea să refuz? Dar aş putea să fac la fel? Mă simt umilit. Cum ar trebui să procedez? Odată, eram amândoi în Parcul Carol. Mi-a arătat poşeta, elegantă, de care era foarte mulţumită. Scotocind-o, a găsit în ea mai multe monede de 100 franci francezi. Mi-a spus pe tonul cel mai simplu: „Nu vrei să iei şi tu?" Am re"uzat de data asta (de ce acum?), dar prin oferta ei nu se gândea să-şi găsească o superioritate. O ştiu că intră în magazine şi nu-şi face nici o limită pentru cheltuieli. Rochiile nu-i mai ajung. Acasă la ea tratațiile sunt bogate şi nu lipsesc icrele negre sau înghețata, iarna. Nu refuză pe niciun cerşetor. Odată, din automobil (eram cu dânsa), pe timpul unei ploi teribile, a văzut câțiva copii săraci care se adăposteau lângă o fântână. Le-a aruncat bani, cu toate că nu-i cerea nimeni, şi copiii nici n-au priceput la început ce vrea această duduie elegantă cu ei. Eu trebuie să mă fac că nu observ nimic, după cum te faci că nu observi când eşti cu o domnişoară pe stradă şi îți iese în calea ta o murdărie. Pe mine nu mă lasă să plătesc nimic. Mă simt tot timpul iritat, invidios, cu chef de răzbunare.

(Anton Holban, *Jocurile Daniei*)

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *tema și viziunea despre lume* reflectate într-un text poetic aparținând modernismului.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- prezentarea a două idei/ imagini poetice/ secvențe poetice relevante pentru tema și viziunea despre lume;
- prezentarea a două elemente de compoziție și limbaj (titlu, imaginar poetic, secvențe poetice, motive literare, relații de simetrie opoziție, figuri de stil, incipit, final etc.), semnificative pentru ilustrarea viziunii despre lume a poetului.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 11

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Cărţile sunt asemenea unor fluturi. De obicei stau cu aripile lipite, aşa cum se odihnesc fluturii pe câte-o frunză, când îşi desfăşoară trompa filiformă ca să soarbă apă dintr-un bob de rouă. Când deschizi o carte, ea zboară. Şi tu odată cu ea, ca şi când ai călări pe gâtul cu pene fine al unui fluture uriaş. Dar cartea nu are o singură pereche de aripi, ci sute, ca un semn că ea te poate duce nu doar din floare-n floare în această lume glorioasă, ci în sute de lumi locuite. Unele dintre ele seamănă mult cu cea în care trăim, altele sunt populate de fiinţe care nu ni se arată decât în vise.

Pe aripile fluturilor noştri de hârtie, asemenea unor solzişori ce irizează lumina, sunt tatuaje ciudate, înscrise cu cerneală tipografică. A trebuit să mergem la şcoală ca să le desluşim. Stând confortabil în spinarea mătăsoasă a marelui fluture, citim şi zburăm. Căci fluturele nu se urneşte de pe frunza lui dacă nu-i inventăm aripile adevărate, care nu sunt de hârtie, nici de cerneală, nici de cuvinte, ci de imagini, atingeri, mirosuri şi melodii. Pe toate ni le imaginăm citind. Şi-atunci înţelegem că zborul, chiar dacă ne duce în lumi îndepărtate, se petrece întotdeauna în noi înşine. Cărţile sunt fluturi cu care zburăm prin propria noastră minte, sub bolta uriaşă a ţestei noastre.

Niciun aparat de zbor nu te-a dus atât de departe. Desluşind runele ciudate de pe aripile ce lopătează leneş, înţelegi că ele vorbesc despre oraşe de cristal şi subterane pline de monştri, şi regine misterioase şi secole îngropate în uitare, numai şi numai pentru că toate aceste minuni, miraculoase sau înfricoşătoare, se află deja în tine. Se aflau acolo înainte să-ţi începi călătoria. Citind şi zburând, ceea ce e unul şi acelaşi lucru, nu faci decât să desenezi harta magică a propriului tău suflet.

Ai ştiut că eşti atât de complicat? Ai fi bănuit vreodată că trăiesc atât de multe lumi în tine? Visele ţi-au deschis câteodată o fereastră către miezul de fantasme ale minţii tale, dar visele se adună şi se destramă asemenea norilor. Priveşte însă flotila de fluturi din biblioteca ta, ascultă fornăitul acestor armăsari înaripaţi. Fiecare arde de dorinţa să te transporte, lopătând din zeci şi sute de aripi, în tot atâtea spaţii şi timpuri mirifice.

Filmele sunt şi ele fluturi, ca şi fotografiile sau jocurile pe computer, care te atrag atât de mult. Dar sunt fluturi cu o singură aripă. Mai eficiente şi mai directe, dar nu atât de fabuloase. Orice copil ar prefera să zboare pe un fluture uriaş, cu aripile colorate carnavalesc, decât cu deltaplanul. Filmele au căpătat abia de curând a treia dimensiune, pe când cărţile au sute de dimensiuni, şi asta

Scanned with OKEN Scanner

de patru mii de ani încoace. Filmele nu au încă atingere, parfum, vibrație ca și atâtea alte senzații pe care nici nu le putem numi, dar care toate formează trupul viu al vieţuirii noastre în lume.

Dar, mai ales, o diferență uriașă există între aripile cărții și aripa filmului sau a fotografiei: privind un film, vezi imagini străine și la fel pentru toți privitorii. Citind o carte, privești în tine însuți. Nimeni, niciodată, n-o să citească scrierile citite de tine. Zece oameni care citesc aceeași carte citesc de fapt zece cărți diferite. Dacă autorul ei scrie undeva „era seară", cei zece cititori își vor închipui zece seri diferite, seri trăite de ei și numai de ei. Căci fluturele pe care zbori ești întotdeauna tu însuți, de parcă emisferele tale cerebrale, încrețite în strâmtul lor locaș de os, s-ar desface deodată peste lume și ai zbura fluturând din cele două aripi gigantice, scrise pe toate părțile cu neuroni.

(Mircea Cărtărescu, *A patra inimă* în *Care-i faza cu cititul?*)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Explică semnificația secvenței *„de obicei [cărțile] stau cu aripile lipite".* **6 punc**
2. Menționează care sunt aripile adevărate ale fluturelui-carte. **6 puncte**
3. Indică, folosind informațiile din text, unde poate duce cititorii fluturele-carte. **6 puncte**
4. Identifică un avantaj și un dezavantaj al filmelor, așa cum le prezintă Mircea Cărtărescu. **6 puncte**
5. Comentează, în 30-50 de cuvinte, secvența *„Zece oameni care citesc aceeași carte citesc de fapt zece cărți diferite".* **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre relația dintre cinematografie și literatură, valorificând informațiile din textul citat aparținând lui Mircea Cărtărescu. **20 de puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, valoarea expresivă a folosirii verbelor la timpul imperfect din textul următor:

Dar încântarea începuse: omul vorbea...

Povestirea unduia agale, împletind în bogata-i ghirlandă nobile flori, culese din literatura tuturor popoarelor. Stăpân pe meșteșugul de a zugrăvi cu vorba, el găsea cu ușurință mijlocul de a însemna, și încă într-un grai a cărui

Scanned with OKEN Scanner

deprindere o pierduse, până şi cele mai alunecoase şi mai nehotărâte înfăţişări ale firii, ale vremii, ale depărtării, aşa că amăgirea era întotdeauna deplină. Ca în puterea unei vrăji, cu dânsul am făcut în închipuire lungi călătorii, călătorii cum nu-mi fusese dat nici să visez... omul vorbea. Înaintea ochilor mei, aievea, se desfăşura fermecătoare trâmba de vedenii.

Străjuiau pe înălţimi ruine semeţe în falduri de iederă, zăceau cotropite de veninoasă verdeaţă surpături de cetăţi. Palate părăsite aţipeau în paragina grădinilor [...]. Beteala lunii pline se revărsa peste vechi orăşele adormite, pâlpâiau pe mlaştini văpăi zglobii. Puhoiul de lumini poleia noroiul metropolelor uriaşe aprinzând deasupră-le ceaţa ca un pojar. De funinginea şi de mucegaiul lor fugeam însă repede; la zare, neaua piscurilor sângera în amurg. Şi plecam să cunoaştem ameţeala aprigă a culmilor, lăsam în urma noastră înflorite poiene, urcam prin brădet, adulmecaţi de şoapta pâraielor răsfirate sub ferigi, urcam, beţi de aerul tare, mai sus, tot mai sus. La picioarele noastre, între costişe pleşuve şi dâmburi încomate de codri stufoşi, văile se aşterneau de-a lungul albiei şerpuite a râurilor ce se pierdeau departe, în aburul câmpiilor grase. Un lung freamăt se înălţa ca o rugăciune. În pacea singurătăţii nemărginite priveam în slavă rotirea vulturilor deasupra negrelor prăpăstii, iar noaptea ne simţeam mai aproape de stele.

(Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*)

<u>Subiectul al III-lea</u> (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinţi *tema şi viziunea despre lume* reflectate într-un text poetic simbolist.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidenţierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- prezentarea a două idei/ imagini poetice/ secvenţe poetice relevante pentru tema şi viziunea despre lume;
- prezentarea a două elemente de compoziţie şi limbaj (titlu, imaginar poetic, secvenţe poetice, motive literare, relaţii de simetrie opoziţie, figuri de stil, incipit, final etc.), semnificative pentru ilustrarea viziunii despre lume a poetului.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 12

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Era această lume fanariotă şi post-fanariotă, aflată la marginea dintre Orient şi Occident, întemeiată pe valorile generale ale epocii luminilor? Cât de profund a receptat ea şi pe ce căi ideile iluministe? Se pot socoti produsele ei culturale parte a fenomenului iluminist european?

Aşa cum am arătat, fanariotismul a adus cu sine, din motive politice, o activă tendinţă de orientalizare. Cantemir, Miron Costin şi stolnicul Cantacuzino nu au urmaşi direcţi, hiatusul este evident, prima jumătate a veacului al XVIII-lea fiind săracă şi neoriginală din punct de vedere cultural. Contactele cu Europa au rămas întrerupte aproape cu desăvârşire, limitate la micul grup de privilegiaţi din jurul curţii domneşti. Circulaţia ideilor dinspre Europa către Principate nu s-a reluat decât după 1750.(...)

Războaiele ruso-austriaco-turce, prezenţa ofiţerilor europeni la Bucureşti şi la Iaşi, precum şi deschiderea spre Europa după 1774 au dus la treptata înlocuire a modului de viaţă oriental cu cel european. Boieroaicele au fost primele care au părăsit moda Răsăritului, încă de pe timpul ocupaţiei ruso-austriece de la 1787-1792, rămasă de pomină în analele mondene ale Iaşiului prin balurile prinţului Potemkin. Boierii cei mai tineri a început să-şi schimbe şalvarii şi işlicele cu pantalonii şi joben după următoarea ocupaţie rusă, cea din 1806-1812, dar boierii veliţi şi bătrânii şi-au continuat obiceiurile până după 1830, unii chiar şi după adoptarea Regulamentelor Organice; înlăturarea costumului oriental fusese de altfel cerută de mulţi cărturari şi înţeleasă ca o necesară parte a procesului de modernizare. În orice caz, în 1833, reclama „Magazinului de noutăţi şi mode" al fraţilor Bogosz nu mai avea aproape deloc iz oriental: el desfăcea ieşenilor bijuterii, articole pentru rochii, stofe, porţelanuri, mobile, tapiţerii, arme de foc, trăsuri, ciocolată, vinuri „străine", parfumuri, apă de colonie şi ţigarete de Havana. Iar în 1818, Vodă Caragea îşi uimea capitala, asistând la ascensiunea, în marginea Bucureştiului, a unui balon, numit în documentele vremii, „băşică."

(Vlad Georgescu, *Istoria românilor. Între Orient şi Occident*)

Scanned with OKEN Scanner

A. Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Precizează sensul din text al secvenței *rămasă de pomină.* **6 puncte**
2. Menționează evenimentele care au condus la înlocuirea modului de viață oriental cu cel european. **6 puncte**
3. Indică aspecte ale modei vestimentare care au evidențiat influența orientală și pe cea occidentală, manifestată ulterior. **6 puncte**
4. Justifică, folosind informațiile din text, câteva dintre elementele ce au marcat o revoluție la nivelul stilului de viață bucureștean după 1812. **6 puncte**
5. Identifică perspectiva autorului referitoare la impactul fanariotismului asupra vieții românești, comentând-o în 30-50 de cuvinte. **6 puncte**

B. Redactează un text de 150 de cuvinte, în care să argumentezi semnificația modei în diferite perioade istorice, recurgând atât la informațiile din fragmentul extras din *Istoria românilor. Între Orient și Occident de* Vlad Georgescu, cât și la experiența ta personală sau culturală. **20 puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Comentează, în minimum 50 de cuvinte, textul următor, evidențiind cel puțin două particularități ale tradiționalismului:

Cu soarele azi galben ca fagurii de miere,
în jurul meu se-nchide un măr boltit de mere.

Din ram eu rup ca-n basme un măr de aur și
O, pom vrăjit de toamnă, nu poți să mă reții

Prin ramuri desfăcute ușor de mâna mea,
Zăresc comoara viei și-odihna ei mă vrea.

Sub un butuc de viță rămân culcat pe spate –
Privesc în gol la cerul cu ape neschimbate.

(Ion Pillat, *Brumărel*)

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *tema și viziunea despre lume* reflectate într-un *roman realist de tip balzacian.*

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-o tipologie, într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- comentarea a două secvențe narative relevante pentru tema și viziunea despre lume;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj semnificative pentru romanul studiat (acțiune, conflict, secvențe narative, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narative, perspectiva narativă, registre stilistice, limbaj etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 13

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

București, 2 martie 1977

Mult stimate Paul Goma,

De o bună bucată de vreme urmăresc remarcabila d-tale activitate care, prin curajul pe care îl manifeşti, ar merita să redea încredere multora dintre români. Într-adevăr, tot ce s-a întâmplat în aceşti ultimi treizeci de ani nu a fost de natură să satisfacă orgoliul nostru. (...)

Şi acum vii d-ta, cu o colosală experienţă a asupririi şi a durerii şi formulezi câteva exigenţe: modeste în raport cu ceea ce un om poate să aspire în mod legitim, dar foarte pretenţioase dacă ne gândim cât avem realmente dreptul de a fi. Ceri mai întâi ca oamenii să poată părăsi şi regăsi în mod liber teritoriul ţării; să vorbească şi să scrie fără teamă; să participe direct la bucuria de-a trăi şi nu prin intermediul unor generaţii viitoare. Este semnificativ că tocmai astfel de exigenţe simple te-au desemnat ca pe un agitator periculos – şi de aici toată suspiciunea cu care eşti înconjurat, ameninţările neîncetate la care te supui. Dar le faci faţă surâzând şi cu fruntea sus.

Numai că eu, dragă Paul Goma, nu pot să urmez întrutotul drumul deschis de d-ta. Pentru că încă investeşti toate speranţele în viitorul nostru. Crezi că, orice se va întâmpla, conjunctura istorică ne va surâde la un moment dat. Sau, poate, eşti unul din acei idealişti sublimi care luptă pentru o cauză pierdută fără să le pese!

În ceea ce mă priveşte, sunt obosit, pentru că am văzut multe aici, la noi, în România. De prea multe ori am văzut mediocritatea neghioabă dându-şi aere savante, forţa brutală călcând în picioare elanul creator, minciuna travestită în dogmă absolută dând cu obrăznicie lecţii de bun simţ adevărului celui mai elementar. Poate e o greşeală de optică, dar nu văd cum am putea ieşi din această stare. Sunt descurajat. De aceea m-am hotărât la un demers îngrozitor, dar care este comun unui mare număr de români: emigrarea. De câtăva vreme am depus, împreună cu familia mea, o cerere de plecare definitivă din ţară.

Probabil că ai reflectat adesea ce lucru sfâşietor reprezintă o astfel de determinare. Eu am ezitat enorm până să mă decid. M-am gândit la părinţii mei, în special la tatăl meu, un cărturar căruia patriotismul cel mai arzător i-a fost, poate, principiul cel mai fix în viaţă. (..)

Vreau, deci, să plec. Mi-a oferit o ospitalitate generoasă Franţa, pământ clasic al tuturor nefericiţilor care nu mai pot trăi în ţara lor (...). Totuşi, îmi dau

Scanned with OKEN Scanner

seama, că ajuns acolo, nu voi putea ridica niciun fel de pretenții decât acele care decurg din simplele drepturi ale individului, că demarez ca un ins marginal, un străin. Aici, oricât aș fi suferit, obiectiv și subiectiv, eram mereu însoțit de o biografie și o istorie, peisajul, oamenii erau pentru mine cunoscute. (...) Din acest punct de vedere, actul meu reprezintă un fel de sinucidere simbolică, un hara-kiri moral care anihilează partea tradițională, conservatoare din mine, dar care poate va da de gândit și va duce la o mutație. În acest sens, este un act de patriotism. Mor ca român, dar rămân om și poate mă voi reface ca o structură întreagă, armonioasă. Copiilor noștri le dau șansa să nu mai treacă prin aceste ambiguități, să trăiască demn. Depinde de calitatea substanței lor intime ce vor face cu această posibilitate.

Pot să mă întreb ce se va întâmpla dacă autoritățile îmi vor refuza plecarea? Desigur. În acest caz și atâta timp cât voi rămâne aici, voi fi alături de d-ta, solidar și activ, gata de sacrificiu. Dar poate că sorții și rațiunea celor ce dețin puterea vor hotărî, totuși, grabnica mea plecare.

Paul Goma, nu vreau să te rețin prea mult. Ești angajat cu toată ființa într-o luptă cu puține șanse în această țară minunată, pentru acești oameni minunați și care suferă, dar în mijlocul cărora eu nu mai pot trăi. De pe culmile disperării îți urez sănătate și succes.

Ion Vianu

(Matei Călinescu, Ion Vianu, *Amintiri în dialog*)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul sintagmei *„dogmă absolută”*. **6 puncte**
2. Indică aspirațiile pentru care „luptă” Paul Goma și pe care Ion Vianu le apreciază ca fiind *„câteva exigențe”*. **6 puncte**
3. Explică de ce Ion Vianu îl consideră pe Paul Goma un idealist. **6 puncte**
4. Menționează prin ce se deosebește atitudinea lui Ion Vianu în ceea ce privește situația socio-politică a României. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, de ce emigrarea poate fi considerată *„o sinucidere simbolică”*, așa cum reiese din text. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă emigrarea poate fi considerată un act de curaj sau un act de lașitate, ținând cont de contextul social care o determină. În argmentare, poți valorifica atât informațiile din text, cât și experiența personală și culturală. **20 de puncte**

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind rolul verbelor la conjunctiv:

El n-ar dori să-l recunoască
Pe lume nimeni niciodată,
Să poarte pururea o mască
Pe fața lui de chin brăzdată,

Să treacă nebăgat în seamă,
Ca și o umbră prin mulțime,
Ce nici să știe cum îl cheamă
Pe tristul făurar de rime...

Doar seara când, trudit de cale,
Se-ntoarce-n casa lui sihastră,
S-audă cântecele sale
Cântate de la vreo fereastră,

S-asculte dus și nici să-i vină
În minte cânturile-acele,
Să-i pară-o inimă streină
Că suferă și plânge-n ele...

(Șt.O. Iosif, *Cântărețul*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *tema și viziunea despre lume* reflectate într-un *text dramatic* studiat, aparținând *perioadei postbelice.*

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-o tipologie, într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- comentarea a două secvențe/ scene dramatice relevante pentru tema și viziunea despre lume;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj semnificative pentru textul dramatic studiat (acțiune, conflict, structura dramatică, relații temporale și spațiale, incipit, final, indicații scenice, registre stilistice, limbaj etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 14

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Vineri, 8 ianuarie (1937), Sinaia

Sunt de luni seara aici, la vila Roman, casă admirabilă, care la început mi s-a părut somptuoasă şi severă, dar cu care am început să mă împrietenesc. Mi se pare că aş putea trăi o viaţă întreagă aici. Voi pleca însă duminică şi voi regăsi un Bucureşti în care sunt aşa de dezorientat...

Am venit cu gândul să scriu. Nu prea merge însă. Alaltăieri, în vreo patru ore de lucru încordat, abia am reuşit să scriu vreo trei pagini - şi el– pline de şterseturi. De atunci- nimic. Mă dezolează dificultatea mea de a scrie... Condeiul meu e plin de obstacole, plin de scrupule, de ezitări. Nu aşa se scrie un roman. De altfel, trebuie să convin că nu sunt un romancier. Pot scrie lucruri delicate de reflecţie, de reverie interioară, de solilocviu - dar n– pot să mă avânt cu uşurinţă între mai multe personaje pe care să le las să trăiască.

M-am gândit bine la asta, ieri, în cursul unei plimbări pe munte. E în mine o anumită lipsă de spontaneitate, care nu poate fi anulată de nicio calitate. Ceea ce scriu este mai puţin schematic, puţin liniar, puţin abstract, puţin graţios, chiar când e străbătut de o undă de emoţie (căci sunt aşa de sentimental)...Pot, prin urmare, să fac mici povestiri de 200 de pagini, cu accent de jurnal intim - dar u– roman, nu. De asemenea, mi se pare că aş putea foarte bine scrie teatru. Sunt anumite tipare mecanice în teatru, care mă ajută pe mine care sunt aşa de lipsit de imaginaţie.

(Mihail Sebastian. *Jurnal. 1935-1944*)

A.Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Precizează sensul din text al secvenţei *„am început să mă împrietenesc”*. **6 puncte**
2. Menţionează specia literară care îl inhibă pe autor. **6 puncte**
   Precizează acel defect pe care autorul şi-l exhibă şi care, în viziunea lui, îi eclipsează orice calitate. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

3. pecifică, folosind informațiile din text, cele două spații pe care scriitorul le consideră anititetice și stările pe care le încearcă în cele două locuri.
6 puncte

4. Identifică în ultimul paragraf al textului tipurile de scriitură care i se potrivesc lui Mihail Sebastian, potrivit confesiunii acestuia, comentând alegerea în 30-50 de cuvinte.
6 puncte

B. Redactează un text de 150-300 de cuvinte în care să argumentezi importanța descoperirii de către scriitori a formulei epice potrivite, recurgând atât la informațiile din fragmentul extras din Mihail Sebastian, *Jurnal. 1935-1944,* cât și la experiența ta personală sau culturală.
20 puncte

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Comentează, în minimum 50 de cuvinte, textul următor, evidențiind cel puțin două particularități ale descrierii:

Nu e de aur: e de raze.
O-ntind grifonii ce-o susțin.
E dătătoare de extaze,
Cu ea-n onoarea ta închin.

În scânteierea-i de topaze
Cuprinde-al nemuririi vin. --
Nu e de aur: e de raze.
O-ntind grifonii ce-o susțin.

E arta pură, fără fraze,
E cerul tot de soare plin.
Talaze largi, după talaze,
E sufletescu-avânt deplin,
Nu e de aur: e de raze.

(Alexandru Macedonski, *Rondelul cupei de Murano*)

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *particularitățile de construcție* a unui personaj dintr-un *roman realist* studiat, aparținând lui George Călinescu.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic şi moral al personajului ales;
- evidențierea unei trăsături a personajului ales prin două scene/ secvențe comentate;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție şi limbaj (acțiune, conflict, secvențe narative, incipit, final, modalități de caracterizare, limbaj etc.), semnificative pentru construcția personajului ales.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 15

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Dar cât din amprenta vieţii unui scriitor mai poţi găsi în casa lui locuită de străini sau încremenită într-un muzeu? Vizităm casele memoriale ale lumii încercând să-i desluşim, impregnaţi în ziduri, pe locuitorii lor de odinioară. Adevărul e că îi găsim mult mai uşor la adresele lor din bibliotecă, în cărţile pe care le-au scris. Şi totuşi... Casele sunt cele în care aceste cărţi au luat naştere sau în care cei care le-au scris au luat naştere: cel puţin pentru atâta, şi merită să le cunoaştem adresa reală. Nu poţi să nu te înfiori când ştii că mergi exact pe urmele paşilor unui autor pe care-l preţuieşti şi-l cunoşti atât de bine din cărţi. În ce-i priveşte pe scriitorii români, s-au păstrat, uneori doar în memorie sau fotografii, câteva case cu adrese celebre. Este ciudat cum i-a aşezat viaţa, în contemporaneitate sau după ani de zile, pe unii în vecinătatea altora, pe unii în centru, pe alţii în cartiere mărginaşe. Eminescu a locuit, între altele, pe str. Buzeşti nr. 5, apoi lângă parcul Cişmigiu (de unde numele de mai târziu al izvorului), iar în aprilie 1882, îi trimitea Veronicăi Micle adresa de pe Calea Victoriei nr. 67, etajul I, iar editorul lui cel mai cunoscut, Perpessicius, avea să locuiască într-o armonie onomastică perfectă, pe str. Eminescu, la nr. 122. Titu Maiorescu era de găsit, în 1877, pe strada Sf. Vineri la nr. 19: „rea locuinţă, prea caldă şi rău mirositoare", apoi la adresa Herăstrău 27 („Camera mea, frumoasă") şi s-a stabilit, în fine, pentru ultima parte a vieţii, într-o casă burghez-patriarhală pe Mercur 1, descrisă de mulţi dintre vizitatorii lui. Slavici a locuit în Piaţa Amzei nr. 1, într-o clădire cu o curte mare şi clopoţel la poartă (la el a stat în gazdă, o vreme, şi Eminescu). Iorga a locuit tot pe strada Buzeşti, ca Eminescu, dar la nr. 36, Arghezi, în perioada Cuvintelor potrivite, pe bulevardul Kogălniceanu, la nr. 12, apoi la Mărţişor, iar A.E. Baconsky pe strada Tudor Arghezi, la nr. 24. Bacovia a stat într-o căsuţă cu un singur nivel pe strada Liceului 63, Ion Barbu în casa din Cotroceni, pe strada Carol Davila 65, unde câinii lui „Cu dinţi oţele/ Şi preţ mare/ La căţele" erau îngropaţi la umbra unui pom.

Camil Petrescu, citadin împătimit atât în viaţă, cât şi în literatura, chiriaş mai toată viaţa, îşi alegea locuinţe în inima oraşului. A stat, pe rând, pe Arsenal, pe Regală 21, pe Câmpineanu 40 (ca să participe la cenaclul Sburătorul nu făcea decât să coboare treptele spre apartamentul lui Lovinescu), precum şi, pe aceeaşi stradă, la numărul 58, într-un imobil de acelaşi fel. A locuit pe Calea Victoriei nr. 63-69, apartamentul 57, din care, în anul 1949, a fost evacuat de

Scanned with OKEN Scanner

portărei, şi a ajuns în Brezoianu 51, unde îl vizitează foarte tânăra Annie Bentoiu. Doar în ultimii ani ai vieţii, a avut o casă a lui pe Aleea Gaillac nr. 3 (lângă Piaţa Romană), care azi îi poartă numele.

(Prefaţă la *Casele vieţilor noastre*)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu numărul dat:

1. Numeşte sentimentele pe care le poate provoca vizitareaunei case memoriale. **6 puncte**
2. Indică adresa de la care îi trimitea Mihai Eminescu scrisori Veronicăi Micle. **6 puncte**
3. Numeşte scriitorii care au locuit pe strada Buzeşti. **6 puncte**
4. Precizează cum se numea în trecut strada care se numeşte actualmente Camil Petrescu. **6 puncte**
5. Comentează, în 30-50 de cuvinte, secvenţa: *„Adevărul e că îi găsim mult mai uşor la adresele lor din bibliotecă, în cărţile pe care le-au scris."* **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă este importantă vizitarea caselor memoriale şi a muzeelor în formarea culturii generale ale elevilor, valorificând informaţiile din text. **20 de puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificaţiile textului următor, evidenţiind două trăsături ale simbolismului:

„Pe balta clară barca molatică plutea...
Albeţi neprihănite curgeau din cer; – voioase
Zâmbeau în fundul apei răsfrângeri argintoase;

Oh! Alba dimineaţă şi visul ce şoptea,
Şi norii albi – şi crinii suavi – şi balta clară,
Şi sufletul – curatul argint de-odinioară –

Oh! Sufletul! – curatul argint de-odinioară."

(Alexandru Macedonski, *Pe balta clară*)

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *tema și viziunea despre lume* reflectate într-o *nuvelă* studiată, aparținând lui Ioan Slavici.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-o tipologie, într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- comentarea a două secvențe narative relevante pentru tema și viziunea despre lume;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj (acțiune, conflict, secvențe narative, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narative, perspectiva narativă, registre stilistice, limbaj etc.), semnificative pentru nuvela studiată.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 16

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Ceea ce îmi repugnă în originalitate este faptul că de cele mai multe ori mistifică. Firește că orice mistificare răspândeşte un farmec al ei, căreia cu greu îi poți rezista. Dar când ai citit câteva cărți bune şi ai întâlnit câțiva oameni vii, autentici – farmecul acesta al originalității nu mai are nicio putere. Ghiceşti îndată sub gesturile ei o voință de a fi altfel, un bovarism filozofic sau magic, care te pune pe gânduri. Mă rog, stai şi te întrebi d-ta, de ce-o fi vrând omul ăsta să fie, să vorbească şi să scrie altfel decât îi este măsura? De ce o fi având nevoie să se impună, să se verifice prin intimidarea celorlalți, să iasă din comun? Există ceva dubios şi nefertil în orice dorință de originalitate. Pentru că creația artistică şi gândirea filozofică, asemenea celorlalte fapte vii din lumea noastră, nu-ți cer decât să fii tu însuți, să surprinzi perfect şi total viziunea ta lăuntrică, să exprimi desăvârşit experiența ta, trăirea ta. Orice efort de exagerare, de tipizare, de automatizare a acestui act autentic – cu alte cuvinte, orice încercare de voită originalitate - este –n act ratat.

(Mircea Eliade, *Oceanografie*)

A.Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul cuvântului *mistificare,* aşa cum se desprinde din context. **6 puncte**
2. Indică motivul pentru care autorul afirmă: *Există ceva dubios şi nefertil în orice dorință de originalitate.* **6 puncte**
3. Menționează calitatea apreciată de Eliade, în creație, distinctă de originalitate. **6 puncte**
4. Precizează rolul interogațiilor retorice din text. **6 puncte**
5. Prezintă semnificația secvenței: *Dar când ai citit câteva cărți bune şi ai întâlnit câțiva oameni vii, autentici – farmecul acesta al originalității nu mai are nicio putere.* **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi valoarea autenticității în creație, bazându-te pe informațiile din textul citat. **20 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Comentează semnificațiile textului, în minimum 50 de cuvinte, evidențiind conflictul interior al personajului-narator:

...Şi într-o zi puterea mi-a revenit întreagă, mi-am amintit de tot. „Ce-o mai fi, mi-am spus resemnat, o să mai vedem. O să scrii ceva care să te facă să te simți din nou suveran peste eroii tăi ca la început, când ai scris ***Calul*** *dacă vrei să nu mai sfâşii miracolele. Dă-i acum drumul la această carte.*

Şi am scos manuscrisul din sertar şi am început din nou să lucrez la el. Era primăvara lui '55. Li'seau legături dintre principalele scene, însuşi conflictul nu avea un relief pregnant... Dar ce clar apărea acum ceea ce nu putusem vedea cu cinci ani în urmă. Eram redactor la Viața Românească, mi-am luat un concediu mai lung, m-am dus din nou la Sinaia, de astă dată la Pelişor şi după opt luni, în decembrie, ***Moromeții*** *apăreau...Aventura în care de mult conştiința mea era implicată continua...*

(Marin Preda, *Viața ca o pradă*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *tema şi viziunea despre lume* reflectate într-un text poetic aparținând perioadei prelungiri ale clasicismului şi romantismului:

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- prezentarea a două idei/ imagini poetice/ secvențe poetice relevante pentru tema şi viziunea despre lume;
- prezentarea a două elemente de compoziție şi limbaj (titlu, imaginar poetic, secvențe poetice, motive literare, relații de simetrie opoziție, figuri de stil, incipit, final etc.), semnificative pentru ilustrarea viziunii despre lume a poetului.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 17

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Duminică, 9 octombrie 1977

Zi de excursie. Către ora 12 vine de la Sibiu Relu Cioran şi plecăm cu toţii spre Şanta (6 km), locul unde, la 20 de ani, Emil Cioran a scris, în vila unchiului lor, „Pe culmile disperării", care împreună cu „Nu" a lui Ionesco şi „Mathesis" a lui Noica a luat Premiul Scriitorilor pentru debuturi în 1934. Şanta e o grupare de cinci-şase vile din lemn, iar cea a Cioranilor, care fusese aşezată chiar în buza pădurii, nu mai există. Ne aşezăm să mâncăm în jurul unui trunchi prăvălit, pe locul vechii ogrăzi. Noica e într-o dispoziţie de piţigoi încălzit de soarele obosit al după-amiezii şi toamnei, pitoresc la culme cu paltonul lui fără un nasture şi pălărie englezească sport, cadrilată. Ne recită poeziile lui Sighireanu („moment tantric", ţine să precizeze, spre indignarea lui Andrei care îşi vede astfel Orientul împuţinat şi „vulgarizat"), schimbul său de epigrame cu Păstorel, anecdote din lumea culturală a Bucureştiului interbelic etc. După ce terminăm de mâncat – îmi ceruse întruna, ca un copil („mi-e foame, ce îmi mai dai?"), fără să înceteze o clipă însă ciripitul – se întinde pe trunchi în echilibru precar, cu faţa spre soare şi ochii închişi, şi continuă să vorbească. Are un aer poznaş-infantil şi râde ca un ştrengar când mă vede speriat la gândul că s-ar putea rostogoli de pe trunchi. Suntem toţi animaţi şi destinşi, şi totul are un aer aproape frivol raportat la atmosfera dens-culturală pe care Noica o întreţine de obicei în jurul său.

Mi-e straniu să-l descopăr aşa, chicotitor şi incontinent verbal, aproape „dezmăţat" de soarele toamnei, de iubirea prietenilor şi de tinereţea care urcă, anecdotic, în el. Mă gândesc la atmosfera „sacră" din perioada „primului" Păltiniş şi îmi spun că în preajma spiritului histrionic al lui Andrei şi a iubirii cu revers pe care Petru o are faţă de Noica intru, fără să vreau, într-un sistem de distanţare care-mi suprimă tendinţa de excesivitate devotică. E bine? E rău?

(Gabriel Liiceanu, *Jurnalul de la Păltiniş*)

Scanned with OKEN Scanner

A.Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Indică sensul structurii *„Noica e într-o dispoziție de pițigoi încălzit de soarele obosit”.* **6 puncte**
2. Menționează detaliile pe care le observă autorul jurnalului în legătură cu vestimentația lui Noica. **6 puncte**
3. Precizează în ce moment al zilei și al anului se merge în excursie, justificându-ți răspunsul cu o secvență din text. **6 puncte**
4. Numește-i pe cei patru participanți la excursie. **6 puncte**
5. Descrie, în 30-50 de cuvinte, atmosfera din excursia inedită prezentată de Gabriel Liiceanu. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum150 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre modul în care adolescenții își petrec timpul liber, valorificând informațiile din text sau experiența personală. **20 de puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind două trăsături ale romantismului:

Să fie sara-n asfințit
Și noaptea să înceapă;
Răsaie luna liniștit
Și tremurând din apă;

Și să împrăștie scântei
Cărărilor din crânguri,
În ploaia florilor de tei
Să stăm în umbră singuri.

Și capul meu de grije plin
De brațul tău se culce
Sub raza ochiului senin
Și negrăit de dulce,

Ca iar cuminte să mă fac,
Căci tu îmi prinzi tot gândul,
Ca cerul ce privește-n lac
Adâncu-i cuprinzându-l.

Scanned with OKEN Scanner

Cu farmecul luminei reci
Simțirile străbate-mi:
Revarsă liniște de veci
Pe noaptea mea de patemi.

Și deasupra mea rămâi
Durerile de-mi curmă
Și fii iubirea mea dentâi
Și visul meu din urmă.

(Mihai Eminescu, *Să fie sara-n asfințit*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *relația dintre două personaje* dintr-un *roman interbelic* studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic și moral al celor două personaje;
- evidențierea evoluției relației dintre cele două personaje, prin referire la două scene/ secvențe relevante;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj, semnificative pentru evoluția relației dintre personaje (acțiune, conflict, secvențe narative, incipit, final, modalități de caracterizare, instanțele comunicării narative, limbaj etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 18

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Am adăugat pe peretele meu de dorinţe un concert Coldplay. Am un astfel de perete (cred că v-am mai povestit!), care, de fapt, e o bucată mare de folie de plută înrămată pe care fixez în piuneze fotografii care mă fac să zâmbesc, chestii (decupate din reviste) pe care mi le doresc sau care mă inspiră, titluri de cărţi sau personaje care mă motivează, desene, idei care-mi vin şi care-şi aşteaptă rândul să devină proiecte, fotografii cu oameni-model pentru mine, peisaje pe care vreau neapărat să le văd, fiinţe pe care aş vrea neapărat să le intervievez, brăţări pe care nu le mai port, dar care au o poveste de nearuncat într-un sertar, şi multe alte nimicuri care, în alcătuirea lor vizuală barocă, mă încarcă, mă energizează, mă fac să cred în mine şi în visurile mele, zi de zi. Desigur, my mood-wall suportă frecvent modificări, dar nu-şi pierde niciodată prospeţimea, ineditul şi autoritatea de a nu mă lăsa să-mi risipesc timpul şi dorinţele.

Nu ştiu dacă descrierea e îndeajuns pentru a vă inspira să procedaţi la fel, dar m-aş zbate puţin să vă conving că e o idee câştigătoare. În primul rând, este cea mai la îndemână tehnică de a vă organiza dorinţele, de la cele mai nesemnificative până la cele vitale, care stârnesc şi cel mai leneş potenţial. Apoi, e ca o poveste vizuală despre voi, pe care au şansa să o vadă şi să o priceapă cei foarte apropiaţi (mood-wall-ul n-ar trebui să stea în living, ci în dormitor, în birou sau pe peretele interior al unui dulap, cred). Bunăoară, alegerea unui cadou ar fi o misiune mult mai simplă pentru jumătatea ta dacă a avut curiozitatea să-ţi studieze mood-wall-ul şi a înţeles ce te face fericită. Ştiu, seamănă cu scrisorile pe care fiu-miu i le trimite lui Moş Crăciun în fiecare an, doar că la el dorinţele au mereu finalitatea aşteptată, căci Moş Crăciun nu dezamăgeşte niciodată, pe când dorinţele trecute pe un astfel de perete se împlinesc rareori cu contribuţia altora şi ţin foarte mult de ceea ce putem face noi... pentru noi.

Nu cred că există sau că ar trebui inventate reguli pentru conţinutul vizual al peretelui – dezordinea tematică aparentă e doar o veste bună despre cât de multe înălţimi am vrea să atingem, despre câte pasiuni sau curiozităţi avem, despre cât de nebănuite sunt detaliile care ne alcătuiesc mintea şi sufletul, despre cât de diferit trăim momentele de fericire. Am apelat la peretele meu şi atunci când a trebuit să fac alegeri importante, am postat argumente pro şi contra, am adormit şi m-am trezit cu imaginea lor şi am ştiut, în cele din urmă, ce să aleg. Unora le lipseşte virilitatea îndrăznelii de a visa, de a capta speranţa sau chiar de a-şi urma vocaţia, aşa încât cred că un astfel de instrument poate fi de un ajutor imens. Pentru cei mai timizi, peretele ar putea fi şi o cutie în care să adune toate

Scanned with OKEN Scanner

fragmentele ce visează să ajungă pagini din povestea lor, dar cutia ar fi mereu în pericol să se trezească închisă cu un capac care să blocheze orice legătură între dorință și faptă. Pe peretele meu au stat o vreme și obiecte pe care mi le-am dorit foarte tare în anumite momente și care apoi, brusc, au dispărut, căci am realizat cât de puțin aveam nevoie de ele. Până și aici i-am descoperit o duioasă calitate prietenului meu drag: mă învață să discern, să jonglez mai dibace cu impulsurile și să fac mai mult loc alegerilor importante. Asta nu înseamnă că renunț la concertul Coldplay, de exemplu, ci că așez mai înțelept o bucurie lângă o dorință, un obiect lângă o ființă, o fotografie lângă o frază...

Dincolo de sentimentalismul aparent al unui asemenea demers, este o radiografie foarte fidelă a gândurilor noastre. E ca un adversar al destinului, cu care, pe alocuri, e bine să ne mai luptăm. Nu trebuie să cădem în plasa cinică a vreunei nostalgii și să agățăm pe un astfel de perete doar imagini din trecut, regrete de tipul „ce-am fost odată", ci doar dorințe despre cine suntem cu adevărat. Cred că putem căpăta un soi de elasticitate mentală, care să ne plaseze puțin în afara limitelor în care trăim și în afara lucrurilor pe care TREBUIE să le facem. E și distractiv, până la urmă, să vezi pe mood-wall-ul tău câte ai putea face sau avea dacă ți-ai antrena măcar îndrăzneala de a visa. Creatorii de modă folosesc un astfel de mood-wall când creează o nouă colecție, de pildă. Fără a avea pretenția că este o rețetă univocă, aș spune totuși că e o cale mai înțeleaptă decât altele de a ne lămuri puțin asupra conținutului dorințelor nerostite și de a căuta rezolvări pentru o serie de blocaje care ne apasă. De ce nu v-ați face și voi un astfel de tablou care să fie, probabil, cel mai reușit portret al vostru, la maturitate?

(Mihaela Rădulescu, *Cum iubesc bărbații*)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Explică, folosind informațiile din text, ce este un *mood-wall*. **6 puncte**
2. Precizează efectul pe care îl are acest perete asupra Mihaelei Rădulescu. **6 puncte**
3. Indică două argumente prin care autoarea își convinge cititorii să-și compună un *mood-wall*. **6 puncte**
4. Menționează care ar putea fi alternativ mood-wall-ului și de ce nu este mereu eficientă. **6 puncte**
5. Comentează, în 30-50 de cuvinte, următoarea secvență: *„E ca un adversar al destinului, cu care, pe alocuri, e bine să ne mai luptăm."* **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre importanța stabilirii unui ideal la vârsta adolescenței, valorificând informațiile din textul Mihaelei Rădulescu. **20 de puncte**

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiindu-i caracterul de artă poetică:

Stihuri, zburați acum din mâna mea
Și șchiopătați în aerul cu floare,
Ca păsările mici de catifea
Ce-ncep în mai să-nvețe și să zboare.

Stihuri, acum porniți, vă scuturați,
Ca frunzele-aurite, pentru moarte.
Pustnicii tineri, triști și delicați,
Păstra-vă-vor într-un sicriu de carte.

Stihuri de suflet, dintre spini culese,
Îndurerate-n spic și rădăcini,
Pătrundeți, înțelese și neînțelese,
În suflete de prieteni și străini.

Și semănați, cu noaptea ce vă naște,
Sfială și-ndoieli unde-ți cădea,
Că Cel-ce-știe, însă nu cunoaște,
Varsă-ntuneric alb cu mâna mea.

(Tudor Arghezi, *Epigraf*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *particularitățile de construcție* a unui personaj dintr-o *nuvelă* studiată.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic și moral al personajului ales;
- evidențierea unei trăsături a personajului ales prin două scene/ secvențe comentate;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj (acțiune, conflict, secvențe narative, incipit, final, modalități de caracterizare, limbaj etc.), semnificative pentru construcția personajului ales.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 19

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Vineri, 27 septembrie 1935

10 zile şi impresia că a trecut un secol.

Am dat bacalaureatul. Întâi scrisul. La română „Poezia naturii la Eminescu şi Alecsandri". La latină, un oribil text filozofic de Cicero şi lung pe deasupra. Am făcut ceva, dar destul de mediocru. La franceză aveam de ales între o retroversiune din română în franceză şi „Sistemul dramatic al lui Corneille în raport cu cel al lui Racine. Paralelă literară". Mi-a fost ruşine să fac retroversiune care, sincer, mi s-a părut prea uşoară.

Rezultatul miercuri dimineaţă. În ziua fixată, am aşteptat de la ora 9 până la ora 2 după-amiază, pe o căldură toridă de sfârşit de vară, în noi cu o spaimă teribilă. Trecusem. La ora patru urma oralul şi eram prima din seria de cinci convocată la examinare. Am făcut o criză de nervi. M-am dus acasă şi mi-am azvârlit toate cărţile mele în toate colţurile odăii. Urlam ca o furie dezlănţuită. Biata mea mamă nu ştia cum să mă calmeze şi tot ce-mi spunea nu făcea decât să-mi mărească furia. Până la urmă mi-am dat seama că nu serveşte la nimic să urlu ca o bezmetică. Am plecat la şcoala fără să spun la revedere mamei ca s-o pedepsesc, ca şi cum ea era vinovată că eu trebuia să trec nişte examene sau de faptul că nu învăţasem toată vara.

La şcoală nimic. Tăcere ca într-un cimitir şi soarele care strălucea. Atunci spontan m-am calmat. Devenisem rece ca o piatră. Şi aşa rece ca o piatră am intrat în sala de bacalaureat. O sală aproape pătrată. Uşa opusă celor trei mari ferestre. Bănci şi pupitre care au fost imediat ocupate. Am avut mulţi spectatori, deoarece făceam parte din prima serie. Apoi o masă lungă acoperită cu un covor verde. De o parte 5 scaune pe care ne-am aşezat candidaţii. În celelalte trei părţi alte scaune. În mijloc, preşedintele. [...]

Atmosfera era destul de variată. În fund, publicul indiferent. În faţa publicului, comisia într-o foarte bună dispoziţie. Aş putea chiar spune amuzată. Şi între public şi comisie cele patru fete cu adevărat n-aveau de ce să fie amuzate. Spun patru, pentru că a cincea nu s-a prezentat. Probabil trac, în ultimul moment.

(Jeni Acterian, *Jurnalul unei fiinţe greu de mulţumit*)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Comentează sensul secvenţei *„devenisem ca o piatră".* **6 puncte**
2. Precizează când s-au primit rezultatele examenului. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

3. Indică la ce materii a susținut Jeni Acterian probele scrise ale examenului de bacalaureat. **6 puncte**
4. Prezintă, cu ajutorul informațiilor din text, reacția pe care a avut-o tânăra înainte de susținerea probei orale și care a fost cauza. **6 puncte**
5. Comentează, în 30-50 de cuvinte, atmosfera de la examenul oral. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre utilitatea notării evenimentelor și trăirilor într-un jurnal, valorificând informațiile din text sau experiența personală. **20 de puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, rolul notațiilor autorului în următorul fragment:

ACTUL II, SCENA XVI
ACEIAȘI, fără DOMN

Același joc ca la începutul scenei precedente.
Sentiment general de ușurare.
Fiecare se așază la locul lui. Moment de tăcere.
BOGOIU (*care a auzit ultima replică a Domnului, fără să-i dea prea mare atenție, sare luminat, ca și cum abia acum ar fi auzit-o*): Ce-a zis? Joi? 12? Ați auzit? A zis joi. A zis 12. Joi, joi, joi... E joi și e 12. Dați-mi o cretă! Dați-mi un creion! Dați-mi cerneală! Dați-mi să scriu! (*Scrie cu degetul pe jos, pe perete, în aer:*) Joi 12 august, joi 12 august... Presimțeam eu, domnule! Îmi spunea inima. 12 august, 12 au... (*entuziasmul îi scade subit, lasă cuvântul neterminat. [...] Pe urmă, cu totul dezumflat:*) Dacă azi e în doișpce, atunci pân'la cincisprezece mai sunt trei zile. Și la 15...
MADAME VINTILĂ: Ce e la 15?
BOGOIU: Păi ce să fie... [...] Serviciul... Se termină vacanța... Trebuie să plec... Lumina aia galbenă de la birou... Mirosul de hârtie veche... (*Tresărind, aproape violent:*) Eu nu plec. Rămân. Fie ce-o fi, rămân.
MAIORUL: Ba o să pleci. Toți plecăm. Azi unul, mâine altul... cum trece vremea, domnule... Și când mă gândesc că mă-ntorc acolo...
MADAME VINTILĂ (*pe gânduri*): Acolo, acasă... lucruri de care te-ai săturat... Aceeași viață, care nu se mai schimbă...

Scanned with OKEN Scanner

CORINA (*uşoară, aproape imperceptibilă, privire spre Ştefan*): Oameni pe care n-o să-i mai vezi...
MADAME VINTILĂ: Şi alţii, pe care ai să-i vezi mereu, întotdeauna...
ŞTEFAN (*scuturându-se din melancolia care i-a cuprins pe toţi*): Bună treabă mi-ai făcut, domnule Bogoiu. [...]

(Mihail Sebastian, *Jocul de-a vacanţa*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinţi *tema şi viziunea despre lume* reflectate într-un text poetic aparţinând *tradiţionalismului*.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidenţierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- prezentarea a două idei/ imagini poetice/ secvenţe poetice relevante pentru tema şi viziunea despre lume;
- prezentarea a două elemente de compoziţie şi limbaj (titlu, imaginar poetic, secvenţe poetice, motive literare, relaţii de simetrie opoziţie, figuri de stil, incipit, final etc.), semnificative pentru ilustrarea viziunii despre lume a poetului.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 20

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Ce înseamnă salutul?

În viaţa tribală, oamenii strigau sau făceau semne pentru a-i feri pe ceilalţi de un pericol ori pentru a-şi anunţa semenii că au găsit hrană. Dar, ca multe lucruri care la origine au fost vitale, salutul a devenit un simbol. El nu se face la întâmplare, ci cu un anume ceremonial care ridică multe probleme. Să ştii să saluţi este, într-adevăr, dovada că ştii să respecţi uzanţele. Salutul este prima manifestare de curtoazie cu care întâmpini pe cineva.

Deşi formulele de salut sunt vechi de când lumea, salutul în sine are în mimică, în poziţia corpului sau în ţinută o infinitate de nuanţe care-i modifică sau îi completează sensul. Un simplu salut poate demonstra cuiva, de pildă, în ce măsură îl stimezi, dacă ştii să-i adaugi un mic gest.

Orice salut este o formă de politeţe, dar nu implică acelaşi grad de cordialitate. Ştim cât de greu este să-i facem pe copii să salute pe cineva. Pentru adult, salutul nu înseamnă o manifestare de dragoste, ci un gest de politeţe, o convenţie. Dar pentru copil, mai ales când este foarte mic, singurul criteriu este acela al simpatiei sau antipatiei. Mai târziu, sub influenţa educaţiei, el se va convinge singur cât de necesar este salutul în relaţiile cu oamenii.

Niciun om nu este atât de neînsemnat încât să nu merite un salut din partea noastră. Cei care aşteaptă cu privirea fixă, cu buzele strânse şi cu o grimasă pe faţă să fie salutaţi – ca eventual să răspundă – sunt şi prost crescuţi, şi de rea-credinţă. Ludovic al XIV-lea o saluta pe ultima bucătăreasă cu aceeaşi curtoazie ca pe strălucitoarea domnişoară de La Vallière. Numai snobii pot crede că e sub demnitatea lor să salute primii.

Reguli de bază

La ţară, în oraşele mici sau la periferia marilor oraşe, există încă bunul şi străvechiul obicei de a saluta toţi oamenii pe care îi întâlneşti, fie cunoscuţi, fie necunoscuţi. În aceste locuri, sentimentul de apartenenţă la aceeaşi comunitate este încă viu şi să nu saluţi înseamnă să-ţi atragi multe antipatii.

Anonimatul marelui oraş, unde eşti pierdut în mulţime, nu mai permite, evident, acest salut generalizat. Aici funcţionează alt cod, ale cărui uzanţe reglementează şi modul de a saluta. Iată câteva din regulile sale de bază: bărbatul salută primul o femeie, chiar dacă aceasta este mai tânără decât el; tânărul sau tânăra îi salută pe cei mult mai în vârstă; nou-venitul, pe cei care sunt deja adunaţi; inferiorul, pe superior (dacă inferiorul e femeie, primul va

Scanned with OKEN Scanner

saluta tot bărbatul; directorului general nu-i va scădea popularitatea, ci, dimpotrivă, dacă va saluta el primul femeia de serviciu!). Este obligatoriu să răspunzi la orice salut; a refuza să răspunzi înseamnă a-l jigni grav pe cel care ți s-a adresat. Dacă totuși nu răspunzi înseamnă că ești supărat rău pe persoana respectivă.

(Aurelia Marinescu, *Codul bunelor maniere astăzi*)

A.Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul secvenței *„formulele de salut sunt vechi de când lumea”*. **6 puncte**
2. Menționează ce exemplu de curtoazie este prezentat în text. **6 puncte**
3. Indică, folosind informațiile din text, ce s-a păstrat în comunitățile rurale în ceea ce privește salutul și care este explicația acestui lucru. **6 puncte**
4. Selectează din text două structuri care definesc salutul. **6 puncte**
5. Precizează care sunt elementele care pot însoți salutul verbal. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre importanța și aplicarea în viața de zi cu zi a bunelor maniere, valorificând informațiile din text. **20 de puncte**

<u>Subiectul al II-lea</u> (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind două trăsături ale modernismului:

Toate
Cuvintele mele sunt stricate
Și s-au îmbătat.
Le vezi? Au căzut, s-au sculat.
Au vrut să alerge și să se joace,
Dar beția le-a prăvălit încoace.
Nu mai știu ce spun și îs
Bolnave de râs.

S-au stricat cuvintele mele!
Umblă prin mocirle cu stele
De cositor

Scanned with OKEN Scanner

După un mărţişor,
Şi-ar voi să culeagă roade
Fâstâcite şi neroade
Din sălcii nici verzi.

Cuvintele să nu mi le mai dezmierzi,
Să nu le mai spuie agale
Buzele tale,
Să nu le mai cânte cumva
Vocea ta
Şi pe cobză deştele.

Huleşte-le!

(Tudor Arghezi, *Cuvinte stricate*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *relația dintre două personaje* dintr-un *text narativ* studiat, aparținând lui Ioan Slavici.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic şi moral al celor două personaje;
- evidențierea evoluției relației dintre cele două personaje, prin referire la două scene/ secvențe relevante;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție şi limbaj, semnificative pentru evoluția relației dintre personaje (acțiune, conflict, secvențe narative, incipit, final, modalități de caracterizare, instanțele comunicării narative, limbaj etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 21

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Comunismul, viaţa în marele lagăr, ne-a deculturalizat (ne-a ticăloşit) pe toţi, inclusiv pe noi, care ne credem intelectuali. Poate că merită să se treacă cu buretele peste noi dacă, pe de-o parte, amânăm sine die să facem curat în casele şi-n sufletele noastre, să ne smerim şi, pe de altă parte, dacă vrem să uităm, să ignorăm sau să eufemizăm suferinţa atroce a milioane de oameni (eventual, emfatizând propria suferinţă).

Murdari, trufaşi & uituci. E cea mai simplă definire a lumpenilor, a marginalilor. Ce să căutăm în trendurile culturale, intelectuale mondiale?! Dacă rădăcinile-s putrede, trunchiul uscat, iar fructele otrăvite?

Ah, ce inteligent, ce „sfătos" am început să fiu, cum le mai vedeam şi înţelegeam eu pe toate! Ce de lecţii am mai dat, ce de analize am mai performat! Deştept băiat A.M. în incontinentele sale „scrisori de la Olăneşti", model de egocentrism & grandomanie. Acum, când mă gândesc să scot o carte cu o parte dintre scrisorile trimise ţie şi lui Cis, nu comit oare păcatul trufiei dacă mă tot întind, la nesfârşit?!

(Alexandru Muşina, *Scrisorile unui geniu balnear*)

A.Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Precizează sensul din text al secvenţei: *Comunismul, viaţa în marele lagăr, ne-a deculturalizat (ne-a ticăloşit) pe toţi, inclusiv pe noi, care ne credem intelectuali.* **6 puncte**
2. Menţionează care sunt trăsăturile marginalilor, aşa cum se prezintă în text. **6 puncte**
3. Indică expeditorul şi destinatarii acestor *„scrisori de la Olăneşti".* **6 puncte**
4. Prezintă, folosind informaţiile din text, cum se poate vindeca sufletul românesc de efectele comunismului. **6 puncte**
5. Comentează, în 30-50 de cuvinte, atitudinea autorului faţă de sine, aşa cum reiese din ultimul paragraf al textului. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi importanța asumării adevărului istoric, bazându-te pe informațiile din textul citat. **20 puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Comentează, în minimum 50 de cuvinte, textul următor, evidențiind două mijloace specifice prozei de analiză psihologică:

- Te-ai parfumat? îl întrebase. De unde vii?Dar ăsta e parfumul Dorei, strigase apoi, întorcând capul după el când era gata să intre pe uşă. Strâmba din nas şi-l privea lung. Imposibilă privire, încărcată de judecăți defavorabile pentru Dora. Şi nemeritate!

Îşi schimbase cămaşa, nervos şi se aşezase în coate la masă, privind în fundul farfuriei. Era obosit şi nu putea fi atent însă pândea vorbele doamnei Iliescu. Ştia că observase imediat că şi-a schimbat cămaşa. Îndată ce intrase în sufragerie, ochii ei se opriseră pe cămaşa nouă. În definitiv de ce să nu aibă o părere prea bună despre ea? E adevărat că e măritată, însă că atunci, la nu mult timp după nuntă, a plecat de acasă cu acela, nu era sigură şi parfumul de acum nu era o dovadă că atunci plecase cu el. Nu putea afirma nimic!

(Radu Petrescu, *Matei Iliescu*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *tema şi viziunea despre lume* reflectate într-un text poetic aparținând lui Nichita Stănescu.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- prezentarea a două idei/ imagini poetice/ secvențe poetice relevante pentru tema şi viziunea despre lume;
- prezentarea a două elemente de compoziție şi limbaj (titlu, imaginar poetic, secvențe poetice, motive literare, relații de simetrie opoziție, figuri de stil, incipit, final etc.), semnificative pentru ilustrarea viziunii despre lume a poetului.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 22

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Priviți o clipă felul cum căutăm să ne înțelegem, priviți cât de puțin conduita curentă a unui român, atunci când vorbeşte cu oamenii, de instituțiile, de moravurile ori de cultura noastră. Veți observa numaidecât două tipuri de apreciere bine caracterizate, dar în acelaşi timp perfect opuse. O categorie din conaționalii noştri, dintre aceia care şi-au făcut studiile superioare în străinătate şi fac parte din clasa avută, ori de câte ori vor trebui să facă o judecată asupra vreunui fenomen românesc oarecare, vor lua aproape sistematic aceeaşi atitudine: scepticismul radical.

Cunoaşteți cu toți acest monoton discurs: Suntem în urma tuturor popoarelor.

Structura noastră etnică e inferioară şi niciun viitor mai bun nu e de aşteptat.

Caracterul nostru e laş şi servil. Instituțiile noastre sunt simple maimuțăreli după străinătate. (...) N-avem trecut, n-avem artă, n-avem literatură (...).

Exact opusă acestei mentalități, apare o alta, care, cu tot aspectul ei profund patriotic, rămâne tot aşa de obtuză, tot aşa de refractară la priceperea sufletului național ca şi cea dintâi.

Toată lumea iarăşi cunoaşte şi discursul demagogului naționalist şi cultural (...).

Românii sunt singurul popor care se înjoseşte, se critică mereu. Trebuie să descoperim valorile naționale, care sunt suficiente ca să putem trăi din ele, închizând granițele influenței străine. Literatura noastră are nume ce se pot egala cu marile genii ale străinătății. Suntem bogați ca nimeni (povestea petrolului şi a grâului), suntem viteji („Românul are şapte vieți în pieptu-i de aramă"), suntem poeți („Românul e născut poet") etc.

În general, atitudinea celor mai mulți români față de evenimentele şi lucrurile noastre oscilează egal de vinovat între scepticism şi grandomanie.

(Mihai Ralea, *Fenomenul românesc*)

Scanned with OKEN Scanner

A. Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Precizează sensul din text al secvenței: *Instituțiile noastre sunt simple maimuțăreli după străinătate.* **6 puncte**
2. Menționează cele două tipuri de apreciere perfect opuse referitoare la fenomenul românesc. **6 puncte**
3. Indică termenul prin care autorul articolului i se adresează cititorului, comentând rolul acestuia. **6 puncte**
4. Prezintă, folosind informațiile dint text, perspectiva celor care privesc cu exaltare și admirație fenomenul românesc. **6 puncte**
5. Identifică în ultimul paragraf al texului poziția autorului față de fenomenul românesc și comenteaz-o în 30-50 de cuvinte. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi necesitatea echilibrului în analiza mentalităților românești, recurgând atît la informațiile din fragmentul extras din *Fenomenul românesc* de Mihai Ralea, cât și la experiența ta personală sau culturală. **20 de puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind legătura dintre ideea centrală și mijloacele artistice:

Noi, care suntem îngrozitor de mari,
Care n-am mai căzut pe gheață
Dintre cele două războaie,
Ori dacă din greșeală am alunecat vreodată,
Ne-am și fracturat un an,
Unul din anii noștri importanți și țepeni
De gips...
O, noi, cei îngrozitor de mari
Simțim câteodată
Că ne lipsesc jucăriile.

(Marin Sorescu, *Jucăriile*)

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *tema și viziunea despre lume* reflectate într-un *roman realist* studiat, aparținând lui Mihail Sadoveanu.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-o tipologie, într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- comentarea a două secvențe narative relevante pentru tema și viziunea despre lume;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj semnificative pentru romanul studiat (acțiune, conflict, secvențe narative, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narative, perspectiva narativă, registre stilistice, limbaj etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 23

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Dar în concediu ce sărbătorim, totuşi? Păi, tot consumul şi, prin obligatoriul turism, micşorarea lumii. O vacanţă în Bahamas te face să te simţi mare, nu fiindcă ai făcut cine ştie ce ispravă de aventurier (tu doar ai plătit la agenţie), ci fiindcă lumea a devenit mai mică. Nici măcar nu te poţi socoti un zeu, un erou care sfidează distanţele, pentru că depinzi de cei care te duc şi te aduc, te tratează cu grija acordată, în mod normal, doar bătrânilor şi copiilor, celor handicapaţi. Străin printre străini, dependent de cei care-ţi organizează vacanţa, recazi într-o pruncie factice, involuezi spre iresponsabilitatea care – în antichitate – era rezervată doar sclavilor şi copiilor mici (eventual femeilor).

Pentru că - aici – clou-ul – la sărbători participi, eşti co-organizator (chiar dacă ai un rol infim); adevărata sărbătoare e cea pe care o faci şi tu. Toţi participanţii la o nuntă tradiţională îşi joacă rolul, fac nunta. Acum, până şi nunţile sunt organizate de firme specializate. Bucuria de a face, de a fi, e înlocuită de satisfacţia tâmpă de a consuma, de a fi servit.

(Alexandru Muşina, *Scrisorile unui geniu balnear*)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Precizează diferenţa dintre vacanţă şi sărbătoare, după cum reiese din text.
6 puncte
2. Menţionează trăsătura care defineşte vacanţa, aşa cum apare în primul paragraf.
6 puncte
3. Indică felul în care nunta actuală şi-a pierdut valoarea nunţii tradiţionale.
6 puncte
4. Prezintă, folosind informaţiile din text, semnificaţia antitezei: *O vacanţă în Bahamas te face să te simţi mare, nu fiindcă ai făcut cine ştie ce ispravă de aventurier (tu doar ai plătit la agenţie), ci fiindcă lumea a devenit mai mică.*
6 puncte
5. Comentează, în 30-50 de cuvinte, secvenţa: *Străin printre străini, dependent de cei care-ţi organizează vacanţa, recazi într-o pruncie factice, involuezi spre iresponsabilitatea care – în antichitate – era rezervată doar sclavilor şi copiilor mici (eventual femeilor).*
6 puncte

Scanned with OKEN Scanner

B. Redactează un text de minimum 150de cuvinte, în care să argumentezi, bazându-te pe informațiile din textul citat, valoarea pozitivă și/sau negativă a vacanței. **20 puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Comentează, în minimum 50 de cuvinte, textul următor, evidențiind două procedee artistice prezente în poemul lui Miron Costin:

Toate-s nestătătoare, toate-s niște spume.
Tu, părinte al tuturor, Doamne și împărate,
Singur numai covârșești vremi nemăsurate.
Celelalte cu vremea toate să să treacă.
Sângur a dat vremilor toate să petreacă.
Suptu vreme stăm, cu vreme ne mutăm viiața,
Umbăm după a lumii înșelătoare fața.

(Miron Costin, *Viiața lumii*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *relația dintre două personaje* dintr-un *roman de analiză psihologică* studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic și moral al celor două personaje;
- evidențierea evoluției relației dintre cele două personaje, prin referire la două scene/ secvențe relevante;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj, semnificative pentru evoluția relației dintre personaje (acțiune, conflict, secvențe narative, incipit, final, modalități de caracterizare, instanțele comunicării narative, limbaj etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 24

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Maramureşul este una dintre acele regiuni din ţară, în care arhitectura populară şi culturală se distinge prin particularităţi specifice, de înaltă valoare tradiţională şi estetică. Ne referim la bisericile din lemn, dar şi la porţi, unele monumentale, comparate adesea cu arcuri de triumf. Secole de-a rândul, Maramureşul (dar şi Banatul şi Ardealul) au fost sub ocupaţie austriacă, lăsând urme adânci în contextul arhitectural al sistemului de organizare administrativă şi, nu în ultimul rând, al mentalităţii, conduitei în viaţa socială, al educaţiei... Porţile din lemn de stejar cu acoperişul din şindrilă, înclinat, de-o parte şi de alta, din stâlpi şi un fruntar (partea superioară) au început să fie construite la începutul perioadei de ocupaţie, în secolul al XVIII-lea...

Meşterii recurgeau la o serie de reprezentări simbolice, de motive cu conotaţii mitice şi religioase, cum ar fi funia răsucită, sub diverse forme, care reprezentau infinitul şi legătura dintre cer şi pământ; Soarele, simbolul divin dătător de viaţă, atoateştiutor şi atotevăzător (este prezent şi pe lăzile de de zestre, pe leagăne, diverse obiecte din lemn, ceramică); arborele vieţii, care trimite la tinereţea fără bătrâneţe şi la veşnicie...

Acest meşteşug este departe de a fi pierdut. Tâmplarii, sculptorii autohtoni lucrează de zor la făurirea porţilor. Comenzile nu vin atât din partea maramureşenilor, cât mai ales din Occident. Turiştii care le-au văzut au rămas înmărmuriţi. Unii şi-au dorit să intre în posesia unor astfel de lucrări unice în lume.

(Dorin Măran, *Porţile marmureşene* în *Magazin*)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Precizează sensul din text al secvenţei: *lăsând urme adânci.* **6 puncte**
2. Menţionează conotaţiile mitice ale unuia dintre simbolurile de pe porţile maramureşene. **6 puncte**
3. Indică momentul în care au început să fie construite porţile cu fruntar. **6 puncte**
4. Prezintă, folosind informaţiile din text, principalele opere arhitecturale maramureşene ce sunt comparate cu arcuri de triumf. **6 puncte**
5. Identifică în ultimul paragraf al texului poziţia autorului faţă de meşteşugul străvechi al sculpturii maramureşene şi comenteaz-o în 30-50 de cuvinte. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de de cuvinte, în care să argumentezi importanţa tradiţiilor, recurgând atât la informaţiile din fragmentul extras din

Scanned with OKEN Scanner

Portile marmuresene de Dorin Măran, cât si la experienta ta personală sau culturală. **20 puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Comentează, în minimum 50 de cuvinte, textul următor, evidențiind două trăsături ale romantismului:

Când însuși glasul gândurilor tace,
Mă-ngână cântul unei dulci evlavii —
Atunci te chem: chemarea-mi asculta-vei?
Din neguri reci plutind te vei desface?

Puterea nopții blând înseninа-vei
Cu ochii mari și purtători de pace?
Răsai din umbra vremilor încoace,
Ca să te văd venind — ca-n vis, așa vii!

Cobori încet... aproape, mai aproape,
Te pleacă iar zâmbind peste-a mea față,
A ta iubire c-un suspin arat-o,

Cu geana ta m-atinge pe pleoape,
Să simt fiorii strângerii în brate —
Pe veci pierduto, vecinic adorato!

(Mihai Eminescu, *Sonete*, III)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *tema și viziunea despre lume* reflectate într-un *roman realist interbelic*.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:
- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-o tipologie, într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- comentarea a două secvențe narative relevante pentru tema și viziunea despre lume;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj semnificative pentru romanul studiat (acțiune, conflict, secvențe narative, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narative, perspectiva narativă, registre stilistice, limbaj etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 25

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

ARTICOLUL 32 – Dreptul la învăţătură

(1) Dreptul la învăţătură este asigurat prin învăţământul general obligatoriu, prin învăţământul liceal şi prin cel profesional, prin învăţământul superior, precum şi prin alte forme de instrucţie şi de perfecţionare.

(2) Învăţământul de toate gradele se desfăşoară în limba română. În condiţiile legii, învăţământul se poate desfăşura şi într-o limbă de circulaţie internaţională.

(3) Dreptul persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale de a învăţa limba lor maternă şi dreptul de a putea fi instruite în această limbă sunt garantate; modalităţile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege.

(4) Învăţământul de stat este gratuit, potrivit legii. Statul acordă burse sociale de studii copiilor şi tinerilor proveniţi din familii defavorizate şi celor instituţionalizaţi, în condiţiile legii.

(5) Învăţământul de toate gradele se desfăşoară în unităţi de stat, particulare şi confesionale, în condiţiile legii.

(6) Autonomia universitară este garantată.

(7) Statul asigură libertatea învăţământului religios, potrivit cerinţelor specifice fiecărui cult. În şcolile de stat, învăţământul religios este organizat şi garantat prin lege.

(Legea nr. 84 / 1995 a Învăţământului, republicată în 1999)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul sintagmei *„în condiţiile legii”* din text. **6 puncte**
2. Precizează patru forme de învăţământ prin care este asigurat dreptul la învăţătură. **6 puncte**
3. Menţionează modalitatea prin care statul poate încuraja exercitarea dreptului la învăţătură, utilizând informaţiile din text. **6 puncte**
4. Indică un enunţ care face referire la statutul universităţilor. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, viziunea statului faţă de dreptul la educaţie al minorităţilor, aşa cum reiese din articolul 32. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă este important sau nu pentru cetăţeni să cunoască în ce constă dreptul la învăţătură prevăzut de Constituţia României, valorificând atât informaţiile din text, cât şi experienţa personală. **20 de puncte**

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, modalitățile de caracterizare prin care se realizează portretul personajului principal din următorul text:

ANDREI (aproape în genunchi): *Ioana, n-am mințit niciodată... dacă m-aș omorî?... Ai crede?...*
IOANA (cu o privire care arde, cu un neînduplecat dispreț): *Oameni ca dumneata nu se omoară... domnule...*
ANDREI (mecanismul dinăuntru a fost atins, rămâne o clipă pierit, apoi cu figura pustiită, străin de el însuși, cel de până acum, a scos revolverul din sertarul biroului, îl simte în mână și are un spasm de oroare).
IOANA (înfuriată de acest gest): *Domnule, sfârșește odată cu amenințările!... Ajunge cu șantajul acesta de prost gust... A putut să prindă odată...*
ANDREI (din prag, s-a calmat brusc, calmul fals, palid, de moarte; răspunde disprețului ei, cu un dispreț dincolo de tot ceea ce a fost și ar fi putut fi între ei): *Asta-i tot ce ai înțeles? Simți că m-ai prins în capcana cuvântului...* (Cu o grimasă de furie instantanee, crispat). *Ah, cineva trebuie pedepsit!*
IOANA (pornită, exaltată): *Chiar dacă aș auzi revolverul dincolo, tot n-aș crede.*
ANDREI (cu un zâmbet alb, cu o liniște ca de mort): *Nu mai e nevoie să crezi... Fac acest lucru ca să fiu eu însumi... Plătesc cuvântul smuls, cu un preț pe care cred că în felul acesta nu l-au plătit niciodată strămoșii dumitale.* (A dat câțiva pași înapoi și când ajunge aproape de ușa camerei lui, brusc îndârjit, într-o convulsie aprig voluntară, se întoarce cu spatele și trage în dreptul inimii.)
IOANA (năucită, disperată când îl vede îngenunchiat): *Andrei!* (Apoi) *Elena!... Jean!... Jean!...*
ANDREI (îngenunchiat, istovit, cu o liniște de mort, o privește lung): *Pe dumneata te-am ucis în mine... Ești moartă...mai moartă decât dacă n-ai fi existat niciodată...*"

(Camil Petrescu, *Suflete tari*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți ideologia promovată de revista *Dacia literară*, așa cum se reflectă aceasta într-o operă literară studiată.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:
- descrierea contextului istoric în care a apărut revista *Dacia literară*;
- prezentarea a două trăsături ale ideologiei literare promovate de Mihail Kogălniceanu în articolul *Introducție*;
- stabilirea unei relații între ideile identificate în programul revistei și o operă literară studiată.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 26

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

27 martie 1880, Iaşi

Scumpul meu Eminescu,

Afară plouă, eu stau pierdută pe gânduri, ura şi indiferenţa oamenilor, lipsa şi depărtarea ta, iubirea mea nespusă, toate acestea îşi împart rând pe rând fiinţa mea şi, în mijlocul unui vârtej în care mă pierd, mă întreb tainic, şi acum te întreb pe tine: oare această tristă stare de lucruri se va schimba vreodată? Şi te întreb acum pe tine mai serios decât nicicând – tu, care spuindu-mi că mă iubeşti, m-ai făcut să sufăr amar o iarnă întreagă, încât sufletul mi-i bolnav – te întreb şi te rog să-mi răspunzi: face-mă-vei fericită, adică să ne înţelegem, eu înţeleg fericirea în aceea să fiu lângă tine, să fiu, în fine, a ta. La aceasta te rog să-mi răspunzi serios, să-mi răspunzi astfel după cum tu vei simţi, în fine răspunsul tău să fie expresiunea sinceră a sufletului tău oricum ar fi, numai să fie hotărâtoare, să fie astfel încât să mă pot baza pe spusele tale şi, totodată, să mai pot spera şi lupta.

Poţi tu măsura, poţi tu judeca dureroasa mea poziţie, nu întâlnesc în orice parte decât indiferenţă, decât întrebări ca din treacăt (...). Eminescule, te întreb cu durere, cum poţi tu trăi în Bucureşti când în septembrie jurai că n-ai putea trăi un moment fără mine? Iart-mă dacă mă refer la timpuri trecute, în care timpuri, poate, puţin şiretlic mi-ar fi fost mai de priinţă! (...) Recunoaşte, scumpul meu, că legătura mea cu tine în condiţiile în care mă aflu e din cele mai triste, o ţară întreagă ne desparte, încât în momentele de amare decepţiuni şi de durere nu am mângâiere să te pot vedea, astfel că trebuie numai să plâng singură şi să confiez hârtiei câte ceva din câte se petrec în sufletul meu şi care poate tu nici le mai ceteşti.

Te sărut din suflet,
Veronica
(Corespondenţa inedită între Mihai Eminescu şi Veronica Micle)

A.Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul din text al secvenţei *„sufletul mi-i bolnav”*. **6 puncte**
2. Indică elementele exterioare care amplifică starea tristă despre care vorbeşte Veronica Micle. **6 puncte**
3. Menţionează elementele ce alcătuiesc contextul redactării acestei scrisori. **6 puncte**
4. Identifică, folosind informaţiile din text, scopul epistolei. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

5. Prezintă, în 30 – 50 de rânduri, atitudinea expeditorului față de destinatarul scrisorii, așa cum reiese din ultimul paragraf al textului. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă este bine sau nu ca oamenii să-și exprime întotdeauna părerile și sentimentele cu sinceritate, valorificând atât informațiile din text, cât și experiența personală și culturală. **20 de puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind rolul interogațiilor retorice:

... Și s-o iau de la capăt, să mă înfund iarăși în durerea asta întunecată și fără sfârșit? Să fac pe oameni să sufere, ca până acum? Să continui totul, totul, intact și perfect?... Ce se poate face, Dumnezeule, cum să depășești destinul acesta cumplit de a iubi întotdeauna mai multe lucruri, de a dori întotdeauna mai multe lucruri?... (...)

Voi să se ridice de la masă, dar ghici că gestul acesta este numai o încercare de fugă, o încercare de a ieși din cercul de foc în care își poruncise să rămână, până la urmă. Se prinse cu amândouă mâinile de birou. Ce e cu mine? Ce m-a apucat?...

Nu mă pot întoarce, nu e uman să mă întorc, am să fiu o cârpă în ochii mei, am să-mi pierd orice urmă de stimă...

Dar toate reproșurile acestea nu prețuiau nimic. Parcă se lupta cu un străin, cu un uriaș apărut deodată în trupul lui, mult mai puternic, mult mai sigur pe el.

(Mircea Eliade, *Întoarcerea din rai*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți ideologia modernismului susținută de Eugen Lovinescu, așa cum se reflectă aceasta într-o operă literară studiată (text liric sau epic).

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- descrierea contextului literar în care a activat Eugen Lovinescu;
- prezentarea teoriilor modernismului promovate de Eugen Lovinescu prin intermediul revistei și cenaclului *Sburătorul*;
- stabilirea unei relații între ideile identificate în programul revistei și o operă literară studiată.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 27

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Înflorirea cu totul remarcabilă a scrierilor cu caracter istoriografic pe care o adăposteşte secolul al XVII-lea (cu prelungire în cele dintâi decenii ale veacului următor) nu a constituit nicidecum un fenomen conjunctural. Nivelul, diversitatea, varietatea modalităţilor de abordare demonstrează că produsele literare ale acestei „epoci de vârf" sunt fireşti împliniri ale unor preocupări ce se definesc prin durată şi constanţă. În cultura românească, unde exerciţiul istoriografic era practicat de multă vreme, secolul al XVI-lea este dominat de un acut sentiment al istoriei*(indiciu peremptoriu al instalării şi închegării conştiinţei istorice) care îi anima deopotrivă pe oamenii politici ca şi pe cărturari. Întoarcerea către propriul trecut, consolidarea legăturilor cu înaintaşii şi punerea în valoare a tradiţiilor naţionale (toate semne ale perenităţii, ale unei* permanenţe conştientizate*) sunt forme de manifestare ale ideii de* apartenenţă a prezentului la un curs comun al istoriei. *[...]*

Secolul al XVI-lea va da acestor strădanii de stabilire a legăturilor cu predecesorii, de conservare a iniţiativelor lor, o marcă preponderent culturală. Ctitoriile veacurilor trecute sunt refăcute sau împodobite. Zidirea pe vechile temelii capătă semnificaţia solidarizării în construirea unui edificiu comun. Snagovul, reclădit de Neagoe Basarab, se aşeza pe fundamentul unui lăcaş din secolul al XIV-lea. Marea ctitorie a aceluiaşi Neagoe de la Curtea de Argeş rezidea, în întruchiparea culmii arhitecturii renascentiste româneşti, o mai veche alcătuire a lui Vlad Dracul. Neagoe Basarab nu inova, desigur. Înaintea lui, Radu cel Mare zidise şi el Mănăstirea Dealu pe locul unui monument mai vechi şi ctitorise bisericile de la Tismana şi Vodiţa. În Moldova, Petru Rareş îşi începe activitatea de constructor prin refacerea şi decorarea unora dintre ctitoriile – Hârlău, Dobrovăţ – ale ilustrului său părinte. Probota, mănăstirea pe care Rareş o clădeşte, pe la 1530, spre a sluji drept necropolă familiei sale, era şi ea o zidire din vremea primilor Muşatini. Acelaşi sens îl are şi gestul lui Alezandru Lăpuşneanul care înnoieşte ctitoria lui Alexandru cel Bun de la Bistriţa. Şi înşiruirea unor demersuri similare ar putea continua.

(Dan Horia Mazilu,*Cronicari moldoveni)*

Scanned with OKEN Scanner

A. Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul sintagmei *„epocă de vârf”*. **6 puncte**
2. Indică efectul pe care l-a avut dezvoltarea conștiinței istorice asupra cronicarilor. **6 puncte**
3. Menționează numele a trei domnitori care au refăcut și înnoit ctitoriile veacurilor trecute. **6 puncte**
4. Precizează care este semnificația gestului pe care îl fac domnitorii de a reface vechile mănăstiri. **6 puncte**
5. Explică, în 30 – 50 de cuvinte, de ce Dan Horia Mazilu crede că dezvoltarea scrierilor cu caracter istoriografic nu a constituit un fenomen conjunctural. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre rolul conștiinței naționale în animarea oamenilor politici și a cărturarilor,valorificând atât informațiile din text, cât și experiența culturală. **20 de puncte**

<u>Subiectul al II-lea</u> (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind rolul indicațiilor scenice:

GELU (tace un timp încăpățânat)*: Doamnă, spuneți-mi ce aveți de spus...*
MARIA (privește spre Praida, nu poate vorbi, caută totuși... tot ceea ce voia să-i spună era întemeiat pe gândul că va vorbi numai cu el; Exasperată)*: Nu pot să-ți spun, Gelule, față de altcineva...*
GELU (dur)*: Nu-mi spuneți...*
MARIA (întoarsă asupra ei însăși, cu o crispare de milă și dezgust)*: Din ce petice sunt peticită, ca să sper în mod stupid, așa cum am sperat, că se va putea vorbi cu un om care de două săptămâni nu mai are numele cu care l-a mângâiat mama lui și... femeia care...* (se frânge)
GELU (egal ca două linii paralele)*: Așa cum sunt împrejurările, ar fi poate mai indicat să vorbiți cu soțul dumneavoastră.*
MARIA (cu oroare)*: Soțul meu? Cu el într-adevăr nu se poate vorbi* (cu o bruscă lumină de nădejde) *Ascultă...* (vrea să-i spună numele... șovăie) *Nu se poate să te fi schimbat într-atâta... trebuie să mai ajungă un cuvânt până la inima aceea de altădată. E vorba aici de fericirea mea...*
GELU: Fericirea nimănui, individual, nu interesează aici...

Scanned with OKEN Scanner

MARIA (izbucnind cu o furie de sălbăticiune, încolțită, exasperată)*: Dar crezi că am să pot răbda multă vreme să îmi vorbeşti ca unei condamnate? Socotiți că nu am şi eu un cuvânt de spus în toată împrejurarea asta?... ei bine, nu am murit încă... Nu pot fi atât de rău lovită, fără să lovesc şi eu...*
GELU (calm ca un anesteziat)*: Aşa e mai limpede, doamnă... Loviți... Scoateți revolverul şi trageți.*

(Camil Petrescu, *Jocul ielelor*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *particularitățile de construcție* a unui personaj dintr-un *roman postbelic* aparținând lui Marin Preda.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic şi moral al personajului ales;
- evidențierea a două trăsături ale personajului ales prin două scene/ secvențe comentate;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție şi limbaj (acțiune, conflict, secvențe narative, incipit, final, modalități de caracterizare, limbaj etc.), semnificative pentru construcția personajului ales.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 28

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

- *Scrieţi greu, domnule Rebreanu?*
- *Da, foarte greu. La început scriu deodată, dar la transcris schimb aproape complet textul. Eu nu refac, ci transcriu totul din nou. Scriu însă greu, fiindcă îmi creez dificultăţi. Sunt cazuri când, sub dispoziţia inspiraţiei, scriu douăzeci de pagini într-o noapte, dar la transcriere nu mai rămân din ele decât trei. Nu-mi amintesc să fi rămas niciodată la prima redactare a manuscrisului. Am impresia că cei mai mulţi dintre scriitori evită dificultatea sau se mulţumesc să apeleze la scrisul „frumos". Eu, în clipa când mi-am propus să zugrăvesc de pildă ochelarii aceştia pe care îi ţin acum în mână, nu dezarmez până ce ochelarii nu trăiesc, vii, a doua oară pe hârtie.*
- *„Bolovănismul" de care s-a pomenit în ceea ce priveşte scrisul meu decurge din această dificultate pe care mi-o creez. În locul frazei uşoare şi blajine prefer frazaaspră, nudă, pietroasă. Şi cred că, în genere, toţi scriitorii de largă respiraţie, contrar zvonurilor, au scris greu(...)*
- *Aţi pomenit adineauri că atunci când sunteţi sub fluidul inspiraţiei, scrieţi mai uşor. Aşadar şi la roman, şi în epică există inspiraţie? Aveţi nevoie să vă strămutaţi întâi într-o stare de transă, într-o dispoziţie specială pentru a putea scrie?*
- *Fireşte că da. Inspiraţia este un fel de uitare de sine pe care mi-o lămuresc şi o transmutare într-o lume specială, o concentrare foarte puternică a atenţiei asupra unui singur lucru. Când te gândeşti şi gândul se învârteşte numai în jurul unui singur obiectiv, gândul la un moment dat se materializează. Inspiraţia însă nu vine niciodată singură. Trebuie întâi să te transpui treptat, treptat în lumea în care vrei să trăieşti şi asta durează uneori foarte mult timp.(...)*

Inspiraţia e suverană. E ca un fluid magnetic care te conduce. Într-o zi când se va şti precis ce e viaţa în totalitatea ei, se va şti în chip ştiinţific şi ce e inspiraţia; gândurile, ideile, ciocnirea atomilor sau a celulelor, materia cenuşie, trebuie să fie şi ele ceva material. O idee trebuie să aibă şi ceva material.

(Cu dl Liviu Rebreanu despre romanul Răscoala
– interviu de Dan Petraşnicu)

Scanned with OKEN Scanner

A. Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Precizează sensul din text al secvenței *„La început scriu deodată”*. **6 puncte**
2. Menționează dificultatea cu care s-a confruntat autorul în scris. **6 puncte**
3. Indică atitudinea autorului față de „bolovănismul” pe care exegeții l-au descoperit la nivelul stilului său. **6 puncte**
4. Comentează, folosind informațiile din text, mijlocul prin care autorul intră în starea necesară compunerii operelor sale. **6 puncte**
5. Identifică în ultimul paragraf al texului perspectiva autorului asupra actului inspirației, comentând-o în 30-50 de cuvinte. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi rolul inspirației în actul scrisului, recurgând atât la la informațiile din fragmentul extras din *Cu dl Liviu Rebreanu despre romanul Răscoala* – interviu de Dan Petraşnicu, cât şi la experiența ta personală sau culturală. **20 puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Comentează, în minimum 50 de cuvinte, textul următor, evidențiind două trăsături ale modernismului:

În frig şi noroi
Trec hoții-n convoi, câte doi,
Cu lanțuri târâş de picioare,
Muncindu-se parcă-n mocirli de sudoare.
Fiertura e gata.
E seară. E ploaie.
O lingură grea, cât lopata,
Dă ciorba din două hârdaie.
Câțiva au ucis,
Câțiva ispăşesc ori un furt, ori un vis.
Totuna-i ce faci:
Sau culci pe bogați, sau scoli pe săraci.
Livizi ca strigoii şi şui
Strâmbați de la umeri, din şold şi picior
În blidul ferbinte, cu aburi gălbui.
Îşi duc parcă sângele lor.

(Tudor Arghezi, *Cina*)

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *particularitățile de construcție* a unui personaj dintr-un *roman interbelic* studiat, aparținând lui Liviu Rebreanu.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic și moral al personajului ales;
- evidențierea unei trăsături a personajului ales prin două scene/ secvențe comentate;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj (acțiune, conflict, secvențe narative, incipit, final, modalități de caracterizare, limbaj etc.), semnificative pentru construcția personajului ales.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 29

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Marii scriitori inventează un limbaj, chiar o altă limbă care se diferenţiază straniu de cea comună, o sfidează, o subminează, negându-i generalitatea, pretenţiile autoritare, totalitarismul, dictatura (o dictatură a majorităţii dominante) - ideea–fusese anticipată de formaliştii ruşi, iar mai aproape de noi (şi de inima noastră...) de Roland Barthes în studiile (situate la nivelul analizelor de limbaj) consacrate lui Sade-Loyola-Fourrier şi cu toată forţa în celebra ***Lecţie*** *inaugurată din 1978 de la College de France. Filozoful [...] face un pas mai departe în raport cu criticul literar, vorbind nu numai de o limbă „nouă", creată de fiecare mare scriitor, ci şi într-un fel încă mai apăsat şi mai sfidător, de o limbă „străină", de un „străin" în propria-i limbă – un „mare scriitor"altfel zis. Şocantă frază pentru cei, mai ales, pe care şcoala şi tratatele de retorică literară i-au deprins să creadă că scriitori mari exprimă geniul limbii, dau o expresie înaltă - de ve–itabilă sinteză – limbii obşteşti, fiindu-i cei mai fideli exponenţi, maeştrii ai limbii naţionale şi aşa mai departe, demni să fie studiaţi ca modele de „limbă natală", asta oricum.*

(Lucian Raicu, *O sută de scrisori din Paris*)

A.Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul posibil al sintagmei *o limbă „nouă"* creată de fiecare mare scriitor. **6 puncte**
2. Precizează sensul din text pentru aceeaşi sintagmă. **6 puncte**
3. Menţionează numele autorului francez preocupat de analiza limbajului. **6 puncte**
4. Prezintă punctul de vedere al tratatelor de retorică cu privire la rolul scriitorilor mari. **6 puncte**
5. Comentează, în 30-50 de cuvinte, secvenţa citată: *Marii scriitori inventează un limbaj, chiar o altă limbă care se diferenţiază straniu de cea comună, o sfidează, o subminează, negându-i generalitatea, pretenţiile autoritare, totalitarismul, dictatura (o dictatură a majorităţii dominante).* **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150de cuvinte, în care să argumentezi, bazându-te pe informaţiile din textul citat, dacă limbajul unui mare scriitor poate fi un model de *„limbă natală"* sau nu. **20 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă semnificația textului, în minimum 50 de cuvinte, evidențiind rolul modurilor de expunere:

Când am ajuns la Mestecănei, asfințea soarele, și pe munți, până-naltul cerului, pâclele și nourii înălțau o dulce lumină trandafirie. Am cunoscut îndată satul pe coasta lină, cu mestecenii înșirați ca o zăbrea pe culme, neclintiți în rumeneala soarelui. M-am bucurat când am văzut și căsuța babei în vale, aproape de pârâu... Apoi ce□an u□zcurat Mărgărinta când m-a cunoscut, ș-apoi cum a prins a plânge în casă, când m-a scos din blană și m-a văzut așa de puțintel și de slăbuț.

(Mihail Sadoveanu, *La Mestecănei*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *tema și viziunea despre lume* reflectate într-un *text dramatic* studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-o tipologie, într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- comentarea a două secvențe/ scene dramatice relevante pentru tema și viziunea despre lume;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj semnificative pentru textul dramatic studiat (acțiune, conflict, structura dramatică, relații temporale și spațiale, incipit, final, indicații scenice, registre stilistice, limbaj etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 30

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

[Sibiu, martie-aprilie 1906]

Mult stimate domnule Bianu,

Vin să vă mulţumesc pentru bunăvoinţa părintească şi dragostea ce mi-aţi dovedit din prilejul – atât de important pentru mine – al premierilor Academiei din anul acesta.

Nu voi uita niciodată că la începutul încercărilor mele, când întâia dată am trecut graniţa şi aproape nimeni nu mă cunoştea, dumneavoastră aţi fost acel povăţuitor bun, care mi-a îndreptat cărările. Simt că dumneavoastră vă datoresc cea dintâi şi cea mai trainică recunoştinţă.

Distingerea de care m-a învrednicit Academia o consider ca o răspundere pentru toată activitatea mea din viitor, ca un temei al străduinţelor ce vor urma de acum înainte.

Nu ştiu, întru cât mă vor ajuta puterile zilelor de mai târziu, dar astăzi am încredere că în urma acestui îndemn de muncă, care stârneşte în aşa măsură toată ambiţia mea, nu voi da niciun prilej să se înşele în nădejdile lor juste acei care se interesează de alcăturile mele din viitor.

Vă rog să primiţi, din nou, sincerele mele mulţumiri şi asigurarea iubirii ce vă păstrez.

Al dumneavoastră stimător,

Octavian Goga

(*Octavian Goga în corespondenţă*)

A.Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul din text al expresiei *„mi-a îndreptat cărările”*. **6 puncte**
2. Prezintă semnificaţia formulei de introducere *„Mult stimate domnule Bianu”*, în contextual scrierii epistolare. **6 puncte**
3. Indică motivele pentru care Octavian Goga îi mulţumeşte domnului Bianu. **6 puncte**
4. Menţionează contextual redactării epistolei. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, semnificaţia afirmaţiei *„Simt că dumneavoastră vă datoresc cea dintâi şi cea mai trainică recunoştinţă”*. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă este sau nu important să li se acorde sprijin tinerilor în ceea ce vor să întreprindă, valorificând atât informațiile din text, cât și experiența personală și culturală.

20 de puncte

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind rolul interogațiilor:

MANOLE (îl oprește, se cufundă în gânduri): *Rămâi încă.*
BOGUMIL: *Ce e, Manole? Ce cumpănești? Ce chibzuiești? Ce nu intră în numere? Ce nu se lasă măsurat?*
MANOLE: *Jertfa aceasta de neînchipuit – cine-o cere? Din lumină, Dumnezeu nu poate s-o ceară, fiindcă e jertfă de sânge, din adâncimi, puterile necurate nu pot s-o ceară, fiindcă jertfa e împotriva lor.*
BOGUMIL: *Firește, cât timp cântărești, așa este. Pe întâiul nu ți-l poți închipui crud, cum pe celelalte nu le închipui fără de minte. Dar crezi tu oare că măsuri și înălțimile, și adâncimile sortie cu plumbul atârnat de sfoară? Și dacă întru veșnicie bunul Dumnezeu și crâncenul Satanail sunt frați? Și dacă își schimbă obrăzarele înșelătoare, că nu știi când e unul și când e celălalt? Poate că unul slujește celuilalt. Eu, stareț credincios, nu spun că este așa, dar ar putea să fie. Și-atunci, toate socotelile minții stângace sunt fără de rost și singură stăpânitoare rămâne credința sângeroasă, pe care noi oamenii o aducem cu noi din întunecime de veac. Cine vrea jertfa? Întrebările noastre nu răzbat până-n prăpăstiile albastre, de unde ni s-ar putea răspunde, de aceea în nicio vorbă de-a mea nu vei găsi nicio umbra de întrebare. Noapte bună, meștere. Voi întâlni hotărârea ta la cea din urmă cruce.*

(Lucian Blaga, *Meșterul Manole*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *relația dintre două personaje* dintr-un *roman scris între anii 1960 și 1980.*

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic și moral al celor două personaje;
- evidențierea evoluției relației dintre cele două personaje, prin referire la două scene/ secvențe relevante;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj, semnificative pentru evoluția relației dintre personaje (acțiune, conflict, secvențe narative, incipit, final, modalități de caracterizare, instanțele comunicării narative, limbaj etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 31

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Recapitulând acum toate concluziunile ce am încercat să le demonstrăm în studiul de faţă, dobândim următoarele idei principale asupra poeziei:

Poezia cere, ca o condiţie materială a existenţei ei, imagini sensibile; iar condiţia ei ideală sunt simţiminte şi pasiuni.

Din condiţia materială se explică determinarea cuvintelor, epitetele, personificările şi comparaţiunile juste şi nouă, şi totodată regula negativă că poezia să se ferească de noţiunile abstracte.

Din condiţia ideală se explică mişcarea reprezentărilor, mărirea obiectului şi dezvoltarea gradată spre culminare, şi totodată regula negativă că poezia să se ferească de obiecte ale simplei reflecţiuni.

Aceste adevăruri le-am demonstrat pe cât se poate demonstra în materie estetică, atât prin cercetări teoretice cât şi prin experienţa de exemple.

Scopul lor nu este şi nu poate fi de a produce poeţi; niciodată estetica nu a creat frumosul, precum niciodată logica nu a creat adevărul. Dar scopul lor este de a ne feri de mediocrităţile care, fără nicio chemare interioară, pretind a fi poeţi, şi acest scop îl poate ajunge estetica. Căci asemenea discipline au două mari foloase:

Ele îndeamnă întâi pe acela care are talentul înnăscut, să se perfecţioneze în arta sa, deşteptându-i atenţia asupra multor particularităţi importante, pe care le-ar fi trecut cu vederea.

Ele contribuie, al doilea, să dea publicului o măsură mai sigură pentru a deosebi adevărul de eroare şi frumosul de urât.

(Titu Maiorescu, *O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867*)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul sintagmei *„condiţiunea ideală”*, aşa cum reiese din text. **6 puncte**
2. Indică elementele care alcătuiesc *„condiţiunea materială”* a poeziei. **6 puncte**
3. Precizează, folosind informaţiile din text, care este scopul diferenţierii pe care o face Titu Maiorescu între cele două „componente” ale poeziei. **6 puncte**
4. Menţionează care sunt domeniile pe care le asociază Titu Maiorescu cu critica literară. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

5. Prezintă, în 30 – 50 de rânduri, semnificația următoarei afirmații: *„Ele contribuie, al doilea, să dea publicului o măsură mai sigură pentru a deosebi adevărul de eroare și frumosul de urât.”.* **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă poate sau nu exista literatura fără critica literară, valorificând atât informațiile din text, cât și experiența personală și culturală. **20 de puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind două trăsături ale realismului:

Prințesa [Hangerliu] își avea domiciliul deasupra unui grajd de cai de curse, într-un fel de pod înalt, care fusese construit în vederea depozitării fânului și prefăcut apoi, prin tencuire, într-o locuință. Urcarea se făcea pe o scară exterioară, cam repede, și cu balustrada ruptă pe alocuri. Pe aceasta se suia cu două zile înainte, prudent, monseniorul prinț, urmat de mareșalul cu barbă magnifică, de regele Vahtang, de madam Vatsamaki-Farfara și de alți câțiva. Se țin un adevărat consiliu. Prințesa ședea, ca de obicei, în fotoliul ei, salvat din naufragiul vieții, având mereu alături pe secretarul îmbătrânit și acum benevol, și care îi și descoperise acest lamentabil azil la un servitor al Hangerliilor, dedicat în ultimii ani, după ieșirea din serviciu, întreținerii cailor de curse. În odaia care era destul de lungă, însă joasă, erau, afară de divan, slujind și de pat și acoperit cu un chilim uzat, o mică comodă Louis-Philippe, un secretaire Louis XVI de lemn de trandafir, o ladă mare de nuc sculptat, apoi niște bănci ordinare de lemn, vreo două taburete, un lighean de porțelan spart și legat cu sârmă, o cană asemeni cu buza ruptă. Un calendar bisericesc pe o singură foaie era lipit pe un perete, pe care se afla și o icoană de argint, cu candela aprinsă dedesubt. Un portret mare, fumuriu, între ferestrele scunde ale odăii, reprezenta, de bună seamă, pe Hangerliu, domnul valah. Deasupra divanului erau atârnate câteva miniaturi din epoca 1830-1840. Monseniorul, mareșalul și regele Vahtang se așezară la rând pe o bancă în fața fotoliului Hangerlioaichii, ceilalți, pe unde putură prin odaie.

(G. Călinescu, *Scrinul negru*)

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *tema și viziunea despre lume* reflectate într-o *dramă* studiată.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-o tipologie, într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- comentarea a două secvențe/ scene dramatice relevante pentru tema și viziunea despre lume;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj semnificative pentru textul dramatic studiat (acțiune, conflict, structura dramatică, relații temporale și spațiale, incipit, final, indicații scenice, registre stilistice, limbaj etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 32

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Săptămâna Culturii Germane la Bucureşti propune un program variat, de la filme şi dezbaterii culturale, până la concerte pop. Astăzi, de la ora 18.00, la Galeria Dalles amatorii sunt invitaţi la o seară germano-română, sub titlul „Decembrie, din nou".

Moderatorul va fi Ernest Wichner, iar printre invitaţi se numără scriitorii Mircea Dinescu, Sussane Schadlich, Adela Greceanu, Ulrich Peltzer şi Gyorgy Dalos. La Cinema Studio, de la ora 18.00 este programat filmul „Die Mauer" (Zidul), de R. Jurgen Bottcher. La Muzeul Naţional „George Enescu", Salonul de muzică, este programat concertul cameral „Nouăsprezece" interpretat de Duo ATRIS, iar la Sala Palatului, începând de la ora 19.00, concertează probabil una dintre cele mai populare artiste pop ale Germaniei, Sandra. Artista în vârstă de 47 de ani, îşi promovează cea mai recentă producţie discografică, „Back to Life". „Ar putea fi şi titlul autobiografiei mele, deoarece în aceste trei cuvinte („Back to Life") este cuprins tot ce simt în acest moment", declara artista cu ocazia lansării albumului. Concertul din această seară va include piese de pe noul album, dar şi hituri mai vechi cu care fosta membră a trupei Arabesque a devenit cunoscută în anii 80.

Celebră pentru hiturile internaţionale compuse de fostul său soţ, românul Michael Creţu, de la „Maria Magdalena", In The Heat of The Night" până la „Little Girl" sau „Everlasting love", Sandra se află la cea de-a treia vizită în România, după ce la începutul anilor 90 s-a numărat printre primii artişti de peste hotare care au cântat în România.

(Loredana Toma, *Sandra, invitatul special de la Bucureşti,* în *Evenimentul zilei, 6.XI. 2009*)

A.Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Precizează sensul din text al secvenţei *în aceste trei cuvinte („Back to Life") este cuprins tot ce simt în acest moment.* **6 puncte**
2. Menţionează cui i se adresează Loredana Toma prin acest text. **6 puncte**
3. Precizează atitudinea autoarei în raport cu subiectul tratat. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

4. Comentează, folosind informațiile din text, opinia referitoare la faptul că autoarea articolului extinde prezentarea solistei Sandra în detrimentul celorlaltor manifestări. **6 puncte**
5. Identifică în primul paragraf al texului manifestările organizate cu ocazia Săptămânii Culturii Germane la Bucureşti, comentându-le semnificația în 30- 50 de cuvinte. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi importanța organizării în țară a unor evenimente consacrate celebrării altor culturi, recurgând atât la informațiile din fragmentul extras din *Sandra, invitatul special de la Bucureşti,* în *Evenimentul zilei,* de Loredana Toma, cât şi la experiența personală sau culturală. **20 puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Comentează, în minimum 50 de cuvinte, textul următor, evidențiind cel puțin două particularități ale genului liric:

Lumina ce-o simt
năvălindu-mi în piept când te văd,
oare nu e un strop din lumina
creată în ziua dintâi,
din lumina aceea-nsetată adânc de viață?

Nimicul zăcea-n agonie
când singur plutea-ntuneric şi dat-a
un semn Nepătrunsul:
"Să fie,, lumină!"

O ma"e
şi-un vifor nebun de lumină
facutu-s-a-n clipă:
o sete era de păcate, de-aventuri, de doruri, de patimi,
o sete de lume şi soare

(Lucian Blaga, *Lumina*)

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *relația dintre două personaje* dintr-un *roman realist* studiat, aparținând lui Liviu Rebreanu.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic și moral al celor două personaje;
- evidențierea evoluției relației dintre cele două personaje, prin referire la două scene/ secvențe relevante;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj, semnificative pentru evoluția relației dintre personaje (acțiune, conflict, secvențe narative, incipit, final, modalități de caracterizare, instanțele comunicării narative, limbaj etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 33

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Deodată un petic de cer senin: privirea lui Liviu Rebreanu. În această lumină albăstrie părul lui părea de argint. Vocea lui caldă şi gravă:

- *Da, e o carte! Ai scris cu sinceritate, ai scris cu răbdare, cu simț de răspundere, aşa cum se scrie o carte. Criticii or să-ți spună că ai talent. Eu îți spun că eşti un scriitor. N-am notat ce este balast aici în foile astea, nici ce e găunos. Dacă ai fost în stare să scrii tot ce este aici bun şi valoros, ai să fii în stare să găseşti şi ce e inutil, plat. Ai să ştii să scoți ce-i prolix. Ai să adaugi ce-i lipseşte. Ia-ți manuscrisul. Închide-l într-un sertar şi scoate-l peste şase luni şi mai lucrează câteva luni, poate un an. Mai ai de furcă...*
- *Un an?! a exclamat fata îngrozită.*

Ochii i s-au umplut de lacrimi. Liviu Rebreanu s-a sculat în picioare, înalt şi puternic ca o statuie. În razele soarelui, părul îi lucea ca o cască de argint. Dar în ochii care au devenit cenuşii se adunaseră norii.

- *Cum? E prea mult? E prea mult un an? Şi vocea răsuna atât de puternic, de parcă se clătinau pereții şi casa: unsprezece ani am muncit la **Ion**, şi voi? Voi sunteți grăbiți să vă apară poza în vitrină numaidecât. Nu ajunge să ai talent, trebuie modestie, răbdare şi muncă. Am crezut că le ai...*

(Cella Serghi, *Pe firul de păianjen al memoriei*)

A.Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Precizează diferența dintre judecata criticilor şi cea a scriitorului, cu privire la manuscris, aşa cum reiese din prima replică. **6 puncte**
2. Prezintă motivul pentru care Liviu Rebreanu nu a făcut corectura pe text. **6 puncte**
3. Indică durata elaborării romanului *Ion*, după cum mărturiseşte Rebreanu. **6 puncte**
4. Explică semnificația sintagmei *să vă apară poza în vitrină.* **6 puncte**
5. Comentează, în 30-50 de cuvinte, portretul realizat de autoare marelui scriitor. **6 puncte**

B.Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi pe baza informațiilor din text, dacă eşti de acord cu Liviu Rebreanu că talentul nu este suficient pentru un scriitor. **20 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Comentează, în minimum 50 de cuvinte, textul următor, evidențiind caracteristicile prozei moderne:

Viața mi se pare, oricum aș lua-o, mai spectaculoasă, mai importantă, mai grea de sens. Și cu toate acestea reflexele ei scrise în paginile mele sunt slabe. Felul în care execut această trecere dintr-un plan într-altul mă nemulțumește, mă demobilizează de multe ori. Iată refuzul de a accepta și chiar de a înțelege un sistem de imagini și o partitură retorică excesiv formalizate. Vreau eu cu adevărat să scriu proză? Scriu exclusiv din propriul meu sânge, trăiesc exclusiv pe propria mea piele.

(Gheorghe Crăciun, *Compunere cu paralele inegale*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *particularitățile de construcție* a unui personaj dintr-o *comedie* studiată, aparținând lui Ion Luca Caragiale.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic și moral al personajului ales;
- evidențierea unei trăsături a personajului ales prin două scene/ secvențe comentate;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj (acțiune, conflict, structura dramatică, relații temporale și spațiale, incipit, final, indicații scenice, registre stilistice, limbaj etc.), semnificative pentru construcția personajului ales.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 34

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Există dovezi că în Ţările Româneşti conştiinţa latinităţii a existat, de asemenea, din cele mai vechi timpuri şi s-a imprimat în urme din cultura şi literatura populară. Ştiinţific însă n-a putut să fie dezbătută până când nu s-au ivit condiţiile de a intra în contact cu izvoare de documentare pentru epoca istorică cea mai veche, izvoare care au apărut progresiv. Prilejul unei informări în direcţia aceasta s-a ivit de-abia în secolul al XVII-lea, când cei doi cronicari moldoveni, Grigore Ureche şi Miron Costin, făcând studii în medii umaniste polone, au găsit, cel puţin în parte, izvoarele de care aveau nevoie. Prin contribuţia sa în problema documentării de limbă, Grigore Ureche a depăşit ceea ce se realizase până la el, iar Miron Costin, într-un nou stadiu cultural european, a rezolvat în general problema originii poporului român la nivelul cel mai înalt al momentului. El nu este descoperitorul originii latine, cum se afirmă cu insistenţă, fiindcă latinitatea românilor era în documentare progresivă de câteva secole şi exista, de asemenea, în conştiinţa românilor. Miron Costin este cel care i-a dat o remarcabilă argumentare. Din evul mediu şi până la el se observă o linie continuu ascendentă în încercarea de lămurire a acestei probleme.

(I.C. Chiţimia, *Probleme de bază ale literaturii române vechi*)

A.Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul sintagmei *„conştiinţa latinităţii”*. **6 puncte**
2. Menţionează care a fost contextul social şi istoric care a făcut posibilă discutarea din punct de vedere ştiinţific a problemei latinităţii limbii şi poporului român. **6 puncte**
3. Indică numele celor doi cronicari care au contribuit la demonstrarea originii limbii şi poporului român. **6 puncte**
4. Precizează originea izvoarelor la care au apelat cei doi cronicari. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de rânduri, semnificaţia următoarei afirmaţii: *„El nu este descoperitorul originii latine, cum se afirmă cu insistenţă, fiindcă latinitatea românilor era în documentare progresivă de câteva secole şi exista, de asemenea, în conştiinţa românilor.”* **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă este sau nu important pentru un român să cunoască informațiile despre originea latină a limbii și poporului român, valorificând atât informațiile din text, cât și experiența personală și culturală. **20 de puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind faptul că este o descriere literară:

Era o zi senină ca fruntea de fecioară
Ce e neturburată de-ai patimilor nori,
O zi din care șoapte de îngeri se coboară
Și vin pe-o adiere să cânte printre flori.

Subțiri ca o dantelă urcau mereu din apă
Clădiri de nori fantastici ocoale dând pe lac,
Și prins de-o rece stâncă pe care vântu-o sapă,
Gemea mușcat de vânturi un stuf de liliac.

Plăpândele lui ramuri abia înmugurite,
Văitându-se pe soarta ce-acolo le-a sădit,
Nainte de-a-și da rodul mureau învinețite
Când ea veni să șeadă sub stuful oropsit.

Atunci acele ramuri de-odată înfloriră
Ș-o ploaie azurie vărsară peste noi...
O! Doamne, acele clipe ce repede pieiră...
Uscat e liliacul și nu mai suntem doi.

(Alexandru Macedonski, *Stuful de liliac*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *particularitățile de construcție* a unui personaj dintr-o *dramă* studiată.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic și moral al personajului ales;
- evidențierea unei trăsături a personajului ales prin două scene/ secvențe comentate;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj (acțiune, conflict, structura dramatică, relații temporale și spațiale, incipit, final, indicații scenice, registre stilistice, limbaj etc.), semnificative pentru construcția personajului ales.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 35

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Recitesc, pe sărite şi deseori cu entuziasm, din antologia Oxford de poezie latino-americană. Una dintre marile lecţii pe care cred că le putem învăţa de la poeţii lor este reabilitarea poeziei politice. La noi, conceptul de poezie politică a fost runiat din cauza acaparării lui de către poeţii sicofanţi de varii înzestrări, de la truculentul Adrian Păunescu la ridicol-oribilul Vadim Tudor. Însă, în înţelesul ei originar, poezia politică nu are a face cu servilismul versificat al sicofanţilor, ci, cu totul dimpotrivă, vine dinspre marginali, dinspre cei care refuză intrarea în sistem - şi ad–ce cu sine toată puritatea revoltei & compasiunii. Fiindcă poezia politică nu e nici doar revoltă (ar fi atunci numai poezie anarhistă), nici doar compasiune (deoarece compasiunea fără acţiune e perfect inutilă, de nu chiar uşor ipocrită); ea conaturează revolta & compasiunea într-un discurs ce e în acelaşi timp solitar & solidar. De unde şi forţa lui paradoxală (întrucât se alimentează din reacţia celor slabi).

(Radu Vancu, *Zodia Cancerului, Jurnal, 2002-2005*)

sicofanţi- delatori, denunţători

A.Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Menţionează motivul pentru care poezia politică şi-a pierdut prestigiul în spaţiul românesc, aşa cum reiese din fragmentul citat. **6 puncte**
2. Precizează la ce antologie se referă autorul, Radu Vancu. **6 puncte**
3. Prezintă sensulsintagmei *poeţii sicofanţi de varii înzestrări.* **6 puncte**
4. Indică cele două calităţi ale poeziei politice, în viziunea autorului. **6 puncte**
5. Comentează, în 30-50 de cuvinte, semnificaţia secvenţei: *Însă, în înţelesul ei originar, poezia politică nu are a face cu servilismul versificat al sicofanţilor, ci, cu totul dimpotrivă, vine dinspre marginali, dinspre cei care refuză intrarea în sistem - şi ad–ce cu sine toată puritatea revoltei & compasiunii.* **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi rolul social al poeziei, bazându-te pe informaţiile din textul citat. **20 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Comentează, în minimum 50 de cuvinte, particularități ale textul dramatic, prezente în fragmentul următor:

GODOT: Dacă vrei mă ridic şi...
SAMUEL BECKETT: Nu...Nu. Să vorbim. Să mai vorbim. S-o ţinem tot aşa.
GODOT (Mirat, agitat.): Eu nu ştiu de unde ies oamenii ăştia. Strada era pustie. Cum se pot aduna atât de mulţi pe o stradă pustie?
SAMUEL BECKETT: Se poate. Orice se poate. Sunt zile când se poate.
GODOT: Uite-i, au început să s-aşeze. Eu zic s-o ştergem.
SAMUEL BECKETT: De ce s-o ştergem? Să vorbim.
GODOT: O să fie prea târziu. Dacă mai stăm un minut, o să fie prea târziu. Or să ne sufoce.
SAMUEL BECKETT: Aşa, aşa ...Să vorbim...
GODOT: Despre ce să vorbim?De ce să vorbim?
SAMUEL BECKETT: Să vorbim. Cel mai important lucru este să vorbim. Să vorbim despre orice.
GODOT(Privind înspăimântat în jur la mulţimea care s-a aşezat pe caldarâm.): Doamne, ce să spun?

(Matei Vişniec, *Ultimul Godot*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *tema şi viziunea despre lume* reflectate într-un *roman al experienței.*

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-o tipologie, într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- comentarea a două secvențe narative relevante pentru tema şi viziunea despre lume;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție şi limbaj semnificative pentru romanul studiat (acțiune, conflict, secvențe narative, relații temporale şi spațiale, incipit, final, tehnici narative, perspectiva narativă, registre stilistice, limbaj etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 36

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Nelson Mandela este un model al sacrificiului pentru o cauză, iar lupta sa antiapartheid din Africa de Sud, în numele căreia a primit o condamnare de 27 de ani de închisoare, executată în insula Roben, a fost fructificată în cele din urmă, fiind ales primul preşedinte ajuns la conducere pe cale democratică, în 1994. „Conversaţii cu mine însumi" creionează portretul lui Mandela din surse diferite, din interviuri, scrisori trimise în timpul închisorii, din discursuri etc. Este o carte care ni-l prezintă pe Mandela în nuanţe complexe, fără a încerca să-l mitizeze, ci creionîndu-l pe omul Mandela, cel care a trecut şi prin perioade de nesiguranţă, cel care a trebuit să se lupte continuu pentru a rezista pe drumul ales, chiar şi după eliberare. Această carte a apărut ca iniţiativă a lui Verne Harris, directorul Programului pentru Memorie al Centrului Nelson Mandela, deschis în 2004, care a considerat că documentele din Arhiva Mandela se pot consitui într-un volum. În acest volum, echipa care a ales materialele s-a axat pe patru sfere: scrisorile din penitenciar; conversaţii înregistrate; carnetele, în care Mandela obişnuia să noteze, indiferen că era în libertate sau deţinut; şi manuscrisul unei continuă rinefinalizate a autobiografiei Long Walk to Freedom.

Nelson Mandela reprezintă un model şi pentru Barack Obama, cel care a semnat prefaţa acestei cărţi. „Chemarea" lui Mandela a simţit-o încă din facultate, cînd a participat la o campanie ce avea scopul încetării apartheidului în Africa de Sud.

Ironic, înanii '70, Mandela considera, aşa cum se poate constata dintr-o scrisoare trimisă profesoarei Fatima Meer, că a scrie o autobiografie este o formă de laudă de sine şi că oamenii de succes ajung, involuntar, la un anume grad de vanitate. La mai bine de douăzeci de ani, Mandela şi-a dat seama că autobiografia nu trebuiesă fie neapărat o laudă de sine, ci maidegrabă o mărturie necesară a unor vremuri tulburi. În orice caz, indiferent de încercările prin care a trecut, Mandela a reuşit să-şi menţină promisiune făcută: „Niciodată, în nicio împrejurare, nu voi spune ceva necuviincios despre alţii".[...]

Deţinând posturi□an u□zducere până la arestarea sa, în 1962, Nelson Mandela a învăţat să facă faţă condiţiilor grele din închisoare cu demnitate, uneori chiar cu umor, mai ales alături de Walter Sisulu şi Ahmed Kathrada. În închisoare, unde nu numai că până şi condiţiile minime de trai erau austere (laptele pentru ceai, de exemplu, era o adevărată sărbătoare), darnici nu i se permiteau contacte cu cei de afară mai mult decât o dată la şase luni, Mandela participa la spectacole organiz□an u□zateinuţi.

Scanned with OKEN Scanner

Astfel, l-a interpretat pe Booth, asasinul lui Lincoln, sau pe Creon, în Antigona. Deşi a trecut prin momente dramatice, de pildă moartea mamei sale, la înmormântarea căreia nu a putut să participe, Mandela a reuşit să-şi cultive prieteniile în închisoare, practic singurul subterfugiu pe care-l avea la dispoziţie. Spre sfârşitul detenţiei sale însă, Mandela începuse deja să aibă un rol important, avea negocieri cu partidul de apartheid şi putea chiar ieşi din închisoare pentru a participa la diverse întruniri. „Era deja un preşedinte care urma să fie numit în funcţie."

Dar şi după eliberarea şi numirea în funcţia de preşedinte (pe care nu şi-aunorit-o, considerând că era pera bătrân, ci a acceptat-o după îndelungi insistenţe), a urmat o perioadă tulbure, marcată de violenţe şi de ameninţarea unei lovituri de stat. Viaţa sa nu a□an unit mai liniştită, călătorea des în toată lumea, se ocupa de organizarea Congresului Naţional African, fără a mai avea timp personal.

O carte complexă şi plină de date şi evenimente, „Conversaţii cu mine însumi" este mărturia încercărilor prin care a trecut un om luptând pentru causa sa. Impresionante în această colecţie de scrisori şi de notaţii sunt perseverenţa cu care Mandela şi-a susţinut opiniile şi modestiace nu l-a părăsit nici în anii de faimă.

(Nelson Mandela, *Omul şi eroul. „Conversaţii cu mine însumi"*, www.bookaholic.ro)

A.Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul secvenţei „o perioadă tulbure". **6 puncte**
2. Menţionează care sunt cele patru sfere în funcţie de care s-au organizat materialele pentru carte. **6 puncte**
3. Indică persoana care a avut iniţiativa apariţiei cărţii *„Conversaţii cu mine însumi"* şi numele celui care a semnat prefaţa acestei cărţi. **6 puncte**
4. Prezintă, folosind informaţiile din text, cât a durat condamnarea în închisoare şi care au fost condiţiile de acolo. **6 puncte**
5. Realizează, în 30-50 de cuvinte, o scurtă caracterizare a lui Nelson Mandela, valorificând informaţiile din text. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să-ţi exprimi opinia despre utilitatea citirii unei cronici de carte, valorificând informaţiile din text, dar şi din experienţa personală. **20 de puncte**

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind două trăsături ale simbolismului:

„Amurg de iarnă, sumbru, de metal,
Câmpia albă – un imens rotund –
Vâslind, un corb încet vine din fund,
Tăind orizontul, diametral.

Copacii rari şi ninşi par de cristal.
Chemări de dispariţie mă sorb,
Pe când, se-ntoarce-acelaşi corb,
Tăind orizontul, diametral.“

(George Bacovia, *Amurg de iarnă*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *relația dintre două personaje* dintr-un *text dramatic* studiat, aparținând lui Ion Luca Caragiale.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic şi moral al celor două personaje;
- evidențierea a câte două trăsături ale personajelor alese, prin referire la două scene/ secvențe relevante;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție şi limbaj, semnificative pentru evoluția relației dintre personaje (acțiune, conflict, structura dramatică, relații temporale şi spațiale, incipit, final, indicații scenice, registre stilistice, limbaj etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 37

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

În ce consistă dar moralitatea artei?

Orce emoțiune estetică, fie deşteptată prin sculptură, fie prin poezie, fie prin celelalte arte, face pe omul stăpânit de ea, pe câtă vreme este stăpânit, să se uite pe sine ca persoană şi să se înalțe în lumea ficțiunii ideale.

Dacă izvorul a tot ce este rău este egoismul şi egoismul exagerat, atunci o stare sufletească în care egoismul este nimicit pentru moment, fiindcă interesele individuale sunt uitate, este o combatere indirectă a răului, şi astfel o înălțare morală. Şi cu cât cineva va fi mai capabil prin dispoziția sa naturală sau prin educație a avea asemenea momente de emoțiune impersonală, cu atât va fi mai întărită în el partea cea bună a naturei omeneşti. (...)

Înălțarea impersonală este însă o condiție aşa de absolută a oricărei impresii artistice, încât tot ce o împiedică şi o abate este un duşman al artei, îndeosebi al poeziei şi al artei dramatice. De aceea, poeziile cu intenții politice actuale, odele la zile solemne, compozițiile teatrale pentru glorificări dinastice etc. sunt o simulare a artei, dar nu artă adevărată. (...)

Revenind acum la comediile d-lui Caragiale, vom zice: singura moralitate ce se poate cere de la ele este înfățişarea unor tipuri, simțiminte şi situații în adevăr omeneşti, cari prin expunerea lor artistică să ne poată transporta în lumea închipuită de autor şi să ne facă, prin deşteptarea unor emoțiuni puternice, în cazul de față a unei veselii, să ne uităm pe noi înşine în interesele personale şi să ne înălțăm la o privire curat obiectivă a operei produse.

Aceasta trebuie să o cerem de la autor. De la noi, spectatorii, trebuie să cerem ca înaintea unei opere de artă să ne prezentăm dispuşi, nepreveniți, fără intenții străine artei. Căci dacă artistul nu este totdeauna capabil de a lucra, ci trebuie să fie inspirat, nici spectacolul nu este în fiece moment capabil de a primi o impresie estetică; poate unii nu sunt capabili niciodată; şi cine la o piesă de teatru nu-şi poate uita grijile sale personale, sau legăturile sale de partid politic, sau catehismul său de morală convențională, acela să nu se mai amestece în ale artei.

Orce concepție artistică este în esența ei ideală, căci ne prezentă reflexul unei lumi închipuite.

(Titu Maiorescu, *Comediile d-lui I.L. Caragiale*)

Scanned with OKEN Scanner

A. Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul sintagmei *„lumea ficțiunii ideale”*, așa cum reiese din text. **6 puncte**
2. Menționează două tipuri de creații pe care Titu Maiorescu nu le consideră ca făcând parte din domeniul adevăratei arte. **6 puncte**
3. Indică elementele pe care un spectator le poate pretinde de la un autor dramatic. **6 puncte**
4. Precizează care este condiția spectatorului în concepția lui Titu Maiorescu. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, ce înțelege autorul prin moralitatea artei, folosind informațiile din primele trei paragrafe ale textului. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă menirea unei opere de artă este de a trezi anumite sentimente în sufletul receptorului sau de a oferi un model de moralitate, valorificând atât informațiile din text, cât și experiența personală și culturală. **20 de puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind rolul alternanței timpurilor verbale:

- *Da, atunci soarta m-a dușmănit, fiindcă drept să-ți spun, nici sufletul meu n-a fost pregătit îndeajuns! răspunse Bologa fără patetism, dar cu vădită mulțumire că poate vorbi cu cineva despre aceasta pe față. Atunci eram convins până în măduva oaselor că credința mea e desăvârșită și totuși mă îngrozeam doar la gândul morții. Suferințele mi-au înfrânt mândria, încât azi știu bine că numai credința căreia îi jertfești fără șovăire însăși viața ta, numai aceea te poate mântui!... Și acuma dragostea de viață e mai puternică în inima mea decât credința, îmi dau seama... Am ajuns să-mi fie frică de mine însumi! Credințele și hotărârile se macină dacă le cântărești mult, și eu pot să nu le cântăresc! De aceea trebuie să plec repede, înainte de-a avea vreme să le controlez prea de aproape, altfel, cine știe, poate că... Numai când e omul singur cu sufletul său, numai atunci există un echilibru între lumea lui cea mică dinlăuntru și restul universului; îndată ce intervine realitatea de-afară, omul devine o jucărie neputincioasă, fără voință adevărată, mergând încotro îl mână puteri și hotărâri străine de ființa lui...*

(Liviu Rebreanu, *Pădurea spânzuraților*)

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *tema și viziunea despre lume* reflectate într-o *artă poetică* studiată.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- prezentarea a două idei/ imagini poetice/ secvențe poetice relevante pentru tema și viziunea despre lume;
- prezentarea a două elemente de compoziție și limbaj (titlu, imaginar poetic, secvențe poetice, motive literare, relații de simetrie opoziție, figuri de stil, incipit, final etc.), semnificative pentru ilustrarea viziunii despre lume a poetului.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 38

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Aţi auzit de Steve Jobs şi Bill Gates?

Primul e domnul care a creat Apple şi a câştigat mulţi bani cu un măr pe jumătate ronţăit.

Cel de-al doilea e domnul care a creat Microsoft şi a câştigat încă şi mai mulţi bani ca Steve, pentru că oamenii aleg mai degrabă ferestrele care se deschid în loc de mere pe jumătate mâncate.

Dar oare ştiţi cum Steve a devenit Steve Jobs şi cum Bill a devenit Bill Gates? Şi ştiţi că Bill şi Steve erau cei mai buni prieteni din lume înainte de a deveni duşmani de moarte?

Bill s-a născut la 28 octombrie 1955. Steve s-a născut câteva luni mai devreme, la 24 februarie 1955. Cei de la Wikipedia spun că Bill e originar din Seattle şi că Steve e din San Francisco, dar e fals: amândoi au văzut lumina zilei şi au copilărit la Franklin Grove, un orăşel din statul Illinois a cărui populaţie nu depăşeşte 1000 de locuitori, cunoscut pentru cele patru biserici ale sale şi pentru micul centru comercial. [...]

Totul a început de la Paul, tatăl lui Steve, care într-o bună zi a adus acasă un computer pe care soţia lui, copiii şi căţelul l-au privit cu ochi plini de uimire. [...] În aceeaşi zi, William Gates se întorcea acasă cu o surpriză pentru copiii lui: un computer pe care-l cumpărase din prima lui anuală de inginer de poduri şi şosele – spre marea dezamăgire a soţiei lui. [...]

Dacă nimeni nu părea interesat de computer, Steve îşi dorea cu tot dinadinsul să pună stăpânire pe maşinărie: steluţele, liniuţele, săgeţile, cifrele şi punctele care apăreau ritmic pe ecranul negru nu mai au niciun secret pentru el, iar bipurile recurente care-o fac adesea pe mama lui să tresară îl încântă. [...]

Pasiunea pe care Steve şi Bill o au pentru computere rămâne neştirbită. În 1968, la 13 ani, ei înfiinţează Grupul pentru programatori din Franklin Grove. În 1973, Bill intră la Universitatea Harvard. Acolo îl întâlneşte pe viitorul director general de la Microsoft şi abandonează rapid studiile. În 1975, la vârsta de 20 de ani, fondează, împreună cu prietenul său Paul Allen, societatea de microinformatică Microsoft. Bill şi Steve au pornit de acum pe drumuri diferite. Steve s-a simţit trădat şi nu l-a iertat pe Bill că l-a ales pe Paul pentru a pune pe picioare societatea Microsoft care avea să creeze celebrul sistem de operare Windows. Destinul lui Steve ia o întorsătură decisivă la moartea câinelui său, Apple. La puţin timp după aceea, fondează împreună cu Steve Wozniak societatea Apple, care va produce milioane de laptopuri. [...]

Scanned with OKEN Scanner

Din acel moment, războiul dintre Steve şi Bill e declarat. [...] Până în acea vară din 1997 când Steve se întoarce la Franklin Grove pentru a-şi vedea familia şi găseşte între paginile unei cărţi o fotografie în care el, Bill şi câinele lui, Apple, stau în faţa primului calculator al lui Bill, procesorul 8080 Intel. Steve pune capăt unei rivalităţi de peste un deceniu, trimiţându-i lui Bill un e-mail: „Trebuie să ne aducem aminte de lucrurile frumoase din copilărie, să ne aducem aminte cum a început totul. Trebuie să încetăm să credem că e nevoie ca Microsoft să piardă pentru ca Apple să câştige."

Bill primeşte acest e-mail însoţit de o fotografie cu el şi Steve, iar la mijloc, Apple, cu lăbuţa lui ronţăită pe care şi-o ţinea îndoită – ca şi cum ar fi trăit toţi anii aceia care s-au scurs. Securea războiului e îngropată pentru totdeauna, iar sentimentele din trecut sunt trezite la viaţă.

„E fenomenal ce a făcut Steve!", declară Bill ceva mai târziu într-un interviu la televiziune. Publicul a înţeles că este vorba de munca lui Steve Jobs, dar de fapt voi ştiţi despre ce este vorba, Bill se referea la gestul lui Steve, care-i trimisese acel e-mail şi acea fotografie. Dintre toate mesajele pe care le primise vreodată, era cel mai frumos. Un mesaj pe care şi-a promis să nu-l şteargă niciodată.

(Fanny Chartes, *Steve şi Bill. Poveste vag inspirată din viaţile lui Steve Jobs şi Bill Gates*)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul expresiei *a pune stăpânire* din enunţul: *„Steve îşi dorea cu tot dinadinsul să pună stăpânire pe maşinărie".* **6 puncte**
2. Indică momentul de ruptură din relaţia celor doi. **6 puncte**
3. Prezintă, folosind informaţiile din text, ce l-a determinat pe Steve Jobs să pună capăt rivalităţii dintre ei. **6 puncte**
4. Menţionează care sunt cele două logouri ale celebrelor companii. **6 puncte**
5. Realizează, în 30-50 de cuvinte, o scurtă caracterizare a lui Steve Jobs, valorificând informaţiile din text. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să-ţi exprimi opinia despre importanţa comunicării în relaţiile interumane, valorificând informaţiile din text, dar şi din experienţa personală. **20 de puncte**

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind două trăsături ale modernismului:

„Niciodată toamna nu fu mai frumoasă
Sufletului nostru bucuros de moarte.
Palid aşternut e şesul cu mătasă.
Norilor copacii le urzesc brocarte.*

Casele-adunate, ca nişte urcioare
Cu vin îngroşat în fundul lor de lut,
Stau în ţărmu-albastru-al râului de soare,
Din mocirla cărui aur am băut.

Păsările negre suie în apus,
Ca frunza bolnavă-a carpenului sur
Ce se desfrunzeşte, scuturând în sus,
Foile-n azur.

Cine vrea să plângă, cine să jelească
Vie să asculte-ndemnul ne-nţeles,
Şi cu ochii-n facla plopilor cerească
Să-şi îngroape umbra-n umbra lor, în şes.“

(Tudor Arghezi, *Niciodată toamna*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *particularitățile de construcție* a unui personaj dintr-un *roman al experienței* studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic şi moral al personajului ales;
- evidențierea unei trăsături a personajului ales prin două scene/ secvențe comentate;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție şi limbaj (acțiune, conflict, secvențe narative, incipit, final, modalități de caracterizare, limbaj etc.), semnificative pentru construcția personajului ales.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 39

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Scrisul e o activitate care depersonalizează – până şi cei care citesc cred asta. Dacă ai fost recunoscut ca scriitor, nu mai ai dreptul la ezitare, abandon, slăbiciune. Cei care te cunosc încetează să te mai perceapă ca pe un om obişnuit. Nu mai ai voie să fii un individ ca toţi ceilalţi. Scrisul e o profesie, tu trebuie să produci. Lumea aşteaptă tot timpul de la tine cărţi noi.

Nu le aşteaptă cu adevărat. Ştie însă că acesta este mecanismul (producţia neslăbită), că el trebuie să funcţioneze. Există cu siguranţă în cititor şi ideea că, devreme ce scrii, tu eşti deţinătorul unor secrete nu doar ale scrisului ca tehnică, ci şi ale vieţii. Ai depăşit faza încercărilor, a căutărilor, îndoielilor. Eşti deasupra. Îndoielile tale se văd, dacă există, pe manuscris.

Oricum, tu nu mai eşti o persoană, ci un fel de instituţie cu program. Persoana ta civilă, cu toate întâmplările ei, devine nesemnificativă. Dacă ea te împiedică să mai scrii, înseamnă că nu mai eşti scriitor. Şi dacă, totuşi, eşti, să nu te aştepţi nici la înţelegere, nici la îndurare. Nimeni nu-ţi va acorda niciun fel de circumstanţe atenuante. Ar fi chiar unfair *să ţi le acorde.*

Gândindu-mă la toate acestea, îmi e mai uşor acum să înţeleg condiţia scriitorului ca exponent sau reprezentant al unei colectivităţi. Exponent devii. Şi asta, de multe ori, în ciuda grupului din care faci parte. Dar din momentul în care ai fost identificat cu această imagine exponenţială nu mai ai scăpare. Dacă nu o iei în serios, eşti bun de dispreţul celorlalţi. Să o iei în serios cu adevărat înseamnă să devii caraghios, căci prezenţa ta publică va face încet/încet din tine un individ lipsit de autenticitate, o păpuşă a unui rol. Rolul şi funcţia sunt mai importante decât conţinutul. Anonimatul scriitorului este o contradicţie în termeni.

(Gheorghe Crăciun, *Trupul ştie mai mult. Fals jurnal la Pupa Russa (1993-2000)*)

A.Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul sintagmei *„imagine exponenţială”*. **6 puncte**
2. Indică, pe baza textului, două aspecte ale vieţii personale pe care un scriitor trebuie să le uite atunci când opera lui ajunge să fie cunoscută. **6 puncte**
3. Explică de ce scrisul, în viziunea lui Gheorghe Crăciun, este o activitate care depersonalizează. **6 puncte**
4. Precizează o contradicţie a condiţei de scriitor, aşa cum reiese din text. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, condiţia scriitorului, valorificând informaţiile din ultimul paragraf al textului. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

B. Redactează un text, de 150-300 de cuvinte, în care să argumentezi dacă modul în care se raportează cititorul la condiția scriitorului modifică percepția despre sine a acestuia. **20 de puncte**

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind două trăsături ale genului dramatic:

ANCA: Acu, ce stai? Trebuie să te gãteşti de plecare.
DRAGOMIR: De plecare...
ANCA: Fireşte.
DRAGOMIR: De ce să mai plec?
ANCA: Ca să scapi şi tu şi să mă scapi şi pe mine. Dacă se află că eşti tot aici, şi eu am tăcut, se cheamă că amândoi l-am omorât... Eu... sunt nevinovată şi nu vreau să cază vina pe mine. Dacă vrei să stai, eu caut să mă duc în sat şi să spui tot, tot, tot... Dacă pleci, mă fac că găsesc pe Ion în puţ şi dau de ştire... N-ai grije; îţi las eu vreme destulă s-ajungi departe... Tu eşti fugarul, tu vinovatul... ş-am scăpat amândoi...
DRAGOMIR: Vino şi tu.
ANCA: Dacă fug şi eu, cade vina şi pe mine: nu poci asta... (Suie; după o pauză mare, coborând la el cu braţele încrucişate.*) Nu ţi-e ruşine! Nu ţi-a fost milă şi păcat de Dumnezeu!... Creştin eşti tu?... Om eşti tu?... Vine un biet păcătos în casa ta, îţi cere o bucăţică de pâine la masa ta, e obosit şi te roagă de adăpost sub acoperemântul tău, îţi spune taina lui, şi tu, fiară fără-de-lege, pui mâna pe cuţit şi spinteci omul! (*Dragomir face nişte ochi foarte miraţi.*)*

(Ion Luca Caragiale, Năpasta)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *relația dintre două personaje* dintr-un *roman al experienței* studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic şi moral al celor două personaje;
- evidențierea evoluției relației dintre cele două personaje, prin referire la două scene/ secvențe relevante;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție şi limbaj, semnificative pentru evoluția relației dintre personaje (acțiune, conflict, secvențe narative, incipit, final, modalități de caracterizare, instanțele comunicării narative, limbaj etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 40

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Multe dintre aşezările trotuşene sunt atestate documentar încă de la sfârşitul secolului al XIV-lea şi începutul veacului al XV-lea: Poiana, Târgu Trotuş, Lăslăuţi, Stănişoreşti etc. Unele sate sunt rezultatul roirii populaţiei spre zonele de exploatare forestieră sau spre cele cu fâneţe. (...) Specifice Trotuşului erau satele de tip răsfirat, dar au apărut de timpuriu şi sate adunate. (...) Dezvolatarea economică a zonei a dus la comasarea aşezărilor, dând Văii Trotuşului aspectul unei salbe de sate răsfirate cu tendinţă mare de adunare. (...)

În satele de munte, latura mare a casei se continua cu şopronul şi şura. Şura avea acoperişul în două ape, iar încăperea centrală era închisă cu porţi masive. Nelipsite erau bucătăria de vară (focăria) şi cotețele pentru porci şi păsări. Gospodăriile erau împrejmuite cu garduri de nuiele, iar ulterior cu garduri de răzlogi (despicături lungi de copaci). În satele în care agricultura a fost predominantă, apare şi o altă construcţie – coşăriul – un fel de pătul din împletitură de nuiele în care se depozitau cerealele, în special porumbul. Specifice Trotuşului sunt porţile mari din lemn masiv, acoperite cu draniţă. Acestea erau decorate cu motive străvechi: soarele antropomorfizat, roata, pomul vieţii sau cu elemente care ţin de viaţa cotidiană: animale, păsări, glastra cu flori etc. Din perioada interbelică datează obiceiul ca pe poartă să fie scris cu dalta numele proprietarului.

La începutul secolului trecut, ponderea cea mai mare o aveau casele cu pereţii din bârne de brad aşezate în cununi orizontale şi învelitori din şindrilă. Pentru o mai bună izolare termică, se tencuiau şi se văruiau spaţiile dintre bârne şi cele din jurul uşilor şi ferestrelor. Ulterior, casele încep să fie lipite şi tencuite pe întreaga suprafaţă. Pentru ca lipitura să ţină, peste bârne se aplicau şipci dispuse oblic. Ca elemente de decor, specifice erau crestăturile şi traforurile care se făceau la elementele din lemn ale prispei. Cele mai frecvente planuri de locuinţă cuprind tinda şi camera de locuit sau tinda centrală şi două camere. În ambele cazuri, cuptorul cu vatră se găseşte în camera de locuit. De asemenea, în Trotuş, la începutul secolului trecut exista încă un număr mare de bordeie (locuinţe semiîngropate).

(Cătălin Stoian, *Valea Trotuşului* în *Terra Magazin*, nr. 12/2010)

Scanned with OKEN Scanner

A.Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Explică semnificația sintagmelor *„sate răsfirate”* și *„sate adunate”*. **6 puncte**
2. Menționează două tipuri de construcții care se regăsesc în gospodăriile de pe Valea Trotușului. **6 puncte**
3. Indică obiceiul despre care vorbește autorul, care datează din perioada interbelică. **6 puncte**
4. Precizează, pe baza textului, cum își consolidau casele locuitorii din Valea Trotușului. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația motivelor care decorau porțile trotușene, pornind de la afirmația: *„Acestea erau decorate cu motive străvechi: soarele antropomorfizat, roata, pomul vieții sau cu elemente care țin de viața cotidiană: animale, păsări, glastra cu flori etc.”* **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă modul în care comunitățile tratidiționale își construiesc casele este sau nu un motiv de mândrie pentru comunitate și o modalitate de a-și pune în evidență identitatea, valorificând atât informațiile din text, cât și experiența personală și culturală. **20 de puncte**

<u>Subiectul al II-lea</u> (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind două trăsături ale genului epic:

Bătrânul nu voia să vorbească despre războiu. În primul război mondial, avea zece ani, era un copil. În al doilea, aproape patruzeci. Din amândouă ar fi avut câte ceva de povestit, dar pur și simplu refuza să vorbească despre asta. Ana a încercat o singură dată să-l aducă la școală și să-l pună să povestească elevilor. El refuzase:

- Apăi, domnișoară, două lucruri nu stau într-un loc!

Ana nu înțelesese dacă aceste cuvinte sunt de refuz sau de acceptare și el începuse atunci să se explice pe îndelete. Aproape fiecare cuvânt i s-a părut adevărat tinerei învățătoare, dar ea n-ar putea să reproducă nici acum și nici mai târziu întregul raționament.

- Să spui cum a fost, zicea bătrânul, este minciună. Vorbele pe care le spui acum ascund oamenii și faptele de atunci. Abia vorbind, reușești să uiți ce a fost, pentru că tot ce ai pus în loc e mai proaspăt în mintea ta. Atunci ai spus sau ai gândit alte cuvinte și nu ți le poți aminti, dar și dacă ți le-ai aminti, cine ar înțelege ce vrei să spui? (...)

Scanned with OKEN Scanner

Ana a presupus atunci cã bãtrânului i se întâmplaserã lucruri prea dureroase şi cã el nu voia sã deschidã, povestind, acele rãni.

- Ba, din contrã, domnişoarã. Eu dacã mã forţez sã-ţi povestesc dumitale cum a fost, abia aşa oi uita tot ce-a fost. Pentru cã pe urmã am sã ţin minte numai povestea aia de ţi-am spus-o şi nu-i totuna.

Aşadar, bãtrânul susţinea cã a povesti este un mod activ al uitãrii şi el nu voia sã uite. Cele douã care n-ar fi stat într-un loc erau trecutul şi prezentul. Pentru a le pãstra întregi, refuza sã le aibã în minte pe amândouã deodatã.

(Mircea Nedelciu, *Zmeura de câmpie*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți ideologia promovată de gruparea *Junimea*, așa cum se reflectă aceasta în opera și activitatea lui Titu Maiorescu.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- descrierea contextului istoric în care a apărut gruparea *Junimea*;
- prezentarea a două trăsături ale ideologiei junimiste promovate de Titu Maiorescu în studiile sale;
- stabilirea unei relații între elementele definitorii ale junimismului și un studiu critic al lui Titu Maiorescu.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 41

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

- *Marii scriitori cu adevărat făuresc o lume şi fiinţe, asemenea lui Dumnezeu.*

Sunt în Balzac două momente care mi se par supreme şi care arată cât de reale erau pentru el personagiile meşterite de condeiul său. Care mai arată că de la un anumit nivel (artistic, moral, sufletesc, de ţinută) în sus noblețea e subînțeleasă. [...]

În „Ursule Mironuët", scrisorile lui François Minoret – personaj necinstit şi odios – Balzac le reproduce de fiecare dată cu toate greşelile lor de ortografie, căci individul e prost şi incult. (Şi se vede că exerciţiul îl distrează pe autor, după cum îi şi place a imita vorbirea francezei cu accent teuton.) Când însă la sfârşitul cărţii, Minoret e nefericit, descoperă căinţa şi se mărturiseşte, scrisoarea pe care o trimite acum e transcrisă cu ortografie corectă. Şi Balzac explică de ce: i-am îndreptat ortografia, zice, pentru că nu şade bine *să râdem pe seama unui om lovit de nenorocire.*

Cuvintele acestea extraordinare dovedesc:

a) Că Balzac a fost un creator în sensul precis al termenului, de vreme ce este în stare să-i fie milă de personagiile sale ca de oameni reali – şi să le respecte; [...]

c) Că a fost un om de treabă şi un creştin pentru că a renunţat (fie şi în închipuire) la a-şi dispreţui aproapele şi n-a înţeles să-şi bată joc de o făptură omenească – atunci când aceasta trecea prin suferinţe şi dovedea că-i pare rău de ce făcuse;

d) Că a fost de aceea nobil şi n-a păcătuit adăugând cu de la sine putere particula de *la numele său;*

e) Că şi pentru el, ca şi pentru Dostoievski, spectacolul suferinţei e sfânt. (Suferinţa nu este întotdeauna folositoare pătimitorului – vezi tâlharul cel rău – dar pentru cine o priveşte nu are contingenţe morale. Ca spectacol, *e mereu sfântă. Pe cel ce suferă sunt dator să-l compătimesc, să-l ajut. Samarineanul nu întreabă cine e, ce face, de unde vine şi cu ce se ocupă rănitul – nu cumva era şi el vreun hoţ de păgubaş! Vreunul căruia i se întâmplase* ce merita?*) Credinciosul nu refuză – fiindcă nu ştie,* sancta simplicitas, *iată un exemplu grăitor – să dea de pomană beţivului. Milosului nu-i pasă dacă cerşetorul a vândut paltonul pe care i l-a dăruit, măcar că s-a dus cu banii de-a dreptul la cârciumă.* Paltonul îl poartă Hristos.

Scanned with OKEN Scanner

Natura nu e capabilă de o delicateță ca aceea din „Ursule Mirouët". Nici istoria. Nici inteligența. Ea vine de la har.

(N. Steinhardt, *Jurnalul fericirii*)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Explică semnificația sintagmei *„spectacolul suferinței e sfânt".* **6 puncte**
2. Indică modul în care Balzac își tratează personajele, așa cum reiese din text. **6 puncte**
3. Menționează două motive pentru care N. Steinhardt îl admiră pe Honoré de Balzac. **6 puncte**
4. Precizează atitudinea lui Balzac care alege să nu îi mai prezinte personajului scrisoarea cu greșeli de ortografie. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, o trăsătură a artistului, rezultată din afirmația *„Marii scriitori cu adevărat făuresc o lume și ființe, asemenea lui Dumnezeu."* **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă anumite calități morale ale scriitorilor pot influența modul în care își construiesc personajele, raportându-te atât la informațiile din text, cât și la experiența personală sau culturală. **20 de puncte**

<u>Subiectul al II-lea</u> (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind rolul indicațiilor scenice:

Subiectul I

„Tablou familial, în amurg: Spirache, retras într-un colț, spre lumina ferestrei, citește ziarul; Dacia deapănă un scul de lână roz și Decebal „îl ține"; Chiriachița dă o pasență. În balansoar, Sarmisegetuza (pe scurt Miza) își lustruiește preocupată unghiile, cu „instrumentele" în poală; Traian moțăie, cu o țigară lipită de buza inferioară, într-un colț de masă; Gena, la bufet, cu spatele spre public, pregătește mașina de spirt și ceștile pentru cafea. Afară e încă soare și liniște dulce de după-amiază provincială. [...]

CHIRIACHIȚA: Ți-am mai spus eu... Singura nădejde e tot frate-tău, Tache... dacă nu cumva o avea și ăla de gând să trăiască o sută de ani. (La auzul numelui lui Tache, toată familia devine atentă.)

MIZA: Pe cum a pornit-o, cred că trece suta...

Scanned with OKEN Scanner

DACIA: Acum câți are exact, Spirache?
SPIRACHE: Păi dacă eu am cinzeci şi ceva, şi el e mai mare cu douăzeci şi vreo câțiva decât mine, înseamnă că are exact şaptezeci şi ceva de ani în cap... Cam p-aci... [...]
*CHIRIACHIȚA: Mai bine vă dădea vouă banii ăştia, pe care o să-i cheltuiască de pomană... (*Cu ochii-n tavan.*) Eh! Da', poate tot răul e spre bine!... O avea Dumnezeu milă şi de voi şi l-o lua vreun curent pe vapor. Marea, de, e umedă, că e de apă, şi trage din toate părțile, că e deschisă vraişte...*
DACIA: Ți-ai găsit! Cumnatul Tache să răcească... Se păzeşte de răceală de e şi enervant, parol...
*(*Pe stradă începe să se audă o flaşnetă care cântă Titanic vals. Treptat, cântecul se aude mai distinct; toți ascultă şi Traian începe să fredoneze.*)*
CHIRIACHIȚA: Ce cântec e ăsta, Traiane, că parcă-l ştiu şi eu?
*TRAIAN: Titanic vals (*Cântă puțin cu vorbe.*) „Pe-o mare gentilă, pe-un blestemat ocean, se vede la o milă un pachebot titan (*bis*)... Căpitanu Roberto şi cu matrozii sare..."*
*DACIA: Aha! Valsul ăsta e de pe vremea când s-a ciocnit Titanicul cu ghețarii şi s-a scufundat în ocean. (*Pe gânduri.*) Ăla zic şi eu naufragiu!*
MIZA: Splendidă catastrofă!"

*(*Tudor Muşatescu, *Titanic Vals)*

<u>Subiectul al III-lea</u> (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *tema şi viziunea despre lume* reflectate într-un *roman postbelic.*

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-o tipologie, într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- comentarea a două secvențe narative relevante pentru tema şi viziunea despre lume;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție şi limbaj semnificative pentru romanul studiat (acțiune, conflict, secvențe narative, relații temporale şi spațiale, incipit, final, tehnici narative, perspectiva narativă, registre stilistice, limbaj etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 42

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

La începutul lunii iunie, Academia Română a organizat cel de-al optulea Simpozion „Cristofor I. Simionescu", tema din acest an fiind „Frontiere în ştiinţa macromoleculară şi supramoleculară".(...)

Prof. Robert Grubbs, unul din cei trei laureaţi Nobel pentru Chimie din anul 2005, s-a născut într-o tradiţională familie americană. Mama sa era învăţătoare şi tatăl mecanic auto. Autobiografia de pe site-ul oficial al Premiilor Nobel consemnează copilăria de la ferma părinţilor, interesul pentru agricultură până la vârsta adolescenţei şi sfatul decisiv al unei profesoare de liceu care l-a orientat către chimia organică.

Studiile fundamentale au continuat în mod firesc cu experimente pe aşa-numitele alchene: hidrocarburi nesaturate care conţin o legătură dublă, între 2 atomi de Carbon. Catalizatorul rupe aceste legături şi bucăţile rezultate se reasamblează într-o nouă structură. Ceea ce a rezultat este un instrument nou prin care se pot construi noi molecule organice. Practic materiale noi de sinteză. În anul 2005 Premiul Nobel pentru chimie a fost împărţit de 3 nume prestigioase în domeniul chimiei organice: Richard Schrock, profesor de chimie la MIT, francezul Yves Chauvin de la Institutul Francez al Petrolului şi profesorul Robert H. Grubbs de la Caltech, pentru „metateză în sinteza materialelor organice". Moleculele obţinute prin metateză pot fi folosite pentru producerea unor medicamente mai ieftine, dar şi a unor materiale plastice mai rezistente la uzură şi coroziune. (...) „Metateza nu este o teorie, ci mai degrabă un instrument care permite chimiştilor să obţină într-un mod diferit noi molecule, care pot fi medicamente, produse farmaceutice sau produse plastice", ne-a explicat prof. Robert Grubbs.

(Mihaela Ghiţă, *Laureatul Nobel Robert Grubbs, chimistul care a făcut atomii de carbon să danseze,* în *Market Watch*, nr. 185/ 2016)

A.Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Precizează tema simpozionului organizat de Academia Română. **6 puncte**
2. Menţionează numele celor trei oameni de ştiinţă care au obţinut Premiul Nobel pentru chimie în 2005. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

3. Indică, folosind informațiile din text, ce elemente din biografia prof. Robert Grubbs au determinat pasiunea acestuia pentru chimie. **6 puncte**
4. Identifică domeniul pentru care chimistul american a obținut prestigiosul premiu. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, explicația pe care o oferă Robert Grubbs în următoarea afirmație: *„Metateza nu este o teorie, ci mai degrabă un instrument care permite chimiștilor să obțină într-un mod diferit noi molecule, care pot fi medicamente, produse farmaceutice sau produse plastice”.* **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă deschiderea spre nou și dorința de a descoperi lucruri noi definește sau nu ființa umană, valorificând atât informațiile din text, cât și experiența personală și culturală. **20 de puncte**

<u>Subiectul al II-lea</u> (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificația titlului, în relație cu textul poeziei:

Cum te găsești, ușoară zburătoare,
Zăcând aci, pe-o margine de drum,
Și nu dormind într-un polen de floare,
Învăluită-n aur și parfum?

Neascultând de vântul de la stup,
Te-ai aruncat în plasa verde-a zilei
Și darurile-acum, ale zambilei,
Puterile-amorțite ți le rup.
Voind să duci tezaurul de ceară,
Te prăbușișI din drumul cel înalt.
Cine-o să vie, trupul tău de-afară
Să-l caute și-n jur să sufle cald?

Cu aripa-n țărână și în vis,
Strânge la piept comoara ta deplină.
Cât te iubesc, frumoasa mea albină,
Că sarcina chemării te-a ucis!

(Tudor Arghezi, *Lumină lină*)

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *relația dintre două personaje* dintr-o *dramă* studiată.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic şi moral al celor două personaje;
- evidențierea evoluției relației dintre cele două personaje, prin referire la două scene/ secvențe relevante;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție şi limbaj, semnificative pentru evoluția relației dintre personaje (acțiune, conflict, structura dramatică, relații temporale şi spațiale, incipit, final, indicații scenice, registre stilistice, limbaj etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 43

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

O asemenea întâlnire – decisivă şi pentru mine, şi pentru soarta Romanului adolescentului miop *– a fost* Un om sfârşit *al lui Giovanni Papini. Citisem, ca atâția din colegii mei,* L'Histoire du Christ, *dar nu mă cucerise. Dimpotrivă,* Un om sfârşit *a căzut ca un trăsnet. Apăruse în traducere românească la „Cultura Națională" şi o descoperise Haig Acterian. A insistat s-o citesc. „Are să-ți placă", mi-a spus. „Seamnănă cu tine..."*

Nu-mi putusem închipui până atunci că pot semăna atât de mult cu altcineva. Mă regăseam aproape pe de-a-ntregul în copilăria şi adolescența lui Papini. Ca şi el, eram urât, foarte miop, devorat de o curiozitate precoce şi fără margini, voind să citesc tot, visând să pot scrie despre toate. Ca şi el, eram timid, iubeam singurătatea şi mă înțelegeam numai cu prietenii inteligenți sau erudiți; ca şi el, uram şcoala şi nu credeam decât în cele ce învățam singur, fără ajutorul profesorilor. Mai târziu, am înțeles că asemănarea nu era totuşi atât de extraordinară pe cât mi se păruse atunci; bunăoară, Papini nu avusese o copilărie de derbedeu, ca mine, nu fusese atras de ştiințele naturale şi de chimie, nu era pasionat de muzică. Iar eu nu voisem să scriu, ca el, o Enciclopedie *şi nici o* Istorie a literaturii universale. *Dar nu era mai puțin adevărat că precocitatea, miopia, setea de lectură, enciclopedismul şi mai ales faptul că, întocmai ca şi mine în roman, Papini vorbea de adolescență ca de o epocă a descoperirii intelectuale, iar nu ca de o criză fiziologică sau sentimentală, m-au impresionat profund. Recitind* Un om sfârşit, *aveam uneori impresia că sunt doar replica lui Papini. Entuziasmului meu i-au urmat îndoiala, gelozia, furia la gândul că atâtea capitole din* Romanul adolescentului miop *vor fi socotite copiate sau cel puțin inspirate din* Un om sfârşit. *Evident, descoperirea aceasta era prea importantă pentru a nu fi povestită în roman.*

(...) Cred că am scris de mai multe ori acel capitol, căci tot mi se părea că nu găsisem încă „tonul just". Trebuia să spun tot ce simțeam şi tot ce-mi trecea prin minte citind Un om sfârşit*: bucuria de a fi găsit un prieten, un frate mai mare, un maestru, care a trăit ce trăiam şi eu – dar şi furia de a mă trezi deodată replica altcuiva, de a descoperi că toate „originalitățile" mele le trăise şi altul, că, deci, nu aduceam nimic nou în romanul meu, cel puțin în ceea ce priveşte problema esențială a personajului principal: sentimentul de singularizare şi solitudine, din care izvorau atâtea din comportamentele mele insolite.*

(Mircea Eliade, *Memorii, I*)

Scanned with OKEN Scanner

A.Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul expresiei *„a căzut ca un trăsnet”*. **6 puncte**
2. Indică impactul pe care l-a avut lectura romanului *Un om sfârşit* asupra tânărului Mircea Eliade. **6 puncte**
3. Menționează două asemănări și două diferențe pe care autorul le observă prin comparația cu viața și opera lui Giovanni Papini. **6 puncte**
4. Explică de ce Mircea Eliade are impresia că opera sa va fi doar o replică a romanului *Un om sfârşit*. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, ce a simțiti Mircea Eliade când a scris capitolul despre Papini în *Romanul adolescentului miop*, așa cum reiese din ultimul paragraf al textului. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă lectura unei cărți poate sau nu influența regăsirea personală a cititorului și percepția despre sine,valorificând atât informațiile din text, cât și experiența personală și culturală. **20 de puncte**

<u>Subiectul al II-lea</u> (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind două trăsături ale comediei:

CHIRIȚA: D-apoi cum? Şi de ce nu?... Doară una-i Chirița pe lume, deşi multe au ambiție ca să-i samene... Câte am pățit eu! Prin câte am trecut de când ne cunoaştem şi, slavă Domnului! iată-mă-s tot grasă şi frumoasă... (Se păuneşte.) *Dar mi-ți zice, poate, că balonu-i altă gâscă... mi-ți pomeni de trăsnete, de fulgere, de pericole etcetera şi cele multe... Habar n-am!... Dacă nu mi-a venit de hac nici balonul meu del galben, ştiți, cel troienit în Păcurari... apoi de balonul ista o să mă spariu?... Tocmai Ciubăr-Vodă o să-mi facă şotia?... Nu vă îngrijiți, sufleţeilor... Eu sunt o persoană ca vestitul Baiardi, sans peur et sans reprocher. Am umblat pe apă şi pe uscat, ş-acum vreau să umblu şi prin văzduh ca o ciocârlie gingaşă, ciripitoare...*

PANGLICĂ (ascuns între public): *Cam grea ciocârlie!*

CHIRIȚA: Aud? Cine-a spus că-i grea?... Te înşeli, domnule. M-am cântărit la spoziția de la Viena şi am tras cât o peană... de.... lişiță... ş-apoi dacă ai fi un om umblat şi citit, dacă mi-ai fi călătorit ca mine pe unde şi-a ănțărcat dracul copiii, dacă mi-ai fi văzut Parisul şi Viena, dacă ai face parte din lumea cea mare, din hailaiful Bucureştilor, ai şti că sexul nostru, fie cât de gras, e tot gracios şi uşurel... Auzi, tontu! Parcă m-am îngrăşat la casa lui.

NĂUCESCU: Aoleo, sfinte, că strechiată-i!

Scanned with OKEN Scanner

CHIRIȚA (furioasă): *Cine-i strâchiată, năucule?*
NĂUCESCU: Nu d-ta, cocoană... Despa... Despa. (Despa se supără.) *Taci, soro, că-i în stare să ne sară-n cap.* (Tare) *Cocoană chiriță, ce-a zice soțul d-tale când a afla?...*
CHIRIȚA: Zică ce-a vrea; am otărât să mai văd şi alte lumi, nu tot asta de la noi, şi m-oi ascensiunearisi chiar de-ar fi să-ți cad pe cap din naltul cerului.
NĂUCESCU: Ferească Pronia! (În parte) *Să-mi cadă coşcogea bute pe scăfârlie... m-am topit!*
CHIRIȚA (exaltat): *Dar! o să mă înalț pe unde nu s-au înălțat nici zmeii, ca să meargă vestea Chiriței peste nouă mări şi nouă țări; o să mă sui în lună şi în stele, ca să văd de-oi găsi şi pe acolo bazaconiile ce le-am văzut pe pământ.*

(Vasile Alecsandri, *Cucoana Chirița în balon*)

<u>Subiectul al III-lea</u> (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *relația dintre două personaje* dintr-un *roman realist*, aparținând lui Marin Preda.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic şi moral al celor două personaje;
- evidențierea evoluției relației dintre cele două personaje, prin referire la două scene/ secvențe relevante;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție şi limbaj, semnificative pentru evoluția relației dintre personaje (acțiune, conflict, secvențe narative, incipit, final, modalități de caracterizare, instanțele comunicării narative, limbaj etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 44

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Moartea lui Eliade m-a făcut să-mi pară rău, să am remuşcări că nu-mi ţinusem promisiunea de a scrie cartea despre el, astfel că în 1987-1988 mi-am reînnoit hotărârea de a relua studiul de atâtea ori întrerupt. Soarta lui a fost însă să rămână, până azi, neterminat. Cum România era pe atunci închisă pentru un exilat politic ca mine, m-am gândit să profit de noua ocazie de cercetare oferită de consituirea arhivei Eliade în cadrul colecţiei de cărţi rare şi de manuscrise a bibliotecii Regenstein de la Chicago (1987). Christinel a aprobat cererea mea de acces liber la arhivă (închisă publicului pentru cincizeci de ani de la moartea lui Eliade), aşa că mi-am organizat şederea la Chicago, în concediul sabatic din 1988, astfel încât să pot lucra simultan la două proiecte: cartea despre relectură (Rereading, *care a apărut în 1993) şi examinarea atentă a arhivei Eliade, trei, patru ore pe zi. În aceste împrejurări, cum am mai spus, era firesc ca unul dintre subiectele care revenea mereu în convorbirile cu Culianu să fie „alunecările" politice ale lui Eliade din anii'30. Mai ales că în Occident începuseră să apară articole tot mai severe despre relaţiile cu Garda de Fier şi se putea anticipa înmulţirea lor. (...)*

În relaţia mea cu Eliade exilul a fost de la început cadrul de referinţă, „grila de lectură" cu ajutorul căreia am încercat să-l înţeleg, atât pe om, cât şi pe scriitor, fie şi cu preţul ignorării altor dimensiuni ale personalităţii sale. Cum am mai spus, în anii '70 şi la începutul anilor '80 nu ştiam despre trecutul lui complicat decât ceea ce se afla în sau se putea deduce din scrierile sale adunate în volume sau din spusele celor care-l cunoscuseră. Iar datele pe care le aveam despre istoria perioadei interbelice – obţinute mai ales prin răsturnarea versiunii oficiale din ţara pe care o părăsisem – permiteau o viziune idealizatoare a acesteia, în contrast cu abominaţia comunistă. Eram, pe de altă parte, atât de doritor să mă eliberez interior de disimulările şi, în fapt, de acel otrăvitor imperativ al suspiciunii generalizate sub care trăisem în România, încât adoptasem, în relaţiile cu oamenii, un soi de încredere şi chiar un soi de credulitate din principiu, până la proba contrarie.

(Matei Călinescu, *Despre Ioan P. Culianu şi Mircea Eliade. Amintiri, lecturi, reflecţii*)

A.Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Explică semnificaţia sintagmei *„grila de lectură"* din text. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

2. Menționează care este evenimentul care îl determină pe Matei Călinescu să-și dorească să termine cartea despre Mircea Eliade. **6 puncte**

3. Precizează care sunt suspiciunile legate de viața lui Mircea Eliade care au apărut în presă după moartea acestuia. **6 puncte**

4. Indică, folosind informațiile din text, care este starea care l-a apropiat pe autor de Mircea Eliade. **6 puncte**

5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, semnificațiile secvenței: *„Eram, pe de altă parte, atât de doritor să mă eliberez interior de disimulările și, în fapt, de acel otrăvitor imperativ al suspiciunii generalizate sub care trăisem în România, încât adoptasem, în relațiile cu oamenii, un soi de încredere și chiar un soi de credulitate din principiu, până la proba contrarie."* **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă este sau nu importantă cunoașterea biografiei unei personalități culturale pentru aprecierea și înțelegerea activității acesteia, valorificând atât informațiile din text, cât și experiența personală și culturală. **20 de puncte**

<u>Subiectul al II-lea</u> (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind relația dintre ideea centrală și mijloacele artistice:

Nici pasărea sub domuri vegetale,
nici trestia cu mlădiosu-i tors,
nici firele pe care-ades le-ai tors
sunându-le cu degetele tale;

nici crinii-orgolioși ce ți-au întors
spre tine-nfioratele petale
nici apele, fugarnice cristale,
în care anii tineri ți i-ai stors;

nici stalactita palidă ce crește,
ca tine, nevăzută, îngerește,
hrănindu-se cu așteptări mereu:
nimic din tot ce-a plăsmuit natura
nu-ți va păstra fiorul și măsura
mai credincioase decât versul meu.

(Ștefan Augustin Doinaș, *Nimic*)

Scanned with OKEN Scanner

<u>Subiectul al III-lea</u> (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *tema și viziunea despre lume* reflectate într-un *roman apărut după 1980.*

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-o tipologie, într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- comentarea a două secvențe narative relevante pentru tema și viziunea despre lume;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj semnificative pentru romanul studiat (acțiune, conflict, secvențe narative, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narative, perspectiva narativă, registre stilistice, limbaj etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 45

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Ionuț Mareş – Cum faci selecția filmelor? Care sunt criteriile?

Ileana Bîrsan – *În primul rând, filmele trebuie să corespundă intervalului de vârstă a elevilor. Nu le pot arăta orice. Trebuie să fiu atentă dacă mențiunea legată de „acordul părinților" îmi permite să le difuzez. Verific mereu acest lucru, l-am verificat şi pe copiii mei. În al doilea rând, criteriile de selecție au la bază mai multe aspecte. De exemplu, dacă vreau să le fac o istorie prin cinema, pornesc de la Buster Keaton sau Chaplin. (...) Am făcut o selecție cronologică. Am început cu Chaplin şi cu documentarul „Nanook". La început, am avut reticențe, dar pelicula a fost foarte bine primită. Sunt filme care au făcut istorie şi care au rămas în istoria cinematografului nu neapărat ca producții pentru sau despre copii. Jacques Tati, Steven Spielberg, Wes Andreson sunt doar câteva nume de cineaşti. Nu fac istoria cinematografiei cu elevii, ci le grupez materialele pe teme: prietenie, relații între părinți şi copii, libertate, dar le prezint cronologic, pentru a vedea cum au evoluat în producții aceste teme, începând de la filmul mut. Copiii nu-şi dau seama că fac asta. Nu le comunic foarte mulți ani, dar le scriu numele autorilor şi titlurile filmelor, pentru că e bine să li se întipărească în minte un nume, un titlu. La liceeni, discursul şi intențiile sunt altele. Pentru ei, am gândit mai multe programe. În cadrul programului conceput special pentru ei (cinci zile în vacanță, câte un film pe zi) au rulat filme mari, din epoci şi spații foarte diferite, dar au fost şi filme precum „Rushomon", „Opt şi jumătate", „If...". Discuțiile au vizat atât tematica filmului, cât şi estetica cinematografică: lumină, montaj etc.*

(Ionuț Mareş, *Interviu cu Ileana Bîrsan*, în Ziarul Metropolis, 3 mai 2015)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Explică smnificația expresiei *„a face istorie"* din text. **6 puncte**
2. Menționează care sunt criterile în funcție de care le sunt prezentate filmele copiilor. **6 puncte**
3. Indică numele unui regizor menționat pentru filmele pentru copii pe care le-a realizat. **6 puncte**
4. Precizează, folosind informațiile din text, un program de educație cinematografică conceput pentru adolescenți. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, cum explică Ileana Bîrsan diferențele de abordare a filmelor în funcție de intervalul de vârstă al spectatorilor.

6 puncte

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă este sau nu importantă educația cinematografică pentru dezvoltarea culturală a unui adolescent, valorificând atât informațiile din text, cât și experiența personală și culturală.

20 de puncte

Subiectul al II-lea (10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind rolul dialogului:

*CRĂCANEL (*plângând*): Am plâns, cum plâng şi-acum, căci eu ţin mult la amor; am plâns şi-am iertat-o... pe urmă am prins-o iar, şi iar am plâns şi iar am iertat-o; nu de multe ori, dar cam des... aşa cam de vreo cinci-şase ori... Ce-mi ziceam eu? Vorba d-tale: femeie! Ochi alunecoşi...*
PAMPON: Inimă zburdalnică!
CRĂCĂNEL: Până când, într-o seară, mă duc, domnule, ca de obicei, acasă; intru în sală, deschiz uşa iatacului... întunerec... "Te-ai culcat?" Nu răspunde nimeni. Inima începe să-mi bată rău; aprinz lumânarea, şi ce găsesc pe masă, domnule? [...]
*PAMPON (*cu tărie*): Nu mai plânge, nu şade frumos, un volintir ca d-ta...*
CRĂCĂNEL: Dacă nu pot să mă stăpânesc! Mi-e naturelul simţitor... [...]
PAMPON:[...] Nu plânge: eşti volintir! Bibicul nostru e aici în bal... Didina mea este aici în bal...
CRĂCĂNEL: Poate şi Miţa mea...
PAMPON: Da...
CRĂCĂNEL: Da?
*PAMPON (repede): Adică nu! În sfârşit, ce-ţi pasă! Vino cu mine... Nicio vorbă să nu zici. Lasă-mă pe mine, să vezi cum îl înhaţ eu. Aide, nu plânge: eşti volintir! Pune-ţi masca, şi aide! (*îşi pune masca.*)*
*CRĂCĂNEL: Miţa? Miţa?... (*Hotărât*) Nu!... O mai iert acum, dar dacă s-o mai întâmpla încă o dată ... hotărât mă însor! (*Îşi pune masca.*)*

(Ion Luca Caragiale, *D-ale carnavalului*)

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *particularitățile de construcție* a unui personaj dintr-un *roman scris între anii 1960 și 1980.*

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic și moral al personajului ales;
- evidențierea unei trăsături a personajului ales prin două scene/ secvențe comentate;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj (acțiune, conflict, secvențe narative, incipit, final, modalități de caracterizare, limbaj etc.), semnificative pentru construcția personajului ales.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 46

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Lumea s-a schimbat uimitor în ultimii 2-3 ani. Toţi o ştiu, toţi suferă din motivu-ăsta - e o nemulţumire generală – şi totuşi toţi împing din răsputeri, sinucigaş, lumea în direcţia asta catastrofală şi perdantă a abandonării etaloanelor de umanitate şi-a vieţuirii în haosul mediilor, în nivelarea care „pregăteşte căile Domnului". Literatura, ca orice efort uman în direcţia gravităţii şi a construcţiei (de sine) se duce şi ea la fund sub valul de „democraţie pentru adolescenţi" a lumii virtual-hedoniste în care, veseli şi apocaliptici - etc.etc. Se scrie pentru un sezon, istorii literare nu mai există, criticii nu mai au independenţă şi putere. Şi schimbarea asta de paradigmă culturală mi-a împins către margine scrisul şi imaginea. Nu mai e nevoie de scriitori „cu operă", cu un proiect artistic, ci doar de cărţi mişto, pe care le uiţi citind alte cărţi mişto. Iar eu trăiesc din scrisul şi imaginea mea. Marginalizarea mă condamnă din nou la o viaţă în sărăcie. Nu e doar o problemă de orgoliu pentru mine. Sunt confuz, îndurerat de izolarea în care-am fost împins (ieri, la o masă cu prieteni vechi, nu m-a-ntrebat nimeni ce mai fac, cum îmi mai merge, dacă mai scriu ceva). (...)

(Mircea Cărtărescu, *Zen*)

A.Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul sintagmei *se scrie pentru un sezon* din text. **6 puncte**
2. Menţionează unul dintre motivele nemulţumirii scriitorului în legătură cu schimbările prezentului. **6 puncte**
3. Identifică în text o posibilă definiţie a literaturii, în viziunea lui Mircea Cărtărescu. **6 puncte**
4. Prezintă, folosind informaţiile textului, ce schimbări sunt resimţite de diarist. **6 puncte**
5. Comentează, în 30-50 de cuvinte, atitudinea autorului faţă de sine, aşa cum reiese din finalul fragmentului. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă literatura este sau nu o construcție de sine, bazându-te atât pe informațiile din textul citat, cât și pe experiența culturală și personală. **20 puncte**

Subiectul al II-lea(10puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind două trăsături specifice prozei realiste:

David Pop iubea viața tihnită. Zbuciumările de nici un fel nu i-au plăcut niciodată. Râvnea liniște multă și muncă puțină sau chiar deloc; și izbutise să le aibă pe urma hărniciei tatălui său, un țăran aprig, sârguitor și zgârcit, care făcuse avere.

Numai sângele rece îl moștenise David din firea părinților.

Încolo nicio ambiție nu-l necăjea. Bătrânul Pop fusese încăpățânat și stăruitor. Își pusese în minte să-l facă „domn", mai ales că școala era acolea, la îndemână, în Năsăud, și nu costa mai nimic. La început păruse că și băiatului îi place cartea și că nici n-are să se oprească până nu va ajunge avocat sau cel puțin protopop. Dar pe urmă, când a crescut mai mărișor, s-a înmuiat. Ar fi fost mai bucuros să păzească vacile decât să-și sfarme creierii cu sintaxa latinească. Totuși, cu chiucu vai, a isprăvit liceul și a trecut la Cluj să învețe legile, căci bătrânul ținea morțiș să-l vază avocat. Degeaba.

N-a mai mers. Șapte ani a tot învățat David și veșnic, în preajma examenelor, s-a pomenit cu câte-o boală sau cine știe ce nenorocire atât de mare, că nu era chip să dea ochii cu profesorii.

(Liviu Rebreanu, *Catastrofa*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *apartenența la romantism* a unui text poetic studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat în romantism;
- prezentarea a două idei/ imagini poetice/ secvențe poetice relevante pentru imaginarul romantic;
- prezentarea a două elemente de compoziție și limbaj (titlu, imaginar poetic, secvențe poetice, motive literare, relații de simetrie opoziție, figuri de stil, incipit, final etc.), prin referire la opera studiată.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 47

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

CAPITOLUL III

Reconstrucţia ecologică, regenerarea şi îngrijirea pădurilor

Articolul 28

(1) Reconstrucţia ecologică, regenerarea şi îngrijirea pădurilor se realizează în concordanţă cu prevederile amenajamentelor silvice şi/sau ale studiilor de specialitate, studii fundamentale în conformitate cu normele tehnice specifice

(2) La regenerarea pădurilor se aplică regimul codrului, urmărindu-se conservarea genofondului şi a ecofondului, realizarea de arborete de calitate superioară, precum şi exercitarea cu continuitate de către acestea a funcţiilor de protecţie.

(3) Se exceptează de la prevederile alin. (2) arboretele de plopi indigeni, de salcie, de salcâm, precum şi zăvoaiele în care este admis regimul crângului.

Articolul 29

(1) Tăierile rase sunt admise numai în arboretele de molid, pin, salcâm, plop, salcie şi în zăvoaie, precum şi în cazul substituirii ori refacerii unor arborete, în care nu este posibilă aplicarea altor tratamente.

(2) În situaţiile prevăzute la alin. (1), mărimea suprafeţei tăiate ras este de maximum 3 ha. Între suprafeţele tăiate ras se va păstra o distanţă de minimum două înălţimi de arbori.

(3) În situaţia apariţiei de produse accidentale, mărimea parchetului este determinată de mărimea suprafeţei pe care s-a manifestat factorul dăunător şi de modul de intervenţie pentru înlăturarea efectelor generate de acesta.

(Codul silvic)

A.Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul expresiei *„în conformitate cu”* din text. **6 puncte**
2. Indică două categorii de arbori care nu se încadrează în prevederile de la articolul 28, alin. 2. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

3. Menționează în cazul căror tipuri de arboreta sunt admise *„tăierile rase”*. **6 puncte**

4. Precizează condițiile în care se realizează *„tăierile rase”*. **6 puncte**

5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, de ce textul se încadrează în stilul functional juridic-administrativ. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă omul în condițiile lumii moderne trebuie sau nu să-şi asume rolul de a proteja mediul, bazându-te atât pe informațiile din textul citat, cât şi pe experiența culturală şi personală. **20 de puncte**

Subiectul al II-lea (10puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind relația dintre ideea poetică şi mijloacele artistice:

În oraşu-n care plouã de trei ori pe sãptãmânã
Orãşenii, pe trotuare,
Merg ținându-se de mânã,
Şi-n oraşu-n care plouã de trei ori pe sãptãmânã,
De sub vechile umbrele, ce suspinã
Şi se-ndoaie,
Umede de-atâta ploaie,
Orãşenii pe trotuare
Par pãpuşi automate, date jos din galantare.

În oraşu-n care plouã de trei ori pe sãptãmânã
Nu rãsunã pe trotuare
Decât paşii celor care merg ținându-se de mânã,
Numărând
În gând
Cadența picãturilor de ploaie,
Ce coboarã din umbrele,
Din burlane
Şi din cer. [...]

(Ion Minulescu, *Acuarelă*)

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *condiția femeii* într-un roman studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-o tipologie, într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj semnificative pentru romanul studiat (acțiune, conflict, secvențe narative, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narative, perspectiva narativă, registre stilistice, limbaj etc.);
- evidențierea condiției femeii, reflectată în textul narativ ales, prin referire la două scene / situații semnificative pentru aceasta.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 48

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Bădie Mihai,

Slavă Domnului c-am primit veşti de la tine!

Eu te credeam mort şi mă luam de dor cu amintirile când eraţi în jurul meu, tu, Augură cel blestemat, Conta şi alţii, cari acum vă fuduliţi prin căpitală, alături cu ciocoii mânca-i-ar câinii, că sunt fiii lui Scaraoţchi, şi pe voi, norocul şi binele.

De ce laşi pe Veronica să se zbuciume? Te-am aşteptat de Crăciun să vii, dar...beşteleu, feşteleu, că nu pot striga văleu, şi cuvântul s-a dus ca fumul în sus, şi de venit n-ai mai venit...Aferim...Dar noi, adică Ienăchescu, Răceanu şi alţi muşterii, pentru mâncărică şi băuturică bună am tras un bairam de cel turcesc, cu vin grecesc de la Amira.

Apoi, ne-am dus cu sania afară din oraş, şi acolo pune-te din nou masă! A doua zi, la fel; de-abia a treia zi ne-am zburătăcit, ca vrăbiile, fiecare pe la vatra lui.

Acum stau lângă horn cu pisicile mele şi mai pun rânduială în cele însemnări.

Tu, te certi cu politicienii prin ***Timpul****; ce-ai păţit de te-ai făcut aşa războinic?*

Sănătate şi voie bună,
Ionică

(Cătălin Cioabă, *Mărturii despre Eminescu - Povestea unei vieţi spusă de contemporani*)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Explică semnificaţia în context a expresiei *„mai pun rânduială în cele însemnări”*. **6 puncte**
2. Precizează cine sunt destinatarul şi expeditorul scrisorii. **6 puncte**
3. Menţionează ce anume îi reproşează autorul destinatarului scrisorii. **6 puncte**
4. Prezintă, folosind informaţiile din text, care sunt sentimentele expeditorului acestei scrisori. **6 puncte**
5. Comentează, în 30-50 de cuvinte, atitudinea autorului în finalul scrisorii: *„Tu, te certi cu politicienii prin* ***Timpul****; ce-ai păţit de te-ai făcut aşa războinic?”* **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre rolul scrisorilor în înțelegerea personalității unui scriitor, bazându-te atât pe informațiile din textul citat, cât și pe experiența culturală și personală.
20 de puncte

Subiectul al II-lea (10puncte)

Comentează semnificațiile textului, în minimum 50 de cuvinte, evidențiind două trăsături ale lirismului subiectiv:

Departe sunt de tine şi singur lângă foc,
Petrec în minte viața-mi lipsită de noroc.
Optzeci de ani îmi pare în lume c-am trăit,
Că sunt bătrân ca iarna, că tu vei fi murit.
Aducerile-aminte pe suflet cad în picuri,
Redeşteptând în față-mi trecutele nimicuri;
Cu degetele-i vântul loveşte în fereşti,
Se toarce-n gându-mi firul duioaselor poveşti,
Ş-atuncea dinainte-mi prin ceață parcă treci,
Cu ochii mari în lacrimi, cu mâni subțiri şi reci(...)

(Mihai Eminescu, *Departe sunt de tine...*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *relația dintre incipit şi final* într-un *text narativ* studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- Prezentarea a două elemente de structură, de compoziție şi limbaj semnificative pentru textul narativ studiat (temă, acțiune, conflict, secvențe narative, relații temporale şi spațiale, tehnici narative, perspectiva narativă, registre stilistice, limbaj etc.);
- ilustrarea elementelor specifice incipitului, prin referire la textul narativ ales;
- comentarea particularităților de construcție a finalului în textul narativ ales.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 49

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Eminescu a fost pregătit sub toate raporturile a croi drum nou în literatura românilor. Niciodată nu s-a văzut la noi un temperament de artist completat de o cultură aşa de vastă şi de-o originalitate atât de puternică. În poezia noastră dulceagă, lină şi fără adâncime, versul lui Eminescu răsare într-un relief izbitor. Simţi îndată că ai de-a face cu un reformator. Primele lui poezii sunt un strigăt de neliniște, de revoltă artistică. E o necunoscută vibrare de gândire şi de sentiment. Altă limbă, altă viaţă, cuvintele lui au suflet, mişcare, culoare, formă, fiecare epitet este o explozie de lumină. Ce vigoare extraordinară şi ce frumuseți ritmice neaşteptate, neatinse încă până la el!

Eminescu citea în original pe clasicii antici, ş-avea o evlavioasă admiraţie pentru operele lor mari, liniştite, perfecte. „Când mi-i capul greu şi ameţit", ne spunea el odată, „o pagină din Sofocle mă înseninează".

(Alexandru Vlahuţă, *Amintiri despre Mihai Eminescu*, 1889)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Explică semnificația expresiei *„a croi drum nou în literatura românilor"*, din text. **6 puncte**
2. Indică două calități ale versului eminescian, în aprecierea autorului. **6 puncte**
3. Menţionează două trăsături ale portretului moral, aşa cum se desprind din evocarea lui Eminescu. **6 puncte**
4. Prezintă ce aspecte sunt criticate din poezia românească de până la Eminescu, folosind informațiile din tect. **6 puncte**
5. Comentează, în 30-50 de cuvinte, următoarea secvență din text: *„Altă limbă, altă viaţă, cuvintele lui au suflet, mişcare, culoare, formă, fiecare epitet este o explozie de lumină."* **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă eşti de acord sau nu cu ideea că arta are rol de catharsis (purificare), bazându-te atât pe informațiile din textul citat, cât şi pe experiența culturală şi personală. **20 de puncte**

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea (10puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, un punct de vedere cu privire la semnificațiile textului, evidențiind mesajul poetic:

Ceas tainic, bătăile tale egale
Ca vâsle lovite pe mări
Mă duc din uitări în uitări
Spre mine, agale.
Copilul revine în casele sale,
Şi vremea cu vechi îmbătări
Îmi cheamă trecutul în țări
De-acuma natale.
Ceas tainic, mi-aşez sub umbrarele tale
Şi zile trăite, şi zări.
Redă-mi din schimbări în schimbări
Un suflet de zale.

(Ion Pillat, *Ceas tainic*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *condiția țăranului* într-un text narativ studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-o tipologie, într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție şi limbaj semnificative pentru textul narativ studiat (acțiune, conflict, secvențe narative, relații temporale şi spațiale, incipit, final, tehnici narative, perspectiva narativă, registre stilistice, limbaj etc.);
- evidențierea condiției țăranului, reflectată în textul narativ ales, prin referire la două scene / situații semnificative pentru aceasta.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 50

Subiectul I (50 de puncte)

Citeşte următorul fragment:

Precum nu toţi sunt înzestraţi cu darul de a-şi da seama de frumuseţile naturii, nu toţi sunt susceptibili a se înălţa în regiunile poeziei pure, şi fiindcă fondul ce le este înfăţişat de unii privilegiaţi este mai presus de priceperea şi de simţirea lor vulgară, tăgăduiesc existenţa acelui fond ca şi cum ar putea să se producă o singură formă, oricare ar fi ea, fără să fie întemeiată pe un anumit fond.

Poezia nu este ce crede obştea, căci ea nu este nicio declaraţiune de dragoste, niciun episod al unei vieţi pus în versuri când mai bune când mai rele, nicio sforăire patriotică cu Tisa, cu Nistru şi cu Traian, nici decepţionism social, de împrumut sau nu, nici teză filozofică sau ştiinţifică, nicio nomenclatură botanică, ori mineralogică şi nici nuvelă sau articol de ziar.

Fiică a entuziasmului pentru tot ce este frumos, cerul albastru presărat cu lacrimi de safir şi diamant, îi este mantia regală. Inima ei este sensaţiune delicată dar adâncă şi continuă.

Într-un cuvânt a cugeta nu este a fi poet. Este a fi cugetător. A fi poet este a simţi.

Reprezentarea acestei simţiri prin un mod de exprimare special, – acel al imaginei, al coloarei şi al armoniei, – este singura şi adevărata poezie.

(Alexandru Macedonski, *Liga ortodoxă – Supliment literar*, an.I, nr.3, 1896)

A.Scrie pe foaia de examen, în enunţuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerinţe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul din text al sintagmei *„sforăire patriotică”*. **6 puncte**
2. Indică verbul specific poeziei, aşa cum apare în text. **6 puncte**
3. Menţionează cele două categorii de oameni la care face referire autorul în primul paragraf. **6 puncte**
4. Precizează care este punctul de vedere al autorului despre universul poeziei. **6 puncte**
5. Comentează, în 30-50 de cuvinte, semnificaţia secvenţei *„Reprezentarea acestei simţiri prin un mod de exprimare special, – acel al imaginei, al coloarei şi al armoniei, – este singura şi adevărata poezie”*. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi de ce poezia este atât de diferită de orice altă formă de comunicare, bazându-te atât pe informațiile din textul citat, cât și pe experiența culturală și personală.

20 de puncte

Subiectul al II-lea (10puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului, evidențiind două elemente de expresivitate:

Când cu gene ostenite seara suflu 'n lumânare
Doar ceasornicul urmează lung-a timpului cărare
Căci perdelele 'ntr-o parte când le dai și în odae
Luna dulce își revarsă voluptoasa ei văpae,
Ea din noaptea amintirii o vecie 'ntreagă scoate
De dureri pe care însă le simțim ca 'n vis pe toate.
Lună tu stăpâna mării pe a lumei boltă luneci
Și gândirilor dând viață suferințele întuneci!

(Mihai Eminescu, *Scrisoarea I*)

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *condiția intelectualului* într-un text narativ studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-o tipologie, într-un curent cultural/ literar, într-o perioadă sau orientare tematică;
- prezentarea a două elemente de structură, de compoziție și limbaj semnificative pentru textul narativ studiat (acțiune, conflict, secvențe narative, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narative, perspectiva narativă, registre stilistice, limbaj etc.);
- evidențierea condiției intelectualului, reflectată în textul narativ ales, prin referire la două scene / situații semnificative pentru aceasta.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

REZOLVAREA MODELELOR PROPUSE

Modelul nr. 1

Subiectul I

A.

1. Spiru Haret, profesor de matematică şi apoi ministru al Învăţământului, a fost un autentic reformator al învăţământului românesc, plasând liceele şi universităţile din România pe primele locuri în Europa începutului de secol XX.
2. Începând cu 3 august 1948 a fost pusă în aplicare reforma învăţământului care impunea copierea deplină a modelului şcolar sovietic.
3. Acest manual de istorie anula orice adevăr istoric, tot ce existase înainte de comunism era criticat cu asprime. Istoria României devenise o simplă anexă a istoriei URSS.
4. Unele schimbări au fost: scoaterea oricăror limbi străine din şcoală şi înlocuirea cu limba rusă, ca materie obligatorie; apariţia manualelor unice, publicate de stat, care prezentau versiunea oficială a adevărului în toate disciplinele; şcoala după model francez şi german a fost înlocuită cu şcoală de tip nou ce trebuia să producă oameni de tip nou.
5. Secvenţa scoate în evidenţă contextul cultural impus de comunişti. Învăţătorii sau profesorii deveneau clienţi ai sistemului, întrucât erau obligaţi să repete la clasă propaganda partidului comunist. Prin apariţia manualelor şcolare unice care prezentau versiunea oficială a adevărului, se încerca o uniformizare la toate nivelurile culturii, iar cei care încercau să se revolte împotriva sistemului erau aspru pedepsiţi. Totuşi, mereu au existat învăţători şi profesori care nu şi-au uitat menirea şi au realizat un învăţământ de calitate.

B.

Se ştie că istoria reprezintă o temelie importantă în viaţa oricărui individ. Ea reprezintă o oglindă care reflectă trecutul naţiunilor. În opinia mea, cunoaşterea istoriei este necesară, întrucât conferă sentimentul siguranţei noastre în timp şi spaţiu, al continuităţii fiinţei umane.

În primul rând, istoria ne ancorează corect în actualitate întrucât reprezintă rezultatul experienţelor acumulate în trecut. Prezentul este legat de trecut şi de aceea istoria constituie un avertisment, dar şi o îndrumare. Sentimentul legăturii dintre prezent şi trecut ne ajută să învăţăm şi să dobândim experienţă din trecut. Totodată, istoria este cauză şi efect, exprimă ceea ce suntem şi de ce suntem. De exemplu, cunoscând trecutul învăţământului românesc putem avea o înţelegere mai clară a fenomenelor care au contribuit negativ la cultura noastră; astfel cunoscând adevărata cauză, putem veni cu soluţii viabile ca să reparăm ceea ce s-a stricat anterior.

În al doilea rând, istoria este esențială în conturarea, în structurarea unei națiuni, alături de limbă, tradiții, obiceiuri și religie. Studiind-o, ajungem să realizăm cine suntem cu adevărat, de unde am plecat și cum am ajuns în prezent. Având funcția de depozitar al victoriilor și succeselor unui popor, ne putem inspira din trecut pentru a ne clădi un viitor cât mai luminos. De exemplu, tinerii ar trebui să cunoască cât mai multe despre perioada comunistă; astfel vor observa reminiscențele acestei perioade nefaste din istoria noastră națională, iar atunci când vor avea putere de decizie în societate, vor fi pregătiți să nu repete greșelile făcute cu jumătate de secol în urmă.

În concluzie, un popor progresează și prin conservarea valorilor și a trecutului său și este necesar să cunoaștem aceste lucruri pentru a ne cunoaște mai bine pe noi înșine. Această cunoaștere are un rol hotărâtor în formarea tinerilor de azi.

Subiectul al II-lea

Verbele la timpul imperfect („*dădeam*", „*făceam*", „*știam*", „*erau*") arată o acțiune desfășurată de-a lungul unei perioade de timp trecute, simultană cu altă acțiune trecută; de aceea, imperfectul este timpul narațiunii și rememorării. Întâlnirea cu domnișoara Ilinca a rămas viu întipărită în mintea personajului-narator, astfel că imaginea întâlnirii se prelungește până în prezent, când naratorul este la fel de surprins de frumusețea și gingășia fetei.

Subiectul al III-lea

Poemul filozofic *Luceafărul* a fost publicat în *Almanahul Societății Social-Literare „România Jună"* din Viena, în aprilie 1883, apoi reluat în revista *Convorbiri literare* din august 1883. **Două trăsături ale romantismului** care se regăsesc în poezie sunt inspirația din folclor și combinarea genurilor și speciilor literare. Principala sursă de inspirație este basmul popular românesc *Fata în grădina de aur*. Eminescu modifică finalul basmului deoarece nu i se pare răzbunarea potrivită cu superioritatea ființei nemuritoare. Astfel, nu se schimbă doar povestea ci și tema, poemul transformându-se într-o meditație asupra condiției geniului. De asemenea, în primul tablou sunt prelucrate elemente ale mitului Zburătorului, în descrierea celor două ipostaze ale omului de geniu, angelică și demonică. Un alt element specific romantismului este reunirea elementelor din toate cele trei genuri literare: liric, epic și dramatic. Elementele epice sunt prezența "personajelor", construcția gradată a poveștii, formula de introducere specifică basmului, elementele dramatice dialogul și formulele specifice de adresare. Totuși *Luceafărul* este un poem liric deoarece schema epică este doar cadrul, întâmplările și personajele sunt de fapt simboluri. Alături de amestecul genurilor literare, se observă și o interferență a speciilor: elegie, meditație, idilă și pastel.

Scanned with OKEN Scanner

Poemul este o alegorie pe **tema** romantică a condiției geniului în lume, dar și o meditație asupra condiției umane duale, omul fiind supus unui destin pe care vrea să-l depășească. Cea mai importantă secvență în conturarea temei este finalul în care poetul subliniază atitudinea omului de geniu care nu se răzbună pe cei doi îndrăgostiți ci se resemnează după ce obține cunoașterea absolută prin experiența iubirii. De asemenea, trebuie precizată atitudinea fetei de împărat din tabloul I, când nu poate accepta propunerile ființei superioare deoarece acestea reprezintă necunoscutul pe care ființa inferioară, limitată, nu îl poate percepe.

Luceafărul este un poem de 98 de strofe, organizat în patru tablouri și este structurat pe două planuri antitetice: *universal – cosmic, uman - terestru.*

Tabloul întâi este construit pe interferența dintre cele două planuri și prezintă povestea de dragoste între două ființe care aparțin de lumi diferite. **Incipitul** poemului se află sub semnul basmului. Formula *„A fost odată ca-n poveşti / A fost ca niciodată"* atrage atenția cititorului asupra sensului alegoric. Timpul este unul mitic în care își face apariția fata de împărat. Portretul ei, realizat după modelul popular, este sintetizat de epitetul *„o prea frumoasă fată"*, punându-se accentul pe unicitate și puritate.

Descrierea peisajului este de factură romantică: fata de împărat se află într-un castel situat pe malul mării, legătura dintre cei doi stabilindu-se într-un spațiu al interferenței dintre cele două lumi, la fereastră. Deși îl invocă pe Luceafăr în visele ei, ea reprezintă omul comun incapabil de a-și depăși condiția. Transcendența se produce în lumea somnului, spațiu prin definiție compensatoriu. Fata de împărat aspiră spre absolut, dar și geniul simte nevoia compensatorie a materialității. Ființa superioară este cea care vrea să își modifice condiția, nu ființa comună. Pentru a putea să se facă înțeles și iubit, Luceafărul este nevoit să ia chip uman. Dar cele două metemorfozări păstrează elementele nemuririi, iar fata constată că este *„un mort frumos cu ochii vii"*. Nici ipostaza angelică, nici cea demonică nu au viață, prima o îngheață, a doua o arde, astfel fata de împărat se sperie și îl roagă să facă un sacrificiu suprem și anume să renunțe la nemurire. În descrierea celor două ipostaze ale astrului, care se află în **relație de** opoziție, se regăsește motivul zburătorului din folclorul românesc. Celor două chemări ale fetei, îi corespund chemările lui: el îi oferă împărăția cerului sau pe cea a adâncului mării, spații incompatibile cu viața, cu natura ființei umane, dar care i-ar asigura nemurirea. Superioritatea geniului reiese și din sacrificiul pe care e dispus să îl facă: dacă omul comun nu se poate înălța la condiția nemuritoare, Luceafărul este capabil să coboare la condiția de muritor.

Tabloul al doileadescrie iubirea dintre Cătălin și Cătălina și aparține doar planului uman-terestru. Atmosfera este una familiară, dialogul dintre cei doi nu are nimic din tonul solemn cu care fata se adresa Luceafărului. Este o altă ipostază a iubirii, opusă celei ideale. Fata de împărat își pierde unicitatea, căpătând un nume. Asemănarea numelor sugerează apartenența la aceeași categorie, a omului comun. Cunoscând iubirea alături de o ființă la fel ca ea, își dă seama de

Scanned with OKEN Scanner

imposibilitatea atingerii idealului alături de Luceafăr. Cătălin e împlinirea ei diurnă, în timp ce Luceafărul rămâne visul ei nocturn, transcendent. Chiar dacă acceptă iubirea pământeană, Cătălina aspiră încă la iubirea ideală pentru Luceafăr.

Tabloul al treileaprezintă călătoria interstelară a lui Hyperion către Demiurg pentru a-l ruga să îi anuleze nemurirea. Locul unde vrea să ajungă este locul originii universului. Această călătorie a cunoaşterii presupune întoarcerea într-un spaţiu atemporal. Prin dialogul dintre Demiurg şi Hyperion se subliniază şi mai mult diferenţa dintre cele două lumi. Creatorul îl supune unei lecţii de înţelepciune şi îi expune adevărul distanţei dintre veşnicie şi moarte. Oamenii au doar *"stele cu noroc"*,în timp ce fiinţele superioare nu cunosc noţiunile de timp şi moarte. Muritorii nu-şi pot determina propriul destin, se bazează pe noroc şi sunt supuşi dorinţei oarbe de a trăi. Omul de geniu, în schimb, este capabil de a împlini idealuri înalte, se află dincolo de timp şi spaţiu, dincolo de ordinea firească a lumii. Demiurgul nu îi poate da lui Hyperion moartea pentru că şi-ar nega creaţia, s-ar nega pe sine. Ca să fie altceva, Luceafărul ar trebui să se nască din nou, dar el s-a născut o dată cu lumea şi dispariţia sa ar crea haos. Menirea Luceafărului este alta şi a fost stabilită încă de la crearea lumii. Demiurgul îi oferă trei tipuri de puteri pentru a-l convinge pe Hyperion să rămână în lumea sa: puterea cuvântului, a creaţiei, puterea orfică, aceea de a schimba universul prin intermediul muzicii, şi puterea regală, aceea de a fi stăpânul întregii lumi. Argumentul care îi schimbă însă dorinţa Luceafărului este momentul în care i se arată iubirea pământeană pe care o ales-o fata de împărat.

Ultimul tablou cuprinde povestea fericirii omului prin iubire, dar şi revelaţia Luceafărului asupra diferenţelor dintre cele două lumi. Primele imagini descriu un cadru natural specific idilelor eminesciene în care se împlineşte iubirea. Perspectiva asupra iubirii dintre cei doi muritori nu mai este una ironică, ea se transformă într-un element salvator, punându-se accentul pe unicitatea ei. Este însă şi momentul în care Cătălina realizează efemeritatea clipei de fericire şi îl roagă pe Luceafăr să le fie *„stea cu noroc"*. Acum se produce şi despărţirea definitivă dintre cele două lumi: omul comun trăieşte în *„cercul strâmt"* al clipei, incapabil de a-şi controla *„norocul"*,în timp ce geniul îşi este suficient sieşi. Geniul ajunge în **final** să îşi dea seama de micimea lumii pentru care vroia să renunţe la nemurire şi adoptă atitudinea specifică: resemnarea, izolarea şi singurătatea, dispreţul pentru incapacitatea oamenilor de a-şi depăşi condiţia: *„Trăind în cercul vostru strâmt / Norocul vă petrece, / Ci eu în lumea mea mă simt / Nemuritor şi rece"*.

Strofele finale se află în strânsă legătură cu incipitul poemului, deoarece ele exprimă dramatismul omului de geniu care constată că împlinirea prin iubire este imposibilă, fiind nevoit la rândul lui să-şi accepte condiţia şi să-şi asume destinul, eternitatea. Omul comun este incapabil să-şi depăşească limitele, iar omul de geniu manifestă dispreţ faţă de această limitare.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 2

Subiectul I

A.

1. Actrița considera „crudă" limba spaniolă, întrucât nu apucase să o învețe bine, nu o simțea familiară, astfel încât să se exprime liber în această limbă străină.
2. În cinema, Clara Vodă a devenit renumită odată cu rolul din *„Eu când vreau să fluier, fluier"*, lungmetrajul de debut al regizorului Florin Şerban.
3. Pelicula a fost filmată în Spania, România şi India.
4. Filmând în trei țări atât de diferite, Spania, România şi India actrița a intrat în contact cu „amestecul ăsta de oameni, limbi diferite, culori, obiceiuri, mirosuri, senzații" care au creat un univers fantastic, o experiență unică.
5. Orice actor, ca de altfel orice artist, îşi doreşte o recunoaştere a talentului său, atât în țara de origine, cât şi în afara granițelor acesteia. Clara Vodă a fost remarcată în cadrul Festivalului de la Berlin în 2010 de către regizorul spaniol Chema Rodriguez datorită talentului său. Din acel moment, lucrurile au decurs firesc: regizorul cu un alt producător au venit în România, au luat legătura cu actrița şi au căzut de acord să filmeze „Anochece". Astfel, Clara Vodă a devenit o actriță cunoscută pe plan internațional, fiind remarcată prin talentul său, şi nu prin alte intervenții, cum se mai întâmplă.

B.

Într-o lume globalizată, cunoaşterea cât mai multor limbi străine poate fi o condiție de integrare la nivel social şi profesional şi poate deschide noi orizonturi culturale. În opinia mea, învățarea unei limbi străine contribuie la dezvoltarea personală a fiecărui individ.

În primul rând, cunoaşterea în rândul adolescenților a uneia sau a mai multor limbi străine reprezintă oportunitatea acestora de a accede la diverse programe educaționale sau profesionale care pot apărea în alte țări. Perspectivele sunt mai multe atunci când ştii foarte bine măcar o limbă de circulație internațională. Un exemplu foarte bun în cest sens este chiar actrița Clara Vodă. Chiar dacă nu cunoştea limba spaniolă, ea a fost dispusă să o învețe foarte repede, astfel încât să fie implicată într-un proiect care a contribuit decisiv la dezvoltarea sa profesională.

În al doilea rând, limbile străine deschid noi perspective asupra lumii, facilitând accesul la obiceiuri, tradiții, mentalități. Fiecare om poate găsi în sine motivația de a învăța ceva noi, care îi va schimba existența. Prin stăpânirea diverselor limbi străine la un nivel avansat, ai acces la cultura altor țări. De exemplu, Clara Vodă, acceptând provocarea de a învăța o limbă străină, a intrat în contact cu oameni diferiți, „culori, obiceiuri, mirosuri şi senzații", trăind astfel o experiență unică.

Scanned with OKEN Scanner

În concluzie, învățarea unei limbi străine este benefică pentru oricine, deschizând oportunități pe plan profesional, dar și contribuind în mod esențial la îmbogățirea noastră sufletească.

Subiectul al II-lea

Textul dat este o elegie, după cum sugerează și titlul: *Frunzele – Elegie de toamnă*. Starea elegiacă este definită prin durere sufletească și teamă, redate aici prin folosirea verbelor la imperativ *„fereşte-mă”*, dar și prin refuzul eului liric de a discuta despre ceea ce simte. O altă caracteristică care definește starea elegiacă este sentimentul de regret sugerat de poet prin refuzul de a privi afară *„Mai bine lasă-mă să-nchid fereastra,/ Să nu văd frunzele cum cad din ram”*, refuzul de a înfrunta realitatea. Este regretul eului liric față de trecerea timpului, asociată cu succesiunea anotimpurilor. Ultimul vers al poeziei incită cititorul să caute motivul pentru care *„mă înspăimântă frunzele”*; eul liric nu simte teamă față de frunze, ca obiect, ci față de ceea ce simbolizează ele: trecerea timpului.

Subiectul al III-lea

Basmul cult *Povestea lui Harap-Alb* a fost publicat în revista *Convorbiri literare* în 1 august 1877. Deși copiază modelul popular, imitând relația de comunicare dintre povestitor și ascultători, textul este scris și definitiv stabilit, având un autor ce poate fi identificat. Narațiunease face la persoana a III-a, dar nu are un caracter obiectiv, deoarece naratorul omniscient intervine prin comentarii și reflecții, astfel creându-se acea legătură afectivă dintre el și cititor.Modul de a povesti al lui Creangă se caracterizează prin: ritmul rapid al povestirii care rezultă din eliminarea explicațiilor generale, a digresiunilor, a descrierilor etc., individualizarea acțiunilor și a personajelor prin amănunte care particularizează și prin dramatizarea acțiunii prin dialog, oralitate și umor. O altă particularitate a basmului cult este construcția personajului principal care nu are trăsături supranaturale, fiind individualizat prin faptele sale care il încadrează în tipologia eroului pozitiv.

Tema basmului, împrumutată din basmul popular, este triumful binelui asupra răului. Două secvențe importante pentru conturarea temei sunt secvența în care fiul de crai este păcălit de Spân și se realizează schimbarea identității celor doi eroi și finalul în care ordinea este restabilită. Schimbarea identității reale, aceea de fiu de crai, cu cea aparentă, cea de slugă, se observă și din semnificația numelui pe care eroul îl primește de la Spân. Contrastul dintre substantivul „harap” ce înseamnă rob țigan, și adejectivul „alb” subliniază falsa identitate a

Scanned with OKEN Scanner

fiului de crai. De asemenea, basmul are caracter de bildungsroman, prezentând procesul de maturizare al eroului pozitiv.

Acțiunea este încadrată cu ajutorul unor **formule specifice**, a căror funcție este de a avertiza asupra caracterului fabulos al povestirii. **Incipitul** stabilește **timpul și spațiul** în care se desfășoară acțiunea, dar acestea nu au coordonate reale ci vagi, imaginare: *„Amu cică era odată într-o țară un crai care avea trei feciori."* Reperele spațiale sugerează dificultatea aventurii eroului, care trebuie să călătorească de la un capăt al lumii la celălalt, simbolizând trecerea de la imaturitate la maturitate. Formula de început se află în strânsă legătură cu formula finală: *„Și a ținut veselia ani întregi, și acum mai ține încă. Cine se duce acolo bea și mănâncă. Iar pe la noi, cine are bani bea și mănâncă, iară cine nu, se uită și rabdă."* Cele două formule marchează intrarea și ieșirea din fabulos. Deși sunt specifice lumii fantastice a basmului, cele două convenții suportă transformările autorului: formula inițială este atribuită altcuiva prin adverbul *„cică"*, iar cea finală conține o reflecție asupra realității sociale, care nu apare în basmul popular.

Scrisoarea primită de la împăratul Verde, care are nevoie de moștenitori deoarece are numai fete este elementul care declanșează situația inițialăși determină plecarea celui mai demn dintre fiii craiului în călătorie. Prima probăla care este supus eroul este înfrângerea ursului (a tatălui deghizat în urs) care se află sub podul ce desparte împărăția de lumea necunoscută. Trecerea podului este urmată de rătăcirea în pădurea-labirint. Pentru că este încă imatur, încalcă sfaturile date de tatăl său și la a treia apariție a Spânului se lasă păcălit de acesta și îl angajează ca slugă pentru a-l călăuzi în acest tărâm neprimitor. Momentul întâlnirii cu Spânul declanșează **conflictul principal și exterior** al basmului, care își va găsi rezolvarea doar în final. Eroul se lasă păcălit și acceptă să coboare în fântână pentru a se răcori. Coborârea îi oferă eroului nu numai un alt nume, dar și o altă identitate, cea de slugă. Personajul negativ capătă și el o nouă identitate, aceea de fiu de crai. Pentru a se putea continua procesul de inițiere, Harap-Alb este supus de către Spân la trei probe:aducerea sălățilordin Grădina Ursului, aducerea pielii cu pietre prețioase a cerbului și aducerea fetei împăratului Roș pentru a fi soția Spânului. Probele vor fi trecute cu ajutorul personajelor care au rol de adjuvanțideoarece aceștia au puteri supranaturale. Primele două probele trece cu ajutorul Sfintei Duminici, care îi oferă sfaturi și obiecte obiecte magice care să-l ajute în misiunea sa. A treia probă, cea mai complexă dintre toate, presupune un alt set de probe și necesită mai multe ajutoare. Drumul spre împăratul Roș îi va aduce lui Harap-Alb o serie de prieteni cu puteri supranaturale fără ajutorul cărora nu ar fi posibilă îndeplinirea misiunii: crăiasa furnicilor și căiasa albinelor și cei cinci năzdrăvani: Gerilă, Flămânzilă, Setilă, Ochilă și Păsări-Lăți-Lungilă.Împăratul Roș le oferă găzduire într-o casă de aramă, probă de care grupul de prieteni trece datorită lui Gerilă. Proba focului constă în înnoptarea în această casă menită să le aducă pieirea, sub care se află un foc din 24 de stânjeni de lemne. Gerilă răcește casa și astfel scapă cu viață. Proba mâncării și a

Scanned with OKEN Scanner

băuturii nu este mai prejos decât prima: peţitorii trebuie să consume *„12 harabale cu pâine, 12 ialoviţe fripte şi 12 buţi pline cu vin din cel hrănit"*. Proba va fi dusă la îndeplinire de către Flămânzilă şi Setilă. Urmează alegerea macului de nisip care se realizează cu ajutorul furnicilor. Păzirea fetei împăratului transformată în pasăre este a patra probă, care pune la încercare atât îndemânarea lui Ochilă care o vede când se ascunde după lună, cât şi îndemânarea lui Păsări-Lăţi-Lungilă care se întinde şi o prinde. Următoarea probă este specifică basmului popular şi constă în ghicitul fetei dintre două fete identice, şi va fi rezolvată cu ajutorul albinelor. Fata de împărat impune o ultimă probă: calul lui Harap-Alb şi turturica ei trebuie să aducă *„trei smicele de măr dulce şi apă vie şi apă moartă."* Calul obţine obiectele magice prin vicleşug, furându-le de la turturică şi astfel fata împăratului Roş este obligată să-l însoţească pe Harap-Alb la curtea împăratului Verde. Această călătorie reprezintă o nouă probă pentru erou, deoarece trebuie să-şi respecte jurământul faţă de Spân deşi se îndrăgosteşte de fată. El nu îi mărturiseşte reala sa identitate, dar având puteri magice, ea ştie care este adevărul.

Punctul culminantal basmului constă în demascarea de către fata împăratului Roş a Spânului şi restabilirea adevărului. Dar, conform jurământului, Harap-Alb trebuie mai întâi să moară şi apoi să învie pentru a se elibera de cuvântul dat. Spânul îl acuză că şi-a încălcat jurământul şi îi taie capul. În felul acesta îl dezleagă de jurământ, iar în momentul în care iniţierea se încheie Spânul este pedepsit. Calul este cel care face dreptate şi distruge forţele răului, aruncându-l pe Spân din înaltul cerului. Decapitarea lui Harap-Alb este una simbolică, având un rol purificator şi simbolizează iniţierea lui totală. Este înviat de fata împăratului Roş cu ajutorul smicelelor de măr şi a apei vii şi a apei moarte, care sunt de asemenea obiecte magice. Eroul îşi recapătă statutul social şi adevărata identitate, dă dovadă că s-a maturizat şi primeşte drept recompensă împărăţia şi pe fata împăratului Roş. Nunta şi obţinerea statutului de împărat confirmă maturizarea acestuia. Deznodământulconstă în răsplată pe care o primeşte eroul, dar şi în faptul că se restabileşte echilibrul din lumea basmului prin găsirea unui moştenitor pentru împăratul Verde.

Viziunea originală a acestui basm constă în felul în care autorul prezintă clasica temă a confruntării dintre bine şi rău. Eroul salvator poate fi, sugerează Creangă, oricine, chiar şi un *„boboc"* naiv, atâta timp cât perseverează pe calea binelui, va fi mereu ajutat să îl împlinească. Nobleţea şi ticăloşia nu pot fi ascunse decât temporar. Ceea ce eşti iese în cele din urmă la iveală iar binele triumfă întotdeauna, spune basmul, care ne dă astfel o lecţie de moralitate.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 3

Subiectul I

A.

1. În textul dat, sintagma citată se referă diferitele activităţi prin care se intenţiona educarea poporului şi culturalizarea acestuia.
2. Iluminismul occidental se caracterizează prin manifestările lui antireligioase.
3. Iluminismul românesc s-a individualizat şi prin anumite exagerări lingvistice. Purismul latin a fost o consecinţă a promovării ideii potrivit căreia românii sunt doar descendenţii romanilor.
4. Particularităţile iluminismului în context românesc se reflectă în câteva trăsături ale naţiunii noastre: caracterul religios, patriotismul, militantismul.
5. Patru cărturari transilvăneni care s-au luptat pentru revigorarea interesului poporului pentru istoria naţională sunt: Inocenţiu Micu, Samuil Micu, Gheorghe Şincai, Petru Maior. Aceştia au înţeles că doar cunoaşterea istoriei reprezintă un mijloc de afirmare a românilor printre celelalate naţiuni.

B.

Iluminismul românesc, ideologie politică şi culturală ce a pătruns în Transilvania, Moldova şi Ţara Românească prin diferite filiere a evidenţiat necesitatea integrării culturale a naţiunii române în context european. Reprezentanţii mişcării au acordat de asemenea o atenţie deosebită luminării maselor - ca modalitate de afirmare politică şi latinităţii - ca mijloc de depăşire a complexelor istorice. De aceea, consider că această doctrină are, în spaţiul românesc, specificitatea ei.

În primul rând, noul curent de gândire are o dimensiune culturală şi filosofică. Animaţi de patriotism şi simţiind că au o misiune importantă, clericii „propovăduiesc" la sat importanţa educaţiei, tipăresc şi prefaţează cărţi, trezind interesul pentru cunoaşterea istoriei neamului.

În al doilea rând, argumentând continuitatea românilor în Transilvania şi susţinând teza latinităţii limbii române, corifeii Şcolii Ardelene contribuie decisiv la atingerea unor scopuri politice imediate. Inocenţiu Micu, Samuil Micu, Ion Molnar Piuariu, Gheorghe Şincai, Petru Maior, Gheorghe Lazăr, G. Bariţiu etc se luptă pentru ca românii să obţină drepturi egale cu ale celorlaltor popoare. Eu cred că prin acest activism şi militantism, iluminismul românesc îşi manifestă specificitatea, diferenţiindu-se de iluminismul european a cărui latură mai pronunţată este cea atidogmatică şi antireligioasă. De exemplu, cărturarii menţionaţi au fost semnatarii unui document important (Supplex Libellus Valachorum Transilvaniae). Acest memoriu vorbea despre redobândirea de către români a drepturilor istorice avute în perioada medievală şi despre reintegrarea românilor ca naţiune de drept în Transilvania.

Scanned with OKEN Scanner

În concluzie, iluminismul a făcut posibilă recunoaşterea naţiei române în context european. Efervescenţa idealurilor politice, orgoliul latinităţii, convingerea că accesul la cultură este salvator au definit această orientare, constituind o amprentă etnică proprie.

Subiectul al II-lea

Poemul *Nocturnă*are aspectul unui pastel modern, subiectivizat. Peisajul este modificat prin schematizarea elementelor sale, devenind un substitut pentru o stare de spirit. Planul exterior apropiat sau îndepărtat este esenţializat, redus la câteva detalii: grădina, banca, orizontul, greierele. Autorul recurge la elemente ale poeticii simboliste: corespondenţa între universul uman şi cel al naturii, sinestezia („*Clar de lună parfumat*") şi versul refren: „*Greierul zimţează noaptea cu nimic...* " În plus, atmosfera dezolantă, emoţiile nedefinite, puterea de sugestie a textului justifică apartenenţa acestuia la aceeaşi estetică.

Subiectul al III-lea (vezi şi modelele nr. 14, 27 şi 28)

Romanul *Baltagul* a fost publicat în anul 1930 şi este un roman realist şi simbolic în acelaşi timp, încadrându-se într-un tip aparte de realism, şi anume realismul mitic.

Vitoria Lipan, personajul principal al romanului, este o figură reprezentativă pentru lumea tradiţională prezentată în roman. La început, naratorul o descrie pe prispa casei sale, aducându-şi aminte de legenda pe care soţul ei obişnuia să o povestească la nunţi. Încremenirea şi privirea ei pierdută sugerează neliniştea ei interioară, dar i se conturează şi un portret fizic succint: *„Ochii ei căprii, în care parcă se răsfrângea lumina castanie a părului, erau duşi departe."* Îngrijorarea eroinei este cauzată de întârzierea mult prea mare a soţului ei care plecase la Dorna să cumpere oi. Portretul fizic îi pune în evidenţă şi frumuseţea: *„Nu mai era tânără, dar avea o frumuseţe neobişnuită în privire. Ochii îi străluceau ca-ntr-o uşoară ceaţă în dosul genelor lungi şi răsfrânte în cârligaşe."*

Portretul moral reiese mai ales din faptele şi gândurile eroinei, prin caracterizare directă. Fiind o femeie credincioasă şi cu frică de Dumnezeu, Vitoria merge la părintele Daniil Milieş pentru sfat şi refuză să creadă că soţul ei întârzie la petreceri atât de mult. Îngrijorarea ei ne subliniază dragostea puternică pe care i-o poartă soţului, în care are deplină încredere, motiv pentru care devine tot mai sigură că s-a întâmplat o nenorocire. Înaintea călătoriei săvârşeşte un ritual de purificare sufletească, ţine post negru, dăruieşte mănăstirii Bistriţa o icoană, o lasă pe Minodora, fiica ei, la mănăstire, îi comandă fiului ei un baltag nou pe care îl sfinţeşte.

Scanned with OKEN Scanner

Trăsăturile ei definitorii sunt inteligența și voința puternică, calități de care dă dovadă în călătoria pe care o face în căutarea lui Nechifor. Hotărâtă să afle adevărul și să răzbune moartea bărbatului ei, Vitoria se oprește în locurile unde poposise și Nechifor, respectă și onorează tradițiile și obiceiurile, participând la o „cumătrie" și la o nuntă. Superstițioasă, consideră că și acesta este un semn rău, pentru că mai întâi întâlnește botezul și apoi nunta. Cu discreție și inteligență, află în fiecare loc unde ajunge noi amănunte legate de soțul ei. Punând cap la cap cele aflate, cu o logică impecabilă, descoperă trupul lui Nechifor în râpa de sub Crucea Talienilor. Secvența în care îi pedepsește pe cei doi vinovați este semnificativă pentru relevarea inteligenței eroinei. Gheorghiță, precum și cei doi ciobani sunt surprinși de intuiția și de inteligența femeii, caracterizând-o în mod direct: *„Mama astacunoaște gândurile oamenilor, trebuie să fie fermecată..."*. După ce își împlinește datoria și reușește să facă dreptate, se întoarce la viața ei, fiind hotărâtă să-și asume noile responsabilități de femeie văduvă devenită cap de familie. Trăsăturile ei reies mai ales din faptele, vorbele și gândurile femeii, prin caracterizare indirectă. Dialogul și relațiile cu alte personaje ale romanului evidențiază, de asemenea, stăpânirea de sine, voința puternică și inteligența ieșită din comun ca trăsături definitorii.

Tema romanului este un element de compoziție semnificativ pentru construcția personajului deoarece se referă la drumul parcurs de Vitoria Lipan pentru aflarea adevărului despre moartea soțului ei, urmată de săvârșirea dreptății prin pedepsirea vinovaților.

Acțiunea debutează cu imaginea Vitoriei Lipan care își amintește de povestea pe care obișnuia să o spună Nechifor la petreceri. **Incipitul** descrie astfel o cosmogonie populară care pune în relație destinul individual al acestuia reprezentat de munteni, cu destinul altor neamuri. În cadrul poveștii cuvintele *„rânduială"* și *„semn"* sunt frecvent folosite, ele fiind considerate cuvintele-cheie ale romanului. Prin dispariția lui Nechifor Lipan, *„rânduiala"*, adică ordinea cosmică, a fost distrusă și nu poate fi restabilită decât prin găsirea acestuia și pedepsirea vinovaților. De asemenea, în această poveste se vorbește despre *"inima ușoară"* pe care o primesc muntenii de la Dumnezeu, care în construcția romanului este reprezentată de atitudinea personajului principal. Ca în orice roman realist, se poate remarca legătura dintre incipit și **final**, carerestabilește atât ordinea socială, cât și pe cea cosmică. Nechifor Lipan a fost răzbunat și reintrodus în ordinea cosmică prin ritualul de înmormântare, iar Vitoria trebuie să se întoarcă la viața ei, să aibă grijă de casă și de copiii ei, trecând peste această tragedie și datorită "darului" primit de la divinitate. La început, femeia este îngrijorată de întârzierea soțului care plecase cu oile la munte. Deși ceilalți încearcă să o liniștească, ea simte că s-a întâmplat ceva rău deoarece i se oferă mai multe „semne". Tragedia este anunțată de schimbarea stării naturii: brazii sunt mai negri, vremea se tulbură, cocoșul dă semne de plecare, iarna vine mai repede. Un

Scanned with OKEN Scanner

alt element care confirmă moartea lui Nechifor Lipan este visul care anunță și călătoria pe care trebuie să o facă în căutarea celui dispărut.

Intrigacuprinde frământările personajului principal, dar și pregătirile pe care le face pentru călătorie. Înaintea plecării, Vitoria se supune unui ritual de purificare: ține post negru douăsprezece vineri, merge împreună cu fiul ei la biserică pentru a se închina la sfânta Ana, vinde lucruri pentru a face rost de bani de drum, merge la Piatra-Neamț să consulte autoritățile, sfințește baltagul care îi va aparține lui Gheorghiță. Atitudinea ei față de lumea orașului este foarte importantă pentru tipul de mentalitate pe care îl reprezintă: ea nu are încredere în rânduiala din această lume și refuză scrierea unei jalbe către *„stăpânirea pământeană"*. După ce își găsește soțul, femeia își îndeplinește datoria, realizează ritualurile de înmormântare. Echilibrul existențial trebuie repus în drepturile sale prin încadrarea în ordinea cosmicăPrin înmormântare, Nechifor Lipan se reîntoarce în locul ce i se cuvine în acest univers arhaic. Punctul culminant al acțiunii descrie scena parastasului, unde Vitoria dezvăluie identitatea celor care i-au ucis soțul și ajută la pedepsirea vinovaților. Reconstituirea fidelă a scenei crimei surprinde pe toată lumea, chiar și pe ucigașii Ilie Cuțui și Calistrat Bogza. Primul își recunoaște vina, dar al doilea neagă și devine agresiv. Este lovit de Gheorghiță cu baltagul lui Nechifor și sfâșiat de câinele Lupu. Vitoria Lipan devine în final un personaj justițiar: legile nescrise ale demnității nu au fost respectate, ucigașii trebuie să plătească deoarece au încălcat normele morale ale colectivității. Bogza își recunoaște vina,își cere iertare, dar Vitoria îi răspunde foarte rece: *„Dumnezeu să te ierte."*, apoi pune la cale pomeniile viitoare pentru sufletul lui Nechifor Lipan, dar și drumul de întoarere spre casă împreună cu fiul ei și cu oile pe care le cumpărase Nechifor înainte să fie ucis.

Vitoria Lipan este un personaj reprezentativ pentru mentalitatea și lumea tradițională prezentată în roman, fiind înzestrată cu spirit justițiar, inteligență, luciditate, stăpânire de sine, devotament și neclintire în împlinirea tradițiilor și datinilor străvechi.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 4

Subiectul I

A.

1. În textul dat, secvența citată se referă la timiditatea învățăcelului în raport cu maestrul său. Manifestarea scripturală a acestei atitudini este subliniată prin recurența termenului „sfială".
2. Contextul redactării scrisorii este probabil unul afectiv, dată fiind legătura dintre discipol şi profesorul său, dar el este în plus marcat spațial şi temporal prin indicația paratextuală: *Bucureşti, 30 decembrie 1939.*
3. Formula de adresare *Iubite domnule profesor Alexandru Rosetti* conține apelativul *„iubite"* care denotă dragostea elevului pentru profesor, dar şi termenul reverențios *„domnule"* care exprimă respectul. Astfel, textul dobândeşte o tonalitate afectivă, registrul lexical dominant fiind totuşi cel formal, sobru.
4. Autorul scrisorii, Camil Baltazar, îi scrie profesorului pentru a-i face o serie de urări. În acelaşi timp, fostul elev îl gratulează pe profesorul său cu anumite observații privitoare atât la opera acestuia, cât şi la caracterul său admirabil.
5. Atitudinea expeditorului față de destinatarul scrisorii trădează devotamentul, respectul şi prețuirea tânărului față de mentorul său. Formula de încheiereconține şi o urare specifică sărbătorilor de iarnă, dar convenționalismul acesteia este depăşit prin structurile ce denotă afectivitatea.

B.

Legătura tipică dintre maestru şi ucenicul său se defineşte prin devoțiune, admirație şi dragoste, prin exercițiul empatiei şi al dialogului. De aceea, consider că, aşa cum reiese şi din scrisoarea lui Camil Baltasar către profesorul Alexandru Rosetti, tocmai aceste sentimente pe care elevul le încearcă în raport cu modelul său, atitudinea sa respectuoasă dublată de nevoia comunicării şi a împărtăşirii prieteniei, înțelegerea rolului de călăuză al celuilalt, exprimă specificul acestei relații.

În primul rând, această relație se fundamentează pe valori etice care exclud laudele exagerate şi ipocrite sau anumite interese.De exemplu, Camil Baltasar îl încredințează pe profesorul său,*„de sinceritatea şi dezinteresul ce stau la baza"* epistolei. Urările prilejuite de apropierea sărbătorilor se constituie pentru el în pretext pentru evocarea calităților îndrumătorului spiritual. Tânărul subliniază anumite trăsături morale exemplare ale acestuia dintre care se evidențiază modestia. Dascălul este caracterizat drept un om *„refractar felicitărilor şi elogiului"*, iar cuvintele ucenicului nu sunt vorbe meşteşugite şi măgulitoare, ci expresia unei prețuiri durabile.

În al doilea rând, orice discipol caută în modelul său nu doar un anumit fond uman şi o natură morală inspiratoare, ci şio oglindă a propriei interiorități. Întâlnirea cu opera maestrului este importantă. Ea converteşte la cultură, permite

Scanned with OKEN Scanner

dezvoltarea conştiinţei de sine şi oferă cheia evoluţiei. Camil Baltazar, de pildă, descrie cu entuziam impactul pe care creaţia şi activitatea literară a profesorului, pe care îl numeşte „factor cultural", îl au asupra sa: „nu mă pot opri totuşi să nu materializez în scris sincera mea admiraţie pentru bogăţia pluralã ce se desprinde din activitatatea dumneavoastră care, în ultimul an editorial - ce se întinde pe traiectul 1939-1940 - a atins o culme în acest sens." De altfel, eu cred că, aşa cum spunea Constantin Noica, profesorii nu transmit doar cunoştinţe, ci, mai ales stări, cele din urmă dând ritm devenirii spirituale a învăţăcelului.

În concluzie, relaţia maestru - discipol presupune posibilitatea dăruirii reciproce, o comuniune educaţională, dar şi afectivă, ce impune ieşirea din rolurile excesiv de formale. În contact cu opera maestrului, purtătoare de valenţe pedagogice, tânărul se iniţiază, iar iniţerea este influenţată şi de fascinaţia exercitată de personalitatea dascălului.

Subiectul al II-lea

Fragmentul citat face referire la condiţia femeii. Cellino se erijează într-un cunoscător al psihologiei acesteia şi analizează pe un ton depreciativ atât natura sufletească feminină, cât şi modul în care este trăită iubirea de către bărbaţi.

Structurarea specifică în acte şi scene, evidente în notaţiile paratextuale (Actul III, Scena 7), alături de dialog ca mijloc principal de expunere relevă încadrarea fragmentului în categoria textelor dramatice. De asemenea, un element specific îl constituie didascaliile. Indicaţiile scenice sunt notaţii ce conţin detalii ale mimicii, gesturilor şi limbajului personajelor: „plânge deznădăjduită", „surâzând unui paradis pierdut". La Camil Petrescu, ele devin adevărate fişe de observaţie morală şi au rolul de principale instrumente de caracterizare.

Subiectul al III-lea

Varianta 1: *Testament* de Tudor Arghezi

Poezia *Testament* face parte din volumul *Cuvinte potrivite* şi este o artă poetică în care Tudor Arghezi îşi exprimă opinia despre menirea literaturii şi despre rolul poetului în societate. Poezia este o **artă poetică modernă** deoarece nu se limitează să vorbească doar despre rolul poetului şi al poeziei, ci tratează şi problema limbajului, a transfigurării socialului în estetic (estetica urâtului), a raportului dintre inspiraţie şi tehnica poetică.

O primă trăsătură a modernismului care se regăseşte în poezia *Testament* este **preocuparea continuă pentru procesul de creaţie**. La fel ca şi alţi autori moderni, Tudor Arghezi a scris numeroase arte poetice care pun problema condiţiei poeziei şi a poetului. **Tema** este creaţia literară este văzută sub două ipostaze: ca meşteşug, punându-se accentul pe efortul creator al poetului, şi ca

Scanned with OKEN Scanner

moştenire, creaţie transmisă urmaşilor. Poetul este văzut în ipostaza de artizan, de meşteşugar al limbajului deoarece el deţine puterea de a crea şi de a schimba lumea prin intermediul cuvântului. Poezia modernă este o expresie a efortului creativ, nu o sursă a inspiraţiei. Prin urmare, muza este depăşită de meşteşug: *„Întinsă leneşă pe canapea, / Domniţa suferă în cartea mea."* Această condiţie a poziei moderne este dualâ însă, fapt subliniat de opoziţiadintre *„slova de foc"* (cuvântul inspirat, de sursă divină) şi *„slova făurită"* (cuvântul elaborat, meşteşugit de poet).Dar, dacă poetul este în primul rând artizan şi nu inspirat, cum era în perioadele anterioare ale literaturii, el se află în căutarea temei potrivite şi a limbajului adecvat pentru a o exprima. De asemenea, preocuparea sa pentru procesul creativ se extinde şi asupra formei poeziei.

Un alt argument pentru încadrarea poeziei în modernism este promovarea teoriei ***esteticii urâtului***,preluată de la autorul francez Charles Baudelaire. Conform acestei teorii, poezia poate avea ca sursă de inspiraţie orice domeniu al realităţii, inclusiv urâtul şi grotescul: *„Din bube, mucegaiuri şi noroi / Iscat-am frumuseţi şi preţuri noi."* În poezia *Testament*,Tudor Arghezi alege să vorbească despre suferinţa strămoşilor, poetul având rolul de a crea o legătură între trecut şi viitor. Creaţia literară are astfel o valoare socială, fiind o mărturie pentru existenţa strămoşilor de a căror suferinţă au datoria de a-şi aminti urmaşii.Ipostaza poeziei ca posibilitate de a exprima revolta socială este reluată şi în strofa a patra: *„Am luat ocara, şi torcând uşure / Am pus-o când să-mbie, când să-njure."* Poetul are puterea de a exprima atât imagini sensibile (*„să-mbie"*), cât şi imagini care descriu răul (*„să-njure"*), poezia putând avea şi un rol estetic, dar şi unul moralizator. Durerea, revolta socială sunt transformate în poezie: *„Durerea noastră surdă şi amară / O grămădii pe-o singură vioară."* Poezia devine un instrument de luptă socială: *„Pe care ascultând-o a jucat / Stăpânul, ca un ţap înjunghiat."*, dar şi un mijloc de răzbunare a suferinţei înaintaşilor: *„Biciul răbdat se-ntoarce în cuvinte / Şi izbăveşte-ncet pedepsitor / Odrasla vie-a crimei tuturor."* Prin intermediul poetului, trecutul capătă valoare de simbol, dar şi de îndreptar moral, iar poezia capătă valoare justiţiară: *„Am luat cenuşa morţilor din vatră / Şi am făcut-o Dumnezeu de piatră, / Hotar înalt, cu două lumi pe poale, / Păzind în piscul datoriei tale."* Rolul poetului de a vorbi despre trecut îi revine „fiului", ca simbol pentru urmaşi, fapt subliniat de adjectivul posesiv *„tale"*.

După ce a găsit sursele de inspiraţie poetul transformă socialul în estetic, elementele concrete în idei poetice, prin intermediul **limbajului.** Dacă poetul îşi poate găsi sursele de inspiraţie în orice mediu social, atunci poate folosi cuvinte din toate registrele stilistice: cuvinte argotice, regionalisme, arhaisme, cuvinte din limbajul comun. Aceste *„cuvinte potrivite"* sunt rezultatul muncii de meşteşugar a artistului, exprimată prin următoarele versuri: *„Din graiul lor cu-ndemnuri pentru vite / Eu am ivit cuvinte potrivite", „frământate mii de săptămâni, / Le-am prefăcut în versuri şi-n icoane. / Făcui din zdrenţe muguri şi coroane. / Veninul strâns l-am preschimbat în miere."* Efortul creativ este redat prin intermediul

Scanned with OKEN Scanner

elementelor aflate în opoziție, *„sapa”*, *„brazda”*, care reprezintă munca fizică a țăranilor, și *„condei”*, *„călimară”* care descriu munca intelectuală a poetului. Socialul este transformat în estetic prin trecerea elementelor care țin de durerea și suferințele strămoșilor în elemente ale creației poetice: îndemnurile pentru vite sunt transformate în *„cuvinte potrivite”*, *„veninul strâns”* în sufletul țăranilor se metamorfozează în miere, păstrând însă forța lui socială: *„Veninul strâns l-am preschimbat în miere / Lăsând întreagă dulcea lui putere.”*. Din *„zdrențe”*, *„venin”*, *„ocară”*, și mai târziu, *„bube, mucegaiuri și noroi”* se hrănește și capătă o formă lumea poeziei: *„leagăne”* devin simbol pentru liniște și detașare, *„icoane”* se referă la partea spirituală a creației, *„muguri”* sunt semnele vitalității cuvintelelor uitate, *„miere”* reprezintă valoarea artistică a limbajului poetic și *„frumusețI și prețuri noi”* care descriu originalitatea poeziei ca efect al transfigurării socialului.

De asemenea, poetul modern este interesat de **forma poeziei**. Respingând regulile și convențiile clasice, Tudor Arghezi cultivă înnoirile prozodice. Strofele poeziei *Testament* au număr diferit de versuri, variind de la patru la treisprezece versuri. Măsura versurilor este de asemena inegală. Singurul element al prozodiei clasice pe care îl păstrează este rima, folosind rima împerechiată.

Poezia *Testament* este o artă poetică modernă deoarece conține numeroase elemente specifice curentului literar modern: poezia se află într-o continuă căutare a limbajului care să exprime cel mai bine frământările eului liric, introduce elemente care țin de estetica urâtului, încalcă convențiile prozodice, limbajul este caracterizat prin ambiguitate și expresivitate, cuvintele capătă noi semnificații și sunt alese din toate registrele stilistice.

Varianta 2: *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii* de Lucian Blaga

Poezia *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii* de Lucian Blaga deschide volumul de debut *Poemele luminii* și este o artă poetică în care autorul își exprimă opinia despre raportul dintre poet și lume și dintre poet și creație. În această poezie autorul face distincția între cele două tipuri de cunoaștere teoretizate în lucrarea *Cunoașterea luciferică* (1933). *Cunoașterea paradisiacă*este cunoașterea de tip rațional, care reduce misterul lumii prin intermediul logicii și al intelectului. În schimb, *cunoașterea luciferică* este bazată pe intuiție, pe imaginație, pe trăiri interioare, putând fi echivalată cu o cunoaștere de tip poetic. În creația autorului se observă în mod clar opțiunea pentru al doilea tip de cunoaștere.

O primă trăsătură a modernismului care se regăsește în poezia *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii* este **preocuparea continuă pentru procesul de creație**. Blaga accentuează raportul dintre poet și lume șidintre poet și creație. Rolul poetuluinu este de a descifra tainele lumii ci de a le pătrunde și spori prin intermediul creației poetice. Procesul de creație, redat prin sintagma *„calea mea”* cuprinde trei etape: prima dată poetul contemplă misterele lumii: *„tainele, ce le-ntâlnesc / în calea mea / în flori, în ochi, pe buze ori morminte”*, apoi le sporește:

Scanned with OKEN Scanner

„eu cu lumina mea sporesc a lumii taină", pentru ca în final creația să fie condiționată de iubirea față de aceste mistere: *„căci eu iubesc / şi flori şi ochi şi buze şi morminte."* Viziunea poetului despre creație include acestă percepere afectivă a lumii înconjurătoare, conform căreia nu poți scrie decât despre ceea ce iubeşti. Atitudinea poetului față de creație este descrisă în antiteză cu atitudinea altor scriitori care doresc să dezvăluie în totalitate misterul. Această opoziție semnifică de fapt antiteza dintre cele două tipuri de cunoaştere, paradisiacă şi luciferică. Diferența dintre cele două atitudini poetice este redată la nivelul textului de către pronumele personal *„eu"*, adjectivul pronominal posesiv *„mea"* (*„lumina mea"*) şi adjectivul nehotărât *„altora"* (*„lumina altora"*).

O altă trăsătură a modernismului prezentă în poeziile lui Lucian Blaga este **folosirea metaforei revelatorii,** care nu oferă o concretețe faptului descris ci caută se reveleze un mister esențial pentru conținutul acestuia. Principala metaforă revelatorie a poeziei apare încă din titlu, *„corola de minuni a lumii"*, şi semnifică ideea cunoaşterii luciferice. *„Corola de minuni a lumii"*, imagine a perfecțiunii, a absolutului, prin ideea de cerc, de întreg, semnifică misterele universale, pe care poetul refuză să le cunoască în mod rațional. Metafora este reluată în incipitul poeziei, iar semnificația ei este completată prin folosirea unor verbe la forma negativă: *„nu sporesc"*, *„nu ucid"*. O altă metaforă revelatorie care apare în poezie este *metafora luminii,* care simbolizează cunoaşterea. Cele două tipuri de cunoaştere sunt redate prin asocierea elementelor de opoziție cu verbe sugestive care le pun şi mai bine în evidență: *„Lumina altora / sugrumă vraja nepătrunsului ascuns"*, în timp ce eul liric blagian sporeşte *„a lumii taină / [...] nu micşorează, ci tremurătoare / măreşte şi mai tare taina nopții."*

Tot o trăsătură a modernismului este **imagismul puternic**. Mare parte din imaginile poetice din poezia *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii* se bazează pe asocierea unui element abstract cu unul concret. De exemplu, cele patru metafore-simbol care alcătuiesc „minunile corolei" şi care se referă la temele creației blagiene: *„ flori şi ochi şi buze şi morminte"*. *Florile* simbolizează viața, efemeritatea, dar şi frumosul, *ochii* cunoaşterea, contemplarea poetică a lumii, *buzele* iubirea, dar şi rostirea poetică, iar *mormintele* moartea, eternitatea, teme care au fost asociate de toți poeții cu misterul datorită imposibilității de a le cunoaşte integral. De asemenea, elementele care țin de mister, de imaginarul poetic sunt sugerate de alte cuvinte-simbol, care fac parte din câmpul semantic al misterului: *„nepătrunsul ascuns"* (epitet metaforic, inversiune), *„adâncimi de întuneric"* (metaforă), *„a lumii taină"*, *„taina nopții"* (metaforă), *„întunecata zare"* (epitet, inversiune), *„largi fiori de sfânt mister"* (epitete metaforice), *„ne-nțeles"*, *„ne-nțelesuri şi mai mari"*. O imagine sugestivă este compararea actului de creație al poetului care sporeşte misterul, cu lumina lunii care sporeşte întunericul : *„eu cu lumina mea sporesc a lumii taină - / şi-ntocmai cum cu razele ei luna / nu micşorează, ci tremurătoare / măreşte şi mai tare taina nopții."*

O ultimă trăsătură a modernismului din opera balgiană cuprinde înnoirile prozodice. Lucian Blaga respinge regulile şi convențiile prozodiei clasice, cultivând versul liber. Măsura versurilor este inegală, o dovadă fiind versurile *„Eu nu strivesc corola de minuni a lumii / şi nu ucid"*.

Scanned with OKEN Scanner

Poezia *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii* de Lucian Blaga este o artă poetică modernă. Chiar dacă lirica blagiană se defineşte prin folosirea *metaforei revelatorii*, nu trebuie ignorate nici celelalte trăsături ale modernismului, cum ar fi: viziunea modernă despre poezie care pune problema misterului şi a relaţiei dintre poet şi lume şi dintre poet şi creaţie, imaginarul bazat pe asocierea dintre abstract şi concret şi, nu în ultimul rând, inovările prozodice.

Varianta 3: *Riga Crypto şi lapona Enigel* de Ion Barbu

Modernismul este un curent literar constituit la sfârşitul secolului al XIX-lea, promovat în literatura română de Eugen Lovinescu prin revista *Sburătorul* care susţine o orientare bazată pe ideea sincronizării cu literatura şi cultura Occidentului, prin imitaţie, dar şi adaptare. Modernismul presupune atitudini anticlasice, antiacademice, antitradiţionale şi anticonservatoare şi se bazează pe „ruptura" faţă de trecut şi pe aceea de negare a valorilor din etapa anterioară. Revista *Sburătorul* şi cercul literar format în jurul acesteia condamnă tradiţionalismul, misticismul ortodoxist şi ostilitatea faţă de civilizaţie. În paginile revistei apar creaţiile unor autori importanţi, cum ar fi: Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Ion Barbu. Modernismul presupune o mare variaţie tematică, autorii care se încadrează în această tipologie fiind preocupaţi în primul rând de căutarea unor noi teme exprimate cu ajutorul unui limbaj care nu mai respectă canoanele anterioare.

Una dintre creaţiile în care se regăsesc ideile susţinute de Eugen Lovinescu este poezia *Riga Crypto şi lapona Enigel* de Ion Barbu. O trăsătură importantă a modernismului este **raportarea ploemică la literatura anterioară**. Poezia *Riga Crypto şi lapona Enigel* aduce o perspectivă modernă asupra baladei populare. Se păstrează anumite elemente specifice acestei specii literare epice (firul narativ, elementele de structură şi prozodie), dar poezia devine un **poem alegoric**. Referirea la alt poem alegoric al literaturii române, *Luceafărul* de Mihai Eminescu, este evidentă, autorul însuşi îşi intitulează opera *„un Luceafăr întors"*. Caracterul alegoric al poeziei este dat de faptul că se pune accentul pe problema cunoaşterii: la fel ca şi fata de împărat, riga Crypto doreşte să-şi depăşească statutul de fiinţă inferioară, dar constată că acest lucru este imposibil. Finalul în aparenţă este acelaşi: cineva trebuie să plătească tentaţia de a-şi depăşi condiţia. Ion Barbu aduce însă o perspectivă nouă asupra iubirii imposibile, deoarece finalul lui Crypto nu are nimic din tragismul destinului geniului eminescian.

O altă trăsătură a modernismului este **înnoirea permanantă a limbajului poetic**. Despre poezia lui Ion Barbu s-a spus de multe ori că este o poezie bazată pe ambiguitatea limbajului, o poezie a ermetismului şi a simbolurilor. Modernitatea se obsevă din combinarea **limbajului popular** specific baladei populare cu **limbajul poetic modern** care se caracterizează prin expresivitate şi ambiguitate. În primele patru strofe care au rolul de **prolog** este redat, cu ajutorul limbajului popular, dialogul dintre *„menestrelul trist"* şi *„nuntaşul fruntaş"*. Se observă folosirea formei vechi *„riga"*, folosirea inversiunii populare *„zice-l-aş"*, precum şi prezenţa vocativelor. Tot de specificul creaţiilor populare ţine şi

Scanned with OKEN Scanner

modalitatea de interpretare a acestora. Menestrelul este descris cu ajutorul comparației *„mai aburit ca vinul vechi”*, care sugerează starea necesară rostirii cântecului. De asemenea, acesta trebuie spus însă într-o atmosferă prielnică, în afara cotidianului, *„la spartul nunții, în cămară.”* Menestrelul are două posibilitățide interpretare, *„Cu foc l-ai zis acum o vară; / Azi zi-mi-l stins, încetinel”*, dar trebuie să o aleagă pe cea potrivită.

Limbajul popular este folosit și în descrierea lumii în care trăiește riga Crypto, precum și în formularea celor trei chemări către ființa superioară. În drumul ei spre sud, *„lapona mică, liniștită”* este rugată de către regele ciupercilor să rămână alături de el în lumea umedă și răcoroasă a plantelor pădurii. Valoarea de descântec și de incantație a celor trei chemări, precum și împletirea limbajului popular cu cel literar (*„iacă”, „ție dragi”, „puiacă”, „te frângi”, „somn fraged”, „lamă de blestem”*), subliniază și mai mult caracterul de baladă al poeziei. Cele trei chemări eșuează datorită diferențelor dintre cele două lumi bazate pe opoziția soare / umbră, care subliniază de fapt relația fiecăruia cu universul, incompatibilitatea peste care niciunul dintre ei nu poate trece fără să se piardă pe sine. Ființa superioară își dă seama că iubirea lor nu este posibilă și că opoziția dintre soare și întuneric, dintre rațiune și instinctnu va putea fi niciodată anulată. Diferențele dintre aspirațiile celor doi sunt redate la nivelul limbajului prin o serie de imagini aflate în relație de opoziție: *„Din umbră deasă, desfăcută, / Mă-nchin la soarele-înțelept.”, „La soare, roata se măreşte; / La umbră numai carnea creşte”, „că sufletul nu e fântână / Decât la om, fiară bătrână, / Iar la făptură mai firavă / Pahar e gândul, cu otravă.”* Aceste relații de opoziție sunt conturate cu ajutorul **metaforelor și a simbolurilor specifice liricii barbiene**: soarele ca simbol pentru cunoașterea absolută, *„sufletul-fântână”* ca simbol pentru posibilitatea omului de a acumula experiențe de-a lungul vieții.

Refuzul laponei este fatal pentru rigă deoarece puterea descântecului se întoarce asupra lui, atributele lumii pe care Enigel o alege se întorc asupra lui. Dorind să-și urmeze aspirația spre ființa superioară, *„regele-ciupearcă”* este pedepsit pentru îndrăzneala lui și transformat în ciupercă otrăvitoare: *„Dar soarle, aprins inel, / Se oglindi adânc în el; [...] Și sucul dulce înăcreşte! / Ascunsa-i inimă plesneşte.”*. Astfel, încercarea lui Crypto de a schimbaordinea firească a lumii eșuează, iar ordinea este în final restabilită. Cel ajutat *„De-o vrăjitoare mânătarcă, / De la fântâna tinereții”* pentru a se putea împlini, ajunge, **prin oglindire** (un alt motiv esențial al poeziei), să se însoțească cu o ființă din lumea lui, *„Cu măsălarița-i mireasă, / Să-i ție de împărătească.”*

Riga Crypto și lapona Enigel este o poezie care aparține modernismului și datorită particularităților de structură și de limbaj. Rescrierea unei balade presupune și adaptarea trăsăturilor acestei specii literare narative, fapt ce explică prezența dialogurilor, a firului narativ, dar și folosirea limbajului popular. Ion Barbu realizează prin intermediul acestei poezii o sinteză a limbajului poetic, pornind de la folosirea expresiilor populare și ajungând la metaforele-simbol din final.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 5

Subiectul I

A.

1. Sintagma *„sunt inviolabile”* subliniază ideea că drepturile enumerate la subpunctul 1 nu pot fi încălcate.
2. Textul se referă mai ales la libertatea de exprimare din domeniul presei.
3. Enunțul care se referă la cenzură este *„Cenzura de orice fel este interzisă”*.
4. Trei aspecte care nu sunt acceptate prin legea libertății de exprimare sunt: defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război, la ură națională, rasială sau religioasă și incitarea la discriminarea de orice fel.
5. Enunțul atrage atenția că libertatea de exprimare poate fi exercitată doar cu condiția ca ceea ce se spune, mai ales prin intermediul presei, să nu prejudicieze demnitatea, onoarea, dreptul la propria imagine și la viața privată a cetățenilor. În cazul nerespectării acestei prevederi, cei vinovați pot fi trași la răspundere.

B.

După perioada comunistă prezentarea în cadrul unei legi a libertății de exprimare a presei era o prioritate. Înainte de 1989 presa servea scopurilor politice sau ideologice fără să fie vorba despre exprimarea unor opinii sau credințe reale, totul trecând prin filtrul cenzurii. În prezent, însă, putem identifica atât aspecte pozitive, cât și negative ale acestei libertăți de exprimare.

Pe de o parte, legiferarea libertății de exprimare a avut drept consecință pozitivă înlăturarea cenzurii și apariția unui număr foarte mare de publicații și televiziuni. Fiecare realizator de emisiune are acum dreptul de a trata orice subiect dorește, atâta timp cât nu încalcă drepturile cetățenilor și nu aduce prejudicii demnității și vieții particulare ale acestora. Dar, această libertatea a fost prost înțeleasă în foarte multe emisiuni și publicații, calitatea presei românești fiind în ultimii ani din ce în ce mai scăzută.

Pe de altă parte, odată cu liberalizarea presei a apărut și tendința de exagerare, urmată de necesitatea sancțiunilor. Pentru a elimina posibilitatea de a transforma televiziunile în modalități de propagandă politică și ideologică, legea interzice îndemnul la agresiune și la ură națională, rasială sau religioasă, precum și opțiunea clară pentru o anumită grupare politică. Din păcate, există încă posturi de televiziune sau ziare care deservesc interesele unor partide, chiar dacă într-o societate democratică presa ar trebui să profite de acordarea acestor drepturi.

Orice formă de libertate are consecințe pozitive în limitele bunului simț, prin urmare și libertatea de exprimare. Orice jurnalist trebuie să țină cont atunci când își exprimă opiniile și de faptul că acestea pot aduce prejudicii celorlalți. Libertatea de exprimare a presei ar trebui să țină cont în primul rând de datoria de a oferi informații corecte și nepărtinitoare și de a se încadra în limitele bunului simț.

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea

Fragmentul este o descriere de tip portret care prezintă trăsăturile fizice şi morale ale personajului Anişoara, din perspectiva unui narator subiectiv. Acesta insistă pe legătura dintre aspectul ei exterior şi calităţile morale: *„era micuţă, şi gingaşă, şi blândă”, „ochii mari, miraţi”, „o înfăţişare de naivitate feciorelnică”.* Din punct de vedere moral, Anişoara reprezintă idealul feminin al îndrăgostitului, ea se distinge prin blândeţe, gingăşie, inocenţă, curiozitate, dar şi tristeţe, timiditate. Trăsăturile care motivează prezenţa descrierii în text sunt: prezenţa numeroaselor figuri de stil, a imaginilor artistice şi folosirea grupurilor nominale. Fiind vorba despre un portret al femeii iubite, în realizarea acestuia se folosesc imagini vizuale: *“era micuţă, şi albă”, “ochii mari, miraţi”, “înfăţişare de naivitate feciorelnică”*, epitetele *“gingaşă, şi blândă”*, comparaţia *“tăcută şi plăpândă ca o floare sfioasă”.*

Subiectul al III-lea

Piesa *Iona* de Marin Sorescu ilustrează **tema** singurătăţii, devenită condiţie umană fundamentală: *„Ştiu numai că am vrut să scriu ceva despre un om singur, nemaipomenit de singur”* (M. Sorescu). Pentru a da contur temei, dramaturgul alege mitul profetului biblic Iona, pe care-l transformă, făcând din personajul său un om obişnuit şi golind la modul absolut spaţiul din jurul lui: nu mai există nicio cetate de salvat, niciun Dumnezeu. Iona devine o imagine a omului modern, închis de fapt nu într-un peşte, ci într-o lume fără sens şi fără speranţă.

Structura piesei subliniază prizonieratul, respectiv singurătatea acestui Iona modern. Textul se împarte în 4 tablouri statice. În primul şi ultimul Iona e în afară; în cele mediane – înăuntru. Dacă iniţial presupunem că spaţiul exterior ar sugera ideea libertăţii, iar cel interior (burta peştelui) – prizonieratul, constatăm, totuşi, în cele din urmă că opoziţia *înăuntru / afară* se anulează: ieşit la suprafaţă din ultimul peşte, Iona înţelege că orizontul nu e decât un şir nesfârşit de burţi de peşte, deci nu există cu adevărat libertate, un *„în afară”*. Structura evidenţiază calea protagonistului spre dez-iluzionare, spre cunoaştere (înţelegerea lumii ca închisoare, căutare a căii spre sine).

Decorul este un element important în înţelegerea sensului ataşat personajului. Aici este redus la esenţă, abia sugerat (ca în teatrul expresionist), nu mai are funcţie de imitare a realităţii. Marea e reprezentată prin nişte cercuri, gura deschisă a balenei este imaginea concretă a ameninţării care există de la început, chiar dacă Iona o ignoră.

Foarte interesant este şi modul în care *simbolurile* ascunse în decor contribuie la conturarea semnificaţiei personajului. Acvariul cu peşti din primul tablou sintetizează ideea întregii piese: Iona se va descoperi pe sine la fel de puţin

Scanned with OKEN Scanner

liber ca peştii din acvariu, care dau vesel din coadă, neştiind că sunt captivi. Mica moară de vânt din tabloul al III-lea sugerează că Iona este un fel de Don Quijote care caută sensul şi unde nu există, dispus chiar să-l inventeze pentru a da coerenţă lumii.

Iona nu este un om anume, ci *omul*, un reprezentant simbolic al lumii moderne.Indicaţiile sceniceredau foarte sumar statutul personajului: pescar sărac, singur. Autocaracterizarea din primul tablou, în schimb, deşi ludică, trimite la sensuri mai profunde. Iona se prezintă drept un pescar *„fără noroc la peşti"* – aşadar omul care nu-şi găseşte rostul, cu destin absurd. Este însă şi un pescar cu noroc la nori – un visător. Deşi pare să nu ia nimic în serios, nu-şi ignoră total condiţia. E conştient de absoluta lui singurătate. Incipitul piesei ni-l înfăţişează strigându-l pe... Iona, paradox pe care el îl explică într-o notă comică, dar care poate sugera căutarea de sine. Este, chiar sub masca jucăuşă, un răzvrătit: nu poate şi nu vrea să tacă, nu se poate opri din visat peştele cel mare. Spre finalul primului tablou, eroul se autocaracterizează prin identificarea cu peştii din acvariu: *„noi, peştii"* – ca şi ei, e un prizonier care-şi ignoră (încă) statutul, al cărui sentiment de libertate e o formă temporară de ignoranţă.

Trăsătura cea mai semnificativă a eroului este refuzul de a accepta absurdul existenţei lui şi a universului. Răzvrătirea este sugerată în felurile cele mai variate. Eroul se detaşează de sine şi-şi inventează un dublu ca să păcălească *„norocul"* şi singurătatea. Iona vorbeşte cu sine, se strigă, se ipostaziază în Iona cel fără noroc la pescuit şi Iona cu noroc la nori şi se întreabă: *„Dacă sunt geamăn?", „Sunt ochii mei aceia care mă privesc?"*. El îşi creează un „însoţitor" de drum pentru că, suferind de singurătate şi încercând să o depăşească, trăieşte iluzia comunicării. Vorbeşte fără să i se răspundă cu cei doi pescari, scrie o scrisoare pe care nu o citeşte nimeni. Aceasta este condiţia omului într-o lume a muţeniei universale şi a surzeniei.Deşi este singur, multe din gândurile lui se îndreaptă spre ceilalţi. Unul dintre visurile pescarului Iona era să instaleze o scândură în mijlocul mării, simbol al statorniciei în jocul neobosit al apelor, popas pe care să se odihnească pescăruşii sau vântul. Deşi singur şi înghiţit de peşte, invocă mereu figuri divine care să dea sens lumii: Tatăl puternic, ordonator, respectiv marea Mamă, ocrotitoare, pe care o roagă să-l renască, adică să-i dea un nou destin. Refuză disperarea, caută soluţii: sparge „ferestre" în burţile peştilor, gest ce trădează nostalgia luminii, a sensului.

Totuşi, ideea căutării unei soluţii se insinuează treptat în mintea lui. Primele sale acţiuni sunt mai degrabă rodul unor impulsuri de moment decât nişte acte raţionale: prins în capcană, el doar încearcă să scape. Iona spintecă burta peştelui care l-a înghiţit şi se trezeşte în burta altuia, mai mare decât a primului. Burţile sunt o metaforă pentru limitele existenţei umane: acţiunea de încercare de eliberare rămâne zadarnică pentru că ieşirea dintr-un peşte înseamnă intrarea în alt peşte, eliberarea dintr-un cerc al existenţei este închiderea în altul, într-o succesiune nesfârşită de pântece concentrice de peşti.

Scanned with OKEN Scanner

Înțelegerea și găsirea soluției se va produce abia în **final**. Eroul alesese un drum greșit, care ducea *în afară*. Calea cea adevărată, singura posibilă, se află *înlăuntrul* nostru: *„Trebuia s-o ia în partea cealaltă. [...] E invers. Totul e invers."* Această evoluție de la starea de inconștiență a lui Iona (stă în gura chitului și nu se gândește nicio clipă că va fi înghițit) la cea de luciditate din final reprezintă un drum al cunoașterii. Ieșit în sfârșit la lumină, deși îmbătrânit, din spintecătura ultimului pește, pe o plajă pustie, orizontul care i se arată îl înspăimântă din nou pentru că și acesta este alcătuit dintr-un alt șir nesfârșit de burți de pește. Cuvântul care marchează clipa descoperirii propriei identități este *„eu": „Eu sunt Iona!"*. Tot mai lucid, Iona realizează că nu e liber și că drumul adevărat este cel *„invers"*, spre centru, adică spre spirit.Vrând să-și prezică trecutul, el rememorează propria existență, eliberându-se astfel de acțiunea timpului. Iona află o definiție a vieții, își descoperă identitatea: *„Mi-am adus aminte: Iona. Eu sunt Iona!"* și înțelege că a greșit drumul. Își strigă numele din depărtarea în care rătăcise și, în loc de a mai tăia burți de pește, în speranța unei libertăți iluzorii, își spintecă propriul abdomen, cu sentimentul de a fi găsit nu în afară, ci în sine deplina libertate: *„Totul e invers. Dar nu mă las. Plec din nou. De data aceasta, te iau cu mine. Ce contează dacă ai sau nu noroc? E greu să fii singur. – (Scoate cuțitul.) Gata, Iona? (Își spintecă burta.) Răzbim noi cumva la lumină."* Gestul de a-și spinteca burta nu trebuie înțeles ca o sinucidere, ci tot simbolic: omul a găsit calea, iar aceasta se află în sine. O nouă naștere este posibilă numai prin eliberare totală, prin moarte. Singura soluție, sinuciderea, este unica posibilitate de a ieși din labirint. Prin iluminarea finală Iona înțelege că trebuie să-și găsească propriul drum.

Prin personajul Iona, Sorescu construiește o parabolă a omului modern, văzut în singurătatea sa esențială, rătăcit într-o lume care și-a pierdut reperele. Caracterul ludic al personajului este un avertisment: în lumea modernă, temele grave nu mai pot fi tratate decât cu mijloacele comicului, tocmai pentru a sublinia degradarea valorilor, căderea în derizoriu. Gestul final al personajului, străpungerea propriei burți, este simbolic pentru înțelegerea ideii comunicate prin acest personaj. Sorescu sugerează că singurul drum salvator este cel către sine. Iona își recapătă statura eroică tocmai prin hotărârea lui de a nu accepta, indiferent de preț, absurdul.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 6

Subiectul I

A.

1. Numele adevărat al poetului este Dan Barbilian.
2. Revista ar fi purtat un nume matematic, un titlu arbitrar şi eufonic.
3. Cel care l-a provocat indirect pe Ion Barbu, râzând de dorinţa lui de a scrie, a fost Tudor Vianu.
4. Şi în geometrie, şi în poezie se foloseşte o anumită simbolistică pentru reprezentarea formelor posibile de existenţă.
5. Bunicului său îi datorează atmosfera balcanică din ultimele poezii şi importanţa acordată elementului halucinatoriu.

B.

Evenimentele din viaţa personală a unui individ influenţează în mod incontestabil viziunea sa despre lume, iar artistul nu reprezintă o excepţie. În opinia mea, un artist transpune în opera sa aspecte din viaţa reală, lucruri care l-au impresionat într-o anumită perioadă din viaţă şi pe care vrea să le păstreze imortalizându-le în creaţiile sale.

În primul rând, orice operă pleacă de la o anumită realitate, căci ochii artistului se opresc asupra a ceva ce-i stârneşte interesul, văzând dincolo de obişnuit, încercând prin puterea sa creatoare să transforme în artă un eveniment real. Pentru realizarea unei creaţii, realitatea este, aşadar, transfigurată şi filtrată prin imaginaţia artistului. El pleacă de la ceva real, dar schimbă şi transpune estetic. De exemplu, Ion Barbu, fiind în viaţa de zi cu zi „practicant al matematicelor", nu s-a putut detaşa de profesia lui, considerând poezia „o prelungire a geometriei".

În al doilea rând, orice operă îşi asimilează creatorul. Tudor Vianu afirma: „Cine comunică se comunică", în sensul că orice formă de comunicare, inclusiv literatura, îl dezvăluie şi pe cel care îşi transmite mesajul spre lume. Mulţi scriitori şi-au construit operele pornind de la experienţe personale. De exemplu, Ion Barbu a fost influenţat de bunicul său, maistru zidar şi mahalagiu bucureştean, în abordarea atmosferei balcanice din poeziile sale şi chiar a fost inspirat să arate că instinctul tradiţional reprezintă o experienţă în ascendenţă.

În concluzie, asemenea pruncului în pântecul matern, opera este legată de autor prin cordoane ombilicale, se hrăneşte din substanţa lui vitală, din experienţele lui şi îi seamănă, la fel cum copilul seamănă părintelui său.

Subiectul al II-lea

Poezia dată se înscrie în estetica modernistă, în primul rând, prin maniera insolită de abordare a tematicii iubirii, acest sentiment tipic uman. Plasând forma

Scanned with OKEN Scanner

verbală „*iubeşti*" la începutul fiecărui catren, poetul conturează efectele şi transformările pe care le are această invazie a sentimentului („*simţiri se deşteaptă*") pe care le suferă cel atins de iubire: sufletul i se umple „*cu foc*", devine neînfricat şi optimist („*te-avânţi să culegi printre umbre/ bălaiul surâs al comorii*"), trăirile sunt hiperbolizate („*că-n lume doar inima este*"), devine capabil să transceandă chiar moartea („*că-n drumuri la capăt te-aşteaptă/ nu moartea, ci altă poveste.*") Atfel, iubirea devine, pe rând, pasiune, ideal, speranţă şi salvare, nemurire, forţă şi romantism. O altă caracteristică modernistă este cultivarea ingambamentului şi dislocările sintactice, ca în strofa: „*Iubeşti – când întreaga făptură,/ cu schimbul, odihnă, furtună/ îţi este-n aceeaşi măsură/ şi lavă pătrunsă de lună*".

Subiectul al III-lea

Povestea lui Harap-Alb, opera lui Ion Creangă, este, ca orice basm, o naraţiune lineară în care sunt relatate întâmplări supranaturale, aparţinând unui timp mitic şi unui spaţiu fabulos, iar personajele întruchipează categorii morale opuse: binele şi răul. Sensul său educativ se bazează în special pe felul în care este construit protagonistul, un reprezentant al forţei triumfătoare a binelui. Toate elementele textului narativ sunt astfel gândite încât să sublinieze în chip moralizator această imagine pozitivă a eroului.

Protagonistul basmului este un fiu de crai. Noblețea lui nu înseamnă doar rang social, ci trimite la valorile încă nerevelate (acesta este, probabil, şi sensul lipsei numelui, a semnului individualizării). Fiind mezinul, el este cel cel căruia îi este sortit un statut superior. La Creangă, alegerea eroului este explicită, ca o consecinţă a virtuţilor dovedite. Este milostiv cu cerşetoarea care îi cere pomană. Este singurul dintre fraţi sensibil faţă de onoarea tatălui, întinată de fraţii lui. Doar el înţelege sensul iniţiatic al drumului care i se propune şi îl asumă limpede: „*îţi făgăduiesc dinainte că, odată pornit din casa dumitale, înapoiu nu m-oiu mai întoarce, să ştiu bine că m-oiu întâlni şi cu moartea in cale*".

Totuşi, Creangă îşi umanizează foarte mult eroul, îl lipseşte de orice trăsături supranaturale şi-i subliniază în mod repetat temerile şi naivităţile, acestea neabătându-l totuşi din drumul său. Prin dimensiunea umană, vulnerabilă a eroului, Creangă înlesneşte identificarea cititorului cu acest posibil model etic.

Iniţierea lui Harap-Alb este în valori morale, nu în virtuţi războinice. Trăsătura lui distinctivă este **bunătatea**. Nu răspunde niciodată răului cu rău, îşi ţine cuvântul, împlineşte binele de câte ori poate. În încercările dificile e ajutat de personaje supranaturale, reprezentând puterea divină care-l sprijină pe cel bun; virtuţile eroice sunt secundare în acest basm, văzute ca simple consecinţe ale virtuţilor morale. Sfânta Duminică îi subliniază această trăsătură în mod direct: „*fii încredinţat că nu eu, ci puterea milosteniei şi inima ta cea bună te ajută*".Secvenţele în care îşi dovedeşte această calitate sunt cele în care, datorită

Scanned with OKEN Scanner

bunătății, își asigură sprijinul perspnajelor adjuvanți. Pe Sfânta Duminică, deghizată în cerșetoare, o ajută oferindu-i un ban, furnicile sunt lăsate să treacă pe pod pentru a nu fi ucise, albinelor le construiește un nou stup, salvându-le astfel viața. În călătoria spre realizarea ultimei probe își face noi prieteni, Gerilă, Flămânzilă, Setilă, Ochilă și Păsări-Lăți-Lungilă, care, în ciuda aspectului lor grotesc, sunt tratați cu bunăvoință și respect.

Aventurile eroului se petrec într-o lume amenințată de rău și de răsturnarea valorilor („*Lumea asta e pe dos, toate merg cu capu-n jos*"...), unde nimeni nu este ceea ce pare. Tânărul învață (de la Sfânta Duminică, de la cal, de la cei cinci năzdrăvani) să deosebească esența de aparență și binele de rău. El însuși este un împărat camuflat temporar sub masca unei slugi umile. Harap-Alb este adevăratul moștenitor nu doar prin legătura de sânge cu împăratul Verde, ci mai ales prin idealul de dreptate și generozitate pentru care este format: „*Când vei ajunge și tu odată mare și tare, îi căuta să judeci lucrurile de-a fir a păr și vei crede celor asupriți și necăjiți, pentru că știi acum ce e necazul*". El trebuie să fie slugă, pentru că, de fapt, cel care domnește, slujește binelui celorlalți. Aceasta este lecția cea mai importantă pe care o asimilează. Deposedat de rangul deținut prin naștere, recucerește un rang prin faptă și fel de a fi. Verișoarele și împăratul au intuiția nobleții ascunse în el. Adevăratul statut iese la iveală în final, când îl recunoaște limpede fata menită lui: „*am venit pentru Harap-Alb, căci el este adevăratul nepot al împăratului Verde*".

Tema basmului este sugestivă pentru construcția personajului, fiind prezentă clasica luptă dintre bine și rău. **Incipitul** stabilește **timpul și spațiul** în care se desfășoară acțiunea, dar acestea nu au coordonate reale ci vagi, imaginare: „*Amu cică era odată într-o țară un crai care avea trei feciori.*" Reperele spațiale sugerează dificultatea aventurii eroului, care trebuie să călătorească de la un capăt al lumii la celălalt, simbolizând trecerea de la imaturitate la maturitate. **Acțiunea** ia forma drumului inițiatic și se desfășoară prin înlănțuirea motivelor specifice basmului. Verde-Împărat neavând moștenitor, mezinulcraiului *pleacă* spre împărăția acestuia pentru a prelua tronul. Deși sfătuit să se ferească de omul spân și omul roș (*interdicția*), rătăcindu-se, îl ia în slujbă pe Spân (*încălcarea interdicției*), e păcălit de acesta (*vicleșugul*) și își pierde identitatea, devenind slugă. Este trimis în *încercările grele*: aducerea salatelor din grădina Ursului, a nestematelor Cerbului și a fetei împăratului Roș. La întoarcerea în împărăția unchiului, identitatea nepotului e dezvăluită de fata împăratului Roș (*recunoașterea eroului* și *demascarea vicleșugului*), Spânul îi retează capul lui Harap-Alb (*moartea ritualică*), dar fata îl *învie*, iar eroul face *nuntă* și este *înscăunat* împărat.Decapitarea lui Harap-Alb este una simbolică, având un rol purificator și simbolizează inițierea lui totală. Este înviat de fata împăratului Roș cu ajutorul smicelelor de măr și a apei vii și a apei moarte, care sunt de asemenea obiecte magice. Eroul își recapătă statutul social și adevărata identitate, dă dovadă că s-a maturizat și primește drept recompensă împărăția și pe fata împăratului

Scanned with OKEN Scanner

Roş. Nunta şi obţinerea statutului de împărat confirmă maturizarea acestuia. Deznodământulconstă în răsplată pe care o primeşte eroul, dar şi în faptul că se restabileşte echilibrul din lumea basmului prin găsirea unui moştenitor pentru împăratul Verde.

Spre deosebire de basmele populare, Ion Creangă diminuează fabulosul, îşi construieşte eroul mai realist. De aceea, la început, protagonistul temător pare mai mult un anti-erou. Totuşi, acţiunea îi confirmă statutul simbolic al Salvatorului, al celui capabil, prin perseverenţă în a urma calea binelui, să regenereze totul, să preia tronul împăratului Verde, să câştige dragostea fetei împăratului Roş şi să refacă armonia iniţială.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 7

Subiectul I

A.

1. Autorul textului mărturiseşte că i-ar fi plăcut să devină personaj, deoarece, prin lectură, a descoperit aceste făpturi intresante, care-l încântau, îl vrăjeau şi-l puneau pe gânduri.
2. Liviu Papadima, autorul acestui text, n-a devenit nici personaj, nici scriitor, ci profesor de literatură şi critic literar.
3. Cartea se adresează adolescenţilor de 10-14 ani, scopul ei fiind să le deschidă acestora pofta de citit.
4. Lectura te poate purta pe tărâmurile nebănuite ale imaginaţiei, poate să reflecte lumi adevărate, prin lectură poţi descoperi drumul cunoaşterii de sine sau te ajută să porneşti pe potecile întortocheate ale aventurii.
5. Fiecare scriitor care a contribuit la elaborarea acestei antologii a fost dispus să dăruiască din intimitatea sa: primele întâlniri cu cartea, aventurile cititului, amintiri-poveşti sau poveşti-amintiri. De fapt, toţi scriitorii au dăruit puţin din încrederea lor în puterea cărţilor şi din convingerea că oricine poate să fie atras de lectură.

B.

Lectura reprezintă, incontestabil, o formă de educare a propriului sine şi de lărgire a orizontului cunoaşterii. În opinia mea, rolul lecturii este fundamental, mai ales în perioada adolescenţei, deoarece contribuie la formarea personalităţii şi definitivează anumite trăsături de caracter, ce vor marca individul pe tot parcursul vieţii sale.

În primul rând, cărţile de literatură oferă experienţe complexe oricărui cititor la mai multe niveluri: cognitiv, afectiv, moral. Astfel, textul literar devine o formă de explorare personală, care determină evoluţia cititorului, contribuind la găsirea propriului drum. De exemplu, scriitorii care au contribuit la antologia „Care-i faza cu cititul?" consideră lectura o formă de autocunoaştere: „toţi par să împărtăşească şi să mărturisească încrederea în puterea cărţilor, a cititului, de a deschide nemaipomenite căi către omenescul din noi înşine".

În al doilea rând, lectura ne oferă posibilitatea de a ne documenta, de a ne informa, de a ne îmbogăţi cultura generală. Şcoala nu reuşeşte să acopere tot ceea ce ar trebui noi să ştim, tocmai de aceea trebuie să suplinim această lipsă prin lectură. În plus, faptul de a citi poate constitui un mijloc de evadare din realitatea cotidiană, poate aduce linişte sufletească mai ales în perioada zbuciumată a adolescenţei. De exemplu, unele cărţi ne pot urca pe „tărâmurile nebănuite ale imaginaţiei", iar altele ne pot coborî „într-o lume pe de-a-ntregul adevărată", făcându-ne să cunoaştem mentalităţile, obiceiurile, vestimentaţia, relaţiile care se stabileau între oameni într-o anumită epocă.

Scanned with OKEN Scanner

În concluzie, lectura este o formă de lărgire a propriului orizont cultural, de consolidare a personalității unui individ, de îmbogățire a culturii generale, iar în anumite momente grele, o alternativă colorată și pașnică a realității gri.

Subiectul al II-lea

Poezia *„Viața mea se ilumineză"* se înscrie în lirica neomodernistă prin cultivarea imaginilor artistice bazate pe asocieri inedite de elemente concrete și abstracte. De exemplu, iubita este descrisă ca o *„regină de negru și de sare"*, ale cărei trăsături sunt descrise printr-o antiteză: *„ochiul tău verde la amiază/ cenușiu ca pământul la amurg"*. De asemenea, în ultima strofă, timpul, element abstract este definit cu ajutorul unor substantive care denumesc obiecte concrete fără să aibă în mod obișnuit o semnificație temporală: *„Mai lasă-mă o frunză, un fir de nisip./ Mai lasă-mă o briză, o undă."* Neomodernismul se remarcă și la nivelul prozodiei, deoarece strofele variază ca număr de versuri, măsura versurilor nu este egală și se cultivă ingambamentul, prin care se continuă direct ideea dintr-un vers în următorul cu literă mică, asigurându-se astfel fluența ideatică.

Subiectul al III-lea

Povestea lui Harap-Alb, opera lui Ion Creangă, este un basm cult în care sunt relatate întâmplări supranaturale, aprținând unui timp mitic și unui spațiu fabulos și având un sens moralizator. Toate elementele textului narativ gravitează în jurul conflictului dintre protagonist (eroul pozitiv) și antagonist (reprezentând răul). Basmul exprimă o viziune pozitivă asupra lumii, credința în forța triumfătoare a binelui.

Protagonistul basmului este fiul craiului. Noblețea lui nu înseamnă doar rang social, ci trimite la valorile încă nerevelate, acesta fiind și sensul absenței numelui, a semnului individualizării. Și Sfânta Duminică, și craiul văd în el potențialul conducător: *„tu ești vrednic de-mpărat"*. Spânul este un om simplu, se prezintă drept *„calic"* și *„slugă vrednică"*, dar vorbele îi trădează imediat caracterul îndoielnic (*„Omul bun n-are noroc"*) și obsesia căpătuirii (*„la calic slujești, calic rămâi"*).Opțiunile morale ale fiecăruia sunt evidente de la început. Fiul craiului este modest și naiv, *„boboc în felul lui"*, cum spune naratorul. Totuși, este singurul dintre frați care are sentimentul rușinii și al responsabilității față de onoarea tatălui, se arată milostiv cu cerșetoarea care-i cere pomană. Spânul, în schimb, este cu *„îndrăzneală"* și vorbește fie *„prefăcut"*, fie *„răutăcios"*.

Un aspect original al basmului lui Creangă este faptul că Binele și Răul sunt întruchipate de personaje lipsite cu desăvârșire de orice putere fabuloasă. Prin înfruntarea dintre Harap-Alb și Spân, Creangă ilustrează înfruntarea dintre virtuți

Scanned with OKEN Scanner

şi păcate propriu-zis omeneşti: onoare, respect al cuvântului dat, generozitate şi milostenie pe de o parte, invidie, minciună, viclenie, răutate pe de alta.

La curtea lui Verde-Împărat, poziția celor două personaje este marcată de o înşelătorie: stăpânul a devenit slugă, iar sluga a luat locul stăpânului. Această schimbare de identitate se produce în **secvența**care declanşează conflictul principal al operei care îți va găsi rezolvarea doar în final. Dând dovadă de naivitate, fiul de crai se lasă păcălit şi acceptă să coboare în fântână pentru a se răcori. Această coborâre echivalează cu o coborâre simbolică în inferncare reprezintă începutul inițierii spirituale, unde va fi condus de Spân. Coborârea îi oferă eroului nu numai un alt nume, dar şi o altă identitate. Schimbarea identității reale cu cea aparente se observă din semnificația numelui pe care îl primeşte de la Spân: *Harap-Alb* („harap" înseamnă rob țigan).Temător de demascare, Spânul vrea să scape de Harap-Alb şi-l trimite în încercări pe care le crede imposibile, care îl vor maturiza pe erou. Trebuie observat că aici doar protagonistul are potențial de evoluție. Deşi nu-l înfruntă în mod direct pe Spân (e oprit prin jurământ), se confruntă cu acesta în plan etic, iar această confruntare îl schimbă. Nu răspunde niciodată răului cu rău, îşi ține cuvântul, împlineşte binele de câte ori poate. În încercările dificile e ajutat de personaje supranaturale, reprezentând puterea divină care-l sprijină pe cel bun. Sfânta Duminică îi recunoaşte această calitate, caracterizându-l în mod direct:*„fii încredințat că nu eu, ci puterea milosteniei şi inima ta cea bună te ajută"*. Din *„bobocul"* nepriceput, devine omul pe care Verde-Împărat l-ar pune cu el la masă, *„că mult prețuieşte"*.

Spânul este impostorul care se impune prin arbitrariul voinței sale, prin minciună şi violență împotriva firii. Crede că slujitorii trebuie tratați *„ca nişte dobitoace"* şi se făleşte cu autoritatea lui. Dimpotrivă, sub chipul slugii, Harap-Alb e pregătit pentru adevărata putere, care presupune dreptate şi generozitate, pentru că acela care domneşte slujeşte binelui celorlalți: *„Când vei ajunge şi tu odată mare şi tare, îi căuta să judeci lucrurile de-a fir a păr şi vei crede celor asupriți şi necăjiți, pentru că ştii acum ce e necazul"*. În **secvența finală**ordinea este restabilită prin pedepsirea Spânului. Harap-Alb trebuie mai întâi să moară şi apoi să învie pentru a se elibera de cuvântul dat. Spânul îl acuză că şi-a încălcat jurământul şi îi taie capul. În felul acesta îl dezleagă de jurământ, semn că inițierea este încheiată, iar rolul Spânului ia sfîrşit. Doar în momentul în care inițierea se încheie Spânul este pedepsit. Calul este cel care face dreptate şi distruge forțele răului.

Tema basmului reflectă clasica luptă dintre bine şi rău, în care binele iese întotdeauna învingător. **Incipitul** prezintă cadrul spațio-temporalcare respectă nedeterminarea specifică basmului (*„odată"*, *„într-o țară"*) şi subliniază caracterul exemplar al întâmplărilor. Astfel, drumul eroului se întinde între două margini ale pământului, deci presupune parcurgerea (implicit cunoaşterea) lumii în întregul ei. Codrii necunoscuți, cu cărări încurcate sunt un fel de mitic labirint, unde Harap-Alb întâlneşte personajul malefic, Spânul. De asemenea, formula inițială este

Scanned with OKEN Scanner

specifică basmului cult şi stabileşte contactul cu cititorul, atragând atenţia, prin adverbul „cică" asupra relativităţii evenimentelor relatate.

Acţiunea ia forma drumului iniţiatic şi se desfăşoară prin înlănţuirea motivelor basmice clasice. Verde-Împărat neavând moştenitor, mezinulcraiului *pleacă* spre împărăţia acestuia pentru a prelua tronul. Deşi sfătuit să se ferească de omul spân şi omul roş (*interdicţia*), rătăcindu-se, îl ia în slujbă pe Spân (*încălcarea interdicţiei*), e păcălit de acesta (*vicleşugul*) şi îşi pierde identitatea, devenind slugă. Este trimis de Spân în trei *încercări grele*: aducerea salatelor din grădina Ursului, a nestematelor Cerbului şi a fetei împăratului Roş. La întoarcerea în împărăţia unchiului, identitatea nepotului e dezvăluită de fata împăratului Roş (*recunoaşterea eroului* şi *demascarea vicleşugului*), Spânul îi retează capul lui Harap-Alb (*moartea ritualică*), dar fata îl *învie*, iar eroul face *nuntă* şi este *înscăunat* împărat. Alături de prezentarea populară a nunţii care durează la nesfârşit, Creangă introduce în formula finală şi o reflecţie asupra realităţii sociale contemporane care are rolul de a scoate cititorul din lumea fantastică a basmului: *„Şi a ţinut veselia ani întregi, şi acum mai ţine încă. Cine se duce acolo bea şi mănâncă. Iar pe la noi, cine are bani bea şi mănâncă, iară cine nu, se uită şi rabdă."*

În lupta dintre bine şi rău puterea Spânului e doar aparentă, dar necesară pentru procesul de iniţiere al eroului pozitiv. În schimb, Harap-Alb, deposedat de rangul deţinut prin naştere, recucereşte un rang prin faptă şi fel de a fi. În final, este recunoscut drept adevăratul moştenitor şi preia tronul unchiului. Ambele personaje mor, moartea Spânului este definitivă, dar cea a lui Harap-Alb este doar simbolică, semn al împlinirii iniţierii, marcând trecerea de la statutul de slugă la cel de împărat.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 8

Subiectul I

A.

1 . În textul dat, secvența citată se referă la munca asiduă a gazetarului, desfășurată adeseori în condiții vitrege.

2. Textul atrage atenția asupra unei componente importante, dar oarecum neglijate a operei eminesciene: gazetăria.

3. Imaginea statuii de marmură impusă de Titu Maiorescu sugerează detașarea imperială a poetului care contemplă realitatea. În pofida acestui simbol cu care este asociat Mihai Eminescu, poetul în ipostaza de gazetar era destul de profund ancorat în viața trecută și prezentă a poporului.

4. Criticul literar Alexandru Oprea oferă informații de real interes despre specificul articolelor eminesciene: îmbinarea strălucită a frazei romantice cu stilul ziaristului modern, înaltul profesionalism în redactare și ridicarea paginii tipărite la înălțimea unor probleme de conștiință.

5. Cauza preocupărilor eminesciene mai ample în raport cu preocupările altor jurnaliști ai vremii este reprezentată de conectarea poetului la problemele „prozaice" ale actualității de care depindea destinul țării. În plus, Eminescu nu cedează presiunii rutinei sau convenționalismului, fiind capabil de un efort de cursă lungă și sacrificând multe ore în redacție.

B.

În gazetărie, profesionalismul înseamnă o atenție desosebită focalizată asupra aspectelor realității imediate, obiectivitate, fler, dar, după cum afirmă și Alexandru Oprea, analizând activitatea de publicist al lui Eminescu, această autentică meserie înseamnă și activarea conștiinței celorlalți, muncă, înalte abilități în redactarea articolelor. De aceea, consider că jurnalistul trebuie să depășească rutina și să nu fie un amator care investighează stratul epidermic al problemelor noi, ci un om responsabil care caută în adâncimea acestora.

În primul rând, profesionalismul poate fi și apanajul poeților, al tuturor celor care se ancorează în problemele realității. De exemplu, poetul Mihai Eminescu este un gazetar plin de patos care impresionează prin *„aliajul original"* dintre *„trăsăturile fazei romantico- generoase a începuturilor"* și *„habitudinile curente și îndătinate ale ziaristului modern"*. De asemenea, publicistica eminesciană evidențiază *„o platformă spirituală"* care îl obligă pe autor să iasă din *„atelierul de creație"*și să analizeze *„viața trecută și prezentă a poporului"*.

În al doilea rând, profesionalismul în această meserie are la bază și darul de scrie frumos și într-o manieră persuasivă. Din păcate, astăzi, articolele și chiar editorialele nu mai impresionează prin strălucirea stilului, multe dintre ele evidențiind o gramatică precară. Retorica incendiară, precum aceea eminesciană, păstrarea nealterată a funcției sacerdotale a cuvântului și evitarea imixitunilor

Scanned with OKEN Scanner

altor activități în actul gazetăresc probează o adevărată vocație a unui ziarist. Numai în acest mod, jurnalistul nu va fi strivit de rutină.

În concluzie, un gazetar adevărat va fi preocupat de problemele sensibile ale realității, de interesele națiunii, văzându-le totuși în contextul mai larg al analizei istorice.El va consacra timp și energie muncii din redacție, trezind nu doar prin conținutul textelor sale, dar și prin prin stilul și calitatea redactării conștiințele amorțite ale contemporanilor săi.

Subiectul al II-lea

În fragmentul citat, Alexandru Odobescu realizează o radiografie istorică, surprinzînd totodată atmosfera Bucureștiului la moartea lui Mircea Vodă – domnitor crunt și despotic. Verbele la timpul imperfect servesc evocării: „băteau", „răspundea", „era". Se reconstituie astfel specificul unei epoci tumultoase în care succesiunea domnitorilor, faptele de culise, răsturnările de situație stau sub semnul imprevizibilului. În plus, retrospectiva întâmplărilor este redată cu ajutorul celuilalt timp al trecutului, mai mult ca perfectul, care evidențiază cursul evenimentelor și instituie o logică narativă, generând un ritm precipitat al acțiunii: „se adusese, urziseră", „se-ndurase", „hotărâse", „ridicase" etc.

Subiectul al III-lea

Poezia *Riga Crypto și lapona Enigel* face parte din volum *Joc secund*, publicat în anul 1930. Autorul își subintitulează poezia *Baladă* și o include în ciclul *Uvedenrode*, în etapa baladic-orientală. **Viziunea despre lume** a poetului se observă atât din alegerea baladei ca specie literară, cât și din alegerea temei poeziei. Este o perspectivă modernă asupra acestei specii literare epice, fiind de fapt un poem alegoric. Asemănarea cu poemul *Luceafărul* de Mihai Eminescu este evidentă, autorul însuși își intitulează opera *„un Luceafăr întors"*. Ambele poezii tratează aceeași temă, a iubirii imposibile și a incompatibilității dintre două ființe care aparțin de lumi diferite. Caracterul alegoric este dat de faptul că se pune accentul pe problemacunoașterii: la fel ca și fata de împărat, riga Crypto dorește să-și depășească statutul de ființă inferioară, dar în final constată că acest lucru este imposibil. O altă trăsătură a modernismului care se regăsește în pozie este prezența metaforelor-simbol, *„sufletul fântână"* și *„soarele înțelept"* care simbolizează capacitatea omului de a trăi mai multe experiențe pe parcursul unei existențe îndelungate și ideea de cunoaștere.

Tema este cea a iubirii imposibile, care se află în strânsă legătură cu problema cunoașterii. Povestea de iubire nu se poate împlini din cauza aspirațiilor diferite ale celor doi. Pentru Crypto iubirea este o experiență de cunoaștere, dar ființa inferioară dovedește, la fel ca în poemul eminescian, că nu este capabilă să

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

își depășească condiția. În schimb, ființa superioară își continuă drumul spre atingerea absolutului prin experimentarea cunoașterii de tip rațional.

Titlul baladei conține ideea cuplului, dar acesta nu se întregește datorită incompatibilității dintre cei doi eroi, care fac parte din regnuri diferite.

Poezia este structurată în **două părți**, fiecare dintre ele reprezentând câte o nuntă. Se împrumută formula narativă specifică genului epic, și anume *povestirea în ramă*. Prima nuntă este una posibilă, care s-a realizat deja și are rolul unui cadrupentru nunta fantastică, aceasta având un final nedorit, riga Crypto fiind nevoit să accepte căsătoria cu *„măsălariţa-mireasă"*.

Prima parte cuprinde primele patru strofe care au rolul de **prolog** al baladei și reprezintă dialogul menestrelului cu *„nuntașul fruntaș"*. Se face trimiterea spre un timp mitic, spre Evul Mediu, prin adresarea directă către cel care va rosti povestea tragică: *„Menestrel trist"*. Cântecul despre iubirea dintre cei doi trebuie spus într-o atmosferă prielnică, *„la spartul nunții, în cămară."* Menestrelul are multiple modalități de interpretare: *„Cu foc l-ai zis acum o vară; / Azi zi-mi-l stins, încetinel"*, dar trebuie să o aleagă pe cea care să se potrivească cel mai bine cu atmosfera și cu povestea. Repetarea cântecului spus și în trecut sugerează un ritual al zicerii unei povești exemplare.

A doua parte conține povestea dintre riga Crypto și lapona Enigel și este realizată din mai multe secvențe poetice. În **prima secvență** sunt prezentate „personajele": în lumea lui, Crypto are un statut superior: *„Des cercetat de pădureți / În pat de râu și-n humă unsă, / Împărăţea peste bureți / Crai Crypto, inimă ascunsă."* Deși admirat, are parte și de adversități: este considerat *„sterp"* și *„nărăvaș"* de celelalte plante ale pădurii care nu înțeleg de ce nu își acceptă condiția de ciupercă și încearcă să o depășească. Ființa la care visează aparține de regnul uman, este deosebită în lumea ei datorită faptului că dorește o împlinire absolută reprezentată prin lumina solară. Ea pendulează anual între cotidian, *„de la iernat"* și idealul reprezentat de Sud, de Soare, *„la păşunat, [...] tot mai la sud."* Singura asemănare dintre cele două ființe este statutul superior pe care îl au în propria lume, dar acest element nu va fi suficient pentru împlinirea prin iubire. Deosebirile sunt prezentate cu ajutorul **elementelor de opoziție** și a imaginilor care descriu mediul existențial al celor doi. Lumea lui Crypto se definește prin umezeală și răcoare, în timp ce lumea laponei este un spațiu rece: *„În țări de gheață urgisită"*, fapt care explică atracția ei spre soare și lumină.

În drumul ei spre sud, *„lapona mică, liniștită"* este rugată de către Crypto să rămână alături de el în lumea umedă și răcoroasă a plantelor pădurii. Întâlnirea celor doi se realizează în lumea visului. Regele ciupercilor încearcă să o ademenească în lumea lui prin intermediul a trei chemări care constituie un **element de simetrie** al poeziei. Valoarea de descântec și de incantație a celor trei chemări, precum și împletirea limbajului popular cu cel literar subliniază caracterul de baladă al poeziei. Cele trei chemări sunt urmate de trei refuzuri. Imposibilitatea nuntirii dintre cei doi este exprimată prin intermediul **opoziției**

soare / umbră, care subliniază de fapt relația fiecăruia cu universul, incompatibilitatea peste care niciunul dintre ei nu poate trece fără să se piardă pe sine. Crypto se teme de lumina soarelui: *„de soare, / Visuri sute, de măcel, / Mă despart."*, în timp ce lapona aspiră spre acesta: *„Că dacă-n iarnă sunt făcută, / Şi ursul alb mi-e vărul drept, / din umbra deasă, desfăcută, / Mă-nchin la soarele-nțelept."* Ființa superioară își dă seama că iubirea lor nu este posibilă și că **opoziția dintre soare și întuneric**, dintre **rațiune și instinct** nu va putea fi anulată: *„La soare, roata se măreşte; / La umbră numai carnea creşte"*. Refuzul laponei este fatal pentru rigă deoarece descântecul se transformă în blestem, atributele lumii pe care Enigel o alege se întorc asupra lui. Dorind să-și urmeze aspirația spre ființa superioară, *„regele-ciupearcă"* este pedepsit pentru îndrăzneala lui și transformat în ciupercă otrăvitoare: *„Dar soarle, aprins inel, / Se oglindi adânc în el; [...] Şi sucul dulce înăcreşte! / Ascunsa-i inimă plesneşte."*. Astfel, încercarea lui Crypto de a schimba ordinea firească a lumii eşuează, iar în final este restabilită. **Opoziția** dintre cele două ființe este subliniată și prin antiteza *„fiară bătrână" / „făptură mai firavă"*. Omul este o ființă supusă greşelii și încercării repetate datorită existenței îndelungate, în timp ce creatura vegetală trăieşte limitat, prin urmare, nu are dreptul decât la o şansă care îi este fatală.

Riga Crypto şi lapona Enigel de Ion Barbu este o poezie modernă în care autorul își prezintă viziunea despre lume dintr-o dublă perspectivă. La nivelul formei, polemizează cu literatura înaintaşilor, nu întâmplător alegând să scrie o baladă. De asemenea, este evidentă referirea la poemul eminescian *Luceafărul*. Se pot însă remarca şi elemente specifice liricii sale, cum ar fi motivul oglindirii, motivul nuntirii, motivul soarelui, motivul increatului. Limbajul este o sinteză a limbajului poetic anterior, foloseşte atât cuvinte populare care subliniază caracterul de baladă al poeziei, cât şi metafore-simbol care atrag atenția supra sensului alegoric. La nivel ideatic, Ion Barbu aduce o perspectivă modernă asupra temei iubirii deoarece iubirea nu este văzută ca un miracol, dar nici ca un eveniment care exprimă tragismul existențial atunci când nu se împlineşte.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 9

Subiectul I

A.

1. Secvența semnifică faptul că după multe luni de boală, s-a găsit un diagnostic clar.
2. Chibici trebuia să-l însoțească pe poet într-o excursie de șase săptămâni în sudul Alpilor, până la Venezia, Padua sau Florența.
3. Poetul a suferit de meningită, iar această boală l-a ținut în delir 5 luni.
4. Interogațiile retorice au rolul de a exprima eventualele întrebări ale poetului privind susținerea lui financiară la clinica de la Viena. De asemenea, prin aceste interogații bine gândite, Maiorescu încerca să-l convingă pe Eminescu, pe de-o parte, de intențiile bune ale prietenilor, iar, pe de altă parte, să-l îndemne să mediteze la faptul că la fel ar fi procedat și el pentru a ajuta un prieten aflat într-o situație asemănătoare.
5. Formula de adresare *„Iubite domnule Eminescu"* dezvăluie relația specială care era între Titu Maiorescu și Mihai Eminescu. Chiar dacă era o diferență de vârstă între cei doi, Maiorescu fiind considerat un mentor al junimiștilor, în această scrisoare, criticul își exprimă *„iubirea și admirația adeseori entuziastă ce o am și eu și tot cercul nostru literar pentru D-ta [...]"*.

B.

Omul este o ființă socială, care își creează de-a lungul vieții legături de durată, pe baza afinităților sale. În acest sens, prietenia reprezintă o relație foarte strânsă, care se stabilește între două sau mai multe persoane care împărtășesc aceleași valori și aspirații. Consider că aceasta are un rol definitoriu în formarea pesonalității umane. Efectele sunt vizibile pe termen lung și, de aceea, e foarte important să știm să ne alegem prietenii potriviți.

În primul rând, prietenii au un rol constructiv atunci când relația se bazează pe respect reciproc și dorința de a-l face pe celălalt să progreseze și să-și depășească anumite limite. Un prieten adevărat nu va ascunde intenții meschine, ci îi va dezvălui cu sinceritate tovarășului său și adevăruri mai dureroase. De exemplu, relația dintre Titu Maiorescu și Mihai Eminescu este una de prietenie adevărată, Maiorescu fiind sincer interesat de starea de sănătate a prietenului și făcând tot ce i-a stat în putință pentru reabilitarea lui, neașteptând ceva în schimb.

În al doilea rând, diversele experiențe, situațiile uneori traumatizante prin care un om trece inevitabil de-a lungul vieții, pot lăsa urme adânci în caracterul acestuia. Însă, cu ajutorul prietenilor dragi, acesta poate depăși toate situațiile-limită. De exemplu, alături de Eminescu, atâta timp cât a suferit, dar și în perioada convalescenței, au fost mai mulți prieteni, care l-au susținut atât din punct de vedere afectiv, cât și din punct de vedere financiar, asigurându-l de toată prețuirea lor.

Scanned with OKEN Scanner

În concluzie, un prieten este o persoană pe care poți conta cu adevărat și în care poți avea încredere pentru a-l transforma în confidentul tău. O camaraderie sinceră, lipsită de meschinării poate ajuta un om să depășească toate obstacolele care i se pot ivi în viață.

Subiectul al II-lea

Poezia *Gerul*aparține genului liric deoarece, în primul rând, poetul își exprimă în mod direct gândurile, sentimentele, ideile prin intermediul eului liric care își face simțită prezența în text prin formele pronominale de persoana I: „*mă*", „*eu*", „*meu*"; exclamația „*O!*", adresarea directă prin pronumele personal „*tu*" și vocativul „*gerule năprasnic*". În al doilea rând, limbajul este expresiv și sugestiv, eul liric folosindu-se de figuri de stil și procedee artistice pentru a-și exprima în mod plastic ideile: epitetele „*gerul aspru și sălbatic*", „*neagra luncă*", „*cristalul înghețat*", „*țurțuri lucitori*", comparația „*ca pe-o mireasă moartă*", personificările „*focul vesel*", „*gerul strânge-n brațe-i*", „*gerul [...] le-a sărutat*".

Subiectul al III-lea

Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război de Camil Petrescu este un roman subiectiv, de analiză psihologică, în care narațiunea se face la persoana I, acțiunea concentrându-se asupra evenimentelor din planul conștiinței personajului-narator.

Tema romanului este un element sugestiv pentru construcția personajului și se referă la drama intelectualului lucid care trece prin două experiențe fundamentale, iubirea și războiul, pe care le analizează în încercarea de a găsi semnificația profundă a existenței sale. Romanul este structurat în **două părți**, precizate încă din titlu: prima parte este reprezentată de *„ultima noapte de dragoste"*, iar a doua de *„întâia noapte de război"*. Prima parte prezintă drama iubirii, iar a doua drama războiului.

Acțiunea romanului începe sub semnul războiului, fiind indicate **reperele spațiale** și **temporale**. **Incipitul** îl prezintă pe Ștefan Gheorghidiu în primăvara anului 1916, concentrat undeva la graniță, deasupra Dâmbovicioarei. Într-o zi la popota ofițerilor se pornește o discuție despre căsătorie și dragoste, despre un ofițer care își ucide soția adulterină și este achitat la proces. Este prima scenă memorabilă a romanului în care Gheorghidiu își exprimă concepția despre iubire. Această discuție declanșează memoria afectivă a personajului, trezindu-i amintirile legate de cei doi ani și jumătate de căsnicie cu Ela. Personajul cere o permisie pentru a merge la Câmpulung să-și vadă soția și de aici prima serie de fapte se întrerupe.

Cel de-al doilea capitol, intitulat *Diagonalele unei moșteniri,* debutează abrupt cu următoare frază care constituie și *intriga*romanului: *„Eram însurat de doi ani și jumătate cu o colegă de la Universitate și bănuiam că mă înșeală."*

Scanned with OKEN Scanner

Urmează o lungă poveste de dragoste şi gelozie. Gheorghidiu, pe atunci student la Filozofie, se căsătoreşte din dragoste cu Ela, studentă la Litere.Personajul este în căutarea iubirii absolute pe care crede că a găsit-o prin soţia lui. După căsătorie, urmează o perioadă în care idealul lui pare uşor de atins. O moştenire nesperată le permite să frecventeze cercurile mondene, dar în acelaşi timp le strică relaţia. Ela se implică în discuţiile despre bani, lucru care lui Gheorghidiu îi displace profund. Spre deosebire de soţul ei, Ela este atrasă de viaţa mondenă şi de oportunităţile pe care i le oferă noul statut social. Prin urmare, moştenirea va declanşa criza matrimonială a cuplului. Relaţia celor doi se deteriorează treptat, situaţie pe care o observă mai ales Gheorghidiu, care analizează totul cu luciditate. În timpul unei excursii la Odobeşti, are impresia că Ela îi acordă o atenţie exagerată unui anume domn G., despre care va crede ulterior că este amantul ei. Gheorghidiu începe să fie torturat de gelozie, iar cuplul se destramă. După o scurtă despărţire, se împacă. În finalul primei părţi se revine la acţiunea de pe front: înrolat pe frontul românesc, Gheorghidiu cere o permise, ca să verifice dacă soţia lui îl înşeală. Ajunge la Câmpulung, se întâlneşte cu Ela, care îi cere să treacă o parte din bani pe numele ei pentru a avea o siguranţă materială în cazul în care el ar muri în război. După ce pleacă, îl vede întâmplător pe domnul G. şi vrea să se întoarcă să-i omoare pe amândoi. Nu apucă să facă acest lucru deoarece se anunţă izbucnirea războiului şi este nevoit să plece pe front.

Partea a doua a romanului demitizează imaginea războiului văzut ca un catalizator de energii. Frontul înseamnă de fapt haos, nimeni nu ştie cu claritate ce trebuie să facă, ordininele de luptă se dau aleatoriu, fără o bază reală. Fiecare soldat acţionează mai mult de unul singur, apărându-şi mecanic viaţa şi neavând nicio dorinţă de a muri pentru patrie. Toate luptele la care participă i se par inutile, mai ales că acestea nu corespund cu imaginea din presa vremii. Are totuşi experienţa unei drame colective deoarece asistă la moartea mai multor soldaţi în capitolul intitulat sugestiv *„Ne-a acoperit pământul lui Dumnezeu."*

Romanul se încheie odată cu epuizarea experienţei războiului. **Finalul** este elocvent pentru transformarea psihologică a personajului deoarece prezintă o nouă imagine a iubirii, opusă celei din incipit. Dacă la început, Ştefan Gheorghidiu vede iubirea într-un mod absolut în care partenerii au drept de viaţă şi de moarte unul asupra celuilalt, în final îşi dă seama că această concepţie nu are nicio legătură cu realitatea. După ce a trăit drama incertitudinii, Ştefan Gheorghidiu vine acasă într-o permisie şi primeşte un bilet anonim prin care i se oferă şansa să aibă certitudinea trădării soţiei. Acest lucru nu mai are însă importanţă deoarece îşi dă seama cât de nesemnificativă este drama iubirii sale în comparaţie cu drama colectivă a războiului. Astfel, hotăreşte să-i lase Elei casele de la Constanţa, cu tot ce este în ele, renunţând să se mai amăgească cu ideea unei iubiri absolute.

Ştefan Gheorghidiu, personajul principal al romanului, şi în acelaşi timp personajul-narator, reprezintă **tipul intelectualului lucid.** Drama personajului este de natură intelectuală deoarece el este, în primul rând, un pasionat al adevărului, al certitudinii, al absolutului. Este un tânăr intelectual, abolvent al Facultăţii de

Scanned with OKEN Scanner

Filozofie, însurat cu o colegă de la Universitate, studentă la Litere, pe nume Ela. Face parte dintr-o familie bogată, dar nu se bucură de bunăstarea acesteia până nu primeşte o moştenire nesperată de la unchiul Tache. Gheorghidiu este filozof, un spirit lucid care analizează totul, interpretează totul, fiecare gest al soţiei este un chin pentru el, este interpretat ca un gest de trădare. Personajul suferă mai ales pentru că nu poate avea iubirea absolută pe care şi-a dorit-o şi care ar trebui să fie o modalitate de cunoaştere. Pe parcursul romanuluipersonajul dă dovadă de alte calităţi, cum ar fi tăria de caracter, indiferenţa faţă de partea materială a existenţei, dar şi onestitatea şi inteligenţa.

Trăsătura sa esenţială este **luciditatea**, care se observă în **secvenţa** în care este prezentată excursia de la Odobeşti. Cu această ocazie, gelozia sa este amplificată de mici incidente, gesturi fără importanţă poate, care capătă în conştiinţa sa dimensiunile unei adevărate drame. Adevărata problemă a lui Gheorghidiu este faptul că analizează cu luciditate tot ce se întâmplă în jurul său, motiv pentru care apare suferinţa: *„Câtă luciditate atâta conştiinţă, câtă conştiinţă atâta pasiune şi deci atâta dramă."* Fiind un personaj lucid, nu face doar o analiză a lumii exterioare, ci şi a propriilor sentimente, dar şi a psihlogiei feminine. Femeile îi apar ca nişte fiinţe schimbătoare, capricioase, care uită de orice morală când este vorba de a-şi satisface dorinţele. Această constatare o face când observă reacţiile de tristeţe sau bucurie ale Elei în legătură cu prezenţa sau absenţa domnului G, pe care nu se sfieşte să le ascundă. Sentimentele lui sunt analizate cu intensitate, elocventă fiind **secvenţa** când doreşte să dezerteze pentru a-i ucide pe cei doi amanţi. După ce se întâlneşte cu Ela, îl vede pe domnul G. şi plănuieşte să revină în timpul nopţii pentru a i se oferi certitudinea infidelităţii soţiei. Nu are timp să-şi pună în aplicare planul deoarece este chemat la unitate datorită anunţării izbucnirii războiului. Deşi pe drumul de întoarcere spre unitate trăirile sale sunt amplificate, în finalul romanului realizează că este mai bine că nu a putut dezerta. Ca şi în cazul iubirii, Gheorghidiu analizează cu luciditate şi războiul, nu pentru a sublinia eroismul ci absurditatea acestuia. Pentru el, războiul este o modalitate de a-şi verifica personalitatea, îşi analizează reacţiile pe câmpul de luptă. Confruntat cu situaţii-limită, se autoanalizează lucid: *„Ştiu că voi muri, dar mă întreb dacă voi putea îndura fizic rana care îmi va sfâşia trupul."* Adevărata „dramă" a războiului este tot de natură interioară, psihologică. Războiul reprezintă experienţa finală care îi va arăta lipsa de importanţă a problemei din dragoste. Astfel, drama războiului anulează drama iubirii.

Ştefan Gheorghidiu greşeşte în povestea de dragoste deoarece o aşează pe Ela pe un piedestal şi apoi este dezamăgit că ea nu reprezintă femeia ideală la care visase. Gelozia, îndoiala personajului înregistrează şi alte etape ale destrămării cuplului: ruptura, împăcarea temporară, până la izbucnirea războiului. Despărţirea de Ela din finalul romanului, pierderea acestei iubiri pe care el o credea absolută, echivalează cu pierderea unei părţi din personalitate, care va fi recuperată parţial prin experienţa războiului.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 10

Subiectul I

A.

1. În textul dat, secvența citată se referă la atitudinea senină a adolescentului care idealizează omul și valorile umane.
2. Romanul lui Jules Verne pe care criticul literar l-a considerat, la vârsta adolescenței, ca fiind cel mai captivant este *Insula misterioasă.*
3. Autorul textului mărturisește că admiră filosofia optimistă a lui Jules Verne, încrederea în progres și în om, construcția unor personaje care joacă rolul unor adevărați eroi civilizatori.
4. Nicolae Manolescu mărturisește că interesul său pentru scrierile lui Jules Verne se justifică și prin optimismul pe care le degajă acestea și care se află în armonie cu firea sa pozitivă. Cărțile lui Jules Verne transmit încredere, speranță, vorbind despre forța oamenilor de a nu se da bătuți.
5. Criticul se declară un vicios al lecturii, subliniind nevoia stringentă de a citi, resimțită în varii contexte. Dragostea pentru carte este uriașă și este astâmpărată în diferite situații. Hrana spirituală devine pentru autor vitală, iar pasiunea copleșitoare pentru citit se manifestă ritualic dimineața, seara, în călătorii. Frumusețea literaturii are însă doza ei de inefabil la fel ca muzica lui Mozart.

B.

O carte bună este aceea care te extrage dintr-o lume derutantă și eclectică, a improvizațiilor și concesiilor, dintr-o societate care, din nefericire, nu mai are prea multe criterii valorice, revitalizându-ți sau redându-ți optimismul. De aceea, consider că, așa cum subliniază și Nicolae Manolescu, literatura poate să îți oțelească ființa, să îți fortifice încrederea sau sa îți cultive o atitudine pozitivă față de viață.

În primul rând, literatura îi oferă cititorului un model compozit, viu și plastic al existenței umane, determinându-l să interiorizeze anumite experiențe. Ea are funcția unei oglinzi care oferă oportunitatea unei duble reflectări: a acțiunii prezentate și a lectorului. Astfel, acesta poate să empatizeze cu personajele care îi vor împrumuta din tăria lor interioară și din forța de a nu se da bătute: *„ Eu sunt o fire pozitivă. La 13 ani, ca și la 63, găsesc același reconfort moral în tăria naufragiaților de a nu se da bătuți și de a-și lua lumea de la capăt, fără văicăreli și disperări, cu energie și imaginație."*

Apoi, contactul cu o literatură optimistă, precum aceea la care se referă Nicolae Manolescu, este benefic pentru formarea adolescenților care au nevoie de o busolă și de credința în acel umanism ce se forjează pe valori de tipul respectului, bunătății, toleranței. De asemenea, anumite cărți pot să dezvolte în cititor speranța în progres, în gesturile care aduc schimbarea, asemănătoare cu

Scanned with OKEN Scanner

acelea ale *„eroilor civilizatori”*. Eu cred că fiecare carte trebuie citită la timpul ei, dar şi că există un timp al lecturii. Astfel, în ceea ce mă priveşte, cărţile lui Jules Verne pe care le-am citit cu precădere în vacanţele de vară îmi trezesc şi astăzi impresia de libertate, de independenţă.

În concluzie, literatura facilitează învăţarea şi cunoaşterea, încapsulând sentimente pozitive precum bucuria, entuziasmul, care-i prilejuiesc cititorului tânăr confruntarea cu experienţe suplimentare de viaţă menite a-i consolida curajul, voinţa şi a-l feri de inadaptare, sau de neputinţă.

Subiectul al II-lea

Anton Holban alcătuieşte portretul unui personaj feminin cu un profil distinct şi o aură a superiorităţii. Subtil analist al relaţiilor sentimentale, romancierul conturează într-o manieră realistă o imagine verosimilă a unei femei care îl intrigă pe eroul narator prin eleganţa ostentativă, ori prin exhibarea bogăţiei, stârnindu-i totodată cinismul. Tehnica detaliului şi relaţia mediu-personaj ţin de aceeaşi poetică a realismului: *„Acasă la ea trataţiile sunt bogate şi nu lipsesc icrele negre sau îngheţata, iarna. Nu refuză pe nici un cerşetor”*. Imaginea instanţei feminine se încheagă din amănunte credibile care converg spre imaginea unei persoane ce ilustrează categoria parvenitului. Ea este redată însă din unghi singular, acela al protagonistului.

Subiectul al III-lea (vezi şi modelele nr. 4, 37)

Poezia *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii,* de Lucian Blaga, este o artă poetică şi deschide volumul de debut, *Poemele luminii*. Viziunea despre lume exprimată în această poezie se referă la raportul dintre poet şi lume şidintre poet şi creaţie. Rolul poetuluinu este de a descifra tainele lumii ci de a le pătrunde şi spori prin intermediul creaţiei poetice. Creaţia este un mijlocitor între eul liric şi lume care nu reduce însă misterul cuvântului originar. Acest cuvânt poetic nu este folosit însă pentru a *numi*, ci pentru *a sugera.* Poezia se bazează pe distincţia dintre cele două tipuri de cunoaştere:*cunoaşterea paradisiacă*este cunoaşterea de tip raţional, care reduce misterul lumii prin intermediul logicii şi al intelectului;*cunoaşterea luciferică* este bazată pe intuiţie, pe imaginaţie, pe trăiri interioare, putând fi echivalată cu o cunoaştere de tip poetic. În creaţia autorului se observă în mod clar opţiunea pentru al doilea tip de cunoaştere.

Elementele moderniste care se găsesc în poezie sunt: influenţele expresioniste, redarea elementelor abstracte prin aspecte concrete, folosirea metaforelor simbol, încălcarea convenţiilor şi a regulilor clasice. Lucian Blaga cultivă înnoirile prozodice: strofele se anulează, metrica versurilor este variabilă, se preferă folosirea versului liber care oferă un ritm interior. O particularitate a

Scanned with OKEN Scanner

creației blagiene este și cultivarea metaforei revelatorii, care are putere de sugestie, în defavoarea metaforei plasticizante, care are rolul de a da concretețe fenomenului sau sentimentului descris.

Tema poeziei o reprezintă atitudinea poetică în fața marilor taine ale Universului, atitudine conform căreia cunoașterea lumii este posibilă numai prin iubire, prin comunicare afectivă totală. Poetul are datoria de a spori aceste taine prin intermediul creației sale.

Titlul include o metaforă revelatorie, *„corola de minuni a lumii"*,care semnifică ideea cunoașterii luciferice,imagine a perfecțiunii, a absolutului, a misterelor universale.

Incipitulreia titlul poeziei, aflându-se în relațiecu versurile care încheie arta poetică: *„Eu nu strivesc corola de minuni a lumii* [...] *căci eu iubesc / și flori și ochi și buze și morminte.*". Faptul că această artă poetică începe cu pronumele personal *„eu"*atrage atenția asupra ipostazei eului liric, care este un eu stihial. Încă din primul vers al poeziei se subliniază poziția pe care o adoptă poetul în legătură cu misterele lumii, el refuzând să le cunoască în mod rațional, fapt exprimat prin verbul la forma negativă *„nu strivesc"*.Ideea se menține pe parcursul operei prin intermediul altor verbe semnificative: *„nu ucid"*, *„sporesc"*, *„îmbogățesc"*, *„iubesc"*.

Poezia este alcătuită din **trei secvențe poetice,** prima și ultima aflându-se într-o **relațiede simetrie**, deoarece amândouă descriu poziția poetului în legătură cu creația și misterul. Prima secvență oferă o definiție a creației, poezia însemnând pentru Blaga intuirea în particular (*„eu nu strivesc"*) a universalului, a misterului. De asemenea, este prezentată atitudinea poetică față de acest mister, exprimată prin verbele la forma negativă: *„nu strivesc"*,*„nu ucid"*.Eul liric refuză cunoașterea paradisiacă, rațională (*„cu mintea"*) a misterului, care ar duce de fapt la dispariția acestuia. Minunile *corolei* sunt descrise prin patru metafore-simbol, care se referă la temele creației blagiene: *„în flori, în ochi, pe buze ori morminte"*. *Florile* simbolizează viața, efemeritatea, dar și frumosul, *ochii* – cunoașterea, contemplarea poetică a lumii, *buzele* iubirea, dar și rostirea poetică, iar *mormintele* moartea, eternitatea, teme care au fost asociate de toți poeții cu misterul datorită imposibilității de a le cunoaște integral.

A doua secvențăeste construită pe **relația de opoziție** dintre opțiunea poetului și opțiunile altor scriitori în ceea ce privește revelarea misterului. Această opoziție semnifică, de fapt, antiteza dintre cele două tipuri de cunoaștere, paradisiacă și luciferică. Diferența dintre cele două atitudini poetice este redată la nivelul textului de către pronumele personal *„eu"*, adjectivul pronominal posesiv *„mea"* (*„lumina mea"*) și adjectivul nehotărât *„altora"* (*„lumina altora"*). Metafora luminii, care este metafora centrală a volumului *Poemele luminii*, simbolizează cunoașterea. Cele două tipuri de cunoaștere sunt redate prin asocierea acestor elemente de opoziție cu verbe sugestive care le pun și mai bine în evidență: *„Lumina altora/ sugrumă vraja nepătrunsului ascuns"*, în timp ce eul

Scanned with OKEN Scanner

liric blagian sporeşte*„a lumii taină/ [...] nu micşorează, ci tremurătoare/ măreşteşi mai tare taina nopţii.*".Elementele care ţin de mister, de imaginarul poetic sunt sugerate de alte cuvinte-simbol, care fac parte din câmpul semantic al misterului: *„nepătrunsul ascuns*", *„adâncimi de întuneric*", *„a lumii taină*", *„taina nopţii*", *„întunecata zare*", *„largi fiori de sfânt mister*", *„ne-nţeles*", *„ne-nţelesuri şi mai mari*".

Crezul poetic este reluat în **ultima secvenţă**, aflată în **relaţie de simetrie** cu prima. Finalul are un rol conclusiv prin folosirea conjuncţiei *„căci*".Poetul reia imaginea corolei alcătuită din elementele misterului poetic: *„căci eu iubesc/ şi flori şi ochi şi buze şi morminte.*", cunoaşterea poetică fiind considerată atât un act de contemplaţieşi sporire a misterului, cât şi un act de iubire.

Eu nu strivesc corola de minuni a lumii este o artă poetică modernă, în care Lucian Blaga îşi exprimă viziunea despre lume care se referă la relaţia dintre poet şi lume şi, mai ales, dintre poet şi creaţie. Actul poetic nu trebuie să reducă misterele lumii, ci să le dea o nouă semnificaţie, să le transforme în poezie prin intermediul cuvântului. Dar, la Blaga, ca şi la ceilalţi scriitori moderni, cuvântul poetic nu este folosit pentru a numi lucrurile, ci pentru a le sugera, astfel protejându-se misterul universal.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 11

Subiectul I

A.

1. *„De obicei [cărțile] stau cu aripile lipite"* are sensul că ele sunt nefolosite, stau închise în bibliotecă, așteptând să-și ia zborul în mâinile unui cititor pasionat.
2. Aripile adevărate ale fluturelui-carte sunt imaginile, atingerile, mirosurile și melodiile pe care ni le imaginăm citind.
3. Putem călători în lumi îndepărtate, în spații și timpuri mirifice, dar, de fapt, nu facem altceva decât să desenăm harta magică a propriului suflet și să zburăm prin propria noastră minte.
4. Un avantaj al filmelor este că acestea sunt mai eficiente și mai directe în comparație cu cărțile. Un dezavantaj al filmelor este că au trei dimensiuni, pe când cărțile au sute de dimensiuni, trezind în cititori atingeri, parfumuri, vibrații și alte senzații.
5. Textele literare au scopul de a plăcea, de a transmite și de a stârni emoții. Tocmai de aceea, o carte este filtrată prin sensibilitatea fiecărui cititor în parte, este interpretată în funcție de experiențele trăite anterior, o carte fiind chiar și o formă de autocunoaștere: „citind o carte, privești în tine însuți".

B.

Cinematografia este una dintre cele mai tinere arte, bucurându-se atât de un enorm succes la public, cât și de beneficiile noilor tehnologii. Literatura, una dintre cele mai vechi arte, este o permanentă sursă de inspirație pentru cinematografie. În opinia mea, literatura surclasează cinematografia din mai multe puncte de vedere.

În primul rând, o diferență dintre cele două arte constă în modul în care acestea acționează asupra imaginației. Filmul, în esență imagine, limitează imaginația deoarece e imposibil să-ți imaginezi ceea ce vezi. În schimb, esența literaturii este tocmai aceea de a stimula imaginația. De exemplu, Mircea Cărtărescu susținea că fiecare cuvânt citit are sute de dimensiuni, având *„atingere, parfum, vibrație ca și atâtea alte senzații pe care nici nu le putem numi"*.

În al doilea rând, diferența esențială dintre literatură și film este raportul dintre exterior și interior. Dacă filmul, prin definiție, are ca obiect doar exteriorul, adică doar ceea ce se poate arăta, nouă rămânându-ne doar postura de spectatori, literatura este la ea acasă în interior, plimbându-se prin sufletul omului. De exemplu, în acest text al lui Mircea Cărtărescu era exprimată în mod plastic aceeași idee: *„Citind și zburând, ceea ce e unul și același lucru, nu faci decât să desenezi harta magică a propriului tău suflet"* sau *„Citind o carte, privești în tine însuți"*.

Scanned with OKEN Scanner

În concluzie, cele două arte, literatura şi cinematografia, sunt o prezenţă constantă în viaţa noastră, însă, dacă îi permitem, literatura poate avea o influenţă mai puternică asupra noastră prin faptul că ne stimulează imaginaţia şi este o formă de autocunoaştere, adresându-se sufletului nostru.

Subiectul al II-lea

Verbele la timpul imperfect („*vorbea*", „*aţipeau*", „*se înălţa*", „*privea*") arată o acţiune desfăşurată de-a lungul unei perioade de timp trecute, simultană cu altă acţiune trecută; de aceea, imperfectul este timpul naraţiunii şi rememorării. Ca timp al povestirii, imperfectul este şi indicele trecerii de la realitate la imaginar, întrucât povestitorul îi poartă pe tărâmuri fantastice, le provoacă imaginaţia. Naratorul are impresia că datorită harului povestitorului face cu acesta lungi călătorii, *"călătorii cum nu-mi fusese dat nici să visez..".*

Subiectul al III-lea

Poezia simbolistă *Plumb* deschide volumul cu acelaşi nume, apărut în 1916. Viziunea despre lume este redată la nivelul textului prin folosirea procedeelor specifice simbolismului: folosirea simbolurilui plurivoc, tehnica repetiţiilor, cromatica, muzicalitatea şi tehnica sugestiei.Un prim element care permite încadrarea textului în simbolism este folosirea simbolului *plumb*, prezent în titlu, apoi reluat în şase din cele opt versuri ale poeziei. Cuvântul *plumb* sugerează apăsarea, angoasa, greutatea sufocantă, închiderea definitivă a spaţiului existenţial, fiind elementul în jurul căruia se strucurează poezia. De asemenea, stările eului liric sunt specifice viziunii simboliste despre lume: tristeţea, melancolia, singurătatea, angoasa şi rica de moarte.

Tema poeziei o constituie condiţia poetului într-o societate lipsită de aspiraţii şi artificială, condiţie determinată de două coordonate esenţiale, iubirea şi moartea.Cele două secvenţe poetice corespund celor două teme ale poeziei, dar şi celor două planuri ale realităţii şi se află în **relaţie de opoziţie**: prima secvenţă descrie realitatea exterioară, obiectivă, simbolizată de cimitir şi de cavou, iar a doua secvenţă prezintă realitatea interioară, subiectivă, simbolizată de sentimentul iubirii (*„amorul meu de plumb"*).

Prima strofă a poezieidescrie un cadru spaţial închis, apăsător, sufocant, în care eul liric se simte claustrat: *„Stam singur în cavou...".* Cavoul este un simbol pentru universul exterior care provoacă o stare de angoasă datorită sugerării greutăţii plumbului. Acest cadru este descris cu ajutorul epitetelor metaforice: *„sicriele de plumb", „funerar vestmânt", „flori de plumb", „coroanele de plumb"* şi este un spaţiu claustrofobic, un spaţiu limitat prin excelenţă. **Tehnica repetiţiilor** este un alt element care subliniază atmosfera poeziei, ajutând la redarea muzicalităţii, dar şi a cromaticii.Repetarea epitetului

Scanned with OKEN Scanner

„de plumb” subliniază existența mohorâtă, lipsită de transcendență sau de posibilitatea înălțării, deoarece la Bacovia moartea înseamnă totdeauna anihilare totală atât a trupului, cât şi a sufletului, iar plumbul este un simbol al apăsării şi al strivirii ființei. Moartea este sugerată încă de la început, deoarece poezia începe nu întâmplător cu verbul *„dormeau”*,asociat cu adverbul de mod *„adânc”*, somnul fiind considerat o stare incertă între existență şi moarte, o rupere de lumea reală. Chiar şi elementele care ar trebui să inspire bucurie şi viață, florile, aici sunt împietrite, sunt contaminate de materia generală, plumbul: *„flori de plumb”*. Vântul este singurul element care sugerează mişcarea, dar şi acesta produce efecte reci, ale morții: *„şi era vânt... / Şi scârțiau coroanele de plumb.”* Verbele la imperfect desemnează trecutul nedeterminat şi sugerează permanența unei stări de angoasă şi a unei permanente aspirații spre un final dorit, aşteptat şi simțit ca o eliberatoare încheierea a unui ciclu existențial: *„dormeau”, „stam”, „era”, „scârțiau”*.

În **strofa a doua** accentul se mută pe interioritate, dar aceasta nu este o posibilitate de salvare deoarece se află sub semnul tragicului. Optimismul este anulat total, iubirea, afectivitatea sunt surprinse în momentul dispariției: *„Dormea întors amorul meu de plumb.”* Încercarea de salvare este iluzorie, strigătul eului liric fiind unul zadarnic: *„şi-am început să-l strig”*. Eul solitar aude, vede, înregistrează tot ce îl înconjoară ca pe un eveniment important, dar comunicarea propriu-zisă este exclusă. Dorința de evadare şi de înălțare produsă de sentimentul de iubire este şi ea contaminată de atmosfera generală, *„aripile de plumb”* sugerând de fapt o cădere surdă şi grea, adică moartea. Apropierea morții este anticipată de sentimentul de singurătate: *„Stam singur lângă mort...”*, vers care are corespondent în prima strofă: *„Stam singur în cavou...”*. La Bacovia iubirea şi moartea sunt strâns legate şi nu se anulează una pe cealaltă. Moartea este sugerată pe parcursul întregii poezii cu ajutorul cuvintelor care fac parte din câmpul semantic al morții: *sicriu, cavou, funerar, coroană, mort.*

Viziunea despre lume exprimată în poezia *Plumb* de George Bacovia este dominată de sentimente de tristețe, angoasă, dezgust, spleen, elemente specifice imaginarului poetic simbolist. Aceste stări ale eului liric bacovian sunt provocate de sentimentul descompunerii universului, dar şi de apropierea sentimentului morții.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 12

Subiectul I

A.

1. În textul dat, secvența citată se referă la faptul că moda boieroaicelor din timpul ocupației ruso-orientale, etalată la balurile prințului Potemkin, a fost de neuitat.
2. Înlocuirea modului de viață oriental cu cel european s-a produs ca urmare a războielor ruso-austriece-turce, dar ea fost determinată și de prezența ofițerilor europeni la București și la Iași, precum și de deschiderea provinciilor românești spre Europa de după 1744 sau de ocupația ruso-austriacă de la 1787-1792.
3. Șalvarii și ișlicele au fost piese vestimentare care au evidențiat moda orientală, în vreme ce pantalonii și jobenul au marcat tranziția spre moda occidentală.
4. Elementele ce au marcat o revoluție la nivelul stilului de viață bucureștean după 1812 au fost: înlăturarea costumului oriental, apariția pe piață a bijuteriilor, stofelor, porțelanurilor, tapițeriilor și a altor *„noutăți și mode"*, ascensiunea unui balon în marginea Bucureștiului etc.
5. În viziunea lui Vlad Georgescu, fanariotismul a generat politic și cultural o modalitate de orientalizare a vieții românești. Schimbarea ei a survenit în timpul războiului ruso-turc, când s-a produs întoarcerea la stilul de viață european. Unele elemente nu au fost însă niciodată abandonate, rezultând un anumit cosmopolitism.

B.

Vestimentația poate fi socotită un reper al adaptării omului la schimbările istorice și culturale ale fiecărei epoci, ca formă de uniformizare a stilurilor de viață. De aceea, eu consider că, așa cum reiese și din textul citat, moda este un etalon al evoluției sociale sau politice, sugerând modificările de paradigmă.

În primul rând, moda s-a tradus, istoric, prin integrarea într-o anumită categorie socială. Ea simbolizează apartenența la un grup de referință. Astfel, contactul cu Europa și implicit cu tendințele culturale, vestimentare au fost frânate în epoca fanariotă sau rezervate exclusiv unui grup de privilegiați de la curtea domnească. În schimb, după 1812, înlăturarea costumului oriental a fost cerută chiar de cărturari, fiind considerată ca o parte necesară în procesul de modernizare.

În al doilea rând, situarea în anumite tipare sau părăsirea lor are o dimensiune socială, culturală sau economică. De exemplu, în perioada fanariotă sau post-fanariotă, moda a ilustrat atât procesul orientalizării, cât și pe cel al europenizării. Boieroaicele au fost primele care au părăsit moda Răsăritului, fenomenul petrecându-se încă din 1787- 1792, iar boierii cei tineri au înlocuit șalvarii și ișlicele cu pantaloni și joben în timpul ocupație ruse (1806-1812). Boierii bătrâni și-au continuat însă obiceiurile până la 1830. Din ceea ce știu,

Scanned with OKEN Scanner

perioada paşoptistă a adus alte influenţe, mulţi dintre intelectuali vremii fiind numiţi „bonjouriştі", „franzuji" nu doar pentru ideile lor, ci şi pentru că se idividualizau printr-un cod vestimentar ce evidenţia un etalon franţuzesc.

Aşadar, chiar dacă în prezent, pe fundalul globalizării şi al alertelor modificări ce definesc stilurile vestimentare ori trendurile, moda nu mai oglindeşte pe deplin succesiunea metamorfozelor istorice, politice, ea a fost şi, probabil, va mai fi apanajul anumitor categorii sociale, subliniind, prin diferitele ei accente, caracteristicile unei epoci.

Subiectul al II-lea

Tradiţionalismul se identifică poetic prin fascinaţia autorilor pentru spaţiul amintirii, prin tendinţa idealizării trecutului, prin evocarea rădăcinilor ancestrale, prin devoţiunea faţă de tradiţie. În acest text, se observă o atitudine elegiacă produsă de reconstituirea unei lumi perfect conservate în memorie. Afilierea lui Ion Pillat la poetica tradiţionalistă rezultă din acest sentiment intens de nostalgie. Mărul de aur este o emblemă a trecutului. De asemenea, universul satului evidenţiat prin „butucul de viţă" ţine de acelaşi imaginar. În plus, organizarea discursului poetic în distihuri denotă un anume conservatorism propriu direcţiei tradiţionaliste.

Subiectul al III-lea

George Călinescu susţine ideea apariţiei unui roman de atmosferă modernă, dar respinge teoria sincronizării obligatorii a literaturii cu filozofia şi psihologia epocii, argumentând că *„literatura nu e în legătură cu psihologia, ci cu sufletul uman"*. Prin romanele sale, dintre care se remarcă *Enigma Otiliei,* Călinescu depăşeşte realismul tradiţional, creează caractere dominate de o singură trăsătură definitorie, realizează tipologii (avarul, arivistul), modernizează tehnica narativă, foloseşte detaliul în descrieri arhitecturale şi în analiza personajelor, înscriindu-se astfel în realismul secolului al XIX-lea, cu trimitere către creaţia lui Honoré de Balzac.

Balzacianismul se regăseşte în tehnica narativă utilizată, în construcţia tipologiei personajelor (detaşarea faţă de personaje), în determinarea temporală şi spaţială exactă, dar şi în descrierea minuţioasă a cadrului în care se desfăşoară acţiunea, cu o mare atenţie pentru arhitectura clădirilor, pentru interioare, pentru operele de artă.

Temaeste prezentarea critică şi satirică a vieţii burgheziei bucureştene de la începutul secolului al XX-lea, în raport cu motivul moştenirii, al banului, motivul paternităţii şi al căsătoriei. Ideea paternităţii se reflectă în nucleul epic prin influenţa averii bătrânului avar Costache Giurgiuveanu, moştenire care influenţează mai multe destine: al Auricăi (fiica Aglaei Tulea), care rămâne fată bătrână odată cu pierderea moştenirii, al Olimpiei (sora Auricăi), părăsită de

Scanned with OKEN Scanner

Stănică Rațiu după ce acesta pune mâna pe banii lui moș Costache, și al lui Felix (nepotul lui Costache), care o va pierde pe Otilia (fiica adoptivă) pentru că nu are banii necesari să-i asigure luxul și viața lipsită de griji pe care Otilia și le dorește. Această societate decăzută este prezentată încă de la început, în scena în care Felix vine în casa lui moș Costache și este nevoit să asiste la jocul de cărți în care cei doi frați încearcă să se păcălească, deși sumele pe care mizează sunt infime. Obsesia aceasta pentru câștigurile materiale este ironizată și în final, când moș Costache moare din cauză că Stănică Rațiu îi fură banii de sub saltea. Gestul familiei de a căuta banii fără să acorde respect celui care a murit este o dovadă evidentă a societății burgheze decăzute și materialiste.

Romanul *Enigma Otiliei* a fost numit inițial *Părinții Otiliei*, pentru a ilustra ideea balzaciană a paternității, urmărită de Călinescu în relațiile dintre părinți și copii, dar mai ales în determinările social-economice ca efecte în evoluția personajelor. Titlul care a rămas mută accentul pe construcția personajului, Otilia devenind o "enigmă" datorită perspectivelor multiple din care este prezentată prin intermediul personajelor.

Incipitulromanului este de tip blazacian, cu prezentarea exactă a indicilor spațiali și temporali, respectiv scena în care Felix Sima vine la casa lui Costache Giurgiuveanu, pe strada Antim, din București, într-o seară de iulie a anului 1909. Se face o descriere minuțioasă a caselor din București, nu din perspectiva tânărului absolvent de liceu, ci din prisma autorului omniscient. Prin astfel de secvențe, scriitorul sugerează o caricatură a societății în care pozițiile sociale se stabileau în funcție de avere.

Acțiunea romanului este structurată pe **două planuri**, care se întrepătrund și se determină reciproc. Primul plan prezintă destinul tânărului Felix Sima, care, înainte de a-și face o carieră strălucită de medic, parcurge criza erotică specifică adolescenței și se îndrăgostește de Otilia. Celălalt plan ilustrează istoria moștenirii lui moș Costache Giurgiuveanu, în jurul căreia romancierul construiește imaginea societății burgheze din București, de la începutul secolului al XX-lea.

Încă din prima seară petrecută în casa tutorelui său, Felix ia contact cu toate persoanele apropiate familiei Girgiuveanu. Îl cunoaște pe rafinatul Leonida Pascalopol, protectorul Otiliei, apoi pe membrii familiei Tulea alcătuită din Aglae, sora lui Costache, Simion, soțul senil al acesteia și cei trei copii: Olimpia, căsătorită cu Stănică, Aurica, o fată bătrână, obsedată să se căsătorească, și Titi, într-un fel retardat mintal. Felix asistă la jocul de cărți care adună în jurul mesei toate personajele, fiecare aducând o notă aparte prin trăsăturile sale de caracter: moș Costache și Aglae sunt avizi după câștig, Pascalopol este blazat și dezinteresat, Aurica este anostă și uneori absentă la ce se petrece în jurul ei. Spectatorii jocului sunt Felix, Otilia, care stă tot timpul în prejma lui Pascalopol, și Simion Tulea.

Scanned with OKEN Scanner

Intriga se dezvoltă pe cele două planuri narative. Competiția pentru moștenirea bătrânului avar este un prilej pentru observarea efectelor morale pe care le are obsesia banului asupra oamenilor. Istoria acestei moșteniri include două **conflicte** succesorale: primul este iscat în jurul averii lui moș Costache și se referă la adversitatea manifestată de Aglae împotriva Otiliei, iar al doilea este reprezentat de interesul lui Stănică Rațiu pentru banii bătrânului care duce la destrămarea familiei Tulea. Moș Costache trăiește cu iluzia unei vieți veșnice doar pentru a nu fi nevoit să realizeze un testament care să asigure viitorul fiicei vitrege, Otilia Mărculescu. Deși își iubește fiica nu face niciun demers pentru a o proteja, de dragul banilor, dar și din teama de sora lui, Aglae. Aceasta, împreună cu întreaga familie Tulea, dorește obținerea averii totale a lui Costache, plan care poate fi periclitat de înfierea Otiliei. Un alt personaj care dorește să pună mâna pe averea bătrânului este Stănică Rațiu. Reprezentativ pentru categoria parveniților din literatura română, acesta se căsătorise cu Olimpia Tulea doar pentru averea ei, dar sfârșește prin a pune mâna pe averea lui Costache.

Al doilea plan al romanului se referă la procesul de formare al lui Felix Sima și include și conflictul erotic al romanului care prezintă rivalitatea dintre adolescentul Felix și maturul Leonida Pascalopol pentru mâna Otiliei. Se urmăresc experiențele pe care le trăiește în casa unchiului său, mai ales idila plină de inedit dintre acesta și Otilia. Având ocazia să-i observe pe cei din jur, Felix se izolează, devenind în timp interiorizat. Spre a se salva de această lume, scrie un jurnal în care are curajul să noteze stările afective pe care i le produce frumoasa Otilia, dar și disprețul față de ceilalți membrii ai familiei. Față de Pascalopol are sentimente contradictorii: îl respectă, se revoltă împotriva lui sau îl urăște, în funcție de atenția pe care i-o acordă acestuia Otilia. Felix va fi mirat de faptul că, fără a-i spune ceva, Otilia pleacă pentru câteva luni la Paris însoțită de Pascalopol, după vizita pe care o făcuseră împreună la moșia acestuia din Bărăgan. Această perioadă este pentru Felix un lung moment de frământare pe care încearcă să-l depășească vizitând-o pe Georgeta, curtezana unui general bătrân. Revenirea acasă a Otiliei se face firesc, totul reintră în normal, iar declarațiile de dragoste sunt mai pronunțate, deși tot atât de pure și de frumoase ca mai înainte.

Idila celor doi se opune vieții meschine a clanului Tulea, care manifestă un mare interes pentru banii lui Costache, fiind manipulați și de Stănică Rațiu. Toți sunt interesați dacă bătrânul a făcut vreun testament în care să-i lase casa și banii Otiliei. Într-un fel, își potolesc interesul în momentul în care bătrânul începe să construiască o casă, în grădina celei în care locuiește pe strada Antim. Construcția pare să fie nefastă pentru bătrân deoarece, în timp ce inspecta materialele, suferă un prim accident vascular. Când Costache are a doua criză, Stănică profită de scurta absență a Otiliei și a lui Felix și îi fură banii de sub saltea. Din cauza durerii că a pierdut banii, bătrânul moare. Familia îl îngroapă cu oarecare fală spre a nu fi de râsul lumii.

Scanned with OKEN Scanner

Într-o situație dilematică rămâne Otilia, pentru care Moș Costache nu apucase să depună la bancă decât o sută de mii de lei. Otilia refuză să se căsătorească cu Felix, pe motiv că ar constitui o piedică în calea realizării sale profesionale, și părăsește casa fără ca Felix să o mai vadă vreodată.

Finalul prezintă, prin epilog, deznodământul relațiilor. După mai mulți ani, Felix se reîntâlnește cu Pascalopol care îi spune că Otilia este în Spania, căsătorită cu un conte. Felix ajunge, așa cum visase, un doctor de renume, profesor universitar și realizează și el o căsătorie fericită. O ascensiune spectaculoasă are Stănică Rațiu care, devenit bogat, grație banilor furați de la Moș Costache, o părăsește pe Olimpia, se căsătorește cu Georgeta și ajunge om politic. Romanul are o construcție simetrică deoarece, în **final**, Felix se întoarce pe strada Antim și revede casa lui Moș Costache, lăsată în paragină, amintindu-și de replica bătrânului, acum adevărată: *„Aici nu stă nimeni."*

Așadar, romanul ***Enigma Otiliei*** abordează o temă clasică într-o viziune realistă modernă, împletind elemente diferite (clasice, romantice și moderne) pentru a putea astfel contura imaginea artistică a vieții societății românești de la începutul secolului XX. Lumea descrisă este o lume interesată și materialistă, al cărei destin este influențat de avere.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 13

Subiectul I

A.

1. În text, sintagma *„dogmă absolută”* are sensul de regulă care trebuie respectată în mod obligatoriu, fiind vorba de fapt de „dogma” regimului comunist care s-a impus prin forță.
2. „Exigențele” de care vorbește Ion Vianu sunt: dreptul de a părăsi și de a reveni oricând în țară, exprimarea liberă și transmiterea unor valori autentice generațiilor viitoare.
3. Paul Goma devine, în concepția lui Ion Vianu, un idealist deoarece acesta crede că la un moment dat istoria le va surâde românilor și că situația social-politică se va schimba.
4. Ion Vianu nu este atât de optimist ca prietenul său deoarece nu poate să nu observe mediocritatea, ipocrizia, obrăznicia și puterea conducătorilor, și simte că țara nu va ieși prea curând din această stare.
5. Autorul scrisorii vorbește despre emigrare ca *„o sinucidere simbolică”* deoarece orice om care își părăsește țara renunță la o parte din identitatea sa, acea parte care reflectă elementele specificului național. Simte că săvârșește o sinucidere morală deoarece „omoară” românul din el, chiar dacă i se pare singura soluție pentru a-și păstra latura umană.

B.

Emigrarea este un fenomen care a luat amploare în țara noastră încă din perioada comunistă și care este determinată, din păcate, de contextul social-politic. Românii își părăsesc țara cu speranța unei vieți mai bune în străinătate și nu pot fi judecați pentru acest lucru. Însă, așa cum sugerează și Ion Vianu, decizia de a pleca poate fi considerată atât un act de curaj, cât și unul de lașitate, totul depinde de contextul și motivele care au determinat-o.

Pe de o parte, emigrarea poate fi interpretată ca un act de curaj, săvârșit de un om care este dispus să ia totul de la capăt pentru a nu mai fi nevoit să accepte umilințele și condițiile din propria țară. Ion Vianu este conștient că se duce într-o lume în care nu va putea ridica niciun fel de pretenții și în care va trebui să se mulțumească să fie *„un ins marginal, un străin”*. Este dispus însă să-și asume acest risc pentru a le oferi copiilor șansa de a trăi într-o societate în care libertatea cetățenilor este respectată.

Pe de altă parte, așa cum observă și autorul scrisorii, decizia de a pleca este o monedă cu două fețe, fiind în același timp și o dovada a lașității și a refuzului de a lupta pentru evoluția țării tale. Prin comparație cu Paul Goma care luptă pentru ideile sale indiferent de consecințe, Ion Vianu se declară învins, afirmând că este obosit din cauza instabilității politice și că, în ciuda faptului că românii sunt niște *„oameni minunați care suferă”*, el declară că *„nu mai pot trăi”* în mijlocul lor. De

Scanned with OKEN Scanner

asemenea, consideră că plecare este un fel de *„sinucidere simbolică”* deoarece „omoară” astfel tot ce este român în el, fiind nevoit să accepte mentalitatea şi tradiţiile ţării care îl va „adopta”.

Prin urmare, problema emigrării este una complexă care nu poate fi explicată doar dintr-un punct de vedere. În multe dintre cazuri, oamenii îşi părăsesc ţara din necesitate (e mai ales cazul celor persecutaţi politic), din dorinţa de a găsi o altă viaţă, mai bună în care poate se vor *„reface ca o structură întreagă, armonioasă”*.

Subiectul al II-lea

În poezia *Cântăreţul* de Ştefan Octavian Iosif este prezentată condiţia modestă a artistului pentru care valorile spirituale sunt mai importante decât cele materiale. Cu ajutorul verbului la condiţional-optativ *„ar dori”* şi a verbelor la conjunctiv prezent *„să recunoască”, „să poarte”, „să treacă”, „să ştie”* sunt exprimate dorinţele poetului care nu ar vrea ca oamenii să ştie existenţa lui obişnuită ci preferă să trăiască *„nebăgat în seamă”*, fără a se cunoaşte nici măcar numele tristului *„făurar de rime”*. Singura lui mulţumire, aşteptările lui sunt redate tot prin verbe la conjunctiv, care exprimă posibilitatea ca opera lui să aducă bucurie în sufletele celor care o ascultă: *„s-audă cântecele”, „s-asculte”, „să-i vină în minte”*. Metafora *„inima streină”* sugerează ideea că artistul îşi transferă în operă o parte din sufletul lui şi că nu are nevoie de altă recunoştinţă decât să îşi audă *„cântecele”* în casele oamenilor.

Subiectul al III-lea

Piesa *Iona* (1968) face parte din trilogia *Setea muntelui de sare,* alături de *Paracliserul* şi *Matca*. Deşi autorul şi-a intitulat piesa *„tragedie în patru tablouri”*,aceasta este de fapt o parabolă dramatică,alcătuită sub forma unui monolog şi care conţine elemente lirice, cum ar fi metafora şi alegoria. Fiind o piesă a teatrului modern, se renunţă la regulile clasice, chiar şi la folosirea dialogului. *Iona* are în centru un singur personaj, folosindu-se monologul.Deşi aparent pare un dialog, în realitate Iona se dedublează, vorbeşte cu sine ca şi cum în piesă ar fi două persoane. Acest fapt are drept consecinţă anularea conflictului, a intrigii şi plasarea acţiunii în planul parabolei. Prin urmare, tot ce se întâmplă în piesă trebuie interpretat în plan simbolic, nu real. De asemenea, se regăsesc elemente expresioniste: centrarea pe problema eului, eroul care caută să evadeze dintr-un mediu ostil, care se caută pe sine deşi este plin de contradicţii şi care doreşte să instaureze un sistem propriu de valori. O altă trăsătură a teatrului modern este îmbinarea elementelor dramatice cu elemente lirice, cum ar fi o parte dintre simbolurile centrale ale textului, în jurul cărora se conturează semnificaţia textului: burţile (limitele cunoaşterii umane), marea (destinul, existenţa umană),

Scanned with OKEN Scanner

acvariul (limitele existenței umane), peștele cel mare (cunoașterea absolută), peștii (umanitatea / idealurile care pot fi atinse), lumina (cunoașterea).

Piesa lui Marin Sorescu are la origine, așa cum se observă și din **titlu**, mitul biblic despre profetul Iona care trebuie să propovăduiască cuvântul Domnului în cetatea Ninive. Marin Sorescu reinterpretează mitul, îl golește de conținutul religios, spre deosebire de personajul biblic, pescarul din piesă se află de la început în gura peștelui, fără posibilitatea eliberării și fără a fi săvârșit vreun păcat. Singurul lucru pe care îl au în comun cele două personaje este imposibilitatea acestora de a se împotrivi destinului.

Tema piesei este singurătatea, stare în care omul încearcă să se regăsească pe sine, deși nu știe care este drumul spre această cunoaștere. Alături de această temă, se adaugă problema omului care se revoltă în fața destinului, care suferă din cauza lipsei de libertate și de comunicare. Ideea singurătății este accentuată în secvența în care Iona scrie o scrisoare către mama lui în care o roagă să vină să îl salveze. După o perioadă găsește scrisoarea și constată că omenirea nu este interesată de viața unui singur om și că fiecare își trăiește de fapt existența în singurătate. Problema cunoașterii este prezentată mai ales în finalul piesei când personajul constată că drumul spre cunoașterea absolută începe cu cunoașterea de sine.

Piesa este alcătuită din **patru tablouri.** Fiecare dintre acestea prezintă un alt context în care se află personajul. Rolul **didascaliilor** este de a ajuta la clarificarea semnificațiilor simbolice și de a oferi cititorului posibilitatea de a înțelege textul.

În tabloul Ise prezintă *decorul* acțiunii: *„scena e împărțită în două. Jumătate din ea reprezintă o gură imensă de pește. [...] Iona stă în gura peștelui, nepăsător, cu năvodul aruncat [...]. Lângă el, un mic acvariu, în care dau veseli din coadă câțiva peștișori."* **Incipitul** este abrupt, deoarece personajul este prezentat în gura peștelui, fără a se oferi o explicație în legătură cu motivul pentru care se află acolo. Totuși, prin prezența acvariului și a lipsei ecoului se anticipează situația-limită care va urma. Lipsa ecoului, precum și dorința de a-și schimba „marea" se referă la singurătatea omului, care este nevoit să trăiască o viață pe care poate nu o dorește. Iona își pune întrebarea ce s-ar întâmpla dacă și-ar schimba soarta și ar deveni pădurar, dar realizează că idealul lui de cunoaștere nu s-ar modifica, natura umană fiind strâns legată de evoluție și de dorința de cunoaștere. Acvariuleste un avertisment pentru inconștiența cu care se poartă omul în fața piedicilor pe care i le oferă viața. Lumea peștilor nu este acvariul, în fond o închisoare, dar ei *„dau veseli din coadă "*,părând a se fi adaptat pe deplin la situația anormală. Aceeași atitudine o va avea și Iona în momentul în care este înghițit de *„gura imensă de pește"* pe care o ignorase atâta vreme. Gestul său disperat din finalul acestui tablou, când încearcă să oprească fălcile, este tardiv. Ironia este că după ce a visat o viață că va prinde peștele cel mare, este înghițit de acesta, întâmplare care în plan simbolic se referă la condiția omului care este consumat de propriul lui ideal, dorința de cunoaștere fiind mult mai mare decât dorința de a trăi.

Scanned with OKEN Scanner

În tabloul al II-lea,odată ajuns în burta peştelui, Iona nu realizează situaţia în care se află şi încearcă să se adapteze noului mediu, la fel ca şi peştii din acvariu. **Timpul** şi **spaţiul** nu mai au coordonate reale şi încep să-şi piardă din concretețe, intervenind un timp interior: *„Începe să fie târziu în mine."* Prin întrebările existenţiale pe care Iona şi le pune anticipează sfârşitul piesei: *„De ce trebuie să se culce toţi oamenii la sfârşitul vieţii?"*. În încercarea de a se adapta noului mediu, se convinge că este liber şi că face ceea ce doreşte, fără să existe ceva/cineva care să-l oprească.Încearcă să-şi continue activitatea de pescar şi să prindă peştii din burta peştelui, dar îşi dă seama că deşi acesta este rostul lui *„nu mă simt eu aşa de bine."* Îşi propune să facă o fereastră în burta peştelui, dar nu cu scopul de a evada ci pentru a lua aer. De asemenea, se gândeşte că ar putea face un refugiu spiritual, o bancă de lemn în mijlocul mării, gest pentru care să-l aprecieze şi să-l ţină minte întreaga omenire. Din cauza singurătăţii accentuate, Iona va pierde legătura cu propria existenţă, raportându-se în permanenţă la idealul său şi la ceilalţi.

În tabloul al III-lea,*„mica moară de vânt"* aflată în burta celui de al doilea peşte şi de care Iona se simte *„atras ca de un vârtej"*, constituie şi ea un avertisment simbolic. Eroul *„se va feri tot timpul să nu nimerească între dinţii ei de lemn"*, dar nu se va gândi că singurul gest normal ar fi să o înlăture din calea sa. Atitudinea lui este specifică omului care refuză să îşi conştientizeze situaţia, încercând doar să se adapteze. Începe să-şi pună întrebări legate de viaţă şi de moarte şi se gândeşte dacă nu cumva este mort şi trebuie să se nască încă o dată: *„Prima viaţă nu prea mi-a ieşit ea. Dar poate a doua oară..."*. Apariţia celor doi pescari nu schimbă starea de izolare şi solitudine în care se află personajul deoarece ei nu îi răspund la întrebări, nu comunică. De asemenea, scrisoarea trimisă de Iona nu va ajunge la nimeni deoarece singurătatea este totală.

Tabloul al IV-lea prezintă *„o gură de grotă, spărtura ultimului peşte spintecat de Iona"*, în care îşi face apariţia barba lui Iona, *„lungă şi ascuţită"*, semn că a trecut o viaţă de când încearcă zadarnic să găsească o soluţie pentru a depăşi limitele. În **final**, descoperă că soluţia era în el însuşi şi că tot ce trebuia să facă era să-şi redescopere trecutul şi identitatea. *„Cum se numea drăcia aceea frumoasă şi minunată şi nenorocită şi caraghioasă, formată de ani, pe care am trăit-o eu? Cum mă numeam eu?"* Iona realizează că a greşit drumul spre cunoaştere, care a luat-o în altă direcţie şi că adevărata soluţie se afla în sine: *„Am pornit-o bine. Dar drumul, el a greşit-o. Trebuia să o ia în partea cealaltă."* Gestul sinuciderii trebuie înţeles tot din puct de vedere simbolic: Iona a găsit calea, iar aceasta se afla în sine. Astfel se explică şi metafora luminii din ultima propoziţie a piesei: *„Răzbim noi cumva la lumină."*

Iona este o alegorie pe tema singurătăţii şi a cunoaşterii în care se oferă o soluţie pentru depăşirea limitelor existenţiale. Viziunea este specifică expresionsimului, centrat pe problema eului, conform căreia răspunsul la orice problemă se află în interiorul nostru. Sinuciderea finală este una simbolică, iar drumul spre lumină semnifică drumul spre cunoaşterea de sine.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 14

Subiectul I

A.

1. În textul dat, secvența citată se referă la faptul că autorul a început să se acomodeze în vila Roman.
2. Autorul încearcă să scrie un roman, dar această specie epică îl inhibă teribil, făcându-l să se confrunte cu diferite dificultăți.
3. Mihail Sebastian se declară lipsit de spontaneitate, ceea ce îi îngreunează actul creației și-l face să se îndoiască de reușita proiectului romanesc.
4. Autorul descrie vila Roman unde se simte foarte bine, deși inițial a avut sentimentul că este somptuoasă, severă și Bucureștiul, unde trebuie să se întoarcă și care îi creează o stare de dezorientare.
5. Mihail Sebastian mărturisește că întâmpină piedici în scrierea romanului, dar ar putea în schimb să scrie teatru, să compună mici povestiri de 200 de pagini, cu accente de jurnal intim. Teatrul îl atrage și pentru că presupune anumite tipare ce pot compensa lipsa de imaginație.

B.

Fiecare scriitor își afirmă originalitatea prin diferite tipuri de scriitură. Cei mai mulți prozatori își perfecționează metoda de creație în povestire, nuvelă, specii epice de mică întindere, orientându-se apoi spre roman. Fiind o specie literară ce presupune o anumită construcție, arhitectură, travaliu, romanul reprezintă o provocare. De aceea, după cum reiese și din textul citat, realizarea unui roman implică surmontarea diferitelor dificultăți.

În primul rând, pentru descoperirea formulei epice potrivite, un autor trebuie să-și investigheze resursele creative, să-și antreneze și să-și descopere vocația, aflând totodată care îi sunt limitele. Jurnalul poate să fie, din acest punct de vedere, spațiul potrivit de autoanaliză: *„Mă dezolează dificultatea mea de a scrie”*, *„pot scrie lucruri delicate de reflecție, de reverie”*, *„nu pot să mă avânt cu ușurință între mai multe personaje”*.

În al doilea rând, onestitatea poate să îl conducă pe un scriitor spre o izbândă estetică, în vreme ce autoiluzionarea și alegerea neinspirată a unei matrici narative îl poate face să se confrunte cu eșecul. Mihail Sebastian mărturisește de altfel că se simte pregătit pentru a scrie *„mici povestiri de 200 de pagini, cu accent de jurnal intim – dar un roman, nu.”* Din punctul meu de vedere, cunoașterea de sine, dar și o viziune închegată despre literatură facilitează procesul creației. De exemplu, Camil Petrescu declară într-un interviu că scrierea unui roman se realizează fie prin tehnica tricotajului, care înseamnă să începi cu începutul, să continui cu mijlocul.., fie prin tehnica arhitectului care are la bază crearea unui schelet, împărțirile pe etaje etc. Romancierul o agreează pe cea din urmă, cele două exemple extrem de plastice evidențiind însă o conștiință literară

Scanned with OKEN Scanner

matură şi o responsabilitate care garantează opţiunea corectă pentru o formulă narativă.

În concluzie, un autor trebuie să înţeleagă resorturile operei, mecanismele acesteia, tehnicile specifice, piedicile posibile şi să aibă o viziune cuprinzătoare asupra actului artistic, dar şi a abilităţilor proprii care îl recomandă pentru un tip de text sau pentru un gen de literatură.

Subiectul al II-lea

Textul este unul de factură descriptivă, autorul reprezentând staticul (cupa de Murano) în termeni ce exprimă dinamismul, printr-o tehnică a detaliului sugestiv: *„E cerul tot de soare plin,/Talaze largi, după talaze"*. Procedeele artistice, specifice descrierii sugerează preferinţa parnasienilor pentru mitologie sau pentru simbolistica pietrelor preţioase. Astfel, epitetul metaforic *„schinteierea de topaze"* şi metafora *„O-ntind grifonii ce-o susţin"* evidenţiază irizaţiile cupei şi noblețea ei prin care transgresează timpul.

Subiectul al III-lea

Romanul *Enigma Otiliei,* numit iniţial *Părinţii Otiliei,* a fost publicat în anul 1938. Romanul a pus încă de la apariţia lui problema încadrării într-un curent literar. Structura, compoziţia, personajele, procedeele folosite, o serie de pasaje lirice, demonstrează că romanul este în acelaşi timp clasic, romantic şi realist. Totuşi, elementele care primează sunt realiste, romanul aparţinînd realismului critic sau realismului balzacian.

Tema cărţii este viaţa burgheziei bucureştene de la începutul secolului al XX-lea, descrisă în raport cu motivul moştenirii. Romanul construieşte realist mai multe existenţe ce orbitează în jurul averii lui moş Costache. **Incipitul**romanului este de tip blazacian, cu prezentarea exactă a **indicilor spaţiali şi temporali**, respectiv scena în care Felix Sima vine în casa lui Costache Giurgiuveanu, pe strada Antim, din Bucureşti, într-o seară de iulie a anului 1909. Rămas orfan, Felix este nevoit să se afle sub tutela lui moş Costache, un fel de unchi prin alianţă. Tânărul, încă minor, vine la Bucureşti pentru a-şi continua studiile. Prima întâlnire cu tutorele său este una care defineşte caracterul acestuia din urmă: când ajunge în strada Antim, bătrânul avar îl întâmpină cu următoarea afirmaţie care îl derutează pe Felix: *„- Nu-nu-nu ştiu... nu-nu stă nimeni aici, nu cunosc..."*.

Acţiunea romanului este structurată pe **două planuri**, care se întrepătrund şi se determină reciproc. Primul plan prezintă destinul tânărului Felix Sima, care, înainte de a-şi face o carieră strălucită de medic, parcurge criza erotică specifică adolescenţei şi se îndrăgosteşte de Otilia. Celălalt plan ilustrează istoria moştenirii lui moş Costache Giurgiuveanu, în jurul căreia romancierul construieşte imaginea societăţii burgheze din Bucureşti, de la începutul secolului al XX-lea.

Scanned with OKEN Scanner

Finalul prezintă, prin epilog, deznodământul relațiilor. După mai mulți ani, Felix se reîntâlneşte cu Pascalopol care îi spune că Otilia este în Spania, căsătorită cu un conte. Felix ajunge, aşa cum visase, un doctor de renume, profesor universitar şi realizează şi el o căsătorie fericită. O ascensiune spectaculoasă are Stănică Raţiu care, devenit bogat, graţie banilor furaţi de la Moş Costache, o părăseşte pe Olimpia, se căsătoreşte cu Georgeta şi ajunge om politic. Romanul are o construcție simetrică deoarece, în final, Felix se întoarce pe strada Antim şi revede casa lui Moş Costache, lăsată în paragină, amintindu-şi de replica bătrânului, acum adevărată: *„Aici nu stă nimeni."*

Otilia este unul dintre personajele centrale ale romanului, care ilustrează tipologia femeii cochete, tipologie pe care o depăşeşte însă datorită iubirii sincere pe care i-o poartă lui Felix. Din punct de vedere al statutului social, se pune accentul pe faptul că este orfană, fiind crescută de Costache Giurgiuveanu, care nu o adoptă însă legal. Portretul moral prezintă un personaj contradictoriu, o combinație de inocență, inteligență, predispoziție pentru artă şi cultură, dar şi superficialitate şi nehotărâre. Caracterizarea personajului se realizează prin tehnica focalizării, caracterul ei se dezvăluie progresiv, pornind de la descrierea camerei din perspectiva lui Felix, prilej cu care, în amestecul de dantele, partituri, romane franţuzeşti, cutii de pudră şi parfumuri, se relevă o parte din personalitatea acesteia. Caracterizarea inițială se completează prin adăugarea detaliilor în caracterizarea indirectă: fapte, gesturi, replici, vestimentație, relații dintre personaje, precum şi prin opiniile celorlaltor personaje despre Otilia.

Trăsătura esențială a personajului este nehotărârea, caracterul capricios şi contradictoriu al acesteia. Otiliei îi lipseşte structura profunzimilor, recunoaşte cu sinceritate că este o ființă dificilă şi se autocaracterizează astfel: *„Ce tânăr de vârsta mea îți închipui că m-ar iubi aşa cum sunt? Sunt foarte capricioasă, vreau să fiu liberă!"*. Ea este enigmatică pentru Felix, prin maturitatea şi imaturitatea pe care acesta le descoperă în comportamentul ei, în intuirea naturii fiecăruia dintre membrii clanului Tulea, în cunoaşterea celorlalți şi în felul cum se foloseşte de ei. O **secvență** sugestivă care subliniază aceste trăsături este vizita pe care cei doi tineri o fac la moşia lui Pascalopol, când Otilia aleargă, urcă pe stoguri, iar la heleşteu, spre spaima moşierului, se pregăteşte să intre în apă. Exuberanța, gesturile şi trăirile Otiliei răspund parcă amănuntelor semnificative aglomerate în descrierea camerei ei. Totul este firesc în mimica Otiliei, în gesturi, în ceea ce spune, iar aceste lucruri creează o atmosferă care o reprezintă. În ciuda efuziunilor care parcă nu mai puteau fi stăvilite şi care se îndreptau pe rând când spre Pascalopol, când spre Felix, făcându-i pe amândoi să sufere, Otilia devine deodată rezervată, reflectând la viitorul lui Felix, sau, cochetă, mărturisind: *„Eu am un temperament nefericit: mă plictisesc repede, sufăr când sunt contrariată."*

Caracterizarea Otiliei se realizează şi cu ajutorul tehnicilor moderne, cum ar fi **reflectarea poliedrică**. Otilia este văzută diferit de personajele romanului, sporind astfel misterul şi contradicțiile, fapt care sugerează în plan

Scanned with OKEN Scanner

simbolic şi enigma, misterul feminităţii. Relativizarea imaginii prin reflectarea în mai multe oglinzi alcătuieşte un portret complex şi contradictoriu: fetiţa cuminte şi iubitoare pentru moş Costache, femeia capricioasă cu un temperament de artistă pentru Pascalopol, o dezmăţată şi o *„stricată"* pentru Aglae, o fată deşteaptă cu spirit practic pentru Stănică Raţiu, o rivală în căsătorie pentru Aurica, *„cea mai elegantă conservatoristă şi mai mândră"* pentru colegii lui Felix care îl invidiază, un amestec de copilărie şi maturitate, dar şi un mister feminin pentru Felix. În final va trebui să dea dovadă de maturitate, renunţând la iubirea pentru Felix din dorinţa de a nu deveni o piedică în realizarea lui profesională.

Otilia are o spiritualitate modernă, sentimente şi atitudini contradictorii, care fac din ea o fiinţă enigmatică. Este o adolescentă care, prin indeciziile ei, îl tulbură atât pe Pascalopol, moşierul bogat şi dezamăgit, cât şi pe Felix, încă un copil. Într-o lume materialistă, ea trebuie să supravieţuiască şi reuşeşte să facă acest lucru tocmai datorită schimbărilor ei de comportament. Aşa cum subliniază şi titlul, Otilia rămâne o enigmă până la sfârşitul romanului.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 15

Subiectul I

A.

1. Cu siguranță, suntem impresionați și ne cuprind fiorii când știm că mergem exact pe urmele pașilor unui autor.
2. În aprilie 1882 pe scrisorile adresate Veronicăi Micle, Mihai Eminescu trecea adresa de pe Calea Victoriei nr. 67, etaj I.
3. Mihai Eminescu a locuit pe strada Buzești la nr. 5, iar Nicolae Iorga pe aceeași stradă la nr. 36.
4. Scriitorul Camil Petrescu a deținut o casă pe Aleea Gaillac nr. 3, în care și-a petrecut ultimii ani ai vieții, iar această stradă îi poartă azi numele.
5. Secvența surprinde nuanțat raportul dintre biografia unui scriitor și opera lui. Un autor pe care îl prețuiești pare să se destăinuie în cărțile sale, dându-ți impresia că-l cunoști foarte bine. Pentru fiecare scriitor a contat, cu siguranță, casa unde a locuit, unde și-a zămislit operele, dar nu trebuie să uităm că fiecare are un mod propriu de a transfigura realitatea. Totuși, cel mai la îndemână rămân „adresele din bibliotecă" pentru a-i vizita de câte ori dorim și pentru a-i cunoaște și mai bine pe scriitorii noștri preferați.

B.

Muzeele și casele memoriale fac parte din patrimoniul cultural național și adăpostesc obiecte importante din punct de vedere artistic și istoric. În opinia mea, vizitarea lor are un rol semnificativ în formarea culturii generale a elevilor.

În primul rând, vizitarea muzeelor și a caselor memoriale constituie o sursă directă de informație culturală, lărgind orizontul de cunoștințe al elevilor. Casele memoriale ale scriitorilor păstrează, în general, nealterat aerul de epocă în care a trăit acel autor, reconstituie atmosfera specifică epocii printr-o amenajare cât mai veridică. De exemplu, atunci când vizităm casele memoriale ale lumii încercăm să-i desluşim, impregnați în ziduri, pe locuitorii lor de odinioară; astfel ne putem schimba percepția asupra operelor lor sau putem avea o înțelegere mai profundă a situațiilor transpuse pe hârtie.

În al doilea rând, aceste vizite pot constitui un material didactic concret, favorizând interesul, motivația, curiozitatea, învățarea activă. Casele memoriale oferă informații despre epoca în care a trăit personalitatea respectivă, despre modul de viață, condițiile de creație etc. De exemplu, în fragmentul citat sunt prezentate două spații diferite care au constituit la un moment dat mediul creator pentru Titu Maiorescu și care, poate, i-au influențat scrierile: *„rea locuință, prea caldă și rău mirositoare"* pe str. Sf. Vineri și *„camera mea, frumoasă"* de pe Herăstrău 27.

Scanned with OKEN Scanner

În concluzie, vizitarea muzeelor şi a caselor memoriale favorizează învăţarea activă şi dezvoltarea culturii generale a elevilor. Aceste instituţii aduc în atenţia contemporaneităţii pagini de istorie, civilizaţie, cultură şi literatură.

Subiectul al II-lea

Poezia aparţine simbolismului prin tematica melancoliei, prin cultivarea sentimentelor de nostalgie după vârsta inocenţei. De asemenea, poetul recurge la sugestii, prin introducerea corespodenţelor sentiment-culoare: *„albeţi neprihănite"*, *„răsfrângeri argintoase"*, *„alba dimineaţă"*, *„norii albi"*. Titlul poeziei este reluat în primul vers al poeziei în poziţie iniţială, fiind un simbol al perioadei inocenţei. Barca este un simbol al călătoriei în timp: *„molatică plutea"*, trecerea spre maturitate făcându-se gradat. Culoarea alb predomină întregul tablou fiind reluată în diverse structuri: *„albeţi neprihănite"*, *„răsfrângeri argintoase"*, *„alba dimineaţă"*, *„norii albi"*, toate trimiţând la ideea purităţii. Motivul sufletului, inocent în trecut, *„curatul argint de-odinioară"*, este acum pătat, regretul fiind exprimat de interjecţia: *„Oh!"*

Subiectul al III-lea

Nuvela *Moara cu noroc* a fost publicată în 1881, în volumul de debut *Novele din popor*. Viziunea despre lume a scriitorului se observă din abordarea unei duble formule: realismul psihologic şi clasicismul. Două trăsături ale nuvelei psihologicecare se regăsesc în opera lui Ioan Slavici sunt: incipitul şi finalul concentrează semnificaţia întregii acţiuni şi conţin morala textului, iar personajele sunt urmărite în evoluţie şi trăiesc într-un mediu actual şi familiar, conflictele exterioare determinând conflictele interioare. Procedeele prin care se dezvăluie trăirile personajelor sunt: monologul interior, dialogul şi stilul indirect liber

Tema nuvelei surprinde influenţa nefastă a dorinţei de înavuţire şi procesul de dezumanizare a individului, ca urmare a acestei obsesii pentru bani.**Două secvenţe** care marchează această transfomare a personajului sunt scena în care acceptă înţelegerea cu Lică Sămădăul care îi va schimba destinul şi secvenţa finală în care atinge ultima treaptă a degradării sale morale. Lică ajunge să îl manipuleze pentru că intuieşte slăbiciunea hangiului pentru bani, care nu realizează că devenind complice la fărădelegile acestuia îşi va distruge atât echilibrul interior, cât şi relaţia cu familia. Treptat decade şi în ochii celor din jur, pierde respectul oamenilor şi al soţiei, iar ultima încercare de reveni pe drumul cel bun eşuează tot din cauza obsesiei pentru avere. Decăderea sa morală este însă ireversibilă în momentul în care, deşi el principalul vinovat pentru gestul de trădare al Anei, o ucide, ignorând astfel importanţa familiei.

Scanned with OKEN Scanner

Nuvela este construită după principiul ciclicşi este alcătuită din 17 capitole. **Incipitul** nuvelei fixează, prin cuvintele bătrânei, teza morală a textului care se referă la faptul că omul trebuie să se mulţumească cu ce i-a fost dat şi să nu încerce să-şi schimbe destinul: *„– Omul să fie mulţumit cu sărăcia sa, căci, dacă e vorba, nu bogăţia, ci liniştea colibei tale te face fericit.”*.Nerespectarea acestui principiu de viaţă va determina sfârşitul tragic al personajelor. **Finalul** nuvelei este de o simplitate clasică. Bătrâna, ca ultim martor al destinelor personajelor, afirmă: *„Simţeam eu că nu are să iasă bine: dar aşa le-a fost dat.”*.

Titlul nuvelei are o dublă semnificaţie: se referă atât la şansa de îmbogăţire a lui Ghiţă, cât şi la ameninţarea morţii ascunsă sub ademenitoarea aparenţă a norocului. **Acţiunea** se desfăşoară pe parcursul unui an, situat între două **repere temporale** cu valoare religioasă: de la Sfântul Gheorghe pâna la sărbătorile de Paşte. Nuvela debutează cu mutarea familiei lui Ghiţă la han. Motivul acestei schimbări este determinat de dorinţa lui Ghiţă de a scăpa de sărăcie. La început, scopul nobil de a scoate familia din starea de sărăcie este satisfăcut prin munca cinstită a hangiului, prin priceperea şi hărnicia sa. Firul existenţei liniştitc se rupe însă în momentul în care la han apare un personaj straniu, Lică Sămădău, eveniment care constituie intriganuvelei. Încă de la început, cei doi soţi îi intuiesc caracterul, dar dorinţa de îmbogăţire este mai puternică.

Desfăşurarea acţiuniiurmăreşte dezumanizarea treptată a lui Ghiţă, care devine stăpânit de patima banului. Hangiul acceptă colaborarea cu Lică, devenind treptat părtaş la afacerile necurate ale acestuia. La început, îşi ia măsuri de apărare împotriva lui Lică: merge la Arad să-şi cumpere două pistoale, îşi cumpără doi câini pe care îi asmute împotriva turmelor de porci şi îşi angajează încă o slugă. Dar aceste măsuri sunt inutile, deoarece patima banului îi modifică personalitatea şi îl înstrăinează de familie. Devine din ce în ce mai ursuz, are reacţii violente faţă de Ana şi faţă de copii, nu îi mai face plăcere să-şi petreacă timpul cu ei şi ajunge chiar să-i considere o piedică în procesul său de îmbogăţire. Slavici se dovedeşte a fi un fin psiholog deoarece descrie cu minuţiozitate îndoielile lui Ghiţă, **conflictul** său **interior** care se dă între dorinţa de a rămâne un om cinstit şi de a păstra unitatea şi fericirea familiei şi dorinţa de îmbogăţire. Deşi starea materială este înfloritoare, Ghiţă ajunge să-şi piardă încrederea în sine. Felul în care Lică îi manipulează deciziile schimbă nu numai propria percepţie asupra lui, dar şi felul în care îl văd ceilalţi.Încearcă să-şi rezolve conflictul interior după ce este chemat să depună mărturie în cazul uciderii unei femei şi a unui copil. Jură strâmb la proces, acoperindu-l pe Lică, devenind astfel complice la crimă. Având mustrări de conştiinţă, pune la cale un plan, cu jandarmul Pintea, prin care să-l prindă pe Lică. Patima pentru bani este atât de puternică încât nu va face nimic până nu reuşeşte să-şi oprească o parte din suma adusă de Sămădău. Îşi părăseşte soţia în ziua de Paşte, deşi este conştient că Lică va veni la han. Speră că degradarea sa morală nu se va extinde şi asupra Anei şi că aceasta va rezista ispitei reprezentate

Scanned with OKEN Scanner

de Lică. Dezgustată de atitudinea lui, într-un gest de răzbunare Ana i se dăruieşte lui Lică. Dezumanizarea totală a lui Ghiţă şi dovada incapacităţii lui de a reveni pe drumul iniţial este subliniată prin gestul lui final de a-şi ucide soţia. Nu o omoară pe Ana din cauza orgoliului de soţ înşelat, ci datorită mustrărilor de conştiinţă pentru că a influenţat şi decăderea ei morală.Ghiţă este şi el ucis de Răuţ, la ordinul lui Lică. Pentru a nu se lăsa prins de jandarmul Pintea, Lică ia decizia de a-şi lua viaţa, izbindu-se cu capul de un copac. Un foc teribil mistuie hanul, purificând astfel locul de toate relele săvârşite.

Viziunea clasică a autorului poate fi observată din opţiunea pentru sfârşitul tragic al personajelor implicate în confict care sunt pedepsite de forţa implacabilă a destinului. Nimic nu stă mai presus de destinul omului şi aici se creează din nou o punte între tragedia clasică şi mentalitatea populară românească.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 16

Subiectul I

A.

1. Sensul cuvântului *mistificare* este de îndepărtare de la adevărul vieții, prin exagerare și deformare; termeni sinonimi: falsitate, minciună.

2 Originalitatea căutată cu orice preț poate aduce artificialul, impostura, prețiozitatea, inferioare experienței autentice, trăite.

3. Calitatea apreciată de Eliade este autenticitatea –*"să fii tu însuți, să surprinzi perfect și total viziunea ta lăuntrică, să exprimi desăvârșit experiența ta, trăirea ta"*.

4. Interogațiile retorice prezente în text: *„Mă rog, stai și te întrebi d-ta, de ce-o fi vrând omul ăsta să fie, să vorbească și să scrie altfel decât îi este măsura? De ce o fi având nevoie să se impună, să se verifice prin intimidarea celorlalți, să iasă din comun?"* – joacă rolul unei critici a imposturii, arătând disprețul autorului pentru falsitate, deși folosește mărcile gramaticale ale persoanei a II-a.

5. În artă, originalitatea este importantă însă, paradoxal, Eliade o contestă, observând că arta subordonată originalității se poate transforma într-un simplu joc de seducție. În schimb, autenticul reprezentat de viață, trăire, *oameni vii,* este superior oricărei elaborări creatoare.

B.

Autenticitatea este o trăsătură - *a creației artistice și a gândirii filosofice* - care este susținută de lumea lăuntrică a autorului. Experiența trăită, personală și nemijlocită devine, în viziunea scriitorului, sursa artei adevărate care nu trebuie să mistifice, ci să te arate așa cum ești.

Un prim argument se regăsește în enunțul inițial din textul citat: *„Ceea ce îmi repugnă în originalitate este faptul că de cele mai multe ori mistifică"*. El este urmat de exemplul frumuseții descoperite în cărțile bune și în oamenii vii, care arată superioritatea autenticității și a vieții în fața oricărei forme de construct și artificiu.

Un al doilea argument poate fi reprezentat de finalul textului: *„Orice efort de exagerare, de tipizare, de automatizare a acestui act autentic – cu alte cuvinte, orice încercare de voită originalitate - este un act ratat"*. Autorul își exprimă ferm credința că originalitatea, spre deosebire de autenticitate, poate să ducă la ratare în procesul creației, pentru că te îndepărtează de adevăr.

În concluzie, autorul consideră autenticitatea o trăsătură esențială a creației, criticând căutarea cu orice preț a originalității.

Scanned with OKEN Scanner

Secvența citată redă momentul inspirației, cel care generează conflictul interior: *„Și într-o zi puterea mi-a revenit întreagă”*, moment datorită căruia autorul romanului *Morometii* a reușit să reia scrierea operei, după o perioadă de cinci ani în care nu a găsit linia pe care să-și contureze personajele. Conflictul interior este dat de prezența/ absența inspirației, obsesia scrisului dezlănțuit. Naratorul-personaj mărturisește că a întrerupt orice altă formă de activitate la redacția revistei la care lucra, *Viața Românească* - își ia un concediu mai lung. Lumea interioară prinde contur: *„după opt luni, în decembrie, **Morometii** apăreau... Aventura în care de mult conștiința mea era implicată continua...”* Conflictul interior este schițat astfel de două situații: blocajul scriitorului din cauza absenței inspirației și tensiunea interioară atinsă atunci când inspirația revine.

Subiectul al III-lea

Opera lui Octavian Goga este o monografie lirică a satului transilvănean, în care tratează teme specifice sămănătorismului și poporanismului: asuprirea poporului, natura solidară cu durerea omenească, rolul poetului și al poeziei. Satul lui Goga este un spațiu care a suportat robia și care tânjește acum după libertate socială și demnitate națională. Poezia lui are un caracter mesianic deoarece poetul are datoria să vorbească despre greutățile neamului său, să dea dovadă de compasiune și să ajute astfel la izbăvirea acestuia. Cele două mișcări literare, conțin elemente din literatura anterioară, fiind considerate prelungiri ale clasicismului și romantismului.

Volumul *Poezii* din 1905 se deschide cu poezia ***Rugăciune*** care este o **artă poetică** în care autorul sintetizează punctul lui de vedere în legătură cu ce ar trebui să fie poezia și care ar trebui să fie mesajul acesteia. **Tema** este creația, potrivit crezului estetic al autorului, scriitorul trebuie să redea suferințele poporului, iar poezia să devină un instrument de luptă socială. În această concepție se vede influența romantismului asupra autorului, care preia o parte din ideile lui Mihail Kogălniceanu exprimate în articolul-manifest *Introducție* publicat în primul număr al revistei *Dacia literară*. Elementele clasice țin de prozodie: rima versurilor este împerecheată, iar ritmul iambic susține atât lamentația, cât și căința sau revolta poetului și conferă muzicalitate textului.

Titlul poeziei, cuvântul *rugăciune*, implică sensul de implorare, de rugă adresată divinității. Poezia nu are însă un caracter religios, ci se referă la concepția romantică potrivit căreia actul de creație este condiționat de primirea harului divin. Această semnificație este accentuată încă din **prima strofă** a poeziei. Poetul poartă un dialog cu divinitatea în care, într-un gest de umilință, îi cere să îi dea

Scanned with OKEN Scanner

puterea să "cânte" durerea neamului său: *"Rătăcitor, cu ochii tulburi, / Cu trupul istovit de cale, / Eu cad neputincios, stăpâne, / În faţa strălucirii tale."*

Dialogul permanent între poet şi divinitate este subliniat la nivelul textului de adresările directe la persoana a II-a: *"Părinte, - orânduie-mi cărarea!"*, *"Tu, Doamne, văzul meu îndreaptă."*, *"În inimă tu mi-o coboară."* Prezenţa eului liric este marcată de folosirea pronumelor şi adjectivelor pronominale de persoana I şi a verbelor la aceeaşi persoană: *"eu cad"*, *"mi se desfac"*, *"eu caut"*, *"eu simt"*, dar prin vocea eului liric se exprimă de fapt vocea colectivităţii. Cauza zbuciumului sufletesc pentru care cere îndurare poetul este faptul că suferinţa neamului îi mustră conştiinţa. În numele acestor "umiliţi ai sorţii" ar vrea poetul să înţeleagă taina lumii, farmecul vieţii, ce înseamnă dragostea şi ura, cântecul şi lumina. Datorită mesajului, Goga preia formula *lirismului obiectiv*, în sensul că în poezia de revoltă socială vocea lirică va refuza trăirile individuale, vorbind în numele colectivităţii.

Poezia este alcătuită din **şase strofe,** dispuse în **trei secvenţe poetice**: prima strofă ilustrează căutările poetului care n-a găsit calea creaţiei sale şi invocă ajutorul divinităţii, strofele II – V arată izvoarele şi obiectivul creaţiei sale, iar ultima strofă evidenţiază caracterul militant al poeziei.

Tonalitateapoeziei reflectă diferite stări poetice, de la rugăciune şi implorare (*"Eu în genunchi spre tine caut: / Părinte, - orânduie-mi cărarea!"*) la jale şi revoltă (*"În pieptul zbuciumat de doruri"*, *"Dă-mi viforul în care urlă / Şi gem robiile de veacuri"*), mergând până la asumarea rolului de poet al neamului: *"Cântarea pătimirii noastre."*.

Prima secvenţă poetică prezintă frământările poetului care îşi caută sursa de inspiraţie, îşi caută cuvintele potrivite. El îi cere divinităţii, printr-o adresare directă, puterea de a-şi găsi drumul spre adevărata poezie. Această idee este subliniată de cuvintele care aparţin câmpului semantic al drumului: *""cale"*, *"drum"*, *"prăpăstii"*, *"zarea"*, *"cărarea"*. Poetul este descris, cu ajutorul epitetelor, ca un fiu rătăcitor, amintind de mitul biblic: *"Rătăcitor, cu ochii tulburi, / Cu trupul istovit de cale"*, *"neputincios"*.

În **a doua secvenţă poetică** este prezentată concepţia despre poezie şi despre condiţia poetului. Creaţia trebuie să aibă ca scop principal cântarea vieţii celor mulţi. Imaginea poetului este subliniată cu ajutorul unor simboluri prezente în cele patru strofe: *"pieptul"*, *"sufletul"*, *"mintea"*, *"braţul"*, *"cântecul"*, *"pleoapa"*, *"rostul"*: *"Pieptul zbuciumat de doruri"* (metaforă), *"Cum vor să-mi tulbure izvorul / Din care sufletul se-adapă"* (personificare), *"Sădeşte-n braţul meu de-a pururi / Tăria urii şi-a iubirii."* (personificare), *"pleoapei mele ostenite"* (personificare, epitet). Temele creaţiei poetice sunt redate, în strofa a treia, prin metafore: poezia naturii este subliniată prin versurile *"Dezleagă minţii mele taina / Şi legea farmecelor firii."*, iar poezia socială: *"Sădeşte-n braţul meu de-a pururi / Tăria urii şi-a iubirii."* Sursele acestei poezii sunt redate prin două simboluri, lumina şi cântecul, care simbolizează cunoaşterea raţională şi

Scanned with OKEN Scanner

cunoaşterea orfică, prin intermediul muzicii: *"Dă-mi cântecul şi dă-mi lumina"*. În strofele a patra şi a cincea, tonalitatea de bocet şi de revoltă susţine opţiunea poetului pentru a exprima suferinţa poporului: *"Nu rostul meu, de-a pururi pradă / Ursitei maştere şi rele, / Ci jalea unei lumi, părinte, / Să plângă-n lacrimile mele."* Strofele subliniază asumarea totală a rolului poetului.

În **ultima secvenţă** (ultima strofă) apare un motiv esenţial al creaţiei lui Goga şi anume poezia care are "glas", care are puterea de a transmite urmaşilor istoria adevărată a neamului. Astfel poezia se transformă în *"Cântarea pătimirii noastre"*, căpătând un caracter profetic. Poetul nu mai are o individualitate proprie, el se confundă cu întreg poporul. El este o conştiinţă socială şi naţională, un interpret al năzuinţelor unei întregi colectivităţi.

Viziunea despre lume exprimată în această artă poetică se referă la legătura spirituală între generaţii şi responsabilitatea urmaşilor în faţa mesajului primit de la străbuni. Poetul are datoria de a-şi asuma rolul social, de a exprima suferinţa poporului şi de a realiza, prin intermediul creaţiei sale, o legătură între trecut şi viitor, între strămoşi şi urmaşi.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 17

Subiectul I

A.

1. Această secvență exprimă vioiciunea lui Noica.
2. Noica era îmbrăcat cu un palton fără un nasture și o pălărie englezească sport, cadrilată.
3. Excursia a avut loc într-o după-amiază de toamnă (*„soarele obosit al după-amiezii și toamnei”*), în plus, data este precizată la început: *„Duminică, 9 octombrie 1977”*.
4. Participanții la excursia de la Șanta sunt: Relu Cioran, Noica (Constantin), Andrei (Pleșu) și Gabriel Liiceanu.
5. Atmosfera din excursie e relaxată, toți prietenii lăsându-se mângâiați de soarele blând al unei după-amieze de toamnă. Cel care se pare că destinde atmosfera este chiar filozoful Constantin Noica, pe care mai tânărul Gabriel Liiceanu îl descoperă acum într-o lumină nouă. Deși atmosfera nu este gravă, specifică discuțiilor filozofice anterioare, cei patru se destind cu anecdote cu trimiteri culturale.

B

Timpul liber obișnuia să fie un privilegiu pentru toți aceia care își îndeplineau cu succes atribuțiile sociale. În opinia mea, tinerii dispun de mai mult timp liber față de adulți, tocmai de aceea ar trebui să se implice în diverse activități cu finalitate educativă și să nu risipească timpul.

În primul rând, adolescența este o parte din pregătirea pentru viață și toate activitățile ar trebui să se concentreze în jurul acestui aspect. Timpul liber nu ar trebui să fie un timp al golului și al inutilului, ci ar trebui să fie un timp al învățării, al practicării unui sport sau a unui hobby care să ne dezvolte pe plan afectiv și fizic. Petrecerea timpului liber de calitate ne poate revigora și destinde, astfel încât să putem face față activităților sociale obligatorii pe care le avem de îndeplinit. De exemplu, în *„Jurnalul de la Păltiniș”*, Gabriel Liiceanu își amintește cu plăcere de o ieșire la munte care a avut efecte benefice asupra tuturor; chiar dacă atmosfera era destinsă, cei patru aveau discuții culturale care i-au influențat pe mai târziu.

În al doilea rând, adolescența și tinerețea sunt vârste ale prieteniei. Petrecerea timpului liber într-o companie sănătoasă nu poate avea decât efecte pozitive asupra unui tânăr. Atunci când ai prieteni cu aceleași înclinații și îndeletniciri ca ale tale, poți fi sigur că relația de prietenie devine mai puternică, iar timpul petrecut împreună va rămâne întipărit în mintea și sufletul tău peste ani. De exemplu, în fragmentul dat din „Jurnalul de la Păltiniș” se prezintă relațiile strânse de prietenie dintre Constantin Noica, Relu Cioran, Andrei Pleșu și Gabriel

Scanned with OKEN Scanner

Liiceanu. Această prietenie, între oameni de vârste diferite, i-a marcat pe tinerii Liiceanu şi Pleşu în devenirea lor ulterioară.

În concluzie, tinerii trebuie să-şi petreacă timpul liber cu responsabilitate, să-l exploateze la maximum învățând lucruri noi care să-i pregătească pentru viață. De asemenea, este foarte important să-şi găsească prieteni cu care să petreacă clipe de neuitat.

Subiectul al II-lea

Romantismul este ilustrat în acest text poetic de tema iubirii şi a naturii, teme predominante în creația lui Eminescu, alături de motivele lunii, nopții, lacului, teiului, care ajută la desfăşurarea poveştii de iubire într-un tablou paradisiac. În al doilea rând, dragostea este în consonanță cu natura – relație de factură romantică – înfățişarea naturii fiind dictată de sentiment. Se observă şi exprimarea antitetică: *„iubirea mea dentâi" – „visul meu din urmă".*

Subiectul al III-lea (vezi şi modelele nr. 23, 32, 39, model 2018)

Romanul *Enigma Otiliei,* numit inițial *Părinții Otiliei,* a fost publicat în anul 1938. Romanul a pus încă de la apariția lui problema încadrării într-un curent literar. Structura, compoziția, personajele, procedeele folosite, o serie de pasaje lirice, demonstrează că romanul este în acelaşi timp clasic, romantic şi realist. Totuşi, elementele care primează sunt realiste, romanul aparținând realismului critic sau realismului balzacian.

Tema cărții este viața burgheziei bucureştene de la începutul secolului al XX-lea, descrisă în raport cu motivul moştenirii. Romanul construieşte realist mai multe existențe ce orbitează în jurul averii lui moş Costache. **Incipitul**romanului este de tip blazacian, cu prezentarea exactă a **indicilor spațiali şi temporali**, respectiv scena în care Felix Sima vine în casa lui Costache Giurgiuveanu, pe strada Antim, din Bucureşti, într-o seară de iulie a anului 1909. Rămas orfan, Felix este nevoit să se afle sub tutela lui moş Costache, un fel de unchi prin alianță. Tânărul, încă minor, vine la Bucureşti pentru a-şi continua studiile. Prima întâlnire cu tutorele său este una care defineşte caracterul acestuia din urmă: când ajunge în strada Antim, bătrânul avar îl întâmpină cu următoarea afirmație care îl derutează pe Felix: *„- Nu-nu-nu ştiu... nu-nu stă nimeni aici, nu cunosc...".*

Acțiunea romanului este structurată pe **două planuri**, care se întrepătrund şi se determină reciproc. Primul plan prezintă destinul tânărului Felix Sima, care, înainte de a-şi face o carieră strălucită de medic, parcurge criza erotică specifică adolescenței şi se îndrăgosteşte de Otilia. Celălalt plan ilustrează istoria moştenirii lui moş Costache Giurgiuveanu, în jurul căreia romancierul

Scanned with OKEN Scanner

construieşte imaginea societăţii burgheze din Bucureşti, de la începutul secolului al XX-lea.

Finalul prezintă, prin epilog, deznodământul relaţiilor. După mai mulţi ani, Felix se reîntâlneşte cu Pascalopol care îi spune că Otilia este în Spania, căsătorită cu un conte. Felix ajunge, aşa cum visase, un doctor de renume, profesor universitar şi realizează şi el o căsătorie fericită. O ascensiune spectaculoasă are Stănică Raţiu care, devenit bogat, graţie banilor furaţi de la Moş Costache, o părăseşte pe Olimpia, se căsătoreşte cu Georgeta şi ajunge om politic. Romanul are o construcţie simetrică deoarece, în final, Felix se întoarce pe strada Antim şi revede casa lui Moş Costache, lăsată în paragină, amintindu-şi de replica bătrânului, acum adevărată: *„Aici nu stă nimeni."*

Felix şi Otilia alcătuiesc un cuplu de personaje care ilustrează tema iubirii în acest roman realist. Cocheta şi ambiţiosul, din tipologia clasică, fata exuberantă şi tânărul raţional, personaje ce pun în evidenţă antiteza romantică, dar şi atracţia contrariilor, au în comun condiţia socială, amândoi sunt orfani, dar şi statutul intelectual superior faţă de copiii cu părinţi din clanul Tulea. Din punct de vedere psihologic, romanul urmăreşte evoluţia şi maturizarea lui Felix, dar spre deosebire de acesta, Otilia pare să fie un personaj constant, care nu suferă modificări majore pe parcursul acţiunii.

Încă din **incipitul** romanului personajele sunt prezentate în mod direct de către narator. Intrusul Felix Sima, *„un tânăr de vreo optsprezece ani, îmbrăcat în uniforma de licean"*, vine în casa bătrânului avar deoarece vrea să studieze medicina şi are nevoie de un loc unde să locuiască, acesta fiind numit tutorele lui.Este primit cu răceala de familia Tulea, singura care îi acordă atenţie fiind Otilia, fiica vitregă a lui Costache, studentă la Conservator, al cărei portret fizic este realizat din perspectiva tânărului în momentul în care intră în casă.

Otilia îi va purta de grijă lui Felix încă din prima seară în care soseşte în casa lui moş Costache. Neavând o cameră pregătită, fata îi va oferi cu generozitate camera ei, prilej pentru Felix de a desoperi în amestecul de dantele, partituri, romane franţuzeşti, cutii de pudră şi parfumuri, o parte din personalitatea acesteia. Între cei doi se naşte încă de la început o afecţiune delicată, determinată de condiţia lor de orfani. **Secvenţa** în care tânărul realizează că sentimentele lui sunt mai mult decât platonice este cea în care se duc la moşia lui Pascolopol şi Felix experimentează pentru prima dată sentimentul geloziei. Este confuz din cauza comportamentului contradictoriu al fetei, care îi acordă atenţie când lui, când moşierului. Impulsiv şi încă imatur, Felix percepe dragostea la modul romantic, transformând-o pe Otilia într-un ideal feminin. Otiliei îi lipseşte structura profunzimilor, recunoaşte cu sinceritate că este o fiinţă dificilă şi devine enigmatică pentru Felix, prin maturitatea şi imaturitatea pe care acesta le descoperă în comportările ei, în intuirea naturii fiecăruia dintre membrii clanului Tulea, în cunoaşterea celorlalţi şi în felul cum se foloseşte de ei. Contradicţiile Otiliei îl contrariază pe Felix. Iniţial, tânărul ezită între a crede bârfele clanului

Scanned with OKEN Scanner

Tulea şi a-i păstra o dragoste pură Otiliei, iar mai apoi, când aceasta pleacă pe neaşteptate la Paris cu Pascalopol, are o scurtă aventură cu Georgeta, pe care i-o prezintă Stănică Raţiu.

Otilia are o spiritualitate modernă, sentimente şi atitudini contradictorii, care fac din ea o fiinţă enigmatică. Este o adolescentă care, prin indeciziile ei, îl tulbură atât pe Pascalopol, moşierul bogat şi dezamăgit, cât şi pe Felix, încă un copil. Felix este un intelectual superior, el vrea să se realizeze profesional. Otilia simte că lui Felix, în ciuda stăpânirii de sine, îi lipseşte ceva: *„Dacă un tânăr ar avea răbdarea şi bunătatea lui Pascalopol, l-aş iubi."* Există însă o aspiraţie secretă a Otiliei spre Felix deoarece este conştientă că el este o valoare la care nu poate ajunge.

O **secvenţă** importantă în evoluţia relaţiei lor este ultima întâlnire, înaintea plecării ei din ţară, moment esenţial pentru înţelegerea personalităţii tinerilor şi a atitudinii lor faţă de iubire. Dacă Felix este intelectualul ambiţios, care nu suportă ideea de a nu realiza nimic în viaţă şi pentru care femeia reprezintă un sprijin în carieră, Otilia este cocheta care crede că rostul femeii este să placă. Otilia concepe iubirea în felul aventuros al artistului, cu dăruire şi libertate absolută, în timp ce Felix este dispus să aştepte oricât în virtutea promisiunii că, la un moment dat, se va căsători cu ea. Dându-şi seama de această diferenţă, dar şi de faptul că ea ar putea reprezenta o piedică în calea realizării lui profesionale, Otilia îl părăseşte pe Felix şi alege siguranţa căsătoriei cu Pascalopol.

În epilog, câţiva ani mai târziu, Felix se întâlneşte cu Pascalopol care îi dezvăluie faptul că i-a redat libertatea Otiliei, care s-a căsătorit cu un conte. Moşierul îi oferă o fotografie cu Otilia, în care Felix nu o mai recunoaşte pe fata veselă şi exuberantă de care era îndrăgostit: *„Speriat, Felix se mai uită o dată. Femeia era frumoasă, cu linii fine, dar nu era Otilia, nu era fata nebunatică. Un aer de platitudine feminină stingea totul."*

Iubirea dintre Felix şi Otilia eşuează pentru că nu se împlineşte matrimonial, căsătoria fiind unul dintre lait-motivele romanului. Felix este gelos pe Pascalopol, bătrânul rafinat şi bogat, dar nu ia nicio decizie în ceea ce o priveşte pe Otilia deoarece primează dorinţa de a-şi face o carieră. Otilia îl iubeşte pe Felix, dar după moartea lui moş Costache îi lasă tânărului libertatea de a-şi împlini visul şi se căsătoreşte cu Pascalopol, care îi poate oferi siguranţă materială, înţelegere şi protecţie. În ambele cupluri, Felix-Otilia, Pascalopol-Otilia, femeia este cea care decide. Felix nu este făcut pentru o viaţă aventuroasă, dar nici Otilia pentru o viaţă modestă alături de studentul Felix, prin urmare ea este cea care decide ca fiecare să meargă pe drumul pe care şi l-a ales. Otilia reprezintă pentru Felix o imagine a eternului feminin, dar şi o enigmă.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 18

Subiectul I

A.

1. Un mood-wall este un perete sau, mai degrabă, un panou pe care sunt organizate, sau nu, dorințele unei persoane.
2. Toate aceste lucruri adunate și care au o anumită semnificație o încarcă, o energizează, o fac să creadă în ea și în visurile ei, zi de zi.
3. Un prim argument este că mood-wall-ul este cea mai la îndemână tehnică de a ne organiza dorințele, de la cele mai nesemnificative până la cele vitale. Un al doilea argument este că un mood-wall, fiind o poveste vizuală despre noi, este o formă foarte bună de autocunoaștere, dar și o formă de a ne lăsa cunoscuți de cei apropiați nouă.
4. Pentru cei care nu se simt confortabil în a-și expune visurile pe pereți, o alternativă este cutia cu amintiri, dorințe sau idealuri pe care le avem fiecare. Însă, în acest caz, cutia ar fi mereu în pericol să se trezească închisă cu un capac care să blocheze orice legătură între dorință și împlinirea ei.
5. Consider că prin exprimarea dorințelor celor mai ascunse sau stabilirea unor idealuri în viață, ne putem modifica, într-o măsură mai mică sau mai mare, destinul. Nu trebuie să luăm totul de-a gata, ci mereu să încercăm să ne depășim limitele, să avem acea „elasticitate mentală", care să ne permită mereu să visăm. Având în față un mood-wall cu dorințe, cu momente, oameni și obiecte care ne-au făcut fericiți sau care ne inspiră, primim energia de a lupta cu destinul și de a deveni câștigători în această luptă, de multe ori inegală.

B.

Idealurile reprezintă cele mai mari aspirații ale unui om, în realizarea cărora ne mobilizăm toate resursele psihice și fizice. În opinia mea, este foarte important să ne stabilim încă din adolescență idealuri, acestea având rolul să ne motiveze să rămânem pe drumul pe care ni l-am creionat în mintea noastră.

În primul rând, adevăratele satisfacții în viață sunt cele de natură spirituală, iar drumul spre împlinirea acestora oferă individului mulțumire de sine, împăcare și respect. În ciuda faptului că în societatea de azi accentul este pus pe bani și bunuri materiale, adolescentul ar trebui să vadă dincolo de aparențe și să se axeze pe ceea ce contează cu adevărat, chiar dacă nu este ceva palpabil, concret. De exemplu, o autoanaliză a dorințelor noastre sau a acțiunilor pe care le întreprindem pentru a ne atinge idealul este mereu binevenită, iar metoda mood-wall-ului propusă de Mihaela Rădulescu mi se pare foarte potrivită pentru a ne autoanaliza cu sinceritate.

În al doilea rând, a avea un ideal ne poate ajuta să răzbatem printre greutăți și dificultăți, convinși fiind că efortul nostru va fi, în cele din urmă, răsplătit. Rolul idealului este acela de a ne ajuta să avem curaj, să ne orientăm mai bine în viață și să facem ca momentele trăite să aibă importanță. De exemplu, numai

Scanned with OKEN Scanner

faptul că luptăm pentru un ideal, ne energizează, ne motivează să credem şi mai tare în el. Astfel, simţi că lupţi cu destinul şi ai şanse să câştigi.

În concluzie, este foarte importantă stabilirea unui ideal încă din adolescenţă pentru că, în funcţie de idealul nostru, vom şti mai bine cum să acţionăm, ne vom defini mai clar obiectivele şi, astfel, ne vor creşte şansele de a reuşi în viaţă. În acest sens, este foarte interesantă afirmaţia lui Nichita Stănescu: *„A avea un ideal înseamnă a avea o oglindă".*

Subiectul al II-lea

Poezia ***Epigraf*** este o artă poetică, adică o creaţie prin care se exprimă crezul poetic al unui scriitor în legătură cu menirea artei şi a poetului. Prin personificarea versurilor, poetul exprimă ideea că după ce procesul de creaţie al autorului s-a încheiat, urmează adevăratul drum al poeziei, acela care duce către sensibilitatea cititorului: *„Stihuri, zburaţi acum din mâna mea"*. Tudor Arghezi menţionează care sunt izvoarele poeziei sale: *„Stihuri de suflet, dintre spini culese,/ Îndurerate-n spic şi rădăcini"*, exemplificând, ca şi în alte arte poetice ale sale, un aspect al modernismului: estetica urâtului. Un alt motiv pentru care această poezie este o artă poetică modernă este raportul dintre poet, poezie şi cititor deoarece se desprinde ideea că, prin intermediul cititorului, poezia reia momentul în care a fost creată: *„Că Cel-ce-ştie, însă nu cunoaşte,/ Varsă-ntuneric alb cu mâna mea."*

Subiectul al III-lea

Nuvela *Moara cu noroc* a fost publicată în 1881, în volumul de debut *Novele din popor*. Personajul principal al nuvelei este Ghiţă, un cizmar sărac care doreşte să-şi schimbe statutul social şi care ilustrează consecinţele dorinţei de înavuţire. Caracterizarea lui se realizează atât în mod direct, cât şi indirect, portretul acestuia însumând o varietate de trăsături contradictorii. De asemenea, se foloseşte ca modalitate de caracterizare monologul interior. Fiind vorba de o nuvelă psihologică, personajul este urmărit în evoluţie. La început se precizează că este un om cu voinţă puternică, harnic şi perseverent, care vrea să-şi scape familia de sărăcie. Spre deosebire de soacra sa, identifică sărăcia cu lipsa de demnitate, nu cu liniştea. Vine la „Moara cu noroc" pentru că îşi iubeşte familia şi doreşte o viaţă mai bună pentru aceasta. **O secvenţă narativă** importantă pentru evoluţia personajului este sosirea lui Lică Sămădăul la han, eveniment care îi va schimba destinul. Cu toate că îşi dă seama că Lică reprezintă un pericol pentru el şi pentru familia lui, este de acord cu planurile acestuia, deoarece tentaţia îmbogăţirii este mare. Din momentul legării acestei „prietenii", începe procesul de înstrăinare a lui Ghiţă faţă de familie.

Scanned with OKEN Scanner

Trăsătura sa esențială este patima acestuia pentru bani. Descompunerea sa morală este progresivă, mergând de la izolarea și înstrăinarea de familie până la complicitate la hoții și crime. La început, personajul oscilează între atracția pentru bani și dorința de a rămâne un om cinstit. Deși inițial pare plin de voință, ajunge să fie victima lui Lică, slujitorul lui, deoarece acesta îi descoperă slăbiciunea pentru bani. Lică îi distruge încrederea în propriile forțe, Ana ajunge să-l considere *„o muiere în haine bărbătești"* și nu îl mai crede demn de dragostea ei. La un moment dat, Ghiță regretă faptul că are familie și copii și că nu poate risca la fel de mult ca și Lică. Încearcă să dea vina pe puterea destinului, spunând că dorința de a avea bani este mai puternică decât el. Ghiță este caracterizat în mod direct de Lică, care își dă seama că e un om de încredere și chiar îi spune acest lucru. Totuși Sămădăul nu dorește un partener puternic și de aceea distruge treptat imaginea celorlalți despre cârciumar, de om onest și cinstit. Astfel, treptat, Ghiță ajunge să fie laș, fricos, fiind manipulat și ajungând să fie părtaș crimelor Sămădăului. Nu are curajul să renunțe la bani și își încalcă onoarea, depunând mărturie falsă în favoarea lui Lică, apoi își lasă soția singură cu el. Totuși, momentele în care este atras de bani alternează cu cele în care dorește să-și redobândească familia și liniștea, dar patima banului este mai puternică. Ghiță este conștient că se afundă pe zi ce trece în necinste, dar nu găsește în el și nici în soția sa sprijinul necesar pentru a pune capăt tentației nesăbuite. Prin faptul că alege banii în defavoarea familiei încalcă legile tradiționale și din această cauză își merită soarta.

Temaeste un element de structură care pune în evidență construcția personajului deoarece pune accentul pe influența nefastă a dorinței de înavuțire și procesul de dezumanizare al individului ca urmare a obsesiei pentru bani. Textul este construit după *principiul ciclic*și este alcătuită din 17 capitole. **Incipitul**fixează, prin intermediul cuvintelor bătrânei, teza morală a textului, conform căreia omul trebuie să se mulțumească cu ce i-a fost dat și să nu încerce să-și schimbe destinul. Nerespectarea acestui principiu de viață va aduce cu sine sfârșitul tragic al personajelor. **Finalul** nuvelei este de o simplitate clasică. Bătrâna, ca ultim martor al destinelor personajelor, afirmă: *„Simțeam eu că nu are să iasă bine: dar așa le-a fost dat."*.Deznodământulpresupune rezolvarea conflictelor. Dezumanizarea totală a lui Ghiță este subliniată prin gestul de a-și ucide soția. Ghiță este și el ucis de Răuț, la ordinul lui Lică. Pentru a nu se lăsa prins de jandarmul Pintea, Lică ia decizia de a-și lua viața, izbindu-se cu capul de un copac. Un foc teribil mistuie hanul „Moara cu noroc", purificând astfel locul de toate relele săvârșite.

În final, Ghiță nu s-a putut sustrage destinului său, urmând să fie pedepsit pentru nelegiurile sale. Vina lui este una morală, deoarece a pus mai presus de familie și de cinste banii. Sfârșitul lui se justifică prin încălcarea legilor morale. Viziunea clasică a autorului poate fi observată din opțiunea pentru sfârșitul tragic al personajelor implicate în confict care sunt pedepsite de forța implacabilă a destinului.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 19

Subiectul I

A.

1. Secvența transmite ideea că autoarea s-a calmat spontan.
2. Rezultatele s-au afişat miercuri dimineaţa.
3. Materiile la care Jeni Acterian a susținut probele scrise ale examenului de bacalaureat au fost Limba română, Limba latină şi Limba franceză.
4. Autoarea a făcut o criză de nervi, *„urlam ca o furie dezlănțuită”*, răzbunându-se chiar pe mama ei. Cauza era că *„nu învățasem toată vara”*.
5. Atmosfera era specifică fiecărui examen. Tăcerea şi rigurozitatea păreau să domine sala, care s-a umplut de numeroşi spectatori, curioşi de prima serie de candidați sau veniți să-i susțină. Dacă membrii comisiei erau amuzați şi bine-dispuşi, publicul spectator era indiferent, iar candidatele îşi aşteptau cu emoție rândul.

Jurnalul este o formă de rezistență în lupta cu Timpul. Închide în el emoții şi experiențe, imortalizează stările interioare prin care trecem, în confruntarea cu micile drame şi bucurii ale existenței noastre de zi cu zi. În opinia mea, consider utilă scrierea unui jurnal mai ales la vârsta adolescenței, având în vedere că aceasta este cea mai intensă şi creativă perioadă din viața unui individ.

În primul rând, jurnalul reprezintă consemnarea ordonată, cu tenacitate a vieții de zi cu zi a unui individ. La vârsta adolescenței, jurnalul devine un prieten. Lui i se împărtăşesc durerile, dar şi momentele fericite, el ascultă frământările şi trăirile celui care îl ascunde, de cele mai multe ori, pentru că este doar al lui. De exemplu, Jeni Acterian şi-a consemnat trăirile intense generate de examenul de bacalaureat; fiind un moment unic în viață, acesta a rămas viu întipărit în mintea autoarei.

În al doilea rând, notarea celor mai importante evenimente din viața cuiva, într-un jurnal, nu poate fi decât benefică pentru individ. Este o modalitate de retrăire a lor sau doar de aducere-aminte. În cazul scriitorilor, jurnalul poate constitui un punct de plecare pentru opera lor. Cu ajutorul acestuia, ei îşi vor aminti evenimente, întâmplări, fapte petrecute cândva, care, peste timp, pot deveni subiecte de reflecție. De exemplu, citirea jurnalului lui Jeni Acterian ne poate oferi o imagine a examenului de bacalaureat din urmă cu aproape un secol.

În concluzie, consider că jurnalul poate fi un lucru util, fiind un mijloc de evadare, aici fiecare având posibilitatea de a-şi nota ideile, gândurile, sentimentele pe care nu îndrăznesc să le împărtăşească nimănui; peste timp, un jurnal poate contribui la rememorarea unor evenimente sau reconstituirea unei epoci.

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea

Notațiile autorului sunt o modalitate de explicare suplimentară din partea autorului care ajută la interpretarea scenică și la regia spectacolului teatral („*Fiecare se așază la locul lui. Moment de tăcere.*"). Din punct de vedere literar, indicațiile scenice punctează atitudinea personajelor, trăirile acestora, contribuind la caracterizarea lor. De exemplu, Corina rostește „*uşoară, aproape imperceptibilă*", iar Ștefan este cel care intervine plin de curaj: „*scuturându-se din melancolia care i-a cuprins pe toți*".

Subiectul al III-lea

Poezia face parte din volumul *Pârgă* apărut în anul 1921. Punctul de plecare al poeziei se află în Evanghelia Sfântului Luca. Motivul rugăciunii lui Iisus în Grădina Ghetsemani este menținut în structura poemului cu aproape toate detaliile din textul biblic. Perspectiva nouă pe care o aduce Vasile Voiculescu asupra acestui motiv biblic este mutarea accentului pe natura umană a lui Iisus. Poezia descrie natura dual a lui Iisus, cea umană și cea divină. Îndoielile și neliniștea, teama de moarte sunt ale omului, depășirea momentelor de zbucium și de teamă țin de natura divină. O altă trăsătură a tradiționalismului este compoziția clasică a poeziei. Tradiționaliștii, spre deosebire de autorii din direcția modernistă, optează pentru o formă clasică a poeziei, evitând înnoirile prozodice. Poezia are o structură clasică, fiind alcătuită din patru catrene, cu versuri egale ca măsură și care conservă principiul rimei, având o rimă îmbrățișată.

Tema poeziei o reprezintă rugăciunea lui Iisus pe Muntele Măslinilor, unul dintre momentele-cheie ale existenței sale umane sau divine. Lirismul este unul de tip obiectiv deoarece suferința descrisă nu este a eului liric ci a lui Isus, neexistând mărci lingvistice ale eului liric și ale subiectivității. Tena este susținută prin cele trei secvențe poetice ale poeziei care prezintă gradat lupta lui Iisus cu ispita vieții și contrastul dintre natura divină și natura umană a acestuia.

Titlul se referă la spațiul sacru în care are loc această rugăciune. Grădina Ghetsemani este locul purificării Mântuitorului, în care își asumă cu adevărat natura divină a ființei sale.

Poezia este alcătuită din **trei secvențe poetice** (prima secvență – prima strofă, a doua secvență – strofele doi și trei, ultima secvență – ultima strofă) care corespund unui moment esențial din lupta lui Isus dintre natura divină și natura umană.

În **prima strofă** poetul compune imaginea iconică a lui Iisus în Grădina Ghetsemani, accentuându-se zbuciumul omenesc, lupta cu un destin care îl înspăimântă. Împotrivirea în fața destinului este redată prin intermediul **incipitului:** „*Isus lupta cu cu soarta și nu primea paharul...*" Această luptă interioară este redată prin elemente exterioare, care descriu o suferință fizică, tocmai pentru a accentua tragismul omului: „*Căzut pe brânci în iarbă, se-*

Scanned with OKEN Scanner

mpotrivea întruna." Verbele la imperfect: *„lupta", „nu primea", „se-mpotrivea"* exprimă refuzul asumării unui destin implacabil, în momentele de ezitare ale Fiului divin. Gestul îngenunchierii nu este interpretat ca aparținând unui învins, ci este gestul rugăciunii, al invocării divinității pentru a soluționa problema spirituală. Contrastul dintre natura umană și cea divină este pus în evidență cu ajutorul unui **element de opoziție, antiteza** fiind între sângele care reprezintă viața terestră (metafora *„sudori de sânge"*) și albul feței, simbol al purității cerești (comparația *„chipu-i alb ca varul"*). Intensitatea durerii capătă proporții cosmice, întreaga natură fiind invadată de durere: *„Și-amarnica-i strigare stârnea în slăvi furtuna."*

A doua secvență descrie lupta dintre divinul și omenescul din ființa lui Iisus. Drama este a omului care își înțelege menirea superioară, dar în același timp este ispitit de puterea vieții. Prin alternarea perspectivei, îndoiala, ezitarea sunt amplificate. *„Infama băutură"*, simbol al păcatelor omenirii ce trebuie răscumpărate prin jertfă, se ascunde sub aparența amăgitoare a mierii, veninul se asociază cu dulceața: *„În apa ei verzuie jucau sterlici de miere/ Și sub veninul groaznic simțea că e dulceață..."* Această **secvență poetică** este organizată în jurul metaforei simbol *„grozava cupă"* cu multiple semnificații: ispită, păcat, natură umană, dar și viață. Dramatismul condiției duale a lui Iisus este subliniată prin intermediul epitetelor: *„mână nendurată", „grozava cupă", „sete uriașă"*. Rezistența la ispitirea oferită de *„mâna nendurată"* care *„se cobora-mbiindu-l și i-o ducea la gură..."* este subliniată printr-o imagine care sugerează durerea fizică, adică omenescul, dar și durerea sufletească, divinul: *„Și-o sete uriașă sta sufletul să-i rupă..."* Lupta cu moartea depășește limitele unei drame omenești, ea reprezentând alegoric esența eternului conflict dintre suflet și trup, dintre spirit și materie. Învingerea morții este exprimată printr-o imagine vizuală din a treia strofă: *„Dar fălcile-ncleștându-și, cu ultima putere/ Bătându-se cu moartea, uitase de viață!"* care subliniază ideea creștină că orice moarte a trupului presupune o nouă viață a sufletului, viața de apoi.

În **ultima strofă**, drama se extinde asupra a tot ce este în jur, natura personificată și hiperbolizată suferă alături de Iisus: *„Deasupra fără tihnă, se frământau măslinii,/ Păreau că vor să fugă din loc, să nu-l mai vadă..."*. Imaginea apocaliptică este sugerată prin sintagma *„vraiștea grădinii"*. Tot natura este cea care îndeplinește și un rol premonitoriu, ultimele două versuri ale poeziei sugerând apropierea morții: *„Treceau bătăi de aripi prin vraiștea grădinii/ Și uliii de seară dau roate după pradă."* **Finalul** poeziei nu este însă unul pesimist, deoarece învingerea naturii umane presupune afirmarea divinului și speranța mântuirii păcatelor omenirii.

Poezia *În Grădina Ghetsemani*reflectă ideologia tradiționalismului prin tema și viziunea autorului care păstrează specificul curentului prin inspirația din religie. În conturarea imaginarului poetic sunt folosite motive specifice, cum ar fi motivul ispitei, motivul rugăciunii lui Iisus pe Muntele Măslinilor și motivul luptei dintre uman și divin, dintre spirit și materie.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 20

Subiectul I

A.

1. Expresia folosită *„de când lumea”* trebuie înțeleasă ca atare, întrucât salutul a definit relațiile interumane încă de la începutul omenirii.
2. Ludovic al XIV-lea este un bun exemplu în manifestarea curtoaziei: saluta cu aceeași atenție și pe ultima bucătăreasă, dar și pe aristocrații de la curte.
3. În comunitățile rurale s-a păstrat obiceiul de a saluta toți oamenii pe care îi întâlnești, fie cunoscuți, fie necunoscuți, deoarece în aceste locuri sentimentul de apartenență la aceeași comunitate este încă viu.
4. Cele două structuri care definesc salutul sunt: *„Salutul este prima manifestare de curtoazie cu care întâmpini pe cineva.”* și *„Orice salut este o formă de politețe”*.
5. Salutul verbal poate fi însoțit de elementele nonverbale: mimică, poziția corpului, ținută, dar și de elementele paraverbale, cum ar fi tonul vocii. Acestea pot modifica sau completa sensul salutului, arătând în ce măsură stimăm persoana respectivă.

B.

În cadrul oricărei societăți, bunele maniere reprezintă un set de reguli de purtare, diferite în funcție de context, care ajută individul să se integreze și să aibă relații armonioase cu semenii săi. În opinia mea, este important să acceptăm și să respectăm aceste norme de conduită civilizată, întrucât fără ele conviețuirea este imposibilă.

În primul rând, bunele maniere reprezintă o carte de vizită pentru fiecare dintre noi și ne ajută să trăim frumos în toate situațiile în care ne putem afla la un moment dat. A ști ce să faci, cum să faci, când să faci mi se pare esențial, în măsura în care îți dorești să ai relații bune cu ceilalți și să fii respectat. Politețea cere politețe. Și avem mai mare încredere în oamenii cu bune maniere. De exemplu, un om politicos se bucură nu numai de respect, ci chiar de succes, cum ar putea fi cazul unui director general care va saluta el primul femeia de serviciu.

În al doilea rând, aceste norme sociale nu sunt doar o problemă de bun-simț, ci și de cultură, de mediu. Formele pe care le îmbracă diferă de la o țară la alta, dar și de la o epocă la alta și de la un mediu social la altul. De aceea, cunoașterea lor face mai ușoară integrarea într-un nou spațiu, diferit de cel în care ai trăit și poate contribui la evitarea unor greșeli de conduită care pot jigni anumite persoane străine. De exemplu, la țară s-a păstrat obiceiul de a-i saluta pe toți oamenii întâlniți în cale; dacă nu saluți, îți atragi multe antipatii.

În concluzie, bunele maniere ne ajută să avem relații armonioase cu ceilalți și să ne facem respectați la rândul nostru. Normele de conduită sunt absolut necesare în societate nu doar pentru a se menține uzanțele considerate uneori desuete, ci, pentru că, de cele mai multe ori, acestea radiografiază o societate sănătoasă.

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea

Poezia este o artă poetică modernă care ilustrează problema limbajului şi estetica urâtului. Ideea centrală care se desprinde pe parcursul lecturii este că toate cuvintele pot deveni poetice, indiferent de sfera vocabularului din care provin. Personificarea cuvintelor pune în evidenţă drumul pe care îl parcurg acestea pentru a fi transformate în poezie: „*Cuvintele mele sunt stricate/ [...] Au căzut, s-au sculat./ Au vrut să alerge şi să se joace,/ Dar beţia le-a prăvălit încoace*". „*Boala*" cuvintelor se referă de fapt la procesul dificil al poetului de a găsi frumosul pe care doreşte să îl exprime în creaţia sa. Astfel, cuvintele „*Umblă prin mocirle cu stele/ De cositor/ După un mărţişor,/ Şi-ar voi să culeagă roade/ Fâstâcite şi neroade/ Din sălcii nici verzi.*" Un alt element modernist este refuzul versificaţiei clasice, rezultatul fiind un discurs poetic neconvenţional, ilustrat de utilizarea elementelor lexicale din registrul popular („*îs*", „*deştele*", „*prăvălit*"), din cel biblic (verbul „*a huli*") sau din sfera nonliterarului („*mocirle*") sau a registrului familiar („*Le vezi?*").

Subiectul al III-lea

Nuvela *Moara cu noroc* a fost publicată în 1881, în volumul de debut *Novele din popor*. Cele două personaje în funcţie de care se conturează conflictul principal al nuvelei sunt Ghiţă şi Lică Sămădăul. Caracterizarea lor se realizează atât în mod direct, cât şi indirect, iar în cazul lui Ghiţă se foloseşte ca modalitate de caracterizare monologul interior. Din punctul de vedere al statutului social, Ghiţă este un cizmar care doreşte să se îmbogăţească pentru a-şi scăpa soţia şi cei doi copii de sărăcie, în timp ce Lică este şeful porcarilor, un om bogat a cărui avere este obţinută însă prin mijloace imorale. La început Ghiţă este considerat un o cu voinţă puternică, harnic şi perseverent, care vrea să-şi scape familia de sărăcie. Bun meseriaş, om harnic, Ghiţă doreşte să agonisească bani ca să-şi angajeze vreo zece calfe pentru un atelier de cizmărie. Aspiraţia lui este pertinentă şi nu depăşeşte limitele firescului. Această stare este modificată de apariţia lui Lică Sămădăul la han, care tulbură echilibrul familiei, dar şi pe cel interior, al lui Ghiţă. Cu toate că îşi dă seama că Lică reprezintă un pericol, nu se poate sustrage ispitei malefice pe care acesta o exercită asupra sa, deoarece tentaţia îmbogăţirii este mare. Din momentul legării acestei „prietenii" începe procesul de înstrăinare a lui Ghiţă faţă de familie. El devine o victimă a lui Lică numai pentru că acesta îi descoperă slăbiciunea pentru bani.

Ghiţă ezită între două opţiuni, una reprezentată de Ana, care include valorile familiei, cinstea, „*liniştea colibei*", iar cealaltă de Lică, reprezentând atracţia pentru bani prin mijloace necurate. Descompunerea sa morală este progresivă, mergând de la izolarea şi înstrăinarea de familie până la complicitate

Scanned with OKEN Scanner

la hoții și crime. Deși inițial pare plin de voință, ajunge să fie victima lui Lică, slujitorul lui deoarece acesta îi descoperă slăbiciunea pentru bani. Ghiță trăiește o dramă psihologică concretizată prin trei înfrângeri, pierzând pe rând încrederea în sine, încrederea celorlalți și încrederea Anei în el. La un moment dat, Ghiță ajunge să regrete faptul că are familie și copii și că nu-și poate asuma total riscul îmbogățirii alături de Lică.

Sub pretextul că o voință superioară îi coordonează gândurile și acțiunile, devine laș, fricos și subordonat în totalitate Sămădăului. Ghiță este caracterizat în mod direct de Lică, care își dă seama că e un om de încredere și chiar îi spune acest lucru. Totuși Sămădăului nu-i convine un om pe care să nu-l știe de frică și de aceea distruge treptat imaginea celorlalți despre cârciumar, de om cinstit. Astfel, treptat, Ghiță ajunge să fie părtaș crimelor Sămădăului, își încalcă definitiv onoarea depunând mărturie falsă în favoarea acestuia, apoi își lasă soția singură cu el. Ghiță înțelege că singurul mod de a învinge răul și de a-și recăpăta familia este divulgarea fărădelegilor lui Lică. Începe să colaboreze cu Pintea, dar nu este sincer în totalitate nici față de acesta, ceea ce îl va pierde. Ghiță îi oferă probe în legătură cu vinovăția lui Lică numai după ce își poate opri jumătate din banii aduși de acesta.

Ultima etapă a degradării morale a lui Ghiță are loc la sărbătorile Paștelui, când, orbit de furie și dispus să facă orice pentru a se răzbuna pe Lică, își aruncă soția, drept momeală, în brațele Sămădăului. Speră până în ultimul moment că se va întâmpla o minune și că Ana va rezista influenței malefice a lui Lică. Dezgustată însă de lașitatea lui Ghiță care se înstrăinase de ea și de familie, într-un gest de răzbunare, Ana i se dăruiește lui Lică, deoarece, în ciuda nelegiurilor comise, Lică e „*om*",pe când Ghiță „*nu e decât o muiere îmbrăcată în haine bărbătești.*". Când se întoarce la han, Ghiță își dă seama că soția l-a înșelat, știe că acest lucru s-a întâmplat din cauza lui și că a determinat decăderea morală a Anai, și o ucide. La rândul lui este omorât de Răuț, din ordinul lui Lică.

Temaeste un element de structură care pune în evidență relația dintre cele două personaje deoarece pune accentul pe influența nefastă a dorinței de înavuțire (reprezentată de Lică) și procesul de dezumanizare al lui Ghiță ca urmare a obsesiei pentru bani. Textul este construit după *principiul ciclic*și este alcătuită din 17 capitole. **Incipitul**fixează, prin intermediul cuvintelor bătrânei, teza morală a textului, conform căreia omul trebuie să se mulțumească cu ce i-a fost dat și să nu încerce să-și schimbe destinul. Nerespectarea acestui principiu de viață va aduce cu sine sfârșitul tragic al personajelor. **Finalul** nuvelei este de o simplitate clasică. Bătrâna, ca ultim martor al destinelor personajelor, afirmă: „*Simțeam eu că nu are să iasă bine: dar așa le-a fost dat.*" .Deznodământul presupune rezolvarea conflictelor. Dezumanizarea totală a lui Ghiță este subliniată prin gestul de a-și ucide soția. Ghiță este și el ucis de Răuț, la ordinul lui Lică. Pentru a nu se lăsa prins de jandarmul Pintea, Lică ia decizia de a-și lua viața,

Scanned with OKEN Scanner

izbindu-se cu capul de un copac. Un foc teribil mistuie hanul „Moara cu noroc", purificând astfel locul de toate relele săvârşite.

Ghiță depăşeşte limita normală a unui om care aspiră spre o firească satisfacție materială şi socială. Patima pentru bani şi fascinația diabolică a personalității Sămădăului îl determină să ajungă pe ultima treaptă a degradării morale. Sfârşitul celor două personaje, Ghiță şi Lică, se justifică prin încălcarea legilor morale. Viziunea clasică a autorului poate fi observată din opțiunea pentru sfârşitul tragic al personajelor implicate în confict care sunt pedepsite de forța implacabilă a destinului.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 21

Subiectul I

A.

6. În textul dat, metafora *viața în marele lagăr* este asociată cu perioada comunistă în care s-a produs fenomenul *deculturalizării*, al negării/ distrugerii valorilor morale, culturale, spirituale, prin pierderea libertății de gândire şi de exprimare.
7. Trăsăturile marginalilor se regăsesc enumerate în cel de-al doilea paragraf al textului: *Murdari, trufaşi & uituci.*
8. Expeditorul acestor *„scrisori de la Olăneşti"* este Alexandru Muşina, care apare în text sub forma inițialelor *A.M.*, iar destinatarii sunt doi, numele primului nu este menționat, însă cel de-al doilea este numit *„Cis".*
9. Autoruloferă două soluții pentru a ieşi din starea de *ticăloşie* națională pe care a creat-o comunismul: curățenia morală şi solidaritatea în fața suferinței, prin renunțarea la egoism şi nepăsare.
10. În finalulfragmentului,critica societății româneşti este dublată de critica de sine sub forma autoironiei: *Ah, ce inteligent, ce „sfătos" am început să fiu*,fapt ce arată convingerea autorului că adevăratelelecțiide morală şi de eroism nu se dau sub forma cuvintelor şi a scrisorilor care sunt o exprimare a ego-ului.

B.

Istoria noastră recentă se defineşte printr-o serie de nemulțumiri exprimate atât în spațiul public, cât şi în cel privat. Autorul scrisorii critică pierderea fibrei morale în viața românească, ca efect al comunismului. De aici reiese importanța asumării adevărului istoric.

În primul rând, comunismul a dus la fenomenul *deculturalizării*, înțeles ca pierdere a reperelor morale şi spirituale în societatea românească. Intelectualii sunt văzuți de autor ca o categorie socială ce poate restabili valoarea prin promovarea culturii autentice, expresie a adevărului despre sine şi despre trecut:*să facem curat în casele şi-n sufletele noastre, să ne smerim.* Raportarea justă la sine generează implicit un corp social moral care promovează valoarea.

În al doilea rând, prin minciună şi ignoranță față de suferința trăită în comunism, prin promovarea ego-ului şi absența solidarității dintre intelectuali, nu se poate impune cultura română pe plan mondial. Ideea distrugerii fibrei morale este exprimată sub forma interogației retorice: *Dacă rădăcinile-s putrede, trunchiul uscat, iar fructele otrăvite?* Culturalizarea este un fenomen care se bazează pe restabilirea valorilor autentice.

Aşadar, în viziunea lui Alexandru Muşina, asumarea adevărului despre trecut şi exprimarea lui creează baza unei dezvoltări autentice a culturii române.

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea

Fragmentul este alcătuit din două paragrafe, primul reprezintă o împletire între vocea personajului, doamna Iliescu, şi vocea naratorului, aducând elemente specifice vorbirii directe (punctuaţie, verbe introductive – *întrebase, strigase*) şi indirecte (modificarea persoanei verbelor: *Strâmba din nas şi-l privea lung*), pentru a reflecta gândirea personajelor. Al doilea paragraf, prin **stilul indirect liber**, dezvăluie analiza pe care personajul-martor (a treia voce narativă) o face asupra trecutului doamnei Iliescu: *În definitiv de ce să nu aibă o părere prea bună despre ea?* Din această **polifonie a vocilornarative** se desprinde complexitatea analizei psihologice.

Subiectul al III-lea

Poezia *Leoaică tânără, iubirea* face parte din volumul *„O viziune a sentimentelor"* (1964). Este o poezie neomodernistă, în care se observă anumite trăsături ale curentului: subiectivitatea, expresivitatea limbajului (numeroasele metafore insolite), concretizarea abstracţiunilor (iubirea, sentiment abstract, este descrisă prin metafora *„leoaică tânără"* care se referă la o fiinţă concretă), ambiguizarea sensurilor, subtilitatea metaforelor şi insolitul imaginilor artistice.O caracteristică a poeziei neomoderniste este deschiderea textului spre interpretări multiple.Metafora *„leoaică tânără"* poate semnifica atât iubirea, cât şi inspiraţia, poezia putând fi interpretată şi ca o creaţie care are ca temă iubirea, dar şi **ca o artă poetică.** Legătura dintre iubire şi poezie este prezentă în foarte multe creaţii stănesciene deoarece poezia poate avea şi semnificaţia unui sentiment care transformă total lumea.

Tema poeziei este reprezentată de atitudinea omului care întâlneşte iubirea sau inspiraţia poetică. Iubirea/inspiraţia pătrunde în mod violent în universul poetului, modificând radical atât lumea care îl înconjoară, cât şi dimensiunile şi simţurile propriei fiinţe. Discursul liric se structurează sub forma unei confesiuni, eul liric mărturiseşte aventura descoperirii acestui sentiment. Fiind vorba de o confesiune, lirismul este de tip subiectiv, fiind subliniat în text de formele pronumelui personal şi adjectivului pronominal posesiv la persoana I: *„mi", „mă", „m-", „meu".*

Titlul poate fi interpretat ca o definiţie a iubirii, mai ales datorită structurii apoziţionale *„leoaică tânără, iubirea".* Imaginea insolită, reluată în **incipitul** poeziei, propune o perspectivă atipică, şocantă asupra acestui sentiment datorită ideii de ferocitate pe care o induce. Prin metafora „leoaică tânără" se sugerează forţa, agresivitatea sentimentului iubirii, trăsături subliniate şi prin intermediul verbelor din prima strofă a poeziei: *„mi-a sărit", „mă pândise", „a înfipt", „m-a muşcat".* Prin feminizare, simbolul leului capătă însă şi alte

Scanned with OKEN Scanner

semnificații, cum ar fi eleganța, noblețea, dar și senzualitatea și grația corespunzătoare vârstei (*„leoaică tânără”*).

Poezia este alcătuită din **trei secvențe lirice** care descriu întâlnirea eului liric cu iubirea/poezia. Descoperirea iubirii echivalează cu „trezirea din somn”, cu trecerea într-o nouă dimensiune, într-o nouă ordine a lucrurilor. Se poate urmări o evoluție a sentimentului, urmărit pe parcursul celor trei strofe: întâlnirea cu iubirea/poezia, transformarea universului în urma producerii acestui eveniment și constatarea metamorfozei ireversibile a poetului care se identifică acestui nou sentiment. Schimbarea timpului verbal de la perfect compus la perfect simplu și la prezent (*„mi-a sărit”, „pândise”, „m-a muşcat”, „se făcu”, „țâşni”, „nu ştie”, „alunecă”, „trece”*) și alternarea adverbelor de timp (*„demult”, „azi”, „deodată”, „înc-o vreme”, „şi-ncă-o vreme”*) redau acest proces de transformare a poetului.

În **prima secvență** iubirea/inspirația este descrisă în mod sugestiv prin metafora „leoaică tânără”, poetul încercând să definească și să descrie acest sentiment. Întâlnirea bruscă și dureroasă a ființei cu iubirea/poezia este văzută sub forma unei întâlniri între vânător și pradă. Dinamismul celui de-al doilea vers este dat de agresivitatea leoaicei care exprimă ideea de surpriză pe care o produce apariția sentimentului: *„mi-a sărit în față”*. Violența cu care ia naștere iubirea/poezia este sugerată de epitetul *„colții albi”*, dar și de sugestia rănirii: *„m-a muşcat leoaica, azi, de față.”* Primele momente ale receptării sentimentului sunt asociate cu alte imagini vizuale ale agresivității, respectiv ale șocului provocat de întâlnirea cu iubirea / poezia.

A doua secvență poetică prezintă efectele pe care le produce această întâlnire cu iubirea/poezia: *„Şi deodată-n jurul meu, natura/ se făcu un cerc, de-a dura,/ când mai larg, când mai aproape,/ ca o strângere de ape.”*, întâlnire care are aparența unei descrieri cosmogonice.Evenimentul produce o transfigurare a lumii, care pare să se nască din nou, căpătând alte forme: *„natura/ se făcu un cerc”, „ca o strângere de ape”*. Nu este vorba doar de o reconstrucție a universului exterior, modificările se produc și la nivelul interiorității, a identității eului liric care schimbă percepția acestuia asupra realității. Iubirea are capacitatea de a-l transforma pe îndrăgostit, acesta trece într-un plan ideal, dincolo de perceperea senzorială a realului. Privirea și auzul, simțuri comune, capătă acum dimensiuni ieșite din comun: privirea este văzută ca un *„curcubeu tăiat în două”* (metaforă), iar auzul o întâlnește *„tocmai lângă ciocârlii”*.

Ultima secvență fixează rămânerea în planul ideilor: omul îndrăgostit s-a dematerializat, a trecut într-o altă realitate în care s-a identificat cu iubirea/poezia, cu *„leoaica arămie”*. Efectele întâlnirii cu iubirea/poezia sunt subliniate prin intermediul a patru simboluri, aparținând terminologiei concrete, care exprimă atribute ale poetului: *„Mi-am dus mâna la sprânceană,/ la tâmplă și la bărbie,/ dar mâna nu le mai ştie.”* Poetul nu mai poate percepe lumea cu ajutorul simțurilor comune, senzorialului, deoarece iubirea/poezia i-a modificat

Scanned with OKEN Scanner

complet ființa, integrându-l în universul ei. **Finalul** poeziei ilustrează faptul că întâlnirea cu iubirea/poezia scoate ființa umană de sub legile lumii fizice (gândirea, percepțiile simțurile se pierd) și o proiectează în eternitate: *„Și alunecă-n neștire/ pe-un deșert de strălucire,/ peste care trece-alene/ o leoaică arămie/ cu mișcările viclene,/ înc-o vreme,/ și-ncă-o vreme...”*. Dacă în prima secvență a poeziei precizările temporale erau clare (*„azi”, „deodată”*), în final timpul este abolit, nu mai are importanță atâta timp cât ființa s-a identificat cu iubirea/poezia: *„înc-o vreme,/ și-ncă-o vreme...”*.

Poezia *Leoaică tânără, iubirea* de Nichita Stănescu este o artă poetică neomodernistă deoarece descrie relația poet-lume/poet-creație și identifică poezia cu iubirea. În această creație iubirea reprezintă o legătură între eu și lume care face posibilă contopirea dintre cele două universuri.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 22

Subiectul I

A.

1. În textul dat, secvența citată se referă la imitația instituțiilor străine, acest mimetism cultural fiind condamnat de autor și văzut într-o manieră caricaturală ca „maimuțăreală".
2. Mihai Ralea analizează fenomenul românesc reprezentat de două tipuri de apreciere perfect divergente: scepticismul radical și demagogia naționalistă sau grandomania.
3. Autorul i se adresează cititorului prin termenul „priviți". Acest verb la imperativ aflat la începutul textului îi conferă oralitate și retorism, articolul părând a fi scris cu înflăcărare pentru a fi susținut la tribună.
4. Cei care privesc cu exaltare și admirație fenomenul românesc se fac vinovați de demagogie și patriotism ostentativ. Atitudinea lor admirativă și idealistă este însă tributară unor clișee precum acela potrivit căruia românul s-a născut poet.
5. Eseistul consideră vinovate atât perspectiva denigratoare, neîncrederea în „evenimentele și lucrurile noastre", cât și glorificarea lor dusă până la paroxism. Scepticismul sau grandomania sunt două atitudini greșite care periclitează analiza corectă a fenomenelor culturale, sociale autohtone.

B.

În analiza mentalitățile autohtone, s-au impus două perspective contrastante: scepticismul radical și demagogia naționalistă sau culturală. Fragmentul citat surprinde fidel atitudinea pătimașă a românilor. Nu există însă numai români ai extremelor, ci și firi cumpătate, chibzuite care pot și știu să-și păstreze obiectivitatea, devenind modele demne de urmat. De aceea, privirea ațintită asupra realității istorice, naționale și culturale trebuie să fie mai cuprinzătoare.

Pe de o parte, atât scepticii care susțin că structura noastră etnică este inferioară, neamul nostru având un caracter laș și servil, cât și exaltații care recurg la lozinci patriotarde sau butade învechite se află pe o poziție extremistă nocivă și periculoasă. Deși exprimă un anumit patos și o încărcătură afectivă, idei precum „românul e născut poet", „românul are șapte vieți în pieptu-i de aramă" nu funcționează decât compensatoriu, neputând să sintetizeze realitatea.

Pe de altă parte, eu cred că doar o atitudine temperată și echilibrată permite scrutarea obiectivă a stării de fapt, a identității noastre culturale, a specificului istoric. Evoluția, progresul sunt posibile numai printr-o judecată corectă sprijinită pe argumente solide și nuanțate. Lamentația sau euforia nu fac altceva decât să ne

Scanned with OKEN Scanner

frâneze dezvoltarea. De exemplu, istoricul Lucian Boia are meritul de a fi re-evaluat o serie de mituri autohtone, încercând să separe adevărul de adaosurile imaginative.

Aşadar, viziunea sceptică şi cea exuberantă sunt viziuni radicale, unilaterale şi absurde, trădând obtuzitate. Retorica excesiv de emoţională obturează percepţia corectă asupra fenomenului românesc. De aceea, într-o lume a extremelor, evitarea lor devine necesară şi chiar imperativă.

Subiectul al II-lea

Poezia *Jucării* exprimă cu intensitate nostalgia după lumea copilăriei, spaţiu al jocului, al visării şi al iluziei. Spre deosebire de alţi poeţi, Marin Sorescu nu retrăieşte prin scris senzaţia plăcută a recuperării acestei vârste magice, inocenţa şi puritatea părându-i-se definitiv pierdute.

Metafora *„anii de ghips"* arată o existenţă banală în care omul se caracterizează printr-o rigiditate a gândirii şi o imobilitate a imaginaţiei. Repetiţia *„O, noi cei îngrozitori de mari"* traduce spaima resimţită din cauza îndepărtării de copilărie, jucăriile având rolul de a substitui în amintire această perioadă.

Subiectul al III-lea

Romanul *Baltagul* a fost publicat în anul 1930 şi este un roman realist şi simbolic în acelaşi timp, încadrându-se într-un tip aparte de realism, şi anume **realismul mitic**. Ca tehnică narativă, păstrează convenţia naratorului omniscient, fiind un roman obiectiv.Dar, acţiunea este structurată în funcţie de două planuri narative: unul realist şi unul mitic. Coordonata realistă a structurii romanului se referă la călătoria pe care o face Vitoria Lipan, la aflarea adevărului şi la descrierea satului moldovenesc. Planul mitic are în centru miturile din care s-a inspirat autorul, precum şi sensul ritualic al gesturilor Vitoriei. Cel mai important mit care stă la baza structurii acestui roman este mitul mioritic, fapt subliniat şi de motto-ul pe care îl alege autorul pentru opera sa: *„Stăpâne, stăpâne, / Mai chiamă ş-un câne..."*. Acest mit include modul de înţelegere a lumii de către personaje, tradiţiile pastorale, dar şi comuniunea om-natură. Alte mituri identificate în structura romanului sunt mitul Sfântului Gheorghe şi mitul egiptean al lui Isis şi Osiris.

Tema romanului se referă la drumul parcurs de Vitoria Lipan pentru aflarea adevărului despre moartea soţului ei, urmată de săvârşirea dreptăţii prin pedepsirea vinovaţilor. Tema este ilustrată în secvenţele iniţiale în care eroina se pregăteşte pentru plecare, respectând un adevărat ritual: merge la mănăstire, ţine post, sfinţeşte baltagul pe care îl va lua Gheorghiţă în călătorie. De asemenea,

Scanned with OKEN Scanner

secvența finală a parastasului subliniază ideea că dreptatea a fost săvârșită, iar Nechifor Lipan a fost reintrodus în ordinea lumii prin ritualul de înmormântare.

Titlul are dublă semnificație: baltagul, toporul cu două tăișuri, este atât arma crimei cu ajutorul căreia a fost ucis Nechifor, cât și instrumentul actului justițiar, prin care Gheorghiță face dreptate.

Acțiunea debutează cu imaginea Vitoriei Lipan care își amintește de povestea pe care obișnuia să o spună Nechifor la petreceri. **Incipitul** descrie astfel o cosmogonie populară care pune în relație destinul individual al acestuia reprezentat de munteni, cu destinul altor neamuri. În cadrul poveștii cuvintele *„rânduială"* și *„semn"* sunt frecvent folosite, ele fiind considerate cuvintele-cheie ale romanului. Prin dispariția lui Nechifor Lipan, *„rânduiala"*, adică ordinea cosmică, a fost distrusă și nu poate fi restabilită decât prin găsirea acestuia și pedepsirea vinovaților. Astfel, **finalul** restabilește atât ordinea socială, cât și pe cea cosmică: Nechifor Lipan a fost răzbunat și a fost reintrodus în ordinea cosmică prin ritualul de înmormântare, iar Vitoria trebuie să se întoarcă la viața ei, să aibă grijă de casă și de copiii ei. La început femeia este îngrijorată de întârzierea soțului care plecase cu oile la munte. Deși ceilalți încearcă să o liniștească, ea simte că s-a întâmplat ceva rău deoarece i se oferă mai multe „semne". Tragedia este anunțată de schimbarea stării naturii: brazii sunt mai negri, vremea se tulbură, cocoșul dă semne de plecare, iarna vine mai repede. Un alt element care confirmă moartea lui Nechifor Lipan este visul care anunță și călătoria pe care trebuie să o facă în căutarea celui dispărut: *„Se făcea că vede pe Nechifor Lipan călare, cu spatele întors către ea, trecând spre asfințit o revărsare de ape."* **Timpul** derulării acțiunii este vag precizat, prin anumite repere temporale: *„aproape de Sf. Andrei", „în Postul Mare", „10 Martie."* **Spațiul** în care se desfășoară acțiunea este la început satul Măgura Tarcăului. Fiind un roman realist, pentru a sublinia veridicitatea, autorul introduce toponime reale: Piatra-Neamț, Sabasa, Fărcașa, Vatra Dornei etc.

Intrigacuprinde frământările personajului principal, dar și pregătirile pe care le face pentru călătorie. Înaintea plecării, Vitoria se supune unui ritual de purificare: ține post negru douăsprezece vineri, merge împreună cu fiul ei la biserică pentru a se închina la sfânta Ana, vinde lucruri pentru a face rost de bani de drum, merge la Piatra-Neamț să consulte autoritățile, sfințește baltagul care îi va aparține lui Gheorghiță. Atitudinea ei față de lumea orașului este foarte importantă pentru tipul de mentalitate pe care îl reprezintă: ea nu are încredere în rânduiala din această lume și refuză scrierea unei jalbe către *„stăpânirea pământeană"*.

Desfășurarea acțiuniiprezintă călătoria Vitoriei și a fiului ei, Gheorghiță. Această călătorie în căutarea adevărului despre soțul ei începe în luma martie și străbate invers linia transhumanței. Parcurgerea acestui drum are diferite semnificații. Vitoria reconstituie traseul și evenimentele care au condus la moartea bărbatului ei, ceea ce simbolizează o dublă aventură, a cunoașterii lumii și a

Scanned with OKEN Scanner

cunoaşterii de sine. Pentru Gheorghiță, călătoria are rolul unei inițieri, romanul căpătând caracter de **bildungsroman**. Primul semn legat de trecerea lui Nechifor Lipan pe acel traseu apare la Bicaz, unde hangiul Donea îşi aminteşte de acesta. Urmele sunt găsite şi la Călugăreni, apoi la Fărcaşa. La Vatra-Dornei ciobanul cumpărase în noiembrie trei sute de oi. Odată cu această achiziție, în mărturiile oamenilor apar trei ciobani. Chipul unuia rămâne în amintire, deoarece are buza despicată, detaliu ce semnalizează natura malefică a personajului. La hanul din Broşteni aflăm că ciobanii au trecut spre gura Negrei. Urma acestora este regăsită la Borca, apoi la Sabasa. Este foarte important că în această călătorie ei asistă la un botez, la Cruci şi la o nuntă, la Borca. Succesiunea acestor momente esențiale din viața omului, îi dă de gândit Vitoriei şi anticipează ritualul de înmormântare din final.

După popasul de la Crucea Talienilor, Vitoria coboară pe celălalt versant al muntelui, în satul Suha. Ajunsă aici, misterul este rezolvat deoarece ştie cu certitudine că asasinii sunt Calistrat Bogza şi Ilie Cuțui. Adevărul trebuie însă demonstrat şi va face acest lucru cu ajutorul lui Iorgu Vasiliu, cârciumarul din Sabasa şi al soției lui. Tot în Sabasa îl găseşte pe Lupu care o călăuzeşte în râpa unde descoperă oasele şi hainele lui Nechifor. În zilele următoare, femeia îşi îndeplineşte datoria, realizează ritualurile de înmormântare. Echilibrul existențial trebuie repus în drepturile sale prin încadrarea în ordinea cosmică Prin înmormântare, Nechifor Lipan se reîntoarce în locul ce i se cuvine în acest univers arhaic.

Punctul culminant al textului descrie scena parastasului, unde Vitoria dezvăluie identitatea celor care i-au ucis soțul şi ajută la pedepsirea vinovaților. Reconstituirea fidelă a scenei crimei surprinde pe toată lumea, chiar şi pe ucigaşii Ilie Cuțui şi Calistrat Bogza. Primul îşi recunoaşte vina, dar al doilea neagă şi devine agresiv. Este lovit de Gheorghiță cu baltagul lui Nechifor şi sfâşiat de câinele Lupu. Vitoria Lipan devine în final un personaj justițiar: legile nescrise ale demnității nu au fost respectate, ucigaşii trebuie să plătească deoarece au încălcat normele morale ale colectivității.

Deznodomântulîl prezintă pe Bogza recunoscându-şi vina şi cerându-i iertare Vitoriei. Aceasta îi răspunde foarte rece: *„Dumnezeu să te ierte.”*, apoi pune la cale pomeniile viitoare pentru sufletul lui Nechifor Lipan, dar şi drumul de întoarere spre casă împreună cu fiul ei şi cu oile pe care le cumpărase Nechifor înainte să fie ucis.

Călătoria pe care o realizează Vitoria Lipan poate avea mai multe semnificații. Deşi scopul final al călătoriei este aflarea adevărului despre moartea lui Nechifor Lipan şi reintroducerea acestuia în ordinea lumii, ea poate reprezenta o călătorie de cunoaştere atât pentru Vitoria, cât şi pentru Gheorghiță. Femeia se redescoperă prin acest labirint al aflării adevărului, în timp ce Gheorghiță se maturizează.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 23

Subiectul I

A.

1. Diferența dintre sărbătoare și vacanță, care au în comun timpul liber, este dată de felul în care omul participă la ele: în vacanță consumă, e pasiv, în sărbătoare se pregătește și e o prezență activă.
2. Vacanța se definește, în viziunea autorului, prin consumism, pentru că turismul presupune folosirea serviciilor oferite, excluzând ideea de risc și de aventură.
3. Față de nunta tradițională în care fiecare individ își găsește locul și *își joacă rolul*, în nunta modernă se apelează la serviciileunei *firme specializate*, pierzându-se comuniunea dintre participanți, care devin simpli consumatori.
4. Te simți "mare" ca turist, pentru că ai acces la spații străine și necunoscute. Această posibilitate generează implicit senzația că lumea este mai "mică", luată în stăpânire. Locul îndepărtat devine cunoscut și explorarea lui este la îndemâna oricui.
5. Secvența citată reflectă o critică a vacanței care și-a pierdut sensul inițial, de aventură și s-a transformat într-un pachet de servicii pentru care plătești și pe care ajungi să le consumi *pueril*, ca un *străin printre străini*, fără sentimentul comuniunii, al bucuriei de a fi/face lucrurile împreună, ca în sărbătoarea tradițională.

B.

Plăcerea de a călători a devenit principala modă a vacanțelor, a petrecerii timpului liber, prin relaxare, beneficiind de servicii pe care le alegi cu grijă. În viziunea autorului, felul în care petrecem timpul liber în vacanță este mai puțin valoros pe cât am fi tentați să credem, și sunt parțial de acord.

În primul rând, o vacanță în care implicarea personală este minimă, atât în planul cunoașterii, explorării, descoperirii realității, cât și în cel al comuniunii, al întâlnirii cu celălalt - diferitul, nu este un timp liber de calitate. O astfel de vacanță ne transformă în simpli consumatori: *"recazi într-o pruncie factice, involuezi spre iresponsabilitatea care – în antichitate – era rezervată doar sclavilor și copiilor mici (eventual femeilor)"*.

În al doilea rând, vacanța nu înseamnă neapărat să fii un consumator, folosind fără discernământ serviciile pe care ți le pune la dispoziție agenția de turism la care ai apelat. Tot mai mulți oameni își aleg vacanțele în funcție de pasiunile lor, vacanțe de schi la munte sau circuite ale unor zone pentru a descoperi un spațiu geografic, turul unor capitale, muzee etc. Așadar, "consumatorii" de vacanțe pot fi turiști foarte activi care se deschid spre lume și sunt hotărâți să o cunoască.

Scanned with OKEN Scanner

În concluzie, cred că vacanța este un timp minunat în care putem să desoperim cât mai multe lucruri interesante, dacă nu devenim simpli consumatori de pachete turistice puse la dispoziție, la întâmplare.

Subiectul al II-lea

Meditația filozofică din poemul lui Costin evidențiază, prin procedeul *antitezei* (Dumnezeu/ om), opoziția dintre veşnicie şi vremelnicie, pentru a accentua fragilitatea vieții omului aflat sub vremi *"nemăsurate"* şi fără sens: *"toate-s nişte spume"*. Un alt procedeu artistic este *invocația*, care dă meditației caracterul de rugă smerită: *"Tu, părinte al tuturor, Doamne şi împărate"*. Expresivitatea acestor versuri reflectă lirica religioasă de inspirație biblică.

Subiectul al III-lea

Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război este un roman subiectiv, de analiză psihologică, în care narațiunea se face la persoana I, universul fictiv se concentrează asupra evenimentelor din planul conştiinței personajului-narator.

Tema romanului o constituie drama intelectualului lucid care trece prin două experiențe fundamentale, iubirea şi războiul, pe care le analizează în încercarea de a găsi semnificația profundă a existenței sale. Romanul este structurat în **două părți**, precizate încă din **titlu**: prima parte este reprezentată de *„ultima noapte de dragoste"*, iar a doua de *„întâia noapte de război"*. Prima parte prezintă drama iubirii, iar a doua drama războiului.

Acțiunea romanului începe sub semnul războiului, fiind indicate şi **reperele spațiale** şi **temporale**. **Incipitul** îl prezintă pe Ştefan Gheorghidiu în primăvara anului 1916, concentrat undeva la graniță, deasupra Dâmbovicioarei. Într-o zi la popota ofițerilor se porneşte o discuție despre căsătorie şi dragoste, despre un ofițer care îşi ucide soția adulterină şi este achitat la proces. Este prima scenă memorabilă a romanului în care Gheorghidiu îşi exprimă concepția despre iubire. Această discuție declanşează memoria afectivă a personajului, trezindu-i amintirile legate de cei doi ani şi jumătate de căsnice cu Ela. Personajul vrea neapărat să meargă la Câmpulung să-şi vadă soția şi de aici prima serie de fapte se întrerupe.

Cel de-al doilea capitol, intitulat *Diagonalele unei moşteniri,* debutează abrupt cu următoare frază care constituie şi *intriga*romanului: *„Eram însurat de doi ani şi jumătate cu o colegă de la Universitate şi bănuiam că mă înşeală."* Urmează o lungă poveste de dragoste şi gelozie. Gheorghidiu, pe atunci student la Filozofie, se căsătoreşte din dragoste cu Ela, studentă la Litere.Personajul este în căutarea iubirii absolute pe care crede că a găsit-o prin soția lui. După căsătorie,

Scanned with OKEN Scanner

urmează o perioadă în care idealul lui pare uşor de atins. O moştenire nesperată le permite să frecventeze cercurile mondene, dar în acelaşi timp le strică relaţia. Ela se implică în discuţiile despre bani, lucru care lui Gheorghidiu îi displace profund. Spre deosebire de soţul ei, Ela este atrasă de viaţa mondenă şi de oportunităţile pe care i le oferă noul statut social. Prin urmare, moştenirea va declanşa criza matrimonială a cuplului. Relaţia celor doi se deteriorează treptat, situaţie pe care o observă mai ales Gheorghidiu, care analizează totul cu luciditate. În timpul unei excursii la Odobeşti, are impresia că Ela îi acordă o atenţie exagerată unui anume domn G., despre care va crede ulterior că este amantul ei. Gheorghidiu începe să fie torturat de gelozie, iar cuplul se destramă. După o scurtă despărţire, se împacă. În finalul primei părţi se revine la acţiunea de pe front: înrolat pe frontul românesc, Gheorghidiu cere o permise, ca să verifice dacă soţia lui îl înşeală. Ajunge la Câmpulung, se întâlneşte cu Ela, care îi cere să treacă o parte din bani pe numele ei pentru a avea o siguranţă materială în cazul în care el ar muri în război. După ce pleacă, îl vede întâmplător pe domnul G. şi vrea să se întoarcă să-i omoare pe amândoi. Nu apucă să facă acest lucru deoarece se anunţă izbucnirea războiului şi este nevoit să plece pe front.

Partea a doua a romanului demitizează imaginea războiului văzut ca un catalizator de energii. Frontul înseamnă de fapt haos, nimeni nu ştie cu claritate ce trebuie să facă, ordininele de luptă se dau aleatoriu, fără o bază reală. Fiecare soldat acţionează mai mult de unul singur, apărându-şi mecanic viaţa şi neavând nicio dorinţă de a muri pentru patrie. Toate luptele la care participă i se par inutile, mai ales că acestea nu corespund cu imaginea din presa vremii. Are totuşi experienţa unei drame colective deoarece asistă la moartea mai multor soldaţi în capitolul intitulat sugestiv *„Ne-a acoperit pământul lui Dumnezeu."*

Romanul se încheie odată cu epuizarea experienţei războiului. **Finalul** este elocvent pentru transformarea psihologică a personajului deoarece prezintă o nouă imagine a iubirii, opusă celei din incipit. Dacă la început, Ştefan Gheorghidiu vede iubirea într-un mod absolut în care partenerii au drept de viaţă şi de moarte unul asupra celuilalt, în final îşi dă seama că această concepţie nu are nicio legătură cu realitatea. După ce a trăit drama incertitudinii, Ştefan Gheorghidiu vine acasă într-o permisie şi primeşte un bilet anonim prin care i se oferă şansa să aibă certitudinea trădării soţiei. Acest lucru nu mai are însă importanţă deoarece îşi dă seama cât de nesemnificativă este drama iubirii sale în comparaţie cu drama colectivă a războiului. Astfel, hotărăşte să-i lase Elei casele de la Constanţa, cu tot ce este în ele, renunţând să se mai amăgească cu ideea unei iubiri absolute.

Ştefan Gheorghidiu este un tânăr intelectual, abolvent al Facultăţii de Filozofie, însurat cu o colegă de la Universitate, studentă la Litere, pe nume Ela. Relaţia dintre cele două personaje constituie drama iubirii prezentată încă de la început când personajul asistă la discuţia de la popota ofiţerilor. Această scenă oferă o primă imagine a personajului-narator. Prin intermediul reacţiei sale ne sunt prezentate câteva dintre frământările interioare ale lui Gheorghidiu şi câteva dintre

Scanned with OKEN Scanner

ideile sale: vede iubirea ca pe un tot, o unitate pe viață în care cei doi *„au drept de viață și de moarte unul asupra celuilalt”*. În momentul în care personajul trăiește această dramă, se oferă cititorului o retrospectivă a întregii povești. Dar, acțiunea pune accentul pe conflictul interior al personajului-narator, iar Ela este prezentată sumar, cititorul știind doar atât cât dezvăluie Gheorghidiu, fără a putea să-și creeze o imagine completă.

Gheorghidiu este filozof, un spirit lucid care analizează totul, interpretează totul, fiecare gest al soției este un chin pentru el, este interpretat ca un gest de trădare. Personajul suferă mai ales pentru că nu poate avea iubirea absolută pe care și-a dorit-o și care ar trebui să fie o modalitate de cunoaștere. De asemenea, suferă pentru că nu are certitudinea, crezuse că trăiește marea iubire, dar greșeala lui este că încearcă să o modeleze pe Ela după propriul tipar de idealitate, ceea ce favorizează eșecul.Datorită perspectivei unice cititorul nu știe clar dacă Ela își înșeală sau nu soțul. Se sugerează că Ela se schimbă datorită moștenirii, dar poate că așa a fost dintotdeauna, dar trăsăturile ei ies la iveală odată cu obținerea unei situații materiale. Pentru că există doar perspectiva lui, se pune problema dacă nu cumva femeia se schimbă doar în ochii soțului gelos.

O **secvență** importantă în evoluția relației dintre cei doi este primirea moștenirii care declanșează criza matrimonială. Dintr-un orgoliuexagerat refuză să intre în competiție cu ceilalți, fiindcă i se pare sub demnitatea lui de intelectual să-și schimbe garderoba și să adopte comportamentul superficial al dansatorilor mondeni apreciați de Ela. De aceea nici nu întreprinde nimic pentru a recâștiga prețuirea pierdută a soției. Gheorghidiu descoperă relativitatea sentimentului de iubire și își dă seama de eșecul pe acest plan. În același timp, recunoaște că suferința sa se datorează evenimentelor banale, micilor gesturi ale Elei. Singurele care contează sunt evenimentele din conștiința sa, personajul fiind conștient că își agravează suferința prin exagerarea anumitor lor. El trăiește iubirea în mod rațional, intelectual și se raportează mereu la absolut.

Criza matrimonială este prelungită și în **secvența** care prezintă excursia la Odobești, când gelozia sa este amplificată, fiind momentul în care își dă seama că nu poate obține cunoașterea prin intermediul iubirii pentru soția sa. Mici incidente, gesturi fără importanță poate, privirile pe care Ela le schimbă cu domnul G., se amplifică în conștiința personajului. Nevoia de absolut îl determină să-și analizeze cu luciditate stările, de unde suferința: *„Câtă luciditate atâta conștiință, câtă conștiință atâta pasiune și deci atâta dramă.”* Fiind un personaj lucid, nu face doar o analiză a lumii exterioare, ci și a propriilor sentimente, dar și a psihlogiei feminine. Femeile îi apar ca niște ființe schimbătoare, capricioase, care uită de orice morală când este vorba de a-și satisface dorințele. Această constatare o face când observă reacțiile de tristețe sau bucurie ale Elei în legătură cu prezența sau absența domnului G, pe care nu se sfiește să le ascundă. În destrămarea căsniciei, greșeala este și a lui: o așează pe Ela pe un piedestal și apoi este dezamăgit că ea nu reprezintă femeia ideală la care visase. Finalul romanului

Scanned with OKEN Scanner

prezintă sfârşitul dramei personale, a iubirii, Gheorghidiu vine într-o permisie acasă la Bucureşti, dar se simte detaşat de tot ce îl legase de Ela. Obosit, îşi priveşte acum soţia cu indiferenţă,iar ruptura este de data aceasta definitivă. Personajul ia decizia de a-i lăsa toată averea Elei, adică tot trecutul care acum nu mai are importanţă: *„I-am scris că îi las absolut tot ce e în casă, de la obiecte de preţ, la cărţi... de la lucruri personale, la amintiri. Adică tot trecutul."*

Relaţia dintre Ştefan Gheorghidiu şi Ela ilustrează drama pe care o trăieşte personajul-narator în iubire. Căsnicia lor se află sub semnul eşecului datorită discrepanţei dintre idealul iubirii absolute la care acesta visează şi iubirea reală. Totuşi, până la finalul romanului drama colectivă a războiului anulează drama din iubire, iar acum Ştefan nu îşi mai priveşte soţia cu ochii îndrăgostitului de absolut în iubire, iar relaţia dintre cei doi are doar aura realităţii.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 24

Subiectul I

A.

1. În textul dat, secvența citată se referă la influența puternică și profundă pe care ocupația austriacă a lăsat-o în arhitectura Maramureșului. Această amprentă se regăsește și la nivelul vieții sociale sau al educației.
2. Unul dintre simbolurile prezente pe porțile maramureșene, funia, răsucită sub diverse forme, sugerează infinitul și legătura dintre cer și pământ.
3. Porțile cu fruntar au început să fie construite la începutul ocupației austriece, în secolul al XVIII-lea.
4. Bisericile din lemn, dar și porțile maramureșene au fost adeseori comparate cu arcuri de triumf, grație aspectului lor monumental.
5. Atitudinea autorului față de meșteșugul străvechi al sculpturii maramureșene este una de admirație autentică. Aceste creații care transmit o anumită sensibilitate a locului sunt considerate unice în lume, mulți dintre cei care le privesc rămânând uimiți de frumusețea lor.

B.

Tradițiile reprezintă totalitatea fenomenelor, manifestărilor de cultură spirituală transmisibile prin cuvânt ori practici ritualice, dar și totalitatea creațiilor de natură materială care dau formă experienței artistice seculare a poporului. De aceea, consider că, așa cum reiese și din articolul lui Dorin Măran, acestea au o înaltă valoare, exprimând specificitatea, unicitatea neamului nostru în lume.

Pe de o parte, conservarea tradițiilor face posibilă afirmarea identității culturale. Înțelegerea ființei etnice și a culturii naționale nu se poate realiza în absența cunoașterii unor opere de artă ce poartă pecetea evoluției sociale sau istorice. De exemplu, bisericile de lemn sau porțile maramureșene sunt produse arhitecturale și estetice puternic individualizate care evidențiază un stil ce s-a coagulat sub influența ocupației austriece, în perioada ocupației, în secolul al XVIII-lea.

Pe de altă parte, meșteșugul ce a stat la baza acestor creații lasă să se decanteze o simbolistică vastă ancorată într-o realitate culturală mai largă, tradițiile constituind o modalitate prin care ne definim în relația cu ceilalți, căci doar binomul singularitate - alteritate servește autocunoașterii. Astfel, în sistemul arhitectural maramureșan, unele dintre reprezentările de pe porțile tradiționale au conotații largi, nefiind îndatorate doar unui perimetru culturologic. De pildă, funia sugerează infinitul, arborele vieții transmite ideea tinereții fără bătrânețe, soarele este simbolul divin ce dă viață etc. De altfel, eu cred că, așa cum arată și Mircea Eliade în lucrarea *„Imagini și simboluri”*, multe dintre aceste motive sunt universale.

Scanned with OKEN Scanner

Aşadar, importanţa tradiţiilor decurge nu numai din funcţia lor precumpănitor estetică. Cu rădăcinile adânc înfipte în solul românesc, ele evidenţiază particularităţile culturii locale şi naţionale, angajând totodată un dialog fertil şi util în procesul autodefinirii. Chiar dacă trăim sub zodia lui acum şi a senzaţionalului imediat şi efemer, memoria lor trebuie păstrată şi întreţinută.

Subiectul al II-lea

Deşi este o specie din inventarul clasic, sonetul eminescian este trecut prin filtrul sensibilităţii romantice, al unei subiectivităţi exacerbate. Tema iubirii, motivul visului, al nopţii sunt de asemenea specifice acestui imaginar. Poetul, încadrat de Virgil Nemoianu în High Romanticism, alături de Nerval, Hoffmann, Novalis sau Poe creează imaginea iubirii pierdute idealizate prin amintire, capabilă să contamineze universul şi să genereze un spaţiu al armoniei: *„Puterea nopţii blând însenina-vei/ Cu ochii mari şi purtători de pace?"* În plus, iubita este o apariţie imaterială, thanatică, autorul întreţinând, prin interogaţii retorice şi antiteze tipice pentru romantism *(„tace/îngână"; „pierduto/adorato")* ambiguitatea cadrului sau caracterul fluctuant al graniţei dintre realitate şi reverie.

Subiectul al III-lea (vezi şi modelele nr. 12, 22)

Publicat în 1920, romanul *Ion* este un **roman realist** care poate fi încadrat în categoria romanelor obiective. Trăsăturile romanului realistcare se regăsesc în romanul *Ion* sunt: universul fictiv al operei este construit după principiul verosimilităţii, construcţia subiectului respectă ordinea cronologică, incipitul se află într-o strânsă legătură cu finalul, personajul este surprins într-un proces de transformare, naratorul este omiscient şi omniprezent, relatând la persoana a III-a, neutru şi impersonal. Impresia de verosimilitate este întărită şi de prezenţa toponimelor din descrirea drumului care plasează acţiunea în Ardeal: Jidoviţa, Someş, Cluj, Armadia, Pripas. Interesantă este construcţia ciclică, romanul începe şi se sfârşeşte cu descrierea drumului spre/dinspre satul Pripas. Prin această metaforă a drumului, autorul conduce cititorul în spaţiul geografic, social şi uman în care se va petrece acţiunea romanului, realizând în acelaşi timp legătura dintre incipit şi finalspecifică romanului obiectiv.

Tema romanului o constituie lupta ţăranului român pentru pământ într-o societate împărţită în săraci şi bogaţi. Pe parcursul acţiunii se desprinde ideea că dorinţa de pământ duce la dezintegrare morală atunci când depăşeşte limitele normalului, transformându-se în obsesie. Două secvenţe care ilustrează această

Scanned with OKEN Scanner

temă sunt: secvența inițială a horei în care Ion este jignit de Vasile Baciu în fața întregului sat şi scena în care Ion, după ce obține pământurile, se duce să le viziteze îmbrăcat în haine de sărbătoare. În prima secvență dorința lui Ion de a avea pământ este justificată de mediul social în care trăieşte, motiv pentru care jignirile lui Vasile Baciu îi determină ambiția de a-şi schimba destinul. Dar ulterior, dragostea pentru pământ se transformă într-o obsesie, iar fiorul pe care îl simte sărutându-şi pământul anticipează destinul tragic al acestuia.

Acțiunea romanului începe într-o zi de duminică în care sătenii participă la tradiționala horă de duminică în curtea văduvei lui Maxim Oprea. Cu ocazia acestui eveniment, care reprezintă *expoziția*romanului, sunt prezentate cele mai importanate personaje din roman: Ion Pop al Glanetaşului, Vasile Baciu, Ana, Florica, George Bulbuc, preotul Belciug şi familia Herdelea. *Timpul* este vag precizat, dar pe parcursul romanului există indicii care plasează acțiunea la sfârşitul secolului al XIX-lea–începutul secolului al XX-lea, deoarece Ardealul se află sub ocupație austro-ungară.

În centrul acțiunii se află figura lui Ion, care stăpânit de dorința de a avea pământ, îşi vede realizarea visurilor prin căsătoria cu Ana, fiica lui Vasile Baciu, unul dintre țăranii bogați ai satului. Deşi o iubeşte pe Florica, o fată frumoasă dar săracă, dansează la horă cu Ana, fapt care nu este pe placul tatălui acesteia. Începând cu această secvență narativă se conturează **conflictul principal** al romanului, acela dintre Ion şi Vasile Baciu, care reflectă de fapt şi conflictul social între țăranii bogați şi săraci. Drama personajului este pusă însă în evidență mai ales de **conflictul interior** care se dă în sufletul lui Ion între *„glasul pământului”* (dorința de a scăpa de sărăcie şi de a-şi modifica statutul social) şi *„glasul iubirii”* (iubirea pentru Florica).

*Intriga*este reprezentată de decizia lui Ion de a se răzbuna pe Vasile Baciu pentru jignirile aduse la horă şi de a obține pământurile acestuia. În urma unei discuții cu Titu Herdelea, Ion se hotăreşte să facă tot posibilul pentru a scăpa de sărăcie şi îşi urmează cu tenacitate şi răbdare planul, lăsând-o însărcinată pe Ana şi obligându-l astfel pe Vasile Baciu să-l accepte ca ginere şi să-i dea ca zestre pământurile. Inițial Vasile Baciu îi promite lui Ion că îi va da o parte din pământ, plănuind de fapt să-l păcălească, dar până la urmă este nevoit să îi dea tot ce a cerut. Chiar şi după naşterea copilului şi după obținerea pământurilor, relațiile cu Vasile Baciu rămân tensionate, iar atitudinea de indiferență față de Ana o determină pe aceasta să se sinucidă. După moartea fiicei sale, Vasile Baciu îşi vrea pământurile înapoi, dar acestea ajung până la urmă în proprietatea bisericii. După moartea Anei şi după pierderea pământurilor, Ion îşi dă seama că a greşit şi că nu trebuia să o părăsească pe Florica pe care încă o mai iubeşte. Între timp, aceasta se căsătorise cu George Bulbuc, iubirea lor nu mai este posibilă, iar această pasiune va pregăti *deznodământul.* Ion face tot posibilul pentru a o vedea, dar într-o seară este surprins de George Bulbuc în curtea sa şi este omorât cu o lovitură de sapă.

Scanned with OKEN Scanner

Tema şi viziunea despre lume reflectă condiţia ţăranului român din Ardealul aflat sub ocupaţie austro-ungară. Într-o astfel de societate, împărţită în ţărani bogaţă şi săraci, în care autorităţile nu se interesează de situaţia ţăranilor, singura posibilitate de a evolua în plan social este de a avea cât mai mult pământ. Prin urmare, destinul lui Ion este marcat de mediul în care trăieşte, dar în acelaşi timp el este victima propriei dorinţe de a avea pământ, dorinţă care se transformă în obsesie şi îi ghidează toate acţiunile.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 25

Subiectul I

A.

1. Sintagma *„în condițiile legii”* se referă la limitele pe care legea le impune în acordarea burselor sociale.
2. Dreptul la învățătură este asigurat prin patru forme: învățământul general obligatoriu, liceal, profesional și învățământul superior.
3. Statul poate încuraja exercitarea dreptului la învățătură prin acordarea unor burse sociale elevilor proveniți din medii defavorizate.
4. Enunțul care face referire la statutul universităților este *„Autonomia universitară este garantată.”*
5. Statul acordă dreptul minorităților de a învăța în limba maternă. Așa cum se precizează și în articolul 32, subpunctul 3, acest drept este garantat prin lege. Pe teritoriul țării noastre există școli cu predare în limba minorităților, cum ar fi de exemplu limba maghiară sau germană.

Cunoașterea dreptului la învățătură este importantă pentru fiecare cetățean al țării pentru a putea elimina abuzurile de orice fel sau discriminarea etnică și religioasă. Articolul 32 din Legea Învățământului pune în valoare două aspecte importante, cum ar fi faptul că orice cetățean are dreptul să învețe și că se asigură libertatea învățământului religios și cel în limba maternă.

Pe de o parte, dreptul la învățătură este asigurat prin lege. Indiferent de circumstanțe, dreptul la educație nu poate fi refuzat niciunui cetățean al României. De asemenea, este bine de știut că învățământul de stat este gratuit. Acest subpunct nu contrazice însă dreptul unor universități de stat de a avea locuri cu taxă deoarece subpunctul 6 asigură autonomia universitară.

Pe de altă parte, informațiile legate de draptul minorităților de a învăța în limba maternă și dreptul de a avea un învățământ religios sunt importante pentru a elimina discriminările etnice și religioase. Chiar dacă în majoritatea unităților de învățământ se predă în limba română, iar religia oficială în școli este cea ortodoxă, minoritățile au dreptul să învețe în clase speciale în limba maternă, iar elevii de alte religii să aleagă forme alternative ale învățământului religios (de exemplu, cursuri organizate de biserica de care aparțin).

În concluzie, cunoașterea dreptului la învățătură este necesar pentru a se evita formele de abuz asupra cărora atrage atenția: încălcarea dreptului la educație, dreptului de a învăța gratuit în învățământul de stat, dreptul de a învăța în limba maternă și dreptul la învățământul religios.

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea

În fragment este prezentat un scurt portret al personajului Andrei Pietraru. Autorul îl caracterizează în mod direct prin intermediul indicațiilor scenice, dar şi indirect, acordând atenție detaliilor legate de gesturile personajului pentru a evidenția anumite trăsături de caracter. Gesturile personajului redau imaginea unui om pierdut, care nu mai găseşte nicio modalitate de a convinge persoana iubită de adevărul trăirilor sale. La început, se aşează în genunchi, gest care subliniază faptul că este capabil de umilință de dragul Ioanei şi al adevărului:*„aproape în genunchi”*. Momentul în care simte disprețul femeii iubite accentuează această umilință, căreia i se adaugă disperarea în fața unei lupte pierdute: *„mecanismul dinăuntru a fost atins, rămâne o clipă pierit, apoi cu figura pustiită, străin de el însuşi, cel de până acum, a scos revolverul din sertarul biroului, îl simte în mână şi are un spasm de oroare”*.Treptat însă autorul observă schimbarea de atitudine a personajului care realizează că femeia pe care o iubeşte nu merită sacrificiul pe care doreşte să-l facă. De la umilință şi disperare se trece la alt registru, didascaliile prezentând de data aceasta disprețul şi furia pe care Ioana le provoacă: *„s-a calmat brusc, calmul fals, palid, de moarte; răspunde disprețului ei, cu un dispreț dincolo de tot ceea ce a fost şi ar fi putut fi între ei”*, *„Cu o grimasă de furie instantanee, crispat”*. Gestul sinuciderii nu este asociat cu laşitatea ci, dimpotrivă, cu voința şi curajul: *„A dat câțiva paşi înapoi şi când ajunge aproape de uşa camerei lui, brusc îndârjit, într-o convulsie aprig voluntară, se întoarce cu spatele şi trage în dreptul inimii”*.

Subiectul al III-lea

În deceniul al patrulea al secolului al XIX-lea civilizația şi cultura din țările române încep să se orienteze spre Occident. Redirecționarea are două cauze importante: pe de o parte criza Imperiului Otoman, iar pe de altă parte, într-un context mai larg european, trezirea conştiinței naționale, inspirată în primul rând de Revoluția franceză. Independența politică şi libertatea națională devin problemele fundamentale ale acestei perioade. În plan literar, epoca paşoptistă se situează între anii 1830 şi 1860 şi marchează începutul literaturii noastre moderne. Scriitorii paşoptişti români vor fi influențați de literatura europeană a acelei vremi, adică de estetica romantică. Deşi romantismul este curentul literar dominant, el coexistă la noi cu câteva elemente clasice. Funcția literaturii nu mai este aceea de a „lumina”, ci de a transmite emoții estetice şi de a trezi sentimentul național.

Primul care a schițat un program teoretic având ca scop modernizarea literaturii române a fost Ion Heliade Rădulescu prin articolele publicate în *Curierul românesc* începând cu anul 1829. Scriitorii erau îndemnați să scrie cât mai mult, dar nu se făcea distincția între opera originală şi prelucrarea unui model străin. Romantismul românesc a dobândit un program coerent prin *Dacia literară*,

Scanned with OKEN Scanner

revistă apărută în anul 1840 sub conducerea lui Mihail Kogălniceanu. Articolul program, *Introducție,* a reprezentat manifestul romantismului la noi. Punctul central al programului lui Mihail Kogălniceanu îl constituie **afirmarea direcției naționale** și populare în literatură. Se condamnau **imitațiile și traducerile** din alte literaturi și se proclama **originalitatea** drept însușirea cea mai importantă a literaturii. Se cerea scriitorilor să se inspire din **realitatea autohtonă, din istoria românilor și din folclorul românesc**. Romantismul românesc se particularizează astfel în raport cu cel european, căpătând o serie de trăsături specifice. Este de remarcat **autohtonismul** lui, ce trebuie privit ca o continuare firească a idealurilor umaniste și iluministe. Interesul pentru istoria națională care apare în tot romantismul european, este la noi o continuare a temelor și motivelor epocilor anterioare, dând literaturii pașoptiste o notă specifică. O altă idee promovată de *Dacia literară* este lupta pentru ca românii să aibă o limbă și o literatură comună. Se va accentua astfel **sentimentul unității etnice**, apărând o atitudine responsabilă în fața istoriei, scriitorii devenind militanți ai străvechilor aspirații de libertate și de unire. De asemenea, se discuta despre necesitatea **spiritului critic**, se impun criterii obiective după care era apreciată valoarea unei opere.

Nuvela istorică *Alexandru Lăpușneanul* a apărut în anul 1840 în primul număr din revista *Dacia literară*, iar apoi a fost inclusă volumul *Păcatele tinereților*. Subiectul nuvelei este preluat din cronica lui Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*, din care autorul preia anumite scene, fapte și replici: venirea lui Lăpușneanul la a doua domnie, întâlnirea cu boierii trimiși de Tomșa, uciderea celor 47 de boieri, arderea cetăților Moldovei, călugărirea și uciderea prin otrăvire a domnitorului. O altă sursă importantă de inspirație este *Letopisețul Țării Moldovei* de Miron Costin de unde prelucrează, pentru episodul omorârii lui Moțoc din nuvelă, scena uciderii unui boier în timpul domniei lui Alexandru Iliaș. Nuvela reconstituie cea de-a doua domnie a lui Alexandru Lăpușneanul (1564-1569), prezentând lupta pentru impunerea autorității domnești în Moldova secolului al XVI-lea. Autorul nu transcrie evenimentele ca în cronicile istorice ci le modifică în funcție de propria sa viziune, influențată de romantismul pașoptist.

Nuvela are ca **temă** evocarea artistică a unei perioade zbuciumate din istoria Moldovei, și anume cea de-a doua domnie a lui Alexandru Lăpușneanul și consecințele deținerii puterii de un domnitor crud, tiran.

Nuvela este structurată în patru capitole, fiecare având un moto sugestiv pentru conținutul acestora: *„Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreu...", „Ai să dai samă, doamnă!...", „Capul lui Moțoc vrem!...", „De mă voi scula, pre mulți am să popesc și eu...". Expoziținea*prezintă dorința lui Alexandru Lăpușneanul de a fi domnitorul Moldovei, scop exprimat și prin motto-ul: *„Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreu...".* Acesta mai fusese o dată pe tronul țării, dar fiind trădat de boieri, a fost nevoit să părăsească țara. Prin această precizare se se sugerează **timpul** și **spațiul** acțiunii: Moldova, între anii 1564-1569. Scena dintre viitorul domnitor și boierii trimiși de Tomșa prefigurează **conflictul principal** al nuvelei, acela dintre

Scanned with OKEN Scanner

Lăpuşneanul şi boieri. De asemenea, se conturează şi *intriga*, deoarece Lăpuşneanul reuşeşte să-şi atingă ţelul cu ajutorul armatelor străine şi plănuieşte să se răzbune pe boierii trădători. Un rol important îl va avea vornicul Moţoc, boier viclean care îi vânduse pe toţi domnitorii care au ocupat tronul Moldovei în ultimii ani. Alexandru Lăpuşneanul îi promite că nu va muri de mâna sa deoarece îl consideră folositor pentru acţiunile sale viitoare.

Desfăşurarea acţiunii cuprinde planurile de distrugere a boierimii puse la cale de domnitor. Fiind conştient de puterea materială a boierimii, le confiscă averile, arde cetăţile unde s-ar putea refugia, iar pe unii îi pedepseşte chiar cu moartea. Doamna Ruxanda, fiind urmărită de cuvintele soţiei unui boier (*„Ai să dai samă, doamnă!"*) îşi roagă soţul să oprească vărsarea de sânge. Alexandru Lăpuşneanul este indignat de intervenţia soţiei, dar îi promite că după ce îi va oferi un *„leac de frică"* nu va mai omorî niciun boier. În al treilea capitol personajul dovedeşte cât de mare este dorinţa sa de răzbunare. După ce se preface că se căieşte pentru răul pe care l-a făcut boierilor şi le promite că în viitor nu vor mai exista conflicte între domnitor şi aceştia, îi atrage într-o capcană, invitându-i la masă. *„Leacul de frică"* al doamnei Ruxanda este de fapt piramida de patruzeci şi şapte de capete pe care acesta o relizează după ce ucide boierii. În acest capitol care are ca motto replica poporului *„Capul lui Moţoc vrem!..."* se explică şi promisiunea pe care Lăpuşneanul i-a făcut-o la început vornicului: nu a murit de mâna domnitorului deoarece acesta a dorit încă de la început să-l sacrifice ca ţap ispăşitor, oferindu-l mulţimii.

*Deznodământul*descrie sfârşitul lui Alexandru Lăpuşneanul. Acesta se mută împreună cu familia la Hotin pentru a-i supraveghea mai de aproape pe Spancioc şi Stroici care se aflau dincolo de graniţele ţării. Se îmbolnăveşte şi este călugărit, după cum era obiceiul vremii. Când îşi revine şi îşi constată situaţia ameninţă că îi va ucide pe călugări, dar şi că îşi va omorî fiul şi soţia. Doamna Ruxanda, speriată de ameninţările acestuia şi convinsă de ceilalţi, îşi otrăveşte soţul care moare sub privirile neiertătoare ale lui Spancioc şi Stroici, spre a împlini promisiunea de pe apa Nistrului.

Nuvela *Alexandru Lăpuşneanul* este o nuvelă istorică şi romantică, influenţată de ideologia paşoptistă, respectând ideile impuse de Mihail Kogălniceanu în articolul *Introducţie* din primul număr al revistei *Dacia literară*.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 26

Subiectul I

A.

1. Secvența *„sufletul mi-i bolnav”* se referă la ideea că suferința despre care vorbește Veronica Micle este una interioară, fiind provocată de singurătatea acesteia.
2. Veronica Micle simte că această *„stare tristă de lucruri”* este amplificată de ploia de afară, de *„ura și indiferența oamenilor”* și de distanța dintre cei doi.
3. Veronica Micle scrie această scrisoare în 27 martie 1880, aflându-se la Iași, în timp ce Mihai Eminescu se află în București. Ploaia îi accentuează starea de tristețe și simte că doar prin scris își poate exterioriza sentimentele.
4. Scopul redactării scrisorii este de a-i aminti destinatarului de promisiunea pe care a făcut-o că va reveni la Iași. Veronica Micle vrea să știe dacă vor reuși să fie împreună până la urmă și îi cere cu insistență un răspuns la această întrebare.
5. Atitudinea celei care scrie scrisoarea este una de reproș, ea întrebându-l pe Mihai Eminescu dacă poate trăi liniștit știind că este departe de ea. Veronica Micle îi spune cu sinceritate că îi simte lipsa și că singura ei consolare rămâne scrisoarea în care el ar putea vedea *„câte ceva din câte se petrec în sufletul meu”*.

Adevărul și minciuna, binele și răul, sunt elemente esențiale ale vieții noastre care stau la baza formării legilor moralității. Îi judecăm pe ceilalți în funcție de aceste noțiuni, chiar dacă de multe ori ele sunt relative. Deși există cazuri excepționale în care minciuna poate fi justificată, de cele mai multe ea este condamnată, fiind asociată cu lipsa de încredere. În opinia mea, este bine să ne exprimăm opiniile și sentimentele cu sinceritate, atât pentru a ne întări încrederea de sine, cât și respectul și încrederea celor apropiați.

În primul rând, avem nevoie de adevăr pentru a putea crede în noi și în ceilalți. A te minți singur este prima formă negativă a acestui fenomen. Foarte mulți oameni modelează realitatea în funcție de ceea ce cred ei că merită să stea în categoria adevărului sau a minciunii. De exemplu, minciuna își face simțită prezența în părerea pe care fiecare și-o face despre propria persoană și care de multe ori este complet greșită. În această situație, minciuna este la fel de dăunătoare ca un drog deoarece individul nu mai percepe realitatea, adevărul sau părerea celorlalți despre sine. Din această formă de minciună decurge și minciuna folosită în relațiile cu ceilalți.

În al doilea rând, relațiile interumane, indiferent de natura lor, nu ar trebui să se bazeze pe minciuna, ci dimpotrivă. Ascunderea adevărului poate avea consecințe grave asupra celorlalți și trebuie evitată. Așa cum reiese și din corespondența dintre Veronica Micle și Mihai Eminescu, exprimarea

Scanned with OKEN Scanner

sentimentelor cu sinceritate devine o necesitate: *„te rog să-mi răspunzi serios, să-mi răspunzi astfel după cum tu vei simți, în fine răspunsul tău să fie expresiunea sinceră a sufletului tău"*. De răspunsul lui, depinde viitorul relației dintre cei doi care va determina dorința acesteia de a mai *„spera și lupta"*. De asemenea, ea atrage atenția că nu poate minți în legătură cu sentimentele ei și că sinceritatea, chiar dacă poate nu va fi apreciată, este singura modalitate prin care s-ar simți împăcată cu sine și ar putea să transmită *„câte se petrec în sufletul meu"*.

În concluzie, sinceritatea ar trebui să fie o valoare care să ne ghideze în viață, minciuna fiind o modalitate de a face rău, atât propriei persoane, cât și celorlalți.De asemenea, poate fi o formă de curaj, prin care ne asumăm opinile și sentimentele noastre.

Subiectul al II-lea

Prin intermediul interogațiilor retorice personajul își transmite trăirile, punându-se astfel accentul pe conflictul său interior. Acesta își pune întrebarea dacă să își continue viața ca până acum sau să ia totul de la capăt: *„Și s-o iau de la capăt, să mă înfund iarăși în durerea asta întunecată și fără sfârșit? Să continui totul, totul, intact și perfect?"*. Dilema lui este accentuată de faptul că își conștientizează greșelile trecute și ar dori să nu le mai repete: *„Ce se poate face, Dumnezeule, cum să depășești destinul acesta cumplit (...)?"* Simte că își perde identitatea și că în locul lui a apărut *„un uriaș în trupul lui, mult mai puternic, mult mai sigur pe el."*

Subiectul al III-lea

Varianta 1: TEXT POETIC

Personalitatea lui Eugen Lovinescu a exercitat asupra literaturii române din prima jumătate a secolului XX o acțiune comparabilă doar cu aceea desfășurată într-o altă etapă a culturii noastre de Titu Maiorescu. În literatura română, Eugen Lovinescu este cel care teoretizează modernismul ca doctrină estetică, dar și ca manifestare. Prin intermediul revistei și a cenaclului ***Sburătorul,*** pune bazele modernismului. Revista a părut la București între 1919-1922, cenaclul a avut o existență mai lungă, din 1919 până în 1947. Obiectivele grupării erau promovarea tinerilor scriitori și imprimarea ueni tendințe modernsite în evoluția literaturii române. Principalele lucrări de doctrină ale lui Lovinescu sunt *Istoria civilizației române moderne* și *Istoria literaturii române contemporane.*

Lui Eugen Lovinescu îi revine meritul de a fi acționat în direcția **adaptării modernismului** la specificul culturii și civilizației românești. Factorul decisiv în acest sens îl constituie elaborarea conceptului de **sincronism** ca instrument de investigare critică a evoluției literaturii române. Criticul pornește de la ideea că există *un spirit al veacului* (saeculum), care determină, în ansamblu

Scanned with OKEN Scanner

sincronizarea culturilor europene. Astfel, civilizațiile mai puțin dezvoltate sunt influențate de cele avansate. Considerând simbolismul ca pe un fenomen literar normal, Eugen Lovinescu formulează un concept mai general de modernism, aspirând spre o artă modernă românească la nivelul modern european, cu atât mai mult necesară, cu cât formele preconizate de sămănătorism și de tradiționalismul ortodoxist erau pentru această epocă perimate.

În lucrarea *Istoria civilizației române moderne,* Lovinescu susține **teoria imitației**, preluată de la psihologul și sociologul francez Gabriel Tarde. Potrivit acestei teorii, popoarele evoluate exercită o influență benefică asupra celor mai puțin evoluate. Influența se realizează în două trepte: mai întâi, se adoptă prin imitație forme ale civilizației superioare, apoi se stimulează crearea unui fond propriu. Strâns legat de teoria imitației este **principiul sincronismului**, care ar însemna acceptarea schimbului de valori între culturi, acceptarea elementelor care conferă noutate și modernitate fenomenului literar. Pentru sincronizarea literaturii române cu **spiritul veacului,** Lovinescu considera drept necesare câteva mutații de ordin tematic și estetic, cum ar fi: trecerea de la o literatură cu tematică preponderent rurală la o literatură de inspirație urbană; cultivarea prozei obiective, evoluția poeziei de la epic la liric, intelectualizarea poeziei și a prozei, dezvoltarea romanului analitic, fluxul întâmplărilor din romanul tradițional fiind înlocuit cu fluxul conștiinței din romanul de analiză psihologică. Printre scriitorii promovați de Eugen Lovinescu se numără: Ion Barbu, Lucian Blaga, Camil Petrescu, Hortensia Papdat-Bengescu, Anton Holban etc.

Una dintre creațiile în care se regăsesc ideile susținute de Eugen Lovinescu este poezia *Riga Crypto și lapona Enigel* de Ion Barbu. O trăsătură importantă a modernismului este **raportarea ploemică la literatura anterioară**. Poezia *Riga Crypto și lapona Enigel* aduce o perspectivă modernă asupra baladei populare. Se păstrează anumite elemente specifice acestei specii literare epice (firul narativ, elementele de structură și prozodie), dar poezia devine un **poem alegoric**. Referirea la alt poem alegoric al literaturii române, *Luceafărul* de Mihai Eminescu, este evidentă, autorul însuși își intitulează opera *„un Luceafăr întors"*. Caracterul alegoric al poeziei este dat de faptul că se pune accentul pe problema cunoașterii: la fel ca și fata de împărat, riga Crypto dorește să-și depășească statutul de ființă inferioară, dar constată că acest lucru este imposibil. Finalul în aparență este același: cineva trebuie să plătească tentația de a-și depăși condiția. Ion Barbu aduce însă o perspectivă nouă asupra iubirii imposibile, deoarece finalul lui Crypto nu are nimic din tragismul destinului geniului eminescian.

O altă trăsătură a modernismului este **înnoirea permanantă a limbajului poetic**. Despre poezia lui Ion Barbu s-a spus de multe ori că este o poezie bazată pe ambiguitatea limbajului, o poezie a ermetismului și a simbolurilor. Modernitatea se obsevă din combinarea **limbajului popular** specific baladei populare cu **limbajul poetic modern** care se caracterizează prin expresivitate și ambiguitate. În primele patru strofe care au rolul de *prolog*este

Scanned with OKEN Scanner

redat, cu ajutorul limbajului popular, dialogul dintre *„menestrelul trist”* şi *„nuntaşul fruntaş”*. Se observă folosirea formei vechi *„riga”*, folosirea inversiunii populare *„zice-l-aş”*, precum şi prezenţa vocativelor. Tot de specificul creaţiilor populare ţine şi modalitatea de interpretare a acestora. Menestrelul este descris cu ajutorul comparaţiei *„mai aburit ca vinul vechi”*, care sugerează starea necesară rostirii cântecului. De asemenea, acesta trebuie spus însă într-o atmosferă prielnică, în afara cotidianului, *„la spartul nunţii, în cămară.”* Menestrelul are două posibilităţide interpretare, *„Cu foc l-ai zis acum o vară; / Azi zi-mi-l stins, încetinel”*, dar trebuie să o aleagă pe cea potrivită.

Limbajul popular este folosit şi în descrierea lumii în care trăieşte riga Crypto, precum şi în formularea celor trei chemări către fiinţa superioară. În drumul ei spre sud, *„lapona mică, liniştită”* este rugată de către regele ciupercilor să rămână alături de el în lumea umedă şi răcoroasă a plantelor pădurii. Valoarea de descântec şi de incantaţie a celor trei chemări, precum şi împletirea limbajului popular cu cel literar (*„iacă”*, *„ţie dragi”*, *„puiacă”*, *„te frângi”*, *„somn fraged”*, *„lamă de blestem”*), subliniază şi mai mult caracterul de baladă al poeziei. Cele trei chemări eşuează datorită diferenţelor dintre cele două lumi bazate pe opoziţia soare / umbră, care subliniază de fapt relaţia fiecăruia cu universul, incompatibilitatea peste care niciunul dintre ei nu poate trece fără să se piardă pe sine. Fiinţa superioară îşi dă seama că iubirea lor nu este posibilă şi că opoziţia dintre soare şi întuneric, dintre raţiune şi instinctnu va putea fi niciodată anulată. Diferenţele dintre aspiraţiile celor doi sunt redate la nivelul limbajului prin o serie de imagini aflate în relaţie de opoziţie: *„Din umbră deasă, desfăcută, / Mă-nchin la soarele-înţelept.”*, *„La soare, roata se măreşte; / La umbră numai carnea creşte”*, *„că sufletul nu e fântână / Decât la om, fiară bătrână, / Iar la făptură mai firavă / Pahar e gândul, cu otravă.”* Aceste relaţii de opoziţie sunt conturate cu ajutorul **metaforelor şi a simbolurilor specifice liricii barbiene**: soarele ca simbol pentru cunoaşterea absolută, *„sufletul-fântână”* ca simbol pentru posibilitatea omului de a acumula experienţe de-a lungul vieţii.

Refuzul laponei este fatal pentru rigă deoarece puterea descântecului se întoarce asupra lui, atributele lumii pe care Enigel o alege se întorc asupra lui. Dorind să-şi urmeze aspiraţia spre fiinţa superioară, *„regele-ciupearcă”* este pedepsit pentru îndrăzneala lui şi transformat în ciupercă otrăvitoare: *„Dar soarle, aprins inel, / Se oglindi adânc în el; [...] Şi sucul dulce înăcreşte! / Ascunsa-i inimă plesneşte.”*. Astfel, încercarea lui Crypto de a schimbaordinea firească a lumii eşuează, iar ordinea este în final restabilită. Cel ajutat *„De-o vrăjitoare mânătarcă, / De la fântâna tinereţii”* pentru a se putea împlini, ajunge, **prin oglindire** (un alt motiv esenţial al poeziei), să se însoţească cu o fiinţă din lumea lui, *„Cu măsălariţa-i mireasă, / Să-i ţie de împărătească.”*

Riga Crypto şi lapona Enigel este o poezie care aparţine modernismului şi datorită particularităţilor de structură şi de limbaj. Rescrierea unei balade presupune şi adaptarea trăsăturilor acestei specii literare narative, fapt

Scanned with OKEN Scanner

ce explică prezența dialogurilor, a firului narativ, dar și folosirea limbajului popular. Ion Barbu realizează prin intermediul acestei poezii o sinteză a limbajului poetic, pornind de la folosirea expresiilor populare și ajungând la metaforele-simbol din final.

Rolul lui Eugen Lovinescu în promovarea literaturii moderne este unul esențial, prin articolele sale reușind să promoveze scriitori valoroși care au depășit structurile tradiționaliste, considerate depășite de literatura occidentală. Lovinescu respinge sămănătorismul și poporanismul deoarece cele două mișcări literare neglijează calitatea estetică a unei opere literare, acordând o prea mare importanță aspectelor etice și sociale. În perioada interbelică, literatura evoluează și se realizează această trecere de la etic la estetic, susținută și de critic.

Varianta 2: TEXT NARATIV

Personalitatea lui Eugen Lovinescu a exercitat asupra literaturii române din prima jumătate a secolului XX o acțiune comparabilă doar cu aceea desfășurată într-o altă etapă a culturii noastre de Titu Maiorescu. În literatura română, Eugen Lovinescu este cel care teoretizează modernismul ca doctrină estetică, dar și ca manifestare. Prin intermediul revistei și a cenaclului ***Sburătorul,*** pune bazele modernismului. Revista a părut la București între 1919-1922, cenaclul a avut o existență mai lungă, din 1919 până în 1947. Obiectivele grupării erau promovarea tinerilor scriitori și imprimarea ueni tendințe modernsite în evoluția literaturii române. Principalele lucrări de doctrină ale lui Lovinescu sunt *Istoria civilizației române moderne* și *Istoria literaturii române contemporane.*

Lui Eugen Lovinescu îi revine meritul de a fi acționat în direcția **daptării modernismului** la specificul culturii și civilizației românești. Factorul decisiv în acest sens îl constituie elaborarea conceptului de **sincronism** ca instrument de investigare critică a evoluției literaturii române. Criticul pornește de la ideea că există *un spirit al veacului* (saeculum), care determină, în ansamblu sincronizarea culturilor europene. Astfel, civilizațiile mai puțin dezvoltate sunt influențate de cele avansate. Considerând simbolismul ca pe un fenomen literar normal, Eugen Lovinescu formulează un concept mai general de modernism, aspirând spre o artă modernă românească la nivelul modern european, cu atât mai mult necesară, cu cât formele preconizate de sămănătorism și de tradiționalismul ortodoxist erau pentru această epocă perimate.

În lucrarea *Istoria civilizației române moderne,* Lovinescu susține **teoria imitației**, preluată de la psihologul și sociologul francez Gabriel Tarde. Potrivit acestei teorii, popoarele evoluate exercită o influență benefică asupra celor mai puțin evoluate. Influența se realizează în două trepte: mai întâi, se adoptă prin imitație forme ale civilizației superioare, apoi se stimulează crearea unui fond propriu. Strâns legat de teoria imitației este **principiul sincronismului**, care ar însemna acceptarea schimbului de valori între culturi, acceptarea elementelor care conferă noutate și modernitate fenomenului literar. Pentru sincronizarea literaturii române cu **spiritul veacului,** Lovinescu considera drept necesare câteva mutații

Scanned with OKEN Scanner

de ordin tematic şi estetic, cum ar fi: trecerea de la o literatură cu tematică preponderent rurală la o literatură de inspiraţie urbană; cultivarea prozei obiective, evoluţia poeziei de la epic la liric, intelectualizarea poeziei şi a prozei, dezvoltarea romanului analitic, fluxul întâmplărilor din romanul tradiţional fiind înlocuit cu fluxul conştiinţei din romanul de analiză psihologică. Printre scriitorii promovaţi de Eugen Lovinescu se numără: Ion Barbu, Lucian Blaga, Camil Petrescu, Hortensia Papdat-Bengescu, Anton Holban etc.

În proză, teoriile promovate de Eugen Lovinescu se pot regăsi în romanele lui George Călinescu, autor care depăşeşte realismul tradiţional, creează caractere dominate de o singură trăsătură definitorie, realizează tipologii (avarul, arivistul), modernizează tehnica narativă, foloseşte detaliul în descrieri arhitecturale şi în analiza personajelor, preluând amumite tehnici narative de la scriitorul francez Honore de Balzac. Tehnicile narative specifice romanului balzacian sunt: tehnica focalizării şi tehnica detaliului care prezintă personajele în legătură cu mediul în care trăiesc, punându-se accentul pe descrierea locuinţelor şi a interioarelor sau vestimentaţiei. Ideea de la care porneşte scriitorul francez este că mediul reflectă personalitatea umană. Un exemplu ar fi locuinţa lui Costache Giurgiuveanu care pune în evidenţă zgârcenia, prostul gust şi incultura proprietarului. De asemenea, apar motive care se regăsesc în opera scriitorului francez, cum ar fi motivul paternităţii, motivul căsătoriei şi motivul moştenirii. Ideea paternităţii este descrisă în legătură cu degradarea relaţiilor de familie bazate pe interese materiale, care reflectă degradarea întregii societăţi. Sentimentele paterne ale lui Costache Giurgiuveanu pentru Otilia sunt învinse de avariţia personajului, el nereuşind să-i asigure „*fe-fetiţei*" lui viitorul, ca urmare Otilia este nevoită să se mărite cu Pascalopol. Acesta, la rândul lui, nu-şi defineşte foarte bine sentimentele faţă de Otilia, nu ştie cât o iubeşte ca un tată şi cât ţine la ea ca la o iubită, nu poate distinge „*ce e patern şi ce e viril*" în relaţia sa cu tânăra Otilia. Relaţia familială a Aglaei cu fratele ei, Costache, se degradează profund din cauza averii acestuia, distrugând orice sentiment fratern dintre cei doi. De asemenea, relaţiile din cadrul familiei Tulea sunt total degradate, Aglae stăpâneşte cu autoritate distrugătoare destinele copiilor ei, iar Simion, ca tată şi ca soţ, este total incapabil şi neputincios de a fi un „*cap de familie*". Motivul moştenirii pune în evidenţă conflictul exterior al romanului, lupta pentru avere fiind mult mai importantă decât sentimentele şi relaţiile de familie. Dintre toţii scriitorii menţionaţi, Călinescu redă poate cel mai bine ideea de „spirit al veacului", romanul prezentând o imagine realistă a societăţii româneşti bucureştene de la începutul secolului XX. Lumea descrisă este o lume interesată şi materialistă, al cărei destin este influenţat de avere.

Incipitul romanului este de tip blazacian, cu prezentarea exactă a **indicilor spaţiali şi temporali**, respectiv scena în care Felix Sima vine în casa lui Costache Giurgiuveanu, pe strada Antim, din Bucureşti, într-o seară de iulie a anului 1909. Rămas orfan, Felix este nevoit să se afle sub tutela lui moş Costache, un fel de unchi prin alianţă. Tânărul, încă minor, vine la Bucureşti pentru a-şi continua studiile. Prima întâlnire cu tutorele său este una care defineşte caracterul acestuia din urmă: când ajunge în strada Antim, bătrânul avar îl întâmpină cu

Scanned with OKEN Scanner

următoarea afirmație care îl derutează pe Felix: *„- Nu-nu-nu știu... nu-nu stă nimeni aici, nu cunosc...”.*

Acțiunea romanului este structurată pe **două planuri**, care se întrepătrund și se determină reciproc. Primul plan prezintă destinul tânărului Felix Sima, care, înainte de a-și face o carieră strălucită de medic, parcurge criza erotică specifică adolescenței și se îndrăgostește de Otilia. Celălalt plan ilustrează istoria moștenirii lui moș Costache Giurgiuveanu, în jurul căreia romancierul construiește imaginea societății burgheze din București, de la începutul secolului al XX-lea.

Încă din prima seară petrecută în casa tutorelui său, Felix ia contact cu toate persoanele apropiate familiei Girgiuveanu. Îl cunoaște pe rafinatul Leonida Pascalopol, protectorul Otiliei, apoi pe membrii familiei Tulea alcătuită din Aglae, sora lui Costache, Simion, soțul senil al acesteia și cei trei copii: Olimpia, căsătorită cu Stănică, Aurica, o fată bătrână, obsedată să se căsătorească, și Titi, într-un fel retardat mintal. Felix asistă la jocul de cărți care adună în jurul mesei toate personajele, fiecare aducând o notă aparte prin trăsăturile sale de caracter: moș Costache și Aglae sunt avizi după câștig, Pascalopol este blazat și dezinteresat, Aurica este anostă și uneori absentă la ce se petrece în jurul ei. Spectatorii jocului sunt Felix, Otilia, care stă tot timpul în prejma lui Pascalopol, și Simion Tulea.

Intriga se dezvoltă pe cele două planuri narative. Competiția pentru moștenirea bătrânului avar este un prilej pentru observarea efectelor morale pe care le are obsesia banului asupra oamenilor. Istoria acestei moșteniri include două **conflicte** succesorale: primul este iscat în jurul averii lui moș Costache și se referă la adversitatea manifestată de Aglae împotriva Otiliei, iar al doilea este reprezentat de interesul lui Stănică Rațiu pentru banii bătrânului care duce la destrămarea familiei Tulea. Moș Costache trăiește cu iluzia unei vieți veșnice doar pentru a nu fi nevoit să realizeze un testament care să asigure viitorul fiicei vitrege, Otilia Mărculescu. Deși își iubește fiica nu face niciun demers pentru a o proteja, de dragul banilor, dar și din teama de sora lui, Aglae. Aceasta, împreună cu întreaga familie Tulea, dorește obținerea averii totale a lui Costache, plan care poate fi periclitat de înfierea Otiliei. Un alt personaj care dorește să pună mâna pe averea bătrânului este Stănică Rațiu. Reprezentativ pentru categoria parveniților din literatura română, acesta se căsătorise cu Olimpia Tulea doar pentru averea ei, dar sfârșește prin a pune mâna pe averea lui Costache.

Al doilea plan al romanului se referă la procesul de formare al lui Felix Sima și include și conflictul erotic al romanului care prezintă rivalitatea dintre adolescentul Felix și maturul Leonida Pascalopol pentru mâna Otiliei. Se urmăresc experiențele pe care le trăiește în casa unchiului său, mai ales idila plină de inedit dintre acesta și Otilia. Având ocazia să-i observe pe cei din jur, Felix se izolează, devenind în timp interiorizat. Spre a se salva de această lume, scrie un jurnal în care are curajul să noteze stările afective pe care i le produce frumoasa

Scanned with OKEN Scanner

Otilia, dar şi disprețul față de ceilalți membrii ai familiei. Față de Pascalopol are sentimente contradictorii: îl respectă, se revoltă împotriva lui sau îl urăşte, în funcție de atenția pe care i-o acordă acestuia Otilia. Felix va fi mirat de faptul că, fără a-i spune ceva, Otilia pleacă pentru câteva luni la Paris însoțită de Pascalopol, după vizita pe care o făcuseră împreună la moşia acestuia din Bărăgan. Această perioadă este pentru Felix un lung moment de frământare pe care încearcă să-l depăşească vizitând-o pe Georgeta, curtezana unui general bătrân. Revenirea acasă a Otiliei se face firesc, totul reintră în normal, iar declarațiile de dragoste sunt mai pronunțate, deşi tot atât de pure şi de frumoase ca mai înainte.

Idila celor doi se opune vieții meschine a clanului Tulea, care manifestă un mare interes pentru banii lui Costache, fiind manipulați şi de Stănică Rațiu. Toți sunt interesați dacă bătrânul a făcut vreun testament în care să-i lase casa şi banii Otiliei. Într-un fel, îşi potolesc interesul în momentul în care bătrânul începe să construiască o casă, în grădina celei în care locuieşte pe strada Antim. Construcția pare să fie nefastă pentru bătrân deoarece, în timp ce inspecta materialele, suferă un prim accident vascular. Când Costache are a doua criză, Stănică profită de scurta absență a Otiliei şi a lui Felix şi îi fură banii de sub saltea. Din cauza durerii că a pierdut banii, bătrânul moare. Familia îl îngroapă cu oarecare fală spre a nu fi de râsul lumii.

Într-o situație dilematică rămâne Otilia, pentru care Moş Costache nu apucase să depună la bancă decât o sută de mii de lei. Otilia refuză să se căsătorească cu Felix, pe motiv că ar constitui o piedică în calea realizării sale profesionale, şi părăseşte casa fără ca Felix să o mai vadă vreodată.

Finalul prezintă, prin epilog, deznodământul relațiilor. După mai mulți ani, Felix se reîntâlneşte cu Pascalopol care îi spune că Otilia este în Spania, căsătorită cu un conte. Felix ajunge, aşa cum visase, un doctor de renume, profesor universitar şi realizează şi el o căsătorie fericită. O ascensiune spectaculoasă are Stănică Rațiu care, devenit bogat, grație banilor furați de la Moş Costache, o părăseşte pe Olimpia, se căsătoreşte cu Georgeta şi ajunge om politic. Romanul are o construcție simetrică deoarece, în final, Felix se întoarce pe strada Antim şi revede casa lui Moş Costache, lăsată în paragină, amintindu-şi de replica bătrânului, acum adevărată: *„Aici nu stă nimeni."*

Rolul lui Eugen Lovinescu în promovarea literaturii moderne este unul esențial, prin articolele sale reuşind să promeveze scriitori valoroşi care au depăşit structurile tradiționaliste, considerate depăşite de literatura occidentală. Lovinescu respinge sămănătorismul şi poporanismul deoarece cele două mişcări literare neglijează calitatea estetică a unei opere literare, acordând o prea mare importanță aspectelor etice şi sociale. În perioada interbelică, literatura evoluează şi se realizează această trecere de la etic la estetic, susținută şi de critic.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 27

Subiectul I

A.

1. Sintagma *„epocă de vârf”* se referă la *„înflorirea”* operelor istoriografice din secolul al XVII-lea.
2. Dezvoltarea conştiinţei istorice a determinat întoarcerea cronicarilor spre trecut, consolidarea legăturilor cu înaintaşii şi dorinţa de a pune în valoare tradiţiile naţionale.
3. Trei dintre domnitorii care au refăcut anumite clădiri, în speciali mănăstiri, au fost: Neagoe Basarab, Radu cel Mare şi Petru Rareş.
4. Domnitorii restaurează vechile mănăstiri ca o dovadă a dorinţei de a stabili o legătură cu predecesorii, de a conserva iniţiativele lor care au avut o importanţă culturală şi de a consolida această legătură cu trecutul pentru a sublinia ideea de continuitate.
5. Dan Horia Mazilu consideră că dezvoltarea lucrărilor istorice nu a fost un fenomen conjunctural deoarece a fost pregătită şi anticipată de preocupările cărturarilor pentru unitatea, continuitatea şi latinitatea limbii şi poporului român încă din secolul anterior. Astfel, aceste opere continuă în mod firesc iniţiativele înaintaşilor şi subliniază ideea *„de apartenenţă a prezentului la un curs comun al istoriei.”*

Preocupările pentru istoria ţării s-au accentuat în secolele al XVI-lea şi al XVII-lea prin operele cronicarilor, fapt care se datorează dezvoltării ideii de conştiinţă naţională. Aşa cum observă şi Dan Horia Mazilu, interesul pentru trecutul ţării se poate observa atât în operele istoriografilor, cât şi în implicarea domnitorilor în anumite acţiuni culturale. În opinia mea, ideea unei conştiinţe naţionale, interesul pentru valorile şi tradiţiile poporului român şi cultivarea unui specific naţional au influenţat oamenii de cultură din trecut, dar aceaste idei ar trebui să fie continuate şi în zilele noastre.

În primul rând, preocupările umaniştilor în secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea au fost influenţate de dorinţa de a demonstra latinitatea limbii şi a poporului român, dar şi continuitatea pe acest teritoriu. Cărturarii şi oamenii politici ai vremii se raportau la trecut pentru a stabili legătura dintre prezentul lor şi trecutul ţării, cu scopul de a-şi afirma identitatea ca popor.Astfel se explică gestul lui Neagoe Basarab, Radu cel Mare sau Petru Rareş de a restaura clădirile unor vechi mănăstiri. De asemenea, odată cu conştiinţa naţională s-a dezvoltat şi conştiinţa responsabilităţii în faţa istoriei. Cărturarii, care în foarte multe cazuri deţineau şi funcţii politice, au căutat să aducă argumente şi dovezi clare pentru susţinerea evenimentelor prezentate în operele lor. Chiar dacă lucrările lor au şi o

Scanned with OKEN Scanner

valoare literară, în predoslovii autorii îşi asumă responsabilitatea pentru adevărul întâmplărilor relatate.

Pe de altă parte, în prezent această conştiinţă naţională se manifestă prin alte preocupări şi din păcate poate nu în acelaşi grad ca în trecut. Azi nu mai este necesară demonstrarea originii limbii şi a poporului român, dar într-o societate influenţată de Occident încercarea de a păstra specificul naţional şi tradiţiile româneşti este o prioritate. De acest lucru se ocupă mai ales oamenii de cultură, mai puţin oamenii politici, prin restaurarea monumentelor arhitecturale, organizarea unor evenimente care pun în valoare obiceiurile noastre, sărbătorirea zilei naţionale prin promovarea unor tradiţii autentice.

Prin urmare, influenţa conştiinţei naţionale în animarea oamenilor politici şi a cărturarilor din secolul al XVII-lea s-a manifestat prin preocupările pentru trecutul ţării şi pentru demonstrarea originii latine a limbii şi poporului român. În prezent, această conştiinţă naţională îşi face simţită prezenţa printre cei care promovează adevăratele valori şi tradiţii româneşti.

Subiectul al II-lea

Indicaţiile scenice în acest fragment pun în evidenţă constrastul dintre trăirile celor două personaje. Maria se enervează, izbucneşte cu *„o furie de sălbăticiune, încolţită, exasperată”*, în timp ce Gelu este *„calm, ca un ansesteziat”*. Gelu nu îşi doreşte de fapt să comunice cu Maria, dezamăgirea provocată de eşecul acestei poveşti de iubire neputând fi anulată. Din acest motiv, îşi ascunde adevăratele sentimente, iar vorbele lui sugerează un cinism şi un sarcasm extraordinar, subliniat şi prin notaţiile autorului: *„dur”*, *„egal ca două linii paralele”*. Cuvintele lui îi provoacă stări contradictorii Mariei, care trece de la furie la dezamăgire şi suferinţă: *„exasperată”*, *„cu o crispare de milă şi dezgust”*, *„se frânge”*. Aceasta se simte rănită de indiferenţa lui şi de refuzul de a vorbi cu ea în privat, fără martori. Atitudinea ei de revoltă este tratată cu acelaşi cinism şi cu indiferenţă, Gelu provocând-o să reacţioneze în mod violent: *”Aşa e mai limpede, doamnă... Loviţi... Scoateţi revolverul şi trageţi.”*

Subiectul al III-lea

Romanul *Moromeţii* ia naştere în urma unui îndelung proces de elaborare. Volumul întâi cunoaşte o primă elaborare în 1949, apoi este reluat în anul 1955, când va vedea şi lumina tiparului. Volumul al doilea apare doar în 1967 deşi fusese început în 1953.

Cea mai importantă **temă** a prozei lui Marin Preda este dispariţia ţărănimii tradiţionale. Dar, alături de această problemă, autorul tratează şi tema istoriei, a timpului *„care nu mai avea răbdare”*, care trece fără a ţine cont de dorinţa oamenilor şi care aduce cu el schimbări radicale şi neaşteptate. **Titlul** *Moromeţii*

Scanned with OKEN Scanner

așează tema familie în centrul romanului, însă evoluția și criza familiei sunt simbolice pentru transformările din satul românesc.

Primul volum redă drama familiei Moromete, nucleul unui univers patriarhal care se destramă, măcinat de conflictul dintre mentalitățile a două generații diferite (tatăl și fiii cei mari), cu moduri incompatibile de a vedea lumea. În volumul al II-lea, represiunea regimului comunist distruge ce a mai rămas din societatea țărănească tradițională. Primul volum ilustrează, așadar, drama unei familii, al doilea – drama unei colectivități. Construind primul volum, Marin Preda a fost preocupat de **simetria** dintre **incipit** și **final**. Pentru personajele romanului, lumea pare încă omogenă și stabilă, iar „rama" volumului accentuează impresia că această lume aspiră la unitate și ordine. **Acțiunea** volumui întâi e lentă, se desfășoară pe parcursul unei veri. Volumul al doilea acoperă o perioadă lungă de timp, de peste două decenii, concentrându-se totuși asupra evenimentelor din anii imediat următori instalării noului regim.

În centrul primului volum se află figura lui Ilie Moromete și problema paternității, a raporturilor acestuia cu fiii lui, care este însă o deghizare a problemelor sociale generale. Expoziţiuneafixează **reperele spațiale** și **temporale** ale acțiunii: evenimentele relatate au loc în satul Siliștea-Gumești din Câmpia Dunării cu trei ani înaintea celui de al doilea război mondial. De asemenea, sunt prezentate și personajele. Familia Moromete este formată din Ilie Moromete, soția sa, Catrina, trei băieți din prima căsătorie a lui Ilie, Paraschiv, Nilă și Achim, două fete, Tita și Ilinca, și Niculae. Scena cineiare rolul de a prezenta familia, dar și de a sugera relațiile dintre membrii acesteia. Ilie Moromete pare a domina o familie formată din copii proveniți din două căsătorii, învrăjbiți din cauza averii. Așezarea în jurul mesei sugerează evoluția ulterioară a conflictului, destrămarea familiei.

*Intriga*descrie aceste relații tensionate de care va profita Guica, sora lui Moromete, care îi instigă pe cei trei băieți din prima căsătorie împotriva familiei și îi convinge să fugă de acasă. Familia Moromete se va destrăma ca urmare a producerii mai multor **conflicte exterioare**. Cel mai important conflict exterior este cel dintre tată și cei trei fii ai săi din prima căsătorie, Achim, Paraschiv și Nilă. Ilie Moromete nu poate să înțeleagă dorința de îmbogățire a celor trei fii, cum nu poate să înțeleagă nici pătrunderea valorilor civilizației urbane în lumea satului. Băieții își disprețuiesc tatăl fiindcă nu știe să transforme în bani produsele agricole, așa cum face vecinul lor, Tudor Bălosu. Acest conflict va duce până la urmă la dezmembrarea familiei deoarece băieții pleacă de acasă. Celelalte două conflicte exterioare sunt între Ilie Moromete și Catrina, respectiv Ilie Moromete și soția lui, Guica.

Ilie Moromete încearcă să păstreze întreg, cu prețul unui trai modest, pământul familiei pentru a-l transmite apoi băieților. Fiii cei mari nu împărtășesc idealul tatălui deoarece ei își doresc independența economică. Ei se simt neîndreptățiți pentru că, după moartea mamei lor, Moromete s-a însurat cu altă femeie și că are încă trei copii. Îndemnați de Guica, cei trei băieți pun la cale un

Scanned with OKEN Scanner

plan care va amplifica problemele economice ale familiei. Ei intenționează să plece la Bucureşti pentru a face bani. În acest scop, vor să ia oile şi caii, animale care constituie principala sursă de hrană şi venit a familiei. Deşi au probleme financiare, Moromete acceptă planul băieților cărora le vrea binele şi vinde o parte din pământ pentru a-şi plăti datoriile. Este însă păcălit de băieți, care în **final** fug de acasă, lăsând familia într-o situație financiară precară. Moromete este nevoit să vândă din nou o parte din pământ pentru a-şi reface gospodăria, pentru a plăti foncierea, rata la bancă şi taxele de şcolarizare ale lui Niculae. Destămarea familiei din final este anticipată de **secvența narativă** în care este prezentată tăierea salcâmului. Lumea tradițională aşa cum şi-o imaginează personajul principal va începe procesul de destrămare care se finalizează în al doilea volum.

Ilie Moromete este personajul principal al romanului, purtătorul de cuvânt al eticii țărăneşti, tradiționale, care pierde bătălia cu istoria, dar îşi păstrează demnitatea. Este un personaj realist, verosimil, reprezentativ pentru comunitătea căreia îi aparține.

Este figura dominantă a unei familii de tip patriarhal. **Scena** cinei din incipit evidențiază **autoritatea** paternă într-o familie ce respectă ierarhia tradițională. Moromete gândeşte țărăneşte, valorile sale sunt cele ale satului: familia, pământul (din care se străduieşte să nu vândă, în ciuda greutăților, ca să-l poată lăsa mai departe copiilor), liniştea sufletească. Totuşi, este foarte diferit de alți eroi ai romanelor rurale, fiind un țăran înfățişat nu doar în dimensiunea practică sau instinctuală a vieții, ci şi în cea contemplativă. Moromete are bucurii care țin de spirit: îi place să stea de vorbă, să născocească vorbe de duh, să facă politică. Observă lucruri care celorlalți le scapă şi ştie să povestească în aşa fel încât transformă orice întâmplare într-un spectacol. În sat este privit cu respect, ceilalți îi apreciază inteligența şi farmecul vorbei. La rândul lui, Moromete, deşi se zbate în datorii, are conştiința demnității proprii.

Cea mai importantă trăsătură a personajului este **idealismul**, care se observă din lupta lui pentru reafirmarea principiilor lumii tradiționale, principii fără de care nu crede că se poate trăi liniştit. În primul volum încearcă să amâne datoriile şi să atenueze conflictele cu băieții mai mari, în speranța de a păstra intacte pământul şi familia. În fața îndârjirii în ură a băieților fascinați de bani şi de oraş, Moromete acceptă unele compromisuri. Pleacă la îndemnul băieților, cu Bălosu, să vândă grâu la munte, îi lasă apoi chiar pe ei să facă asta. Îi permite lui Achim să plece la Bucureşti cu oile, deşi nu crede în promisiunile lui exagerate. **Scena** bătăii din finalul primului volum e răbufnirea dură a conflictului care a mocnit mereu. La capătul unui episod narat într-o lentoare insuportabilă, gestul tatălui care ridică parul asupra fiilor pare necesar, invitabil, dar şi inutil: nu mai repară nimic, doar marchează eşecul lumii în care credea Moromete, în care era posibil dialogul, înlocuit acum de violență. Deşi înfrânt, continuă să spere că băieții cei mari vor înțelege şi se vor întoarce. Ulterior îşi concentrează atenția asupra celui mic, cu care încearcă să mențină dialogul, să-l facă să vadă absurdul

Scanned with OKEN Scanner

noilor reguli comuniste, să-l reîntoarcă la normalitate.Dar, familia şi valorile în care crede vor fi pentru totdeauna pierdute, iar istoria şi transformările pe care le aduce îl vor învinge.

Marin Preda în acest roman spune de fapt povestea unui eşec. Totuşi, învinsul Moromete nu renunţă la a crede în necesitatea ordinii şi a frumuseţii lumii: *„Şi dacă lumea e aşa cum zic ei şi nu e aşa cum zic eu, ce mai rămâne de făcut? N-au decât să se scufunde! Întâi lumea şi pe urmă şi ei cu ea.”*. Chiar dacă nu poate câştiga bătălia cu istoria şi moare singur şi neauzit, îşi păstrează cel puţin demnitatea şi dreptul la a gândi singur, aşa cum o arată ultima lui mărturisire: *„... eu totdeauna am dus o viaţă independentă!”*.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 28

Subiectul I

A.

1. În textul dat, secvența citată se referă la faptul că, în prima etapă a scrisului, autorul notează totul, într-un ritm alert, sub impactul unei inspirații fulgurante.
2. Romancierul mărturisește că scrie greu pentru că își creează singur dificultăți, finisând și rescriind la nesfârșit. Obiectivul său nu este scrisul frumos, ci înfruntarea dificultăților, cu scopul obținerii unor imagini realiste.
3. Liviu Rebreanu explică faptul că bolovănismul stilului său se datorează faptului că optează pentru fraza aspră, pietroasă, nu pentru scrisul artistic.
4. Prozatorul intră în starea necesară compozițiilor sale printr-o transmutare într-o lume specială și printr-o concentrare extraordinară asupra unui singur lucru sau gând în jurul căruia se va înșuruba ideea.
5. Pentru Liviu Rebreanu, inspirația este hotărâtoare. Această clipă de grație nu poate fi definită, dar, probabil, ea va fi înțeleasă mai bine când omenirea va ajunge la adevăruri științifice importante. Inspirația se manifestă ca un „fluid magnetic", gândurile și ideile sunt imateriale, dar, potrivit autorului, ele ar trebui să aibă totuși consistență câtă vreme se întrupează în operă.

B.

Actul scrisului presupune meșteșugul, virtuozitatea, truda, dar și inspirația. Autorul scrie conștient de natura sacrificiului său sau de dificultățile procesului artistic, dar și sub impactul tensiunii creatoare, al unei stări de grație. După cum rezultă și din interviul acordat de Liviu Rebreanu lui Dan Petreșnicu, romancierul își asumă un efort de cursă lungă, nenumărate rescrieri și greutăți, așteptând totodată iluminarea, revelația. De aceea, consider că o operă literară nu poate rezulta decât din îngemănarea travaliului și a avântului creator.

Pe de o parte, scriitorul trebuie să aibă vocația unui arhitect, a unui constructor. El scrie, transcrie, retușează de multe ori până ajunge la o variantă convenabilă, aceasta din urmă fiind credibilă și comunicând iluzia realității. Liviu Rebreanu, de exemplu, mărturisește printr-o metaforă că a dorit mereu să transmită impresia de viață: *„Eu, în clipa când mi-am propus să zugrăvesc de pildă ochelarii aceștia pe care îi țin acum în mână, nu dezaremez până ce ochelarii nu trăiesc, vii, a doua oară pe hârtie"*. Raportat la acest deziderat, scrisul frumos pălește, importantă fiind verosimilitatea, sau, după cum declară, de exemplu, în alte contexte, „creație de oameni și de viață". Eu cred că, într-o asemenea abordare, inspirația asigură fluența scrisului, energia acestuia. Ea nu poate fi exclusă, mai ales că simplifică un demers ce altminteri este „greu", anevoios.

Pe de altă parte, inspirația poate fi nu doar indispensabilă creatorului, ci chiar „suverană." Pentru Liviu Rebreanu, ea este *„un fluid magnetic"*. Sub

Scanned with OKEN Scanner

incidența ei, gândurile, ideile imateriale se metamorfozează, dobândesc formă. Realizarea unui personaj poate fi îndatorată realității, dar datele acesteia se amestecă în funcție de imaginația scriitorului. De exemplu, eroi precum Ion, învățătorul Herdelea, preotul Belciug, notarul Stoessel sunt recrutați din câmpul realității, fiind totodată rodul plăsmuirii, invenției. În plus, inspirația îl transplantează pe autor într-o „lume specială", făcându-l să uite de sine și să trăiască în universul închipuit.

În concluzie, dublată sau nu de luciditatea construcției, venind ca un supliment la râvna scriitorului, sau fiind deasupra tuturor facultăților acestuia, inspirația hotărăște ritmul scriiturii, facilitează elaborarea operei și desăvârșește orice proiect literar dându-i cursivitate, coerență și forță.

Subiectul al II-lea

Modernismul este un curent cultural, o orientare literară care se manifestă ca negare a tradiției prin demontarea inerțiilor de gust ori a poncifelor receptării. Autorii moderni precum Tudor Arghezi apelează la un vocabular poetic neconvențional și la un imaginar ce trădează o atitudine iconoclastă. Poezia *Cina* se înscrie în modernism prin estetica urâtului. Autorul descrie universul carceral și re-inventează scena biblică a cinei alegând un context neașteptat. El recurge la resemantizarea anumitor termeni: *„mocirli", hârdaie", „sudoare", „blid"*. Este creată astfel o atmosferă apăsătoare puncată de tușe grotești. De asemenea, textul este modern prin particularitățile sale prozodice. Se remarcă versurile ingale și distribuția acestora într-o singură secvență poetică de tip monobloc.

ubiectul al III-lea

Publicat în 1920, romanul *Ion* este un roman realistcare prezintă destinul unui țăran în contextul social al Ardealului aflat sub ocupație austro-ungară. Numele întreg al personajului principal este Ion Pop al Glanetașului și se încadrează în categoria țăranilor săraci care își doresc pământ. Statutul lui social justifică dorința aceastuia de se îmbogăți deoarece își dorește să facă parte dintre țăranii bogați, care au posibilitatea astfel să influențeze destinul comunității Prin caracterizare directă, îi sunt subliniate o parte din trăsături: Ion este un țăran sărac, dar harnic, un bun gospodar care dorește să aibă ce munci. De asemenea, i se pun în evidență inteligența, ambiția, voința, trăsături remarcate și de celelalte personaje: Zaharia Herdelea, Titu Herdelea, chiar și Vasile Baciu. Apreciat în sat pentru hărnicia și istețimea sa, el înțelege că doar munca cinstită nu-l poate ajuta să ajungă printre cei cu delnițe multe și cu un cuvânt greu în sat. Evoluția sa este urmărită în relație cu câteva personaje: George Bulbuc, Vasile Baciu, tatăl său, dar și în contradicție cu sine: personajul are numeroase momente de nehotărâre, de ezitare între dorința de a avea pământ și iubirea pentru Florica. Inițial, visul lui era să recâștige pământurile pierdute de tatăl său, prin urmare dorința de pământ era

Scanned with OKEN Scanner

justificată. Treptat însă, dorința de pământ se transformă în obsesie și determină decăderea din punct de vedere moral a personajului.

Trăsătura sa esențială este dragostea pentru pământ, iar această dorință este justificată de realitatea socială în care trăiește. Pentru Ion pământul înseamnă stabilitate, statut social, o dovadă a hărniciei sale.Cu timpul însă, obținerea pământurilor se transformă într-o obsesie care duce la decăderea morală a personajului, aducând în prim plan trăsăturile negative ale acestuia: Ion va da dovadă de egoism și cruzime față de Ana, de răutate și chiar de violență. O mare importanță în evoluția sa o are **secvența narativă** în care Ion stă de vorbă cu fiul învățătorului. Deși la început ezită între *„glasul pământului"* și *„glasul iubirii"*, interpretează vorbele lui Titu Herdelea în favoarea sa și ia decizia de a-l obliga pe Vasile Baciu să-i dea pământurile. Felul în care i se luminează fața după ce aude cuvintele "domnișorului" Herdelea sugerează ambiția fără margini a acestuia.

Când intră în posesia pământului, Ion se vede *„mare și puternic ca un uriaș din basme care a biruit în lupte grele o ceată de balauri îngrozitori"*. **Scena** în care Ion sărută pământul este semnificativă pentru noua situație a lui Ion. Gestul de a se îmbrăca în haine de sărbătoare și emoția care îl cuprinde pun în evidență ideea că cea mai mare iubire a lui Ion este pământul. Fiorul pe care îl simte când atinge cu buzele huma este însă și un indiciu pentru modul în care va evolua destinul acestuia.Familia pe care și-o întemeiază va fi neglijată, își va determina soția să se sinucidă și își va lăsa copilul să moară. Nu durerea pierderii soției îl copleșește pe Ion, ci teama că legătura sa cu pământul s-ar putea rupe prin moartea copilului bolnav. Secvența în care Vasile Baciu și Ion, răspunzători de moartea Anei, se privesc stând de o parte și de alta a coșciugului este sugestivă și are caracter anticipativ. Dacă în acțiunea de dobândire a pământului, Ion se dovedise lucid, calm, controlându-și acțiunile, acum, amenințat de pierderea lor, acționează dezorganizat. Moartea copilului redeschide lupta pentru pământ dintre Ion și Vasile Baciu, dar și pasiunea pentru Florica. Prin dorința de a o cuceri pe Florica, Ion încalcă legile morale ale colectivității, dar mai ales înfruntă din nou destinul. El își dorește totul: pământurile și pe Florica, uitând de echilibru și măsură, însă sancțiunea pe care o va primi este definitivă. Florica îi acceptă dragostea, dar totul se va sfârși tragic prin uciderea lui Ion de către George Bulbuc.

Elementele care pun cel mai bine în evidență construcția personajului sunt tema și acțiunea. **Tema**este lupta țăranului român pentru pământ într-o societate împărțită în săraci și bogați. Pe parcursul acțiunii se desprinde ideea că dorința de pământ duce la dezintegrare morală atunci când depășește limitele normalului, transformându-se în obsesie.

Acțiunea romanului începe într-o zi de duminică în care sătenii participă la tradiționala horă de duminică în curtea văduvei lui Maxim Oprea. Cu ocazia acestui eveniment, care reprezintă *expoziția*romanului, sunt prezentate cele mai importanate personaje din roman: Ion Pop al Glanetașului, Vasile Baciu, Ana,

Scanned with OKEN Scanner

Florica, George Bulbuc, preotul Belciug şi familia Herdelea. *Timpul* este vag precizat, dar pe parcursul romanului există indicii care plasează acţiunea la sfârşitul secolului al XIX-lea–începutul secolului al XX-lea, deoarece Ardealul se află sub ocupaţie austro-ungară.

În centrul acţiunii se află figura lui Ion, care stăpânit de dorinţa de a avea pământ, îşi vede realizarea visurilor prin căsătoria cu Ana, fiica lui Vasile Baciu, unul dintre ţăranii bogaţi ai satului. Deşi o iubeşte pe Florica, o fată frumoasă dar săracă, dansează la horă cu Ana, fapt care nu este pe placul tatălui acesteia. Începând cu această secvenţă narativă se conturează **conflictul principal** al romanului, acela dintre Ion şi Vasile Baciu, care reflectă de fapt şi conflictul social între ţăranii bogaţi şi săraci. Drama personajului este pusă însă în evidenţă mai ales de **conflictul interior** care se dă în sufletul lui Ion între *„glasul pământului"* (dorinţa de a scăpa de sărăcie şi de a-şi modifica statutul social) şi *„glasul iubirii"* (iubirea pentru Florica).

*Intriga*este reprezentată de decizia lui Ion de a se răzbuna pe Vasile Baciu pentru jignirile aduse la horă şi de a obţine pământurile acestuia. În urma unei discuţii cu Titu Herdelea, Ion se hotăreşte să facă tot posibilul pentru a scăpa de sărăcie şi îşi urmează cu tenacitate şi răbdare planul, lăsând-o însărcinată pe Ana şi obligându-l astfel pe Vasile Baciu să-l accepte ca ginere şi să-i dea ca zestre pământurile. Iniţial Vasile Baciu îi promite lui Ion că îi va da o parte din pământ, plănuind de fapt să-l păcălească, dar până la urmă este nevoit să îi dea tot ce a cerut. Chiar şi după naşterea copilului şi după obţinerea pământurilor, relaţiile cu Vasile Baciu rămân tensionate, iar atitudinea de indiferenţă faţă de Ana o determină pe aceasta să se sinucidă. După moartea fiicei sale, Vasile Baciu îşi vrea pământurile înapoi, dar acestea ajung până la urmă în proprietatea bisericii. După moartea Anei şi după pierderea pământurilor, Ion îşi dă seama că a greşit şi că nu trebuia să o părăsească pe Florica pe care încă o mai iubeşte. Între timp, aceasta se căsătorise cu George Bulbuc, iubirea lor nu mai este posibilă, iar această pasiune va pregăti *deznodământul.* Ion face tot posibilul pentru a o vedea, dar într-o seară este surprins de George Bulbuc în curtea sa şi este omorât cu o lovitură de sapă.

Destinul său este circular, se întoarce de unde a plecat, la sărăcie, la iubirea pentru Florica. Vinovat de propria-i dezintegrare morală, răspunzător de moartea Anei, de distrugerea căminului Floricăi, este pedepsit. Urmărind evoluţia lui Ion, scriitorul sugerează că iubirea lui pentru pământ este înnăscută, în consecinţă, destinul lui se află implacabil sub semnele tragicului deoarece acţiunile, faptele şi gesturile sale îi pregătesc sfârşitul tragic.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 29

Subiectul I

A.

1. Un posibil sens pentru sintagma "o limbă *nouă*"este o limbă *originală*, proprie fiecărui scriitor.
2. Termenul utilizat în textul citat este de o *altă* limbă, o *limbă străină*.
3. Autorul francez este Roland Barthes.
4. Rolul scriitorilor mari, *cei mai fideli exponenți* ai limbii materne, este de a fi un model de exprimare pentru toți ceilalți vorbitori.
5. Prin originalitatea stilului, scriitorii mari imprimă limbii comune o notă particulară, o recreează, făcând să pară o altă limbă, străină. Acest proces de inventare a limbajului propriu este o formă de distrugere a limbii obișnuite, cumva osificate și tocite: *o subminează, negându-i generalitatea, pretențiile autoritare, totalitarismul, dictatura (o dictatură a majorității dominante).*

B.

Expresivitatea unei opere este obținută prin felul în care autorul reușește să inventeze un limbaj personal, intens, *străin*, reprezentând recrearea limbii comune. Cred că afirmația *limbajul unui mare scriitor poate fi un model de „limbă natală"* este adevărată.

Mai întâi, în școală învățăm că scriitorii sunt cei care dezvoltă limba în care scriu: *"maeștrii ai limbii naționale"*, o îmbogățesc datorită efortului lor de a exprima cât mai bine *"geniul limbii"*și mai frumos, viziunea lor despre lume și temele care îi preocupă, opera fiind un produs al imaginației dar și al limbajului.

Apoi, lectura acestor opere, studierea lor în școală, produce un tipar în mintea tuturor, limbajul scriitorului devine un model de exprimare. Este adevărat că această limbă a unui autor poate să ne pară o limbă străină - *limbă „nouă", creată de fiecare mare scriitor* - mai ales în cazul creatorilor al căror limbaj este expresiv și deosebit de limba comună, străin până la opacitate și ermetism, ca în cazul unor poeți.

În concluzie, limbajul unui scriitor poate să influențeze, prin modelul oferit, dezvoltarea *"limbii natale"*, descoperindu-i frumusețea și profunzimea, diversitatea.

Subiectul al II-lea

Fragmentul dat îmbină grațios două moduri de expunere, narațiunea și descrierea, arătând mișcarea personajului într-un cadru natural atent schițat. Mobilitatea personajului este susținută în narațiune printr-o serie de verbe: *„am ajuns„, „am cunoscut„, „m-am bucurat„, „am văzut„, „m-a scos„*, dar și prin conectori ai ordinii temporale de tipul: *„când„, „apoi„*. Descrierea conține o serie

Scanned with OKEN Scanner

de structuri nominale: *„dulce lumină trandafirie„*, *„mestecenii înşiraţi ca o zăbrea pe culme„*, *„rumeneala soarelui„* – al căror rol este să prezinte atmosfera care susţine emoţiile personajelor, la această revedere: *„Apoi ce s-a bucurat Mărgărinta când m-a cunoscut„*. Rolul îmbinării celor două moduri de expunere este de a introduce personajul într-un nou spaţiu, Mestecănei.

Subiectul al III-lea (vezi şi modelul nr. 13)

Reprezentată pe scenă în 1884, comedia *O scrisoare pierdută* este o *comedie de moravuri* în care sunt satirizate aspecte ale societăţii contemporane autorului, fiind inspirată de farsa electorală din anul 1883. Comedia presupune o acţiune dezvoltată pe baza unor situaţii şi personaje care stârnesc râsul, rezolvate obligatoriu printr-un deznodământ fericit. Categoria estetică a comicului poate fi regăsită la toate nivelurile textului: comic de situaţie, de caracter, de nume, de limbaj şi de moravuri. De exemplu, comicul de situaţie poate fi exeplificat prin scrisoarea este pierdută şi găsită succesiv, răsturnarea de statut a lui Caţavencu, teama exagerată de trădare a grupului Farfuridi-Brânzovenescu, confuziile lui Dandanache care o atribuie pe Zoe când lui Trahanache, când lui Tipătescu şi, în final, împăcarea ridicolă a forţelor adverse.

Tema comediei o constituie prezentarea vieţii social-politice dintr-un oraş de provincie în circumstanţele tensionate ale alegerii unui deputat, eveniment care antrenează energiile şi capacităţile celor angajaţi, într-un fel sau altul, în farsa electorală. Tema este una satirică, ironizând moravurile clasei politice şi, prin intermediul acesteia, o întreagă societate mediocră şi coruptă. Piesa devine, aşadar, reprezentarea unei viziuni amare a scriitorului despre o lume dezarticulată, inertă, lipsită de conţinut. Moravurile criticate în mod deosebit sunt adulterul şi corupţia politicienilor. În primul caz semnificativă este secvenţa în care Zaharia Trahanache vede scrisoarea compromiţătoare care ar fi dovedit infidelitatea soţiei, dar alege să creadă că este un fals. În ceea ce priveşte corupţia politicienilor numărarea voturilor se realizează cu o zi înaintea alegerilor.

O scrisoare pierdută este o comedie în **patru acte**, primele trei urmărind o acumulare gradată de tensiuni şi conflicte, iar al patrulea anulând toată agitaţia şi panica stârnite în jurul scrisorii pierdute. În construcţia piesei, se remarcă trei elemente care subliniază arta de dramaturg a lui Caragiale: piesa începe după consumarea momentului intrigii (pierderea scrisorii), găsindu-l pe Tipătescu într-o stare de agitaţie şi nervozitate; nu există propriu-zis o acţiune, totul se derulează în jurul scrisorii, adică a pretextului; chiar dacă începutul şi finalul piesei nu sunt simetrice, piesa are o arhitectură circulară, în sensul că atmosfera destinsă din final reface situaţia iniţială a personajelor, aceea de dinaintea pierderii scrisorii, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

Fiind destinată reprezentării scenice, creaţia dramatică impune anumite limite în ceea ce priveşte amploarea **timpului** şi a **spaţiului** de desfăşurare a

Scanned with OKEN Scanner

acțiunii. Întreaga acțiune se desfășoară în *„capitala unui județ de munte”*, la sfârșitul secolului al XIX-lea, în perioada campaniei electorale, într-un interval de trei zile. **Incipitul** prezintă personajele Ștefan Tipătescu și Pristanda, care citesc ziarul *Răcnetul Carpaților* și numără steagurile. Pretextul dramaturgic este pierderea de către Zoe, soția lui Zaharia Trahanache, a unei scrisori de amor ce i-a fost adresată de către Tipătescu, prefectul județului. Scrisoarea, găsită de Cetățeanul turmentat și sustrasă acestuia de Cațavencu, este folosită de acesta din urmă ca mijloc de șantaj pentru a obține candidatura. Comicul de situație constă aici între calmul lui Zaharia Trahanache, soțul înșelat, care crede însă că scrisoarea este un fals, și zbuciumul celor doi amanți care încearcă să găsească soluții pentru a recupera scrisoarea.

Actul IIprezintă numărarea voturilor, dar cu o zi înaintea alegerilor. **Conflictul dramatic** principal constă în confruntarea pentru puterea politică a două forțe opuse: reprezentanții partidului aflat la putere (prefectul Ștefan Tipătescu, Zaharia Trahanache, președintele grupării locale a partidului și Zoe, soția acestuia) și gruparea independentă constituită în jurul lui Nae Cațavencu, ambițios avocat și proprietar al ziarului *Răcnetul Carpaților.* Conflictul are la bază contrastul dintre ceea ce sunt și ceea ce vor să pară personajele, între aparență și esență. Tensiunea dramatică este susținută prin apariția și dispariția scrisorii, prin felul cum evoluează încercarea de șantaj a lui Cațavencu.În timp ce Zoe este dispusă la acceptarea condițiilor cerute de Cațavencu, Tipătescu îi oferă acestuia diferite funcții în schimbul scrisorii, dar adversarul nu cedează. Dacă, în zarva acestui conflict, Zaharia Trahanache pare a fi convins că este vorba de o plastografie, Farfuridi și Brânzovenescu bănuiesc o trădare și se decid să expedieze o anonimă la centru.

În actul III,care constituie și *punctul culminant*,acțiunea se mută în sala mare a primăriei unde au loc discursurile candidaților. Moment de maximă încordare, în care cei doi posibili candidați, Farfuridi și Cațavencu, rostesc discursuri antologice. Între timp, Trahanache găsește o poliță falsificată de Cațavencu pe care intenționează să o folosească pentru contra-șantaj. Apoi anunță în ședință numele candidatului susținut de comitet: Agamiță Dandanache. Bătaia dintre taberele de alegători se declanșează imediat după anunțarea candidatului, astfel încercarea lui Cațavencu de a vorbi în public despre scrisoare eșuează. În încăierare, Cațavencu pierde pălăria cu scrisoarea, găsită pentru a doua oară de Cetățeanul turmentat, care o duce destinatarei.

Finalul aduce rezolvarea conflictului inițial pentru că scrisoarea revine la Zoe, prin intermediul Cetățeanului turmentat, trimisul de la centru este ales, iar Cațavencu apare umil și speriat. Propulsarea politică a candidatului-surpriză se datorează unei povești asemănătoare deoarece și el găsise o scrisoare compromițătoare. Cațavencu este nevoit să accepte să conducă festivitatea în cinstea noului ales, și totul se termină într-o atmosferă de sărbătoare și împăcare. Dandanache este elementul-surpriză prin care se realizează deznodământul, el

Scanned with OKEN Scanner

rezolvă ezitarea cititorului între a da mandatul prostului de Farfuridi sau canaliei de Caţavencu. Personajul întăreşte semnificaţia piesei, prin generalizare şi îngroşare a trăsăturilor, candidatul trimis de la centru fiind *„mai prost ca Farfuridi şi mai canalie decât Caţavencu"*.

Evenimentele în sine ale comediei nu constituie elementul cel mai important al acesteia, ele fiind mai degrabă o punte către înţelegerea viziunii despre lume pe care dramaturgul o comunică. Lumea caragialiană se dezvăluie în mecanismele ei repetitive şi goale, gălăgioase, dar fără conţinut. De asemena, această lume pare extrem de stabilă şi, la capătul tuturor luptelor, fiecare pare mulţumit să se reinstaleze în locul fixat iniţial: Farfuridi, Caţavencu şi Dandanache revin la ceea ce avuseseră înainte (ambiţii parlamentare sau loc în Cameră), iar triunghiul adulter se reface liniştit şi armonios, subliniind inerţia structurală a lumii.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 30

Subiectul I

A.

1. Expresia se referă la ideea că Octavian Goga simte că nu s-ar fi descurat fără sprijinul acordat de domnul Bainu care i-a *„îndreptat cărările"*, ajutându-l să-şi găsească un drum în viaţă.
2. Formula *„Mult stimate domnule Bianu"* arată respectul şi recunoştinţa pe care le are Octavian Goga pentru mentorul său.
3. Octavian Goga îi mulţumeşte domnului Bianu pentru că i-a arătat bunăvoinţă şi dragoste părintească, că i-a fost *„acel povăţuitor bun"* atunci când şi-a început cariera.
4. Expeditorul scrie această scrisoare din Sibiu, în anul 1906, în contextul primirii unui premiu acordat de Academie, prilej cu care vrea să-i mulţumească celui care l-a ajutat atât de mult.
5. Afirmaţia pune în evidenţă recunoştinţa lui Octavian Goga. Acesta simte că cel mai important sprijin pe care l-a avut este cel acordat de domnul Bianu. De asemenea, sintagma *„cea dintâi şi cea mai trainică recunoştinţă"* sugerează şi admiraţia şi respectul pentru mentorul său, sentimente care vor rămâne pe viaţă.

B.

La început de drum orice tânăr îşi formează un ideal în ceea ce priveşte ce fel de om ar dori să fie, ce meserie vrea să aibă şi se întreabă care este scopul lui în această lume. Este firesc să fie aşa, dar pe lângă ambiţie, curaj şi determinare, are nevoie şi de sprijinul celor din jur. În opinia mea, este important să li se acorde sprijin tinerilor atunci când au cea mai mare nevoie, în perioada în care îşi încep drumul spre maturitate.

Pe de o parte, putem vorbi despre sprijinul acordat de profesori, mentori sau alte persoane adulte care devin un model de conduită sau profesional pentru un tânăr care încearcă să îşi găsească o carieră care să i se potrivească. Un exemplu este şi cel oferit de Octavian Goga care vorbeşte despre domnul Bianu ca despre *„acel povăţuitor bun"* care i-a *„îndreptat"* drumul spre succesul obţinut în prezent şi căruia îi datorează atât de multe. Atitudinea domnului Bianu, cât şi aprecierea Academiei îl vor determina să muncească mai mult pentru a nu lăsa impresia că totul a fost în zadarnic. Un profesor sau un mentor bun poate deci schimba radical orientarea unui tânăr spre un domeniu sau atitudinea lui faţă de muncă.

Pe de altă parte, se află sprijinul necondiţionat acordat de familie. Educaţia şi fomarea unei persoane începe în sânul familiei care trebuie să ştie să ofere o educaţie corectă. Creşterea unui copil nu presupune doar oferirea unui cămin şi asigurarea hranei, ci se referă mai ales la impunerea unor norme de conduită, a unor atitudini corecte faţă de sine şi faţă de ceilalţi. Părinţii au datoria

Scanned with OKEN Scanner

să ajute la formarea viitoarei personalități a adolescentului, astfel încât acesta să se poată integra mai târziu într-un sistem social.

În concluzie, pentru a se transforma într-un adult responsabil, cu respect și dragosrea față de alții, un tânăr trebuie să aibă parte de modelul și sprijinul adulților din jurul său, indiferent dacă aceștia sunt părinții, bunicii, profesorii sau alte persoane cu care intră în contact. Orice lecție de viață este un pas înainte pentru devenirea lui umană și profesională.

Subiectul al II-lea

În acest fragment rolul interogațiilor este de a pune în evidență conflictul interior al lui Manole. Starețul Bogumil îl întreabă de ce chinuie să calculeze și să găsească soluții când răspunsul deja i-a fost oferit: jertfirea unei ființe umane. Manole nu poate accepta această idee și i se pare imposibil ca Dumnezeu să ceară acest lucru pentru biserica sa. Interogația retorică *„Jertfa asta de neînchipuit – cine-o cere?"* marchează acest zbucium interior. Răspunsul lui Bogumil este construit tot cu ajutorul interogațiilor retorice, menite să amplifice frământările meșterului. Starețul îi pune la îndoială chiar credința: *„Și dacă întru veșnicie bunul Dumnezeu și Satanail sunt frați?"*, sugerându-i că binele nu poate exista fără rău și că sunt de fapt două fațete ale aceleiași realități.

Subiectul al III-lea

Romanul *Cel mai iubit dintre pământeni* de Marin Preda a fost publicat în anul 1980 și este un *roman subiectiv*în care narațiunea se realizează la persoana I, iar faptele sunt prezentate discontinuu și întrerupt, în funcție de conștiința personajului principal. Eugen Simion l-a numit „roman total" deoarece poate fi considerat roman de dragoste, de moravuri, politic, intelectual, senzațional, cronică de familie.

Tema romanului este căutarea fericirii prin intermediul iubirii, dar în același timp prezintă maturizarea intelectuală a eroului, Victor Petrini pe fundalul politic-social al anilor '50 – '60 ai secolului XX. **Titlul** face referire la personajul principal care este numit așa de Suzy Culala, una dintre femeile care îi schimbă perspectiva asupra iubirii și a vieții în general. Evident titlul este unul ironic deoarece Victor Petrini se află într-o permanentă căutare a iubirii, pe care însă nu o va găsi, stare care îi provoacă suferința și nefericirea.

Acțiunea prezintă confesiunea lui Victor Petrini care, în lunile dinaintea procesului prin care va fi condamnat la închisoare, își rememorează viața încercând să găsească un sens existenței sale. Evenimentele se petrec într-un oraș din Transilvania al cărui nume nu este precizat în roman, în perioada de după cel de-al doilea război mondial, mai precis, în anii '50-'60.

Scanned with OKEN Scanner

După ce povesteşte despre copilărie şi părinţi, relatează prima sa experienţă de dragoste şi anume iubirea lui pentru Nineta, care eşuează dintr-un capriciu al personajului care refuză invitaţia iubitei de a se plimba pe o anumită stradă. A doua poveste de dragoste care lasă urme adânci în sufletul personajului este relaţia cu Căprioara, care moare în urma unei intervenţii medicale, trezind sentimentul de vină al lui Petrini. Având studii de filozofie, ajunge asistent universitar şi se căsătoreşte cu Matilda, fosta soţie a prietenului său, Petrică Nicolau. Acuzat pe nedrept deoarece este bănuit că face parte dintr-o organizaţie care luptă împotriva regimului comunist, Petrini ajunge la închisoare, apoi este trimis să lucreze într-o mină şi la canal. Aici cunoaşte treptele cele mai de jos ale condiţiei umane. Este condamnat la muncă silnică şi chinuit pe perioada detenţiei de un torţionar înrăit care, dorind să-i provoace moartea, îl scotea noaptea în frig, dezbrăcat. Ca să supravieţuiască, Petrini îl aruncă în hăul unui puţ de mină părăsit, gest prin care se sugerează că singura cale pentru a supravieţui în aest mediu este să aplice legea talionului. Deşi este clarificată situaţia şi este pus în libertate, Matilda îl părăseşte. După perioada de detenţie şi cu reputaţia stricată, nu se mai poate întoarce în mediul universitar şi este nevoit să se angajeze la serviciul de deratizare publică şi apoi ajunge contabil la „Oraca". Dezamăgirile din plan profesional şi social sunt din nou urmate de o încercare de a găsi un sens vieţii prin intermediul iubirii. Se îndrăgosteşte de Suzy Culala, soţia unui inginer, dar şi de data aceasta fericirea îi este refuzată. În timpul unei excursii la munte, în urma unei altercaţii cu inginerul, îl ucide involuntar, aruncându-l din cabina telefericului. Este acuzat de crimă şi ajunge din nou la închisoare. În această perioadă este sfătuit de avocatul său, Ştefan Pop, să noteze tot ce i s-a întâmplat. Confesiunea are rolul unei eliberări spirituale deoarce prin scris reuşeşte să se detaşeze de tot ceea ce trăise. Datorită comportamentului său exemplar, pedeapsa lui Petrini este redusă de la şase la doi ani de detenţie. Eroul se desparte şi de Suzy, lipsa de sinceritate a femeii măcinând cuplul. Ea pleacă în Italia, iar Petrini, care primeşte un post de profesor de franceză într-o comună, hotărăşte să-şi dedice viaţa fetiţei lui, Silvia, rodul iubirii dintre el şi Matilda.

Finalul situează romanul sub semnul unor înţelesuri foarte profunde: în raporturile sale cu existenţa, destinul fiinţei umane nu se află doar în puterea propriilor capricii sau a unor determinări sociale aberante, ci şi a unei transcendenţe arbitrare. Detaşarea eroului în raport cu realitatea nu presupune însă şi renunţarea la iubire, finalul fiind unul deschis: *„Mitul acesta al fericirii prin iubire n-a încetat şi nu va înceta să existe pe pământul nostru, să moară adică şi să renască perpetuu. Şi atâta timp cât aceste trepte urcate şi coborâte de mine, vor mai fi urcate şi coborâte de nenumăraţi alţii, această carte va mărturisi oricând:... dacă dragoste nu e, nimic nu e!..."*

Romanul prezintă mai multe cupluri de personaje: Victor Petrini / Nineta , Matilda / Petrică Nicolau, Petrini / Matilda, Petrini / Suzy etc., desprinzându-se ideea că orice cuplu este văzut ca un nucleu social. Personajul trece prin mai

Scanned with OKEN Scanner

multe experienţe de iubire prin intermediul cărora încearcă să cunoască realitatea, dar şi să-şi definească personalitatea. Chiar dacă poveştile de iubire eşuează, Petrini nu încetează să creadă că poate să atingă fericirea prin iubire. Prin Nineta cunoaşte prima dragoste, relaţia cu Căprioara din perioada studenţiei îl face să creadă că există iubirea ideală, căsătoria cu Matilda îl învaţă ce înseamnă viaţa de familie, iar experienţa cu Suzy reflectă o atitudine matură faţă de iubire, dar imprevizibilul spulberă din nou iluziile acestuia.

Mor Petrini este un intelectual, profesor de filosofie, asistent universitar cu strălucite perspective profesionale, reprezentând *tipul intelectualului lucid* care îşi problematizează mereu existenţa. Se află într-o continuă încercare de a descoperi sensul existenţei sale şi crede că a reuşit acest lucru prin iubire. Matilda este exact opusul lui, fiind o femeie imprevizibilă, cu un puternic temperament agresiv, care disprețuieşte cultura şi nu înţelege pasiunea pentru scris şi pentru reflecţie a soţului, fiind interesată de aspectele materiale ale existenţei şi de planul politic.

Relaţia cu Matilda este a treia experienţă erotică din viaţa lui Petrini, singura care se împlineşte din punct de vedere matrimonial. Ajuns profesor de logică, se împrieteneşte cu Petrică Nicolau, profesor de limba şi literatura română. Astfel o cunoaşte pe soţia acestuia, Matilda, iar **secvenţa** prezintă impactul năucitor al unei atracţii la prima vedere: *„Nu mă putui stăpâni să nu întorc capul după o siluetă, une passante, cu splendide picioare în cizme de iarnă..."*. Intrării în scenă a Matildei, scriitorul îi face o pregătire specială, prezentând opiniile lui Petrică Nicolau, soţul ei. Apoi întâlnirea Matildei în casa soţilor Nicolau, este pentru Victor un moment esenţial al existenţei: *„Era ea. Venea agale, îmbrăcată cu haina ei de blană, trecătoarea pe care o clipă crezusem prima oară că n-am s-o mai văd niciodată. Avea aerul că venea de la o petrecere unde se simţise minunat şi acum se întorcea acasă plină de generozitate pentru toţi şi pentru toate, dispusă să ierte pe oricine şi pentru orice... Se uită la mine cu această bogăţie de expresie pe chipul ei de o frumuseţe care mă copleşi..."*. Iubirea fulgerătoare poate fi pusă sub semnul tentaţiei fascinante de a supune o realitate nu numai necunoscută, ci şi misterioasă şi acaparatoare în acelaşi timp. Matilda, încă de la prima ei apariţie, îi creează ambiţiosului filozof, alături de idealul unei *„gnoze"*, şi un ideal erotic. Puterea deosebită a Matildei se evidenţiază, mai ales, prin felul în care se reflectă ea în întreaga fiinţă a lui Petrini, care şi numeşte acest segment din viaţa sa *„perioada Matilda"*. Această femeie nu apare întâmplător cu istoria ei de dragoste, în epoca unor puternice răsturnări politice şi presiuni sociale, specifice *„obsedantului deceniu"*, cu metodele sale inchiziţionale. Schimbătoare şi imprevizibilă, întocmai ca şi vremurile trăite de eroul nostru, care încearcă să analizeze individul şi să-l absoarbă imperativ, aceasta trece de la iubire şi tandreţe, la ameninţări, umiliri, înjosiri şi abandonări cinice.

Fiind o personalitate puternică, Matilda îşi disprețuieşte soţul, Petrică Nicolau, pentru slăbiciunile şi visurile idealiste. Se simte atrasă de potenţialul lui

Scanned with OKEN Scanner

Victor Petrini care, la rându-i fascinat de misterul şi senzualitatea emanată de femeie, îşi trădează prietenul şi provoacă divorţul celor doi. Analizându-şi însă sentimentele faţă de Matilda, pentru Petrini nu este clar de ce a început aventura existenţială, considerând că iubirea pentru ea este mai mult o atracţie căreia nu îi poate rezista. Este conştient că femeia nu-l iubeşte, iar propriile lui sentimente sunt puse sub semnul îndoielii: *„O iubeam pe Matilda? Bineînţeles că nu, mi-era străină, dar altcineva din mine, un alt eu însumi îmi şoptea tot timpul că da."* Iubirea lui Victor Petrini pentru Matilda are o dimensiune existenţială, analizând trăirile şi sentimentele contradictorii pe care i le produce această femeie, eroul se analizează de fapt pe sine. Eşecul este însă inevitabil datorită lipsei de comunicare reală între cei doi soţi şi incompatibilităţii de caracter. Spiritul pragmatic al Matildei îi dictează, în **secvenţa finală**, la ieşirea lui Petrini din detenţie, să-şi găsească un alt suport familial mai puternic, determinându-l pe „vulnerabilul" ei soţ să părăsească domiciliul conjugal.

Relaţia dintre Victor Petrini şi Matilda ilustrează drama pe care o trăieşte personajul-narator în iubire. Căsnicia lor se află sub semnul eşecului datorită discrepanţei dintre cei doi, Petrini fiind un idealist care crede în găsirea fericirii prin iubire, în timp ce soţia lui trăieşte în prezent, într-o lume influenţată de presiuni sociale şi interese personale. Eşecul nu poate fi evitat, chiar dacă eroul nu renunţă la idealul său de iubire: *„dacă dragoste nu e, nimic nu e!..."*

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 31

Subiectul I

A.

1. Sintagma *„condiţiunea materială”* se referă la dimensiunea poeziei care cuprinde ideile, gândurile şi sentimentele exprimate de poet.
2. Elementele care alcătuiesc *„condiţiunea materială”* sunt: cuvintele, care nu trebuie să fie abstracte şi mijloacele artistice (*„epitetele, personificările şi comparaţiunile juste şi nouă”*).
3. Titu Mariorescu face o diferenţiere între cele două „componente” ale poeziei pentru a putea stabili criterii estetice în funcţie de care să poată fi analizate operele literare cu scopul de a ne *„feri de mediocrităţile care pretind a fi poeţi”*.
4. Titu Maiorescu asociază critica literară cu estetica şi logica, menţionând că rolul ei nu este de a crea poeţi, aşa cum nici *„estetica nu a creat frumosul, precum niciodată logica nu a creat adevărul.”*
5. În ultimul paragraf al fragmentului, Titu Maiorescu vorbeşte despre unul dintre „foloasele” criticii literare: aceasta nu creează poeţi, dar le oferă cititorilor o serie de criterii estetice în funcţie de care să deosebească operele de valoare de cele lipsite de elemente estetice, adică să deosebească *„frumosul de urât”*.

B.

Pentru a putea stabili importanţa criticii literare se pune următoarea întrebare: poate exista literatura fără critica literară? În opinia mea, răspunsul este unul negativ deoarece cele două se află în relaţie de interdependenţă. Aşa cum afirmă şi Titu Maiorescu, scopul criticii literare nu este însă acela de a produce scriitori, ci de a evidenţia anumite aspecte importante ale operelor acestora.

În primul rând, critica literară atrage atenţia că o operă trebuie studiată mai ales din punct de vedere estetic, aspectele sociale, psihologice, ideologice etc. aflându-se într-un plan secund. Un critic literar este atent atât la forma, cât şi la conţinutul operelor literare, observând eventualele neconcordanţe. Deşi Titu Maiorescu a optat pentru o critică mai mult culturală, studiul *O cercetare critică asupre poeziei române de la 1867* stabileşte pentru prima dată diferenţa între formă şi fond într-o poezie, atrăgând atenţia că trebuie să existe o armonie între cele două „componente” ale creaţiei. Până la urmă, criticul este un cititor specializat care are o imagine globală asupra fenomenului literar, având capacitatea de a observa asemănările şi deosebirile dintre opere ale aceluiaşi autor, dintre autori, fenomene literare, perioade ale istoriei literaturii etc.

În al doilea rând, aşa cum subliniază şi Titu Maiorescu, critica literară are şi scopul de a educa gusturile cititorilor. Lectura unui studiu critic despre opera unui autor poate ajuta la o mai bună înţelegre a textului literar şi la dezvoltarea capacităţii de interpretare. Este o diferenţă între literatura de consum şi literatura

Scanned with OKEN Scanner

considerată de valoare, diferență pe care un cititor obișnuit nu o poate sesiza întotdeauna și în acest caz ar trebui să intervină un ajutor specializat.

În concluzie, scopul criticii literare este de a analiza din punct de vedere estetic operele literare, aducând în același timp o contribuție în educarea cititorilor. Prin urmare, există o strânsă legătură între cele două domenii, literatura este promovată prin intermediul studiilor critice, iar demersul critic are nevoie în permanență de noi produse literare de analizat.

Subiectul al II-lea

Fragmentul citat aparține prozei realiste deoarece evenimentele și personajele sunt prezentate în mod obiectiv, de către un narator omniprezent și omniscient care relatează la persoana a III-a, fără implicare afectivă. De asemenea, proza realistă insistă pe detaliile cu ajutorul cărora este descris spațiul în care se petrece acțiunea. Numeroasele elemente prin care se realizează descrierea oferă informații legate de societatea din acea perioadă, având rol de document social: *„o micã comodã Louis-Philippe, un secretaire Louis XVI de lemn de trandafir"*. Un alt argument care susține apartenența fragmentului la proza realistă este faptul că personajele sunt integrate în mediul lor, care le caracterizează și le determină social. Prin intermediul enumerației *„mică comodă Louis-Philippe, un secretaire Louis XVI de lemn de trandafir, o ladă mare de nuc sculptat, nişte bănci ordinare de lemn, vreo două taburete, un lighean de porțelan spart şi legat cu sârmă, o cană asemeni cu buza ruptă."* se realizează un inventar al obiectelor pe care prințesa le are în noua ei locuință. Obiectele de valoare se află în același loc cu obiecte sărăcăcioase, creând o imagine contrastantă. Un obiect care amintește de gloria și măreția prințesei este portretul unui strămoș care a fost domn, un *„portret mare, fumuriu"*.

Subiectul al III-lea

Jocul ielelor (1918) este o dramă de idei, dar poate fi privită și ca o dramă a absolutului, o dramă a cunoașterii, a responsabilității și a lucidității. Personajul principal trece printr-un conflict care presupune confruntarea a două lumi, a ideilor și a realității degradate moral, acesta fiind în căutarea absolutului. Gelu Ruscanu se raportează permanent la imaginea tatălui care devine pentru el un model absolut de moralitate și integritate, pierzând însă legătura cu realitatea. Lupta personajului nu este cu lumea care nu îl înțelege ci cu propria conștiință. Accentul se pune pe conflictul interior al acestuia, acțiunea este redusă, confruntările petrecându-se în planul conștiinței.

Tema piesei este drama intelectualului, care întruchipează ideea de justiție, dreptate absolută și intră în conflict cu sine și cu ceilalți. Două secvențe sugestive pentru conturarea temei sunt episodul în care Gelu Ruscanu află

Scanned with OKEN Scanner

adevărul despre trecutul tatălui său şi secvenţa din final când se sinucide. Mătuşa lui, Irena Romescu, îi dezvăluie că moartea tatălui său nu a fost provocată de un accident de vânătoare, ci o sinucidere. Modelul şi idealul său de moralitate se năruie astfel, în plus află că tatăl său a delapidat o mare sumă de bani pe care a achitat-o discret Şerban Saru-Sineşti, politician pe care Gelu îl disprețuieşte. Convingerile lui vor fi zdruncinate şi mai mult în final când membrii comitetului redacțional nu îl lasă să publice scrisoarea care l-ar fi condamnat pe Sineşti şi atunci ia decizia de a se sinucide, destinul lui identificându-se astfel cu cel al tatălui său.

Titlul sugerează apropierea dintre "jocul ideilor" şi "jocul ielelor". Personajul Penciulescu explică în text în ce constă efectul ielelor asupra oamenilor însetați de idei absolute, anticipând astfel destinul personajului principal: *"Cine a văzut ideile devine neom, ce vrei?... Trece flăcăul prin pădure, aude o muzică nepământească şi vede în luminiş, în lumina lunii, ielele goale şi despletite, jucând hora. Rămâne înmărmurit, pironit pământului, cu ochii la ele. [...] Aşa sunt ielele... pedepsesc... Nu le place să fie văzute goale de muritori. A mai fost un grec, unul Platon, care pretindea că a văzut ideile pure şi de la grecul acesta au venit toate nenorocirile din lume. A fost şi un franțuz, Robespierre..."*

Drama este structurată în **trei acte**, alcătuite din douăsprezece tablouri şi scene. **Acțiunea** se petrece în preajma izbucnirii primului război mondial, în mai 1914, la redacția ziarului bucureştean *Dreptatea socială*, organ al partidului socialist. Subiectul prezintă efectele campaniei de presă dusă de directorul ziarului, Gelu Ruscanu, împotriva ministrului de justiție, Şerban Saru-Sineşti, căruia îi cere să demisioneze, amenințându-l cu publicarea unei scrisori incriminatoare. Ruscanu deține o scrisoare de dragoste adresată lui de către Maria Sineşti, soția ministrului şi fosta iubită a lui Gelu, prin care aceasta îi dezvăluie că ministrul ar fi asasinat-o în urmă cu şapte ani pe bătrâna Manitti, distrugând testamentul acesteia şi însuşindu-şi un milion de lei aur. Stăpânit de ideea dreptății absolute, Gelu este hotărât să publice scrisoarea în ciuda presiunilor.

Conflictul interior al lui Gelu Ruscanu provine din confruntarea dintre concepția lui despre dreptate şi ideile utopice pe care le are despre lume şi realitatea pe care nu o acceptă. El crede că ideile şi sentimentele pot exista la modul absolut, dar treptat va avea diverse revelații şi dezvăluri făcute de celelalte personaje, care îl fac să constate că lumea nu este aşa cum o vede el.

Inițial fusese dezamăgit în dragoste, trăind cu impresia că femeia iubită, Maria Sineşti, îl trădase. El vede iubirea la modul absolut (*"o iubire care nu este eternă nu este nimic"*), dar găseşte totuşi forța de a trece peste acest eşec, regăsindu-se în lupta pentru dreptatea absolută: *"Nu va fi niciodată dreptate reală în lume până când ideea de dreptate nu va rămâne intangibilă, absolută."*

Ruscanu ştie că tocmai cel care ar trebui să reprezinte dreptatea în stat, ministrul justiției Şerban Saru-Sineşti, a ajuns în această funcție prin intermediul unui asasinat. Publicarea scrisorii care dovedea acest lucru i se pare eroului un act

Scanned with OKEN Scanner

de dreptate socială, indiferent de rugăminţile mătuşei Irena şi de suferinţa şi umilinţa la care ar supune-o pe Maria. La început membrii partidului îl susţin în demersurile sale, dar intervine o problemă mult mai importantă şi anume situaţia eliberării lui Petre Boruga. Când îl vizitează împreună cu Praida în închisoare este impresionat de suferinţa acestuia şi de sacrificiul pe care l-a făcut în numele partidului şi al dreptăţii sociale, dar apoi se gândeşte că dreptatea absolută este mai importantă decât destinul unui singur individ. Convingerile lui vor fi însă zdruncinate de discuţia pe care o are cu Irena Romescu în care îi dezvăluie că tatăl lui nu a murit într-un accident de vânătoare ci s-a sinucis. În plus, înainte de moarte a delapidat o sumă de bani pe care i-a acoperit cu ajutorul lui Sineşti. Tatăl murise când Gelu avea doar 5 ani, dar reprezenta pentru el un model de intergritate şi moralitate, care ar putea fi acum compromis de o scrisoare deţinută de Sineşti prin care Grigore Ruscanu îl ruga să acopere suma de bani. O altă vizită care îi accentuează confictul interior este cea a lui Sineşti de la care află şi alte informaţii în legătura cu tatăl său. Acesta iubise o actriţă vulgară şi fără talent, Nora Ionescu, din cauza căreia s-a împuşcat cu revolverul trimis de ea.

Maria Sineşti îl vizitează, nu pentru a-i cere să nu publice scrisoarea ci pentru a avea convingerea că a iubit-o. Maria are în geantă un revolver, iar Gelu o ironizează provocând-o să îl ucidă, făcând referire la un caz discutat mult în presa vremii a unei crime pasionale. Discuţia îl face să aibă îndoilei în legătură cu motivul despărţirii lor şi se gândeşte că poate a făcut totuşi o greşeală, dar este mult prea târziu. Maria nu va asculta explicaţiile lui, îi va mărturisi că nu regretă că l-a iubit şi pleacă lăsându-i revolverul.

O ultimă revelaţie dureroasă pentru erou o reprezintă constatarea faptului că membrii comitetului redacţional acceptă să nu se publice scrisoarea, în schimbul eliberării lui Petre Boruga. Ruscanu află astfel că nu dar iubirea este relativă ci şi dreptatea. În **final** singurul adevăr care îi mai rămâne este cel al morţii, iar imaginea tatălui îi revine în minte şi destinul lui se identifică cu cel al tatălui. Personajul se sinucide cu pistolul adus de Maria Sineşti, aşa cum tatăl s-a sinucis cu revolverul trimis de iubita lui. Cuvintele lui Praida au rolul unei concluzii amare care rezumă destinul lui Gelu Ruscanu: *„A avut trufia să judece totul... S-a depărtat de cei asemeni lui, care erau singurul lui sprijin... Era prea inteligent ca să accepte lumea aşa cum este, dar nu destul de inteligent pentru ceea ce voia el. Pentru ceea ce năzuia el să înţeleagă, nicio minte omenească nu a fost suficientă până azi... L-a pierdut orgoliul său nemăsurat...”*

Drama lui Gelu Ruscanu este cea a intelectualului inadaptat şi lucid care nu poate găsi nici în iubire, nici în ideea de dreptate semnificaţia profundă a existenţei sale. Odată ce a văzut „jocul ielelor” nu mai poate fi acelaşi om, rămânând însetat de idei absolute.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 32

Subiectul I

A.

1 . În textul dat, secvența citată se referă la capacitatea unei producții discografice de a sintetiza sentimentele şi experiența biografică a celui care cântă.

2. Loredana Toma îi informează pe cititori despre Săptămâna Culturii Germane la Bucureşti. Autoarea se adresează germanofililor, dar şi altor oameni interesați de manifestările culturale.

3. Atitudinea autoarei este preponderent detaşată. Ea nu îşi manifestă subiectivitatea decât atunci când o prezintă pe Sandra, cântăreața celebră care în anii 90 a vizitat România.

4. Loredana Toma extinde, în detrimentul descrierii altor evenimente, secvența în care o prezintă pe Sandra, deoarce ştie că publicul este mai interesat de acest tip de manifestări artistice care le surclasează pe cele elitiste.

5. În primul paragraf al texului, sunt menționate diferite evenimente organizate cu ocazia Săptămânii Culturii Germane la Bucureşti: filme, dezbateri culturale, concerte pop, o seară literară germano-română cu titlul *„Decembrie, din nou”*, toate aceste având un aer festiv sau invitând la conştientizarea relațiilor cu universul cultural german.

B.

Organizarea în țară a unor evenimente consacrate celebrării altor culturi este benefică pentru toți cei care participă la ele, prilejuind identificarea specificului acestora. După cum se menționează în fragmentul citat, aceste sărbători includ dezbateri culturale, filme, concerte. De aceea, consider că fiecare receptor poate descoperi canalul potrivit pentru a se familiariza cu ceea ce îl interesează.

În primul rând, contactele interculturale ne ajută să cunoaştem mentalitatea semenilor noştri de pe alte meleaguri, ne pot incita să le învățăm tradițiile, limba, să aflăm despre literatura lor şi chiar să le descifrăm istoria. De exemplu, vizionarea filmului „Zidul”, menționat în text, poate să fie interesantă, oferind un tablou al reunificării Germaniei, momentul precedând evenimentele din România şi despărțirea de comunism. În plus, eu am observat şi cu prilejul unor evenimente precum Zilele francofoniei că dezbaterile circumscrise unei asemenea sărbători, concertele, creează sau întreţin sentimentul solidarității etnice şi interetnice, dat fiind numărul mare al celor din public sau al actorilor sociali implicați.

În al doilea rând, orice manifestare culturală europeană găzduită de țara noastră ne suscită curiozitatea, deoarece prin legătura nemijlocită cu aspecte culturale ale altor civilizații, putem face unele conexiuni între modul în care gândesc ei şi felul în care gândim noi sau putem împărtăşi o bucurie comună

Scanned with OKEN Scanner

precum aceea care a marcat, la începutul anilor 90, deschiderea frontierelor şi posibilitatea ca artiştii străini să concerteze în alte spaţii.

În concluzie, astfel, ne putem defini mai bine identitatea, ne putem îmbogăţi viziunea despre lume şi orizontul, intrăm într-un dialog productiv cu reprezentanţii altor culturi şi cu idei sau fenomene culturale care pot rodi şi pe plaiurile autohtone.

Subiectul al II-lea

Versurile înfăţişează un tablou cosmogonic. Lumina primordială este de o mare forţă germinativă, confundându-se cu iubirea. Textul este de factură lirică prin comunicarea directă a sentimentelor vizibile la nivelul mărcilor gramaticale ale subiectivităţii, reprezentate de verbe şi pronume la persoana I: *„simt", „-mi"*. Imaginea apariţiei iubirii se suprapune imaginii naşterii universului. Proiecţia ei în plan cosmic este evidenţiată prin diferite procedee stilistice caracteristice aceluiaşi gen literar. Astfel, prin asocierea cu metafora luminii aurorale, întemeietoare, iubirea e sacralizată, spiritualizată. Totodată, interogaţia retorică punctează simţul cosmic, vibraţia tipic expresionistă a eului liric.

Subiectul al III-lea

Publicat în 1920, romanul *„Ion"* reprezintă primul roman al lui Liviu Rebreanu, un roman realist şi obiectiv care înfăţişează universul rural fără a-l idealiza.

Tema romanului o constituie lupta ţăranului român pentru pământ într-o societate împărţită în săraci şi bogaţi. Pe parcursul romanului se desprinde ideea că dorinţa de pământ duce la dezintegrare morală atunci când aceasta depăşeşte limitele normalului, transformându-se în obsesie.

Din punct de vedere compoziţional, romanul este împărţit în **două părţi**, *Glasul pământului* şi *Glasul iubirii,* titlurile acestora sintetizând esenţa conţinutului. **Acţiunea** romanului este dispusă pe *două planuri* care alcătuiesc de fapt imaginea globală a satului transilvănean. Primul plan este al ţăranilor şi îl are în centru pe Ion, al doilea plan este al intelectualităţii rurale care descrie viaţa şi problemele cu care se confruntă familia Herdelea. Interesantă în cazul romanului *Ion* este construcţia ciclică, acesta începe şi se sfârşeşte cu descrierea drumului spre/dinspre satul Pripas. Prin această metaforă a drumului, autorul conduce cititorul în spaţiul geografic, social şi uman în care se va petrece acţiunea romanului, realizând în acelaşi timp legătura dintre incipit şi finalspecifică romanului obiectiv.

Scanned with OKEN Scanner

Acțiunea romanului începe într-o zi de duminică în care sătenii participă la tradiționala horă de duminică în curtea văduvei lui Maxim Oprea. În centrul acțiunii se află figura lui Ion, care stăpânit de dorința de a avea pământ, își vede realizarea visurilor prin căsătoria cu Ana, fiica lui Vasile Baciu, unul dintre țăranii bogați ai satului. Deși o iubește pe Florica, o fată frumoasă dar săracă, dansează la horă cu Ana, fapt care nu este pe placul tatălui acesteia. Începând cu această **secvență narativă** se conturează **conflictul principal** al romanului, acela dintre Ion și Vasile Baciu.Vasile Baciu, care se însurase cu o fată bogată tot pentru avere, dorește ca fiica lui să se căsătorească cu un țăran fruntaș al satului, cu George Bulbuc. Drama personajului este pusă însă în evidență mai ales de **conflictul interior** care se dă în sufletul lui Ion între *„glasul pământului"* (dorința de a scăpa de sărăcie și de a-și modifica statutul social) și *„glasul iubirii"* (iubirea pentru Florica). De asemenea, se prezintă și câteva conflicte secundarecare nu modifică însă în mod fundamental destinul personajului principal: conflictul dintre învățătorul Herdelea și preotul Belciug, conflictul dintre Ion și George.

*Intriga*este reprezentată de decizia lui Ion de a se răzbuna pe Vasile Baciu pentru jignirile aduse la horă și de a obține pământurile acestuia. În urma unei discuții cu Titu Herdelea, Ion se hotărește să facă tot posibilul pentru a scăpa de sărăcie și își urmează cu tenacitate și răbdare planul, lăsând-o însărcinată pe Ana și obligându-l astfel pe Vasile Baciu să-l accepte ca ginere și să-i dea ca zestre pământurile. Inițial Vasile Baciu îi promite lui Ion că îi va da o parte din pământ, plănuind de fapt să-l păcălească, dar până la urmă este nevoit să îi dea tot ce a cerut. Chiar și după nașterea copilului și după obținerea pământurilor, relațiile cu Vasile Baciu rămân tensionate, iar atitudinea de indiferență față de Ana o determină pe aceasta să se sinucidă. După moartea fiicei sale, Vasile Baciu își vrea pământurile înapoi, dar acestea ajung până la urmă în proprietatea bisericii. După pierderea pământurilor, Ion își dă seama că a greșit și că nu trebuia să o părăsească pe Florica pe care încă o mai iubește. Între timp, aceasta se căsătorise cu George Bulbuc, iubirea lor nu mai este posibilă, iar această pasiune va pregăti *deznodământul.* Ion face tot posibilul pentru a o vedea cât mai des, dar într-o seară este surprins de George Bulbuc în curtea sa și este omorât cu o lovitură de sapă.

Relația dintre cele două personaje, Vasile Baciu și Ion, conturează și **conflictul principal** al romanului, care în plan social simbolizează conflictul dintre țăranii bogați și cei săraci. Ierarhia socială din satul Pripas este evidentă încă de la început, când este descrisă scena horei duminicale: fruntașii satului nu stau în același loc cu ceilalți.

Relațiile dintre cei doi țărani sunt tensionate încă de la început. În momentul în care Vasile Baciu îl vede pe Ion dansând cu fiica sa, intuiește care sunt planurile acestuia și îl numește de față cu ceilalți *„sărăntoc"*. Această jignire va trezi în sufletul lui Ion dorința de a se răzbuna și de a scăpa de sărăcie. Deși o perioadă nu se mai apropie de Ana, pune la cale un plan pentru a-l convinge pe Vasile Baciu să i-o dea de soție. Acesta dorește să-și căsătorească fata cu George

Scanned with OKEN Scanner

Bulbuc, un alt țăran bogat din sat. Intuiește foarte bine caracterul și intențiile lui Ion deoarece se recunoaște pe sine în tânărul care vrea să scape de sărăcie. În tinerețe și Vasile Baciu se căsătorise cu o fată pe care nu o iubea doar pentru averea ei. Ion reia destinul acestuia, dar orice reluare presupune la Rebreanu o degradare. Spre deosebire de Vasile Baciu, Ion nu va avea grijă de soția lui și nici de copilul pe care aceasta îl va naște. Chiar dacă nu își iubește fiica, pe care o consideră o fire slabă, Vasile Baciu încearcă să o apere de profitori. După ce află însă că Ana este însărcinată cu Ion și nu cu George Bulbuc, devine foarte violent, simțind pericolul pierderii averii.

Căsătoria dintre Ion și Ana va fi pusă la cale de cei doi bărbați, fără să i se ceară vreo părere femeii. Vasile Baciu încearcă să-l păcălească pe Ion, promițând că îi va da pământurile după ce îi va lua fata. Când vede că a fost înșelat de socrul său, tânărul își gonește soția transformând-o într-o victimă. Lupta pentru pământ și pentru putere va fi rezolvată prin intervenția preotului Belciug care îl convinge pe Vasile Baciu să cedeze pământurile. Conflictul dintre cele două personaje nu ia însă sfârșit aici. Ion își neglijează soția care se sinucide, iar copilul se îmbolnăvește și moare. Odată cu pierderea familiei, Ion realizează că va pierde și pământurile. Sugestivă pentru reînceperea conflictului este **secvența narativă** în care cei doi se privesc la înmormântarea Anei. Conflictul dintre cele două personaje se va încheia tot prin intermediul preotului Belciug care îi convinge pe cei doi să cedeze pământurile bisericii. După această pierdere, Ion va reveni la iubirea pentru Florica, obsesie care îi va aduce și sfârșitul.

Tema și viziunea despre lume a romanului se reflectă în relația dintre cele două personaje care evidențiază efectele negative pe care le poate avea lupta pentru pământ. Într-o lume în care oamenii sunt împărțiți în bogați și săraci, personajele ajung să fie stăpânite de dorința de a avea cât mai mult pământ.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 33

Subiectul I

A.

1. Spre deosebire de criticii literari care s-ar pronunța despre talentul autoarei, Liviu Rebreanu este atent la energia și voința care stau în spatele unei cărți.
2. Motivul pentru care nu a făcut corectura pe text: *"Dacă ai fost în stare să scrii tot ce este aici bun și valoros, ai să fii în stare să găsești și ce e inutil, plat„.*
3. Durata elaborării romanului *Ion*, după cum mărturisește Rebreanu, a fost de 11 ani.
4. Semnificația sintagmei *"să vă apară poza în vitrină„*este legată de căutarea notorietății, a prestigiului superficial ca și produsele repede înlocuite în vitrina unui magazin.
5. Cella Serghi descrie întâlnirea cu Liviu Rebreanu, pornind de la câteva notații fizice – *"privirea albastră„*, părul argintiu - pentru a-i construi o figură statuară lui Liviu Rebreanu, sentimentul de admirație este sugerat în mai multe rânduri prin epitete, comparație și metaforă: *"înalt și puternic ca o statuie. În razele soarelui, părul îi lucea ca o cască de argint.*; *Și vocea răsuna atât de puternic, de parcă se clătinau pereții și casa"*.

B.

Talentul unui scriitor este imediat apreciat de cei care îi receptează opera. Fragmentul dat însă ne descoperă latura umană a talentului, care se naște din voința uriașă a scriitorului de a transforma un text într-o formă perfectă. În acest sens, ceea ce urmează talentului, efortul de cizelare, dă naștere adevăratei operei.

În primul rând, talentul este o sumă de calități umane *(modestie, răbdare, muncă)*puse în slujba frumosului și a transmiterii adevărului: *"Ai scris cu sinceritate, ai scris cu răbdare, cu simț de răspundere, așa cum se scrie o carte"*. Fondul unei cărți este profund uman, credibilitatea ei este dată de seriozitatea și dăruirea artistului.

În al doilea rând, perseverența este un semn al talentului. Descurajarea în fața efortului duce la ratare: *„Nu ajunge să ai talent, trebuie modestie, răbdare și muncă. Am crezut că le ai..."*. Scriitorul e un rob al cuvântului, în viziunea lui Rebreanu, el prelucrează materialul cărții până când opera se arată completă, iar misiunea scriitorului, împlinită: *„Ai să știi să scoți ce-i prolix. Ai să adaugi ce-i lipsește. Ia-ți manuscrisul. Închide-l într-un sertar și scoate-l peste șase luni și mai lucrează câteva luni, poate un an. Mai ai de furcă..."*

În concluzie, talentul unui artist nu este suficient, dacă nu există voință și atâta energie cât să poată împlini destinul unei opere.

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea

Proza modernă poate să fie o reinterpretare a prozei tradiționale, prin întoarcerea la mit și fantastic sau o descoperire a subiectivității confesive de tip solipsist (eul este centrul lumii). Această a doua categorie dezvoltă atât o proză a experienței, a trăirii, cât și una a analizei psihologice, având în centru conștiința unui eu complex. Proza lui Crăciun este autenticistă: *„Scriu exclusiv din propriul meu sânge, trăiesc exclusiv pe propria mea piele"*. Dar și livrescă, traducând tensiunea dintre literă-literatură și trăire-trup. Remarcăm două trăsături ale prozei moderne: subiectivitatea perspectivei narative *(„mă demobilizează")* și autenticitatea, așa cum reiese din citatul de mai sus.

Subiectul al III-lea

Comedia *O scrisoare pierdută*, reprezentată pentru prima dată în 1884, este construită pe o **temă** satirică, ironizând moravurile clasei politice, și o întreagă societate mediocră și coruptă. **Subiectul** este reprezentat de încurcăturile politice provocate de pierderea unei scrisori de dragoste compromițătoare, trimisă de prefectul Ștefan Tipătescu lui Zoe Trahanache, soția prietenului său; căzută în mâinile adversarului lor, scrisoarea devine obiect de șantaj. **Conflictele** se conturează pe două planuri intercorelate: cel al vieții publice (politice), respectiv cel al vieții private, ambele viciate, așa cum o arată motivele lor centrale: șantajul, respectiv adulterul. **Elementele de construcție a personajelor** sunt în acord cu ideologia literară a comediei. Viziunea clasică cere încadrarea lor într-o tipologie precisă, general umană, printr-o trăsătură dominantă de caracter; totuși, tipicitatea nu exclude individualizarea, prin comportament, particularități de limbaj, nume. Personajele caragialiene sunt credibile (în limitele șarjării pe care o presupune comedia) și memorabile.

Zaharia Trahanache este unul dintre personajele centrale ale comediei, cu o prezență importantă în toate actele ei. Este angrenat în jocul conflictelor, atât în plan politic, cât și în planul vieții conjugale. Caracterizarea lui se face atât direct, prin autocaracterizare sau evidențiere de alte personaje, cât și indirect, prin replici, atitudini și limbaj.

Poziția lui socială este dintre cele mai importante în urbe: este *„prezidentul"* mai multor *„comitete și comiții"* din județ (conform indicațiilor din didascalii) și unul dintre *„stâlpii"* locali ai partidului aflat la putere, așa cum el însuși o declară. Totuși, e relativ neinstruit, stâlcind neologismele și exprimându-se confuz. Limbajul său este ușor afectat de franțuzisme în forme neasimilate deplin limbii *„soțietate"*, *„prințip"*.

Vârsta relativ înaintată i-o putem deduce din statutul conjugal (este căsătorit a doua oară, de opt ani, cu o femeie mai tânără), dar și din apelativele adresate: *„nenea"* (soția), *„venerabile"* (celelalte personaje). Caragiale atribuie personajului său un temperament calm, imperturbabil, care creează un contrast comic cu situațiile ridicole în care îl pun adulterul soției și trădarea prietenului celui mai bun.

Scanned with OKEN Scanner

Dramaturgul își construiește personajele pe baza tipurilor comediei clasice, prin exagerare și șarjare. Totuși, cazul lui Zaharia Trahanache este mai complex, pentru că în jurul lui scriitorul întreține o anumită confuzie. Personajul pare să oscileze între două tipuri contradictorii: *naivul încornorat* și *vicleanul*.

Către ipostaza încornoratului neștiutor ne trimit trăsăturile predictibile, în conformitate cu acest tip comic: statutul social onorabil, vârsta mai înaintată decât a soției, atitudinea bonomă și protectoare, până la credulitate. Un bun exemplu de naivitate îl oferă situația inițială a comediei. După aflarea șantajului, se arată senin și consolator față de tânărul său rival, iar cu Zoe este patern și grijuliu: *„o știam cât e de simțitoare!"*. Credulitatea comică este accentuată și de încetineala recțiilor. Pare mereu depășit de situații. Nu recunoaște evidențele, susținând senin că scrisoarea de amor este plastografie.

Numele, derivat de la „trahana", cocă moale, pare să-l fixeze în tipologia naivului ușor de modelat. Prenumele „Zaharia" sugerează zahariseală, ramolisment.

Și totuși, Trahanache nu este, ca alți naivi încornorați din comedii, un personaj plat. În mod curios, deși pare că nu înțelege nimic, rămâne personajul cel mai eficient în plan practic din comedie. Când conflictul este escaladat la cote critice, este singurul care oferă un instrument de contrașantaj eficient împotriva lui Cațavencu, polița falsificată descoperită la timp. Soluția este găsită și foarte repede: chiar dacă nu o dezvăluie clar decât în ultimul moment (finalul actului al III-lea), el o anunțase încă de la sfârșitul actului I – *„l-am prins cu alta mai boacănă"*.

De altfel, „naivul" pare mai curând abil în relațiile politice și nu face caz de onestitate. Recunoaște existența corupției la nivelul societății *„o soțietate fără moral și fără prințip va să zică că nu le are"*, dar practică frauda, falsificând listele de alegeri. Denaturează, probabil, chiar rezultatul alegerilor, cum lasă să se înțeleagă prin asigurarea dată lui Dandanache: *„Nu majoritate, unanimitate o să ai, stimabile!"*. Se dovedește chiar expert în *„machiavelicuri"* (autocaracterizarea din actul III: *„dacă umblă el cu machiavelicuri, să-i dau eu machiavelicuri"*), se conformează lumii în care trăiește, perfect supus directivelor de la *„centru"* și adaptându-se bine la afaceri de culise.

Ticul verbal caracteristic, *„ai puțintică răbdare"*, suportă mai multe interpretări. Pare un simptom al vârstei și al încetinelii gândirii; poate fi însă, la fel de bine, un truc, o formă de autoapărare, de amânare, mai ales în situații tensionate.

Prin toate strategiile comice sunt ironizate cele două fețe incompatibile ale caracterului personajului – soțul înșelat și politicianul abil – dar și natura imorală a politicianului ale cărui acțiuni sunt „modelate" de interese, de Zoe și de cei de la *„centru"*. Sub aparența bonomiei senile își ascunde atitudinea coruptă din viața politică, fiind implicat în contrașantaj și în falsificarea alegerilor. Finalul îl arată mulțumit, stăpân pe o situație în care nu s-a schimbat nimic, nici în statutul său social, nici în cel conjugal. Prin Trahanache se evidențiază astfel sensul amar al ironiei caragialiene și imaginea unei lumi fără orizont, blocate în mecanisme repetitive și goale.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 34

Subiectul I

A.

1. Sintagma *„conştiinţa latinităţii”* se referă la faptul că încă din cele mai vechi timpuri oamenii au ştiut că limba şi poporul român sunt de origine latină, iar acest lucru se observă din creaţiile populare.
2. Înflorirea culturală din secolul al XVII-lea a făcut posibilă discutarea din punct de vedere ştiinţific a originii poporului român deoarece cărturarii au intrat în contact cu izvoare prin care au putut să-şi susţină ipoteza.
3. Cei doi cronicari care au contribuit la demonstrarea originii limbii şi poporului român au fost Miron Costin şi Grigore Ureche.
4. Originea izvoarelor la care au apelat cei doi cronicari a fost în primul rând polonă, aceştia făcând o parte din studii în Polonia.
5. Afirmaţia atrage atenţia că Miron Costin nu este descoperitorul originii latine, dar că prin operele sale, mai ales *De neamul moldovenilor*, a contribuit foarte mult în acest domeniu. Însă ideea latinităţii exista în conştiinţa românilor cu câteva secole în urmă, fiind necesară doar susţinerea acesteia prin izvoare istorice.

B.

Interesul pentru afirmarea originii latine a poporului şi limbii române s-a manifestat începând cu secolele al XVI-lea – al XVIII-lea, odată cu apariţia operelor cronicarilor moldoveni. Deşi în prezent această idee nu mai este contestată, importanţa de a cunoaşte începuturile formării poporului şi limbii române este la fel de mare.

Pe de o parte, cunoaşterea istoriei unui popor determină constituirea unei identităţi naţionale. Opinia unor istorici care afirmau că după retragerea ocupaţiei romane teritoriul ţării noastre a fost părăsit trebuie contracarată. Numărul foarte mare de cuvinte de origine latină susţine contrariul: coloniştii care vorbeau latina populară s-au stabilit în Dacia şi s-au căsătorit cu femeile dace, punând bazele poporului român. Prin urmare, limba română îşi are originea în latina vulgară sau latina vorbită, deci este în mod evident o limbă romanică.

Pe de altă parte, originea latină a poporului şi limbii române a permis stabilirea unor legături cu celelalte popoare de origine romanică. Denumirea de „vlahi” dată românilor se referea la romani în general sau la popoarele romanizate, fiind un alt argument pentru a susţine latinitatea poporului român. Aşa cum afirmă şi I.C. Chiţimia, Miron Costin, prin opera sa *De neamul moldovenilor*, considerat primul tratat ştiinţific pe această temă, *„a rezolvat în general problema originii poporului român la nivelul cel mai înalt al momentului”*.

În concluzie, cunoaşterea originii latine a poporului şi limbii române este necesară atât în afirmarea unie identităţi naţionale, cât şi pentru identificarea elementelor comune cu celelalte popoare romanice.

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea

Textul citat este o descriere literară deoarece prezintă un tablou de natură prin care eul liric contemplator îşi exprimă sentimentele pe care acesta i le provoacă. Poetul face o legătură între elementele naturii şi relaţia plină de obstacole şi greutăţi ale celor doi, relaţia care până în final nu rezistă, destrămându-se. Descrierea este realizată cu mijloace expresive variate: comparaţiile *„ca fruntea de fecioară", „subţiri ca o dantelă"*, epitetele *„zi senină", „nori fantastici", „plăpândele ramuri abia înmugurite", „stuful oropsit"*, ultimele două sugerând structura firavă, nerezistentă a stufului.
De asemenea, sunt prezente imagini artistice, exprimate cu ajutorul grupurilor nominale : *„ploaia azurie", „nori fantastici", „ramuri înmugurate"*. În ultima strofă interjecţia*„O! Doamne"* sugerează nostalgia, regretul pentru trecerea atât de rapidă a clipelor de fericire, ultimul vers prezentând deznodământul, atât al liliacului, cât şi al cuplului: *„Uscat e liliacul şi nu mai suntem doi"*.

Subiectul al III-lea

Jocul ielelor (1918) este o dramă de idei, dar poate fi privită şi ca o dramă a absolutului, o dramă a cunoaşterii, a responsabilităţii şi a lucidităţii. **Tema** piesei este drama intelectualului, care întruchipează ideea de justiţie, dreptate absolută şi intră în conflict cu sine şi cu ceilalţi.

Titlul sugerează apropierea dintre "jocul ideilor" şi "jocul ielelor". Personajul Penciulescu explică în text în ce constă efectul ielelor asupra oamenilor însetaţi de idei absolute, anticipând astfel destinul personajului principal: *"Cine a văzut ideile devine neom, ce vrei?... Trece flăcăul prin pădure, aude o muzică nepământească şi vede în luminiş, în lumina lunii, ielele goale şi despletite, jucând hora. Rămâne înmărmurit, pironit pământului, cu ochii la ele. [...] Aşa sunt ielele... pedepsesc... Nu le place să fie văzute goale de muritori. A mai fost un grec, unul Platon, care pretindea că a văzut ideile pure şi de la grecul acesta au venit toate nenorocirile din lume. A fost şi un franţuz, Robespierre..."*

Drama este structurată în **trei acte**, alcătuite din douăsprezece tablouri şi scene. **Acţiunea** se petrece în preajma izbucnirii primului război mondial, în mai 1914, la redacţia ziarului bucureştean *Dreptatea socială*, organ al partidului socialist. Subiectul prezintă efectele campaniei de presă dusă de directorul ziarului, Gelu Ruscanu, împotriva ministrului de justiţie, Şerban Saru-Sineşti, căruia îi cere să demisioneze, ameninţându-l cu publicarea unei scrisori incriminatoare. Ruscanu deţine o scrisoare de dragoste adresată lui de către Maria Sineşti, soţia ministrului şi fosta iubită a lui Gelu, prin care aceasta îi dezvăluie că ministrul ar fi asasinat-o în urmă cu şapte ani pe bătrâna Manitti, distrugând

Scanned with OKEN Scanner

testamentul acesteia şi însuşindu-şi un milion de lei aur. Stăpânit de ideea dreptăţii absolute, Gelu este hotărât să publice scrisoarea în ciuda presiunilor.

Conflictul interior al lui Gelu Ruscanu provine din confruntarea dintre concepţia lui despre dreptate şi ideile utopice pe care le are despre lume şi realitatea pe care nu o acceptă. El crede că ideile şi sentimentele pot exista la modul absolut, dar treptat va avea diverse revelaţii şi dezvăluri făcute de celelalte personaje, care îl fac să constate că lumea nu este aşa cum o vede el. Iniţial fusese dezamăgit în dragoste, trăind cu impresia că femeia iubită, Maria Sineşti, îl trădase. El vede iubirea la modul absolut (*"o iubire care nu este eternă nu este nimic"*), dar găseşte totuşi forţa de a trece peste acest eşec, regăsindu-se în lupta pentru dreptatea absolută: *"Nu va fi niciodată dreptate reală în lume până când ideea de dreptate nu va rămâne intangibilă, absolută."*

O ultimă revelaţie dureroasă pentru erou o reprezintă constatarea faptului că membrii comitetului redacţional acceptă să nu se publice scrisoarea, în schimbul eliberării lui Petre Boruga. Ruscanu află astfel că nu dar iubirea este relativă ci şi dreptatea. În **final** singurul adevăr care îi mai rămâne este cel al morţii, iar imaginea tatălui îi revine în minte şi destinul lui se identifică cu cel al tatălui. Personajul se sinucide cu pistolul adus de Maria Sineşti, aşa cum tatăl s-a sinucis cu revolverul trimis de iubita lui. Cuvintele lui Praida au rolul unei concluzii amare care rezumă destinul lui Gelu Ruscanu: *„A avut trufia să judece totul... S-a depărtat de cei asemeni lui, care erau singurul lui sprijin... Era prea inteligent ca să accepte lumea aşa cum este, dar nu destul de inteligent pentru ceea ce voia el. Pentru ceea ce năzuia el să înţeleagă, nicio minte omenească nu a fost suficientă până azi... L-a pierdut orgoliul său nemăsurat..."*

Gelu Ruscanu este personajul principal al dramei care îşi construieşte o lume a lui, aparte, şi nu acceptă legătura cu viaţa reală, care îl dezamăgeşte. Nemulţumit de ceea ce i se oferă, eroul caută întotdeauna ceva. Dorinţa de cunoaştere perpetuă şi totală ce-l caracterizează îl îndreaptă însă spre un unic ţel: absolutul. De aceea evoluţia personajului e uşor previzibilă, setea de absolut fiind echivalentă cu eşecul. Directorul ziarului *„Dreptatea socială"* visează întâi să atingă iubirea absolută, apoi îl atrage ideea de dreptate socială absolută. El posedă o scrisoare în care s-ar afla mărturia unei crime a noului ministru de justiţie, Sineşti, şi pe baza acestui document, îi cere demisia. Pentru Gelu Ruscanu, e incompatibil postul de ministru al justiţiei cu presupusa faptă de criminal. Deşi Ruscanu e socialist şi a aderat la cauza proletariatului nu atât cauza în sine l-a atras, ci convingerea că dreptatea este de partea muncitorilor.

Trăsătura esenţială care îl defineşte este idealismul, dar, ca orice împătimit al absolutului, trebuie să se confrunte cu realitatea. O primă **secvenţă** în care eroul dovedeşte că nu este dispus să renunţe la ideile sale este discuţia pe care o are cu mătuşa lui, Irena. Figura tatălui său a cărui amintire *„era totuşi un punct de sprijin"*, cum este convins Gelu, apare schimbată după mărturisirea mătuşii Irena şi apoi cea a lui Sineşti, aşadar sistemul valoric pe care şi-l creează nu rezistă

Scanned with OKEN Scanner

solicitărilor realității. Deşi tatăl moare când el este doar un copil îşi creează din imaginea acestuia un ideal de morală şi conduită. Realitatea însă îi va contrazice idealul. Pentru a-l convinge să nu publice scrisoarea, Ireana îi dezvăluie că înainte de moarte tatăl său a delapidat o sumă de bani, pusă la loc cu ajutorul lui Sineşti. Dar, deşi este afectat de acest adevăr care îi clatină principiile, nu vrea să se lase convins să nu publice scrisoarea chiar dacă Sineşti are o scrisoare la rândul lui care ar putea strica imaginea publică despre tatăl sau : *« Adică să acoperim fărădelegile trecute cu una nouă ?... Lasă, mătuşă, acolo în groapă să-şi primească tata pedeapsa şi să îndure memoria lui dacă e nevoie ca un pic de adevăr să iasă deasupra. Nu e nimic dacă suferă puţin fotografia lui. »* Dezvăluirile lui Sineşti îi vor accentua însă dezamăgirea, dar nu va renunța la ideea de dreptate absolută, deşi începe să se îndoiască de existența acesteia. Îndoielile i-au distrus şi relația de iubire cu Maria Sineşti. Dragostea lor va fi explicată doar în **secvența finală**. Maria va afla abia acum că ruptura dintre ei s-a datorat unei întâmplări banale (Maria râdea în timp ce un oarecare Gaian îi săruta mâinile), dar cu proporții de catastrofă în mintea însetată de absolut a lui Ruscanu, căci şi în dragoste Gelu a țintit tot absolutul. De aceea el face formulări de genul: *„o iubire care nu este eternă, nu este nimic"*, *„fericirea care nu durează, nu e fericire, e un mizerabil stupefiant"*, *„iubirea nu poate admite greşeală"*, care sunt o echivalență a *„dreptății pure"*. În acest context *„doi inşi care se iubesc cu adevărat nu mai sunt oameni"*, devine echivalentul unei „dreptăți inumane". Sfârşitul său este firesc în conformitate cu evoluția personajului, iar destinul său îl reia pe cel al tatălui, omorându-se cu revolverul adus de Maria. Praida îl judeca în final cât se poate de corect. *„L-a pierdut orgoliul lui nemăsurat."*

Drama lui Gelu Ruscanu este cea a intelectualului inadaptat şi lucid care nu poate găsi nici în iubire, nici în ideea de dreptate semnificația profundă a existenței sale. Odată ce a văzut „jocul ielelor" nu mai poate fi acelaşi om, rămânând însetat de idei absolute. Credința într-un principiu îl ajută să treacă peste eşecul iubirii, dar când va constata că dreptatea îşi arată relativitatea, va alege moartea, singurul adevăr absolut pe care îl poate atinge.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 35

Subiectul I

A.

1. Poezia politică şi-a pierdut prestigiul în spaţiul românesc, din cauza aservirii ei ideologicului –*„servilismul versificat al sicofanţilor”* – unii poeţi au ajuns supuşii partidului.
2. Antologia menţionată este o antologie *Oxford de poezie latino-americană.*
3. Sensulsintagmei *„poeţii sicofanţi de varii înzestrări”*este completat prin exemplele autorului:*„truculentul Adrian Păunescu; ridicol-oribilul Vadim Tudor”* şi se referă la poeţii care au căutat beneficii-recunoaştere prin servilism politic, de partid, discreditându-şi astfel opera, chiar dacă unii erau talentaţi.
4. Cele două calităţi ale poeziei politice, în viziunea autorului, sunt revolta şi compasiunea.
5. Radu Vancu descoperă în antologia de poezie latino-americană citată valoarea poeziei politice. Ea aparţine categoriei marginalilor revoltaţi împotriva sistemului politic, e o formă de empatie socială. Poezia politică autentică are un rol social, nu este o poezie de *curte*, falsă, cum a fost la noi.

B.

Poezia dă formă sentimentelor, e o expresie a individualităţii, a trăirilor intime, dar ea poate să fie şi o expresie a revoltei, să reprezinte energia unui grup uman a cărui voce se face auzită prin poetul cetăţii.

În primul rând, poezia adevărată nu serveşte unei ideologii, dar ea poate să fie un mijloc de exprimare a revoltei unui grup social şi de adeziune la valori umane precum libertatea, dreptatea şi adevărul. În acest sens, poezia politică poate susţine o formă de guvernământ – democraţia, monarhia, fără să enunţe o orientare politică.

În al doilea rând, poezia politică poate exprima durerea individuală, compasiunea sau elogiul personal pentru modele de virtute civică. Poetul e un vestitor al celor care s-au pus în slujba adevărului, dreptăţii şi libertăţii şi au avut de suferit. De altfel, poetul poate fi reprezentatul unui grup uman, dar şi un apărător al drepturilor individuale.

În concluzie, poezia are un rol social atunci când exprimă revolta şi compasiunea care îi mobilizează pe oameni să-şi apere drepturile.

Subiectul al II-lea

Fragmentul din *Ultimul Godot* de Matei Vişniec prezintă câteva trăsături ale genului dramatic: textul este alcătuit dintr-un schimb de replici, modul de expunere principal fiind dialogul dintre două personaje: Godot şi Samuel Beckett. Ideea este transmisă atât direct, de către perosnaje, care pun în temă problema

Scanned with OKEN Scanner

comunicării: *„Cel mai important lucru este să vorbim. Să vorbim despre orice”*, cât şi indirect, prin prezenţa unui narator-comentator, în didascalii: *GODOT (Privind înspăimântat în jur la mulţimea care s-a aşezat pe caldarâm.)* Regăsim aşadar câteva elemente specifice teatrului, precum didascaliile cu rol explicativ, dialogul ca mod principal de expunere şi transmiterea ideilor atât direct, cât şi indirect.

Subiectul al III-lea

Romanul *Maitreyi* (1933) este un roman modern subiectiv, de analiză psihologică, dar în acelaşi timp un roman al autenticităţii şi al experienţei şi un roman exotic. La fel ca şi Camil Petrescu, Mircea Eliade susţine ideea de autenticitate prin câteva artificii: jurnalul scriitorului, elemente de autobiografie, scrisori. Deşi romanul se inspiră din experienţa reală a autorului, element care sporeşte autenticitatea, evenimentele sunt modificate estetic, iar numele personajelor sunt modificate. Perspectiva narativă este una subiectivă, personajul principal fiind în acelaşi timp şi naratorul întâmplărilor.

Tema romanului este iubirea incompatibilă dintre doi tineri pe care îi îndepărtează diferenţele de mentalitate şi religie. *Două secvenţe sugestive* pentru susţinerea temei sunt secvenţa în care Maitreyi oficiază logodna în faţa naturii şi secvenţa în care Allan este izgonit din casă. Logodna de la Lacuri pune în evidenţă diferenţa dintre cele două culturi pe care le reprezintă cuplul de îndrăgostiţi: pentru Maitreyi legătura cu natura este foarte importantă, iar ritualul pe care ea îl realizează are o semnificaţie sacră, în timp ce Allan nu înţelege cu adevărat solemnitatea momentului. Această diferenţă este subliniată şi de decizia lui Narendra Sen de a-l izgoni din casă în momentul în care află de relaţia dintre ei. Căsătoria unei tinere indience care face parte din înalta societate a Indiei cu un european nu se poate realiza, motiv pentru care despărţirea lor este inevitabilă.

Romanul este structurat în cincisprezece capitole. De asemenea, există *trei niveluri ale scriiturii*: jurnalul intim al lui Allan care înregistrează evenimentele în momentul realizării lor, însemnările ulterioare ale personajului care completează sau contrazic primele impresii şi confesiunea naratorului care scrie după ce povestea de iubire s-a încheiat. Astfel, cititorul are o dublă perspectivă asupra întâmplărilor: una contemporană, prezentă în primele însemnări din jurnal şi una ulterioară, a notaţiilor pe care Allan le face mai târziu în jurnal şi a romanului pe care îl scrie după ce povestea de iubire se sfârşeşte. Această dublă perspectivă oferă autenticitate, transformând romanul *Maitreyi* în *„romanul scrierii unui roman”*.

Acţiunea romanului se organizează în jurul cuplului Allan – Maitreyi. **Incipitul** romanului prezintă decizia personajului-narator care mărturiseşte că intenţionează să rememoreze povestea de iubire pe care a trăit-o alături de Maitreyi: *„Am şovăit atât în faţa acestui caiet, pentru că n-am izbutit să aflu încă*

Scanned with OKEN Scanner

ziua precisă când am întâlnit-o pe Maitreyi". Încercarea lui de a realcătui portretul femeii iubite încă din prima clipă a întâlnirii lor, subliniază obsesia acestuia pentru detalii semnificative. Allan speră ca prin această revenire la trecut să reuşească să descopere misterul femeii iubite. *Expoziţiunea*prezintă succint motivele pentru care europeanul Allan vine în India şi în acelaşi timp oferă câteva **reprere temporale** şi **spaţiale**. În cea mai mare parte, acţiunea se petrece în Calcutta, iar jurnalul personajului menţionează începutul poveştii de iubire, anul 1929. Allan este un tânăr inginer englez care munceşte la Tambuk şi apoi la Assam, în junglă, unde se îmbolnăveşte de malarie. Această boală constituie *intriga*,fiind momentul în care inginerul Narendra Sen, superiorul lui, îi propune să locuiască în casa lui, pentru a evita revenirea bolii. Intenţia lui Narendra Sen era să-l adopte ca fiu pe Allan, iar apoi să se mute cu toată familia în Anglia din cauza revoluţiei. Allan va afla mult mai târziu intenţiile inginerului, după ce crezuse la început că Sen vroia să-l însoare cu fiica lui. Mutarea în casa inginerului declanşează în existenţa lui Allan un adevărat proces iniţiatic. Eroul devine astfel un fin observator al lumii indiene şi hotăreşte să-şi noteze observaţiile într-un jurnal. Familia lui Sen este una tipic indiană, unde tradiţia este legea supremă, după care se organizează şi se structurează totul. Allan observă că în familie bărbatul este un stăpân extrem de autoritar. Cele două fiice, Maitreyi şi Chabu, precum şi soţia lui, Srimate Devi Indira, îl respectă şi îl ascultă cu o supunere oarbă. Atenţia lui Allan este captată de Maitreyi, frumoasă indiană de 16 ani, prin care el descoperă atât lumea tainică a Indiei, cât şi iubirea adevărată. Iniţial, întâlnirea dintre cei doi nu anunţă nimic deosebit, iar lui Allan i se pare că părinţii fetei încurajează prietenia lor în vederea unei eventuale căsătorii. Atracţia spre Maitreyi are o serie de consecinţe: Allan începe să înveţe bengaleza şi se desparte de grupul de prieteni europeni. Din acest moment, se urmăreşte evoluţia sentimentului erotic, de la manifestarea echivocă de la început şi până la dezlănţuirea pătimaşă de care sunt prinşi cei doi îndrăgostiţi. Odată cu declanşarea iubirii ia naştere **conflictul interior**. Fire autoreflexivă, Allan trăieşe conflictul dintre trăirea intensă a iubirii, ca experienţă definitorie, şi luciditatea autoanalizei care nu îl lasă să se implice total în această poveste, stările sale interioare fiind contradictorii. O nouă treaptă a evoluţiei acestei iubiri este marcată de lungile discuţii ale celor doi tineri, apoi continuă cu jocul cărţilor, în bibliotecă, jocul privirilor, al mâinilor, al atingerilor şi al picioarelor. Treptat, Allan începe să conştientizeze că sentimentele lui se modifică şi că începe să trăiască o iubire fără precedent. Punctul maxim este atins în momentul în care Allan îşi declară iubirea. Derutat de atitudinea îngăduitoare a familiei Sen, este gata să ceară în căsătorie pe Maitreyi, dar ea îi atrage atenţia că un asemenea mariaj nu poate fi acceptat de părinţi. Allan doreşte chiar să renunţe la religia lui, crezând că aşa se va putea căsători cu Maitreyi. Înainte de a se dărui lui Allan pentru a evita păcatul iubirii, Maitreyi oficiază o logodnă mistică, într-un parc, la Lacuri, având ca martori elementele naturii.

Scanned with OKEN Scanner

*Punctul culminant*se referă la deconspirarea iubirii dintre cei doi de către Chabu, sora mai mică a Maitreyiei. Allan este alungat din casă şi i se interzice orice legătură cu familia. Abia acum află că o căsătorie era imposibilă, deoarece ea aparţinea celei mai nobile caste indiene, a brahmanilor, iar căsătoria cu cineva din afara castei sale ar fi adus dizgraţia întregii familii. **Conflictul** dintre europeanul Allan şi bengalezul Narendra Sen redă opoziţia dintre libertatea dragostei şi constrângerile tradiţionale, iar la nivel general, incompatibilitatea sau lipsa de comunicare dintre civilizaţii şi mentalităţi, cea europeană şi cea asiatică. După acestă despărţire au loc o serie de evenimente nefericite: Narendra Sen orbeşte, iar Chabu moare în urma unor crize de nebunie. Allan primeşte o vreme veşti de la iubita sa de la Khokha, rudă săracă şi om în casă al familiei Sen. *Deznodământul*descrie călătoriile pe care le face Allan, în încercarea de a o uita pe Maitreyi. Înfrânt, fără vreo speranţă de a-şi mai vedea iubita, alungat de Sen şi ironizat de cunoştinţele sale, Allan părăseşte Calcutta. Eroul rătăceşte în Delhi, Simla, trece prin Naini-Tal şi se îndreaptă spre Himalaya, unde va trăi în singurătate. Calmarea suferinţei erotice, prin retragerea în pustnicie, conferă experienţei trecute o aură de mister. Încearcă să aibă relaţii cu alte femei, însă observă cu durere că nu este capabil să uite zilele petrecute alături de marea şi unica sa iubire. Apariţia lui Jenia Isaac, o sud-africană rătăcită în căutarea absolutului, şi aventura trecătoare cu aceasta, atenuează criza, împingând amintirea dragostei trecute din plan concret într-unul mitic. Plecarea din India îi apare ca o izbăvire. La Singapore, unde obţinuse o slujbă, se întâlneşte după un timp cu J., nepotul doamnei Sen, care îi povesteşte de încercarea disperată şi inutilă pe care o făcuse Maitreyi pentru a fi alungată din casă. Finalul accentuează şi mai mult această distanţare de real, iar imaginea eroinei, care, în încercarea de a se elibera de sub autoritatea familiei, se oferă unui vânzător de fructe, capătă o dimensiune tragică.

În încercarea sa de a descifra adevărul despre Maitreyi, Allan dă peste o scrisoare a acesteia. La vechile întrebări fără răspuns se adaugă altele, sporind tot mai mult misterul în care se pierde imaginea eroinei, **finalul** fiind unul deschis: *„Dacă aş fi citit scrisorile aduse de Khokha... Poate plănuise ceva. Sunt foarte turbure, acum, foarte turbure. Şi vreau totuşi să scriu aici tot, tot. Şi dacă n-ar fi decât o păcăleală a dragostei mele? De ce să cred? De unde ştiu? Aş vrea să privesc ochii Maitreyiei."*

Iubirea dintre Maitreyi şi Allan capătă în finalul romanului o aură mitică datorită faptului că nu se poate împlini în plan real, prin căsătorie. Diferenţele de cultură, religie, civilizaţie şi mentalitate opun cele două lumi, în care povestea lor de iubire devine imposibilă.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 36

Subiectul I

A.

1. Secvența *„o perioadătulbure”* surprindeclimatulinstabil din punct de vedere politic care era atunciîn Africa de Sud.
2. Materialele s-au axat pe patru sfere: scrisorile din penitenciar; conversații înregistrate; carnetele, în care Mandela obișnuia să noteze, indiferentcă era în libertate sau deținut; și manuscrisul unei continuări nefinalizate a autobiografiei „Long Walk to Freedom”.
3. Verne Harris a avut ideea acestui demers și Barack Obama a semnat prefața cărții.
4. Nelson Mandela a primit o condamnare de 27 de ani; în închisoare, condițiile de trai erau grele: de la lipsa laptelui pentru ceai până la limitarea vizitelor celor de afară o dată la șase luni.
5. Din text reiese faptul că Nelson Mandela a fost un adevărat model al sacrificiului pentru cauză, care a trecut prin toate încercările cu demnitate, umor și modestie. Și-a exprimat cu fermitate și înțelepciune opiniile, ceea ce i-a făcut pe oameni să-l aleagă președinte al țării. Personal, m-a impresionat afirmația sa, pe care o consider o dovadă imensă de omenie și respect, două calități esențiale unui conducător bun: „Niciodată, înnici o împrejurare, nu voi spune ceva necuviincios despre alții”.

B.

Într-o lume în care oamenii își petreceau mai mare parte a zilei la locul de muncă, este foarte important să știe cum să-și petreacă timpul liber. În funcție de preocupări și pasiuni, oamenii aleg vizionarea unui film, citirea unei cărți sau participarea la diferite activități. În opinia mea, cronica de carte își justifică utilitatea deoarece poate influența această decizie în mod pozitiv sau negativ.

Pe de-o parte, cititorul trebuie să leagă o carte care se potrivește preocupărilor sale. Cronica prezintă în mod succint subiectul, autorul, dar și punctele tari sau slabe ale unei cărți, încercând să influențeze decizia cititorului. În plus, uneori oferă informații despre felul în care cartea a fost receptată de critică sau de publicul larg, contribuind la educarea gustului publicului. De exemplu, parcurgând recenzia cărții *„Conversații cu mine însumi”*, un cititor va fi nerăbdător să descopere personalitatea complexă a lui Nelson Mandela.

Pe de altă parte, informarea prealabilă cu privire la cartea pe care intenționezi să o citești ar putea dăuna plăcerii lecturii. Orice carte ascunde un univers paralel, în care poți evada; dacă știi despre ce e vorba, misterul a fost elucidat, atunci ruperea de lumea cotidiană nu se realizează și intervine frustrarea.

Scanned with OKEN Scanner

De exemplu, un cititor nu va ma avea aceeaşi plăcere de a descoperi el însuşi subiectul cărţii, dacă recenzia cărţii ar fi exhaustivă şi ar da foarte multe informaţii.

Înconcluzie, crónica unei cărţi este un factor care influenţează decizia cititorului, îl educă, dar poate şi să-i diminueze plăcerea lecturii.

Subiectul al II-lea

George Bacovia este un simbolist autentic, un poet care şi-a creat un univers poetic original, încărcat de tristeţe. Dacă în prima strofă se conturează cadrul exterior, întreaga natură fiind cuprinsă de iarnă („*Câmpia albă – un imens rotund* –"), în a doua strofă se prezintă cadrul interior marcat de sentimentele macabre: „*chemări de dispariţie mă sorb*". O altă trăsătură simbolistă este sugestia: sintagma „*de metal*" redă culoarea cenuşie. De asemenea, simbolul *corbului*, care reprezintă moartea, susţine estetica simbolistă.

Subiectul al III-lea

Comedia *O scrisoare pierdută*, reprezentată pentru prima dată în 1884, este construită pe o **temă** satirică, ironizând moravurile clasei politice, şi o întreagă societate mediocră şi coruptă.Subiectul este reprezentat de încurcăturile politice provocate de pierderea unei scrisori de dragoste compromiţătoare, trimisă de prefectul Ştefan Tipătescu lui Zoe Trahanache, soţia prietenului său; căzută în mâinile adversarului lor, scrisoarea devine obiect de şantaj. **Conflictele** se conturează pe două planuri intercorelate: cel al vieţii publice (politice), respectiv cel al vieţii private, ambele viciate, aşa cum o arată motivele lor centrale: şantajul, respectiv adulterul. **Elementele de construcţie a personajelor** sunt în acord cu ideologia literară a comediei. Viziunea clasică cere încadrarea lor într-o tipologie precisă, general umană, printr-o trăsătură dominantă de caracter; totuşi, tipicitatea nu exclude individualizarea, prin comportament, particularităţi de limbaj, nume. Personajele caragialiene sunt credibile (în limitele şarjării pe care o presupune comedia) şi memorabile.

Zoe Trahanache şi Ştefan Tipătescu sunt construiţi pe o schemă comică universală: aceea a diferenţei dintre aparenţă şi esenţă.

Tipătescu este prefectul judeţului, om politic cu autoritate, despre care se afirmă că „*a făcut servicii partidului, judeţului, ţării...*". Este prieten intim al lui Zaharia Trahanache, care îl consideră aproape un membru al familiei. Dincolo de aparenţă, îi descoperim adevărata faţă. În spaţiul public este un politician lipsit de scrupule, orgolios, care se foloseşte de bunurile judeţului ca de ale sale (îi oferă moşii sau posturi lui Caţavencu, închide ochii la furtişagurile lui Pristanda). În spaţiul privat, e mai mult decât prietenul lui Trahanache, e amantul soţiei acestuia.

Scanned with OKEN Scanner

Zoe, tânăra soție a lui Trahanache, beneficiază de un statut social confortabil, care îi asigură respectul întregului oraş (Cațavencu, Pristanda, Cetățeanul turmentat i se adresează relativ ceremenios). Statutul ei social acoperă însă realitatea unei vieți imorale, pe care un incident oarecare – precum pierderea unei scrisori de dragoste – amenință să o dezvăluie, năruind astfel falsa imagine.

Personajele caragialiene nu sunt evolutive. Relația dintre Zoe şi Tipătescu stă tot sub semnul discrepanței între aparență şi esență. Cei doi sunt amanți, înşelând încrederea bonomului Trahanache. Cititorul asociază adesea acest tip de relație ilicită cu ideea unei pasiuni de nestăvilit între amanți, justificând astfel, întru câtva, comportamentul lor. Dar relația dintre Zoe şi Tipătescu este veche şi confortabilă, moderată în sentimente, transformată într-o legătură la fel de solidă ca o căsnicie. În lumea caragialiană adulterul ține adesea mai curând de „regulile" lumii mondene decât de sentimentul propriu-zis. Nici nu încearcă să se justifice în fața soțului înşelat, doar onorabili în ochii societății.

Atitudinea personajelor din momentul aflării şantajului urmează destul de previzibil linia dictată de tipurile în care se încadrează: femeia adulteră, respectiv amantul.

Societatea atribuie de regulă femeii însuşiri stereotipe precum pudoarea, vulnerabilitatea, emotivitatea. Reacțiile şi limbajul lui Zoe par să urmeze fidel acest tipar psihologic. Se preface că leşină în fața soțului, pentru a evita o discuție asupra situației. Pentru a-l convinge pe Tipătescu să-i urmeze sfaturile recurge tot la arme „feminine" – şantaj sentimental, lacrimi, schimbări de voce şi chiar amenințări: *„Omoară-mă pe mine, care te-am iubit, care am jertfit totul pentru tine..."*. Zoe foloseşte un limbaj „feminin", intens conotat afectiv, în care revine mereu persoana I: *„ruşinea mea"*, *„viața mea"*, *„m-ai amăgit"*, *„nu m-ai iubit"*.

Comportamentul lui Tipătescu răspunde şi el unei direcții previzibile de reacție – imediată, directă, impulsivă şi violentă – în linia stereotipurilor masculine. E impulsiv şi agresiv în limbaj şi-n gesturi, vrând să pară autoritar: *„Trebuie să-mi spui unde e scrisoarea, ori te ucid ca un câine! (se răpede năvală la el)"*.

Interesant este însă faptul că dramaturgul încredințează personajelor sale toate aceste comportamente previzibile, corespunzând perfect tipului lor, dar, în acelaşi timp, le construieşte personalități în totală contradicție cu rolurile pe care şi le asumă.

De fapt, Zoe nu e un personaj fragil în această comedie. Caracter puternic, fire voluntară şi calculată, îşi urmăreşte cu ambiție scopurile. Lacrimile fac parte dintr-un arsenal de convingere; şi când amenință să se sinucidă, rămâne perfect lucidă. E contrariată de propunerea lui Tipătescu de a fugi cu el, invocând argumente foarte raționale: statutul ei, cariera lui, gura lumii...

Dimpotrivă, Tipătescu pare mult mai vulnerabil, comportamentul lui nestăpânit este o slăbiciune şi nu e de mirare că soțul înşelat simte nevoia să-l consoleze (*„nu te mai turbura, neică, pentru fitece mişelie"*). Lui, de altfel, îi

Scanned with OKEN Scanner

atribuie Caragiale propunerea romanţioasă de a fugi cu Zoe din oraş. În ciuda aparenţei sale inflexibile, Tipătescu e uşor de manipulat, iar Zoe obţine de la el tot ce vrea.

Personalităţi opuse, dar complementare, Zoe şi Tipătescu accentuează ironia caragialiană şi viziunea decepţionată asupra unei lumi făţarnice şi mediocre. Aşa cum pasiunea lor e călduţă, mediocră, şi frământările lor sunt sterile, fără posibilitate de ieşire din impas. Niciunul nu găseşte o soluţie viabilă pentru conflictul provocat. Relaţia lor, pusă în stare de criză prin ameninţarea izbucnirii scandalului, este readusă la starea confortabilă iniţială graţie protectoratului lui Trahanache. Deznodământul fericit al situaţiei înseamnă pentru Zoe şi Tipătescu întoarcerea la un mecanism gol şi repetitiv.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 37

Subiectul I

A.

1. Sintagma *„lumea ficțiunii ideale”* se referă în text la ideea că orice operă de artă ar trebuie să scoată receptorul din realitate și să-l conducă într-o lume ideală.
2. Titu Maiorescu vorbește despre anumite tipuri de creații care nu pot fi considerate *„adevărata artă”*: poezia cu intenții politice, odele scrise pentru anumite evenimente sociale.
3. În momentul în care un spectator asistă la jucarea unei piese de teatru poate cere să fie „transportat” în lumea imaginată de autor, prin intermediul căreia să trăiască emoții puternice.
4. Titu Maiorescu vorbește și despre condiția spectatorului care este sfătuit să lase de o parte grijile cotidiene, ideologia politică și concepțiile morale și să vină la teatru cu dorința de a recepta mesajul operei respective.
5. Titu Maiorescu înțelege prin moralitatea în artă *„orce emoțiune estetică”* pe care o produce o poezie, o piesă de teatru, o pictură etc. Dacă o operă de artă poate trezi sentimente puternice receptorului și îl poate scoate pentru câteva momente din planul real, atunci arta și-a atins scopul.

B.

Arta și frumosul în general sunt o componentă importantă a existenței umane. Indiferent că este vorba despre pictură, muzică, literatură, cinematografie sau teatru, menirea unei opere de artă este să trezească anumite sentimente în sufletul receptorului. Din acest motiv, consider că o operă de artă este receptată în primul rând afectiv, dar în unele cazuri poate fi ascociată cu alte aspecte ale existenței noastre, cum ar fi moralitatea.

În primul rând, o operă de artă reprezintă sensibilitatea, personalitatea și viziunea artistică a unui creator. Fiecare artist își propune să transmită un mesaj și reușește să realizeaze acest lucru prin cuvinte, imagini, sunete, gesturi sugestive. Receptorul obișnuit, spre deosebire de criticul de specialitate, nu este interesat atât de tehnica unei opere de artă cât de stările pe care aceasta i le provoacă. Se întâmplă ca o carte, o pictură, o compoziție muzicală care este apreciată de receptorul comun, să fie respinsă de critică. Dar, în majoritatea cazurilor, un adevărat artist are un dublu rol: să provoace o emoție puternică și să dezvolte un gust estetic receptorului. Așa cum spune și Titu Maiorescu, dacă o operă de artă ne face să uităm pentru o clipă de problemele cotidiene, atunci și-a atins scopul și este morală din punct de vedere artistic.

În al doilea rând, arta are și rolul de a oferi modele de atitudini și comportamente. Acest lucru se observă mai ales în literatură, teatru și cinematografie. Personajele pe care le urmărim pe parcursul unei cărți, unei piese de teatru sau unui film reprezintă modele de comportament în diferite situații. Titu

Scanned with OKEN Scanner

Maiorescu vorbeşte despre comediile lui Ion Luca Caragiale, autor cunoscut pentru crearea unor tipuri umane prin intermediul cărora satirizează societatea burgheză. Chiar dacă principalele calităţi ale operelor sale sunt estetice, se poate observa şi această intenţie, care nu scade cu nimic originalitatea şi valoarea literară.

În concluzie, rolul artei este de a sensibiliza şi influenţa sufletele oamenilor prin reprezentarea artistică a unui lucru, a unei acţiuni. Arta ne modelează în unele cazuri ca oameni, influenţând atât gustul estetic, cât şi caracterul.

Subiectul al II-lea

Alternanţa timpurilor verbale pune în evidenţă conflictul interior al personajului Apostol Bologa. Acesta trece printr-un proces de transformare datorită experienţei din război. Verbele la trecut arată că nu era pregătit pentru ceea ce a urmat, credinţa lui părea una *„desăvârşită”*: *„sufletul meu n-a fost pregătit îndeajuns”, „eram convins”, „suferinţele mi-au înfrânt mândria”*. În prezent, are alte convingeri şi realizează că trebuie să-şi apere echilibrul interior şi valorile, ajungând la concluzia că adevărata credinţă şi dragostea sunt mult mai importante: *„e mai puternică”, „îmi dau seama”, „eu pot”, „când e omul singur”*.

Subiectul al III-lea (vezi şi modelele nr. 8, 16, 21)

Poezia *Testament* face parte din volumul *Cuvinte potrivite* şi este o artă poetică modernă. *Viziunea despre lume* reflectată în poezie se referă la menirea literaturii şi la rolul poetului în societate. Poetul este văzut în ipostaza de artizanal limbajului deoarece el deţine puterea de a crea şi de a schimba lumea prin intermediul cuvântului. *Testament* este o **artă poetică modernă** deoarece nu se limitează să vorbească doar despre rolul poetului şi al poeziei, ci tratează şi problema limbajului, a transfigurării socialului în estetic (estetica urâtului), a raportului dintre imaginar poetic şi tehnică poetică.

Elementele moderniste care se găsesc în poezia *Testament* de Tudor Arghezi sunt: preocuparea pentru procesul de creaţie, încălcarea convenţiilor şi a regulilor clasice. Un alt element de modernitate care se regăseşte în opera argheziană este folosirea unui limbaj bazat pe asocieri inedite de cuvinte care provin din diferite registre stilistice: termeni argotici, arhaisme, neologisme, cuvinte poetice, cuvinte din limbajul comun. Limbajul se află în strânsă legătură cu temele abordate. Tudor Arghezi impune în literatura română *estetica urâtului* conform căreia orice aspect al realităţii poate fi transfigurat în poezie prin intermediul limbajului.

Scanned with OKEN Scanner

Tema poeziei este creația literară văzută sub două ipostaze: ca meșteșug, punându-se accentul pe efortul creator al poetului, și ca moștenire, creație transmisă urmașilor ca dovadă și ca mijloc de cunoaștere. Poezia pe care o transmite mai departe este un bun spiritual în care sunt însumate atât suferințele strămoșilor, cât și efortul poetului de a asimila aceste cunoștințe și dorința de a le transmite mai departe

Titlulface trimitere la *Biblie*, la *Vechiul* și *Noul Testament* deoarece moștenirea pe care o lasă eul liric urmașilor este una spirituală. Testamentul este unul simbolic în care „beneficiarii" sunt cititorii.

Poezia este strucuturată în șase strofe construite în jurul **metaforei centrale**, metafora *„carte"*. Incipitul este formulat ca o adresare directă a eului liric către un fiu spiritual prin intermediul căreia îi lasă moștenire *„un nume adunat pe-o carte"*,simbol pentru creația poetică și pentru poet. Adresarea directă se realizează prin intermediul vocativului *„fiule"*,care reprezintă orice cititor. Bunul spiritual pe care îl lasă poetul moștenire este o creație despre suferințele strămoșilor. Aceasta este o *„treaptă"*, o legătură spirituală între trecut și viitor.

În următoarele strofe simbolul central este reluat cu o altă semnificație. Strofa a doua descrie o nouă ipostază a *cărții,* ea căpătând o semnificație sacră. *Cartea* devine un document important, o carte de căpătâi asemănătoare Bibliei: *„Ea e hrisovul vostru cel dintâi"*. Creația are o valoare socială deoarece prezintă suferințele strămoșilor, fiind o mărturie pentru întreaga lor existență. Poetul este elementul de legătură dintre trecut și viitor, el preia suferința strămoșilor: *„osemintele vărste-n mine"* și o transmite mai departe prin intermediul poeziei.

În a treia strofă poezia devine o modalitate de a transforma elementele concrete care aparțin realității în elemente estetice. Ipostaza poetului ca meșteșugar este subliniată prin intermediul verbelor la persoana I (*„am ivit", „am prefăcut", „am preschimbat"*) și al **elementelor de opoziție:** *„sapa", „brazda"*,care reprezintă munca fizică a țăranilor, și *„condei", „călimară"* care descriu munca intelectuală a poetului. Uneltele folosite pentru a lucra pământul se transformă în unelte de scris, munca de creație este asemănată cu munca plugarilor care modelau pământul: *„Ca să schimbăm, acum, întâia oară, / Sapa-n condei și brazda-n călimară."* Poetul este descris în ipostaza de meșteșugar care transformă limbajul țăranilor: *„graiul lor cu-ndemnuri pentru vite"* în limbaj poetic: *„am ivit cuvinte potrivite"*. Socialul este transformat înestetic prin transformarea elementelor care țin de durerea și suferințele strămoșilor, în elemente ale creației poetice.

Următoarele două strofe reiau imaginea poeziei ca modalitate de a exprima revolta socială: *„Am luat ocara, și torcând ușure / Am pus-o când să-mbie, când să-njure."* Prin intermediul poetului, trecutul capătă valoare de simbol, dar și de îndreptar moral, iar poeziei i se atribuie valoare justițiară: *„Am luat cenușa morților din vatră / Și am făcut-o Dumnezeu de piatră.", „Pe care ascultând-o a jucat / Stăpânul, ca un țap înjunghiat."*, dar devine și un mijloc de

Scanned with OKEN Scanner

răzbunare a suferinței înaintașilor: *„Biciul răbdat se-ntoarce în cuvinte / Şi izbăveşte-ncet pedepsitor / Odrasla vie-a crimei tuturor."*

Ultima strofăsubliniază ideea că poezia este în primul rând meşteşug, sintetizând astfel crezul poetic al artistului. Muza, simbolizată în poezie de *„domniță"* este depăşită de meşteşug, poezia modernă fiind o expresie a efortului creativ, nu o sursă a inspirației: *„Întinsă leneşă pe canapea, / Domnița suferă în cartea mea."* Această condiție a poeziei moderne este dualã însă, fapt subliniat de opoziția dintre *„slova de foc"* (cuvântul inspirat) şi *„slova făurită"* (cuvântul elaborat): *„Slova de foc şi slova făurită / Împărechiate-n carte se mărită."* Condiția poetului este redată în **final,** în versul *„Robul a scris-o, Domnul o citeşte"*,artistul fiind un meşteşugar ce se află în slujba cititorului, *„Domnul"*. Acest cititor, care reprezintă de fapt urmaşii, este obligat să descifreze sensul ascuns al *„cărții"* în care *„zace mânia bunilor mei."* Prin urmare, poezia îşi atinge scopul de a lăsa moştenire o dovadă a suferinței şi a destinului strămoşilor.

Viziunea despre lume exprimată în această artă poetică are trei coordonate fundamentale: legătura spirituală între generații şi responsabilitatea urmaşilor în fața mesajului primit de la străbuni, lupta cu materia limbii şi menirea poeziei. Imaginea artistului care se conturează în *Testament* este cea a poetului meşteşugar, care se joacă cu limbajul, folosindu-se de toate registrele stilistice pentru a-şi exprima ideile. Dar, poetul arghezian nu îşi asumă doar rolul de meşteşugar al limbajului, ci şi pe cel social. Aşa cum reiese din poezia *Testament,* poetul are rolul de a realiza prin intermediul creației sale, o legătură între trecut şi viitor, între strămoşi şi urmaşi.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 38

Subiectul I

A.

1. Expresia *„să pună stăpânire”* exprimă dorința lui Steve Jobs de a învăța să folosească maşinăria, să-i descifreze tainele.
2. Momentul de ruptură a survenit între cei doi când, în 1975, Bill l-a ales pe Paul Allen să pună pe picioare societatea Microsoft; astfel, Steve s-a simțit trădat şi, mai târziu, a fondat societatea Apple.
3. Revenind în 1997 în casa părintească, Steve găseşte o poză în care el, Bill şi câinele lui, Apple, stau în fața primului calculator al lui Bill, iar acest lucru l-a determinat să ia legătura cu prietenul său din copilărie şi să pună capăt rivalității dintre ei.
4. Compania lui Steve Jobs, Apple, are ca logo un măr pe jumătate ronțăit, iar compania Microsoft, a lui Bill Gates, patru ferestre care se deschid.
5. Din copilărie, Steve Jobs s-a dovedit pasionat de computere, fiind nerăbdător să descifreze tainele primei „maşinării”; astfel că de la 13 ani a înființat Grupul pentru programatori.Punând preț pe prietenia strânsă cu Bill, el s-a simțit trădat atunci când acesta a înființat o companie fără el şi s-a îndepărtat de cel care îi va deveni rival. Fiind foarte sensibil, moartea câinelui său l-a impulsionat să pună bazele companiei Apple, care i-a schimbat destinul. Aceeaşi sensiblitate l-a făcut să îngroape securea războiului şi să se împace cu Bill Gates.

B.

Comunicarea este un proces complex, ce se realizează prin diverse mijloace (cuvânt, gest, imagine etc.), şi are ca scop transmiterea propriilor gânduri şi idei şi aflarea opiniilor celorlalți. Astfel, între emițător şi receptor se stabileşte o relație socială fructuoasă. În opinia mea, rolul comunicării în relațiile interumane este vital, pentru că ne ajută să ne afirmăm şi să evităm conflictele.

În primul rând, orice persoană este unică prin felul în care percepe lumea şi pe cei din jur şi, de aceea, e foarte important să le facă şi celorlalți cunoscută perspectiva sa. Astfel, comunicarea sinceră presupune şi exprimarea nemulțumirilor şi găsirea unor soluții. De exemplu, dacă Steve Jobs şi-ar fi exprimat supărarea, probabil Bill Gates l-ar fi cooptat în echipa sa de la Microsoft şi nu s-ar fi creat conflicul dintre ei.

În al doilea rând, printr-o comunicare deschisă putem crea relații interpersonale armonioase şi de lungă durată. Cei din jurul nostru ne vor cunoaşte mai bine şi astfel relațiile de prietenie vor fi cultivate cu mai multă atenție. De exemplu, comunicarea poate să reînvie prietenii pe care le-am crezut pierdute. Steve Jobs printr-un simplu e-mail a reuşit să reînnoade prietenia din copilărie cu Bill Gates.

Scanned with OKEN Scanner

În concluzie, comunicarea este fundamentală între indivizi, deoarece ea ne defineşte ca fiinţe sociale, ne ajută să ne afirmăm individualitatea în faţa celorlalţi şi să cultivăm relaţii armonioase.

Subiectul al II-lea

Modernismul lui Tudor Arghezi este relevat la nivel lexico-semantic prin valorificarea diferitelor straturi lexicale în asocieri surprinzătoare: regionalisme *„urzesc"*, *„urcioare"*, *„jeleasca"*, un neologism *„azur"*, forme uşor arhaice *„mătasă"*, *„brocarte"*. O altă caracteristică a modernismului este abaterea de la regulile prozodiei tradiţionale prin măsura inegală a versurilor, dislocarea relaţiilor sintactice, ca în versul *„Norilor copacii le urzesc brocarte"*. Tema morţii este tratată original prin apel la tehnica sugestiei. Moartea nu reprezintă un fenomen tragic, ci este privită cu seninătate, fiind reflectată prin intermediul unor cuvinte cu valoare de simbol: *„toamna"*, *„păsările negre"*, *„apus"*, *„umbra"*. Apare şi o expresie paradoxală *„scuturând în sus"*, cu referire la carpenul sur care-şi desfrunzeşte *„foile-n azur"*. Mesajele poetice sunt intelectualizate, conţinute de metafore: *„ca frunza bolnavă a carpenului sur"*, *„în ţărmu-albastru-al râului de soare"*.

Subiectul al III-lea

Romanul *Maitreyi* (1933) este un roman modern subiectiv, de analiză psihologică, dar în acelaşi timp un roman al autenticităţii şi al experienţei şi un roman exotic.

Tema romanului este iubirea incompatibilă dintre doi tineri pe care îi îndepărtează diferenţele de mentalitate şi religie.

Romanul este structurat în cincisprezece capitole. De asemenea, există *trei niveluri ale scriiturii*: jurnalul intim al lui Allan care înregistrează evenimentele în momentul realizării lor, însemnările ulterioare ale personajului care completează sau contrazic primele impresii şi confesiunea naratorului care scrie după ce povestea de iubire s-a încheiat. Astfel, cititorul are o dublă perspectivă asupra întâmplărilor: una contemporană, prezentă în primele însemnări din jurnal şi una ulterioară, a notaţiilor pe care Allan le face mai târziu în jurnal şi a romanului pe care îl scrie după ce povestea de iubire se sfârşeşte. Această dublă perspectivă oferă autenticitate, transformând romanul *Maitreyi* în *„romanul scrierii unui roman"*.

Acţiunea romanului se organizează în jurul cuplului Allan – Maitreyi. **Incipitul** romanului prezintă decizia personajului-narator care mărturiseşte că intenţionează să rememoreze povestea de iubire pe care a trăit-o alături de Maitreyi. Încercarea lui de a realcătui portretul femeii iubite încă din prima clipă a

Scanned with OKEN Scanner

întâlnirii lor, subliniază obsesia acestuia pentru detalii semnificative. Allan speră ca prin această revenire la trecut să reuşească să descopere misterul femeii iubite. *Expoziţiunea*prezintă succint motivele pentru care europeanul Allan vine în India şi în acelaşi timp oferă câteva **reprere temporale** şi **spaţiale**. În cea mai mare parte, acţiunea se petrece în Calcutta, iar jurnalul personajului menţionează începutul poveştii de iubire, anul 1929. Allan este un tânăr inginer englez care munceşte la Tambuk şi apoi la Assam, în junglă, unde se îmbolnăveşte de malarie. Această boală constituie *intriga*,fiind momentul în care inginerul Narendra Sen, superiorul lui, îi propune să locuiască în casa lui, pentru a evita revenirea bolii. Mutarea în casa inginerului declanşează în existenţa lui Allan un adevărat proces iniţiatic. Eroul devine astfel un fin observator al lumii indiene şi hotăreşte să-şi noteze observaţiile într-un jurnal. Atenţia lui Allan este captată de Maitreyi, frumoasă indiană de 16 ani, prin care el descoperă atât lumea tainică a Indiei, cât şi iubirea adevărată. Atracţia spre Maitreyi are o serie de consecinţe: Allan începe să înveţe bengaleza şi se desparte de grupul de prieteni europeni. Din acest moment, se urmăreşte evoluţia sentimentului erotic, de la manifestarea echivocă de la început şi până la dezlănţuirea pătimaşă de care sunt prinşi cei doi îndrăgostiţi. Odată cu declanşarea iubirii ia naştere **conflictul interior**. Fire autoreflexivă, Allan trăieşe conflictul dintre trăirea intensă a iubirii, ca experienţă definitorie, şi luciditatea autoanalizei care nu îl lasă să se implice total în această poveste, stările sale interioare fiind contradictorii. O nouă treaptă a evoluţiei acestei iubiri este marcată de lungile discuţii ale celor doi tineri, apoi continuă cu jocul cărţilor, în bibliotecă, jocul privirilor, al mâinilor, al atingerilor şi al picioarelor. Derutat de atitudinea îngăduitoare a familiei Sen, este gata să ceară în căsătorie pe Maitreyi, dar ea îi atrage atenţia că un asemenea mariaj nu poate fi acceptat de părinţi. Allan doreşte chiar să renunţe la religia lui, crezând că aşa se va putea căsători cu Maitreyi. Înainte de a se dărui lui Allan pentru a evita păcatul iubirii, Maitreyi oficiază o logodnă mistică, într-un parc, la Lacuri, având ca martori elementele naturii.

*Punctul culminant*se referă la deconspirarea iubirii dintre cei doi de către Chabu, sora mai mică a Maitreyiei. Allan este alungat din casă şi i se interzice orice legătură cu familia. Abia acum află că o căsătorie era imposibilă, deoarece ea aparţinea celei mai nobile caste indiene, a brahmanilor, iar căsătoria cu cineva din afara castei sale ar fi adus dizgraţia întregii familii. **Conflictul** dintre europeanul Allan şi bengalezul Narendra Sen redă opoziţia dintre libertatea dragostei şi constrângerile tradiţionale, iar la nivel general, incompatibilitatea sau lipsa de comunicare dintre civilizaţii şi mentalităţi, cea europeană şi cea asiatică. *Deznodământul*descrie călătoriile pe care le face Allan, în încercarea de a o uita pe Maitreyi. Înfrânt, fără vreo speranţă de a-şi mai vedea iubita, alungat de Sen şi ironizat de cunoştinţele sale, Allan părăseşte Calcutta. Plecarea din India îi apare ca o izbăvire. La Singapore, unde obţinuse o slujbă, se întâlneşte după un timp cu J., nepotul doamnei Sen, care îi povesteşte de încercarea disperată şi inutilă pe

Scanned with OKEN Scanner

care o făcuse Maitreyi pentru a fi alungată din casă. Finalul accentuează şi mai mult această distanţare de real, iar imaginea eroinei, care, în încercarea de a se elibera de sub autoritatea familiei, se oferă unui vânzător de fructe, capătă o dimensiune tragică.

În încercarea sa de a descifra adevărul despre Maitreyi, Allan dă peste o scrisoare a acesteia. La vechile întrebări fără răspuns se adaugă altele, sporind tot mai mult misterul în care se pierde imaginea eroinei, **finalul** fiind unul deschis.

Maitreyi este considerată cel mai exotic personaj feminin din literatura română. Portretul ei este realizat în întregime din perspectiva subiectivă a naratorului-personaj. Allan o vede ca pe un amestec de inocenţă şi feminitate, fiind surprins că la vârsta de 16 ani este o poetă apreciată în cercurile intelectuale bengaleze, ţinând conferinţe despre „esenţa frumosului." Prin caracterizare directă, naratorul realizează, în diferite etape ale iubirii lor, mai multe portrete, care îi surprind vestimentaţia, chipul, gesturile, în încercarea de a surprinde în transformare miracolul acestei femei. Când o vede pentru întâia oară, Allan nu este impresionat, ba dimpotrivă, adolescenta i se pare chiar *„urâtă – cu ochii ei prea mari şi prea negri, cu buzele cărnoase şi răsfrânte, cu sânii puternici, de fecioară bengaleză crescută prea plin, ca un fruct trecut în copt."* Caracterizarea indirectă a fetei se constituie treptat, din faptele, gesturile şi cuvintele ei, pe măsură ce Allan se îndrăgosteşte.După ce o priveşte ca pe o *„curiozitate"*, Allan o observă pe Maitreyi într-o altă postură, aceea a unei persoane distante, protocolare, chiar disprețuitoare. La început, Allan reţine mai puţin detaliile fizice, fiind impresionat de o vrajă greu de definit. De asemenea, nu i se pare frumoasă, dar îi atrage atenţia braţul gol al fetei, de o culoare stranie: *„galben întunecat atât de tulburător, atât de puţin feminin, de parcă ar fi fost mai mult al unei zeiţe..."* Pe erou îl uimeşte privirea ei, un gest anume, pentru ca să alcătuiască un portret complet femeii iubite, aceasta fiind văzută ca un amestec de frumuseţe fizică, senzualitate, candoare şi feminitate.

Tânăra de numai 16 ani se remarcă prin disponibilitatea ei afectivă, prin felul spiritual de a vedea iubirea. O **secvenţă** care ilustrează această trăsătură este discuţia pe care o are cu Allan despre dragoste, în care dovedeşte că sufletul ei pur a fost permanent însetat de iubire. Prima sa pasiune a fost un copac numit *„şapte frunze"*,asupra căruia şi-a revărsat toată afecţiunea. Apoi, a iubit ani în şir un tânăr care i-a dăruit o coroană de flori într-un templu, pentru ca în final să se lege cu jurământ de Tagore, modelul ei spiritual şi *„guru-ul"* ei, pentru care îşi dorea să fie bătrână, pentru a fi mai aproape de el. În schimb, iubirile lui Allan fuseseră doar trupeşti, fără spiritualitate. Apropierea ei de Allan este firească, iar dragostea este plină de devotament şi naturaleţe. Însuşi Allan observă complexitatea sufletului ei.O altă **secvenţă** importantă pentru caracterizarea personajului este logodna de la Lacuri: ca să oficializeze într-un fel logodna lor, tânăra imaginează o logodnă mistică, săvârşeşte un jurământ sacru, având ca martor apa, pădurea şi cerul. Această nuntă mistică reflectă legătura fetei cu natura, dar şi cu partea

Scanned with OKEN Scanner

spirituală a lumii, specifică lumii indiene. Într-una din nopțile următoare i se dăruieşte lui Allan, pentru că *„Unirea noastră a fost poruncită de Cer."* După despărțirea brutală de tânărul englez, fata dă dovadă de tărie în apărarea iubirii ei, astfel explicându-se şi gestul final când se oferă unui vânzător de flori cu speranța că va fi alungată de acasă. Ea îşi asumă până la capăt parteatragică a iubirii, fiind singura din cuplu care cunoaşte interdicțiile şi urmările erosului interzis în lumea sa. Ea îl inițiază pe Allan în iubire, în cultura orientală şi în sacralitate. Pentru Allan, Maitreyi rămâne până în final un simbol al misterului feminin.

Maitreyi este victima iubirii în romanul lui Mircea Eliade. Ea se consumă în această iubire până la capăt, deşi ştie încă de la început care sunt interdicțiile pe care le încalcă şi implicit riscurile implicării în această poveste. Finalul care descrie gestul ei extrem de a se oferi unui vânător de flori, gest pentru care familia crede că şi-a pierdut mințile, subliniază şi mai mult tragismul personajului.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 39

Subiectul I

A.

1. Sintagma *„imagine exponențială”* se referă la ideea că orice scriitor devine pentru public reprezentantul unor valori, indiferent dacă această imagine reflectă sau nu personalitatea reală a artistului.
2. Două aspecte ale vieții personale pe care un scriitor trebuie să le uite atunci când opera lui ajunge să fie cunoascută sunt renunțarea la orice dorință de abadon și la dreptul de a avea slăbiciuni sau ezitări.
3. Scrisul este o activitate care depersonalizează deoarece scriitorii renunță la viața personală și adoptă ”masca” artistului, creată de către public sau pentru acesta.
4. O contradicție a condiției de scriitor este că trebuie să accepte ”masca” creată pentru public, încercând în același timp să își păstreze autenticitatea și originalitatea.
5. În concepția lui Gheorghe Crăciun, condiția scriitoruui este în strânsă legătură cu imaginea sa ca exponent al unei comunități. Un scriitor cunoscut și apreciat nu mai are parte de anonimat, dar trebuie să găsească un echilibru între cele două componente ale existenței sale.

B.

Condiția scriitorului depinde de publicul care îi receptează opera. Oricine scrie având în minte un potențial cititor a cărui opinie influențează într-o oarecare măsură operele viitoare. În opinia mea, chiar dacă valoarea unui artist nu depinde în totalitate de publicul său, aprecierea sau critica poate modifica percepția despre sine a acestuia. Totuși, consider că trebuie să se păstreze un echilibru între cele două coordonate ale existenței sale, viața publică și cea privată.

În primul rând, cititorii pot avea un rol important în modul în care un scriitor își concepe viitoarea lucrare, în funcție de aprecierile sau criticile exprimate în legătură cu operele deja publicate. Așa cum observă și Gheorghe Crăciun, scriitorul devine un exponent al comunității din care face parte, iar acest statut atrage anumite standarde care trebuie atinse. Scriitorul trebuie să învețe să se *„depersonalizeze”*, viața sa reală devenind nesemnificativă. După publicarea unei opere de succes, nivelul de așteptare crește, iar o nouă operă care să dețină *„secrete, nu doar ale scrisului ca tehnică, ci și ale vieții”* este așteptată cu interes. Această presiune poate fi un factor care să modifice percepția despre sine a artistului.

Pe de altă parte, un scriitor este și o persoană reală, cu o viață privată, pe care nu are cum să o neglijeze. Chiar dacă el nu mai este perceput ca *„un om obișnuit”* viața lui include și această latură personală. Sunt foarte mulți artiști care nu se lasă influențați de opinia publică și nu își modifică percepția despre propria

Scanned with OKEN Scanner

persoană deoarece reuşesc să găsească un echilibru între partea artistică şi cea privată a existenței. Gheorghe Crăciun atrage atenția că asumarea totală a rolului public este imposibilă şi că riscul este transformarea într-o *„păpuşă a unui rol”*.

În concluzie, opinia publică poate influența percepția despre sine a unui scriitor, dar acesta are datoria față de sine să mențină un echilibru personal pentru a-şi păstra autenticitatea şi pentru a evita pericolul de a se identifica total cu rolul său, cu „masca” publică.

Subiectul al II-lea

Fragmentul se încadrează în genul dramatic deoarece prezintă conversația dintre două personaje, dialogul fiind principalul mod de expunere. Anca descoperă crima şi îl bănuieşte pe Dragomir de omor, dar realizează că şi ea ar putea fi considerată complice de către autorități, motiv pentru care plănuieşte fuga acestuia. Il numeşte pe Dragomir „fiară-fără-de-lege”, metaforă prin care vrea să sublinieze că bărbatul a încălcat legile divine care interzic uciderea semenilor şi că acum trebuie să plătească pentru faptele sale. O altă trăsătură a genului dramatic prezentă în text este prezența indicațiilor scenice care punctează atitudinea fermă a personajului feminin: *„după o pauză mare, coborând la el cu brațele încrucişate”*. Trăirile lui Dragomir sunt descrise prin afirmația *“Dragomir face nişte ochi foarte mirați”*, care pare surprins de afirmațiile femeii. În sufletul său nu este de acord cu acuzațiile aduse, dar nu are argumente concrete să o contrazică şi va trebui să îi respecte dorințele.

Subiectul al III-lea

Romanul *Maitreyi* (1933) este un roman modern subiectiv, de analiză psihologică, dar în acelaşi timp un roman al autenticității şi al experienței şi un roman exotic.

Tema romanului este iubirea incompatibilă dintre doi tineri pe care îi îndepărtează diferențele de mentalitate şi religie. Romanul este structurat în cincisprezece capitole. De asemenea, există *trei niveluri ale scriiturii*: jurnalul intim al lui Allan care înregistrează evenimentele în momentul realizării lor, însemnările ulterioare ale personajului care completează sau contrazic primele impresii şi confesiunea naratorului care scrie după ce povestea de iubire s-a încheiat. Astfel, cititorul are o dublă perspectivă asupra întâmplărilor: una contemporană, prezentă în primele însemnări din jurnal şi una ulterioară, a notațiilor pe care Allan le face mai târziu în jurnal şi a romanului pe care îl scrie după ce povestea de iubire se sfârşeşte. Această dublă perspectivă oferă autenticitate, transformând romanul *Maitreyi* în *„romanul scrierii unui roman”*.

Acțiunea romanului se organizează în jurul cuplului Allan – Maitreyi. **Incipitul** romanului prezintă decizia personajului-narator care mărturiseşte că

Scanned with OKEN Scanner

intenționează să rememoreze povestea de iubire pe care a trăit-o alături de Maitreyi. Încercarea lui de a realcătui portretul femeii iubite încă din prima clipă a întâlnirii lor, subliniază obsesia acestuia pentru detalii semnificative. Allan speră ca prin această revenire la trecut să reușească să descopere misterul femeii iubite. *Expoziționea*prezintă succint motivele pentru care europeanul Allan vine în India și în același timp oferă câteva **reprere temporale** și **spațiale**. În cea mai mare parte, acțiunea se petrece în Calcutta, iar jurnalul personajului menționează începutul poveștii de iubire, anul 1929. Allan este un tânăr inginer englez care muncește la Tambuk și apoi la Assam, în junglă, unde se îmbolnăvește de malarie. Această boală constituie *intriga*,fiind momentul în care inginerul Narendra Sen, superiorul lui, îi propune să locuiască în casa lui, pentru a evita revenirea bolii. Mutarea în casa inginerului declanșează în existența lui Allan un adevărat proces inițiatic. Eroul devine astfel un fin observator al lumii indiene și hotărește să-și noteze observațiile într-un jurnal. Atenția lui Allan este captată de Maitreyi, frumoasă indiană de 16 ani, prin care el descoperă atât lumea tainică a Indiei, cât și iubirea adevărată. Atracția spre Maitreyi are o serie de consecințe: Allan începe să învețe bengaleza și se desparte de grupul de prieteni europeni. Din acest moment, se urmărește evoluția sentimentului erotic, de la manifestarea echivocă de la început și până la dezlănțuirea pătimașă de care sunt prinși cei doi îndrăgostiți. Odată cu declanșarea iubirii ia naștere **conflictul interior**. Fire autoreflexivă, Allan trăiește conflictul dintre trăirea intensă a iubirii, ca experiență definitorie, și luciditatea autoanalizei care nu îl lasă să se implice total în această poveste, stările sale interioare fiind contradictorii. O nouă treaptă a evoluției acestei iubiri este marcată de lungile discuții ale celor doi tineri, apoi continuă cu jocul cărților, în bibliotecă, jocul privirilor, al mâinilor, al atingerilor și al picioarelor. Derutat de atitudinea îngăduitoare a familiei Sen, este gata să ceară în căsătorie pe Maitreyi, dar ea îi atrage atenția că un asemenea mariaj nu poate fi acceptat de părinți. Allan dorește chiar să renunțe la religia lui, crezând că așa se va putea căsători cu Maitreyi. Înainte de a se dărui lui Allan pentru a evita păcatul iubirii, Maitreyi oficiază o logodnă mistică, într-un parc, la Lacuri, având ca martori elementele naturii.

*Punctul culminant*se referă la deconspirarea iubirii dintre cei doi de către Chabu, sora mai mică a Maitreyiei. Allan este alungat din casă și i se interzice orice legătură cu familia. Abia acum află că o căsătorie era imposibilă, deoarece ea aparținea celei mai nobile caste indiene, a brahmanilor, iar căsătoria cu cineva din afara castei sale ar fi adus dizgrația întregii familii. **Conflictul** dintre europeanul Allan și bengalezul Narendra Sen redă opoziția dintre libertatea dragostei și constrângerile tradiționale, iar la nivel general, incompatibilitatea sau lipsa de comunicare dintre civilizații și mentalități, cea europeană și cea asiatică. *Deznodământul*descrie călătoriile pe care le face Allan, în încercarea de a o uita pe Maitreyi. Înfrânt, fără vreo speranță de a-și mai vedea iubita, alungat de Sen și ironizat de cunoștințele sale, Allan părăsește Calcutta. Plecarea din India îi apare

Scanned with OKEN Scanner

ca o izbăvire. La Singapore, unde obținuse o slujbă, se întâlnește după un timp cu J., nepotul doamnei Sen, care îi povestește de încercarea disperată și inutilă pe care o făcuse Maitreyi pentru a fi alungată din casă. Finalul accentuează și mai mult această distanțare de real, iar imaginea eroinei, care, în încercarea de a se elibera de sub autoritatea familiei, se oferă unui vânzător de fructe, capătă o dimensiune tragică.

În încercarea sa de a descifra adevărul despre Maitreyi, Allan dă peste o scrisoare a acesteia. La vechile întrebări fără răspuns se adaugă altele, sporind tot mai mult misterul în care se pierde imaginea eroinei, **finalul** fiind unul deschis.

Relația dintre cele două personaje, Allan și Maitreyi, ilustrează tema iubirii imposibile. Incompatibilitatea iubirii celor doi se datorează diferențelor de mentalitate, civilizație, religie. Evoluția cuplului cuprinde mai multe etape: începutul, când indianca îi pare mai curând *„urâtă și vulgară"* tânărului englez, jocul erotic, apropierea treptată când Allan dorește să învețe limba, tradițiile fetei și să adopte chiar religia acesteia, culminarea cu logodna de la Lacuri și împlinirea erotică, destrămarea brutală a cuplului ca urmare a intervenției familiei, căderea în profan a iubirii prin aventurile ocazionale ale lui Allan, mitizarea acestei iubiri de către Maitreyi.

Maitreyi este o adolescentă bengaleză, copil și femeie în același timp, poetă, preocupată de filozofie și apreciată în cercurile intelectuale bengaleze, care conferențiază la 16 ani despre „esența frumosului". Personajul-narator realizează, în diferite etape ale iubirii lor, mai multe portrete, care îi surprind vestimentația, chipul, detalii fizice senzuale sau inocente, gesturi, calități, în încercarea de a surprinde în transformare miracolul acestei femei indiene. Când o vede pentru întâia oară, Allan nu este impresionat, ba dimpotrivă, adolescenta i se pare asemenea unei făpturi nefirești. Portretul ei se modifică treptat, pe măsură ce Allan se îndrăgostește.

Allaneste descris ca un „experimentator lucid" aflat într-o căutare a valorilor existențiale. Rațional și lucid, este interesat în primul rând să avanseze din punct de vedere profesional, să fie liber, să experimenteze și să nu se implice într-o relație de iubire. De aceea, reacțiile lui inițiale față de Maitreyi, de care se simte atras, sunt defensive. Spirit problematizant, el trăiește însă treptat o aventură a cunoașterii prin eros.

O **secvență** importantă în evoluția relației dintre cele două personaje este logodna de la Lacuri: ca să oficializeze într-un fel logodna lor, tânăra imaginează o logodnă mistică, săvârșește un jurământ sacru, având ca martor apa, pădurea și cerul. Această nuntă mistică reflectă legătura fetei cu natura, dar și cu partea spirituală a lumii, specifică lumii indiene. Într-una din nopțile următoare i se dăruiește lui Allan, pentru că *„Unirea noastră a fost poruncită de Cer."* Maitreyi este singura din cuplu care cunoaște interdicțiile și urmările erosului interzis în lumea sa și totuși se implică total în această poveste de iubire. Ea este cea care îl inițiază pe Allan în iubire, în cultura orientală și în sacralitate.

Scanned with OKEN Scanner

Secvența despărțirii subliniază însă imposibilitatea împlinirii celor doi prin iubire. Allan este alungat din casă și i se interzice orice legătură cu familia. Abia acum află că o căsătorie era imposibilă, deoarece ea aparținea celei mai nobile caste indiene, a brahmanilor, iar căsătoria cu cineva din afara castei sale ar fi adus dizgrația întregii familii. După despărțirea brutală de tânărul englez, fata dă dovadă de tărie în apărarea iubirii ei, astfel explicându-se și gestul final când se oferă unui vânzător de flori cu speranța că va fi alungată de acasă. În schimb, Allan se va retrage în Himalaya, pentru a se purifica de pasiunea și dependența pe care le simte față de Maitreyi. După o aventură cu Jenia Isaac, pleacă din India hotărât să o uite definitiv pe Maitreyi. Lucid, rațional, individualist și oarecum egoist, europeanul Allan se vindecă în cele din urmă de pasiune și își va duce probabil viața mai departe, chiar dacă tânăra bengaleză va rămâne pentru el un mister și un simbol pentru iubirea adevărată. Totuși, pasiunea lasă urme în sufletului tânărului englez, care nu crede că se va mai putea îndrăgosti.

Cuplul Allan – Maitreyi ilustrează mitul iubirii imposibile, între cei doi aflându-se profunde diferența de civilizație, mentalitate, religie. Spre deosebire de alte cupluri celebre din literatura lumii, aici doar femeia își asumă dimensiunea tragică, în timp ce bărbatul eternizează iubirea în poveste.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 40

Subiectul I

A.

1. Cele două sintagme se referă la modul de alcăturie al satelor de pe Valea Trotușului: unele sunt *„răsfirate"* deoarece casele sunt situate la distanță datorită formelor de relief, altele fiind *„adunate"*, mai ales în zona văilor.
2. În gospodăriile de pe Valea Trotușului se pot găsi următoarele anexe: șura *„cu acoperișul în două ape"* și focăria (bucătăria de vară).
3. Autorul articolului menționează că în perioada interbelică a apărut obiceiul de a scrie cu dalta pe poartă numele proprietarului.
4. Oamenii își consolidau casele prin tencuirea și văruirea spațiilor dintre bârnele de brad și din jurul ușilor și ferestrelor. În plus, peste bârne aplicau șipci dispuse oblic.
5. Porțile trotușene erau decorate cu motive străvechi, *„soarele antropomorfizat, roata, pomul vieții"*, care simbolizau legătura dintre om și cosmos. De asemenea, foloseau și desene care reprezentau elemente ale vieții lor obișnuite: *„animale, păsări, glastra cu flori"*.

B.

Satul românesc este considerat un spațiu idilic în care adevăratele valori morale și tradițiile sunt păstrate. Identitatea unei comunități se configurează în raport cu lumea în care trăiește, care se poate reflecta și în modul specific de a-și construi casele. În opinia mea, în satele tradiționale casele reprezintă atât un motiv de mândrie individuală, cât și o modalitate de a pune în evidență ideea de apartenență și identitate.

Pe de o parte, locuința pune în evidență dorința de a stabili legătura cu comunitatea din care proprietarul face parte. În afara aspectelor care țin de utilitatea practică (șura, bucătăria de vară etc.), în comunitățile tradiționale sunt adăugate lemente decorative care subliniază ideea de apartenență. De exemplu, casele din Valea Trotușului se disting prin porțile masive din lemn pe care se pot observa motive străvechi care vorbesc despre concepția de viață a locuitorilor care cred în legătura dintre existența lor și cosmos sau natură.

Pe de altă parte, construirea unei case reflectă priceperea meșteșugarilor din zona respectivă, care reușesc să pună în valoare bogățiile oferite de natura în mijlocul căreia își duc existența. Oamenii din Valea Trotușului folosesc garduri din lemn, bârne de brad, folosind ca principal material lemnul. Un motiv de mândrie pentru ei sunt porțile din lemn masiv, dovadă și obiceiul de a-și scrie numele pe ele și împodobirea acestora cu elemente de decor, *„crestăturile și traforurile"* de pe prispa casei. Această reflectare a legăturii profunde cu natura se poate observa și în zona Maramureșului sau în satele de la munte.

Scanned with OKEN Scanner

În concluzie, modul în care oamenii din comunitățile rurale își construiesc casele reflectă mândria de a aparține unei comunități, devenind astfel un element care le definește identitatea.

Subiectul al II-lea

Fragmentul aparține de genul epic prin faptul că modurile de expunere folosite sunt narațiunea (realizată la persoana a III-a de un narator obiectiv) și dialogul. Personajele care participă la acțiune sunt bătrânul și Ana, care poartă o discuție despre război. Ana îl invită să le vorbească elevilor despre război, iar refuzul lui pare să conțină un paradox: *„Să spui cum a fost este o minciună"*. Ana nu înțelege la început ce vrea să spună bătrânul, dar treptat se convinge de adevărul afirmației. Timpul așternut peste evenimente modifică perspectiva asupra lor, senzațiile și trăirile nu mai sunt cele de atunci, motiv pentru care orice rememorare presupune un neadevăr: *"Vorbele pe care le spui acum ascund oamenii și faptele de atunci. Abia vorbind, reușești să uiți ce a fost, pentru că tot ce ai pus în loc e mai proaspăt în mintea ta"*. Prin povestire realitatea actuală intervine în amintiri, lucrurile sunt văzute prin prisma evenimentelor care le-au urmat: *"Atunci ai spus sau ai gândit alte cuvinte și nu ți le poți aminti, dar și dacă ți le-ai aminti, cine ar înțelege ce vrei să spui?"*. În fapt *„bătrânul nu voia să vorbească despre război"*, nu voia să se reîntoarcă la trecutul trăit deoarece rememorarea lui l-ar face să uite evenimentele reale: *„Dacă mă forțez să-ți povestesc dumitale cum a fost, abia așa oi uita tot ce-a fost"*.

Subiectul al III-lea

Junimea a fost o societate culturală înființată în 1873-1874, de tinerii Titu Maiorescu, P.P. Carp, Vasile Pogor, Theodor Rosetti, Iacob Negruzzi și care, treptat, a devenit cea mai prestigioasă grupare culturală a timpului, cu o influență decisivă asupra evoluției literaturii române, mai ales după 1867, când își afiliază și o revistă, „*Convorbiri literare*". Junimiștii s-au distins prin spirit filosofic, spirit oratoric (exersat în contexte politice, academice și în prelegerile populare), dar mai ales spirit critic și autocritic (celebra ironie junimistă). De fapt, gruparea de la Junimea a reușit să provoace schimbări substanțiale în cultura română, tocmai datorită rigorii și standardelor valorice precise pe care și le-a autoimpus.

Mentorul grupării a fost Titu Maiorescu, o personalitate remarcabilă a vremii sale. Spiritul critic și polemic, specific junimiste, sunt bine evidențiate în teoriile care l-au consacrat, de pildă în teoria formelor fără fond, (articolul „*În contra direcției de astăzi în cultura română*"), unde critică importul superficial de forme lipsite de conținut din cultura română. El este și cel care care pune bazele unei estetici propriu-zise, furnizând criterii precise în aprecierea operelor literare („*O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867*"), definind conceptele pe baza cărora poate fi evaluată opera literară. De fapt, activitatea criticului e

Scanned with OKEN Scanner

orientată în două direcții prioritare: denunțarea exceselor și a mediocrității, respectiv stimularea culturii autentice.

Meritele criticului în impunerea unei noi direcții în literatură au vizat: recuperarea valorilor generației anterioare (Vasile Alecsandri), desființarea, prin ironie, a literaturii mediocre („*În contra direcției de astăzi în cultura română*") și încurajarea noii literaturi. Scriitori precum Mihai Eminescu, Ion Creangă, Ioan Slavici, Ion Luca Caragiale au datorat mult cenaclului Junimea și au fost promovați prin intermediul revistei „*Convorbiri literare*". Articolele maioresciene despre ei au contribuit la impunerea lor în conștiința contemporanilor.

Articolul „*Comediile d-lui I.L. Caragiale*" este un răspuns dat celor care îi imputau dramaturgului caracterul imoral și needucativ al pieselor sale. Articolul este important nu doar pentru că ia deschis apărarea unuia dintre cei mai buni scriitori ai momentului, ci și pentru că evidențiază gândirea modernă a criticului. În cultura română, la sfârșitul secolului al XIX-lea, dar și la începutul secolului al XX-lea, confuzia între valoarea estetică și cea etică sau educativă era destul de frecventă. Delimitându-le cu finețe, Maiorescu se arată un spirit progresist, înaintea teoriilor timpului său.

Maiorescu începe prin a prezenta tezele detractorilor lui Caragiale, recunoscând că piesele lui nu oferă modele de comportament. Criticul definește apoi noțiunea de moralitate în artă. Punctul de pornire al demonstrației îl constituie ideea filosofului german Arthur Schopenhauer că rădăcina tuturor relelor o constituie voința de a trăi, respectiv egoismul individual. Maiorescu asociază această idee teoriei lui Aristotel despre *catharsis* (purificare) în artă. Astfel, leagă ideea de moralitate în artă de aceea de *purificare*: arta face spectatorul să se desprindă de existența sa individuală, egoistă și să se înalțe în lumea ideală a ficțiunii, a contemplației estetice.

Prin exemple concrete, cum ar fi nuditatea statuilor antice, Maiorescu respinge ideea conform căreia valoarea etică a unei opere ar fi dată de conținutul acesteia. În artă, caracterul moral este implicit și subordonat valorii estetice. Singura formă de imoralitate în artă ar fi deci lipsa talentului, pentru că astfel opera ar fi neconvingătoare și nu ar reuși să-l transpună pe spectator.

Pornind de la această bază teoretică, Maiorescu construiește o apărare eficientă a operei caragialiene, cu exemplificări precise. Astfel, dacă inițial acceptă imputarea făcută dramaturgului că în opera sa nu există modele, personaje pozitive, care să „îndrume" comportamentul cititorului, în final arată că moralizarea explicită nici nu este o atribuție a artei. Rostul comediei este acela de a ne desprinde de ființa noastră individuală, de a ne înălța în spațiul impersonal al emoției estetice. Or, această emoție este dată chiar de reușita artistică a întregului. Personajele unei opere valoroase nu pot fi triviale; în fond, nu subiectul dă valoare artei, ci maniera de tratare a acesteia. Un scriitor talentat, cum este cazul lui Caragiale, ridică din banalitate subiectul concret tocmai prin valoarea artistică pe care i-o oferă.

Scanned with OKEN Scanner

Rolul cel mai important al Junimii este acela de a fi format şi impus scriitori de mare talent. Literatura influenţată/promovată de Junimea dovedeşte acelaşi spirit critic, o privire detaşată, lucidă asupra realităţii contemporane. Putem aminti, de pildă, latura satirică a unora dintre poeziile eminesciene, comediile caragialiene sunt imagini destul de inconfortabile ale realităţii contemporane scriitorului, căreia i se evidenţiază mediocritatea. Prin întreaga sa activitate, Titu Maiorescu nu a influenţat doar critica literară ci a schimbat evoluţia literaturii româneşti. Rolul de îndrumător cultural este reflectat de activitatea derulată la Junimea, prin care acesta încearcă promovarea unei literaturi de maximă originalitate, dar mai ales prin preocuparea sa teoretică de a promova nişte criterii clare prin care să se selecteze adevărata literatură originală şi valoroasă, fapt care lipsea cu desăvârşire până la apariţia sa în viaţa culturală românească.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 41

Subiectul I

A.

1. Sintagma *„spectacolul suferinței e sfânt"* se referă la ideea că pentru scriitorul francez suferința nu lasă loc niciodată ironiei, personajele care suferă în romanele sale sunt descrise întotdeauna cu îngăduință și compasiune.
2. în cazul personajelor ridicole se observă atitudinea ironică și insistarea pe defectele acestora, dar atunci când sunt prezentate personaje aflate în suferință, intervine compasiunea scriitorului.
3. N. Steinhardt îl admiră pe Balzac pentru că este un adevărat creator capabil de compasiune față de personajele sale și pentru că își dovedește firea nobilă prin intermediul operelor sale.
4. Balzac nu mai pune accentul pe greșelile de ortografie ale personajului François Minoret deoarece consideră că *„nu șade bine"* să râdă de un personaj care se află într-o situație tragică.
5. Afirmația pune în evidență condiția scriitorului care prin opera sa creează o lume plină de farmec, la fel ca și Dumneze. Steinhardt consideră că doar marii scriitori reușesc să facă acest lucru prin prezentarea autentică a lumii create. Personajele lor prind însă viață doar în contact cu cititorii, care apreciază *„o lume și ființe"* făurite de imaginația creatorului.

B.

Dacă ne gândim la afirmația lui Camil Petrescu prin care susținea că un scriitor nu poate scrie decât despre ceea ce cunoaște și doar la persoana I, atunci realizăm că există posibilitatea ca nu doar lumea exterioară ci și valorile morale ale unui artist să se regăsească în opera sa. În opinia mea, calitățile morale ale unui scriitor pot influența modul în care își construiesc personajele, indiferent dacă acestea sunt realiste sau fantastice, pozitive sau negative.

În primul rând, scriitorii, mai ales prozatorii realiști, prezintă anumite tipuri umane preluate din planul realității și care ilustrează calități sau defecte umane. N. Steinhardt consideră că Balzac își construiește personajele în funcție de firea sa nobilă, afirmând că *„a fost un om de treabă și un creștin."* Exemplul pe care îl oferă autorul este cel al persoanajului François Minoret, care inițial este ironizat de către scriitor prin prezentarea greșelilor de ortografie din scrisorile sale, dar în momentul în care acesta este nefericit este prezentat cu compasiune deoarece, așa cum explică și Balzac, *"nu șade bine să râdem pe seama unui om lovit de nenorocire"*.

În al doilea rând, în cazul unor scriitori se poate realiza o legătură între viața privată prezentată prin intermediul memoriilor sau jurnalelor și operele artistice. Realizând această analiză comparativă, cititorul poate observa dacă anumite valori morale și modul de a gândi ale autorului se regăsesc în personajele

Scanned with OKEN Scanner

sale. Un exemplu în acesst sens este Camil Petrescu, prozator şi dramaturg care îşi construieşte eroii ca reprezentanţi ai unor idei absolute. Este evident atunci că Ştefan Gheorghidiu, Andrei Pietraru şi Gelu Ruscanu reprezintă de fapt o parte din personalitatea acestuia, preocupată de filosofie şi de înţelegerea şi trăirea profundă a lumii, în care iubirea şi dreptatea devin adevărate principii de viaţă.

În concluzie, niciun scriitor nu îşi concepe opera în afara lumii în care trăieşte, motiv pentru care se poate identifica influenţa modului său de a concepe realitatea şi valorile sale morale.

Subiectul al II-lea

Indicaţiile scenice prezintă în primul rând decorul piesei şi modul în care sunt aşezate personajele în scenă: *„Spirache, retras într-un colţ”*, *„Gena, la bufet”*. Fragmentul redă discuţia din acest *„tablou familial”* prin care ei îşi exprimă speranţa că vor moşteni cât mai curând averea unchiului Tache. Replica Daciei sugerează atitudinea ironică, afirmând că Tache este atât de sănătos încât devine enervant din acest motiv. Singura lor speranţă rămâne croaziera în care Tache intenţionează să plece, trăirile lor fiind surprinse şi cu ajutorul didascaliilor: *„la auzul numelui lui Tache, toată familia devine atentă”*, *„pe gânduri”*. Precizarea autorului că pe stradă se aude Titanic Vals face legătura cu *„splendida catastrofă”* a Titanicului, oximoron care sugerează că un astfel de eveniment tragic ar putea fi pentru ei un motiv de bucurie deoarece i-ar transforma în moştenitori.

Subiectul al III-lea

Moromeţii, romanul care l-a consacrat pe Marin Preda, rămâne una dintre cele mai importante creaţii postbelice. Fiind un roman realist şi obiectiv, perspectiva narativă care domină textul este cea a naratorului obiectiv, omniprezent şi omniscient.Altă trăsătură a romanului obiectiv este legătura dintre incipit şi final care subliniază supratema timpului. La început, aparent îngăduitor, *„timpul era foarte răbdător cu oamenii; viaţa se scurgea aici fără conflicte mari”*, pentru ca în final să se modifice imaginea timpului, care devine necruţător şi intolerant şi *„nu mai avea răbdare”* din cauza schimbărilor sociale aduse de cel de-al doilea război mondial.

Tema romanului este dispariţia ţărănimii tradiţionale, care este prezentată în legătură cu destrămarea familiei Moromete deoarece într-o comunitatea tradiţională cea mai importantă valoare este familia. Dar, alături de această problemă, autorul tratează şi tema istoriei, a timpului *„care nu mai avea răbdare”*, care trece fără a ţine cont de dorinţa oamenilor şi care aduce cu el schimbări radicale şi neaşteptate. Două secvenţe semnificative pentru ilustrarea temei sunt secvenţa tăierii salcâmului şi finalul. Tăierea salcâmului simbolizează

Scanned with OKEN Scanner

nu doar destrămarea familiei ci şi a satului tradiţional. Pentru sătenii din Siliştea-Gumeşti, salcâmul din grădina Moromeţilor era un punct de reper, el având valoarea unui arbore sacru, al unui axis mundi. Odată cu tăierea acestuia, nici timpul nu mai are răbdare, astfel încât modificările din familia Moromete şi cele din plan social se succed rapid. Fuga băieţilor din finalul primului volum reprezintă destrămarea familiei, care anticipează destrămarea satului tradiţional prezentată în al doilea volum.

Primul volum redă drama familiei Moromete, nucleul unui univers patriarhal care se destramă, măcinat de conflictul dintre mentalităţile a două generaţii diferite (tatăl şi fiii cei mari), cu moduri incompatibile de a vedea lumea. În volumul al II-lea, represiunea regimului comunist distruge ce a mai rămas din societatea ţărănească tradiţională. Primul volum ilustrează, aşadar, drama unei familii, al doilea – drama unei colectivităţi.

Construind primul volum, Marin Preda e preocupat de **simetria** dintre **incipit** şi **final**. Pentru personajele romanului, lumea pare încă omogenă şi stabilă, iar „rama" volumului accentuează impresia că această lume aspiră la unitate şi ordine. **Acţiunea** volumului întâi e lentă, se desfăşoară pe parcursul unei veri. Volumul al doilea acoperă o perioadă lungă de timp, de peste două decenii, concentrându-se totuşi asupra evenimentelor din anii imediat următori instalării noului regim.

În centrul primului volum se află figura lui Ilie Moromete şi problema paternităţii, a raporturilor acestuia cu fiii lui, care este însă o deghizare a problemelor sociale generale. *Expoziţiunea*fixează **reperele spaţiale** şi **temporale** ale acţiunii: evenimentele relatate au loc în satul Siliştea-Gumeşti din Câmpia Dunării cu trei ani înaintea celui de al doilea război mondial. De asemenea, sunt prezentate şi personajele. Familia Moromete este formată din Ilie Moromete, soţia sa, Catrina, trei băieţi din prima căsătorie a lui Ilie, Paraschiv, Nilă şi Achim, două fete, Tita şi Ilinca, şi Niculae. Scena cineiare rolul de a prezenta familia, dar şi de a sugera relaţiile dintre membrii acesteia. Ilie Moromete pare a domina o familie formată din copii proveniţi din două căsătorii, învrăjbiţi din cauza averii. Aşezarea în jurul mesei sugerează evoluţia ulterioară a conflictului, destrămarea familiei.

*Intriga*descrie aceste relaţii tensionate de care va profita Guica, sora lui Moromete, care îi instigă pe cei trei băieţi din prima căsătorie împotriva familiei şi îi convinge să fugă de acasă. Familia Moromete se va destrăma ca urmare a producerii mai multor **conflicte exterioare**. Cel mai important conflict exterior este cel dintre tată şi cei trei fii ai săi din prima căsătorie, Achim, Paraschiv şi Nilă. Ilie Moromete nu poate să înţeleagă dorinţa de îmbogăţire a celor trei fii, cum nu poate să înţeleagă nici pătrunderea valorilor civilizaţiei urbane în lumea satului. Băieţii îşi disprețuiesc tatăl fiindcă nu ştie să transforme în bani produsele agricole, aşa cum face vecinul lor, Tudor Bălosu. Acest conflict va duce pînă la urmă la dezmembrarea familiei deoarece băieţii pleacă de acasă. Celelalte două

Scanned with OKEN Scanner

conflicte exterioare sunt între Ilie Moromete şi Catrina, respectiv Ilie Moromete şi soţia lui, Guica.

Ilie Moromete încearcă să păstreze întreg, cu preţul unui trai modest, pământul familiei pentru a-l transmite apoi băieţilor. Fiii cei mari nu împărtăşesc idealul tatălui deoarece ei îşi doresc independenţa economică. Ei se simt neîndreptăţiţi pentru că, după moartea mamei lor, Moromete s-a însurat cu altă femeie şi că are încă trei copii. Îndemnaţi de Guica, cei trei băieţi pun la cale un plan care va amplifica problemele economice ale familiei. Ei intenţionează să plece la Bucureşti pentru a face bani. În acest scop, vor să ia oile şi caii, animale care constituie principala sursă de hrană şi venit a familiei. Deşi au probleme financiare, Moromete acceptă planul băieţilor cărora le vrea binele şi vinde o parte din pământ pentru a-şi plăti datoriile. Este însă păcălit de băieţi, care în **final** fug de acasă, lăsând familia într-o situaţie financiară precară. Moromete este nevoit să vândă din nou o parte din pământ pentru a-şi reface gospodăria, pentru a plăti foncierea, rata la bancă şi taxele de şcolarizare ale lui Niculae. Destămarea familiei din final este anticipată de **secvenţa narativă** în care este prezentată tăierea salcâmului. Lumea tradiţională aşa cum şi-o imaginează personajul principal va începe procesul de destrămare care se finalizează în al doilea volum.

Romanul *Morometii* înfăţişează cititorului oglinda unei realităţi: aceea a societăţii rurale de dinainte şi de după război. Viziunea despre lume este lucidă, lipsită de sentimentalism, iar evenimentele conduc personajele, respectiv cititorul, pe un drum care trece de la iluzie la conştientizare. Mesajul romanului este transmis printr-un personaj, Ilie Moromete, care nu are nicio ambiţie ideologică, dar care reprezintă valorile şi frumuseţea lumii tradiţionale, ruinate de o istorie inconştientă.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 42

Subiectul I

A.

1. Tema simpozionului organizat de Academia Română este *„Frontiere în ştiinţa macromoleculară şi supramoleculară”.*
2. Cei trei oameni de ştiinţă care au obţinut Premiul Nobel pentru chimie au fost: Yves Chauvain, Richard Schrock şi Robert H. Grubbs.
3. Robert Grubbs şi-a petrecut copilăria la ferma părinţilor, dezvoltându-şi pasiunea pentru agricultură, iar apoi în liceu o profesoară i-a sugerat să-şi îndrepte atenţia spre chimia organică.
4. Domeniul pentru care omul de ştiinţă a obţinut premiul este *„metateza în sinteza materialelor organice”.*
5. Prin această afirmaţie profesorul Grubbs încearcă să explice pe înţelesul tutror termenul de *„metateză”.* Acesta nu defineşte o teorie ci are o utilitate practică, fiind un instrument prin care se pot obţine noi *„medicamente, produse farmaceutice sau produse plastice.”*

B.

A trăi înseamnă a cunoaşte mai mult în fiecare zi, înseamnă a evolua. Această aventură a omului prin viaţă este strâns legată de dorinţa de a descoperi noutatea din tot ceea ce îl înconjoară. Modul în care ne adaptăm vieţii ne reflectă personalitatea şi ne pune în evidenţă însuşirile „nobile” cu ajutorul cărora obţinem „dreptul la viaţă”. În opinia mea, deschiderea spre nou defineşte fiinţa umană, stând la baza marilor descoperiri ale lumii moderne.

În primul rând, dorinţa de a descoperi noutatea lumii se manifestă încă din copilărie şi adolescenţă. Viaţa unui om este o succesiune de evenimente prin intermediul cărora acumulăm cunoştinţe care ne ajută să ne adaptăm la situaţii noi. Un exemplu este şi chimistul Robert Grubbs, care îşi descoperă pasiunea pentru chimie încă din perioada liceului, când la sugestia unei profesoare îşi îndreaptă atenţia spre chimia organică. Fără pasiunea, curiozitatea şi munca unor oameni devotaţi, multe dintre lucrurile pe care le avem astăzi nu ar fi existat. Oamenii de ştiinţă îşi folosesc resursele intelectuale şi materiale în folosul altora, Premiul Nobel părând din acest punct de vedere o recunoaştere insuficientă.

În al doilea rând, această deschidere spre nou se manifestă mai ales la nivelul noii tehnologii de care ne folosim pentru a comunica şi pentru a munci. Nu putem supravieţui în această lume tehnologiei în care totul se schimbă într-un ritm alert, dacă nu deţinem capacitatea de adaptare şi de învăţare. De exemplu, un tânăr care refuză să înveţe să folosească mijloacele moderne de obţinere a informaţiei şi refuză să utilizeze calculatorul în activitatea sa zilnică, va avea de la început un handicap faţă de ceilalţi în momentul angajării. Munca şi viaţa noastră depind din ce în ce mai mult de disponibilitatea de a accepta noutatea.

Scanned with OKEN Scanner

În concluzie, deschiderea spre nou îndreptăţeşte dreptul la viaţă al fiecărui individ în parte deoarece de această capacitate depinde supravieţuirea lui într-o lume modernă care se află într-o permanentă evoluţie.

Subiectul al II-lea

Titlul *"Lumină lină"* este compus dintr-un substantiv nearticulat *"lumină"* şi epitetul *"lină"*. Sintagma poate avea conotaţii multiple, dar în general în poezia modernă lumina simbolizează mai ales dorinţa de cunoaştere. Epitetul *"lină"* atrage atenţia asupra destinului albinei care, treptat, este învinsă de sarcina grea pe care trebuie să o ducă la împlinire în drumul ei spre cunoaştere. Prăbuşirea albinei este văzută de fapt ca o înălţare şi exprimă admiraţia pentru sacrificiul ei: aripile nu se mai pot înălţa în plan real, dar îşi continuă zborul în lumea visului: *„aripa-n ţărână şi în vis."* Exclamaţiile din ultimele două versuri şi epitetul *„frumoasa mea albină"* exprimă sentimentele eului liric, compasiunea şi admiraţia faţă de albina care piere în drumul ei spre stup: *„Cât te iubesc, frumoasa mea albină,/Că sarcina chemării te-a ucis!"*.

Subiectul al III-lea

Jocul ielelor (1918) este o dramă de idei, dar poate fi privită şi ca o dramă a absolutului, o dramă a cunoaşterii, a responsabilităţii şi a lucidităţii. **Tema** piesei este drama intelectualului, care întruchipează ideea de justiţie, dreptate absolută şi intră în conflict cu sine şi cu ceilalţi.

Titlul sugerează apropierea dintre "jocul ideilor" şi "jocul ielelor". Personajul Penciulescu explică în text în ce constă efectul ielelor asupra oamenilor însetaţi de idei absolute, anticipând astfel destinul personajului principal: *"Cine a văzut ideile devine neom, ce vrei?... Trece flăcăul prin pădure, aude o muzică nepământească şi vede în luminiş, în lumina lunii, ielele goale şi despletite, jucând hora. Rămâne înmărmurit, pironit pământului, cu ochii la ele. [...] Aşa sunt ielele... pedepsesc... Nu le place să fie văzute goale de muritori. A mai fost un grec, unul Platon, care pretindea că a văzut ideile pure şi de la grecul acesta au venit toate nenorocirile din lume. A fost şi un franţuz, Robespierre..."*

Drama este structurată în **trei acte**, alcătuite din douăsprezece tablouri şi scene. **Acţiunea** se petrece în preajma izbucnirii primului război mondial, în mai 1914, la redacţia ziarului bucureştean *Dreptatea socială*, organ al partidului socialist. Subiectul prezintă efectele campaniei de presă dusă de directorul ziarului, Gelu Ruscanu, împotriva ministrului de justiţie, Şerban Saru-Sineşti, căruia îi cere să demisioneze, ameninţîndu-l cu publicarea unei scrisori incriminatoare. Ruscanu deţine o scrisoare de dragoste adresată lui de către Maria Sineşti, soţia ministrului şi fosta iubită a lui Gelu, prin care aceasta îi dezvăluie că ministrul ar fi asasinat-o în urmă cu şapte ani pe bătrâna Manitti, distrugând

Scanned with OKEN Scanner

testamentul acesteia şi însuşindu-şi un milion de lei aur. Stăpânit de ideea dreptăţii absolute, Gelu este hotărât să publice scrisoarea în ciuda presiunilor.

Conflictul interior al lui Gelu Ruscanu provine din confruntarea dintre concepţia lui despre dreptate şi ideile utopice pe care le are despre lume şi realitatea pe care nu o acceptă. El crede că ideile şi sentimentele pot exista la modul absolut, dar treptat va avea diverse revelaţii şi dezvăluri făcute de celelalte personaje, care îl fac să constate că lumea nu este aşa cum o vede el.

Iniţial fusese dezamăgit în dragoste, trăind cu impresia că femeia iubită, Maria Sineşti, îl trădase. El vede iubirea la modul absolut (*"o iubire care nu este eternă nu este nimic"*), dar găseşte totuşi forţa de a trece peste acest eşec, regăsindu-se în lupta pentru dreptatea absolută: *"Nu va fi niciodată dreptate reală în lume până când ideea de dreptate nu va rămâne intangibilă, absolută."*

Ruscanu ştie că tocmai cel care ar trebui să reprezinte dreptatea în stat, ministrul justiţiei Şerban Saru-Sineşti, a ajuns în această funcţie prin intermediul unui asasinat. Publicarea scrisorii care dovedea acest lucru i se pare eroului un act de dreptate socială, indiferent de rugăminţile mătuşei Irena şi de suferinţa şi umilinţa la care ar supune-o pe Maria. La început membrii partidului îl susţin în demersurile sale, dar intervine o problemă mult mai importantă şi anume situaţia eliberării lui Petre Boruga. Când îl vizitează împreună cu Praida în închisoare este impresionat de suferinţa acestuia şi de sacrificiul pe care l-a făcut în numele partidului şi al dreptăţii sociale, dar apoi se gândeşte că dreptatea absolută este mai importantă decât destinul unui singur individ. Convingerile lui vor fi însă zdruncinate de discuţia pe care o are cu Irena Romescu în care îi dezvăluie că tatăl lui nu a murit într-un accident de vânătoare ci s-a sinucis. În plus, înainte de moarte a delapidat o sumă de bani pe care i-a acoperit cu ajutorul lui Sineşti. Tatăl murise când Gelu avea doar 5 ani, dar reprezenta pentru el un model de intergritate şi moralitate, care ar putea fi acum compromis de o scrisoare deţinută de Sineşti prin care Grigore Ruscanu îl ruga să acopere suma de bani. O altă vizită care îi accentuează confictul interior este cea a lui Sineşti de la care află şi alte informaţii în legătura cu tatăl său. Acesta iubise o actriţă vulgară şi fără talent, Nora Ionescu, din cauza căreia s-a împuşcat cu revolverul trimis de ea.

Maria Sineşti îl vizitează, nu pentru a-i cere să nu publice scrisoarea ci pentru a avea convingerea că a iubit-o. Maria are în geantă un revolver, iar Gelu o ironizează provocând-o să îl ucidă, făcând referire la un caz discutat mult în presa vremii a unei crime pasionale. Discuţia îl face să aibă îndoilei în legătură cu motivul despărţirii lor şi se gândeşte că poate a făcut totuşi o greşeală, dar este mult prea târziu. Maria nu va asculta explicaţiile lui, îi va mărturisi că nu regretă că l-a iubit şi pleacă lăsându-i revolverul.

O ultimă revelaţie dureroasă pentru erou o reprezintă constatarea faptului că membrii comitetului redacţional acceptă să nu se publice scrisoarea, în schimbul eliberării lui Petre Boruga. Ruscanu află astfel că nu dar iubirea este relativă ci şi dreptatea. În **final** singurul adevăr care îi mai rămâne este cel al

Scanned with OKEN Scanner

morții, iar imaginea tatălui îi revine în minte şi destinul lui se identifică cu cel al tatălui. Personajul se sinucide cu pistolul adus de Maria Sineşti, aşa cum tatăl s-a sinucis cu revolverul trimis de iubita lui. Cuvintele lui Praida au rolul unei concluzii amare care rezumă destinul lui Gelu Ruscanu: *„A avut trufia să judece totul... S-a depărtat de cei asemeni lui, care erau singurul lui sprijin... Era prea inteligent ca să accepte lumea aşa cum este, dar nu destul de inteligent pentru ceea ce voia el. Pentru ceea ce năzuia el să înțeleagă, nicio minte omenească nu a fost suficientă până azi... L-a pierdut orgoliul său nemăsurat...”*

Gelu Ruscanu este personajul principal al dramei care îşi construieşte o lume a lui, aparte, şi nu acceptă legătura cu viața reală, care îl dezamăgeşte. Nemulțumit de ceea ce i se oferă, eroul caută întotdeauna ceva. Dorința de cunoaştere perpetuă şi totală ce-l caracterizează îl îndreaptă însă spre un unic țel: absolutul. De aceea evoluția personajului e uşor previzibilă, setea de absolut fiind echivalentă cu eşecul. Directorul ziarului *„Dreptatea socială”* visează întâi să atingă iubirea absolută, apoi îl atrage ideea de dreptate socială absolută. Portretul său fizic, realizat cu ajutorul didascaliilor (*« un bărbat ca de 27-28 de ani, de o frumusețe mai curând feminină, cu un soi de melancolie în privire »*) sugerează faptul că este, aşa cum va menționa şi Maria, omul superior, deosebit de inteligent, dar care trăieşte în lumea ideilor.

Maria Sineşti este soția ministrului justiției, fosta iubită a lui Ruscanu şi autoarea scrisorii folosite ca document compromițător de *„Dreptatea socială”*. Impresia pe care o induce acest personaj nu este pe deplin clară. Din tabloul familiei Sineşti se desprinde o figură a Mariei mai puțin convingătoare şi mai mult stranie: bolnavă cu nervii, consumatoare de alcool, nu-şi primeşte bărbatul în dormitor de ani de zile, îşi neglijează copii. Bărbatul său o descrie ca fiind *„...o nevropată. O sclavă dementă a simțurilor şi o zvăpăiată a poftelor”*, o numeşte *„mitomană erotică”* şi e convins că scrisoarea e redactată într-un moment de nebunie, de extaz, vrând să-şi atragă amantul şi mai mult. Maria nu pare un personaj echilibrat şi prin aceasta adevărul din scrisoare este pus la îndoială. Dar faptul că Gelu Ruscanu pare să-şi fondeze întreaga acuzație pe scrisoarea unei femei capricioase are importanță minoră, întrucât Gelu a văzut „ideile” şi acestea îl călăuzesc. În opoziție, Gelu este o ființă cerebrală, care descoperă bucuriile sufletului numai prin bucuriile minții, prăpastia dintre ei fiind sesizată şi de Maria: *„între inima ta şi inima mea simt mereu lama rece a minții tale...”*.

Relația lor este şi ea sortită eşecului datorită ideilor absolute în care crede cu ardoare Gelu. Deşi povestea lor de iubire se desfăşoară pe fundalul căsniciei Mariei cu Sineşti, Gelu trăieşte iluzia unei iubiri superioare : *„fericirea care nu durează, nu e fericire, e un mizerabil stupefiant”*, *„iubirea nu poate admite greşeală”*, *„doi inşi care se iubesc cu adevărat nu mai sunt oameni”*. Ruptura dintre ei s-a datorat însă unei întâmplări banale, Gelu vine să o vadă, iar Maria râdea în timp ce un oarecare Gaian îi săruta mâinile, dar cu proporții de catastrofă în mintea însetată de absolut a lui Ruscanu. În momentul desfăşurării acțiunii

Scanned with OKEN Scanner

povestea lor s-a terminat de mult, deşi sentimentele şi suferinţa celor doi sunt încă prezente.

O primă secvenţă în care este prezentată iubirea dintre cei doi este vizita Mariei la redacţia ziarului « Dreptatea socială ». Gelul o primeşte cu răceală şi refuză să discute cu ea singur, fără prezenţa lui Praida. Când aceasta îi aminteşte că este o problemă personală care nu are nevoie de martori, răspunsul lui este categoric : *« Vă repet, doamnă, că eu nu mai am o viaţă intimă... »* şi subliniază faptul că renunţă la propria fericire în numele unei dreptăţi absolute. Se înduioşează totuşi de suferinţa Mariei atunci când bănuieşte că aceasta are revolverul în geantă pentru a se sinucide. Ea vine nu pentru a-l ruga să nu publice scrisoarea care ar compromite întreaga ei viaţa ci pentru a avea certitudinea că a iubit-o, dar Gelu refuză să îi ofere această consolare. In secvenţa finală însă lucrurile par să se schimbe. Convingerile lui Ruscanu sunt deja zdruncinate de dezvăluirile pe care i le face Sineşti despre tatăl său, dar şi de decizia partidului şi a comitetului de redacţie de a nu publica scrisoarea, în schimbul eliberării lui Petre Boruga. De data aceasta, Maria se întoarce pentru a-i mulţumi că nu a publicat scrisoarea şi pentru a-i spune că fericirea lor încă este posibilă. Tot acum primeşte şi o explicaţie pentru faptul că a părăsit-o acum câţiva ani şi constată că toată suferinţa lor a fost provocată de o neînţelegere, care însă în mintea lui Gelu a luat proporţiile unei catastrofe. Maria încearcă să recupereze iubirea lor, dar Ruscanu constată cu durere relativitatea iubirii : *« Cum ar putea să mai fie iar ?... Cum aş putea crede acum că nu pot trăi fără tine... când am văzut că totuşi se poate trăi fără tine... timp de trei ani ?... »*. Fiind un om care a văzut « ideile », nu mai poate trăi contrariul lor, iar relativitatea iubirii şi a dreptăţii îi distrug toată încrederea în destinul uman : *« Răul e în noi... totul în lume este coruptibil... Nimic nu e întreg şi frumos... şi nici nu poate deveni... »*. Această constatare va determina dorinţa de moarte a eroului care, repetând destinul tatălui său, se sinucide cu revolverul adus de femeia iubită.

Eşecul din povestea de iubire dintre Gelu Ruscanu şi Maria Sineşti se datorează dorinţei de absolut a eroului care, odată ce a văzut „jocul ielelor" nu mai poate fi acelaşi om, rămânând însetat de idei absolute. Credinţa în dreptatea absolută îl ajută iniţial să treacă peste eşecul iubirii, dar când va constata că şi dreptatea este relativă, va alege moartea, singurul adevăr absolut pe care îl poate atinge.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 43

Subiectul I

A.

1. Expresia *„a căzut ca un trăsnet”* descrie reacția tânărului Mircea Eliade care a fost profund impresionat de lectura romanului *Un om sfârşit* de Giovanni Papini.
2. Impactul pe care îl are această lectură este unul foarte puternic deoarece autorul simte că se aseamănă cu eroul cărții: *„Nu-mi putusem închipui până atunci că pot semăna atât de mult cu altcineva.”*
3. Două asemănări pe care le constată comparându-se cu eroul lui Papini sunt: curiozitatea nemărginită şi timiditatea, autoizolarea. Dar observă şi că, spre deosebire de „omul sfârşit”, el a avut o *„copilărie de derbedeu”* şi că a fost pasionat de ştiințele naturii şi de chimie, nu doar de literatură.
4. Mircea Eliade are impresia că romanul său va fi doar o replică a operei lui Papini datorită asemănării dintre eroi şi a faptului că şi el vrea să descrie adolescența ca o perioadă a descoperirilor intelectuale.
5. Autorul spune că nu a găsit *„tonul just”* cu care să scrie capitolul despre Papini. Această stare de confuzie se datorează sentimentelor contradictorii trezite de lectura romanului scriitorului italian: *„bucuria de a găsi un prieten, un frate mai mare, un maestru”*, dar şi senzația că *„nu aduceam nimic nou în romanul meu.”*

B.

Un cititor pasionat îşi selectează lecturile din mai multe domenii tocmai pentru a trăi experiența descoperirii intelectuale. Totuşi, doar anumite cărți oferă senzația de regăsire, de comuniune datorită unor elemente care rezonează în mod nemijlocit cu sufletul celui care citeşte. În opinia mea, lectura poate influența regăsirea sufletească a unui cititor şi într/o oarecare măsură îi poate schimba percepția despre sine.

În primul rând, un cititor poate avea senzația regăsirii de sine în paginile unei cărți în care eroul pare să-i semene în anumite situații. Un astfel de exemplu oferă şi Mircea Eliade în memoriile sale când povesteşte despre întâlnirea extraordinară cu romanul *Un om sfârşit* al lui Giovanni Papini. Cartea îl loveşte *„ca un trăsnet”* pentru că observă asemănarea cu personajul ei: miopia, singurătatea, pasiunea pentru cunoaştere şi literatură. Trăirile provocate de această lectură sunt însă contradictorii: bucuria de a găsi pe cineva care are aceleaşi sentimente şi opinii este înlocuită apoi de furia şi de îndoiala că el va mai putea fi original şi astfel are senzația că va rămâne doar o copie a scriitorului pe care totuşi îl admiră.

Pe de altă parte, literatura poate deveni o formă de cunoaştere de sine, poate mai ales la vârsta copilăriei şi adolescenței. Citind cărți în care personajele principale trece prin experiențe asemănătoare, un tânăr îşi poate analiza, prin comparație, propriile experiențe şi, de ce nu, poate găsi soluții pentru problemele sale. Se spune că literatura nu are vârstă, dar există opere care ne influențează în

Scanned with OKEN Scanner

mod decisiv în anumite etape ale vieții. Nu cred că este întâmplător că opere ca *De veghe în lanul de secară* de J.D. Salinger, *Jurnalul unui adolescent timid* de Stephen Chbosky şi de ce nu, *Romanul adolescentului miop* de Mircea Eliade, sunt opere preferate în primul rând de adolescenți.

Aşadar, literatura poate fi considerată o formă de autocunoaştere, întotdeauna cei pasionați de lectură vor găsi eroi cu care să se identifice sau opere care să le modifice percepția despre lume şi, de ce nu, percepția despre sine.

Subiectul al II-lea

Principala trăsătură a comediei care reise din fragmentul dat este prezența personajelor ridicole care stârnesc râsul cititorilor. Chirița îşi exprimă dorința de a zbura cu balonul deoarece după ce a călătorit *„pe unde şi-a înțărcat dracul copiii"* trebuie să trăiască şi această experiență. Pentru a-şi justifica gestul spune că ea este o persoană curajoasă *„ca vestitul Baiardi, sans peur et sans reprocher"*. Este ironizată de celelalte personaje, Panglică şi Năucescu, care sunt îngroziți de perspectiva de a o vedea zburând cu balonul, temându-se pentru siguranța lor. Comicul de situație pune în evidență cât de *„strechiată"* e Chirița, care insistă să vadă şi alte lumi, afirmând că *„o să mă înalț pe unde nu s-au înălțat nici zmeii; o să mă sui în lună şi în stele, ca să văd de-oi găsi şi pe acolo bazaconiile ce le-am văzut pe pământ"*.

Subiectul al III-lea

Romanul *Morometii* a apărut în două volume, primul în anul 1955, al doilea în 1967, fiind un roman postbelic, realist care tratează **tema** socialăa dispariției țărănimii tradiționale. Dar, alături de această problemă, autorul tratează şi tema familiei, a istoriei, a timpului *„care nu mai avea răbdare.*

Primul volum redă drama familiei Moromete, nucleul unui univers patriarhal care se destramă, măcinat de **conflictul** dintre mentalitățile a două generații diferite (tatăl şi fiii cei mari), cu moduri incompatibile de a vedea lumea. În volumul al doilea, represiunea regimului comunist distruge ce a mai rămas din societatea țărănească tradițională. Primul volum ilustrează, aşadar, drama unei familii, al doilea drama unei colectivități. Acțiunea volumui întâi e lentă, se desfăşoară pe parcursul unei veri. Volumul al doilea acoperă o perioadă lungă de timp, de peste două decenii, concentrându-se totuşi asupra evenimentelor din anii imediat următori instalării noului regim.

În centrul primului volum se află figura lui Ilie Moromete şi problema paternității, a raporturilor acestuia cu fiii lui, care este însă o deghizare a problemelor sociale generale. Expoziținea fixează reperele spațiale şi temporaleale acțiunii: evenimentele relatate au loc în satul Siliştea-Gumeşti din Câmpia Dunării cu trei ani înaintea celui de al Doilea Război Mondial. De

Scanned with OKEN Scanner

asemenea, sunt prezentate şi personajele. Familia Moromete este formată din Ilie Moromete, soţia sa, Catrina, trei băieţi din prima căsătorie a lui Ilie, Paraschiv, Nilă şi Achim, două fete, Tita şi Ilinca, şi Niculaie. Scena cineiare rolul de a prezenta familia, dar şi de a sugera relaţiile dintre membrii acesteia. Ilie Moromete pare a domina o familie formată din copii proveniţi din două căsătorii, învrăjbiţi din cauza averii. Aşezarea în jurul mesei sugerează evoluţia ulterioară a conflictului, destrămarea familiei.

Intrigadescrie aceste relaţii tensionate de care va profita Guica, sora lui Moromete, care îi instigă pe cei trei băieţi din prima căsătorie împotriva familiei şi îi convinge să fugă de acasă. Familia Moromete se va destrăma ca urmare a producerii mai multor **conflicte** exterioare, cel mai important fiind cel dintre tată şi cei trei fii din prima căsătorie. Ilie Moromete nu poate să înţeleagă dorinţa de îmbogăţire a băieţilor, cum nu poate să înţeleagă nici pătrunderea valorilor civilizaţiei urbane în lumea satului. Aceştia îşi disprețuiesc tatăl fiindcă nu ştie să transforme în bani produsele agricole, aşa cum face vecinul lor, Tudor Bălosu, iar conflictul va duce pînă la urmă la dezmembrarea familiei prin fuga lor de acasă. Celelalte două conflicte exterioare sunt între Ilie Moromete şi Catrina, respectiv Ilie Moromete şi sora lui, Guica. Destămarea familiei din final este anticipată de secvenţa narativă în care este prezentată tăierea salcâmului. Lumea tradiţională aşa cum şi-o imaginează personajul principal va începe procesul de destrămare care se finalizează în al doilea volum.

Relaţia dintre Ilie Moromete şi fiul său mai mic, Niculae ilustrează diferenţa dintre cele două lumi. Ilie Moromete întruchipează ţăranul tradiţional, apărătorul lumii rurale, în timp ce Niculae este intelectualul cu origine ţărănească, educat să păstreze valorile morale ale lumii tatălui, deşi este atras de schimbările aduse de război şi de comunism. Niculae este descris în etape diferite ale vieţii sale, dar încă din copilărie pare a fi singurul copil care îşi înţelege tatăl şi îi apreciază inteligenţa. Ruptura dintre cei doi se produce în momentul în care Moromete refuză să îl mai lase la şcoală, iar băiatul este nevoit să se descurce singur şi să-şi găsească un rost şi o semnificaţie a existenţei sale.

În primul volum relaţia dintre cei doi evoluează în funcţie de opoziţia dintre dorinţa băiatului de a merge la şcoală şi lipsa de înţelegere din partea tatălui. Acesta îl trimite cu oile împotriva voinţei sale, în loc să îl lase să îşi vadă de studii. O secvenţa semnificativă este cea a serbării şcolare, când Niculae ia premiul întâi. Deşi îşi iubeşte copiii şi le vrea binele, Moromete nu îşi exprimă în mod deschis afecţiunea faţă de ei. Nu se aştepta ca băiatul să fie cu adevărat interesat de şcoală, motiv pentru care este surprins că acesta reuşeşte să fie primul la învăţătură. Emoţia băiatului care îşi vede tatăl la festivitatea de premiere este atât de mare, încât nu este în stare să îşi recite poezia şi are o criză de friguri. Această reacţie îi produce tatălui o emoţie puternică,iar gesturile protectoare de pe drumul spre casă şi atenţia cu care îl îngrijeşte exprimă dragostea acestuia. La rândul său, băiatul este singurul care observă inteligenţa tatălui, în ciuda

Scanned with OKEN Scanner

dezinteresului acestuia pentru a-şi folosi mintea în scopuri materiale, afirmând că *„Tatăl avea ciudatul dar de a vedea lucruri care lor le scăpau, pe care ei nu le vedeau."* După această întâmplare, se ia decizia de a-i permite copilului să meargă la şcoală, dar din păcate în al doilea volum acesta va fi din nou retras, eveniment care produce ruptura dintre cei doi.

În al doilea volum relația dintre cele două personaje evoluează, conflictul dintre ei fiind determinat de înscrierea lui Niculae în Partidul Comunist. Deşi crede cu tărie în ideile promovate de ideologia comunistă, discuțiile cu tatăl sau au darul de a-i provoca anumite îndoieli. Va renunța la politică în momentul în care asistă la moartea unui sătean în timpul strângerii cotelor, acțiune supravegheată de el. Se va retrage treptat din acestă lume care îl dezamăgeşte, se va concentra asupra vieții personale şi profesionale, devenind în cele din urmă inginer horticol. În ultimii ani ai vieții, Moromete rămâne singur, moartea acestuia provocând remuşcări în sufletul băiatului. În finalul romanului cei doi se împacă în mod simbolic în visul lui Niculae.

Relația dintre Ilie Moromete şi Niculae reflectă de fapt conflictul dintre două generații, dintre două moduri de a vedea lumea, pe fondul unor transformări sociale importante pentru lumea tradițională a satului românesc. Această nouă lume, a comunismului şi a reformelor sociale, nu poate păstra iluzia tatălui care crede că valorile tradiționale şi cele ale familiei sunt cele mai importante.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 44

Subiectul I

A.

1. În text sintagma *„grila de lectură”* se referă la ideea că Matei Călinescu recunoaşte că prin intermediul statutului comun de exilaţi a reuşit „să citească” o parte din personalitatea lui Mircea Eliade.
2. Moartea scriitorului îl face pe Matei Călinescu să se gândească la regretul de a nu fi reuşit să termine cartea despre acesta. Va încerca să o continue în momentul în care i se permite accesul la arhiva Eliade, dar din păcate studiul va rămâne neterminat.
3. După moartea lui Eliade au apărut în presă suspiciuni legate de antisemitismul acestuia şi relaţiile cu Garda de Fier.
4. Matei Călinescu s-a simţit apropiat de Mircea Eliade deoarece amândoi au fost nevoiţi să plece în exil din cauza persecutărilor regimului comunist.
5. Secvenţa se referă la starea autorului care doreşte să acorde oamenilor prezumţia nevinovăţiei până la proba contrarie. Atitudinea lui se justifică prin faptul că a trăit suficient sentimentul suspiciunii în România şi că doreşte să se elibereze în noua lui existenţă de *„disimulările”* şi de *„acel otrăvitor imperativ al suspiciunii generalizate.”*

B.

Aprecierea şi cunoaşterea activităţii unei personalităţi culturale sau ştiinţifice trezeşte de cele mai multe ori curiozitatea faţă de biografia acesteia. Lectura jurnalelor, memoriilor sau biografiilor ajută, în opinia mea, cititorul sau persoana interesată de un anumit domeniu să înţeleagă mult mai bine opera sau activitatea celui pe care îl apreciază. În ceea ce priveşte personalităţile literare, niciun scriitor nu îşi concepe opera fără a nu se lăsa influenţat de evenimentele personale sau sociale care i-au marcat existenţa.

În primul rând, există situaţii în care elementele din biografia unui om de culturăexplică, într-o oarecare măsură, activitatea acestuia. În textul dat Matei Călinescu vorbeşte despre interesul pe care îl arată pentru viaţa lui Mircea Eliade, despre care intenţionează la rândul să scrie o carte. Moartea scriitorului îl determină să-şi continue demersul, ocazie cu care ia contact cu nişte articole în care se sugerează legătura acestuia cu Garda de Fier. Matei Călinescu îi acordă prezumţia nevinovăţiei şi datorită condiţiei sale de exilat şi apreciază activitatea pe care Eliade a desfăşurat-o la Chicago ca istoric al religiilor, motiv pentru care crede că aceste „acuzaţii” ar umbri imaginea pe care lumea o are despre omul de cultură. Prin atitudinea lui, Matei Călinescu sugerează că opera este mai importantă decât anumite aspecte ale vieţii private.

Pe de altă parte, în unele cazuri, un cititor interesat de opera şi biografia unui scriitor poate indentifica la o lectură atentă elementele predominante, temele

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

şi motivele folosite de acesta. De exemplu, romanele lui Liviu Rebreanu tratează problema independenţei naţionale şi ca o consecinţă a faptului că autorul a trăit în Ardealul aflat sub ocupaţie. Această temă apare mai ales în romanul "Pădurea spânzuraţilor", dar şi în "Răscoala" şi "Ion". În plus, ca element autobiografic, se ştie că fratele autorului a murit pe front în Primul Război Mondial. De asemenea, romanul "Maitreyi" poate fi citit în parallel cu memoriile lui Mircea Eliade în care descire anii petrecuţi în India. Cititorul este conştient că povestea de dragoste din carte este o ficţiune, dar fascinaţia autorului pentru lumea Indiei şi lectura memoriilor acestuia îl poate ajuta să înţeleagă mai bine diferenţele cultural dintre lumea indiană şi cea europeană prezentate în roman.

În concluzie, consider că lectura biografiei unei personalităţi culturale poate ajuta cititorul să înţeleagă anumite aspecte ale operei acestuia şi ale contextului cultural în care şi-a desfăşurat activitatea.

Subiectul al II-lea

Ideea centralã a poeziei *Nimic* este aceea cã singura posibilitate ca imaginea femeii iubite sã dãinuie pentru eternitate este poezia. În primele trei strofe eul liric se foloseşte de o amplă enumeraţie pentru a sugera că elementele naturii ar fi putut păstra vie amintirea iubirii pierdute, dar care datoritã condiţiei lor efemere, sunt incapabile sã facã acest lucru: *„Nici pasãrea", „nici trestia", „nici firele", „nici crinii", „nici apele", „nici stalactita"*. Epitetele prin care sunt caracterizate aceste elemente sugerează efectele trecerii timpului: *„-nfioratele petele", „stalactita palidã", „fugarnice cristale."* În final, eul liric dezvăluie soluţia pentru a învinge timpul ireversibil, imaginea iubitei poate deveni eternă prin puterea creaţiei poetice: *„nimic din tot ce-a plãsmuit natura/ nu-ţi va pãstra fiorul şi mãsura/ mai credincioase decât versul meu."*

Subiectul al III-lea

Romanul *Cel mai iubit dintre pământeni* de Marin Preda a fost publicat în anul 1980 şi este un *roman subiectiv*în care naraţiunea se realizează la persoana I, iar faptele sunt prezentate discontinuu şi întrerupt, în funcţie de conştiinţa personajului principal. Relatarea întâmplărilor din perspectiva unui individ aflat într-o situaţie-limită este o convenţie romanescă utilizată frecvent în romanul modern şi ea conferă încă de la început impresia de autenticitate în confesiune. Interesantă este intervenţia în naraţiune a personajului Ştefan Pop care în capitolele XIII-XVIII din partea a zecea povesteşte tot la persoana I, dar din perspectiva martorului, evenimentele prin care trece Petrini. Eugen Simion l-a numit „roman total" deoarece poate fi considerat roman de dragoste, de moravuri (lupta pentru putere în viaţa Uniunii Scriitorului, moravurile universităţilor, viaţa şi moravurile noii clase politice din deceniul al VII-lea etc), politic, intelectual,

senzațional (dispariția misterioasă a Căprioarei, uciderea torționarului, crima din teleferic), cronică de familie.

Tema esteprezentarea experienței de viață a personajului Victor Petrini, pe fundalul realității sociale a comunismului. Fiind un roman atât de complex, acoperă o vastă problematică: înstrăinarea de părinți și de societate, pieredera religiei, bucuria scrisului, ura ca drog, violența relațiilor sociale, sublimul și oroarea în iubire, omul ca jucărie a soartei și a sistemului politic. Cea mai cuprinzătoarea componentă epică a romanului este cea erotică. Ea înglobează celelalte experiențe (socială, politică, intelectuală) ale lui Victor Petrini, care, ilustrând tragic condiția ființei umane înlănțuită de puterea circumstanțelor, nu încetează să creadă în *mitul fericirii prin iubire*. Prin experiențele erotice ale personajului, romanul relevă anumite tipuri de relație a individului cu existența (realitatea) în tentativa sa de a o cunoaşte şi a şi-o asuma. Victor Petrini consumă - ți este consumat de ele - patru durate erotice esențiale, fiecare fiind coincidentă nu numai cu o vârstă a sa, ci și cu o circumstanță socio-politică bine determinată.

Titlul se referă la personajul principal care este numit aşa de Suzy Culala într-o declarație de dragoste la telefon („*Ce mai faci tu, cel mai iubit dintre pământeni?*"). Titlul este evidentironic. Cel mai iubit dintre pământeni se dovedeşte un om pe care destinul sau hazardul îl lipseşte de fericirea în iubire", fiind, de fapt, „cel mai nefericit, cel mai lovit dintre pământeni".

Romanul este **structurat în zece părți**, fiecare dintre ele având un anumit număr de capitole, care cuprind povestea vieții personajului-narator, Victor Petrini, cu accent pe anii '50 („*obsedantul deceniu*"). Pentru că eroul este un temperament speculativ, romanul conține numeroase comentarii morale, observații sociale şi politice, eseuri filosofice şi estetice, citate şi referințe din Dostoievski, Joyce, Rousseau, Socrate etc. Meditația lui Petrini îmbină modalități diferite de expresie (povestire, cronică, suspans, mister), în care **tehnica detaliului** este cea mai evidentă.

Subiectul romanului este amplu, putând fi privit din mai multe persective. În primul plan se află istoria lui Victor Petrini, care îşi reconstituie ți îşi analizează cu luciditate existența. Evenimentele se petrec într-un oraş din Transilvania al cărui nume nu este precizat în roman, dar în care, după opinia criticii literare, ar putea fi recunoscut Clujul, în perioada de după cel de-al doilea război mondial, mai precis, în anii '50-'60.

Eroul principal este un intelectual, profesor de filosofie, asistent universitar cu strălucite perspective profesionale, care aspiră să compună „*o nouă gnoză*" şi să scrie un eseu despre *Era ticăloşilor*. Orice om, care gândeşte, este într-un regim de dictatură, un dușman potențial, care trebuie distrus fizic, moral, social. Petrini este destituit din postul de asistent universitar, fiindcă şi profesorul este dat afară din universitate de „*imbecilul caloriferist*" devenit subit autoritatea care decide.

Scanned with OKEN Scanner

Ajunge să fie încarcerat de două ori: mai întâi dintr-un abuz, din cauza excesului de zel al susținătorilor regimului comunist (o frază absolut nevinovată – *„Aștept ordinanțele dumneavoastră!"* – dintr-o scrisoare primită de Petrini de la un fost prieten, Iustin Comănescu, plecat în străinătate și membru al organizației legionare Sumanele negre este interpretată greșit de autoritățile comuniste, care cred că Petrini este implicat într-un complot politic), iar a doua oară pentru că, fiind în legitimă apărare, omoară un om, un individ agresiv, soțul femeii iubite, Suzy Culala. În așteptarea judecării celui de-al doilea proces, eroul își rememorează viața în scris. Experiențele erotice, femeile pe care le-a iubit, redau simbolic tot atâtea ipostaze ale perioadelor social-istorice pe care protagonistul le traversează.

Tinerețea stă sub semnul iubirii. După două relații de dragoste eșuate cu Nineta, apoi cu Căprioara, ultima sfârșind în mod tragic, eroul se îndrăgostește de Matilda cu care va avea o fiică, pe Silvia. La botezul copilului, după ce soții hotărâseră să se despartă, Petrini este arestat în mod abuziv. Ajunge la închisoare și la canal, unde cunoaște treptele cele mai de jos ale abjecției umane. Este condamnat la muncă silnică printr-o farsă judiciară înscenată cu cinism, trimis să muncească într-o mină, unde este chinuit de un torționar înrăit. Acesta, ca să-l chinuiască și să-i provoace moartea, îl scotea noaptea în frig, dezbrăcat, încât, ca să supraviețuiască, Petrini îl aruncă în hăul unui puț de mină părăsit. Se sugerează că singura cale pentru aceste fiare ucigașe este moartea, adică să li se aplice legea talionului.

La ieșirea din închisoare este părăsit de Matilda, care se recăsătorește cu Mircea, un înalt demnitar. Pentru a-și câștiga existența, Petrini lucrează o vreme la serviciul de deratizare publică și, în cele din urmă, se angajează la întreprinderea *Oraca*. Aici se îndrăgostește de Suzy Culala (opusul Matildei), o femeie tandră, afectuoasă, al cărei caracter nu s-a înăsprit, deși a trecut prin nenumărate încercări (fiica patronului vestitei fabrici de produse de papetărie *Culala* își văzuse ambii părinți întemnițați, fusese eliminată din facultate și muncise ca zidăriță pe un șantier). Deși îl iubește pe Victor Petrini, Suzy îi ascunde acestuia adevăratul ei statut conjugal: este căsătorită cu un inginer, Pencea. În timpul unei excursii la munte, Pencea îl atacă pe erou, în cabina unui teleferic, iar Petrini pentru a se apăra, îl împinge în mod involuntar pe soțul lui Suzy într-o prăpastie. Pencea moare, iar Petrini este întemnițat pentru a doua oară.

Avocatul său, Ștefan Pop (Ciceo), îl sfătuiește să povestească în scris ce i s-a întâmplat. Confesiunea îl eliberează, așa cum recunoaște eroul însuși în final, de *„barbaria concretului"*, fiind încredințat că astfel despărțirea de tot ceea ce trăise nu era posibilă. Datorită comportamentului său exemplar, pedeapsa lui Petrini este redusă de la șase la doi ani de detenție. Eroul se desparte și de Suzy, lipsa de sinceritate a femeii măcinând cuplul. Ea pleacă în Italia, iar Petrini, care primește un post de profesor de franceză într-o comună, hotărăște să-și dedice viața fetiței lui, Silvia.

Scanned with OKEN Scanner

Finalul situează romanul sub semnul unor înțelesuri foarte profunde: în raporturile sale cu existența, ființa umană nu se află doar în puterea propriilor capricii, a unor forțe sufletești obscure sau a unor determinări sociale aberante, ci și a unui destin arbitrar. Sunt sensuri grave pe care romanul lui Marin Preda le comunică printr-o experiență umană de profundă autenticitate, subordonându-le, ca în toate scrierile sale, unui impresionant imperativ moral – *„Dacă dragoste nu e, nimic nu e."*

Tematica principală a romanului ilustrează drama pe care o trăiește personajul-narator în iubire. Relațiile lui cu ceilalți se află sub semnul eșecului datorită discrepanței dintre Petrini, un idealist care crede în găsirea fericirii prin iubire, și ceilalți, care trăiesc ancorați în prezent, într-o lume influențată de presiuni sociale și interese personale. Eșecul nu poate fi evitat, chiar dacă eroul nu renunță la idealul său de iubire: *„dacă dragoste nu e, nimic nu e!..."*

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 45

Subiectul I

A.

1. Expresia *„a face istorie”* se referă la filmele care au rămas ca puncte de referință în istoria cinematografică.
2. Ileana Bîrsan menționează că alege filmele pentru copii în funcție de tematică: *„prietenie, relații între părinți și copii, libertate”*.
3. Un regizor amintit pentru că a realizat filme pentru copii este Steven Spielberg, cunoscut pentru *E.T, The BFG, Monster House.*
4. Criticul de film Ileana Bîrsan vorbește despre programul de educație cinematografică în care elevii trebuie să se uite în cinci zile de vacanță la câte un film pe zi.
5. Ileana Bîrsan explică diferența de abordare a filmelor în funcție de intervalul de vârstă al spectatorilor: pentru copii ea alege filme în funcție de tematică, fără a insista pe alte detalii, în afară de numele regizorului și al filmului. Perspectiva se schimbă însă când se adresează adolescenților, discuțiile cu ei vizează *„atât tematica filmului, cât și estetica cinematografică: lumină, montaj etc.”*

B.

Cinematografia este considerată o formă de artă, motiv pentru care un program educativ în acest sens își poate justifica utilitatea. În opinia mea, educația cinematografică poate ajuta la dezvoltarea culturală a unui adolescent, mai ales în prezent cân cinematografia românească s-a dezvoltat foarte mult și se bucură de apreciere la nivel european.

Pe de o parte, educația cinematografică presupune educarea publicului și a gustului estetic pentru filmele care pot fi încadrate în domeniul artei. Așa cum observă și Ileana Bîrsan, ar fi interesant pentru adolescenți să urmărească evoluția cinematografiei începând cu frații Lumière, apoi filmele mute și cele alb-negru, ca să ajungă la tehnologia 3D și efectele speciale de azi. Consider că un program ca cel despre care se vorbește în interviu ar fi util mai ales pentru că un critic de film nu le-ar prezenta filme de proastă calitate sau nepotrivite pentru nivelul lor de vârstă. Din păcate, o autoeducare în domeniu nu este atât de ușoară precum pare la prima vedere deoarece în cinematografe rulează un număr foarte mare de producții comerciale care au ca scop simpla destindere a publicului și în niciun caz dezvoltarea lui culturală.

Pe de altă parte, un demers educativ în acest domeniu ar presupune și cunoașterea cineatografiei românești din ultimii ani, care nu ar reprezenta doar o formă de dezvoltare culturală ci și un motiv de mândrie națională.Dacă în perioada comunistă, țara noastră a rămas în umbră în ceea ce privește acest domeniu, în ultimul timp, regizori ca Radu Mihăileanu, Cristi Puiu, Cristian Mungiu și mulți alții sunt apreciați în toată Europa și premiați la Festivaluri de

Scanned with OKEN Scanner

Film. De asemenea, actori ca Maia Morgenstern, Marcel Iureş, Calara Vodă şi alţii au fost solicitaţi să facă parte din distribuţia unor filme străine. Este adevărat că producţiile româneşti au o notă aparte şi că nu fac parte din categoria filmelor de consum, dar sunt valoroase şi pot reprezenta în adevăratul sens al cuvântului arta cinematografică. Cu siguranţă educarea tinerilor în acest domeniu i-ar determina pe tineri să aprecieze valoarea regizorilor şi actorilor români.

În concluzie, într-o lume în care totul se bazează pe efectele vizuale şi pe imagine, educaţia cinematografică ar putea fi o modalitate de dezvoltare culturală, varietatea acestui domeniu oferind posibilitatea tuturor de a găsi ceva care să-i reprezinte.

Subiectul al II-lea

Într-un text dramatic principalul mod de expunere este dialogul, cu ajutorul căruia se conturează acţiunea. Fragmentul prezintă dialogul dintre Crăcănel şi Pampon în care primul se plânge de Miţa că a iertat-o de prea multe ori. Dialogul este şi un mod de caracterizare a personajului. Pompon, prin replicile sale, încearcă să îşi consoleze prietenul, dovedind astfel că este sensibil la suferinţa acestuia: *„Nu plânge, eşti volintir."* Crăcănel se autocaracterizează prin replica *„Dacă nu pot să mă stăpânesc! Mi-e naturelul simţitor..."*. Adresarea directă se realizează prin folosirea pronumelor şi verbelor la persoana a II-a şi a substantivelor în vocativ: *„domnule", „Nu mai plânge", „ce-ţi pasă".*

Subiectul al III-lea

Romanul *Cel mai iubit dintre pământeni* de Marin Preda a fost publicat în anul 1980 şi este un *roman subiectiv* în care naraţiunea se realizează la persoana I, iar faptele sunt prezentate discontinuu şi întrerupt, în funcţie de conştiinţa personajului principal. Eugen Simion l-a numit „roman total" deoarece poate fi considerat roman de dragoste, de moravuri, politic, intelectual, senzaţional, cronică de familie.

Tema romanului este căutarea fericirii prin intermediul iubirii, dar în acelaşi timp prezintă maturizarea intelectuală a eroului, Victor Petrini pe fundalul politic-social al anilor '50 – '60 ai secolului XX. **Titlul** face referire la personajul principal care este numit aşa de Suzy Culala, una dintre femeile care îi schimbă perspectiva asupra iubirii şi a vieţii în general. Evident titlul este unul ironic deoarece Victor Petrini se află într-o permanentă căutare a iubirii, pe care însă nu o va găsi, stare care îi provoacă suferinţa şi nefericirea.

Acţiunea prezintă confesiunea lui Victor Petrini care, în lunile dinaintea procesului prin care va fi condamnat la închisoare, îşi rememorează viaţa încercând să găsească un sens existenţei sale. Evenimentele se petrec într-un oraş

Scanned with OKEN Scanner

din Transilvania al cărui nume nu este precizat în roman, în perioada de după cel de-al doilea război mondial, mai precis, în anii '50-'60.

După ce povesteşte despre copilărie şi părinţi, relatează prima sa experienţă de dragoste şi anume iubirea lui pentru Nineta, care eşuează dintr-un capriciu al personajului care refuză invitaţia iubitei de a se plimba pe o anumită stradă. A doua poveste de dragoste care lasă urme adânci în sufletul personajului este relaţia cu Căprioara, care moare în urma unei intervenţii medicale, trezind sentimentul de vină al lui Petrini. Având studii de filozofie, ajunge asistent universitar şi se căsătoreşte cu Matilda, fosta soţie a prietenului său, Petrică Nicolau. Acuzat pe nedrept deoarece este bănuit că face parte dintr-o organizaţie care luptă împotriva regimului comunist, Petrini ajunge la închisoare, apoi este trimis să lucreze într-o mină şi la canal. Aici cunoaşte treptele cele mai de jos ale condiţiei umane. Este condamnat la muncă silnică şi chinuit pe perioada detenţiei de un torţionar înrăit care, dorind să-i provoace moartea, îl scotea noaptea în frig, dezbrăcat. Ca să supravieţuiască, Petrini îl aruncă în hăul unui puţ de mină părăsit, gest prin care se sugerează că singura cale pentru a supravieţui în aest mediu este să aplice legea talionului. Deşi este clarificată situaţia şi este pus în libertate, Matilda îl părăseşte. După perioada de detenţie şi cu reputaţia stricată, nu se mai poate întoarce în mediul universitar şi este nevoit să se angajeze la serviciul de deratizare publică şi apoi ajunge contabil la „Oraca". Dezamăgirile din plan profesional şi social sunt din nou urmate de o încercare de a găsi un sens vieţii prin intermediul iubirii. Se îndrăgosteşte de Suzy Culala, soţia unui inginer, dar şi de data aceasta fericirea îi este refuzată. În timpul unei excursii la munte, în urma unei altercaţii cu inginerul, îl ucide involuntar, aruncându-l din cabina telefericului. Este acuzat de crimă şi ajunge din nou la închisoare. În această perioadă este sfătuit de avocatul său, Ştefan Pop, să noteze tot ce i s-a întâmplat. Confesiunea are rolul unei eliberări spirituale deoarce prin scris reuşeşte să se detaşeze de tot ceea ce trăise. Datorită comportamentului său exemplar, pedeapsa lui Petrini este redusă de la şase la doi ani de detenţie. Eroul se desparte şi de Suzy, lipsa de sinceritate a femeii măcinând cuplul. Ea pleacă în Italia, iar Petrini, care primeşte un post de profesor de franceză într-o comună, hotărăşte să-şi dedice viaţa fetiţei lui, Silvia, rodul iubirii dintre el şi Matilda.

Finalul situează romanul sub semnul unor înţelesuri foarte profunde: în raporturile sale cu existenţa, destinul fiinţei umane nu se află doar în puterea propriilor capricii sau a unor determinări sociale aberante, ci şi a unei transcendenţe arbitrare. Detaşarea eroului în raport cu realitatea nu presupune însă şi renunţarea la iubire, finalul fiind unul deschis: *„Mitul acesta al fericirii prin iubire n-a încetat şi nu va înceta să existe pe pământul nostru, să moară adică şi să renască perpetuu. Şi atâta timp cât aceste trepte urcate şi coborâte de mine, vor mai fi urcate şi coborâte de nenumăraţi alţii, această carte va mărturisi oricând:... dacă dragoste nu e, nimic nu e!..."*

Scanned with OKEN Scanner

Victor Petrini reprezintă **tipul intelectualului lucid** care își problematizează mereu existența. Personajul are capacitatea de a identifica în aventura existențială aventura conștiinței, fiind, după cum îi mărturisește Matildei: *„omul care își asumă totul."* Din această perspectivă Petrini este un personaj tragic, individul confruntat cu istoria. Fraza finală *„dacă dragoste nu e, nimic nu e"* este sugestivă pentru destinul personajului. El profesează filosofia la un institut de învățământ superior, își face o experiență de viață din eșecuri, provenite, majoritatea din ele, din cauza iubirilor pasagere, transformate de adolescent și, mai apoi, de tânărul profesor, în pasiuni. Dar, alături de visul său nezdruncinat de a alcătui o nouă gnoză (cunoaștere pe bază de rațiune) a lumii, iubirea nu devine complementară, ci acaparatoare. Componenta epică cea mai cuprinzătoare este cea erotică, înglobând celelalte experiențe ale personajului central: socială, intelectuală, politică, morală.

Trăsătura sa esențială este **luciditatea** care se observă din modul în care analizează experiențele de viață prin care trece, în special cele erotice. În tentativa sa de a cunoaște și de a-și asuma iubirea, Victor Petrini, ilustrând tragic *„condiția ființei umane înlănțuite de puterea circumstanțelor"*, trece prin patru etape ale iubirii, raportate la vârsta personajului și la condiția socială. Se poate observa o creștere în intensitate a iubirii, prin implicarea eroului și prin durată. Prima iubire, adolescentină, își are originea în proiectarea propriului ideal, care se cheamă Nineta, focul de paie stingându-se la fel de repede cum s-a aprins, în urma unui capriciu ivit în timpul unei plimbări pe străzile urbei. O perioadă de maturizare a lui Petrini o reprezintă relația cu Căprioara, pe care o privește însă cu realism, sancționând-o de la primele contacte: *„...Într-adevăr era cam dezolant să vezi cum o fată a cărei frumusețe era un mister, cum spune Dostoievski, să aibă un cap total lipsit de mistere, iar mintea, coală albă de hârtie, pe care nu se înscria nimic"*.

Matilda, cea de a treia etapă erotică a lui Petrini, reprezintă un spațiu sufletesc imprevizibil, care-l absoarbe și îl supune în același timp, simbolizând tipul de existență pe care nu forța spirituală o poate domina, ci aceea materială. În perioada în care se desfășoară această istorie de dragoste, Matilda îl părăsește pe fostul soț, Petrică Nicolau, căsătorindu-se cu Petrini, timp ce coincide cu epoca răsturnărilor sociale și a presiunilor politice.

Intelectual de mare rafinament, cu un ascuțit spirit al observației, Petrini nu poate să nu facă observații pe marginea evenimentelor ce se petrec sub ochii lui: *„ERA TICĂLOȘILOR, astfel îmi veni în minte titlul noii mele lucrări. Nu secolul, nici mileniul, ci Era, care putea fi mult mai mult"*. Din acest moment, personajul pătrunde, fără voia sa, într-un alt conflict, de o altă natură, care va da romanului și un caracter politic, erotismul rămânând însă în plan principal. Victor Petrini știe să privească însă mereu diferențiat, fără să piardă din complexitatea viziunii și din notorietatea detaliilor, fie că este asistent universitar, deținut politic, muncitor necalificat, strungar, contabil, criminal, profesor secundar.

Scanned with OKEN Scanner

Două sunt evenimentele esențiale pentru Petrini, care-l abat de la drumul său predestinat erotic: naşterea fiicei sale, Silvia, şi arestarea, interogarea, condamnarea. Trădat de prietenul său, Ion Micu, asistent la Litere, în timpul detenției are intenția să cedeze. În lupta sa pentru existență, apar evenimente neaşteptate, aşa cum este acea crimă din mină, considerată de personaj una „în legitimă apărare". Spiritul pragmatic al Matildei îi dictează, la ieşirea lui Petrini din detenție, să-şi găsească un alt suport familial mai puternic, determinându-l pe „vulnerabilul" ei soț să părăsească domiciliul conjugal. Reîntâlnirea cu Nineta Romulus nu mai poate reînnoi relația adolescentină, deşi cei doi parteneri se simt, pentru o scurtă perioadă, atraşi de mirajul amintirii.

Cea de-a patra experiență erotică începe, în mod explicabil, prin prudență excesivă, privindu-şi partenera cu suspiciune, căutând sensurile fiecărui gest, ale fiecărei mişcări. Cu o biografie la fel de agitată ca a lui, Suzy Culala trăise şi ea momente ale opresiunii, pe care le mărturiseşte, dar şi o căsătorie ratată pe care o ascunde cu dibăcie, în mod inexplicabil. În aceste condiții, personajele găsesc resurse pentru o nouă iubire bazată pe comunicare şi afecțiune, Suzy întruchipează realitatea care se supune fără a se opune, iar Petrini, pentru o perioadă, cel care ia act de propria sa viață ca de o realitate concretă. Suzy devine apogeul universului erotic la care poate să ajungă personajul şi pe care îl ocroteşte, construindu-l. Disparițiile şi aparițiile ei îl determină pe Victor Petrini să-şi evalueze sentimentele, să-i cântărească greutatea prezenței în propria ființă.

Un alt capriciu al destinului său, apariția neaşteptată a soțului părăsit şi agresiv, schimbă drumul vieții personajului, care-şi dovedeşte, încă o dată, puterea de a supraviețui. Uciderea prin luptă, în condițiile în care cei doi adversari nu aveau altă soluție decât pe aceea a morții celuilalt, îl va trimite pe Victor Petrini în detenție definitivă, de unde transmite un imperativ moral: *„Dacă dragoste nu e, nimic nu e!"*.

Tematica principală a romanului ilustrează drama pe care o trăieşte personajul-narator în iubire. Relațiile lui cu ceilalți se află sub semnul eşecului datorită discrepanței dintre Petrini, un idealist care crede în găsirea fericirii prin iubire, şi ceilalți, care trăiesc ancorați în prezent, într-o lume influențată de presiuni sociale şi interese personale. Eşecul nu poate fi evitat, chiar dacă eroul nu renunță la idealul său de iubire: *„dacă dragoste nu e, nimic nu e!..."*

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 46

Subiectul I

A.

1. Sensul din text al sintagmei *„se scrie pentru un sezon”*,poate fi pus în relație cu valoarea ironică pe care o dă autorul ideii de *„cărți mișto”*, populare mai degrabă, decât profunde și ambițioase.
2. Unul dintre motivele nemulțumirii scriitorului este:*„criticii nu mai au independență și putere”*.
3. O posibilă definiție a literaturii este*„Literatura - efort uman în direcția gravității și a construcției (de sine)”*.
4. Schimbările societății într-o direcție hedonistă – axată pe plăcere, mercantilă – pe valori practice, consumiste, influența mediei asupra gândirii oamenilor determină pierderea umanității – a sensibilității și a atenției la celălalt, fapt pe care scriitorul îl resimte în plan individual, prin marginalizarea sa.
5. Autorul menționează că nu este o chestiune de orgoliu, dar este dezamăgit de marginalizarea sa ca scriitor și de lipsa de interes a prietenilor față de starea lui și proiectele lui: *„Sunt confuz, îndurerat de izolarea în care-am fost împins (ieri, la o masă cu prieteni vechi, nu m-a-ntrebat nimeni ce mai fac, cum îmi mai merge, dacă mai scriu ceva)”*.

B.

Literatura poate fi o afacere de succes pentru unii autori, dar pentru alții este un efort uman de exprimare a adevărului. În opinia mea, literatura poate fi considerată o construcție *„de sine”*.

În primul rând, Mircea Cărtărescu are în vedere faptul că un autor are un proiect artistic în care miza nu este câștigul imediat, notorietatea „de sezon”, ci o viziune atent construită pe care se bazează întreaga lui operă. Acest „crez artistic” nu pare a fi definitoriu pentru autorul care caută succesul de public.

În al doilea rând, existența acestei categorii a autorilor de *cărți mișto*, îl face pe scriitorul autentic să se simtă marginalizat și chiar să-și pună problema supraviețuirii sale din scris, dacă el nu are drept scop comercializarea operei, ci *efortul uman în direcția gravității și a construcției de sine*.

În concluzie, tendința societății spre o democrație a hedonismului afectează piața cărții și inclusiv supraviețuirea autorilor de valoare.

Subiectul al II-lea

Fragmentul citat, din *Catastrofa* de Liviu Rebreanu, îl are ca personaj central pe David Pop, prezentat într-o secvență rezumativă a formării sale, ilustrând motivul realist al relației tată-fiu, relație aflată sub semnul ambiției părintelui. Tatăl lui David, *un țăran aprig, sârguitor și zgârcit, care făcuse avere*,

Scanned with OKEN Scanner

încearcă să influențeze destinul copilului său prin educație, așa cum el a muncit mult să aibă un statut social mai bun. Doar că fiul pe care tatăl dorește să-l facă avocat, urmează cu greu școala de la Cluj, timp de șapte ani, și nu reușește să-și ia examenele. În spirit realist, autorul critică ambiția exagerată a tatălui.

Perspectiva narativă este obiectivă, într-o narațiune nonfocalizată, cu narator omniscient - o trăsătură a prozei realiste, alături de maniera detaliată de a construi povestirea.

Subiectul al III-lea

Poemul *Luceafărul* a fost publicat în *Almanahul Societății Social-Literare „România Jună"* din Viena, în aprilie 1883, apoi reluat în revista *Convorbiri literare* din august 1883. Este un poem alegoric în care se pot identifica mai multe elemente specifice romantismului.

O primă trăsătură a romantismului este folosirea ca **sursă de inspirație** a **folclorului autohton**. În structura de bază a poemului, Mihai Eminescu se inspiră din basmul popular românesc *Fata în grădina de aur*. Poetul modifică basmul, dar mai ales finalul deoarece nu i se pare răzbunarea potrivită cu superioritatea ființei nemuritoare. Astfel, nu se schimbă doar povestea ci și tema, poemul lui Eminescu se transformă într-o meditație asupra condiției geniului.

Alte izvoare de inspirație ale *Luceafărului* sunt **miturile** preluate din mitologia românească, greacă, indiană, creștină, dar și miturile create de scriitori romantici. Dintre cele șapte mituri esențiale ale creației eminesciene identificate de Eugen Simion, în poemul *Luceafărul* se regăsesc cinci: mitul nașterii și morții universului, mitul erotic, mitul oniric, mitul întoarcerii la elemente și mitul creatorului. Un mit specific romantismului este cel al omului de geniu. Acest mit are ca punct de plecare teoriile din filozofia lui Arthur Schopenhauer legate de geniu și de omul comun. Potrivit filozofului german, cunoașterea lumii este accesibilă numai omului de geniu, singurul capabil să-i descifeze adevărata semnificație, în timp ce omul comun trebuie să se obișnuiască cu faptul că nu își poate depăși condiția.

A doua trăsătură a curentului care se regăsește în poem este utilizarea unor **teme** și **motive** specifice **imaginarului poetic romantic**. Tema principală, care devine și cheia lecturii, este sugerată chiar de autor care nota pe marginea unui manuscris: „dacă geniul nu cunoaște nici moarte și numele lui scapă de noaptea uitării, pe de altă parte aici pe pământ nici e capabil de a ferici pe cineva, nici capabil de a fi fericit. El n-are moarte, dar n-are nici noroc." Poemul este, prin urmare, o **alegorie pe tema romantică a condiției geniului în lume**. Celelalte teme se subordonează acestei teme principale: tema iubirii imposibile, tema naturii, tema cosmogonică, tema timpului. Motivele sunt și ele specifice romantismului: motivul visului, motivul lumii create din haos, motivul codrului, motivul teiului.

Scanned with OKEN Scanner

Folosirea **antitezei** reprezintă de asemenea o trăsătură a romantismului care apare în poemul eminescian. Pe de o parte, avem antiteza dintre două lumi, celestă şi terestră, dintre două tipuri de iubire, ideală şi pământeană, dar şi antiteza dintre cele două metamorfoze ale Luceafărului. Deşi îl invocă pe Luceafăr în visele ei, fata de împărat reprezintă omul comun care este incapabil de a-şi depăşi condiţia. Pentru a putea să se facă înţeles şi iubit, Luceafărul este nevoit să ia chip uman. Dar cele două metemorfozări păstrează elementele nemuririi, iar fata constată că el este *„un mort frumos cu ochii vii"*. Nici ipostaza angelică, nici cea demonică nu au viaţă, prima o îngheaţă, a doua o arde, astfel fata de împărat se sperie şi îl roagă să facă un sacrificiu suprem şi anume să renunţe la nemurire. În descrierea celor două ipostaze ale astrului, se regăseşte **mitul Zburătorului** din folclorul românesc. Prima dată se întrupează din cer şi mare, iar a doua întrupare va fi din soare şi noapte. În **antiteză** cu imaginea angelică a primei întrupări, a doua este una demonică, după cum o percepe fata: *„O, eşti frumos, cum numa-n vis / Un demon se arată"*. Descrirea respectă şi ea tiparul romantic: părul negru, *„marmoreele braţe", „ochii mari şi minunaţi"*. Şi de data aceasta, paloarea feţei şi lucirea ochilor, semne ale dorinţei de absolut, sunt înţelese de fată ca atribute ale morţii: *„Privirea ta mă arde"*. Superioritatea geniului reiese şi din sacrificiul pe care e dispus să îl facă: dacă omul comun nu se poate înălţa la condiţia nemuritoare, Luceafărul este capabil să coboare la condiţia de muritor.

O ultimă trăsătură a romanstismului care se poate identifica în poemul eminescian constă în **îmbinarea genurilor literare**: liric, epic şi dramatic. Elementele epice se referă la folosirea unei scheme narative preluate din basm şi la prezenţa „personajelor". De asemenea, se remarcă formula de introducere specifică basmului *„A fost odată ca-n poveşti, / A fost ca niciodată"*. Caracterul dramatic este oferit de succesiunea scenelor şi de prezenţa dialogului. Totuşi, *Luceafărul* este un poem liric deoarece schema epică este doar cadrul, întâmplările şi personajele sunt de fapt simboluri, metafore pentru ideile pe care a dorit să le transmită autorul. Luceafărul reprezintă fiinţa superioară, omul de geniu, în timp ce Cătălina este omul comun care nu îşi poate depăşi condiţia, fiind nevoită să accepte limitele existenţiale impuse.

Alături de amestecul genurilor literare, se observă şi o **interferenţă a speciilor**: elegie, meditaţie, idilă şi pastel. Povestea de dragoste se desfăşoară după tiparele idilei eminesciene, descrierea cadrului natural în care se împlineşte iubirea pământeană are elemente de pastel.Strofele finale care exprimă dramatismul omului de geniu ce constată că împlinirea prin iubire este imposibilă conferă cracterul de meditaţie al poeziei.

Poemul *Luceafărul* este o poezie care aparţine curentului literar romantism deoarece se inspiră din folclor şi din mitologie, abordează teme şi motive specifice imaginarului poetic romantic, foloseşte ca procedeu esenţial în strucutura poeziei, antiteza, îmbină genuri şi specii literare.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 47

Subiectul I

A.

1. În domeniul juridic expresia *„în conformitate cu"* este un clişeu specific, folosit pentru a sublinia ideea că articolul respectă legile în vigoare.
2. Două categorii de arbori care nu se încadrează la prevederile articolului 28, alin. 2 sunt salcia şi salcâmul.
3. *„Tăierile rase"* sunt admise în cazul următoarelor tipuri de arborete: molid, salcâm, plop, salcie.
4. *„Tăierile rase"* se realizează pe o suprafaţă de maximum 3 ha, iar între suprafeţele tăiate se păstrează o distanţă de minimum două înălţimi de arbori.
5. Textul se încadrează în stilul funcţional juridic-administrativ datorită particularităţilor formale, cum ar fi structura în articole şi alineate. De asemenea, limbajul conţine termeni de specialitate din domeniul silvic, folosiţi cu sens denotativ: *amenajamente silvice, regimul codrului, arborete, regimul crângului* etc.

B.

În contextul lumii moderne protejarea mediului înconjurător devine una dintre cele mai importante probleme, discutate intens atât la nivelul fiecărei ţări în parte, cât şi la nivel mondial. Schimbările în clima globului sunt un semnal de alarmă că defrişările şi poluarea trebuie reduse în mod considerabil, mai ales că nu pot fi eliminate în totalitate. În opinia mea, oamenii ar trebui să conştientizeze influenţa pe care o au asupra mediului înconjurător şi rolul pe care trebui să şi-l asume în lupta pentru protejarea acestuia.

În primul rând, omul ar trebui să înţeleagă că starea mediului înconjurător depinde de fiecare în parte şi că, de multe ori, acţiunile sale duc la rezultate catastrofale şi ireparabile. Un mediu poluant ne afectează în primul rând sănătatea, motiv pentru care este este nevoie de mai multă atenţie pentru a proteja ceea ce natura ne oferă în mod necondiţionat. De exemplu, oamenii ar trebui să aibă în vedere reducerea defrişărilor care afectează nu doar habitatul unor specii de animale, dar şi creşterea nivelului de poluare. Multe ţări, cum ar fi Norvegia şi Albania, au luat măsuri în acest sens şi au interzis pe o anumită perioadă de timp tăierea pădurilor, mai ales în zonele afectate. Dacă nu este posibil acest lucru, măcar ar trebui să fie respectate legile silvice care, aşa cum arată şi fragmentul din *Codul silvic,* presupun şi prevederi în legătură cu reconstrucţia şi regenerarea pădurilor.

În al doilea rând, este nevoie de o mai mare conştientizare şi informare în rândul populaţiei pentru ca acţiunile în acest sens să aibă succes. Din păcate, anumite pierderi nu mai pot fi recuperate, iar în unele cazuri răul produs de poluare nu mai poate fi reparat. Este cazul dispariţiei a sute de specii de plante şi

Scanned with OKEN Scanner

animale şi a creşterii nivelului mărilor datorită încălzirii globale. Totuşi, acţiunile de protejare ale mediului nu trebuie să înceteze deoarece trebuie păstrate lucrurile frumoase care există în continuare.

În concluzie, protejarea mediului înconjurător este o problemă mondială şi, tocmai de aceea, fiecare om ar trebui să îşi asume această responsabilitate. Depinde doar de noi dacă trăi într-un mediu curat, sănătos şi nepoluat.

Subiectul al II-lea

Poeziaprezintă atmosfera apăsătoare a spaţiului citadin în care ploaia se repetă în mod obsedant, cu aceeaşi frecvenţă,*„de trei ori pe săptămână”*. Ploaia este cea care stăpâneşte un oraş monoton, în care umbrelele sunt personificate pentru a exprima senzaţia de descompunere : *„suspină/ şi se-ndoaie,/ Umede de-atâta ploaie”*. Oraşul sufocant, monoton, împreună cu puterea de descompunere a ploii reduc fiinţele umane*(„orăşenii pe trotuare”)*, care iau înfăţişarea unor *„păpuşi automate, date jos din galantare”*. În această lume deprimantă, iubirea nu mai are importanţă şi este redusă la gestul ţinerii de mână : *„Orăşenii [...]/Merg ţinându-se de mână.*Ideea generală a poeziei este susţinută la nivel stilistic prin epitetele: *„vechile umbrele umede”*, *„păpuşi automate”*, şi prin tehnica repetiţiilor care dă senzaţia de automatism şi de monotonie : *„în oraşu-n care plouă de trei ori pe săptămână”*.

Subiectul al III-lea

Romanul *Enigma Otiliei,* numit iniţial *Părinţii Otiliei,* a fost publicat în anul 1938. Prin romanele sale, George Călinescu depăşeşte realismul tradiţional, creează caractere dominate de o singură trăsătură definitorie, realizează tipologii (avarul, arivistul), modernizează tehnica narativă, foloseşte detaliul în descrieri arhitecturale şi în analiza personajelor, înscriindu-se astfel în realismul balzacian. Tehnicile narative specifice acestui tip de roman sunt: tehnica focalizării şi tehnica detaliului care prezintă personajele în legătură cu mediul în care trăiesc, punându-se accentul pe descrierea locuinţelor şi a interioarelor sau vestimentaţiei. Ideea de la care porneşte scriitorul francez este că mediul reflectă personalitatea umană. Un exemplu ar fi locuinţa lui Costache Giurgiuveanu care pune în evidenţă zgârcenia, prostul gust şi incultura proprietarului. De asemenea, apar motive care se regăsesc în opera scriitorului francez, cum ar fi motivul paternităţii, motivul căsătoriei şi motivul moştenirii. Ideea paternităţii este descrisă în legătură cu degradarea relaţiilor de familie bazate pe interese materiale, care reflectă degradarea întregii societăţi. Sentimentele paterne ale lui Costache Giurgiuveanu pentru Otilia sunt învinse de avariţia personajului, el nereuşind să-i asigure *„fe-fetiţei”* lui viitorul, ca urmare Otilia este nevoită să se mărite cu Pascalopol. Acesta, la rândul lui, nu-şi defineşte foarte bine sentimentele faţă de Otilia, nu ştie cât o iubeşte ca un tată

Scanned with OKEN Scanner

şi cât ţine la ea ca la o iubită, nu poate distinge *„ce e patern şi ce e viril”* în relaţia sa cu tânăra Otilia. Relaţia familială a Aglaei cu fratele ei, Costache, se degradează profund din cauza averii acestuia, distrugând orice sentiment fratern dintre cei doi. De asemenea, relaţiile din cadrul familiei Tulea sunt total degradate, Aglae stăpâneşte cu autoritate distrugătoare destinele copiilor ei, iar Simion, ca tată şi ca soţ, este total incapabil şi neputincios de a fi un *„cap de familie”*.

Tema cărţii este viaţa burgheziei bucureştene de la începutul secolului al XX-lea, descrisă în raport cu motivul moştenirii. Romanul construieşte realist mai multe existenţe ce orbitează în jurul averii lui moş Costache. **Incipitul**romanului este de tip blazacian, cu prezentarea exactă a **indicilor spaţiali şi temporali**, respectiv scena în care Felix Sima vine în casa lui Costache Giurgiuveanu, pe strada Antim, din Bucureşti, într-o seară de iulie a anului 1909. Rămas orfan, Felix este nevoit să se afle sub tutela lui moş Costache, un fel de unchi prin alianţă. Tânărul, încă minor, vine la Bucureşti pentru a-şi continua studiile. Prima întâlnire cu tutorele său este una care defineşte caracterul acestuia din urmă: când ajunge în strada Antim, bătrânul avar îl întâmpină cu următoarea afirmaţie care îl derutează pe Felix: *„- Nu-nu-nu ştiu... nu-nu stă nimeni aici, nu cunosc...”*.

Acţiunea romanului este structurată pe **două planuri**, care se întrepătrund şi se determină reciproc. Primul plan prezintă destinul tânărului Felix Sima, care, înainte de a-şi face o carieră strălucită de medic, parcurge criza erotică specifică adolescenţei şi se îndrăgosteşte de Otilia. Celălalt plan ilustrează istoria moştenirii lui moş Costache Giurgiuveanu, în jurul căreia romancierul construieşte imaginea societăţii burgheze din Bucureşti, de la începutul secolului al XX-lea.

Finalul prezintă, prin epilog, deznodământul relaţiilor. După mai mulţi ani, Felix se reîntâlneşte cu Pascalopol care îi spune că Otilia este în Spania, căsătorită cu un conte. Felix ajunge, aşa cum visase, un doctor de renume, profesor universitar şi realizează şi el o căsătorie fericită. O ascensiune spectaculoasă are Stănică Raţiu care, devenit bogat, graţie banilor furaţi de la Moş Costache, o părăseşte pe Olimpia, se căsătoreşte cu Georgeta şi ajunge om politic. Romanul are o construcţie simetrică deoarece, în final, Felix se întoarce pe strada Antim şi revede casa lui Moş Costache, lăsată în paragină, amintindu-şi de replica bătrânului, acum adevărată: *„Aici nu stă nimeni.”*.

Dintre toate personajele romanului se remarcă Otilia Mărculescu, pentru că ea prezintă toate atributele feminităţii, aşa cum o conturează naratorul, chiar de la început: o fată frumoasă, delicată, elegantă care cunoaşte foarte bine regulile lumii în care trăieşte (deşi uneori, cu bună ştiinţă, vrea să le încalce pentru propriul ei amuzament).

Otilia Mărculescu este, ca şi Felix, un caracter în formare care se va transforma pe parcursul romanului, fiind nevoită să ia decizii care îi vor schimba destinul. Evoluţia unui astfel de personaj nu este rezultatul unei scheme prestabilite, Otilia fiind dinamică şi imprevizibilă. Ca personaj eponim are rolul

Scanned with OKEN Scanner

de a determina coagularea acțiunii între interesul materialist-realist pentru averea lui moș Costache al clanului Tulea și aspectul romantic al aparițiilor sale.

Modalitatea de introducere în acțiune este clasică, prin portretul fizic realizat din perspectiva lui Felix: *„un cap prelung și tânăr de fată, încărcat cu bucle, căzând până la umeri"*. Ulterior, portretul este completat dec ătre narator: *„Fata părea să aibă optsprezece-nouăsprezece ani. Fața măslinie, cu nasul mic și ochi foarte albaștri, arăta și mai copilăroasă între multele bucle și gulerul de dantelă"*.Portretul fetei este completat din unghiuri multiple, ca privit prin oglinzi paralele. Pentru moș Costache este *„fe-fetița mea"*, pentru Felix *„o fată superioară"*, pentru Aglae și Aurica *„dezmățată"*, pentru Stănică Rațiu *„deșteaptă fată!... Știu că se descurcă-n viață "*, pentru Pascalopol la final *„o fată delicioasă, dar ciudată. Pentru mine o enigmă"*.

Principala trăsătură a personajului este tinerețea noncomformistă, mentalitatea de adolescentă ce știe să se autodefinească exact: *„Sunt foarte capricioasă, vreau să fiu liberă, mă plictisesc repede, sufăr când sunt contrariată"*.Sau: *„eu sunt o zăpăcită, eu sunt pentru oameni blazați, care au nevoie de vârstele tinereții, ca Pascalopol"*.

Condiția femeii este dată de personalitatea ei și se conturează indirect din acțiuni și gesturi contradictorii, neașteptate. Oscilează între iubirea pentru Felix, către care se simte atrasă pentru că e tânăr, cu o carieră promițătoare, și Pascalopol, a cărui iubire paternă și stabilă i se pare mai atractivă pentru moment. Tânără, imprevizibilă și capricioasă, îi dă lui Felix o ultimă dovadă de iubire, dar doua zi dispare și se căsătorește cu Pascalopol din dorința de a se proteja de interesul unei lumi excesiv de materialiste, căci cu minime excepții (Felix și Pascalopol) toți ceilalți din jurul său vânau doar averea lui moș Costache. Comportamentul ei pare bizar din acest punct de vedere, dar ea însăși mărturisise că îi place luxul, fiind obișnuită cu un anumit stil de viață pe care și-l dorește inclusiv prin căsătorie. Tocmai din dorința de a se simți protejată, inclusiv financiar, atenția ei se îndreaptă către Leonida Pascalopol, un bărbat bogat, dar mai in vârstă, *„un bărbat delicat, șic și singur"*, așa cum îl descrie chiar ea. Îndrăgostit total de Otilia, Pascalopol o admiră și îi înțelege capriciile vârstei, dar nici el nu o poate descifra în profunzime, confirmându-i lui Felix, în finalul romanului: *„A fost o fata delicioasă, dar ciudată. Pentru mine e o enigmă"*.

În epilog, Felix află că Otilia îl părăsise pe Pascalopol și devenise *„nevasta unui conte, așa ceva"*.Momentul în care Felix nu recunoaște în fotografie imaginea Otiliei, deoarece ea arată acum ca *„o doamnă foarte picantă, gen actriță întreținută"* este sugestiv pentru caracterul contradictoriu al acesteia.

„Enigma" Otiliei este doar un semn de întrebare din partea lui Felix, care nu-i înțelege comportamentul matur și ingenuu în același tip. Afirmația lui Pascalopol *„Pentru mine e o enigmă"* este paradoxală, întrucât este singurul care a înțeles-o și a acceptat-o pe Otilia, fără a-i reproșa nimic. Dar, Otilia nu reprezintă doar o enigmă, ci și o victimă a mediului materialist în care trăiește.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 48

Subiectul I

A.

1. Semnificaţia expresiei *mai pun rânduială în cele însemnări* se referă la ideea că Ion Creangă doreşte să-şi perfecţioneze scrierile.
2. Destinatarul este *bădia Mihai* - Eminescu, iar expeditorul scrisorii este Ion Creangă - *Ionică*, ştiut fiind că cei doi scriitori au fost buni prieteni.
3. Autorul scrisorii îi reproşează destinatarului că l-a aşteptat de Crăciun, dar *„n-ai mai venit..."* şi că *bădia* se lasă copleşit de munca de gazetar: *„Tu, te certi cu politicienii prin* ***Timpul****; ce-ai păţit de te-ai făcut aşa războinic?"*
4. Sentimentul de prietenie profundă este exprimat în scrisoare sub forma unui umor îngăduitor, ironic: *„cari acum vă fuduliţi prin căpitală, alături cu ciocoii mânca-i-ar câinii, că sunt fiii lui Scaraoţchi"* şi prin încercarea de a-i povesti bădiei Mihai cum au petrecut în lipsa lui: *„Dar noi, adică Ienăchescu, Răceanu şi alţi muşterii, pentru mâncărică şi băuturică bună am tras un bairam de cel turcesc"*.
5. Atitudinea din finalul scrisorii, exprimată sub forma interogaţiei *„Tu, te certi cu politicienii prin* ***Timpul****; ce-ai păţit de te-ai făcut aşa războinic?"* reprezintă mâhnirea autorului pentru prietenul de la Bucureşti care duce o viaţă plină de tensiune nervoasă, ca gazetar. Nu atât reproşul pentru absenţa lui la Iaşi, cât grija şi regretul se citesc printre rândurile acestei scrisori, arătând sentimentele profunde care i-au legat.

B.

Genul epistolar reuneşte scrisorile unor personalităţi care, prin confesiune, oferă informaţii despre sine, dar şi despre epoca în care trăiesc. De aceea, scrisoarea are atât o valoare de document al epocii, cât şi de document sufletesc, dezvăluind o latură umană ce completează opera artistului.

În primul rând, corespondenţa dintre prietenii literari, ca în cazul Creangă –Eminescu, o corespondenţă redusă, redă aproape fidel imaginea autorului din opera artistică, plăcerea de a povesti, stilul jovial şi preferinţa pentru expresii populare: *„dar...beşteleu, feşteleu, că nu pot striga văleu, şi cuvântul s-a dus ca fumul în sus, şi de venit n-ai mai venit..."*.

În al doilea rând, admiratorii operei unui scriitor sunt fascinaţi să descopere şi omul cu detaliile vieţii lui, din dorinţa de a înţelege mai bine factorul uman, legătura biograficului cu opera. În acest sens, scrisoarea face parte din opera artistului, o întregeşte, pentru că ea reprezintă poate vocea lui cea mai personală, reflecţia intimităţii lui.

În concluzie, genul epistolar trezeşte interes pentru posibilitatea de a înţelege mai bine personalitatea complexă a unui scriitor şi are rolul de a transmite viaţa lui/ a societăţii, din afara ficţiunii.

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea

Spre deosebire de lirismul obiectiv, regăsit în poezia descriptivă (pasteluri) şi în cea a măştilor (*Luceafărul,* Mihai Eminescu), lirismul subiectiv este dominant în opera lirică, un discurs de tip confesiv, un monolog liric - mijloc de exprimare directă a stărilor sufleteşti.

Mărcile subiectivităţii în textul poetic sunt prezente atât în forme gramaticale, pronume, verbe: *„gându-mi", „viaţa-mi", „îmi", „sunt"*, cât şi în folosirea monologului: *„Departe sunt de tine şi singur lângă foc,/ Petrec în minte viaţa-mi lipsită de noroc."* Monologul devine adresat atunci când implică persoana a II- a gramaticală: *„tine", „treci"*. Versuri precum *„Ş-atuncea dinainte-mi prin ceaţă parcă treci"* – sugerează starea de melancolie şi de reverie, ca dimensiuni subiectiv-romantice. Trecerea timpului, iubirea, natura ca stare de suflet sunt tot atâtea elemente care definesc poezia eminesciană, o lirică subiectivă a eului romantic, captiv în lumea interioară a fanteziei.

Subiectul al III-lea

Varianta 1

Nuvela *Moara cu noroc* a fost publicată în 1881, în volumul de debut *Novele din popor*. **Tema** nuvelei surprinde influenţa nefastă a dorinţei de înavuţire şi procesul de dezumanizare al individului ca urmare a acestei obsesii pentru bani.**Titlul** are o dublă semnificaţie: se referă atât la şansa de îmbogăţire a lui Ghiţă, cât şi la ameninţarea morţii ascunsă sub ademenitoarea aparenţă a norocului.

Nuvela este construită după **principiul ciclic** şi este alcătuită din 17 capitole.

Incipitul nuvelei fixează, prin cuvintele bătrânei, teza morală a textului care se referă la faptul că omul trebuie să se mulţumească cu ce i-a fost dat şi să nu încerce să-şi schimbe destinul: *„- Omul să fie mulţumit cu sărăcia sa, căci, dacă e vorba, nu bogăţia, ci liniştea colibei tale te face fericit."* Nerespectarea acestui principiu de viaţă va determina sfârşitul tragic al personajelor. Slavici este un autor moralist care atrage atenţia încă de la început că încălcarea legilor morale şi tradiţionale poate avea consecinţe nefaste asupra destinului personajelor.

Tot în incipit sunt stabilite şi **reperele temporale şi spaţiale:acţiunea** se desfăşoară pe parcursul unui an, de la Sfântul Gheorghe pâna la sărbătorile de Paşte la hanul „Moara cu noroc". Acesta este situat la o răscruce de drumuri, fiind un loc izolat. Slavici nu alege întâmplător acest topos al hanului deoarece faptele

Scanned with OKEN Scanner

relatate nu puteau avea loc decât departe de ochii lumii, într-un loc în care semnele părăsirii sunt peste tot şi anticipează destinul familiei lui Ghiţă.

Nuvela debutează cu mutarea familiei lui Ghiţă la han. Motivul acestei schimbări este determinat de dorinţa lui Ghiţă de a scăpa de sărăcie. La început, scopul nobil de a scoate familia din starea de sărăcie este satisfăcut prin munca cinstită a hangiului, prin priceperea şi hărnicia sa. Firul existenţei liniştite se rupe însă în momentul în care la han apare un personaj straniu, Lică Sămădăul, eveniment care constiuie *intriga*nuvelei. Încă de la început, cei doi soţi îi intuiesc caracterul, dar dorinţa de îmbogăţire este mai puternică.

*Desfăşurarea acţiunii*urmăreşte dezumanizarea treptată a lui Ghiţă, care devine stăpânit de patima banului. Hangiul acceptă colaborarea cu Lică, devenind treptat părtaş la afacerile necurate ale acestuia. La început, îşi ia măsuri de apărare împotriva lui Lică: merge la Arad să-şi cumpere două pistoale, îşi cumpără doi câini pe care îi asmute împotriva turmelor de porci şi îşi angajează încă o slugă. Dar aceste măsuri sunt inutile, deoarce patima banului îi modifică personalitatea şi îl înstrăinează de familie. Devine din ce în ce mai ursuz, are reacţii violente faţă de Ana şi faţă de copii, nu îi mai face plăcere să-şi petreacă timpul cu ei şi ajunge chiar să-i considere o piedică în procesul său de îmbogăţire. Slavici se dovedeşte a fi un fin psiholog deoarece descrie cu minuţiozitate îndoielile lui Ghiţă, **conflictul** său **interior** care se dă între dorinţa de a rămâne un om cinstit şi de a păstra unitatea şi fericirea familiei şi dorinţa de îmbogăţire. Deşi starea materială este înfloritoare, Ghiţă ajunge să-şi piardă încrederea în sine. Felul în care Lică îi manipulează deciziile schimbă nu numai propria percepţie asupra lui, dar şi felul în care îl văd ceilalţi.Încearcă să-şi rezolve conflictul interior după ce este chemat să depună mărturie în cazul uciderii unei femei şi a unui copil. Jură strâmb la proces, acoperindu-l pe Lică, devenind astfel complice la crimă. Având mustrări de conştiinţă, pune la cale un plan cu jandarmul Pintea prin care să-l prindă pe Lică. Patima pentru bani este atât de puternică încât nu va face nimic până nu reuşeşte să-şi oprească o parte din suma adusă de Sămădău.

*Punctul culminant*prezintă imaginea ultimei trepte de degradare morală a personajului. Îşi părăseşte soţia în ziua de Paşte, deşi este conştient că Lică va veni la han. Speră că degradarea sa morală nu se va extinde şi asupra Anei şi că aceasta va rezista ispitei reprezentate de Lică. Dezgustată de atitudinea lui, într-un gest de răzbunare Ana i se dăruieşte lui Lică.

Finalul presupune rezolvarea conflictelor. Dezumanizarea totală a lui Ghiţă şi dovada incapacităţii lui de a reveni pe drumul iniţial, este subliniată prin gestul lui final de a-şi ucide soţia. Nu o omoară pe Ana din cauza orgoliului de soţ înşelat, ci datorită mustrărilor de conştiinţă pentru că a influenţat şi decăderea ei morală.Ghiţă este şi el ucis de Răuţ, la ordinul lui Lică. Pentru a nu se lăsa prins de jandarul Pintea, Lică ia decizia de a-şi lua viaţa, izbindu-se cu capul de un copac. Un foc teribil mistuie hanul, purificând astfel locul de toate relele săvârşite.

Scanned with OKEN Scanner

Bătrâna, ca ultim martor al destinelor personajelor, afirmă: *„Simțeam eu că nu are să iasă bine: dar așa le-a fost dat."*

Relația dintre incipit și final stabilește teza morală a nuvelei. Cuvintele bătrânei din debutul nuvelei au caracter anticipativ, iar în final acestea se adeveresc, iar Ana și Guiță sunt pedepsiți pentru că nu au respectat legile tradiționale. Viziunea clasică a autorului poate fi observată din opțiunea pentru sfârșitul tragic al personajelor implicate în confict care sunt pedepsite de forța implacabilă a destinului. Nimic nu stă mai presus de destinul omului și aici se creează din nou o punte între tragedia clasică și mentalitatea populară românească.

Varianta 2

Publicat în 1920, romanul *Ion* de Liviu Rebreanu este un roman realist și obiectiv care înfățișează universul rural fără a-l idealiza. În proza lui Liviu Rebreanu se întâlnesc **două mari teme**: problema conștiinței naționale în romanul *Pădurea spânzuraților* și problema pământului în *Ion* și *Răscoala.* **Tema** romanului o constituie lupta țăranului român pentru pământ într-o societate împărțită în săraci și bogați. Pe parcursul romanului se desprinde ideea că dorința de pământ duce la dezintegrare morală atunci când aceasta depășește limitele normalului, transformându-se în obsesie.

Din punct de vedere compozițional, romanul este împărțit în **două părți**, ***Glasul pământului***și ***Glasul iubirii,*** titlurile acestora sintetizând esența conținutului. **Acțiunea** romanului este dispusă pe **două planuri** care alcătuiesc de fapt imaginea globală a satului transilvănean. **Primul plan** este al țăranilor și îl are în centru pe Ion, **al doilea plan** este al intelectualității rurale care descrie viața și problemele cu care se confruntă familia Herdelea.

Interesantă în cazul romanului *Ion* este **construcția ciclică**, acesta începe și se sfârșește cu descrierea drumului spre/dinspre satul Pripas. Prin această metaforă a drumului, autorul conduce cititorul în spațiul geografic, social și uman în care se va petrece acțiunea romanului, realizând în același timp legătura dintre **incipit** și **final** specifică romanului obiectiv. De la imaginea podului peste Jidovița, la Pădurea Domnească și Cișmeaua Mortului, de aici pe sub Râpele Dracului, se ajune la imaginea Pripasului *„pitit într-o scrântitură de coline"*, unde se desfășoară tradiționala horă de duminică. Drumul descris în final încheie într-un fel evenimentele tragice petrecute în sat: *„Satul a rămas înapoi același, parcă nimic nu s-ar fi schimbat. Câțiva oameni s-au stins, alții le-au luat locul. Peste zvârcolirile vieții, vremea vine nepăsătoare, ștergând toate urmele. Suferințele, patimile, năzuințele, mari sau mici, se pierd într-o taină dureros de necuprinsă, ca niște tremurări plăpânde într-un uragan uriaș."*. Ciclicitatea se va extinde și în construcția personajului principal: Ion revine în final la iubirea pentru Florica, ignorând glasul pământului. De asemenea, se precizează în text că acesta reia destinul lui Vasile Baciu. La fel ca și Ion, tatăl Anei obținuse pământurile

Scanned with OKEN Scanner

căsătorindu-se cu o fată bogată, dar pe care nu o iubea. Dar reluarea presupune la Rebreanu o degradare: revenirea la Florica nu echivalează cu revenirea la iubirea pură de la începutul romanului ci se transformă într-o obsesie mistuitoare ca şi cea pentru pământ şi îi va aduce personajului sfârşitul tragic. De asemenea, spre deosebire de Ion, Vasile Baciu are grijă de familia lui, chiar dacă nu îşi iubeşte fiica.

Acţiunea romanului începe într-o zi de duminică în care sătenii participă la horă. Cu ocazia acestui eveniment, sunt prezentate cele mai importanate personaje din roman: Ion Pop al Glanetaşului, Vasile Baciu, Ana, Florica, George Bulbuc, preotul Belciug şi familia Herdelea. În centrul acţiunii se află figura lui Ion, care stăpânit de dorinţa de a avea pământ, îşi vede realizarea visurilor prin căsătoria cu Ana, fiica lui Vasile Baciu, unul dintre ţăranii bogaţi ai satului. Deşi o iubeşte pe Florica, o fată frumoasă dar săracă, dansează la horă cu Ana, fapt care nu este pe placul tatălui acesteia. Începând cu această **secvenţă narativă** se conturează **conflictul principal** al romanului, acela dintre Ion şi Vasile Baciu, care reflectă de fapt şi conflictul social între ţăranii bogaţi şi săraci.Vasile Baciu, care se însurase cu o fată bogată pentru avere, doreşte ca fiica lui să se căsătorească cu un ţăran fruntaş al satului, cu George Bulbuc. Drama personajului este pusă însă în evidenţă mai ales de **conflictul interior** care se dă în sufletul lui Ion între *„glasul pământului"* (dorinţa de a scăpa de sărăcie şi de a-şi modifica statutul social) şi *„glasul iubirii"* (iubirea pentru Florica).

*Intriga*este reprezentată de decizia lui Ion de a se răzbuna pe Vasile Baciu pentru jignirile aduse la horă şi de a obţine pământurile acestuia. În urma unei discuţii cu Titu Herdelea, Ion se hotăreşte să facă tot posibilul pentru a scăpa de sărăcie şi îşi urmează cu tenacitate şi răbdare planul, lăsând-o însărcinată pe Ana şi obligându-l astfel pe Vasile Baciu să-l accepte ca ginere şi să-i dea ca zestre pământurile. Iniţial Vasile Baciu îi promite lui Ion că îi va da o parte din pământ, plănuind de fapt să-l păcălească, dar până la urmă este nevoit să îi dea tot ce a cerut. Chiar şi după naşterea copilului şi după obţinerea pământurilor, relaţiile cu Vasile Baciu rămân tensionate, iar atitudinea de indiferenţă faţă de Ana o determină pe aceasta să se sinucidă. După moartea fiicei sale, Vasile Baciu îşi vrea pământurile înapoi, dar acestea ajung până la urmă în proprietatea bisericii. După pierderea pământurilor, Ion îşi dă seama că a greşit şi că nu trebuia să o părăsească pe Florica pe care încă o mai iubeşte. Între timp, aceasta se căsătorise cu George Bulbuc, iubirea lor nu mai este posibilă, iar această pasiune va pregăti *deznodământul*. Ion face tot posibilul pentru a o vedea cât mai des, dar într-o seară este surprins de George Bulbuc în curtea sa şi este omorât cu o lovitură de sapă.

Legătura dintre incipit şi final are rolul de a încadra lumea ficţională a romanului, menţine acţiunea în anumite coordinate. Autorul susţine că a urmărit deliberat o construcţie circulară spre a întări iluzia realului, cititorul fiind readus la sfârşit, exact acolo de unde intrase în lumea ficţiunii.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 49

Subiectul I

A.

1. Expresia *„a croi drum nou în literatura românilor”* aminteşte de rolul de întemeietor al limbajului poetic, pe care l-a avut Mihai Eminescu.
2. Două calităţi ale versului eminescian, în aprecierea autorului, sunt: *„vigoare extraordinară”* şi *„frumuseţi ritmice neaşteptate”*.
3. Trăsături ale portretului moral, aşa cum se desprind din evocarea lui Eminescu: cultură vastă şi *„temperament de artist”*, însufleţit de pasiunea cunoaşterii literaturii.
4. Poezia românească de până la Eminescu era *„dulceagă, lină şi fără adâncime”* – aceste caracteristici definesc poezia paşoptistă, romantismul minor, sentimental şi cu o retorică facilă.
5. Versurile *„Altă limbă, altă viaţă, cuvintele lui au suflet, mişcare, culoare, formă, fiecare epitet este o explozie de lumină.”*evidenţiază aspectul reformator al liricii eminesciene, prin viziunea profundă asupra omului şi a sentimentelor, prin reflecţia filozofică şi, mai ales, prin simţul uimitor al limbii române, în formele ei expresive şi muzicale. Metafora în care epitetul este *„explozie de lumină”*,exprimă încântarea pe care o produce poezia lui Eminescu în sufletul cititorilor.

B.

Frumosul pe care îl exprimă arta, în formele ei, produce o impresie adâncă în sufletul omului, emoţiile îl înalţă spre o lume ideală, expresie a desăvârşirii sau a dorinţei de perfecţiune, purificând sentimentele.

Pe de-o parte, criticând minciuna, nedreptatea sau egoismul, ceea ce este urât, nedemn în societate, dezvăluind moravuri, pasiuni care întunecă şi tulbură comportamentele oamenilor, arta/ literatura produce efectul de catharsis, de eliberare a tensiunilor prin empatizare şi transformare. În acest sens, Eminescu este un adept al clasicismului: *„Eminescu citea în original pe clasicii antici, şi-avea o evlavioasă admiraţie pentru operele lor mari, liniştite, perfecte”*.

Pe de altă parte, valoarea de catharsis a literaturii este recunoscută încă din Antichitate, îndeosebi pentru că, în clasicism, esteticul reunea echilibrul, armonia, stilul sobru, iar scopul artei era unul moralizator: *„Când mi-i capul greu şi ameţit”, ne spunea el odată, “o pagină din Sofocle mă înseninează”*. Dar aceste valori simple s-au schimbat în timp, arta teoretizând perspective radicale, precum cea a esteticii urâtului.

În concluzie, arta, literatura îndeosebi, prin valoarea cuvântului, produce efectul de catharsis, de modelare a trăirilor şi de inspiraţie pentru înţelegerea sufletului omenesc.

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea

Mesajul unui text poetic se construieşte prin atenta resemantizare a limbajului – instituirea de noi sensuri, surprinzătoare, originale, care declanşează sensibilitatea cititorului, provocându-i totodată interesul pentru valoarea/ semnificaţia cuvântului.

Timpul este cuvântul cheie al acestui text, *„ceas tainic"*, un alt timp, care trăieşte misterios în dimensiunea lui subiectivă. El devine un spaţiu al recuperării, al amintirii, care închide tot ce a fost, e o casă-locuire: *„mi-aşez sub umbrarele tale/ Şi zile trăite, şi zări"*. Mişcarea este una regresivă, de întoarcere către sine: *„Mă duc din uitări în uitări/ Spre mine, agale"*. Faţă de timpul trecerii ireversibile, spre moarte, acest *„ceas tainic"* se sustrage cronologiei şi dăruieşte nemurire: *„Un suflet de zale"*.

Mesajul poeziei ne arată că timpul poate fi o recuperare a tuturor clipelor, prin reflecţie şi interioritate: *„Copilul revine în casele sale"*..

Subiectul al III-lea

Publicat în 1920, romanul *Ion* este un **roman realist** ale cărui **trăsături**sunt: universul fictiv al operei este construit după principiul verosimilităţii, construcţia subiectului respectă ordinea cronologică, incipitul se află într-o strânsă legătură cu finalul, personajul este surprins într-un proces de transformare, naratorul este omiscient şi omniprezent, relatând la persoana a III-a, neutru şi impersonal.

Tema romanului o constituie lupta ţăranului român pentru pământ într-o societate împărţită în săraci şi bogaţi. Pe parcursul acţiunii se desprinde ideea că dorinţa de pământ duce la dezintegrare morală atunci când depăşeşte limitele normalului, transformându-se în obsesie.

Acţiunea romanului începe într-o zi de duminică în care sătenii participă la hora de duminică în curtea văduvei lui Maxim Oprea. **Timpul** este vag precizat, dar pe parcursul romanului există indicii care plasează acţiunea la sfârşitul secolului al XIX-lea–începutul secolului al XX-lea, deoarece Ardealul se află sub ocupaţie austro-ungară.

În centrul acţiunii se află figura lui Ion, care stăpânit de dorinţa de a avea pământ, îşi vede realizarea visurilor prin căsătoria cu Ana, fiica lui Vasile Baciu, unul dintre ţăranii bogaţi ai satului. Deşi o iubeşte pe Florica, o fată frumoasă dar săracă, dansează la horă cu Ana, fapt care nu este pe placul tatălui acesteia. Începând cu această secvenţă narativă se conturează **conflictul principal** al romanului, acela dintre Ion şi Vasile Baciu, care reflectă de fapt şi conflictul social între ţăranii bogaţi şi săraci. Drama personajului este pusă însă în evidenţă mai ales de **conflictul interior** care se dă în sufletul lui Ion între *„glasul pământului"* şi *„glasul iubirii"*.

Scanned with OKEN Scanner

*Intriga*este reprezentată de decizia lui Ion de a se răzbuna pe Vasile Baciu pentru jignirile aduse la horă şi de a obţine pământurile acestuia. În urma unei discuţii cu Titu Herdelea, Ion se hotăreşte să facă tot posibilul pentru a scăpa de sărăcie şi îşi urmează cu tenacitate şi răbdare planul, lăsând-o însărcinată pe Ana şi obligându-l astfel pe Vasile Baciu să-l accepte ca ginere şi să-i dea ca zestre pământurile. Chiar şi după naşterea copilului şi după obţinerea pământurilor, relaţiile cu Vasile Baciu rămân tensionate, iar atitudinea de indiferenţă faţă de Ana o determină pe aceasta să se sinucidă. După moartea fiicei sale, Vasile Baciu îşi vrea pământurile înapoi, dar acestea ajung până la urmă în proprietatea bisericii. După ce pierde pământurile, Ion îşi dă seama că a greşit şi că nu trebuia să o părăsească pe Florica pe care încă o mai iubeşte. Între timp, aceasta se căsătorise cu George Bulbuc, iubirea lor nu mai este posibilă, iar această pasiune va pregăti *deznodământul.* Ion face tot posibilul pentru a o vedea, dar într-o seară este surprins de George Bulbuc în curtea sa şi este omorât cu o lovitură de sapă.

Condiţia ţăranului în romanul *Ion* reflectă starea socială a Ardealului aflat sub ocupaţie austro-ungară, lume în care demnitatea şi puterea în sat este asigurată de posesia pământului. Încă de la început, prin intermediul scenei în care este descrisă hora, se precizează care este ierarhia din satul Pripas. Ion, personajul principal, doreşte să facă parte parte din lumea "bocotanilor", iar dorinţa de a avea pământ este justificată de realitatea socială în care trăieşte. Pentru Ion pământul înseamnă stabilitate, statut social, cea mai bună dovadă a hărniciei sale.Cu timpul însă, obţinerea pământurilor se transformă într-o obsesie care duce la decăderea morală a personajului.

Apreciat în sat pentru hărnicia şi isteţimea sa, Ion înţelege că doar munca cinstită nu-l poate ajuta să ajungă printre cei cu delniţe multe şi cu un cuvânt greu în sat. Deşi la început ezită între *„glasul pământului"* şi *„glasul iubirii"*, interpretează vorbele lui Titu Herdelea în favoarea sa şi ia decizia de a-l obliga pe Vasile Baciu să-i dea pământurile: *„– Poţi să-l sileşti? Ai cum să-l sileşti? [...] – Pot, domnişorule! izbucni Ion aspru, cu ameninţare în glas."* Deşi Titu Herdelea va avea impresia că este vinovat pentru decizia lui Ion, această idee este prezentă în mintea personajului chiar de la început, fiul învăţătorului nu face altceva decât să i-o amintească. Când intră în posesia pământului, Ion se vede *„mare şi puternic ca un uriaş din basme care a biruit în lupte grele o ceată de balauri îngrozitori"*. Chiar şi pământul, faţă de care se simţise *„mic şi slab cât un vierme pe care-l calci în picioare"*, pare acum a se clătina şi *„a se închina în faţa lui"*. Metamorfoza personajului este evidentă şi este subliniată indirect prin prezentarea gesturilor care arată siguranţa şi mândria de sine: *„Pe uliţă umbla cu paşi mai mari şi cu genunchii îndoiţi. Vorbea mai apăsat cu oamenii şi veşnic numai de pământ şi avere."*

Vasile Baciu este şi el un personaj emblematic pentru condiţia ţăranului în acest roman deoarece, deşi acum face parte din tagma ţăranilor bogaţi şi

Scanned with OKEN Scanner

puternici, destinul lui nu este diferit de cel al lui Ion. La fel ca şi accesta, obţinuse pământurile căsătorindu-se cu o fată bogată, dar pe care nu o iubea. Dar, spre deosebire de Ion, Vasile Baciu are grijă de familia lui, chiar dacă nu îşi iubeşte fiica iar viaţa lui nu este condusă exclusiv de obsesia pentru pământ.

Condiţia ţăranului în romanul lui Liviu Rebreanu nu este legată doar de influenţa comunităţii asupra individului. Destinul lui Ion nu este numai produsul comunităţii, el fiind în acelaşi timp victima unei dorinţe iraţionale de a avea pământ care îi ghidează toate acţiunile.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul nr. 50

Subiectul I

A.

1.Sintagma *„sforăire patriotică”* reprezintă o ironizare a poeziei patriotarde, minore, cu un conținut de sentiment fals.

2. Verbul specific poeziei, așa cum apare în text, este „a simți”, în opoziție cu „a cugeta.”

3. În primul paragraf, autorul face o analogie între cei care iubesc natura și cei care înțeleg poezia, există un simț în plus care îi deosebește de restul oamenilor: *„Precum nu toți sunt înzestrați cu darul de a-și da seama de frumusețile naturii, nu toți sunt susceptibili a se înălța în regiunile poeziei pure”.*

4. Rolul poeziei reiese din însăși esența ei, care este sentimentul, exprimă simțămintele și creează *„entuziasm pentru tot ceea ce este frumusețe”.*

5. Secvența este o definiție destul de precisă a poeziei care, paradoxal, este o comunicare ambiguă. Mai întâi, autorul ne spune că poezia este sentiment. Apoi, că exprimarea ei este originală, prin imagini poetice și armonii sonore: *„Reprezentarea acestei simțiri prin un mod de exprimare special”.* Esența poeziei este plină de concretețe, are puterea să dea *„un corp”* cuvintelor.

B.

Comunicarea este, în general, un transfer de informație de la un emițător la receptor, având ca motivare înțelegerea unui mesaj. Comunicarea poetică implică și ideea de relație, de legătură, care se pierde în momentul în care mesajul este ambiguizat prin limbaj artistic.

În primul rând, poezia este o formă de comunicare mai specială, profundă, în care limbajul are funcția paradoxală de a ascunde și de a arăta, în același timp, sensul. De aceea, în lectura poeziei, unii oameni întâmpină dificultăți: *„simțirea lor vulgară”* – nu le permite să treacă dincolo de opacitatea limbajului. În acest caz, fiind o comunicare diferită, poezia este respinsă de o gândire superficială.

În al doilea rând, poezia este o comunicare deosebită datorită limbajului ei, care este expresie a sentimentelor și reface legătura dintre realitate și cititor prin imagini poetice originale, capabile să trezească emoție și empatie: *„Inima ei este sensațiune delicată dar adâncă și continuă”.* Cuvintele poetice au o materialitate surprinzătoare creată prin noi înțelesuri.

În concluzie, poezia este un mijloc unic de exprimare a sentimentelor, dar forma de comunicare poetică presupune o inițiere în resursele expresive ale limbajului.

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea

Expresivitatea poetică are ca resursă principală limbajul, puterea lui de semnificare, de sugestie şi creaţie. În versurile citate, imaginarul poetic se desfăşoară pornind de la meditaţia nocturnă în care luna este invocată: *„Lună tu stăpâna mării pe a lumei boltă luneci/ Şi gândirilor dând viaţă suferinţele întuneci!"* Invocaţia poetică este un mijloc de expresivitate, însoţită de cadrul mai larg în care luna este personificată şi devine martora tăcută a tuturor celor pământeşti: *„Ea din noaptea amintirii o vecie 'ntreagă scoate/ De dureri pe care însă le simţim ca 'n vis pe toate"*. Motivul vieţii ca vis creează iluzia unei continuităţi şi legături tainice între planuri diferite: realitate şi imaginaţie, trecut şi prezent, iluzie şi adevăr.Versurile conturează aşadar un spaţiu romantic atât prin grandoarea lui cât şi prin interioritate, retragerea în lumea sufletului, expresivitatea poetică fiind realizată prin imagini surprinzătoare care pun în legătură camera poetului cu lumea atât de îndepărtată în care domneşte luna: *„şi în odae/ Luna dulce îşi revarsă voluptoasa ei văpae"*.

Subiectul al III-lea

Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război (1930) este un *roman subiectiv, de analiză psihologică,* caracterizat prin următoarele trăsături: conflictul principal este interior, trăirile, interpretările evenimentelor sunt mai importante decât întâmplărle concrete; construcţia subiectului nu mai respectă ordinea cronologică, producându-se dilatări sau comprimări ale timpului, trecându-se dintr-un plan în altul; personajul este o individualitate complexă a cărei evoluţie nu poate fi prevăzută pentru că el are îndoilei, ezită, analizează; timpul este prezent şi subiectiv; naraţiunea se face la persoana I, discursul fiind structurat în funcţie de subiectivitatea naratorului-personaj.

Tema romanului o constituie drama intelectualului lucid care trece prin două experienţe fundamentale, iubirea şi războiul, pe care le analizează în încercarea de a găsi semnificaţia profundă a existenţei sale. Romanul este structurat în *două părţi*, precizate încă din titlu: prima parte este reprezentată de *„ultima noapte de dragoste"*, iar a doua de *„întâia noapte de război"*. Prima parte prezintă drama iubirii, iar a doua drama războiului.

Acţiunea romanului începe sub semnul războiului, în *incipit* fiind indicate şi *reperele spaţiale şi temporale*. În primăvara anului 1916, Ştefan Gheorghidiu se află concentrat undeva la graniţă, deasupra Dâmbovicioarei. Într-o zi la popota ofiţerilor se porneşte o discuţie despre căsătorie şi dragoste, despre un ofiţer care îşi ucide soţia adulterină şi este achitat la proces. Este prima scenă memorabilă a romanului în care Gheorghidiu îşi exprimă concepţia despre iubire. Această discuţie declanşează memoria afectivă a personajului, trezindu-i

Scanned with OKEN Scanner

amintirile legate de cei doi ani şi jumătate de căsnice cu Ela. Personajul vrea neapărat să meargă la Câmpulung să-şi vadă soţia şi de aici prima serie de fapte se întrerupe.

Cel de-al doilea capitol, intitulat *Diagonalele unei moşteniri,* debutează abrupt cu următoare frază care constituie şi *intriga* romanului: *„Eram însurat de doi ani şi jumătate cu o colegă de la Universitate şi bănuiam că mă înşeală."* *Desfăşurarea acţiunii* prezintă o lungă poveste de dragoste şi gelozie. Gheorghidiu, pe atunci student la Filozofie, se căsătoreşte din dragoste cu Ela, studentă la Litere.Personajul este în căutarea iubirii absolute pe care crede că a găsit-o prin soţia lui. O moştenire nesperată le permite să frecventeze cercurile mondene, dar în acelaşi timp le strică relaţia. Spre deosebire de soţul ei, Ela este atrasă de viaţa mondenă şi de oportunităţile pe care i le oferă noul statut social. Prin urmare, moştenirea va declanşa criza matrimonială a cuplului. Relaţia celor doi se deteriorează treptat, situaţie pe care o observă mai ales Gheorghidiu, care analizează totul cu luciditate. În timpul unei excursii la Odobeşti, are impresia că Ela îi acordă o atenţie exagerată unui anume domn G., despre care va crede ulterior că este amantul ei. Gheorghidiu începe să fie torturat de gelozie, iar cuplul se destramă. După o scurtă despărţire, Ela şi Ştefan se împacă. Vrând să afle dacă este sau nu înşelat, eroul îşi pune întrebări şi mai ales interpretează. La un moment dat, fiecare nouă probă aruncă o altă lumină asupra vieţii şi dramei sale, încât aceeaşi întâmplare capătă mereu alte semnificaţii, opuse chiar, în funcţie de ultima certitudine. De câteva ori în romanul geloziei, se revine la problema războiului prin prezentarea unei şedinţe de parlament sau atunci când, într-un compartiment de tren, avocatul Predescu din Piteşti vorbeşte despre vitejia legendară a soldatului român. În finalul primei părţi se revine la acţiunea de pe front: înrolat pe frontul românesc, Gheorghidiu cere o permise, ca să verifice dacă soţia lui îl înşeală. Ajunge la Câmpulung, se întâlneşte cu Ela, care îi cere să treacă o parte din bani pe numele ei pentru a avea o siguranţă materială în cazul în care el ar muri pe front. După ce pleacă, îl vede întâmplător pe domnul G. şi vrea să se întoarcă să-i omoare pe amândoi. Nu apucă să facă acest lucru, se anunţă izbucnirea războiului şi este nevoit să plece pe front.

Partea a doua a romanului demitizează imaginea războiului văzut ca un catalizator de energii, de care presa vremii abuzase atât de mult. Frontul înseamnă de fapt haos, nimeni nu ştie cu claritate ce trebuie să facă, ordininele de luptă se dau aleatoriu, fără o bază reală. Fiecare soldat acţionează mai mult de unul singur, apărându-şi mecanic viaţa şi neavând nicio dorinţă de a muri pentru patrie. Sunt precizate câteva localităţi unde unitatea lui Ştefan Gheorghidiu participă la lupte, nume care sporesc ideea de autenticitate: Bran, Tohanul Vechi, Vulcan, Cohalm, Sibiu. Toate luptele la care participă i se par inutile, mai ales că acestea nu corespund cu imaginea din presa vremii. Are totuşi experienţa unei drame colective deoarece asistă la moartea mai multor soldaţi în capitolul intitulat sugestiv *„Ne-a acoperit pământul lui Dumnezeu."*

Scanned with OKEN Scanner

Romanul se încheie odată cu epuizarea experienței războiului. *Deznodământul*este elocvent pentru transformarea psihologică a personajului. După ce a trăit drama incertitudinii, Ștefan Gheorghidiu vine acasă într-o permisie și primește un bilet anonim prin care i se oferă șansa să aibă certitudinea trădării soției. Acest lucru nu mai are însă importanță deoarece, în urma experienței războiului, își dă seama cât de nesemnificativă este drama iubirii sale în comparație cu drama colectivă a războiului. *Finalul* romanului prezintă o nouă imagine a iubirii, opusă celei din incipit. Dacă la început, Ștefan Gheorghidiu vede iubirea într-un mod absolut în care partenerii au drept de viață și de moarte unul asupra celuilalt, în final își dă seama că această concepție nu are nicio legătură cu realitatea. Schimbarea de atitudine explică gestul final al personajului care, venit acasă într-o permisie, îi dăruiește nevestei casele de la Constanța, cu tot ce este în ele: *„I-am scris că îi las absolut tot ce e în casă, de la obiecte de preț, la cărți... de la lucruri personale, la amintiri. Adică tot trecutul."*

Ștefan Gheorghidiu, personajul principal al romanului, și în același timp personajul-narator, reprezintă *tipul intelectualului lucid.*Portretul lui este realizat mai ales prin *caracterizare indirectă*, care se desprinde din fapte, gânduri, limbaj, gesturi, atitudini și relațiile cu celelalte personaje. La aceasta se adaugă *autocaracterizarea*, dar și procedee specifice prozei moderne: *autoanaliza lucidă, introspecția, monologul interior, fluxul conștiinței.*

Drama personajului este de natură intelectuală deoarece el este, în primul rând, un pasionat al adevărului, al certitudinii, al absolutului. El trăiește două experiențe fundamentale, care sunt prezentate prin intermediul conștiinței: iubirea și războiul. Ștefan Gheorghidiu este un tânăr intelectual, abolvent al Facultății de Filozofie, însurat cu o colegă de la Universitate, studentă la Litere, pe nume Ela. Drama iubirii este prezentată încă de la început când personajul asistă la o discuție la popotă despre un ofițer care și-a ucis soția adulterină și totuși a fost achitat. Această scenă oferă o primă imagine a personajului-narator. Prin intermediul reacției sale ne sunt prezentate câteva dintre frământările interioare ale lui Gheorghidiu și câteva dintre ideile sale: vede iubirea ca pe un tot, o unitate pe viață în care cei doi *„au drept de viață și de moarte unul asupra celuilalt"*. În momentul în care personajul trăiește această dramă, se oferă cititorului o retrospectivă a întregii povești.

Gheorghidiu este filozof, un *spirit lucid* care analizează totul, interpretează totul, fiecare gest al soției este un chin pentru el, este interpretat ca un gest de trădare. Personajul suferă mai ales pentru că nu poate avea iubirea absolută pe care și-a dorit-o și care ar trebui să fie o modalitate de cunoaștere. De asemenea, suferă pentru că nu are certitudinea. Personajul-narator crezuse că trăiește marea iubire, dar această iubire este produsul unui proces de autosugestie.Iubirea lui se naște la început din duioșie: *„Iubești mai întâi din milă, din îndatorire, din duioșie, iubești pentru că știi că asta o face fericită"*, dar apoi mărturisește că poți iubi și din *orgoliu*: *„Începusem să fiu totuși măgulit că*

Scanned with OKEN Scanner

admirația pe care o avea mai toată lumea pentru mine, fiindcă eram atât de pătimaș iubit de una dintre cele mai frumoase studente, și cred că acest orgoliu a constituit baza viitoarei mele iubiri." Tot din *orgoliu* Gheorghidiu încearcă să o modeleze pe Ela după propriul tipar de idealitate, ceea ce favorizează eșecul.Datorită perspectivei unice cititorul nu știe clar dacă Ela își înșeală sau nu soțul. Pentru că există doar perspectiva lui, se pune problema dacă nu cumva femeia se schimbă doar în ochii soțului gelos.

Primirea moștenirii este un eveniment exterior care va avea însă drept consecință declanșarea *conflictului interior*. Observă shimbările produse în personalitatea Elei, dar nu face niciun efort petnru a se integra în această lume deoarece este foarte *orgolios*. Își dă seama că pierde iubirea Elei, descoperind astfel că iubirea nu este absolută, ci dimpotrivă este mai degrabă un sentiment relativ. În același timp, recunoaște că suferința sa se datorează evenimentelor banale, micilor gesturi ale Elei. Singurele care contează sunt evenimentele din conștiința sa, personjul fiind conștient că își agravează suferința prin exagerarea anumitor fapte. El trăiește iubirea în mod rațional, intelectual și se raportează mereu la absolut.

O *secvență narativă* importantă în caracterizarea personajului este cea în care este descrisă excursia de la Odobești. Cu această ocazie, gelozia sa este amplificată: mici incidente, gesturi fără importanță poate, privirile pe care Ela le schimbă cu domnul G., capătă în conștiința sa dimensiunile unei adevărate drame. Adevărata problemă a lui Gheorghidiu este de fapt momentul în care își dă seama că nu poate obține cunoașterea prin intermediul iubirii pentru soția sa. *Nevoia de absolut*îl determină să-și analizeze cu luciditate stările, motiv pentru care apare suferința: *„Câtă luciditate atâta conștiință, câtă conștiință atâta pasiune și deci atâta dramă."* Fiind un personaj *lucid*, nu face doar o analiză a lumii exterioare, ci și a propriilor sentimente, dar și a psihlogiei feminine. Femeile îi apar ca niște ființe schimbătoare, capricioase, care uită de orice morală când este vorba de a-și satisface dorințele. Această constatare o face când observă reacțiile de tristețe sau bucurie ale Elei în legătură cu prezența sau absența domnului G, pe care nu se sfiește să le ascundă. Sentimentele lui sunt analizate cu intensitate, elocvent fiind episodul când dorește să dezerteze pentru a-i ucide pe cei doi amanți. În drama iubirii, greșeala este și a lui: o așează pe Ela pe un piedestal și apoi este dezamăgit că ea nu reprezintă femeia ideală la care visase. Gelozia, îndoiala personajului înregistrează și alte etape ale destrămării cuplului: ruptura, împăcarea temporară, până la izbucnirea războiului. Despărțirea de Ela, pierderea acestei iubiri pe care el o credea absolută, echivalează cu pierderea unei părți din personalitate, care va fi recuperată parțial prin experiența războiului.

O ultimă încercare de a ajunge la acea cunoaștere absolută este participarea la război. Deși ar fi putut să evite participarea la război, , Ștefan se înrolează voluntar din dorința de a trăi această experiență existențială: *„N-aș vrea să existe pe lume o expereiență definitivă, ca aceea pe care o voi face, de la care*

Scanned with OKEN Scanner

să lipsesc, mai exact să lipsească ea din întregul meu sufletesc. Ar avea față de mine, cei care au fost acolo, o superioritate, care mi se pare inacceptabilă. Ar constitui pentru mine o limitare." Nu se înrolează din patriotism, ci din *orgoliu*, din dorința de a nu se simți inferior. La fel ca și în cazul iubirii, Gheorghidiu analizează cu luciditate războiul nu pentru a sublinia eroismul ci absurditatea acestuia. El polemizează cu imaginea războiului din cărțile de literatură sau din articolele din ziarele vremii, deoarece aceasta nu corespunde cu realitatea. Luptele nu sunt împărțite în mari și mici decât în funcție de numărul celor care au murit. Războiul este unul haotic, prost organizat în care soldații mor fără acel sentiment patriotic descris în cărți ci cu regret, disperare și resemnare.

Dacă în prima parte eroul realizează o demitizare a iubirii, în a doua parte este vorba despre o demitizare a războiului: se prezintă soldați îngroziți că vor muri, care nu înțeleg semnificația deciziilor luate de putere, ei știu doar că vor muri și încearcă să-și apere viața. De pe scena istoriei războiul se mută pe aceea a conștiinței individului pentru care viața sa este mai importantă decât războiul. Pentru Gheorghidiu, războiul este o modalitate de a-și verifica personalitatea, își analizează reacțiile pe câmpul de luptă. Confruntat cu situații-limită, se *autoanalizează lucid*: *„Știu că voi muri, dar mă întreb dacă voi putea îndura fizic rana care îmi va sfâșia trupul."* Adevărata „dramă" a războiului este tot de natură interioară, psihologică. Războiul reprezintă experiența finală care îi va arăta lipsa de importanță a problemei din dragoste. Întors acasă într-o permise, își dă seama că nu mai are nicio importanță dacă are sau nu certitudinea trădării soției. Ștefan își privește acum soția *„cu indiferența cu care privești un tablou"*, iar ruptura este de data aceasta definitivă. Personajul ia decizia de a-i lăsa toată averea Elei, adică tot trecutul care acum nu mai are importanță: *„I-am scris că îi las absolut tot ce e în casă, de la obiecte de preț, la cărți... de la lucruri personale, la amintiri. Adică tot trecutul."* Astfel, drama războiului anulează drama iubirii. În privința dramei colective, se poate vorbi despre un final deschis, deoarece Gheorghidiu se întoarce pe front, fără a mai afla în ce fel își manifestă respingerea față de absurditatea războiului.

BIBLIOTECA JUDETEAN
„GH.ASACHI"
IASI

Scanned with OKEN Scanner

SUMAR

Precizări privind rezolvarea subiectelor 5
Model examen bacalaureat 2018 11
Periodizarea literaturii române 24
Prezentarea sintetică a curentelor literare 27
Elemente specifice genurilor literare 37
Valorile expresive ale verbelor 49
Valorile expresive ale semnelor de punctuaţie şi de ortografie 51

MODELE PROPUSE

Modelul 1 SII Verbele la imperfect; SIII Tema şi viziunea despre lume într-un text romantic (*Luceafărul,* Mihai Eminescu) 54
Modelul 2 SII Text liric – mijloacele artistice; SIII Tema şi viziune despre lume într-un basm cult (*Povestea lui Harap-Alb,* Ion Creangă)..... 58
Modelul 3 SII Trăsături ale simbolismului; SIII Particularităţi de construcţie a unui personaj dintr-un roman realist (*Baltagul,* Mihail Sadoveanu) 61
Modelul 4 SII Genul dramatic; SIII Trăsături ale modernismului într-un text studiat (Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Barbu) 64
Modelul 5 SII Descrierea de tip portret; Particularităţi de construcţie a unui personaj dintr-un text dramatic de Marin Sorescu (*Iona*) 67
Modelul 6 SII Trăsături ale modernismului; SIII Particularităţi de construcţie a unui personaj dintr-un basm cult (*Povestea lui Harap-Alb,* Ion Creangă) 70
Modelul 7 SII Trăsături ale neomodernismului; SIII Relaţia dintre două personaje dintr-un text narativ de Ion Creangă (*Povestea lui Harap-Alb*) 73
Modelul 8 SII Valorile expresive ale verbelor; SIII Tema şi viziunea despre lume într-un text poetic de Ion Barbu (*Riga Crypto şi lapona Enigel*) 76
Modelul 9 SII Genul liric; SIII Particularităţi de construcţie a unui personaj dintr-un roman de analiză psihologică de Camil Petrescu (*Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*) 79
Modelul 10 SII Trăsături ale realismului; SIII Tema şi viziunea despre lume într-un text poetic modern (*Eu nu strivesc corola de minuni a lumii,* Lucian Blaga) 83
Modelul 11 SII Verbele la imperfect; SIII Tema şi viziunea despre lume într-un text poetic simbolist (*Plumb,* George Bacovia) 86
Modelul 12 SII Trăsături ale tradiţionalismului; SIII Tema şi viziunea despre lume într-un roman realist balzacian (*Enigma Otiliei,* George Călinescu) 89

Scanned with OKEN Scanner

Modelul 13 SII Verbele la conjunctiv; SIII Tema şi viziunea despre lume într-un text dramatic postbelic (*Iona,* Marin Sorescu) 92
Modelul 14 SII Particularităţi ale descrierii; SIII Particularităţi de construcţie a unui personaj dintr-un roman realist de George Călinescu (*Enigma Otiliei*) .. 95
Modelul 15 SII Trăsături ale simbolismului; SIII Tema şi viziunea despre lume într-o nuvelă (*Moara cu noroc,* Ioan Slavici) 98
Modelul 16 SII Conflictul interior; SIII Tema şi viziunea despre lume într-un text poetic aparţinând perioadei prelungiri ale clasicismului şi romantismului (*Rugăciune,* Octavian Goga) 101
Modelul 17 SII Trăsături ale romantismului; SIII Relaţia dintre două personaje dintr-un roman interbelic (*Enigma Otiliei,* George Călinescu) 103
Modelul 18 SII Arta poetică; SIII Particularităţi de construcţie a unui personaj dintr-o nuvelă (*Moara cu noroc,* Ioan Slavici) 106
Modelul 19 SII Rolul notaţiilor autorului; SIII Tema şi viziunea despre lume într-un text poetic tradiţionalist (*În grădina Ghetsemani,* Vasile Voiculescu) 109
Modelul 20 SII Trăsături ale modernismului; SIII Relaţia dintre două personaje dintr-un text narativ de Ioan Slavici (*Moara cu noroc*) 112
Modelul 21 SII Proza psihologică; SIII Tema şi viziunea despre lume într-un text poetic de Nichita Stănescu (*Leoaică tânără, iubirea*) 115
Modelul 22 SII Text liric – mijloacele artistice; SIII Tema şi viziunea despre lume într-un roman realist de Mihail Sadoveanu (*Baltagul*) 117
Modelul 23 SII Procedee artistice; SIII Relaţia dintre două personaje dintr-un roman de analiză psihologică (*Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război,* Camil Petrescu) 120
Modelul 24 SII Trăsături ale romantismului; SIII Tema şi viziunea despre lume într-un roman realist interbelic (*Ion,* Liviu Rebreanu) 122
Modelul *25* SII Modalităţi de caracterizare; SIII Ideologia *Daciei literare* 124
Modelul 26 SII Interogaţiile retorice; Ideologia modernistă promovată de Eugen Lovinescu 126
Modelul 27 SII Rolul indicaţiilor scenice; SIII Particularităţi de construcţie a unui personaj dintr-un roman postbelic (*Morometii,* Marin Preda) 128
Modelul 28 SII Trăsături ale modernismului; SIII Particularităţi de construcţie a unui personaj dintr-un roman interbelic de Liviu Rebreanu (*Ion*) 131
Modelul 29 SII Moduri de expunere; SIII Tema şi viziunea despre lume într-un text dramatic (*O scrisoare pierdută,* Ion Luca Caragiale) 134
Modelul 30 SII Rolul interogaţiilor; SIII Relaţia dintre două personaje dintr-un roman scris între anii 1960-1980 (*Cel mai iubit dintre pământeni,* Marin Preda) 136
Modelul 31 SII Trăsături ale realismului; SIII Tema şi viziunea despre lume într-o dramă (*Jocul ielelor,* Camil Petrescu) 138

Scanned with OKEN Scanner

Modelul 32 SII Genul liric; SIII Relația dintre două personaje dintr-un roman realist de Liviu Rebreanu (*Ion*) 141
Modelul 33 SII Proza modernă; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-o comedie de Ion Luca Caragiale (*O scrisoare pierdută*) 144
Modelul 34 SII Descrierea literară; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-o dramă (*Jocul ielelor*, Camil Petrescu) 146
Modelul 35 SII Genul dramatic; SIII Tema și viziunea despre lume într-un roman al experienței (*Maitreyi*, Mircea Eliade) 148
Modelul 36 SII Trăsături ale simbolismului; SIII Relația dintre două personaje dintr-un text dramatic de Ion Luca Caragiale (*O scrisoare pierdută*) 150
Modelul 37 SII Rolul alternanței timpurilor verbale; SIII Tema și viziunea despre lume într-o artă poetică (*Testament*, Tudor Arghezi) 153
Modelul 38 SII Trăsături ale modernismului; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un roman al experienței (*Maitreyi*, Mircea Eliade) .. 156
Modelul 39 SII Genul dramatic; SIII Relația dintre două personaje dintr-un roman al experienței (*Maitreyi*, Mircea Eliade) 159
Modelul 40 SII Genul epic; SIII Junimea. Titu Maiorescu 162
Modelul 41 SII Rolul indicațiilor scenice; SIII Tema și viziunea despre lume într-un roman postbelic (*Morometii*, Marin Preda) 164
Modelul 42 SII Semnificația titlului; SIII Relația dintre două personaje dintr-o dramă (*Jocul ielelor*, Camil Petrescu) 167
Modelul 43 SII Trăsături ale comediei; SIII Relația dintre două personaje dintr-un roman realist de Marin Preda (*Morometii*) 170
Modelul 44 SII Text liric – mijloacele artistice; SIII Tema și viziunea despre lume într-un roman apărut după 1980 (*Cel mai iubit dintre pământeni*, Marin Preda) 173
Modelul 45 SII Rolul dialogului; SIII SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un roman scris între 1960-1980 (*Cel mai iubit dintre pământeni*, Marin Preda) 176
Modelul 46 SII Proza realistă; SIII Trăsături ale romantismului într-un text poetic (*Luceafărul*, Mihai Eminescu) 179
Modelul 47 SII Text liric – mijloacele artistice; SIII Condiția femeiiîntr-un roman (*Enigma Otiliei*, George Călinescu) 181
Modelul 48 SII Lirismul subiectiv; SIII Relația dintre incipit și final într-un text narativ (*Moara cu noroc*, Ioan Slavici; *Ion*, Liviu Rebreanu) 184
Modelul 49 SII Mesajul poetic; SIII Condiția țăranului într-un roman (*Ion*, Liviu Rebreanu) 186
Modelul 50 SII Elemente de expresivitate; SIII Condiția intelectualului într-un roman (*Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, Camil Petrescu) . 188

Scanned with OKEN Scanner

REZOLVAREA MODELELOR PROPUSE

Rezolvarea modelului 1 190
Rezolvarea modelului 2 194
Rezolvarea modelului 3 198
Rezolvarea modelului 4 202
Rezolvarea modelului 5 209
Rezolvarea modelului 6 213
Rezolvarea modelului 7 217
Rezolvarea modelului 8 221
Rezolvarea modelului 9 225
Rezolvarea modelului 10 229
Rezolvarea modelului 11 233
Rezolvarea modelului 12 236
Rezolvarea modelului 13 241
Rezolvarea modelului 14 245
Rezolvarea modelului 15 249
Rezolvarea modelului 16 253
Rezolvarea modelului 17 257
Rezolvarea modelului 18 261
Rezolvarea modelului 19 264
Rezolvarea modelului 20 267
Rezolvarea modelului 21 271
Rezolvarea modelului 22 275
Rezolvarea modelului 23 279
Rezolvarea modelului 24 284
Rezolvarea modelului 25 288
Rezolvarea modelului 26 292
Rezolvarea modelului 27 300
Rezolvarea modelului 28 305
Rezolvarea modelului 29 309
Rezolvarea modelului 30 313
Rezolvarea modelului 31 318

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvarea modelului 32 322
Rezolvarea modelului 33 326
Rezolvarea modelului 34 329
Rezolvarea modelului 35 333
Rezolvarea modelului 36 337
Rezolvarea modelului 37 341
Rezolvarea modelului 38 345
Rezolvarea modelului 39 350
Rezolvarea modelului 40 355
Rezolvarea modelului 41 359
Rezolvarea modelului 42 363
Rezolvarea modelului 43 368
Rezolvarea modelului 44 372
Rezolvarea modelului 45 377
Rezolvarea modelului 46 382
Rezolvarea modelului 47 385
Rezolvarea modelului 48 389
Rezolvarea modelului 49 394
Rezolvarea modelului 50 398

Scanned with OKEN Scanner

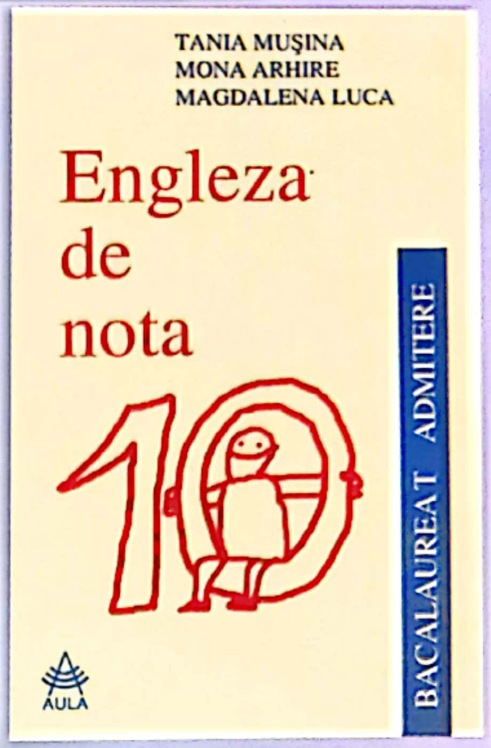

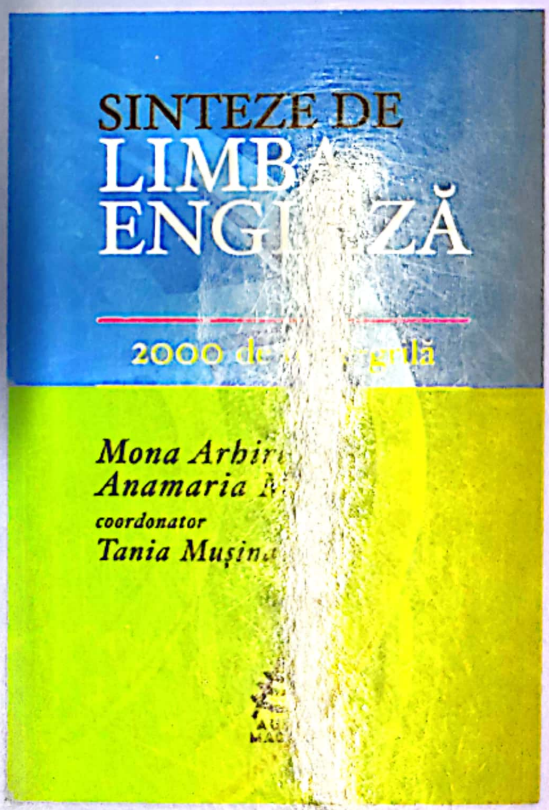

Contact

0725 915 335
www.aula.ro
editura_aula@yahoo.com

Editura A

ISBN 978-6
9 786069 411544

29. 90

Scanned with OKEN Scanner